

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب معلم (راهنمای تدریس)

هدیه های آسمان

تعلیم و تربیت دینی

ششم دبستان

۱۳۹۵

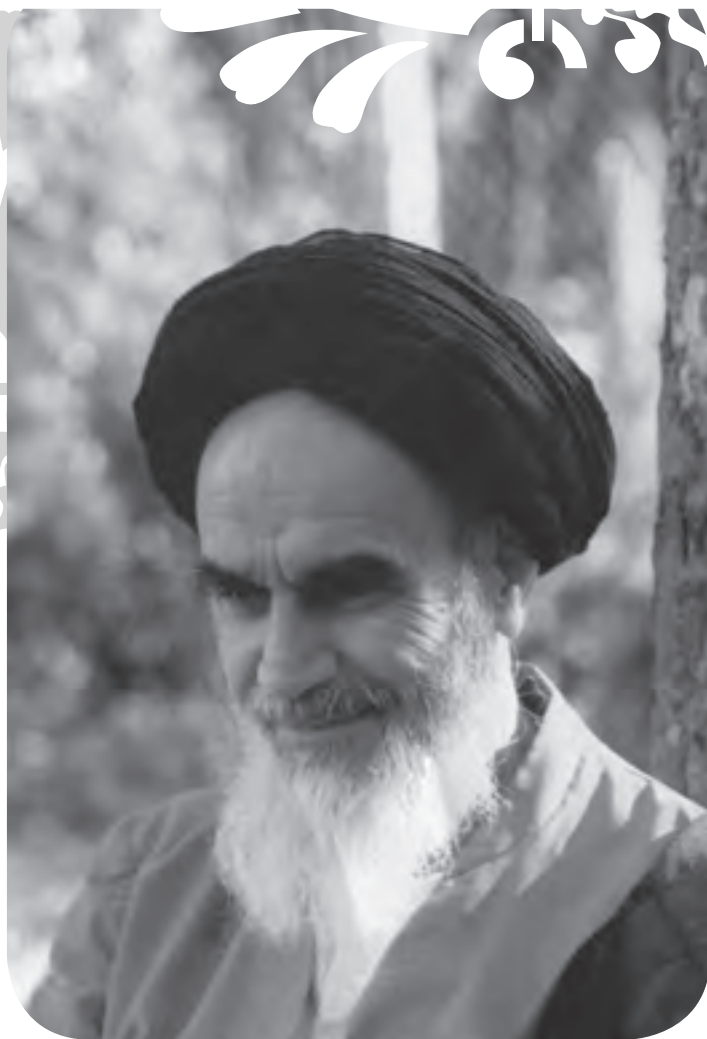
وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	کتاب معلم هدیه‌های آسمان ششم دبستان - ۷۴/۵
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :	فریال آمار، سید محمد دلبری، یاسین شکرانی و سید سجاد طباطبائی‌نژاد (اعضای گروه تألیف)
مدیریت آماده‌سازی هنری :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی :	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - جواد صفری (مدیر هنری) - مریم نصرتی (صفحه‌آرا) - فاطمه باقری‌مهر، علیرضا کاهه، علیرضا ملکان، سپیده ملک‌ایزدی، حمید نابت کلاچاهی و احمدرضا امینی (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان :	تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ وبگاه : www.chap.sch.ir و www.irtextbook.ir
ناشر :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
چاپخانه :	شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ :	چاپ اول ۱۳۹۵

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکتیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز، ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۶۸۱-۱ ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۶۸۱-۱ ISBN 978-964-05-2681-1

در علم و تقوا کوشش کنید که علم به هیچ کس انحصار ندارد. علم مال همه است. تقوا مال همه است و کوشش برای رسیدن به علم و تقوا وظیفه همه ماست و همه شماس.

امام خمینی (رحمة الله عليه)

فهرست مطالب

بخش ۱ : کلیات

۲	فصل اول : رویکرد و اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی
۵	فصل دوم : کلیاتی در زمینه تعلیم و تربیت دینی
۵	الف) روش‌ها و فنون یاددهی - یادگیری
۶	ب) ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
۸	ج) یادآوری چند نکته

بخش ۲ : راهنمای تدریس

۱۱	فصل اول : کلیاتی درباره موضوعات هدیه‌های آسمان
۱۱	الف) اهداف و مفاهیم هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی
۱۶	ب) معرفی موضوعات کتاب هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی
۲۲	فصل دوم : راهنمای تدریس (توضیحات مربوط به هر درس)
۲۵	درس اول : یکتا
۲۹	درس دوم : بهترین راهنمایان
۳۴	درس سوم : سرور آزادگان
۴۰	درس چهارم : باغ سری
۴۶	درس پنجم : شتربان بالایمان

۵۳	درس ششم : سیمای خوبان
۵۹	درس هفتم : دست در دست دوست
۶۶	درس هشتم : دوران غیبت
۷۳	درس نهم : جهان دیگر
۷۹	درس دهم : آداب زندگی
۸۴	درس یازدهم : راه تندرستی
۹۰	درس دوازدهم : سفرهای با برکت
۹۳	درس سیزدهم : عید مسلمانان
۹۸	درس چهاردهم : راز موفقیت
۱۰۳	درس پانزدهم : سرزمین های همیشه سبز
۱۰۹	درس شانزدهم : زیارت
۱۱۴	درس هفدهم : دانش آموز نمونه

دوران کودکی به دلیل اینکه کودک انسانی است مستقل با پاک‌ترین ویژگی‌ها و احساسات انسانی، مرحله‌ای است که باید به خودی خود، به رسمیت شناخته شود؛ با این همه، مقدمهٔ نوجوانی، جوانی و بزرگسالی است و اساس زندگی در دوره‌های دیگر، به کیفیت این دوران بستگی دارد. کیفیت این دوره نیز به چگونگی تعلیم و تربیت ارائه شده در آن، وابسته است.

در سال‌های اخیر، توجه به نیازهای نو در عرصهٔ آموزش دین، رویکردهای جدید در امر آموزش، توجه بیش از پیش به جنبه‌های نگرشی آموزه‌های دینی، لزوم بهره‌گیری از روش‌های نوین در تعلیم و تربیت دینی و به کارگیری تربیت دینی به منظور شکل‌گیری رفتارهای دینی و تقویت احساس دینی از طریق شناخت دین و تفکر در آن و ... - که همه برخاسته و برگرفته از نظرات و پیشنهادهاى آموزگاران مجرب، صاحب‌نظران و کارشناسان امر تعلیم و تربیت است، همچنین تدوین برنامه درسی ملی و ضرورت به کارگیری مفاد آن در تألیف کتاب‌های درسی، متخصصان تعلیم و تربیت دینی را برآن داشت تا با برنامه‌ریزی دقیق در این خصوص، دست به کار تألیف جدید کتاب‌های درسی بزنند. بر این اساس کتاب درسی پایه ششم ابتدایی به صورت جدید التألیف و با محتوایی تکمیلی نسبت به پایه دوم و سوم و چهارم و پنجم به رشته تحریر درآمد. در پی آن نیاز به تألیف کتاب راهنمای معلم به عنوان پلی ارتباطی میان برنامه‌ریزان و مؤلفان از یک سو و معلمان از سوی دیگر برای این پایه ضروری گردید.

در راهنمای معلم هدیه‌های آسمان پایه ششم دو بخش در نظر گرفته شده است :

● بخش اول کلیات مشتمل بر دیدگاه‌ها، تعاریف، تبیین رویکرد و اطلاعات کلی است و در دو فصل تنظیم شده

است :

– فصل اول : رویکرد و اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی

– فصل دوم : کلیاتی در زمینه تعلیم و تربیت دینی :

الف) روش‌ها و فنون یاددهی – یادگیری (روش‌های تعلیمی و تربیتی)

ب) ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ج) یادآوری چند نکته

● بخش دوم راهنمای تدریس است که مشتمل بر اهداف درس، توضیحی مختصر درباره محتوا، شیوه تدریس

درس، ارزشیابی و نکات پنهان در نوشته‌ها و تصاویر درس می‌باشد؛ و در دو فصل تنظیم شده است :

● فصل اول : کلیاتی درباره موضوعات هدیه‌های آسمان شامل :

● (الف) اهداف و وسعت و توالی مفاهیم کتاب هدیه‌های آسمان ششم ابتدایی

● (ب) معرفی موضوعات کتاب هدیه‌های آسمان ششم ابتدایی و نکات کلی درباره آموزش‌های مربوط به آنها

● فصل دوم : راهنمای تدریس (توضیحات مربوط به هر درس)

گروه درسی تعلیم و تربیت دینی ضمن آرزوی توفیق روزافزون همکاران عزیز در رشد و پرورش دینی آینده‌سازان

کشور اسلامی ایران، امیدوار است این کتاب شما را در روند تدریس دروس هدیه‌های آسمان یاری نماید.

پایگاه اینترنتی گروه تعلیم و تربیت دینی با قرار دادن اخبار، بخش نامه‌ها، نسخه الکترونیکی کتاب‌های درسی، متون

کمک آموزشی، کتاب راهنمای معلم، شیوه نامه ارزشیابی در پایه‌های مختلف؛ در خدمت شما معلمان گرامی می‌باشد.

نشانی وبگاه عبارت است از :

http://qm_dept.talif.sch.ir

بخش ۱

کلیات

رویکرد برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی^۱

انسان با ویژگی‌های منحصر به فردی که از آن به «فطرت» تعبیر می‌شود، از سایر مخلوقات متمایز می‌گردد. دین که راه سعادت و کمال انسان است، بر این فطرت بنا شده است و این فطرت توحیدی محور همه اجزا و مؤلفه‌های برنامه تعلیم و تربیت اسلامی را شکل و جهت می‌دهد. بنابراین تعلیم و تربیت دینی زمینه‌ساز و تسهیل کننده مسیر شکوفایی فطرت به منظور دستیابی به مراتبی از حیات طیبه است. در این رویکرد دانش‌آموز:

- ۱ امانت الهی و دارای کرامت ذاتی است.
- ۲ فطرت الهی در وجود او نهفته است و قابلیت شکوفایی و فعلیت یافتن دارد.
- ۳ همواره در موقعیت است و می‌تواند آن را درک کرده و با انتخاب احسن خویش در راستای اصلاح مداوم آن حرکت نماید.
- ۴ توانایی انتخاب، تصمیم‌گیری و خویش‌داری دارد و می‌تواند با محیط یادگیری رابطه تعاملی برقرار کند و تابع بی‌چون و چرا و مقهور محیط نیست.
- ۵ از اراده و انگیزه برخوردار است که در فرایند یاددهی – یادگیری نقش اساسی دارد.
- ۶ در فرایند یاددهی – یادگیری و تربیت‌پذیری و توسعه شایستگی‌های خویش به لحاظ ذاتی نقش فعال دارد.
- ۷ دارای قابلیت‌ها، تجربیات، ظرفیت‌ها و توانایی‌های گوناگون است.

اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی

- ۱ محور قرار گرفتن قرآن کریم و سنت و سیره معصومین صلوات الله علیهم: این اصل بر همه مراحل برنامه، به خصوص تعیین اولویت‌های آموزشی، اهداف کلی پایه‌های تحصیلی، روش‌های تعلیمی و تربیتی و تدوین محتوا و رسانه‌های آموزشی حاکم است.
- ۲ توجه به رویکردهای جدید در تعلیم و تربیت با هدف روزآمد شدن برنامه: روش‌های فعال و مشارکتی زمینه ایجاد فرصت برای مشارکت دانش‌آموزان در امر یادگیری را فراهم می‌کند. در این شیوه، معلم نیز نقش راهنما و راهبر را ایفا می‌کند و دانش‌آموزان با راهنمایی او، مفاهیم جدید را دریافت می‌کنند.
- ۳ توجه به توانایی‌ها و محدودیت‌های رشد شناختی دانش‌آموزان دوره ابتدایی: در این برنامه علاوه بر بهره‌گیری

۱- برگرفته از راهنمای برنامه درسی دوره ابتدایی گروه درسی تعلیم و تربیت دینی و برنامه درسی ملی. برای اطلاعات بیشتر به این منابع مراجعه فرمایید.

از محسوسات و نمونه‌های عینی، بر تربیت استعداد های کودک جهت مرتبط ساختن مطالب درسی با مظاهر زندگی در محیط خاص کودک تأکید شده است. شایان ذکر است که تأکید بر آموزش محسوس و ملموس صرفاً روشی است برای تقویت ایمان به غیب، زیرا بذل ایمان به غیب در همین دوره در وجود کودک افشاند می‌شود.

۴ توجه به جنبه‌های عاطفی، نگرشی برای عمل کردن باورها: در تعلیم و تربیت دینی، ایجاد نگرش‌های صحیح و یا تغییر برخی نگرش‌های نادرست به نحوی که دانش‌آموز براساس آموخته‌های خود بتواند به نظرگاه صحیح برسد و امکان انتخاب و تصمیم‌گیری را بیابد و در نهایت از این رهگذر به ایمان و اعتقاد برسد، مدنظر می‌باشد. چنین ایمان و اعتقادی، می‌تواند مقدمه عمل آگاهانه و انتخاب شده قرار گیرد. بنابراین در برنامه جدید، ادراک مفاهیم دینی به عنوان مقدمه‌ای برای رشد عاطفی و تغییر نگرش‌های دانش‌آموزان نسبت به آنها و انس با این مفاهیم مورد توجه قرار گرفته است. همچنین به «عمل صحیح» به عنوان حاصل تبعی «نگرش‌های صحیح» تأکید شده است.^۱

۵ اصالت قائل شدن به کیفیت فرایند یاددهی — یادگیری و استفاده از روش آموزش فعال: برای نیل به زیستن دینی که هدف اصلی تربیت دینی است، لازم است دانش‌آموختگان، فرایند یادگیری را به خوبی آموخته باشند تا در مواجهه با هر مسئله تازه‌ای، راه حل مناسب آن را پیدا کنند و جریان یادگیری را تداوم بخشند. بر این اساس، فقط نتیجه یادگیری مهم نیست بلکه آنچه طی فرایند آموزش اتفاق می‌افتد، نیز از اهمیت فراوان برخوردار است. ثمره این بحث آن است که اولاً درگیری دانش‌آموزان در جریان یادگیری، موجب عمیق تر و پایدارتر شدن آموخته‌های آنان می‌شود؛ ثانیاً معلم را یاری می‌دهد تا برای ارزشیابی پیشرفت یادگیری آنان، هم به فرایند و هم به محصول توجه کند و به نتایج بهتری دست یابد؛ ثالثاً اینکه به واسطه فعالیت بیشتر در امر یادگیری، در دانش‌آموزان احساس خوب و خوشایندی ایجاد می‌کند که به ویژه برای درس دینی، فوق العاده حائز اهمیت است.

۶ تقویت احساس نیاز به دین: دانش‌آموز در این برنامه در می‌یابد که بدون تکیه بر اعتقادات دینی، زندگی دارای خلأ بوده، و از معنا و جهت تهی است؛ در حالی که زندگی با دین انسان را از سردرگمی‌ها نجات می‌دهد و او را به شخصی فعال و هدفمند و مفید در زندگی تبدیل می‌کند.

۷ توجه به هنر برای ترسیم چهره زیبای الگوهای دینی: توجه به زیبایی‌های دین و دین زیبا سبب می‌شود در درجه اول، فطرت زیباپرست دانش‌آموزان مورد توجه قرار گرفته و پرورش یابد؛ دوم اینکه از دین و آموزه‌های آن، تصویری زیبا در ذهن آنان ترسیم شود و سوم اینکه چهره زیبایی از الگوهای رفتاری و شخصیت پیشوایان بزرگ دینی در جان و اندیشه آنان نقش بندد.

۸ توجه به زبان و ادبیات خاص کودکان: در برنامه جدید نیز تا آنجا که به محتوا، اصالت مفاهیم و ساختار آموزشی مواد درسی لطمه وارد نشود، از آموزه‌های مربوط به ادبیات کودکان و محصولات کارشناسان این حیطه بهره گرفته شده است.

۹ ارتباط آموزش با نیاز و علاقه دانش‌آموز و توجه به او به عنوان منبع اطلاعات برنامه درسی: استفاده از موقعیت‌ها و نمونه‌های موجود در زندگی روزمره دانش‌آموزان، انتخاب مطالب، نمونه‌ها و مثال‌هایی از زندگی آنها، فراهم ساختن فرصت تمرین و تعمیم آموخته‌ها به زندگی روزمره و موقعیت‌های شبیه سازی شده آن و ... از جمله نکاتی است که

مطمئن نظر قرار گرفته‌اند تا آموزش‌ها با زندگی روزمره دانش‌آموزان کاملاً مرتبط باشند. همچنین از آنجا که کودکان، جستجو، کشف و ساختن را دوست دارند، از بازی و فعالیت‌های نشاط‌آور و... لذت می‌برند، در این برنامه، سعی شده این گونه‌های علائق در فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مورد توجه قرار گیرد.

۱۰ حضور اندیشه‌های حضرت امام خمینی (قدس سره) در کالبد محتوای آموزش: استفاده از پیام‌ها، سخنرانی‌ها و کتاب‌های امام خمینی و آوردن مصادیق نمونه‌ها و شواهد از آنها و نیز ارجاع دانش‌آموز به این آثار در برنامه‌های تحقیقی، زمینه توجه دانش‌آموزان به اندیشه‌های آن بزرگوار را فراهم می‌نماید.

۱۱ بهره‌مندی از دستاوردهای عالمان دین: دستاوردهای علمی دانشمندان اسلامی معاصر، به خصوص آثار فرهنگی حضرت امام خمینی، علامه طباطبائی و شهید مطهری رحمه الله علیه و رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی فرا راه حرکت‌های آموزشی قرار گرفته و زمینه غنای برنامه را فراهم ساخته است.

۱۲ توجه به اهداف ویژه دختران و پسران: تفاوت‌های موجود در احکام دختر و پسر در اموری مانند سن بلوغ، معاشرت، پوشش و حجاب، نظام خانواده، نقش مرد و زن در خانه و جامعه، همچنین جنبه‌های روان‌شناختی زن و مرد در مجموعه آموزش‌ها مد نظر قرار گرفته است.

۱۳ سمت‌گیری آموزش در جهت وحدت اسلامی: محور آموزش بر تعلیمات قرآن کریم و سنت پیامبر (ص) و اهل بیت بزرگوار ایشان قرار گرفته تا با تقویت وحدت اسلامی و نزدیکی پیروان مذاهب مختلف اسلامی، مودت و رحمت میان آنان مستحکم گردد.

۱۴ آموزش اقلیت‌های دینی (مسیحی، یهودی و زرتشتی): چارچوب کلی برنامه درسی اقلیت‌های دینی بر حقیقت دین که خداگرایی و معنویت‌گرایی و عمل برای سعادت در آخرت است، بنا شده، اما محتوای آموزشی آنان با توجه به تعلیمات خاص آن ادیان و هماهنگ با قوانین جمهوری اسلامی ایران تدوین می‌شود.

کلیاتی در زمینه تعلیم و تربیت دینی

الف) روش‌ها و فنون یاددهی – یادگیری

هدایت اسلامی، هدایتی برای رشد و تعالی همه ابعاد وجودی و گرایش‌های فطری است و در شخصیت یکپارچه آدمی تحقق می‌یابد. تنوع موضوعات دینی که شامل موضوعات اعتقادی، اخلاقی، عرفانی، رفتار و آداب، سلوک عبادی و برنامه‌های اجتماعی است، از یک طرف و ساحت‌های وجودی انسان از طرف دیگر، تنوعی در روش‌ها ایجاد می‌کند که در آموزش‌های دیگر کمتر می‌توان سراغ آن را گرفت. نگاهی مختصر به قرآن کریم، این تنوع در شیوه را به ما نشان می‌دهد. به کارگیری صحیح یک روش وقتی ممکن است که درک و توازنی درست میان موضوع و ساحتی از وجود انسان که بیشتر با آن موضوع درگیر است، پدید آید. به همین جهت، انتخاب روش مناسب نیازمند شناخت دقیق موضوع و مخاطب است. اما از آنجا که هدف تعلیم و تربیت «رشد» انسان است و رشد او جز از طریق تلاش و کوشش خود او میسر نیست، رویکرد جهت‌دهنده به همه روش‌ها، رویکرد فعال است. در این رویکرد، مخاطب، با مجموعه توانایی‌ها، استعدادها و گرایش‌ها، مهارت‌ها و ویژگی‌های شخصی خود حضور دارد و از همه آنها در جهت کمال خود بهره می‌برد.

انتخاب این رویکرد تعلیمی و تربیتی با رویکرد انتخاب شده در درس یعنی رویکرد فطرت‌گرا، هماهنگ و متناسب است. البته انتخاب رویکرد فعال به معنی فروگاهی نقش معلم و تبدیل وی از هدایت‌گر و راهنما به ابزاری در کنار سایر ابزارها نیست زیرا در هدایت و تربیت، نقش الگویی معلم و تأثیرات انسانی و عاطفی وی بر یادگیرنده به مراتب عمیق‌تر از درس‌های دیگر است؛ بنابراین، فعال شدن دانش‌آموز به معنی کم‌شدن نقش معلم نیست بلکه این روش رسالت و مسئولیت وی را بیشتر می‌کند و نقش هدایت‌گری او را جدی‌تر می‌سازد.

با عنایت به مراتب فوق و با بهره‌مندی از تجربیات مراکز آموزشی، روش‌هایی برای این درس پیشنهاد می‌شود. این پیشنهادها معلم را برای به کارگیری این روش‌ها در موضوعات مختلف محدود نمی‌کند، بلکه آموزگار می‌تواند با استفاده از تجربه‌های خود روش‌هایی را ابداع کند و از آنها در کلاس بهره‌برد و یا در موضوعات مختلف، روش‌ها در تلفیق با یکدیگر به کار گرفته شوند. برخی از این روش‌ها عبارت‌اند از:

۱ پرسش و پاسخ: این روش در مباحث خداشناسی، جهان آخرت، مراسم اسلامی، قرآن کریم و خودشناسی کارایی بیشتری دارد. این روش می‌تواند میان دو دانش‌آموز یا معلم و دانش‌آموز اتفاق بیفتد.

۲ قصه‌گویی و داستان: این روش در مباحث خداشناسی، سیره پیامبران و امامان، خودشناسی و آموزش غیرمستقیم ارزش‌های اخلاقی مؤثر است. داستان می‌تواند وسیله شروع فعالیت‌های مختلف دانش‌آموزان قرار گیرد.

۳ نمایش و ایفای نقش: اجرای نمایش توسط دانش‌آموزان، هم بر مجریان نمایش تأثیر می‌گذارد و هم تماشاگر را به گونه‌ای زنده با داستان نمایش مواجه می‌کند. از این رو، به او حضوری فعال می‌دهد به خصوص که اگر با روش‌های فعال دیگر توأم شود و پس از اجرا، محتوای نمایش مورد نقد و بررسی قرار گیرد. این روش در مباحث سیره پیامبران و امامان، اخلاق، احکام و شخصیت‌های دینی کارایی بیشتری دارد.

۴ توضیحی: این روش بیشتر در تبیین اصول اعتقادی به ویژه جهان آخرت کاربرد دارد. در بیان احکام دینی و معرفی شخصیت‌های دینی نیز می‌توان از این روش استفاده کرد.

۵ بارش فکری: در این روش با طراحی یک موضوع یا طرح یک مسئله که سعی می‌شود موضوع بکر و نویی باشد تلاش می‌شود تا فراگیران به پاسخ فرا خوانده شده و هرکس به تناسب اندیشه خود در ارتباط با موضوع اظهار نظر نمایند. نکاتی در این روش باید رعایت شود که بسیار مهم است از جمله اینکه در مرحله اول این روش، کمیت یعنی تعداد ایده‌ها و پاسخ‌ها برای یک جواب بسیار مهم است. در هر مرحله بعد از این پاسخ‌ها آنهایی را که مناسب‌ترند انتخاب و با یکدیگر تلفیق می‌کنیم تا جواب و پاسخ مناسب‌تری برای موضوع و یا مسئله مورد نظر بیاییم. در این روش باید توجه شود که هر گونه پاسخی مهم است و از انتقاد و سرزنش جداً باید پرهیز شود. چه بسا پاسخی که در ابتدا بیهوده به نظر می‌رسد با تلفیق دیگر پاسخ‌ها نتایج خوبی را عاید کند. این روش در مبحث خودشناسی کارایی بیشتری دارد.

۶ انجام تحقیق، مطالعه و فعالیت‌های پروژه‌ای: این روش که در همه موضوعات دینی کاربرد دارد، در صورتی که همراه با مهارت‌های صحیح تحقیق و مطالعه باشد، به دانش‌آموز کمک می‌کند که به عادت پسندیده تفکر و خردورزی دست یابد و بدین وسیله بتواند دایره دانش خود را از محدوده کتاب‌های درسی فراتر ببرد. این روش، قدرت تجزیه و تحلیل و تفکر و استنباط را افزایش می‌دهد و به آموخته‌ها عمق می‌بخشد. این روش در مبحث مراسم اسلامی و شخصیت‌های دینی کارایی بیشتری دارد. **توجه:** با توجه به اینکه روش تدریس، امری تجربی است و روز به روز توسعه می‌یابد، ذکر این روش‌ها به معنی محدود کردن معلم نیست و در صورتی که معلم با روش‌های دیگری آشناست و در آنها مهارت دارد، در صورتی که آن روش‌ها با اصول این برنامه منافاتی نداشته باشند، می‌تواند از آنها استفاده کند.^۱

(ب) ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

چند نکته مهم در ارزشیابی^۲

□ ارزشیابی، با هدف رشد دانش‌آموزان انجام شود.

□ ارزشیابی وسیله‌ای برای مشخص ساختن موارد اشتباه و ضعف‌هایی است که باید تصحیح شوند، در جهت تشویق دانش‌آموزان به یادگیری بیشتر.

۱- برای آشنایی بیشتر با روش‌های تدریس به کتاب روش تدریس پیشرفته (آموزش مهارت‌ها و راهبردهای تفکر)، نوشته حسن شعبانی، نشر: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) (۱۳۹۳) مراجعه کنید.

۲- برای آشنایی بیشتر مراجعه کنید به کتاب ارزشیابی خلاق در تعلیم و تربیت دینی بصیرت گرا، نوشته علیرضا رحیمی، سعید راصد، فاطمه رضانی، انتشارات نهج.

□ اعمال دینی، هنگامی ارزشمندند که براساس ایمان و تمایل قلبی باشند و اساس چنین ایمانی را نیز معرفت و شناخت حقیقی تشکیل می‌دهد؛ بنابراین همه قلمروهای یادگیری، از اهمیت و ویژگی‌های خاص برخوردارند.

□ برای قضاوت نهایی در مورد پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، آموزگار باید به جمع‌بندی مشاهدات خود در طول سال تحصیلی اقدام نماید؛ زیرا هر دانش‌آموزی، احساسات دینی خود را به گونه‌ای بروز می‌دهد؛ به طوری که می‌توان در رفتار، گفتار و حرکات او ردپایی از تحقق اهداف برنامه درسی را مشاهده کرد.

□ توجه به قلمروهای نگرشی و مهارتی دانش‌آموزان بدین معنا نیست که به میزان دین داری آنها نمره بدهیم. این امور اساساً قابل نمره دادن نیستند.

□ نباید با آزمون‌های مشکل و دلهره‌آور، احساس ناخوشایندی نسبت به درس دینی در دانش‌آموزان، ایجاد شود و یا موفقیت در این زمینه را برای خود، امری دشوار و یا ناممکن تلقی کنند؛ زیرا چنین احساسی، آنها را از یادگیری‌های بعدی باز می‌دارد.

□ آنچه مهم است، رقابت هر دانش‌آموز با خود اوست، نه با دانش‌آموزان دیگر، به همین دلیل شایسته است وضعیت هر کودک، نسبت به خودش و پیشرفتی که حاصل کرده، سنجیده و برآورده گردد نه نسبت به دیگران.

ارزشیابی با چه روشی صورت می‌گیرد؟

ارزشیابی در درس هدیه‌های آسمان به صورت مستمر و از طریق مشاهده عملکرد دانش‌آموزان و محصول عملکرد آنها در طول فرایند یادگیری صورت می‌گیرد.

کیفیت ارزشیابی مستمر در طول سال تحصیلی

ارزشیابی مستمر با استفاده از روشها و ابزارهای گوناگون صورت می‌گیرد. برای آشنایی با روشها و ابزارها می‌توانید به کتاب «راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی کد ۵۳/۵» که از سوی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش منتشر شده است، مراجعه نمایید.

چه مواردی مورد ارزشیابی مستمر قرار می‌گیرد و نشانه‌های بروز هر یک چیست؟

۱ درک مفاهیم : درک مفاهیم پیش‌بینی شده در محتوای برنامه و بسط آنها، استفاده از این مفاهیم در موارد تعیین شده و به‌کارگیری قوه خلاقیت دانش‌آموزان برای فهم بهتر و گسترش مفاهیم، یکی از بخش‌های عمده برنامه است که نظام ارزشیابی باید بدان بپردازد.

برای ارزشیابی دانستنی‌های دانش‌آموزان، باید به آنها فرصت دهیم تا برداشت و ادراک خود را از مفاهیم آموخته شده، با سازمان ذهنی و زبان خاص خود بیان کنند^۱؛ مثال‌ها، نمونه‌ها و مصداق‌های جدیدی علاوه بر مثال‌ها و نمونه‌های تدریس شده، بیان نمایند؛ مصادیق یک مفهوم را از غیر آن تشخیص دهند؛ مصادیق مفهوم را در قالب‌ها و شکل‌های گوناگون شناسایی کنند؛ ارتباط آن را با مفاهیم و موضوعات دیگر جست‌وجو و بیان نمایند؛ در موقعیت‌های عملی و به شیوه‌های مختلف، آن را

۱- بیان افکار و برداشت‌های دانش‌آموزان می‌تواند به اشکال گوناگون از جمله، مکالمه، نوشتن، نقاشی، نمایش و مدل‌سازی صورت گیرد.

به کار ببرند، بتوانند برخی از نتایج و تبعات آن را پیش‌بینی کنند و مفاهیم متضاد آنها را شناسایی و بیان کنند و...

۲ تقویت نگرش‌ها: بررسی دلایل دانش‌آموزان برای انجام یک فعالیت، یکی از راه‌های پی بردن به احساسات و نگرش‌های آنها می‌باشد. تکمیل جملات ناقص، تفسیر تصاویر، تکمیل داستان، نوشتن جملات و عبارات ساده و... از دیگر شیوه‌های ارزشیابی در این زمینه هستند. همچنین بروز نشانه‌هایی مانند انجام فعالیت‌های انتخابی و داوطلبانه در مقابل وظایف و تکالیف مشخص، انجام فعالیت در حدی فراتر از آنچه از دانش‌آموزان خواسته شده، ابراز احساسات مثبت و یا هیجان به هنگام انجام یک فعالیت، دوام و استمرار یک رفتار در شرایط و موقعیت‌های مختلف و... می‌توانند به عنوان علامت وجود علاقه و احساس مثبت نسبت به یک فعالیت، تلقی گردد.

۳ کسب مهارت‌ها: در این حوزه که شامل مهارت‌های مربوط به اعمال دینی، مشارکت فعال در فعالیت‌های دینی و مشارکت فعال در فعالیت‌های گروهی یادگیری می‌شود، دانش‌آموزان از طریق تکرار و تمرین، مهارت‌هایی را در زمینه آداب و اعمال دینی کسب می‌نمایند. ایشان همچنین می‌آموزند که برای فهم مطالب، جست‌وجوی مفاهیم و یادگیری بهتر، با دیگران مشارکت کنند، به نظر دیگران احترام بگذارند، نظرهای خود را مطرح کنند و عضو فعالی در گروه باشند. اهداف مربوط به یادگیری برخی از احکام عملی و آداب اخلاقی و ممارست در انجام آنها نظیر وضو گرفتن و نماز خواندن در این گروه قرار دارند.

معیار در ارزشیابی مستمر چیست؟

معیار در ارزشیابی مستمر، همان اهداف و انتظارات یادگیری است که در آغاز هر درس ذکر شده است. انتظار می‌رود هر دانش‌آموز در هر نیم‌سال دست کم در چهار درس مورد ارزشیابی قرار گرفته و امتیازی را کسب نموده باشد. نتیجه ارزشیابی مستمر دانش‌آموز در پایان هر نیم‌سال تحصیلی، عبارت است از میانگین چهار مرتبه ثبت شده از وی^۱.

(ج) یادآوری چند نکته

نکته اول: تولید بسته آموزشی معلمان: در جهت توسعه شایستگی و صلاحیت‌های پایه‌های جدیدالتألیف، علاوه بر کتب درسی، برنامه‌های آموزشی در قالب بسته‌ای به نام «بر فراز آسمان» ارائه می‌شود تا معلمان گرامی بتوانند با استفاده از آن، توسعه فردی پیدا کرده و مطالعات عمیقی داشته باشند.

بسته آموزشی شامل نرم افزارهای درسی و آموزشی، مجلات، فیلم‌های آموزشی و چند رسانه‌ای است. در بخشی از این نرم افزار، مؤلفین کتاب کلیاتی را در مورد تألیف جدید بیان می‌کنند. در بخش دیگر جهت تحقق اهداف آموزشی به تحلیل محتوای درس‌ها پرداخته و شیوه‌ها و روش‌های تدریس پیشنهادی را ارائه می‌نمایند. یک بخش دیگر این نرم افزار، بخش مرور است که کتاب‌ها و موضوعاتی که در سال‌های گذشته بیان شده مرور می‌شود و بخش دیگر گنجینه نام دارد که به منظور توسعه و تقویت پایه معلمان است.

۱- معلمان گرامی جهت اطلاعات بیشتر می‌توانند به جدول ارزشیابی که در پایان هر درس در راهنمای معلم ارائه شده است، مراجعه نمایند.

نرم افزار بر فراز آسمان دوره های ضمن خدمت معلمان را تکمیل می کند و اگر معلمی دوره ضمن خدمت ندیده باشد با این نرم افزار آموزش می بیند.

نکته دوم: تلفیق با سایر دروس: دروس هدیه های آسمان در برخی موضوعات با دروس دیگر از قبیل ادبیات فارسی، مطالعات اجتماعی، و... تبادل آموزشی دارد که در توضیح مربوط به هر درس به آن تصریح شده است.

نکته سوم: ارتباط با خانواده: با توجه به تأثیر غیر قابل انکار خانواده در تثبیت هویت دینی آموخته شده، فعالیت هایی تحت عنوان «با خانواده» طراحی گردیده است. در این فعالیت ها انتظار می رود والدین گرامی، حس مذهبی دانش آموزان را در جهت اهداف دینی تحریک نمایند. از معلمان گرامی نیز انتظار می رود در جلسه بعدی از نحوه انجام این فعالیت در خانه پیگیری به عمل آورند.

بخش ۲

راهنمای تدریس

کلیاتی دربارهٔ موضوعات هدیه‌های آسمان

الف) اهداف و مفاهیم هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی

ایجاد نگرش‌های صحیح و یا تغییر برخی نگرش‌های نادرست، در تعلیم و تربیت دینی بیش از هر چیز دیگری موردنظر است. در چنین موقعیتی دانش‌آموز براساس آموخته‌های خود به یک موضع و نظرگاه معین و ضرورتاً صحیح دست می‌یابد و امکان انتخاب و تصمیم‌گیری را پیدا می‌کند و از این رهگذر به ایمان و اعتقادی که مقدمهٔ عمل آگاهانه و انتخاب شده است، ناآل می‌شود.

بر این اساس گروه تعلیم و تربیت دینی، اهداف پایه ششم ابتدایی را در ده بخش و در هفده درس به شرح جدول صفحهٔ بعد تدوین نمود. در این جدول ابتدا به اهداف پایه دوم و سوم و چهارم و پنجم اشاره می‌شود تا آموزگاران محترم ضمن عنایت به ارتباط طولی مطالب، به سیر فرایند یاددهی – یادگیری توجه داشته باشند. در ادامه جدول، اهداف و مفاهیم پایه ششم و دروس مرتبط با آن ارائه می‌شود؛ تا معلمان گرامی با اشراف به اهداف و وسعت و توالی مفاهیم هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی و به کارگیری روش‌های مناسب در آموزش، برای تربیت همه جانبه دانش‌آموزان در راستای دستیابی به مراتبی از حیات طیبه متناسب با موقعیت‌ها و نیازهای جدید و پاسخ به اقتضائات آن و کسب آداب و مهارت‌های ضروری برای تأمین زندگی اقدام نمایند.

جدول اهداف و مفاهيم هديه‌هاي آسمان دوره ابتدائي

پايه ششم					
عنوان و شماره درس	اهداف	اهداف پايه پنجم	اهداف پايه چهارم	اهداف پايه سوم	اهداف پايه دوم
پايه موضوعات	خدا شناسي				
درس اول : يکنا	- آشنائي با اصل توحيد به عنوان اولين اصل دين - آشنائي با مصداقي از توحيد - درک شايستگي خداوند براي پرستش و ابراز محبت و علاقه‌مندی نسبت به خدای يگانه - توانائي ستايش خداوند با ادای برخی عبارات و جملات - توانائي تفکر در پيام قرآني و درک ارتباط آن با موضوع درس	- آشنائي با نظم و هماهنگي پديده‌هاي خلقت به‌عنوان دليلي بر يگانگي خداوند - آشنائي با يگانگي ويهمنائي خداوند	- آشنائي با دانائي و توانائي خداوند از طريق توجه به نعمت‌هاي خداوند به عنوان رفع‌کننده نيازهاي مختلف انسان و ساير موجودات - آشنائي با برخي دعاهاي مناسب با تاکيد بر ادعيه قرآني	- آشنائي با بخشندگي خداوند از طريق توجه به نعمت‌هاي او - آشنائي با دعا به عنوان راه گفتگو با خداوند و بيان خواسته‌هاي ما با او	- آشنائي با مهرباني خدا از طريق آگاهي از نعمت‌هاي بي‌شمار او - آشنائي با دعا به عنوان راه گفتگو با خدا و بيان خواسته‌هاي خود با او
درس دوم : بهترين را هميمان	- آشنائي با مفهوم نبوت به عنوان يکي از اصول دين - آشنائي با ویژگی‌های پیامبران - تقويت احساس نياز به هدايت خداوند براي رسيدن به سعادت - ايجاد حس محبت و احترام نسبت به پيامبران - آلاشي براي درس گرفتن از سیره پيامبران - توانائي تفکر در پيام قرآني و درک ارتباط آن با موضوع درس	- آشنائي با حضرت عيسي (ع) به عنوان يکي از پيامبران بزرگ الهي، بشارت دهنده بعثت پيامبر خاتم (ص) و يکي از همراهان امام زمان (عج) به هنگام ظهور ایشان - آشنائي با تأثير اخلاق و رفتار پيامبر بر مردم	آشنائي با حضرت موسي (ع) به عنوان يکي از پيامبران بزرگ الهي	- آشنائي با حضرت از ابراهيم (ع) به عنوان يکي از پيامبران بزرگ الهي - آشنائي با زندگي و ویژگی‌های پيامبر اسلام (ص) در دوران کودگي	- آشنائي با نام پيامبران بزرگ الهي (آشنائي با حضرت فوح به عنوان يکي از پيامبران بزرگ الهي) - آشنائي با مهرباني پيامبر از آگاهي از نسبت به کودکان اسلام (ص)

عنوان و شماره درس	اهداف	اهداف پایه پنجم	اهداف پایه چهارم	اهداف پایه سوم	اهداف پایه دوم	پایه موضوعات
درس پنجم: شتریان با ایمان درس سوم: سرور آزادگان درس ششم: سیمای خویان درس هفتم: دست در دست دوست درس هشتم: دوران غیبت	- آشنایی با نقش امام حسین(ع) و پاداش در دفاع از دین - معرفی حضرت قاسم(ع) به عنوان یکی از شهدای کربلا - احساس علاقه و ادای احترام نسبت به امام حسین(ع) و پاداش - تلاش برای الگو گیری از امام حسین(ع) و پاداش در مبارزه با ظلم و دفاع از دین - مباحث مفهوم دینی، توبی و تبری مبتنی بر قرآن کیم - توانایی تشخیص برخی از مصداق توبی و تبری - تقویت حس توبی نسبت به امامان(ع) و تبری از ظالمان - تلاش برای الگو گیری از پیشوایان دین در موضوع توبی و تبری - توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط با موضوع درس - آشنایی با مفهوم امامت به عنوان یکی از اصول اعتقادی - آشنایی با سیره رفتاری امامان(ع) - ادای احترام نسبت به امامان(ع) - تلاش برای الگو گیری از پیشوایان دین در زندگی فردی و اجتماعی	آشنایی با امامان دهم، یازدهم و دوازدهم(ع) به عنوان ائمه شیعه	- آشنایی با امامان هفتم، هشتم و نهم(ع) به عنوان ائمه شیعه - آشنایی با برخی از ویژگی های زندگی انسان ها بعد از ظهور امام زمان(عج)	- آشنایی با امامان چهارم و پنجم و ششم(ع) - آشنایی با حضرت زهرا(س) - به عنوان بهترین زنان مؤمن - مادر نمونه امام حسن(ع) و امام حسین(ع) و حضرت زینب(س) - آشنایی با ویژگی های شاخص امام زمان(عج)	- آشنایی با ائمه اطهار(ع) به عنوان بهترین انسان ها - آشنایی با سلسله اهل بیت(ع) پیامبر(ص) - آشنایی با امامان اول، دوم و سوم(ع) - آشنایی با نام امام دوازدهم - امام زنده شیعان(عج)	امامت
درس دیگر: جهان نهم	- آشنایی با معاد به عنوان یکی از اصول دین - درک امکان زنده شدن انسان ها پس از مرگ - درک نقش اعتقاد به معاد در زندگی - معرفی اعتقادات یک مسلمان - توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس	آشنایی با نام های قیامت، یوم الحساب و یوم الفصل	آشنایی با مفهوم بت و ضبط تمام اعمال ما و آگاهی خداوند از آنها	- آشنایی با جهان آخرت به عنوان محل پاداش و جزا با مصداق های دنیایی - آشنایی با نام بهشت و جهنم، به عنوان جزای اعمال نیک و بد در جهان آخرت	—	جهان آخرت
تقریباً همه دروس	توانایی تفکر در پیام های قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس	- آشنایی با قرآن - آشنایی با برخی از پیام های قرآنی	آشنایی با برخی از پیام های قرآنی	آشنایی با برخی از پیام های قرآنی	آشنایی با برخی از پیام های قرآنی	قرآن

عنوان و شماره درس	اهداف	اهداف پایه پنجم	اهداف پایه چهارم	اهداف پایه سوم	اهداف پایه دوم	بایه موضوعات
درس دهم : آداب زندگی	آشنایی با مفهوم آداب معاشرت	آشنایی با مفهوم اسراف و	آشنایی با وظایف یک	آشنایی با مفهوم حجاب و	آشنایی با برخی از آداب	آداب و اخلاق
درس یازدهم : راه تندرستی	آشنایی با برخی از آداب معاشرت اجتماعی در اسلام	روش‌های پرهیز از آن	مسلمان در برابر خوششان،	پوشش اسلامی	اسلامی مانند سلام کردن،	
درس چهاردهم :راز موفقیت	توانایی ترجمه آیات و استخراج پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت	آشنایی با برخی از آداب	دوستان و همسایه‌ها	آشنایی با مفهوم نظم و	پاکیزگی، نحوه خوردن و	
درس هفدهم : دانش‌آموز نمونه	توانایی نقد عادات ناپسند و ارائه راهکار برای مقابله با آنها	معاشرت	آشنایی با ویژگی‌های	ترتیب در کارهای شخصی	آشناسیدن	
	تلاش برای رعایت آداب معاشرت در زندگی		دوست خوب	آشنایی با ضرورت و	آشنایی با آثار و نتایج	
	آشنایی با تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم		آشنایی با اهمیت کمک	شیوه‌های احترام به پدر و	راستگویی و پرهیز از دروغ	
	درک ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام		کردن به دیگران و برخی	مادر		
	معرفی عوامل و فواید حفظ سلامت و تندرستی		نمونه‌های آن	آشنایی با شیوه‌های		
	تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی		آشنایی با ضرورت و	استفاده صحیح از طبیعت		
	آشنایی با راه‌های کسب موفقیت		شیوه‌های احترام به معلم			
	برنامهریزی بر اساس گام‌های موفقیت در فعالیت‌های روزانه و پابندی به آن		آشنایی با ضرورت			
	توانایی نقد خود بر اساس عوامل کسب موفقیت		امانتداری و شیوه‌های آن			
	توانایی تفکر در آیات و روایات و درک ارتباط آنها با موضوع درس					
	آشنایی با آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی					
	توجه به آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی					
	کوشش برای اکتساب آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی					
درس چهارم : باغ سری	آشنایی با مفهوم امر به معروف و نهی از منکر	آشنایی با غسل جمعه و	آشنایی با نماز جماعت و	آشنایی با معنای تکلیف و	آشنایی با طرز	احکام
درس دوازدهم : سفرهای با برکت	شناخت برخی از روش‌های امر به معروف و نهی از منکر	برخی احکام آن	برخی از احکام آن	برخی وظایف فرد مکلف	وضو گرفتن	
	بین فواید امر به معروف و نهی از منکر	آشنایی با برخی آداب،	آشنایی با نماز آیات و	آشنایی با اجزا و اذکار	آشنایی با اجزا و اذکار	
	توانایی تشخیص برخی از مصداق امر به معروف و نهی از منکر در زندگی	احکام و مراسم نماز جمعه	برخی احکام آن (به هنگام	یک نماز چهار رکعتی	یک نماز دو رکعتی	
	احساس رتبه و تلاش برای انجام امر به معروف و نهی از منکر	خدا دعاهای دسته جمعی	وجوب)	آشنایی با احکام ضروری	آشنایی با اذان به عنوان	
	توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس	آشنایی با مفهوم حلال و	آشنایی با تیمم و احکام	تقلید، طهارت، وضو و نماز	اعلام کننده اوقات نماز و	
	آشنایی با برخی از احکام نماز مسافر	حرام و برخی از مصداق آن	ضروری آن	(به‌ویژه برای دختران)	مقدمه آن	
	آشنایی با برخی از احکام روزه مسافر			آشنایی با مفهوم روزه و		
	توانایی تشخیص روزه باطل و درست در موقعیت‌های گوناگون			احکام آن		

پایه موضوعات	اهداف پایه دوم	اهداف پایه سوم	اهداف پایه چهارم	اهداف پایه پنجم	اهداف	عنوان و شماره درس
مراسم اسلامی	- آشنایی با مراسم میلاد نبی اکرم (ص) و نیمه شعبان میلاد امام زمان (عج) - آشنایی با جشن نماز و جگجگگی برگزاری آن - آشنایی با مراسم خاص ولادت شهادت ائمه (ع) - واقع در طول سال تحصیلی - آشنایی با روز میلاد حضرت علی (ع) (روز پدر)	- آشنایی با مراسم روزه و عید فطر - آشنایی با مراسم جشن تکلیف دخترها - آشنایی با مراسم روز ولادت حضرت زهرا (س) و روز مادر - آشنایی با مراسم بزرگداشت قیام امام حسین (ع) و روز عاشورا - آشنایی با مراسم ولادت و شهادت ائمه (ع)، واقع در طول سال تحصیلی	- آشنایی با عید مبعث و مراسم آن - آشنایی با برخی آداب و مراسم زیارت - آشنایی با آداب حضور در مسجد و مراسم نماز جماعت - آشنایی با مراسم ولادت و شهادت ائمه (ع)، واقع در طول سال تحصیلی	- آشنایی با عید غدیر و مراسم این روز - آشنایی با مراسم مربوط به بزرگداشت پیروزی انقلاب اسلامی	- آشنایی با مراسم حج و اعمال آن - آشنایی با برخی از آداب قربان - اشتقاق برای شرکت در مراسم عید قربان - شرکت در مراسم عید قربان - آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس - احترام به شهدا و تلاش برای الگو گرفتن از ایشان در زندگی - توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس - آشنایی با فلسفه زیارت و برخی از آداب آن	درس شانزدهم: زیارت درس سیزدهم: عید مسلمانان درس پانزدهم: سیزدهمین‌های همیشه سبز
شخصیت‌های دینی	-	- آشنایی با حضرت زینب (س) به عنوان یکی از زنان مؤمن - زنان مؤمن	- آشنایی با حضرت خدیجه (س) به عنوان یکی از زنان مؤمن - آشنایی با آریسه به عنوان یکی از زنان مؤمن	- آشنایی با حضرت مريم (س) به عنوان یکی از زنان مؤمن - آشنایی با امام خمینی (ره) رهبر انقلاب اسلامی، به عنوان یکی از برجسته‌ترین پیروان واقعی ائمه (ع)	- آشنایی با برخی از شخصیت‌های دینی - احساس علاقه و احترام به شخصیت‌های دینی و تمایل به زیارت ایشان - تلاش برای الگوگیری از شخصیت‌های دینی	درس شانزدهم: زیارت من معتقدم درس سوم: سرور آزادگان
خود شناسی	- آشنایی با خود به عنوان مخلوق محبوب و مورد توجه خداوند - آگاهی از نیاز به پاکیزگی خود	- آگاهی از نیاز انسان به نعمت‌های بی شمار خداوند - آگاهی از نیاز ما به آشنایی با دوران کودکی پیامبر اکرم (ص)	- شناخت آثار و نتایج اعمال خود در زندگی - آشنایی با نیاز خود به ارتباط با همسالان	- هر انسانی با اسوه قرار دادن بزرگان بهتر به خوبی‌ها می‌رسد - نمونه‌هایی از رفتار پیشوایان برای اسوه قرار دادن آنها - تأثیر اسوه‌ها بر انسان	- علاقه به رفع نیاز خود در درس گرفتن از پیشوایان دینی - درس گرفتن از پیشوایان دینی	تقریباً همه دروس

(ب) معرفی موضوعات کتاب هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی

* موضوع خداشناسی

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به خداشناسی به دانش‌آموزان پایه ششم : رشد معنوی یعنی فراگیری ارزش‌ها و رویکردی اندیشمندانه به زندگی و در یک کلام، یادگیری برخورداری از ایمان، هدف غایی تعلیم و تربیت، است. آموزش مفاهیم دینی و خداشناسی با دیگر اموری که بین معلم و شاگرد روی می‌دهد تفاوت آشکاری دارد. این آموزش برخورداری از زندگی همراه با معنا، امید و تعهدات فطری است و نیازی به اثبات ندارد، اما حتی در کودکی نباید از تقویت زیر بنای اعتقادی غافل ماند. بنابراین در خصوص این آموزش باید به نکات زیر توجه داشت :

- ۱ تصور دانش‌آموز از خدا آمیخته‌ای از تجسم و تخیل است؛ بنابراین نباید در صدد تلقین مفهوم غیر مادی بودن خدا به او باشیم چون این تصورات موجب برقراری ارتباط او با خدا می‌شود.
 - ۲ به جای صحّه گذاشتن بر روی تصورات ذهنی دانش‌آموز از خدا ، بهتر است بیشتر درباره مهربان و دوست داشتنی بودن خدا و مخلوقات او گفت‌وگو کنیم.
 - ۳ برای آشنایی دانش‌آموز با خدا از طریق نعمت‌های او وارد شویم.
 - ۴ متناسب با محتوای دروس، دانش‌آموز را با صفات خداوند از قبیل دانایی، توانایی، بخشنده بودن و ... آشنا نماییم.
 - ۵ در آموزش مفهوم خداشناسی استفاده از روش‌های غیر مستقیم و بیان مطالب از زبان فرد دیگری یا بدون اشاره به مقصود اصلی جذابیت آموزش را برای دانش‌آموزان بیشتر می‌نماید.
 - ۶ با بیان دعا‌های مناسب در قالب‌های جذاب در حد دانش‌آموز موجب ایجاد علاقه و تقویت احساس محبت به خدا در دانش‌آموز شویم.
- دانش‌آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با یکتایی و بی‌همتایی خداوند با اصل توحید به عنوان یکی از مهم‌ترین اصول دین آشنا می‌شود.

* موضوع پیامبری

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به پیامبری به دانش‌آموزان پایه ششم : در دوره ابتدایی تصور دانش‌آموزان از پیامبران این است که آنها انسان‌هایی خوب، مهربان و مفید بوده‌اند. پیامبر در نظر آنان انسانی فداکار، مهربان و دوست‌داشتنی است که در بیشتر امور به کمک مردم می‌آید. این تصور در خصوص امامان (ع) نیز اینگونه می‌باشد. بنابراین در آموزش مفاهیم پیامبری به دانش‌آموزان در دوره ابتدایی باید به نکات زیر توجه نمود :

- ۱ تلاش در جهت ایجاد علاقه‌مندی به اولیای دین از طریق داستان‌های شیرین ارتباط آنها با کودکان
- ۲ تأکید بر ویژگی‌های اخلاقی پیامبران (صبر، تلاش، خوش اخلاقی و...) در برخورد با انسان‌ها در زندگی از طریق داستان‌هایی از زندگی آنها و ادای احترام به هنگام بردن نام آنها
- ۳ آگاهی دادن از ارتباط پیامبران با خداوند و راهنما بودن آنها برای انسان‌ها در دنیا

- ۴ عدم تأکید بر مفاهیمی مانند عصمت، وحی و معجزه در سنین ابتدای دبستان^۱
- ۵ هم‌زمانی آموزش دروس مربوط به پیامبری با جشن‌ها و اعیاد در طول سال تحصیلی
- ۶ فراهم نمودن امکان شرکت در مراسم جشن و شادی برای ولادت پیامبر (ص) و اولیای دین (ع)
- ۷ الگو قرار دادن پیامبر (ص) و اولیای دین (ع) در زندگی روزمره دانش‌آموز متناسب با محتوای دروس کتاب هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی
- دانش‌آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با ویژگی‌های پیامبران به عنوان هدایتگران دینی و رهبران دنیوی، با اصل نبوت به عنوان یکی از مهم‌ترین اصول دین آشنا می‌شود.

❁ موضوع امامت

- نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به امامان (ع) به دانش‌آموزان پایه ششم: یکی از مهم‌ترین مقاصد تعلیم و تربیت دینی در دوره ابتدایی ایجاد علاقه‌مندی و محبت نسبت به اولیای دین است تا از این طریق، اوامر آنان و راه و روش زندگی‌شان در کودک اثر گذاشته و شیوه زندگی آنان برایش سرمشق شود.
- دانش‌آموزان از همان آغاز زندگی باید با نام امامان (ع) آشنا شده و در سنین بالاتر بر فرازهایی از زندگی آنها آگاهی یافته و از خدمات و ایثار و فداکاری‌هایی که در راه اسلام انجام داده‌اند آگاهی یابند.
- آشنایی دانش‌آموزان با امامان (ع) نیز مانند پیامبران باید به گونه‌ای باشد که آنها را سرمشق عملی در زندگی بدانند. در اینجا باید پیشوایان مذهبی همان‌گونه که بوده‌اند با شرح مهربانی‌ها، دلسوزی‌ها و رفتار و اخلاق کریمانه‌شان بزرگ و عالی‌قدر معرفی شوند تا پس از ایجاد علاقه نسبت به آنها در دانش‌آموزان زمینه‌هایی برای الگوگیری از آنها فراهم شود.
- در آموزش این موضوع به دانش‌آموزان نیز لازم است به نکات زیر توجه داشت:
- ۱ تلاش در جهت علاقه‌مندی به امامان (ع) با بیان داستان‌هایی از زندگی آنها و ارتباط آنها با کودکان و ادای احترام به هنگام بردن نام آنها
- ۲ آشنا کردن دانش‌آموزان با ائمه اطهار (ع) از طریق ویژگی‌های اخلاقی آنها مانند کمک به نیازمندان، سعی در جهت رفع گرفتاری‌های آنها، صبر و تلاش و...
- ۳ عدم تأکید فراوان بر شناساندن امامان (ع) به عنوان افرادی مرتبط با دستگاه غیب و ملکوت و معجزات و کرامات آنها
- ۴ همراه نمودن تدریس دروس این بخش با جشن‌ها و اعیاد در طول سال تحصیلی
- ۵ ایجاد تمایل به شرکت دانش‌آموزان در مراسم جشن میلاد امامان بزرگوار (ع)
- دانش‌آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با تولی نسبت به امامان (ع) و تبری از ظالمان، نقش امام حسین (ع) و یارانش در دفاع از دین، نائبان امام زمان (عج) و وظایف شیعیان در آن زمان، با اصل امامت و اهل بیت (ع) به عنوان بهترین الگوها آشنا می‌شود.

۱- در این باره می‌توانید به منبع زیر مراجعه کنید: آموزش مفاهیم دینی همگام با رشد روان‌شناسی، تألیف دکتر ناصر باهنر، انتشارات سازمان تبلیغات اسلامی ص ۳

✱ موضوع جهان آخرت

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به جهان آخرت به دانش‌آموزان پایه ششم: معاد از جمله معارف مشترک در بین تمامی ادیان توحیدی بوده و در شکل‌دهی به رفتار یک مسلمان نقش به‌سزایی دارد. یاد معاد در ابتدای امر مانند هشدار و علامت خطر و در نهایت حاکی از شوق دیدار و ملاقات با خدای متعال است و این باور، زمینه‌ساز بسیاری از اعمال خیر و دوری جستن از بدی‌ها و نیل به سعادت واقعی را فراهم می‌سازد. در طرح موضوع جهان آخرت رعایت اصولی در آموزش معاد به دانش‌آموزان قابل توجه است:

- ۱ اصل حاکم بر آموزش مفهوم معاد حرکت از مفاهیم ساده به پیچیده و از مفاهیم تجربی به سوی مفاهیم انتزاعی است.
 - ۲ موضوع معاد به گونه‌ای مطرح شود که باعث اضطراب و ترس بی‌مورد در دانش‌آموزان نگردد و به تعالی روحی آنها لطمه وارد نکند.
 - ۳ در طرح موضوع معاد به زیبایی‌های زندگی پس از مرگ و پاداش الهی به تلاش انسان‌ها بیشتر توجه شود.
 - ۴ صرف آشنایی و شناخت مجموعه‌ای از مفاهیم، هدف نیست بلکه تقویت نگرش و گرایش دانش‌آموزان به انجام کارهای نیک، هدف اصلی آموزش معاد در دوره ابتدایی می‌باشد.
- دانش‌آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با تأثیر اعتقاد به معاد در زندگی و اصلاح رفتار، با اصل معاد به عنوان یکی از مهم‌ترین اصول دین آشنا می‌شود.

✱ بخش قرآن کریم

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به قرآن کریم به دانش‌آموزان پایه ششم: جهت تحقق اهداف دروس، آیات و احادیث بسیاری به کار گرفته شده است تا دانش‌آموزان به تدریج دریابند که دین را باید از منابع معتبر آن یعنی کلام خدا و سخن معصومان (ع)، که از هر خطا و اشتباه به دور هستند، دریافت کنند. آیات و احادیث درس در بسیاری از موارد، مفاهیم درس را جمع‌بندی و نتیجه‌گیری می‌کنند و دین را از زبان منابع اصیل در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهند. دانش‌آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش با برخی از پیام‌های قرآنی مرتبط با موضوعات درسی آشنا می‌شود.

✱ بخش آداب و اخلاق اسلامی

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به آداب و اخلاق اسلامی به دانش‌آموزان پایه ششم: مهم‌ترین وظیفه تربیت دینی به ویژه در دوره ابتدایی ایجاد و تقویت عادات صحیح و خلیات نیکو در دانش‌آموزان است. اخلاق عصاره تربیت دینی می‌باشد که آن را به منزله یک الگوی مناسب و عملی معرفی می‌کند.

از شش تا دوازده سالگی در کودکان تغییراتی ایجاد می‌شود که منجر به درک خاصی از مسائل اخلاقی در آنها می‌گردد. دوره دبستان از این جنبه مجال مناسبی برای تثبیت آداب و عادات پسندیده است. پس باید به دانش‌آموز فرصت داد که نه به خاطر تشویق و تنبیه، بلکه به خاطر ارزشمندی ارزش‌های اخلاقی به رعایت آنها مقید گردد.

در آموزش این موضوع به دانش‌آموزان لازم است به نکات زیر توجه داشت:

- ۱ در آموزش معیارهای اخلاقی، شایسته است که هر سه جنبهٔ آشنایی با کار خوب و بد، رضایت و علاقه‌مندی به انجام کار خوب و رفتار واقعی در موقعیت‌های گوناگون مد نظر قرار گیرد.
 - ۲ در آموزش این مفاهیم باید از موقعیت‌ها و فرصت‌های عینی و واقعی استفاده نماییم.
 - ۳ امکان تکرار، تمرین و یادآوری مستمر آموخته‌ها و عادات اخلاقی جهت تثبیت آنها در دانش‌آموز را فراهم نماییم.
 - ۴ در آموزش مفاهیم اخلاقی تا حد ممکن از بیان مستقیم، سرزنش، مقایسه و شدت عمل به دلیل نامطلوب و کم اثر بودن پرهیز نماییم.
 - ۵ از ارزش‌های مفیدی چون بیان غیر مستقیم، توجه به منافع رعایت امور اخلاقی، تشویق فوری رفتارهای پسندیده و اظهار رضایت آموزگار استفاده نماییم.
 - ۶ چون دانش‌آموزان برداشت بزرگسالان را نسبت به دستورات اخلاقی ندارند و برای فکر بزرگسالان ارزش قائل هستند بنابراین روش‌های تفهیم مسائل اخلاقی به آنها باید متفاوت از بزرگسالان باشد.
 - ۷ به دلیل پذیرش و الگوگیری از رفتار بزرگسالان باید مریان در زمینه تعلیم و تربیت از آگاهی‌ها و ویژگی‌های لازم و یکپارچگی در رفتار برخوردار باشند.
 - ۸ شایسته است مربی متناسب با وضعیت و نیاز کلاس، هر درس از این بخش را به صورت پیمانه‌ای تدریس نماید.
- دانش‌آموز پایهٔ ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با برخی از آداب و اخلاق اسلامی مانند عوامل موفقیت، آداب معاشرت، آداب علم جویی و دانش‌آموزی، تربیت بدنی و تفریحات سالم آشنا می‌شود.

✽ بخش احکام و آداب اسلامی

- نکاتی دربارهٔ آموزش‌های مربوط به احکام و آداب اسلامی به دانش‌آموزان پایه ششم: فطرت دانش‌آموز با مسائل مذهبی آشنا است و همان‌گونه که فرمان خدا را برای پاک بودن هر انسانی قبول دارد اعمال و احکام عبادی دین را نیز می‌پذیرد و از انجام آن لذت می‌برد. دانش‌آموز دوست دارد با خدا ارتباط برقرار کند و با او سخن بگوید.
- بسیاری از دانش‌آموزان قبل از ورود به دبستان با اعمال و حرکات ظاهری برخی از اعمال دینی مانند نماز آشنا هستند و شاید در پاره‌ای موارد همراه والدین خود به صورت تقلیدی این حرکات را تکرار نمایند.
- در روایات اسلامی آشنا نمودن کودک با این اعمال از همان دوران کودکی سفارش شده است. دانش‌آموزان علاوه بر فراگیری اعمال ظاهری باید با احساس و اعتقاد نهفتهٔ این اعمال هم آشنا شوند و این هدف از طریق آموزش‌های ساده و به موقع انجام می‌پذیرد. این آموزش‌ها ابتدا به انس و علاقه و سرانجام به انجام این اعمال و تکمیل آموخته‌های کودکان به ویژه دختران که در دوران دبستان به سن تکلیف می‌رسند، منجر می‌شود.
- در آموزش احکام در این سنین باید به اصول زیر توجه نمود:
- ۱ به منظور اثر گذار بودن آموزش، محتوای آموزش احکام باید متناسب با نیاز و سن دانش‌آموز باشد و باید از آموزش مسایلی که دانش‌آموزان در این دوره به آن مبتلا ندارند پرهیز کرد.
 - ۲ در آموزش به تفاوت‌های جنسیتی و نیازهای دختر و پسر توجه شود.

- ۳ از آموزش احکام فرعی و جزئیات یک مسئله در این دوره کمتر استفاده شود.
 - ۴ در آموزش احکام باید جدی بود اما سخت‌گیری و آسان‌گیری بیش از حد در آموزش احکام آسیب‌زا بوده و موجب نگرانی و وسواس و یا بی‌توجهی و عدم آگاهی صحیح در انجام اعمال می‌شود.
 - ۵ آموزش‌های احکام باید به شیوه‌های جذاب و در موقعیت‌های عینی و مستقیم انجام شود.
 - ۶ در آموزش احکام تدریجی بودن (مرحله به مرحله آموزش دادن) و دادن فرصت کافی برای تکرار و تمرین، امکان درست انجام اعمال دینی را فراهم می‌کند.
 - ۷ تشویق به موقع هنگام انجام اعمال عبادی، موجب می‌شود دانش‌آموز تمایل بیشتری به انجام این اعمال نشان دهد.
 - ۸ همراهی اولیا و مربیان خانه و مدرسه و ثابت قدم بودن آنها و داشتن شخصیتی عاطفی، منطقی، و محبوب اثرگذار بوده و ایجاد عادات خوب در دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد.
- دانش‌آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با برخی از احکام امر به معروف و نهی از منکر، با برخی از احکام نماز و روزه مسافر آشنا می‌شود.

✱ بخش آداب و مراسم اسلامی

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به آداب و مراسم اسلامی به دانش‌آموزان پایه ششم: مراسم بزرگداشت اعیاد دینی از جمله آداب و رسومی هستند که سیمای دین را به نمایش می‌گذارند و برای دینداران در همه سنین جذاب می‌باشند و وسیله مؤثری برای قادر ساختن دینداران به حرکت عاطفی و عقلانی به سمت تعمیق مفاهیم دینی به شمار می‌آیند.

اعیاد اسلامی و اعیاد مربوط به میلاد ائمه اطهار (ع) و برپایی جشن‌هایی که دانش‌آموزان در آن شاد باشند، خاطرات خوشی از این مراسم را در ذهن آنها باقی می‌گذارد که علاقه‌مندی آنها را به دین بیشتر می‌سازد. دانش‌آموزان می‌توانند اعمال و آداب و رسوم این اعیاد را یاد بگیرند. شرکت در این مراسم و مهم پنداشتن آنها مانند مراسم تولد و جشن‌های خاص خودشان احساس و هیجان آنها را برای حضور در این جشن‌ها برمی‌انگیزد.

در آموزش این موضوع باید به نکات زیر توجه داشت:

- ۱ با کمک از تدریس به شیوه پیمانه‌ای دروس این بخش را متناسب با اعیاد موجود در سال تحصیلی تدریس نماییم.
 - ۲ در برپایی این جشن‌ها، دانش‌آموزان را در برنامه‌ریزی و اجرای مراسم شرکت داده و از پیشنهاد‌های آنها بهره ببریم.
 - ۳ در برپایی جشن‌ها از مواردی که احساس شادی در بچه‌ها ایجاد می‌کند مانند چراغانی، پوشیدن لباس نو، عیدی دادن و عیدی گرفتن و خوردن خوراکی‌های خوشمزه و برنامه‌های شاد و جذاب استفاده نماییم.
- دانش‌آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با برخی از مراسم حج و عید قربان، با برخی از آداب زیارت و مقام شهید و دفاع مقدس آشنا می‌شود.

✱ بخش شخصیت‌های دینی

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به شخصیت‌های دینی به دانش‌آموزان پایه ششم: یکی از مهم‌ترین مقاصد تعلیم

و تربیت دینی در دوره ابتدایی ایجاد علاقه مندی و محبت نسبت به اولیای دین است تا از این طریق، اوامر و راه و روش زندگی آنان به عنوان سرمشقی برای دانش آموزان تلقی شود. در پایه دوم ابتدایی چون هنوز دانش آموزان با پیامبران و امامان آشنا نشده بودند، بخش شخصیت های دینی مطرح نگردید؛ اما در پایه های بالاتر در کنار معرفی پیامبران و امامان (ع)، شخصیت های دینی نیز به تدریج معرفی می شوند تا دانش آموزان تصور نکنند نیل به مقامات والای انسانی برای غیر معصوم امکان ندارد. دانش آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش با شخصیت های دینی از جمله حضرت معصومه (س)، حضرت احمد بن موسی (ع)، حضرت قاسم (ع) و حضرت عبدالعظیم (ع) آشنا می شود.

✱ بخش خودشناسی

نکاتی درباره آموزش های مربوط به خودشناسی به دانش آموزان پایه ششم: در قرآن کریم و سخنان معصومین، خودشناسی به عنوان یکی از مهم ترین معارف دینی مطرح شده است. به دلیل اهمیت موضوع، در راهنمای برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی به عنوان یکی از سرفصل های درسی مورد تأکید قرار گرفته است. بر اساس راهنمای برنامه درسی دوره ابتدایی مصوب شورای عالی آموزش و پرورش؛ خودشناسی از حوزه های موضوعی مهم کتاب هدیه های آسمان می باشد که به صورت تلفیقی با دیگر اهداف در برخی دروس مشاهده می شود. این حیطه به تبیین جایگاه انسان در نظام هستی پرداخته تا انسان به ارزش و کرامت انسانی خود در نظام آفرینش واقف گردد. علاوه بر این، وی به این درک که انسان نشانه ای از خداوند به شمار آمده و در همه امور خود نیازمند هدایت و وابسته به اوست، نائل گردد. دانش آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش برای رفع نیاز خود در درس گرفتن از پیشوایان دینی علاقه نشان می دهد.

راهنمای تدریس توضیحات مربوط به هر درس

فصل دوم

مقدمه

محتوای آموزشی دروس هدیه‌های آسمان علاوه بر عنوان و متن درس که مفاهیم درس را مطرح می‌کند شامل فعالیت‌هایی است که شرح آنها به قرار جدول ذیل می‌باشد.

ردیف	عنوان فعالیت	شرح فعالیت
۱	برایم بگو	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری درس
۲	ایستگاه فکر	برقراری ارتباط بین مفاهیم ارائه شده و دستیابی به یافته‌های جدید
۳	تدبر کنیم	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری مفاهیم درس در قالب آیات و احادیث کوتاه
۴	بررسی کنید	تثبیت، توسعه و تعمیم مفاهیم براساس مرور اطلاعات
۵	کامل کنید	تکمیل و تثبیت اهداف براساس دریافت رابطه مفاهیم
۶	ایستگاه خلاقیت	تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده در قالب اجرای نمایش، خط خوش، نقاشی و نامه‌نگاری
۷	گفت‌وگو کنید	تثبیت مفاهیم درس از طریق ارائه نظریات و تجربه در گروه و مشارکت در جمع‌بندی
۸	ببین و بگو	تعمیق مفاهیم درس با پاسخ به پرسش‌های مطرح شده از طریق تصویر خوانی
۹	بگرد و پیدا کن	تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده با فعالیت عینی و ملموس
۱۰	همخوانی کنیم	تثبیت مفاهیم درس از طریق خواندن شعر به صورت گروهی با آهنگ و لحن مناسب
۱۱	تحقیق کنید	تثبیت، توسعه و تعمیم مفاهیم با جمع‌آوری اطلاعات از منابع مختلف
۱۲	خاطره‌گویی	تثبیت، توسعه و تعمیق یادگیری با ایجاد ارتباط میان مفاهیم درس و تجربیات دانش‌آموز
۱۳	دعا کنیم	تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده با راز و نیاز یا بیان درخواست و احساسات
۱۴	با خانواده	بسط یادگیری و تقویت نگرش دانش‌آموز به مفاهیم دینی، برای بروز رفتار دینی از طریق جست‌وجوی مصداق‌های تازه از مفاهیم، با کمک و همفکری اعضای خانواده

در این بخش به تفکیک هر درس ساختار محتوایی طراحی شده که موارد و کارکرد آن به شرح ذیل جهت بهره‌برداری آموزگاران ارجمند تقدیم می‌گردد :

توضیحات درس

شما را با کلیت محتوای هر درس، مضمون آن، نقشه و مسیر یادگیری و هدف کلی درس آشنا می‌کند.

اهداف درس

شما را راهنمایی می‌کند که «چرا» و «تا چه حد» آموزش دهید. این بخش در بر دارنده مهم‌ترین پیام‌ها برای شما است؛ به کار شما و فرایند آموزش جهت می‌دهد و امکان خطا و انحراف از مسیر یادگیری را برطرف می‌کند.

مفاهیم کلیدی

شما را با مفاهیم اصلی موجود در محتوای هر درس، آشنا می‌کند. آشنایی با این مفاهیم همانند آشنایی با اهداف، آموزش را جهت می‌دهد و امکان انحراف مسیر یادگیری را برطرف می‌کند.

پیشنهادهایی برای تدریس

شامل پیشنهادهایی است که در صورت تمایل می‌توانید در آموزش از آنها استفاده کنید. این پیشنهادها صرفاً توصیه به شمار می‌روند و شما می‌توانید آنها را مطابق با اهداف و اصول تغییر دهید یا اساساً کنار بگذارید. به عنوان مثال برای آغاز تدریس پیشنهادهایی ارائه شده است که فقط یکی از آنها در عمل اجرا می‌شود؛ اما بقیه پیشنهادها می‌توانند به تناسب متن یا فعالیت‌ها متناسب سازی شده و مورد بهره‌برداری قرار گیرند. پیشنهادها در واقع عبارت‌اند از فعالیت‌هایی که دانش‌آموز یا معلم انجام می‌دهد تا آموزش در مراحل که در طرح درس مشخص شده است، انجام پذیرد.

ارزشیابی

جدول ارزشیابی برای شما مشخص می‌کند که چگونه می‌توان از اهداف و فعالیت‌های یادگیری به عنوان ابزاری برای ارزشیابی استفاده کنید. برای ارزشیابی دروس هدیه‌های آسمان باید به تمام فعالیت‌های فردی و گروهی دانش‌آموزان (شامل فعالیت‌های کلاسی، فعالیت‌های پایانی هر درس، کار در منزل، بیان احساس، خلاقیت و ابتکار و...) از ابتدا تا انتهای تدریس توجه کنید. لازم به ذکر است آنچه پس از ارزشیابی اهمیت دارد، پیش‌بینی و اجرای برنامه‌های مناسب برای فرد یا گروهی از دانش‌آموزان است که به علل گوناگون، موفق به تحقق اهداف مورد انتظار نشده‌اند. این فرایند به گونه‌ای صورت گیرد که هر دانش‌آموز، از فرصتی مناسب برای تکمیل آموخته‌های خود بهره‌مند شود.

دانستنی‌های معلم

اطلاعات اضافی و مورد نیاز را در اختیار شما می‌گذارد.

این راهنمای تدریس به شما کمک می‌کند تا بر اساس اصول و اهداف برنامه‌درسی، روش‌های منحصر به فرد خود را توسعه دهید و این حقیقت را اثبات کنید که «روش‌های تدریس بسیار متنوع و متعدّدند و معلم نباید در قالب برخی الگوهای خشک و روش‌هایی که گاه بر آنها تأکید می‌شود، گرفتار آید؛ بلکه باید خود تولید کننده این روش‌ها و الگوها باشد.»

درس اول

یکتا

توضیحات درس

در سال‌های گذشته، دانش‌آموزان در دروس توحیدی با مهربانی، بخشندگی، دانایی و توانایی و یگانگی خداوند آشنا شدند. در پایه ششم ضمن مرور یکتایی و بی‌همتایی خداوند در صفات مطرح شده در پایه‌های قبل، با اصل توحید آشنا می‌شوند. یکتا، آخرین درس از مجموعه درس‌های بخش خداشناسی در دوره ابتدایی است. این درس در قالب یک متن مناجات گونه به منظور جلب توجه دانش‌آموزان به زیبایی‌های طبیعت و محیط پیرامون ایشان، از زبان یک کودک همسن و سال ایشان بیان شده است و با مرور برخی از نعمت‌های خداوند و بیان نمونه‌هایی از صفات الهی، انتظار دارد حس امیدواری نسبت به خداوند در دانش‌آموزان تقویت شود. دانش‌آموزان در این درس صفات الهی و بی‌همتایی او را در این صفات در قالب مناجات و شعر نیز مرور می‌کنند. در ادامه با استناد به آیات قرآن و تشویق دانش‌آموزان به نگارش یک متن نیایش گونه این مضامین تثبیت و تعمیق می‌شود.

اهداف درس

- آشنایی با اصل توحید به عنوان اولین اصل دین
- آشنایی با مصادیقی از توحید مثل داناترین دانایان، تواناترین توانایان، مهربان‌ترین مهربانان و بخشنده‌ترین بخشندگان
- توانایی ستایش خداوند با ادای برخی عبارات و جملات
- درک شایستگی خداوند برای پرستش و ابراز علاقه و محبت نسبت به خدای یگانه
- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

- اصل توحید
- یکتایی
- بی‌همتایی
- ستایش خداوند

پیشنهادهایی برای تدریس

- می‌توانید کلاس خود را با پخش فیلمی از زیبایی‌های زندگی و خلقت و گفت‌وگوی با دانش‌آموزان درباره تلقی آنها

نسبت به زندگی و زیبایی‌های آن، شروع کنید.

● می‌توانید کلاس خود را با فعالیت «تدبیر کنیم» و پخش قرائت سوره توحید که دانش‌آموزان روزی چند بار آن را در نماز می‌خوانند، آغاز نمایید و با توجه به ترجمه آیات به مرور صفات الهی که در این سوره بیان شده است، بپردازید. این فعالیت در پایان نیز می‌تواند به جمع‌بندی مباحث مربوط به مفهوم توحید کمک کند.

● برای شروع مناسب درس می‌توانید از متن درس آغاز کنید. متن را به گونه‌ای بخوانید که دانش‌آموزان را چنان با خود همراه سازد که آنان نیز خود را در برابر زیبایی‌های زندگی و خالق زیبایی‌ها ببینند. سپس از آنها بخواهید تا صفاتی را که در سال‌های گذشته در مورد خدا یاد گرفته‌اند، پیدا نموده و برای دوستان خود بیان نمایند. مسیر آموزش باید با مرور صفات خداوند و با تکیه بر یگانگی و بی‌همتایی او در مهربانی، بخشندگی، دانایی و توانایی به ستایش خدا منجر شود.

● تدریس خود را می‌توانید مستقیماً با فعالیت «همخوانی کنیم» شروع کنید. زبان شعر خدا با ایجاد فضایی شاد و پرنشاط به خودی خود زبان مناسبی برای شروع تدریس به‌شمار می‌آید. زبان شعر، این امکان را به آموزگار می‌دهد که دانش‌آموزان را با احساسات خود همراه ساخته و در آنان روح لطافت و ظرافت و دقت را بدمد. شما به عنوان یک آموزگار توانا، لازم است به ایجاد یک تصویر ذهنی زیبا از محتوای شعر، در ذهن کودکان کمک کنید. در این شعر از طریق یادآوری نعمت‌های خداوند و اینکه ما هرچه داریم از او است زمینه مناسبی برای طرح موضوعات بعدی فراهم می‌شود. در این شعر علاوه بر تأکید بر زیبایی‌های زندگی به موضوعی اشاره می‌کند که در واقع شروعی است برای بیان مفهوم یکتایی و بی‌همتایی خدا و شروعی برای تفکر مؤثر در دانش‌آموزان. مناسب است از دانش‌آموزان بخواهید درک خود را از معنا و مفهوم کلی شعر در قالب یک نوشته کوتاه یا به صورت شفاهی به کلاس ارائه دهند.

نکاتی درباره شعر و نحوه خواندن آن: زبان شعر با زبان نثر متفاوت است. پس باید به هنگام خواندن، بر روی وزن و آهنگ آن توجه و دقت بیشتری شود. بد خواندن شعر، تأثیر نامناسب بر روی شنونده آن، به خصوص اگر کودک باشد، به جای خواهد گذاشت. لذا سعی کنید دانش‌آموزان احساس، زیبایی و موسیقی شعر را به گونه‌ای دلبذیر به دیگران انتقال دهند. تأکید بر روی کلمات، سکوت‌های مناسب و به جا، نشان دادن بار معنوی، عاطفی و حسی کلمات در این انتقال مؤثر است. به عنوان مثال لحن مناسب در ابیات دوم به بعد بر مضمون یگانگی در تدبیر خداوند تکیه می‌کند و دانش‌آموز به این نکته واقف می‌شود که به امر خدا است که ابر و آفتاب و... اثر می‌گذارند و اگر مدبر واحدی بر جهان حاکم نبود این نظم و هماهنگی نیز وجود نداشت.

کلمات و لغات مشکل شعر را، با کمک خود بچه‌ها، برایشان توضیح دهید، اما لازم نیست تمام شعر را خط به خط معنا کنید. از دانش‌آموزان بخواهید لحن خود را مناسب با مضمون شعر تغییر دهند و به آن حس و حال ببخشند.

● در فعالیت «کامل کنید» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا ضمن مرور بر صفات خدا و با تکیه بر یگانگی و بی‌همتایی او در مهربانی، بخشندگی، دانایی و توانایی، احساس علاقه‌مندی و ستایش در آنها شکوفا گردد و این احساس را با قلم جاری نمایند. این فعالیت ابزار خوبی است برای آنکه شما بتوانید زبان بچه‌ها را برای گفت‌وگو با خدا باز کنید و آنها به راحتی و بی‌واسطه، با پروردگار خود با زبان خود سخن بگویند پس در این فعالیت فقط و فقط آنها را آزاد آزاد بگذارید تا با بهره‌گیری از احساس و درونمایه خویش هرچه می‌خواهند بنویسند.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شمارهٔ درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
فنا تق نی، قرآن کریم	– آشنایی با اصل توحید به عنوان اولین اصل دین	۱	– معرفی اصل توحید به عنوان اولین اصل دین	– اصل توحید را به عنوان اولین اصل دین معرفی می‌کند و درباره آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.
	– آشنایی با مصادیقی از توحید		– بیان مصادیقی از توحید	– به چند مصداق توحیدی اشاره می‌کند.
	– درک شایستگی خداوند برای پرستش و ابراز محبت و علاقه‌مندی نسبت به خدای یگانه		– معرفی خداوند به عنوان معبود شایسته پرستش و ابراز محبت و علاقه‌مندی نسبت به خدای یگانه	– در قالب متنی محبت و علاقه‌مندی خود را نسبت به خدای یگانه بیان کرده و به ستایش خدا می‌پردازد.
	– توانایی ستایش خداوند با ادای برخی عبارات و جملات		– بیان مفهوم پیام قرآنی مرتبط با موضوع درس	– پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.
	– توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس			
				– اصل توحید را به عنوان اولین اصل دین معرفی می‌کند و درباره آن توضیح می‌دهد.
				– به دو مصداق توحیدی اشاره می‌کند.
				– در قالب چند عبارت محبت و علاقه‌مندی خود را نسبت به خدای یگانه بیان کرده و به ستایش خدا می‌پردازد.
				– پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				– اصل توحید را به عنوان اولین اصل دین معرفی می‌کند.
				– به یکی از مصادیق توحید اشاره می‌کند.
				– در قالب یک عبارت محبت و علاقه‌مندی خود را نسبت به خدای یگانه بیان کرده و به ستایش خدا می‌پردازد.
				– مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.
				– با کمک آموزگار اصل توحید را به عنوان اولین اصل دین معرفی می‌کند.
				– با یاری آموزگار به یکی از مصادیق توحید اشاره می‌کند.
				– با کمک معلم در قالب یک عبارت محبت و علاقه‌مندی خود را نسبت به خدای یگانه بیان کرده و به ستایش خدا می‌پردازد.
				– با همراهی آموزگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.

دانش‌تنی‌های معلم

۱ در سال‌های گذشته، دانش‌آموزان در دروس توحیدی از طریق اسماء و صفات الهی با توحید آشنا شدند. در پایه ششم ابتدایی ضمن آشنایی با اصل توحید به جمع‌بندی مباحث توحیدی سال‌های گذشته پرداخته می‌شود به گونه‌ای که دانش‌آموزان دریابند که خداوند یکتا و یگانه‌ای است که هیچ مثل و مانندی ندارد. بر این اساس یادآوری این نکته به آموزگاران ارجمند ضروری است که به هیچ عنوان وارد بحث‌های مربوط به واژه توحید و مباحث استدلالی در این زمینه نشوید؛ فقط کافی است دانش‌آموز بداند اصل توحید یکی از اصول دین است و به معنای یگانگی خدا در صفاتی نظیر مهربانی و بخشنده‌گی و.... است.

۲ معلمان عزیز عنایت داشته باشند که در آموزش مفهوم خداشناسی، استفاده از روش‌های غیر مستقیم و بیان مطالب از زبان فرد دیگری یا بدون اشاره به مقصود اصلی جذابیت آموزش را برای دانش‌آموزان بیشتر می‌نماید. بر این اساس در این درس با توجه به زیبایی‌های طبیعت و محیط پیرامون به مرور برخی از نعمت‌های خداوند، از زبان یک کودک پرداخته شده است.

درس دوم

بهترین راهنمایان

توضیحات درس

دانش‌آموزان دوره ابتدایی در سال‌های گذشته در موضوع نبوت ضمن‌آشنایی با نام پیامبران بزرگ الهی، با بخشی از زندگی آنان و برخی از ویژگی‌های آنها آشنا شدند. در این پایه با نبوت به عنوان یکی از اصول دین آشنا می‌شوند. در این درس در قالب گزارش گردش علمی و کوهنوردی دانش‌آموزان، احساس نیاز به هدایت خداوند و ضرورت وجود پیامبران به عنوان هدایتگران دینی و رهبر دنیوی مردم به دانش‌آموزان یادآوری می‌شود و با استناد به آیات قرآن با ویژگی‌های پیامبران و هدف بعثت آنها آشنا شده و به مرور مطالبی که در سال‌های گذشته در مورد هر یک از پیامبران بزرگ الهی خوانده بودند، پرداخته می‌شود تا زمینه تشویق دانش‌آموزان برای آشنایی بیشتر با تعالیم آنان و پایبندی و عمل به رهاورد انبیا فراهم گردد.

نکته : پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در روز مبعث یا ولادت پیامبر (ص) تدریس نمایید.

اهداف درس

- معرفی دین به عنوان مجموعه تعالیم و دستورات پیامبران
- آشنایی با مفهوم نبوت به عنوان یکی از اصول دین
- آشنایی با برخی از ویژگی‌ها و وظایف پیامبران
- معرفی پیامبران به عنوان هدایتگر دینی و رهبر دنیوی
- تقویت احساس نیاز به هدایت خداوند برای رسیدن به سعادت
- ایجاد حس محبت و احترام نسبت به پیامبران
- تلاش برای درس گرفتن از سیره پیامبران
- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

دین
اصول
نبوت
راهنما
هدایت

رهبری
پیامبران
معجزه
کتاب آسمانی

پیشنهادهایی برای تدریس

- برای شروع مناسب درس می‌توانید با دعوت از یک کوهنورد و انجام مصاحبه در مورد کارگروهی و نقش رهبر در راهنمایی گروه، تدریس خود را آغاز کنید.
- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون اینکه به چه کسی «راهنما» گفته می‌شود، اهمیت وجود راهنما و نقش او می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می‌توانید به عنوان بازگشت نمایش دهید تا اطلاعات تکمیل شده دانش‌آموزان پیرامون آن بیان گردد.
- می‌توانید کلاس خود را با پخش قسمت‌هایی از فیلم زندگی پیامبران مانند موسی، عیسی، ابراهیم، یوسف، محمد (ص) و.... پیرامون ویژگی‌های آنها با دانش‌آموزان به گفت‌وگو بپردازید.
- می‌توانید کلاس خود را با پخش گفت‌وگوی نماینده مهاجران با نجاشی در فیلم محمد رسول الله (ص) شروع کنید و در مورد تأثیر تعلیمات پیامبر (ص) و مقایسه رفتار مردم قبل و بعد از بعثت با دانش‌آموزان به گفت‌وگو بپردازید.
- برای شروع مناسب درس می‌توانید کلاس خود را با فعالیت «تدبر کنیم» و پخش قرائت آیات ذکر شده آغاز نمایید و با توجه به ترجمه آیات به مرور نقش پیامبران و ویژگی‌هایی که در این آیات بیان شده است، بپردازید.
- برای شروع مناسب درس می‌توانید با فعالیت «گفت‌وگو کنید» آغاز نمایید و با یادآوری دروسی که در پایه‌های گذشته در مورد پیامبران خوانده‌اند به مرور ویژگی‌ها و نقش پیامبران با دانش‌آموزان به گفت‌وگو بپردازید.
- فرصت مناسبی را برای خواندن درس اختصاص دهید. درس می‌تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود. یکی از فعالیت‌های خوب برای درک بهتر مضمون درس، جهت‌دهی دانش‌آموزان برای تعیین نکات مهم درس و تأکید بر روی آنها است.
- خیلی خوب است که این درس در دامنه کوه یا فضای طبیعی مناسبی نظیر آن ارائه گردد.
- در فعالیت «برایم بگو» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا به نقش اصلی پیامبران که آشنا کردن مردم با دستورات الهی و پرستش خدای یگانه است، اشاره کنند؛ با این کار به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری متن درس می‌پردازید.
- در فعالیت «تدبر کنیم» دانش‌آموزان با توجه به مطالبی که در مورد پیامبران آموختند، نقش پیامبران و ویژگی‌های آنان را از زبان آیات قرآنی جمع‌بندی و مرور می‌نمایند. ضرورتی برای حفظ آیات قرآنی وجود ندارد و توجه به مفهوم آیه و بیان ارتباط آن با درس، برای نیل به هدف این فعالیت کفایت می‌کند.
- ✓ برای انجام این فعالیت، توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانش‌آموز داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانش‌آموزان با هم آیه قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو بپردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی

خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانش‌آموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه یاری کنید.

● هدف فعالیت «گفت‌وگو کنید» مرور مطالبی است که دانش‌آموزان در سال‌های گذشته در مورد پیامبران آموخته‌اند در جهت تثبیت مفاهیم درس از طریق ارائه نظرات و تجارب در گروه و مشارکت در جمع‌بندی می‌باشد. استفاده از درس پیامبران خدا در کتاب دوم هدیه‌های آسمان و دروس مرتبط با موضوع در پایه‌های قبلی، زمینه گفت‌وگو را به خوبی فراهم می‌نماید. دانش‌آموزان در دوره ابتدایی با نام برخی از پیامبران و فرازهایی از زندگی آنها آشنا شده و از خدمات و ایثار و فداکاری‌هایی که در راه دین انجام داده‌اند آگاهی یافتند. آشنایی دانش‌آموزان با پیامبران باید به گونه‌ای باشد که پس از ایجاد علاقه نسبت به آنها زمینه‌ای برای الگوگیری از آنها فراهم شده و دانش‌آموزان آنها را سرمشق عملی در زندگی بدانند.

● در فعالیت «ایستگاه فکر» ممکن است دانش‌آموزان مراجعه به قرآن کریم و منابع روایی و کتب داستان‌های پیامبران و سخنرانی‌های عالمان دینی و شرکت در مجالس مذهبی را ذکر نمایند که البته تشویق آنها برای بهره‌برداری از این امکانات با هدایت معلمان گرامی صورت می‌گیرد.

● در فعالیت «تحقیق کنید» ذکر داستان‌هایی که با روایات دانش‌آموزان و محدوده درکشان مطابقت دارد، مناسب‌تر است. می‌توانید دانش‌آموزان را به اجرای نمایش این داستان‌ها و همچنین تهیه قصه دیواری تشویق کنید. لازم به ذکر است که بیان داستان می‌تواند به صورت گفتاری یا نوشتاری باشد. برای بیان نوشتاری داستان می‌توانید دانش‌آموزان را به طرف ساختن یک کتاب قصه سوق دهید. این کار می‌تواند برای دانش‌آموزان بسیار سرگرم‌کننده و لذت بخش باشد. توجه معلمان گرامی را به چند نکته در زمینه ساختن یک کتاب قصه جلب می‌نمایم:

- ✓ صرفاً یک پیشنهاد دهنده و جهت دهنده باشید و از دخالت مستقیم تا حد امکان پرهیز نمایید.
- ✓ از ابتکارات دانش‌آموزان استقبال کنید و آنها را در قالب خاص محدود نکنید.
- ✓ تصاویر کتاب‌ها می‌تواند به صورت نقاشی خودشان یا بریده مجلات و سایر کتاب‌ها باشد.
- ✓ نکات بهداشتی و ایمنی لازم را در خصوص کار با وسایل، برای دانش‌آموزان بیان کنید.
- ✓ از اولیای دانش‌آموزان بخواهید اجازه دهند خود دانش‌آموزان کارها را انجام دهند و خانواده‌ها به عنوان راهنما و یاری‌کننده، ایفای نقش نمایند.

می‌توانید این فعالیت را به عنوان یک جشنواره کوچک، با حضور دانش‌آموزان و خانواده‌هایشان، یا همکاری مدارس و یا مساجد اطراف و یا حتی اداره آموزش و پرورش منطقه خود شکل دهید.

تذکر

- ✓ این فعالیت‌ها برای ایجاد حس خوشایند در دانش‌آموزان نسبت به داستان‌ها و شخصیت‌های دینی، ایجاد تحرک و خلاقیت و... است. بنابراین این فعالیت‌ها را به عنوان یک مسابقه تخصصی هنری قلمداد ننمایید.
- ✓ تشویق را حتی برای کارهای کوچک فراموش نکنید.
- ✓ به یاد داشته باشید که این فعالیت نباید بار مالی خاصی را به خانواده‌ها تحمیل کند. بنابراین تدبیری بیندیشید که دانش‌آموزان از کمترین امکانات، بیشترین بهره‌برداری را بنمایند.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
تعلیمی، قرآن کریم	– آشنایی با مفهوم نبوت به عنوان یکی از اصول دین – آشنایی با ویژگی‌های پیامبران – تقویت احساس نیاز به هدایت خداوند برای رسیدن به سعادت – ایجاد حس محبت و احترام نسبت به پیامبران – تلاش برای درس گرفتن از سیره پیامبران – توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس	۲	– معرفی اصل نبوت به عنوان یکی از اصول دین – بیان ویژگی‌های پیامبران – بیان ضرورت نیاز به هدایت خداوند توسط راهنمایان خوب و شایسته – ابراز محبت و احترام نسبت به پیامبران – تلاش برای درس گرفتن از سیره پیامبران – بیان مفهوم پیام قرآنی مرتبط با موضوع درس	خیلی خوب خوب قابل قبول نیازمند آموزش و تلاش بیشتر
				– نبوت را به عنوان یکی از اصول دین معرفی می‌کند و درباره آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد. – ضمن بیان ضرورت نیاز به هدایت خداوند توسط راهنمایان خوب و شایسته به چند ویژگی از ویژگی‌های پیامبران اشاره می‌کند. – ضمن ابراز محبت و احترام نسبت به پیامبران در قالب متنی، برای درس گرفتن از سیره پیامبران تلاش می‌کند. – پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.
				– نبوت را به عنوان یکی از اصول دین معرفی می‌کند و درباره آن توضیح می‌دهد. – ضمن بیان ضرورت نیاز به هدایت خداوند توسط راهنمایان خوب و شایسته به دو ویژگی از ویژگی‌های پیامبران اشاره می‌کند. – ضمن ابراز محبت و احترام نسبت به پیامبران در قالب چند عبارت، برای درس گرفتن از سیره پیامبران تلاش می‌کند. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				– نبوت را به عنوان یکی از اصول دین معرفی می‌کند. – ضمن بیان ضرورت نیاز به هدایت خداوند توسط راهنمایان خوب و شایسته به یکی از ویژگی‌های پیامبران اشاره می‌کند. – ضمن ابراز محبت و احترام نسبت به پیامبران در قالب یک عبارت، برای درس گرفتن از سیره پیامبران تلاش می‌کند. – مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.
				– با کمک آموزگار نبوت را به عنوان یکی از اصول دین معرفی می‌کند. – با یاری آموزگار ضمن بیان ضرورت نیاز به هدایت خداوند توسط راهنمایان خوب و شایسته به یکی از ویژگی‌های پیامبران اشاره می‌کند. – با کمک معلم ضمن ابراز محبت و احترام نسبت به پیامبران در قالب یک عبارت، برای درس گرفتن از سیره پیامبران تلاش می‌کند. – با همراهی آموزگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.

دانش‌آموزان دوره ابتدایی در سال‌های گذشته با بخشی از زندگی پیامبران بزرگ الهی و برخی از ویژگی‌های آنان آشنا شدند. در این پایه ضمن آشنایی با نبوت به عنوان یکی از اصول دین، احساس نیاز به هدایت الهی، ضرورت وجود پیامبران و هدف بعثت آنها به دانش‌آموزان یادآوری می‌شود؛ بر این اساس تأکید بر مفاهیمی مانند عصمت، وحی و معجزه در دوره ابتدایی ضرورتی پیدا نمی‌کند لذا از طرح این گونه مباحث در این دوره خودداری فرمایید.

۲ یکی از مهم‌ترین مقاصد تعلیم و تربیت دینی در دوره ابتدایی ایجاد علاقه‌مندی و محبت نسبت به اولیای دین است تا از این طریق، اوامر آنان و راه و روش زندگی‌شان در دانش‌آموزان اثر گذاشته و شیوه زندگی آنان برایشان سرمشق شود. بر این اساس باید با شرح سیره عملی و مهربانی‌ها، دلسوزی‌ها و رفتار و اخلاق کریمانه‌شان، بزرگ و عالی‌قدر معرفی شوند تا پس از ایجاد علاقه نسبت به آنها در دانش‌آموزان، زمینه‌هایی برای الگوگیری از آن بزرگواران فراهم شود؛ به همین دلیل کافی است که دانش‌آموزان بدانند پیامبران که آنها را خوب، مهربان، فداکار، آگاه و... می‌دانند با خدا ارتباط نزدیک داشته و مردم به فرمان‌ها و دستورات آنها گوش می‌داده و عمل می‌کردند.

درس سوم

سرور آزادگان

توضیحات درس

دانش‌آموزان در پایه‌های قبلی با واقعه عاشورا به عنوان یکی از مهم‌ترین وقایع تاریخ اسلام آشنا شدند. در این درس ضمن تأکید بر بزرگداشت قیام امام حسین (ع) و مراسم روز عاشورا، با اشاره به واقعه‌ای از حماسه عاشورا، دانش‌آموزان را با نقش امام حسین (ع) و یاران باوفایش در دفاع از دین اسلام آشنا می‌سازد.

داستان ابتدای درس که اشاره به رشادت‌های حضرت قاسم (ع) دارد، به این منظور آورده شده است تا مخاطبانی را که تقریباً در سن و سال آن حضرت قرار دارند، با شخصیت این نوجوان آشنا سازد و حس الگوگیری از این نوجوان را در وجود آنان تقویت نماید؛ الگویی که با وجود سن کم در عرصه شجاعت و دفاع از حق، به نیکی به یاری امامش شتافت. بیان رشادت‌های حضرت قاسم (ع) و تأکید بر یاری دین توسط او می‌تواند حس هم ذات‌پنداری را در وجود مخاطبان تقویت کند تا دانش‌آموز خود را در جای آن حضرت گذارد و سعی در نهادینه ساختن این ارزش‌ها در وجود خود نماید.

در ادامه درس به انگیزه، هدف و آثار واقعه عاشورا اشاره شده تا ضمن آشنایی بیشتر با فداکاری امام حسین (ع) و یارانش، زمینه احساس و وظیفه برای زنده نگه داشتن دستاورد آنان و حس الگوگیری از امام حسین (ع) و یارانش در دانش‌آموزان تقویت گردد.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمان‌های بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، سعی شود این درس با توجه به محتوای آن در ایام محرم و عزاداری تدریس گردد تا اثرگذاری آن بیشتر شود.

اهداف درس

- آشنایی با نقش امام حسین (ع) و یارانش در دفاع از دین
- معرفی حضرت قاسم (ع) به عنوان یکی از شهدای کربلا
- احساس علاقه و ادای احترام نسبت به امام حسین (ع) و یارانش
- تلاش برای الگوگیری امام حسین (ع) و یارانش در مبارزه با ظلم و دفاع از دین

مفاهیم کلیدی

- امام حسین (ع)
- حضرت قاسم (ع)
- کربلا
- عاشورا

پیشنهادهایی برای تدریس

● عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون اینکه به چه کسی «آزاد مرد» گفته می‌شود، می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس، یک بار دیگر می‌توانید به عنوان، بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانش‌آموزان پیرامون آن بیان گردد و به این ترتیب ارتباط این عنوان با محتوای درس، بیش از گذشته آشکار گردد.

● در این درس می‌توانید از فن «تصویر خوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای دانش‌آموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هر چند این دریافت در فضایی عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد. برای بهره‌برداری از روش تصویرخوانی که به معنی استفاده از تصویر برای درک یک معنا و مفهوم می‌باشد می‌توانید در سه قدم مشخص و مجزا اما کاملاً مرتبط با یکدیگر آن را انجام دهید.

قدم اول: براساس سؤال «دقیقاً چه چیزی در تصویر می‌بینید؟» در این مرحله، به بچه‌ها توصیه و کمک کنید تا دقیقاً آنچه را می‌بینند، با تمامی جزئیات شرح دهند؛ بدون آنکه به روابط و پیوند اجزا توجه و دقت کنند یا این روابط را حدس بزنند. در این مرحله، جمله‌هایی نظیر «من در اینجا می‌بینم» یا «اینجا، چند وجود دارد». به کار گرفته می‌شود، به کاربردن جمله‌هایی مثل «به نظر من، این بچه مشغول است» یا «فکر می‌کنم خطاست. در واقع، در این مرحله فقط توانایی مشاهده دقیق و مستقیم دانش‌آموزان مورد نظر ماست.

قدم دوم: براساس سؤال «چه رابطه‌ای بین چیزها و افراد می‌بینید (یا حدس می‌زنید)؟» در این مرحله به دانش‌آموزان توصیه و کمک کنید تا براساس آنچه می‌بینند، روابط بین اجزا را حدس بزنند، برای این کار باید به تمامی جزئیات و روابط پیوندها و نیز عناصر پنهان از طریق «حدس» توجه شود. در این مرحله، جمله‌هایی نظیر «من حدس می‌زنم که این کودک...» یا «فکر می‌کنم این کودک با آن مرد...» به کار گرفته می‌شود ولی در این مرحله ما به داستان سرایی نمی‌پردازیم.

قدم سوم: براساس پرسش‌هایی نظیر «درباره تصویر چگونه فکر می‌کنید؟» «تصویر چه می‌خواهد بگوید؟» و ... در این مرحله، دانش‌آموزان را به بهره‌گیری از تخیل خود فرا بخوانید. از آنها بخواهید که با توجه به تصویر، به داستان سرایی و خلق موقعیت‌های ذهنی بپردازند. در این مرحله، دانش‌آموزان می‌توانند در عناصر ذهنی خود دخل و تصرف کنند و به تحلیل، ترکیب یا نقد بپردازند. آنها براساس تصور ذهنی و تفسیر شخصی خود می‌توانند تصویر و عناصر آن را ببینند.

● در آموزش این درس می‌توان از زنگ هنر دانش‌آموزان استفاده کرد و از آنها خواست یک سری پارچه مشکی، چوب، حصیر و... با خود بیاورند. از آنها بخواهیم با این وسایل، پرچم و کتیبه درست کنند و در آن عباراتی بنویسند. عباراتی مانند: سلام بر حسین/ سلام بر قاسم/ امام حسین (ع)؛ سرور آزادگان جهان/.... این عبارات می‌تواند برگرفته از درس و در راستای اهداف درس نیز باشد. روز درس از آنها بخواهیم پرچم‌ها را آورده و به در و دیوار کلاس نصب کنند.

● روزی که می‌خواهید این درس را تدریس کنید، می‌توانید با همکاری مدیریت مدرسه و دانش‌آموزان، مراسم زیارت عاشورا را در مدرسه برنامه‌ریزی و اجرا نمایید.

● خواندن متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. دقت شود که خواندن درس توسط معلم در قالب یک

داستان و با احساس صورت پذیرد، نه مانند یک متن ساده.

نکاتی کلی در مورد شیوه قصه‌گویی: شیوه قصه‌گویی، مهم‌ترین راه ارائه برخی مفاهیم و پیام‌های آموزشی به دانش‌آموز است. دانش‌آموز با شنیدن قصه، به خواندن آن نیز علاقه‌مند می‌شود و قدرت تخیل به کمک او می‌آید تا از شنیدن قصه لذت ببرد و خود را جانشین قهرمان قصه کند. ابزار اصلی قصه‌گو برای انتقال داستان به شنونده، صدا و کلمه‌هایی است که ادا می‌شود. اگر قصه‌گو در استفاده مؤثر از کلمه‌ها و صدای خود دقت کافی نداشته باشد، حتی بیان بهترین و هیجان‌انگیزترین داستان‌ها هم ضعیف از کار درخواهد آمد. به طور کلی رفتار، به ویژه چهره قصه‌گوی خوب، کمک بسیار مؤثری به شنونده می‌کند. شنونده ضمن اینکه به کلمه‌هایی که به تصاویر داستان جان می‌بخشد توجه دارد، در تمام مدت به قصه‌گو نیز چشم می‌دوزد. چهره قصه‌گو اغلب آینه تمام‌نمای آن قصه است و به آنچه شنونده می‌شنود، جان می‌بخشد. قصه‌گوی خوب باید چهره‌ای قابل انعطاف داشته باشد تا اخم و لبخند، ترس و بیم و سایر عواطف را نشان دهد و بر تأثیر قصه‌گویی بیفزاید. حالات چهره باید منطبق بر حالت‌های داستان باشد. قصه‌گو گاهی می‌تواند در حالی که تأثیر خود را همچنان حفظ می‌کند چشم از چشم شنوندگان برگردد و نگاه خود را ورای آنها، به پدیده‌ای خیالی یا مکانی که در داستان توصیف می‌کند، بدوزد. او می‌تواند با شنوندگان رابطه مستقیم و چشم در چشم برقرار نکند و نگاه خود را به طور مؤثر بر صحنه‌های خیالی و جزئیات رنگارنگ متوجه سازد.

داشتن حافظه خوب از ضروریات یک قصه‌گوی موفق است. البته نباید قصه را حفظ کند، بلکه دانستن چارچوب قصه کافی است.

می‌توانیم پس از خواندن متن درس از دانش‌آموزان بخواهیم، درس‌ها و نکاتی که هر کدام از متن خوانده شده برداشت نموده‌اند را بیان نمایند. ممکن است نکته‌ای برای دانش‌آموز شما جالب توجه باشد که شما به آن توجهی نداشته بودید. سپس با جمع‌بندی نظرات می‌توانید محتوای درس را در قالب این نظرات به دانش‌آموزان منتقل نمایید.

● در فعالیت «برایم بگو» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا با توجه به درس تاریخ و اشاره به قیام‌هایی که علیه ظلم و ستم انجام شده به الگوگیری از قیام امام حسین (ع) اشاره کنند؛ با این کار به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری متن درس می‌پردازید.

● در فعالیت «کامل کنید» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا به رمز مسابقه که جمله «هرگز کسی مثل من با کسی مثل یزید بیعت نمی‌کند» ناآل شوند. امام حسین (ع) که تربیت یافته پیامبر و حضرت علی (ع) بود، هرگز حاضر نمی‌شد با آدم فاسدی مثل یزید بیعت و همراهی نماید. یزید همان گونه که در درس معرفی شده است، اهل کارهای زشت و ناپسند بود و می‌خواست اسلام را از بین ببرد. اگر امام حسین (ع) با او بیعت می‌کرد، تأییدی برای کارهای ناپسند یزید به شمار می‌رفت؛ امام با ایستادگی در برابر یزید و برای اینکه دیگران را از این وضعیت نابسامان آگاه نماید، در برابر یزید قیام نمود تا با شهادت خود اسلام را حفظ نماید. نکته‌ای که در این سخن امام حسین (ع) وجود دارد این است که جمله امام، اشاره به افکار و اعمال زشت یزید دارد تا نشان دهد که اختلاف آن حضرت با یزید از نوع اختلاف شخصی نبوده است.

● در فعالیت «ایستگاه فکر» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا با اشاره به آثار قیام امام حسین (ع) و یارانش، نقش مهمی را که آنها در دفاع از دین ایفا کردند مورد تأکید قرار دهند.

● در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانش‌آموزان ضمن آشنایی با نقش امام حسین (ع) در هدایت و نجات انسان

از انحرافات، نسبت به امام حسین (ع) و یارانش احساس علاقه نموده و ادای احترام نمایند و به این ترتیب زمینه تلاش برای الگوگیری از آنان فراهم گردد.

● در انجام فعالیت «گفت‌وگو کنید» جهت تقویت اهداف نگرشی و رفتاری درس، خوب است دانش‌آموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطالب خود را در جمع دیگر دانش‌آموزان مطرح نمایند. محور گفت‌وگو در این فعالیت می‌تواند در قالب‌های گوناگون مانند شرکت در عزاداری‌ها، برپایی نمایشگاه، سعی در انجام درس‌هایی که از ایشان گرفته‌ایم مانند امر به معروف و نهی از منکر و... سازماندهی گردد.

● در فعالیت «خاطره‌گویی» میان اهداف درس و زندگی روزمره دانش‌آموز ارتباط برقرار نموده تا اهداف درس تثبیت و تعمیق بیشتری یابد.

● در فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تثبیت، توسعه و تعمیم مفاهیم درس با جمع‌آوری اطلاعات از منابع مختلف صورت می‌گیرد، دانش‌آموز می‌تواند به کودکان و نوجوانان زیادی که در حماسه کربلا حاضر بودند از جمله: علی‌فرزند شیرخوار امام حسین (ع) که به علی‌اصغر معروف شده است، عبدالله‌فرزند امام حسن (ع)، رقیه دختر امام حسین (ع)، امام محمد باقر (ع) که در آن زمان ۵ ساله بوده‌اند، دو طفلان مسلم و... اشاره نماید.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
امامت، شخصیت‌های دینی، خودشناسی	- آشنایی با نقش امام حسین(ع) و یارانش در دفاع از دین - معرفی حضرت قاسم(ع) به عنوان یکی از شهدای کربلا - احساس علاقه و ادای احترام نسبت به امام حسین(ع) و یارانش - تلاش برای الگوگیری از امام حسین(ع) و یارانش در مبارزه با ظلم و دفاع از دین	۳	- بیان نقش امام حسین(ع) و یارانش در دفاع از دین - معرفی حضرت قاسم(ع) به عنوان یکی از شهدای کربلا - ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام حسین(ع) و یارانش - تلاش برای الگوگیری از امام حسین(ع) و یارانش در مبارزه با ظلم و دفاع از دین	- دلیل و هدف قیام امام حسین(ع) و یارانش را بیان می‌کند و ضمن اشاره به آثار قیام از ایشان قدردانی می‌نماید. - حضرت قاسم(ع) را معرفی می‌کند و به ماجرای شهادت او اشاره می‌کند. - امام حسین(ع) و یارانش را به عنوان الگوی مبارزه با ظلم معرفی می‌کند و همواره برای الگوگیری از ایشان تلاش می‌نماید.
				- دلیل و هدف قیام امام حسین(ع) و یارانش را بیان می‌کند و از ایشان قدردانی می‌نماید. - نسبت حضرت قاسم(ع) با امام حسین(ع) را بیان می‌کند و به ماجرای شهادت او اشاره می‌کند. - امام حسین(ع) و یارانش را به عنوان الگوی مبارزه با ظلم معرفی می‌کند و در برخی اوقات برای الگوگیری از ایشان تلاش می‌نماید.
				- هدف قیام امام حسین(ع) و یارانش را بیان می‌کند و از ایشان قدردانی می‌نماید. - به ماجرای شهادت حضرت قاسم(ع) اشاره می‌کند. - امام حسین(ع) و یارانش را به عنوان الگوی مبارزه با ظلم معرفی می‌کند و برای الگوگیری از ایشان تمایل نشان می‌دهد.
				- با کمک آموزگار هدف قیام امام حسین(ع) و یارانش را بیان می‌کند و از ایشان قدردانی می‌نماید. - بارانمایی آموزگار به ماجرای شهادت حضرت قاسم(ع) اشاره می‌کند. - با تشویق آموزگار، امام حسین(ع) و یارانش را به عنوان الگوی مبارزه با ظلم معرفی می‌کند و برای الگوگیری از ایشان تمایل نشان می‌دهد.

دانش‌آموزان و معلمان

۱ در درس برخی از رفتارها و اخلاق زشت یزید مانند بی‌توجهی به نماز و احکام دین، بیان شده است. هدف از ذکر این رفتارها این بود که دانش‌آموز بداند که بی‌توجهی به نماز و دستورات دین، عمل و اخلاقی یزیدی است. لذا با توجه به انزجاری که در قلب دانش‌آموز نسبت به این شخص فاسد وجود دارد، خواهد دانست که بی‌توجهی به نماز و احکام دین، تا چه حد زشت و ناپسند است و اگر کسی پایبند به نماز نباشد، اخلاق یزید را در درون خود رشد داده است.

۲ در قسمت دوم درس، به گوشه‌ای از سختی‌هایی که پیامبر (ص) و ائمه (ع) در راه حفظ و نگهداری دین کشیدند و بخشی از تلاش‌های دشمنان برای سرنگونی دین که باعث شد تلاش‌هایی که با رشادت‌ها و از جان گذشتگی‌های پیامبر (ص) و امامان (ع) صورت گرفت، بی‌نتیجه بماند، اشاره شده تا دانش‌آموزان به این نکته توجه داشته باشند که دین اسلام به راحتی به دست ما نرسیده است و در این راه سختی‌های زیادی توسط معصومین (ع) و یارانشان کشیده شده و جان‌های زیادی فدای این دین شده است. آگاهی مخاطب از این حقیقت می‌تواند عاملی باشد تا وی قدر دین خود را بداند و به ارزش‌های آن پایبند باشد. شایسته است این حقیقت به دانش‌آموزان یادآوری شود که وقتی این دین با این همه سختی و جان فشانی بزرگان دین به دست ما رسیده است، پس ما نیز وظیفه داریم تا با عمل به دین و پیروی از آن، پاسدار و حافظ زحمات پیامبر (ص) و امامان (ع) و تعالیم آنان باشیم.

۳ معلمان محترم بهتر است به این مسئله توجه داشته باشند که این درس فرصت خوبی است تا دانش‌آموزان را با یزیدیان زمان خود آشنا سازیم، چرا که به گفته استاد مطهری در کتاب حماسه حسینی، یزید ۱۴۰۰ سال پیش مرد، ما باید یزید زمان خود را بشناسیم. از این رو شایسته است تا معلمان با اشاره به برخی ویژگی‌های رفتاری یزید از جمله تمسخر دین اسلام و حضرت محمد (ص)، تلاش در جهت فساد مردم و سعی در ریشه‌کن کردن دین اسلام، مخاطبان را به این مسئله آگاه کنیم که یزیدیان زمان ما نیز دقیقاً به دنبال تحقق همین اهداف اند. کشورهای زورگو و ظالم هدفی جز نابودی اسلام و فساد مسلمانان و تمسخر پیامبر (ص) ندارند و این نشان می‌دهد که آنها یزید زمان ما هستند و ما باید با آنها مبارزه کنیم. از این قسمت درس می‌توان ارتباطی هم با درس «شتریان با ایمان» که درباره تولی و تبری می‌باشد، برقرار کرد و دانش‌آموزان را به بیزاری جستن از یزیدیان زمان خود فراخواند.

۴ این درس می‌تواند زمینه ساز درس بعدی باشد که به امر به معروف و نهی از منکر می‌پردازد؛ زیرا امر به معروف و نهی از منکر به عنوان مهم‌ترین هدف قیام عاشورا مورد تأکید قرار گرفته است.

درس چهارم

باغ سیری

توضیحات درس

در این درس نمونه‌ای از اتفاقات زندگی در قالب داستانی بیان شده تا دانش‌آموزان ضمن آشنایی با موضوع امر به معروف و نهی از منکر، مصادیق، شیوه‌ها، ضرورت و فواید آن؛ با استناد به آیات قرآن، امر به معروف و نهی از منکر را به عنوان یکی از وظایف مسلمانان نسبت به یکدیگر قلمداد نمایند. این درس در ادامه درس گذشته می‌تواند بر امر به معروف و نهی از منکر به عنوان مهم‌ترین هدف قیام عاشورا، تأکید کند؛ این داستان همچنین می‌تواند به تکمیل آموزش‌های مربوط به مال حلال و مال حرام که در درس پایه پنجم با عنوان «مال مردم» خوانده‌اند، کمک نماید.

نکته : پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در نخستین هفته ماه محرم، که هفته احیای امر به معروف و نهی از منکر نام‌گذاری شده است، تدریس نمایید.

اهداف درس

- آشنایی با مفهوم امر به معروف و نهی از منکر
- شناخت برخی از روش‌های امر به معروف و نهی از منکر
- بیان فواید امر به معروف و نهی از منکر
- توانایی تشخیص برخی از مصادیق امر به معروف و نهی از منکر در زندگی
- احساس وظیفه و تلاش برای انجام امر به معروف و نهی از منکر
- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

- امر به معروف
- نهی از منکر
- مال حلال
- مال حرام

پیشنهادهایی برای تدریس

- مناسب است این درس زمانی تدریس شود که همراه با دانش‌آموزان خود در موقعیتی مشابه قرار دارید مثلاً به اردو رفته‌اید و از کنار باغ‌های میوه رد می‌شوید یا اینکه در جایی قرار دارید که وسوسه استفاده از وسایلی که اجازه استفاده از آنها

را ندارند وجود دارد. اگر در چنین موقعیتی به طور واقعی قرار ندارید می‌توانید این موقعیت را به طور فرضی در کلاس ایجاد کنید ویژگی داستانی بودن متن درس به خاطر شیرینی خاصی که دارد می‌تواند برای دانش‌آموزان شنیدنی و دلچسب باشد.

● می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید خود را به جای شخصیت‌های داستان بگذارند و احساس خود را بازگو کنند.

● در فعالیت «برایم بگو» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا با اشاره به برخی از شیوه‌های امر به معروف و نهی از منکر به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری متن درس پردازند.

● در فعالیت «تدبر کنیم» دانش‌آموزان با توجه به مطالبی که در مورد امر به معروف و نهی از منکر آموختند، آثار این حکم اسلامی را از زبان آیات قرآنی جمع‌بندی و مرور می‌نمایند. ضرورتی برای حفظ آیات قرآنی وجود ندارد و توجه به مفهوم آیه و بیان ارتباط آن با درس، برای نیل به هدف این فعالیت کفایت می‌کند.

✓ برای انجام این فعالیت، توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانش‌آموز داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانش‌آموزان با هم آیه قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو بپردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانش‌آموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه یاری کنید.

● در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانش‌آموزان با مصادیق گوناگون امر به معروف و نهی از منکر در زندگی امروزی آشنا شوند.

● در انجام فعالیت «گفت‌وگو کنید» جهت تقویت اهداف نگرشی و رفتاری درس، خوب است دانش‌آموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطالب خود را در جمع دیگر دانش‌آموزان مطرح نمایند. محور گفت‌وگو در این فعالیت می‌تواند در قالب‌های گوناگون مانند گفتاری، نوشتاری، رفتاری و... سازماندهی گردد.

● در فعالیت «ببین و بگو» تصاویر متنوعی وجود دارد که هر یک می‌توانند داستان خاص خود را داشته باشند بنابراین بچه‌ها باید داستانی را در ذهن خود بسازند (تصویرخوانی) و سپس به سراغ قضاوت و تصمیم‌گیری براساس معیارهای از پیش آموخته بروند. در این فعالیت می‌توانید از فن «تصویر خوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای دانش‌آموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هرچند این دریافت در فضایی عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد. برای بهره‌برداری از روش تصویرخوانی که به معنی استفاده از تصویر برای درک یک معنا و مفهوم می‌باشد می‌توانید در سه قدم مشخص و مجزا اما کاملاً مرتبط با یکدیگر آن را انجام دهید.

قدم اول: براساس سؤال «دقیقاً چه چیزی در تصویر می‌بینید؟» در این مرحله، به بچه‌ها توصیه و کمک کنید تا دقیقاً آنچه را می‌بینند، با تمامی جزئیات شرح دهند؛ بدون آنکه به روابط و پیوند اجزا توجه و دقت کنند یا این روابط را حدس بزنند. در این مرحله، جمله‌هایی نظیر «من در اینجا..... می‌بینم» یا «اینجا، چند..... وجود دارد». به کار گرفته می‌شود، به کاربردن جمله‌هایی مثل «به نظر من، این بچه مشغول..... است» یا «فکر می‌کنم.....» خطاست. در واقع، در این مرحله فقط توانایی مشاهده دقیق و مستقیم دانش‌آموزان مورد نظر ماست.

قدم دوم: براساس سؤال «چه رابطه‌ای بین چیزها و افراد می‌بینید (یا حدس می‌زنید)؟ در این مرحله به دانش‌آموزان

توصیه و کمک کنید تا براساس آنچه می‌بینند، روابط بین اجزا را حدس بزنند، برای این کار باید به تمامی جزئیات و روابط و پیوندها و نیز عناصر پنهان از طریق «حدس» توجه شود. در این مرحله، جمله‌هایی نظیر «من حدس می‌زنم که این کودک ... یا «فکر می‌کنم این کودک با آن مرد ...» به کار گرفته می‌شود ولی در این مرحله ما به داستان سرایی نمی‌پردازیم.

قدم سوم : براساس پرسش‌هایی نظیر «دربارهٔ تصویر چگونه فکر می‌کنید؟» «تصویر چه می‌خواهد بگوید؟» و ... در این مرحله، دانش‌آموزان را به بهره‌گیری از تخیل خود فرا بخوانید. از آنها بخواهید که با توجه به تصویر، به داستان‌سرایی و خلق موقعیت‌های ذهنی بپردازند. در این مرحله، دانش‌آموزان می‌توانند در عناصر ذهنی خود دخل و تصرف کنند و به تحلیل، ترکیب یا نقد بپردازند. آنها براساس تصور ذهنی و تفسیر شخصی خود می‌توانند تصویر و عناصر آن را ببینند.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نمایندهای تحقق	سطوح عملکرد
۱- آشنایی با مفهوم امر به معروف و نهی از منکر ۲- شناخت برخی از روش‌های امر به معروف و نهی از منکر ۳- بیان فوائد امر به معروف و نهی از منکر ۴- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس	۱- آشنایی با مفهوم امر به معروف و نهی از منکر ۲- شناخت برخی از روش‌های امر به معروف و نهی از منکر ۳- بیان فوائد امر به معروف و نهی از منکر ۴- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس	۴	۱- بیان مفهوم امر به معروف و نهی از منکر ۲- بیان برخی از روش‌های امر به معروف و نهی از منکر ۳- ذکر فوائد امر به معروف و نهی از منکر ۴- معرفت برخی از مصادیق امر به معروف و نهی از منکر در زندگی ۵- احساس وظیفه و تلاش برای انجام امر به معروف و نهی از منکر ۶- بیان پیام قرآنی مرتبط با موضوع درس	ضمن بیان مفهوم امر به معروف و نهی از منکر به برخی از روش‌های امر به معروف و نهی از منکر اشاره می‌کند. ضمن معرفی برخی از مصادیق امر به معروف و نهی از منکر در زندگی، به برخی از فوائد آن اشاره کرده و برای انجام آن تلاش می‌کند. پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم در باره آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد ضمن بیان مفهوم امر به معروف و نهی از منکر به چند روش از روش‌های امر به معروف و نهی از منکر اشاره می‌کند. ضمن معرفی چند از مصادیق امر به معروف و نهی از منکر در زندگی، به چند فایده آن اشاره کرده و برای انجام آن تلاش می‌کند. پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند ضمن بیان مفهوم امر به معروف و نهی از منکر به یک روش از روش‌های امر به معروف و نهی از منکر اشاره می‌کند. ضمن معرفی یکی از مصادیق امر به معروف و نهی از منکر، به یکی از فوائد آن اشاره کرده و برای انجام آن تلاش می‌کند. مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند. قابل قبول نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

دانستنی‌های معلم

۱ از آنجا که امر و نهی، دو ابزار اساسی تربیت و پرورش روح آدمی است، امر به معروف و نهی از منکر نیز شیوه اصلی پیامبران و مصلحان در تربیت و هدایت مردم بوده است. از این رو، احیای این دو فریضه پر برکت الهی، استمرار حرکت انسان‌ساز پیامبران گذشته و بستر ساز تحقق صلاح و اصلاح جامعه در آینده را فراهم می‌کند. در اینجا صرفاً جهت اطلاع معلمان گرامی به برخی از احکام امر به معروف و نهی از منکر از رساله امام خمینی (ره) اشاره می‌شود:

و جوب امر به معروف و نهی از منکر: هریک از امر و نهی در اینجا به واجب و مستحب تقسیم می‌شود، پی هر آنچه از نظر عقل یا شرع واجب است، امر به آن واجب، و هر چه از نظر عقل قبیح یا در شرع حرام است نهی از آن واجب است، و آنچه مستحب است امر به آن نیز مستحب، و آنچه مکروه است نهی از آن مستحب است.

شرایط امر به معروف و نهی از منکر

مسئله ۲۷۹۱- چند چیز شرط است در واجب بودن امر به معروف و نهی از منکر:

اول: آنکه کسی که می‌خواهد امر و نهی کند، بداند که آنچه شخص مکلف به جا نمی‌آورد واجب است به جا آورد، و آنچه به جا می‌آورد باید ترک کند. و بر کسی که معروف و منکر را نمی‌داند واجب نیست.

دوم: آنکه احتمال بدهد امر و نهی او تأثیر می‌کند، پس اگر بداند اثر نمی‌کند واجب نیست.

سوم: آنکه بداند شخص معصیت کار بنا دارد که معصیت خود را تکرار کند، پس اگر بداند یا گمان کند یا احتمال صحیح بدهد که تکرار نمی‌کند واجب نیست.

چهارم: آنکه در امر و نهی مفسده‌ای نباشد، پس اگر بداند یا گمان کند که اگر امر یا نهی کند ضرر جانی یا عرضی و آبرویی یا مالی قابل توجه به او می‌رسد واجب نیست، بلکه اگر احتمال صحیح بدهد که از آن ترس ضررهای مذکور را پیدا کند واجب نیست بلکه اگر بترسد که ضرری متوجه متعلقان او می‌شود واجب نیست، بلکه با احتمال وقوع ضرر جانی یا عرضی و آبرویی یا مالی موجب حرج بر بعضی مؤمنین، واجب نمی‌شود بلکه در بسیاری از موارد حرام است.

مسئله ۲۷۹۲- اگر معروف یا منکر از اموری باشد که شارع مقدس به آن اهمیت زیاد می‌دهد مثل اصول دین یا مذهب و حفظ قرآن مجید و حفظ عقاید مسلمانان یا احکام ضروریه، باید ملاحظه اهمیت شود، و مجرد ضرر، موجب واجب نبودن نمی‌شود، پس اگر توقف داشته باشد حفظ عقاید مسلمانان یا حفظ احکام ضروریه اسلام بر بذل جان و مال، واجب است بذل آن.

مراتب امر به معروف و نهی از منکر

مسئله ۲۸۰۴- برای امر به معروف و نهی از منکر مراتبی است، و جایز نیست با احتمال شدن مقصود از مرتبه پایین، به مراتب دیگر عمل شود.

مسئله ۲۸۰۵- مرتبه اول آنکه با شخص معصیت کار طوری عمل شود که بفهمد برای ارتکاب او به معصیت، این نحو عمل

با او شده است، مثل اینکه از او رو برگرداند، یا با چهره عبوس با او ملاقات کند، یا ترک مراوده با او کند و از او اعراض کند به نحوی که معلوم شود این امور برای آن است که او ترک معصیت کند.

مسئله ۲۸۱۳- مرتبه دوم از امر به معروف و نهی از منکر، امر و نهی به زبان است، پس با احتمال تأثیر و حصول سایر شرایط گذشته، واجب است اهل معصیت را نهی کنند، و تارک واجب را امر کنند به آوردن واجب.

مسئله ۲۸۱۸- مرتبه سوم توسل به زور و جبر است، پس اگر بداند یا اطمینان داشته باشد که ترک منکر نمی‌کند یا واجب را به جا نمی‌آورد مگر با اعمال زور و جبر، واجب است لکن باید تجاوز از قدر لازم نکند.

مسئله ۲۸۲۴- اگر جلوگیری از منکرات و اقامه واجبات موقوف باشد بر جرح و قتل، جایز نیست مگر به اذن مجتهد جامع الشرایط با حصول شرایط آن.

درس پنجم

شتربان با ایمان

توضیحات درس

در این درس در قالب یک داستان دانش‌آموزان ضمن آشنایی با موضوع تولی و تبری و برخی از مصادیق آن؛ با استناد به آیات قرآن، تولی و تبری را به عنوان یکی از وظایف مسلمانان قلمداد می‌نمایند. این درس با تأکید بر مسئله تولی و تبری به دنبال توجه دادن مخاطبان به این مطلب است که هرچند ممکن است ما فردی ظالم و ستمگر نباشیم، اما اگر در قلب خود ظالمی را دوست داشته باشیم و یا به نوعی به او یاری و کمک رسانیم و یا کاری کنیم که تأییدی بر اعمال و رفتار آنها باشد ما نیز مانند خود او هستیم؛ همان گونه که صفوان ظالم نبود، اما در قلب خود مایل بود که هارون سالم از حج برگردد و پول او را بپردازد. این درس در ادامه دو درس گذشته همچنین بر ارتباط تولی و تبری با امر به معروف و نهی از منکر و قیام عاشورا، تأکید می‌کند.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در ایام حج که مراسم براثت از مشرکین در آن انجام می‌شود یا روز سیزده آبان که یکی از بارزترین مصادیق انقلابی تولی و تبری است، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با مفهوم دینی تولی و تبری مبتنی بر قرآن کریم
توانایی تشخیص برخی از مصادیق تولی و تبری
تقویت حس تولی نسبت به امامان (ع) و تبری از ظالمان
تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دین در موضوع تولی و تبری
توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

تولی

تبری

پیشنهادهایی برای تدریس

● می‌توانید کلاس خود را با پخش قسمت‌هایی از فیلم راهپیمایی سیزده آبان شروع کنید و در مورد شعارهایی مانند مرگ بر آمریکا و اسرائیل با دانش‌آموزان به گفت‌وگو بپردازید.

● می‌توانید کلاس خود را با پخش سرودهایی همراه با تصویر از جمله آمریکا، آمریکا ننگ به نیرنگ تو و امثال آن آغاز کنید و در مورد مضمون شعر با دانش‌آموزان به گفت‌وگو بپردازید.

● می‌توانید آموزش این درس را در ایام سیزده آبان قرار دهید و برای دانش‌آموزان این فرصت را فراهم کنید تا در راهپیمایی سیزده آبان شرکت کنند و از نزدیک با شعارهایی مانند مرگ بر آمریکا و اسرائیل، بیزاری خود را از دولت‌های زورگو و ستمگر اعلام کنند.

● متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از قبل، گروهی از دانش‌آموزان را برای اجرای نمایش داستان درس آماده نموده و در تهیه وسایل مورد نیاز و گریم به آنها کمک کنید.

● خواندن درس می‌تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود. می‌توانید داستان درس را با لحن زیبا برای بچه‌ها بخوانید یا برای آنها تعریف کنید و درحین تعریف باهماهنگی لازم با دو دانش‌آموز آن را جذاب‌تر اجرا کنید به این صورت که معلم راوی و برای نقش صفوان و... از دانش‌آموزان استفاده کنید. سعی کنید تا نقش امام توسط معلم یا یکی از دانش‌آموزان نمونه و خوش اخلاق کلاس اجرا گردد.

● خواندن متن درس می‌تواند توسط معلم در قالب یک داستان و با احساس صورت پذیرد. شیوه قصه‌گویی، مهم‌ترین راه ارائه برخی مفاهیم و پیام‌های آموزشی به دانش‌آموز است. دانش‌آموز با شنیدن قصه، به خواندن آن نیز علاقه‌مند می‌شود و قدرت تخیل به کمک او می‌آید تا از شنیدن قصه لذت ببرد و خود را جانشین قهرمان قصه کند. ابزار اصلی قصه‌گو برای انتقال داستان به شنونده، صدا و کلمه‌هایی است که ادا می‌شود. اگر قصه‌گو در استفاده مؤثر از کلمه‌ها و صدای خود دقت کافی نداشته باشد، حتی بیان بهترین و هیجان‌انگیزترین داستان‌ها هم ضعیف از کار درخواهد آمد. به‌طور کلی رفتار، به ویژه چهره قصه‌گوی خوب، کمک بسیار مؤثری به شنونده می‌کند. شنونده ضمن اینکه به کلمه‌هایی که به تصاویر داستان جان می‌بخشد توجه دارد، در تمام مدت به قصه‌گو نیز چشم می‌دوزد. چهره قصه‌گو اغلب آینه تمام‌نمای آن قصه است و به آنچه شنونده می‌شنود، جان می‌بخشد. قصه‌گوی خوب باید چهره‌ای قابل انعطاف داشته باشد تا اخم و لبخند، ترس و بیم و سایر عواطف را نشان دهد و بر تأثیر قصه‌گویی بیفزاید. حالات چهره باید منطبق بر حالت‌های داستان باشد. قصه‌گو گاهی می‌تواند در حالی که تأثیر خود را همچنان حفظ می‌کند چشم از چشم شنوندگان برگردد و نگاه خود را ورای آنها، به پدیده‌ای خیالی یا مکانی که در داستان توصیف می‌کند، بدوزد. او می‌تواند با شنوندگان رابطه مستقیم و چشم‌در‌چشم برقرار نکند و نگاه خود را به‌طور مؤثر بر صحنه‌های خیالی و جزئیات رنگارنگ متوجه سازد. داشتن حافظه خوب از ضروریات یک قصه‌گوی موفق است. البته نباید قصه را حفظ کند، بلکه دانستن چارچوب قصه کافی است. می‌توانیم پس از خواندن متن درس از دانش‌آموزان بخواهیم، درس‌ها و نکاتی که هر کدام از متن خوانده شده برداشت نموده‌اند را بیان نمایند. ممکن است نکته‌ای برای دانش‌آموز شما جالب توجه باشد که شما به آن توجهی نداشته بودید. سپس با جمع‌بندی نظرات می‌توانید محتوای درس را در قالب این نظرات به دانش‌آموزان منتقل نمایید.

● در فعالیت «تدبر کنیم» آیه ارائه شده در مورد «تولی» و «تبری»، دارای چند پیام است. مهم این نیست که دانش‌آموزان به همه این پیام‌ها اشاره کنند، بلکه معلم می‌تواند پاسخ‌های آنها را در این راستا جهت‌دهی نماید:

پیام ۱: در این آیه، شیوه ارتباطات یک مؤمن ترسیم شده است:

رابطه با بیگانگان : با وصف «أَشِدَّاءُ» آمده است، یعنی : شدت و سختی
 رابطه با خودی ها : با وصف «رُحَمَاءُ» آمده است، یعنی : محبت و مهربانی.

پیام ۲ : بی تفاوتی در اسلام ممنوع است، مسلمان باید مظهر حب و بغض باشد : «أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ».

پیام ۳ : ملاک مهر و قهر، ایمان و کفر است، نه قوم و قبیله و مال و ثروت : «أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ»^۱.

برای انجام این فعالیت، توصیه می گردد ابتدا دو یا سه دانش آموز داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانش آموزان با هم آیه قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانش آموزان در گروه های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت و گو پردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت و گوی خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانش آموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه یاری کنید.

● در فعالیت «کامل کنید» دانش آموزان را هدایت کنید تا ضمن بیان ویژگی های دوستان و دشمنان خدا به بارزترین مصداق دوستان و دشمنان خدا یعنی امامان و ظالمان اشاره نمایند.

● در فعالیت «بگرد و پیدا کن» تلاش شده تا دانش آموزان با مصادیق امروزی «تولی» و «تبری» آشنا شوند.

● در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانش آموزان با توجه به مطالبی که در مورد «تولی» و «تبری» آموختند، ضرورت این وظیفه مهم دینی را از زبان آیات قرآنی جمع بندی و مرور نمایند. ضرورتی برای حفظ آیات قرآنی وجود ندارد و توجه به مفهوم آیات و بیان ارتباط آنها با درس، برای نیل به هدف این فعالیت کفایت می کند. برای انجام این فعالیت، توصیه می گردد ابتدا دو یا سه دانش آموز داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانش آموزان با هم آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانش آموزان در گروه های چند نفره با توجه به مضمون آیات، در باره پرسش مطرح شده به گفت و گو پردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت و گوی خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانش آموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه یاری کنید.

● در فعالیت «ایستگاه فکر» به ارتباط عرضی بین دروس توجه شده است. دانش آموزان را هدایت کنید تا با ذکر ویژگی های امام حسین (ع) و یزید به عنوان مصداق دوستان و دشمنان خدا اشاره نمایند و دلیل عدم بیعت امام حسین (ع) با یزید را به عنوان نمونه ای از تبری ذکر نمایند زیرا اگر امام حسین (ع) با او بیعت می کرد، تأییدی برای کارهای ناپسند یزید به شمار می رفت.

● در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» دانش آموزان را هدایت کنید تا به این نتیجه برسند که قرآن کریم برای تنظیم روابط اجتماعی و سیاسی پیروان خود، اصلی را به عنوان «تولی و تبری» مشخص کرده و از آنان خواسته تا آن را پایه و محور تلاش ها و روابط خود با دیگران قرار دهند. به موجب این اصل هر فرد مسلمان باید در برابر صالحان و تبهکاران موضع گیری مناسبی اتخاذ نماید که این موضع گیری به صورت امر به معروف و نهی از منکر تجلی پیدا می کند.

- فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می شود، اهداف درس را تعمیق می بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق ها را در کلاس برای دانش آموزان ایجاد نمایند.
- در فعالیت «با خانواده» تلاش شده تا دانش آموزان با یکی از مصادیق «تبری» که در مراسم حج با حضور میلیونی حاجیان از سراسر جهان خود را نشان می دهد و به برنامه «برائت از مشرکان» مشهور است، آشنا شوند.

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشاندهای تحقق	سطوح عملکرد
امامان، قرآن کریم	– شناخت مفهوم دینی تولی و تبری مبتنی بر قرآن کریم – توانایی تشخیص برخی از مصادیق تولی و تبری – تقویت حس تولی نسبت به امامان (ع) و تبری از ظالمان – تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دین در موضوع تولی و تبری – توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط با موضوع درس	۵	– بیان مفهوم دینی تولی و تبری مبتنی بر قرآن کریم – بیان برخی از مصادیق تولی و تبری – ابراز علاقه برای تولی نسبت به امامان (ع) و تبری از ظالمان – تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دین در موضوع تولی و تبری – بیان مفهوم پیام قرآنی درس	خیلی خوب ضمن بیان مفهوم دینی تولی و تبری مبتنی بر قرآن کریم، به چند مصداق تولی و تبری اشاره می کند. ضمن ابراز علاقه برای تولی نسبت به امامان (ع) و تبری از ظالمان، برای الگوگیری از پیشوایان دین در این زمینه موارد تلاش می کند. پیام قرآنی را می خواند و مفهوم آن را بیان می کند. ضمن بیان مفهوم دینی تولی و تبری مبتنی بر قرآن کریم، به یکی از مصادیق تولی و تبری اشاره می کند. ضمن ابراز علاقه برای تولی نسبت به امامان (ع) و تبری از ظالمان، برای الگوگیری از پیشوایان دین در این زمینه در برخی موارد تلاش می کند. مفهوم پیام قرآنی را بیان می کند. با کمک آموزگار ضمن بیان مفهوم دینی تولی و تبری مبتنی بر قرآن کریم، به یکی از مصادیق تولی و تبری اشاره می کند. نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

با راهنمایی آموزگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می کند.

دانش‌آموزان و معلمان

۱ یکی از اهداف ضمنی این درس، آشنایی دانش‌آموزان با ظالمان و مستکبران امروزی است، تا دانش‌آموزان با شناخت آنها، از جاذبه‌های قلبی را نسبت به آنها حفظ کنند و از هر عملی که به نوعی تمایل و گرایش به این ظالمان و مستکبران باشد، دوری کنند. اشاره به روز سیزده آبان که نماد مبارزه با شیطان بزرگ، آمریکاست، از جمله این موارد است. همکاران محترم می‌توانند با اشاره به مناسبت روز قدس و یا برخی موارد دیگر، دانش‌آموزان را با قدرت‌های استکباری دیگری همچون اسرائیل آشنا سازند.

۲ پس از بیان وظیفه یک مسلمان در برابر ظالمان و مستکبران، ذکر این نکته نیز شایسته است که هرگونه استفاده ما از فرهنگ و نمادهای غلط کشورهای ظالم به نوعی ابراز تمایل به آنها است. کسی که لباسی می‌پوشد که در بردارنده نمادهای کشورهای مستکبر غربی و نشان‌دهنده فرهنگ و منش آنهاست و یا در وسایل مورد استفاده خود (از لوازم التحریر گرفته تا کیف و کفش) از وسایلی استفاده می‌کند که ترویج‌گر عقاید و آداب غلط آنها است، در حقیقت به نوعی خود را وابسته و علاقه‌مند به آنها نشان داده است و این برای یک انسان مسلمان پذیرفته نیست. بیان این مسئله فرصت خوبی است تا دانش‌آموزان را نسبت به استفاده از برخی پوشش‌ها و یا وسایل دربردارنده فرهنگ غرب آگاه سازیم. البته آموزگاران محترم به این نکته توجه داشته باشند که پوشیدن لباس و نیز استفاده از وسایلی دارای نمادهای غربی، عموماً ناشی از بی‌اطلاعی و جوان بودن افراد است که اگر برخورد با آن با احترام، گذشت، آرام و تدریجی باشد نتیجه‌بخش خواهد بود؛ ولی اگر با تندی و بی‌احترامی و عجله باشد، نتیجه عکس می‌دهد.

۳ دانش‌آموزان باید متوجه باشند که نباید در دنیای امروز گول برخی ظاهرسازی‌ها را بخورند. ظالمان و مستکبران برای نشان دادن چهره‌ای خوب از خود، همیشه سعی در فریب افکار دارند و با بیان جملات فریبنده و یا اعمال به ظاهر نیکو، سعی در اغفال دیگران دارند. همان‌گونه که هارون، که از مخالفان سرسخت دین و امامت بود و از هر کاری در جهت مخالفت با آئین اسلام، کوتاهی نمی‌کرد و حتی حکم به شهادت امام کاظم (ع) داد، برای فریب مردم به زیارت خانه خدا می‌رود تا خود را در زمره حجاج جا زند و به‌عنوان یک مسلمان واقعی نشان دهد. امروزه نیز قدرت‌های استکباری با بیان حرف‌های فریبنده و به ظاهر زیبا سعی دارند تا افکار مسلمانان را با خود همراه سازند و وانمود کنند که به دنبال منافع مسلمین و دلسوز آنان هستند. سخنانی همچون احترام به حقوق انسان‌ها، آزادی، جلوگیری از خشونت و... بنابراین باید توجه داشت که همه اینها صرفاً ظاهرسازی است و حقیقت را باید در رفتارهای سراسر خشونت‌طلبانه آنان، در جنگ‌های خونینی که راه می‌اندازند، در حمایت از گروه‌های تروریستی و... یافت. همان‌گونه که این کشورها در شبکه‌های ماهواره‌ای خود و یا در عرصه سیاسی خود را حامی حقوق مردم ایران و دلسوز آنها نشان می‌دهند اما در عمل از هیچ کاری برای لطمه زدن به حقوق مردم، تحریم کشور، ایجاد اختلاف و ناامنی، دریغ نمی‌کنند.

۴ در این درس به این نکته اشاره شده است که صفوان با وجود اینکه فردی مؤمن و از یاران امام (ع) بود، اما از معامله پر سود با ظالمان نگذشت و فریب مال و ثروت را خورد. این بخش از درس، جایگاه خوبی برای بیان این مطلب است که هر انسانی باید مراقب باشد که به خاطر پول و ثروت، دست از دین و آئین خود برندارد و امام خود را تنها نگذارد.

۵ در درس آمده است که همه مسلمانان برادر یکدیگرند و این می‌تواند برای دانش‌آموزان دختر محل سؤال باشد که در این میان نقش زنان چیست و چرا به رابطه خواهری اشاره نشده است. در پاسخ باید گفت که قرآن از بیان رابطه برادری، تنها اشاره به دوستی و محبت میان مردان مسلمان را مد نظر ندارد. بلکه منظور از رابطه اخوت و برادری، ایجاد یک فضای دوستانه و پر مهر و محبت میان همه مسلمانان اعم از زن و مرد است. یعنی کلمه برادری یک اصطلاح برای نشان دادن روابط دوستانه است که هم شامل زنان است هم مردان.

۶ در آیه درس، سخن از پیامبر (ص) و یاران ایشان است که در مقابله با دشمنان دین سرسخت و در برابر یکدیگر مهربان بوده‌اند. در ادامه درس نیز سخن از حضرت ابراهیم (ع) به میان آمده است. با توجه به اینکه در قرآن تأکید زیادی به الگو قرار دادن پیامبر (ص) و حضرت ابراهیم (ع) شده است، جا دارد که دانش‌آموزان را به پیروی از این دو بزرگوار و عمل به رفتارهای آنان ترغیب کنیم.

درس ششم

سیمای خوبان

توضیحات درس

این درس ضمن اشاره به اصل امامت به عنوان یکی از اصول دین و مرور مطالب طرح شده درباره امامان (ع) در سال‌های گذشته، درس‌هایی از زندگانی ائمه معصوم (ع) در ارتباط با خود، خدا، طبیعت و دیگران را بیان می‌کند و ائمه (ع) را به عنوان بهترین سرمشق‌ها معرفی می‌کند.

نکته : پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در ایام ولادت یا شهادت امام کاظم (ع) که درس با خاطره‌ای از ایشان شروع شده یا در ایام ولادت یا شهادت یکی از امامان (ع)، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با مفهوم امامت به عنوان یکی از اصول اعتقادی
آشنایی با سیره رفتاری امامان (ع)
ادای احترام نسبت به امامان (ع)
تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دین در زندگی فردی و اجتماعی
توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

اصل امامت
سیره رفتاری امامان (ع)

پیشنهادهایی برای تدریس

- می‌توانید کلاس خود را با فعالیت «ببین و بگو» آغاز نمایید. با توجه به تصاویر ارائه شده و با یادآوری دروسی که در پایه‌های گذشته در مورد امامان (ع) خوانده‌اند به مرور ویژگی‌ها و نقش امامان (ع) پرداخته و با دانش‌آموزان به گفت‌وگو پردازید.
- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون اینکه «خوب» به چه کسی گفته می‌شود، برای خوب بودن چه ویژگی‌هایی باید داشته باشیم. اهمیت وجود افراد خوب در زندگی و نقش آنها می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می‌توانید به عنوان بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانش‌آموزان پیرامون آن بیان گردد.

● می‌توانید کلاس خود را با پخش قسمت‌هایی از فیلم زندگی امامان (ع) مانند امام رضا (ع) و پیرامون ویژگی‌های آنها با دانش‌آموزان به گفت‌وگو پردازید.

● برای شروع می‌توانید از داستان‌ها، تصاویر و یا حتی پخش کارتون‌هایی که بیانگر رفتارهای پسندیده یا ناپسند هستند استفاده کنید؛ این عمل می‌تواند شما را در دستیابی به اهداف درس، خصوصاً در حیطه نگرشی یاری کند. شما می‌توانید با استفاده از این قالب‌ها فضایی ایجاد کنید تا دانش‌آموزان درباره مشکلاتی که این گونه مسائل در زندگی افراد (به ویژه دانش‌آموزان) به وجود می‌آورند با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

● در تدریس این درس می‌توانید از موقعیت‌های پیش آمده در مدرسه، استفاده کنید موقعیتی واقعی یا فرضی از اختلافی که بین دو دوست پیش آمده است و بحث و گفت‌وگو درباره عوامل به وجود آورنده این وضعیت و عواقب و راه حل‌های آن می‌تواند از آن جمله باشد. مثلاً قهر کردن دو دوست به علت خطایی که یکی از آنها مرتکب شده، یا دوستی و صمیمیتی که به علت بی‌توجهی و توقعات بی‌جا به ناراحتی تبدیل شده است و مواردی نظیر آن.

● در هر کلاسی به طور مثال ۳۲ نفره، می‌توان از ۳۲ صفت خوب که در بچه‌ها وجود دارد استفاده کرد. سپس درس سیمای خوبان را با سلام به همه خوبان کلاس آغاز می‌کنیم و در لابه‌لای تدریس و بیان ویژگی‌های رفتاری ائمه معصومان (علیهم‌السلام)، از رفتارهای پسندیده هر یک از دانش‌آموزان استفاده نموده و در آن رابطه صحبت می‌کنیم. به طور مثال: مریم خوشروی من، فاطمه دختر باگذشت من، مینا دختر صبور من، زهرا دختر مهربان من و . . . همه بچه‌های کلاس در این برنامه شرکت داده می‌شوند و در نهایت، تابلویی به شرح ذیل در کلاس به نام «سیمای خوبان کلاس ششم مدرسه» نصب می‌گردد:

نام و نام خانوادگی: مریم رحمانی صفت نیک: باگذشت

● یکی از بهترین شیوه‌های آموزشی، ایجاد مسئله در ذهن دانش‌آموزان و برانگیختن آنان به تلاش برای حل کردن آن است. در این راستا می‌توان برگه‌هایی با محتوای زیر میان آنها پخش نموده و از آنها بخواهیم پاسخ‌های مناسبی ارائه نمایند.

نمونه ۱: گذشت یعنی: «نادیده گرفتن اشتباه‌های دیگران و بخشیدن آنها»

زیباترین زیبایی‌ها، گذشت در هنگام خشم است. بیشتر مردم هم می‌گویند گذشت شیرین است.

به نظر تو هم گذشت شیرین است، چرا؟

فکر می‌کنی چند بار باید گذشت کرد؟ چرا؟

گذشت بهتر است یا تلافی کردن؟ چرا؟

نمونه ۲: می‌دانی که خشمگین شدن یک چیز طبیعی است. ولی خیلی مهم است که وقتی خشمگین شدیم چه رفتاری را انجام بدهیم یا ندهیم؟ نظر تو چیه؟

نکته ۱: چنین فعالیت‌هایی به صورت جمعی یا فردی درون یا بیرون مدرسه قابل اجراست.

نکته ۲: انتخاب مسائل مورد بحث باید مناسب با دانش‌آموز باشد و اگر او برداشت صحیحی از آن مفهوم اخلاقی ندارد، در درجه اول باید در زمینه مفهوم آن، دانش‌آموزان را به فعالیت ذهنی واداشت.

● متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از قبل، گروهی از دانش‌آموزان را برای اجرای نمایش

داستان درس آماده نموده و در تهیه وسایل مورد نیاز و گریم به آنها کمک کنید.

- خواندن درس می تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود. می توانید داستان درس را با لحن زیبا برای بچه ها بخوانید یا برای آنها تعریف کنید و در حین تعریف با هماهنگی لازم با دانش آموزان آن را جذاب تر اجرا کنید.
- خواندن متن درس می تواند توسط معلم در قالب یک داستان و با احساس صورت پذیرد.
- در فعالیت «تدبر کنیم» دانش آموزان با توجه به مطالبی که در مورد امامان (ع) آموختند، برای الگوگیری از پیشوایان دین در زندگی فردی و اجتماعی تلاش می کنند. دانش آموزان در این فعالیت جهت تمرین اهداف نگرشی و رفتاری درس، به این فعالیت پاسخ می دهند. بهترین برخورد با مراجعه به سیره ائمه (ع) قابل تشخیص و تعیین است.
- در فعالیت «کامل کنید» دانش آموزان را هدایت کنید تا ضمن بیان ترتیبی نام ائمه (ع) و مرور اطلاعاتی که در مورد امامان (ع) در پایه های گذشته در مورد امامان (ع) خوانده اند به جمع بندی مطالب مربوط به امامت بپردازند. یکی از مواد آموزشی مناسب در بخش اطلاعات در مورد امامان (ع) این است که از دانش آموزان بخواهیم الگوهایی از زندگی معصومان (ع) یا پیروان ایشان را به صورت نمایش نامه ارائه دهند. همچنین آنها می توانند این نمونه ها را به صورت انشا در کلاس عرضه کنند.
- در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانش آموزان ضمن آشنایی با وظیفه و مسئولیتی که در قبال امامان (ع) دارند زمینه ابراز علاقه و ادای احترام برای آن بزرگواران فراهم گردد.
- در فعالیت «ایستگاه خلافت» هدف آن است که دانش آموزان در قالب خوش نویسی، با گفتار و سیره امامان (ع) آشنا شده و به تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده بپردازند.
- فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می شود، اهداف درس را تعمیق می بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق ها را در کلاس برای دانش آموزان ایجاد نمایند تا دانش آموزان در قالب بیان داستان ها بیشتر با سیره امامان (ع) آشنا شوند.
- در فعالیت «نیایش» دانش آموز پس از آشنایی با اوصاف و کمالات امامان (ع)، ضمن بیان احساس در قالب نیایش به جمع بندی مطالب ارائه شده می پردازد. برای انجام هرچه بهتر و مناسب تر این فعالیت، بهترین شیوه، حضور در مشاهد مشرفه است است به خصوص اگر در اطراف مدرسه، محیط های مذهبی وجود داشته باشد. در چنین موقعیتی، شما بهتر از هر وقت دیگری می توانید بچه ها را به تفکر و اندیشه در این باره فراخوانید.

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	خوب خیلی خوب	سطوح عملکرد
اصول و آداب زندگی	- آشنایی با مفهوم امامت به‌عنوان یکی از اصول اعتقادی - آشنایی با سیره رفتاری امامان (ع) - ادای احترام نسبت به امامان (ع)	۶	- معرفی اصل امامت به‌عنوان یکی از اصول اعتقادی - بیان سیره رفتاری امامان (ع) - ادای احترام نسبت به امامان (ع) - تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دین در زندگی فردی و اجتماعی - بیان مفهوم پیام قرآنی مرتبط با درس	خیلی خوب	امامان (ع) را به‌عنوان بهترین الگوها معرفی می‌کند و برای الگوگیری از ایشان در اغلب موارد تلاش می‌نماید. پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
	تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دین در زندگی فردی و اجتماعی			خوب	در یک جمله اصل امامت را به‌عنوان یکی از اصول اعتقادی معرفی می‌کند. یک نمونه از ویژگی‌های رفتاری امامان (ع) را بیان می‌کند و نسبت به ایشان ادای احترام می‌نماید. امامان (ع) را به‌عنوان بهترین الگوها معرفی می‌کند و برای الگوگیری از ایشان در برخی موارد تلاش می‌نماید.
	تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دین در زندگی فردی و اجتماعی			قابل قبول	مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.
	تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دین در زندگی فردی و اجتماعی			نیازمند آموزش و تلاش بیشتر	با کمک آموزگار در یک جمله اصل امامت را به‌عنوان یکی از اصول اعتقادی معرفی می‌کند. با راهنمایی آموزگار یک نمونه از ویژگی‌های رفتاری امامان (ع) را بیان می‌کند و نسبت به ایشان ادای احترام می‌نماید. با باری آموزگار، امامان (ع) را به‌عنوان بهترین الگوها معرفی می‌کند و برای الگوگیری از ایشان در برخی موارد تلاش می‌نماید. با مدد آموزگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.

دانش‌تنی‌های معلم

۱ در داستان ابتدای درس، علاوه بر معرفی بخشی از شخصیت امام کاظم (ع) به عنوان امام شیعیان، توجه به رأی دیگران و بهره‌گیری از نظرات آنان در قالب این داستان مورد توجه قرار گرفته است تا مخاطب بداند حتی امام (ع) نیز که در بالاترین جایگاه تعقل و خردورزی قرار دارد، خود را از مشورت بی‌نیاز نمی‌داند و به تجربه و نظرات کسانی که در جایگاه پایین‌تری از خود قرار دارند، احترام می‌گذارد. این مطلب می‌تواند اهمیت مشورت و نظرخواهی از دیگران را قبل از هر کاری به مخاطبان آموزش دهد و آنها را از تک‌روی و خودمحوری باز دارد، خصوصاً آنکه امام تأکید دارند که گاه خداوند راه حل مسئله و مشکل را در ذهن کس دیگری قرار می‌دهد و حقیقت را بر زبان او جاری می‌کند، پس برای پیدا کردن راه درست، چاره‌ای جز مشورت با دیگران نیست.

۲ در داستان ورودی، برخی از آداب معاشرت در سیره امام (ع) مورد توجه قرار گرفته است. آدابی که در این داستان به آن اشاره شده عبارت‌اند از سلام کردن به هنگام وارد شدن به یک جمع، داشتن لبخند و تبسم بر لب، نداشتن جای مشخص در مجلس و همنشینی با زیر دستان که نشان از تواضع امام دارد.

۳ یکی از نکاتی که در داستان ورودی مورد توجه قرار گرفته است، توجه به فقر است. اینکه امام (ع) ثمره کار و تلاش خود بر روی زمین را در اختیار فقرا قرار می‌داد، لزوم رسیدگی به فقرا را نشان می‌دهد، بنابراین لازم است کسانی که توانایی مالی دارند، به ضعیفان توجه بیشتری داشته باشند.

۴ برخی آداب غذا خوردن نیز در داستان بیان شده است از جمله شروع غذا با نام خدا و پایان دادن آن با حمد و شکر الهی که شایسته است مورد توجه قرار گیرد.

۵ در بخش دوم درس با عنوان «اهل بیت در قرآن» از بزرگان دینی به عنوان الگوهای برتر یاد شده و سپس در آیه درس به پاک بودن ایشان از هر گناه و بدی اشاره شده است. انتظار می‌رود که معلمان محترم در این قسمت ویژگی یک الگو و سرمشق خوب و مناسب را برای دانش‌آموزان بیان کنند. این ویژگی همان عدم خطا و اشتباه در اعمال آنان است که به ما این پیام را می‌دهد که می‌توانیم از تمام کارهای آنان پیروی کنیم و به تمام تعالیم آنان عمل نماییم، زیرا با توجه به آیه درس ایشان هیچ خطا و اشتباهی در گفتار و رفتار خود ندارند، این مطلب دانش‌آموزان را برای عمل به رفتارهای آنان، آماده می‌سازد.

۶ در قسمت دوم درس که به بخشی از سیره و اخلاق اهل بیت (ع) اشاره شده است، سعی شده تا مجموعه‌ای از اخلاق و رفتارهایی مورد توجه قرار گیرد که مناسب سن دانش‌آموزان باشد، این رفتارها در چهار حیطه مورد توجه قرار گرفته است. در ارتباط با خدا (اعمال عبادی)، در ارتباط با خود (رفتارهای شخصی)، در ارتباط با طبیعت (رفتار با حیوانات)، در ارتباط با دیگران (رفتار با خانواده، همسایگان، مهمانان، بیماران، فقرا و سایر مردم).

در بخش ارتباط با خدا به نماز و خصوصاً نماز اول وقت اشاره شده تا بار دیگر اهمیت آن برای دانش‌آموزان بیان شود. در بخش ارتباط با خود به رفتارهایی همچون آراستگی، نظافت، پرکاری و آرامش در زندگی توجه شده است. این بخش از درس فرصت خوبی برای آموزش این اعمال است.

در بخش ارتباط با طبیعت، مهربانی با حیوانات بیان شده که از این طریق می‌توان رفتار صحیح در برخورد با حیوانات و

عدم آزار و اذیت آنان را برای دانش‌آموزان بیان کرد.

در بخش ارتباط با دیگران نیز مجموعه رفتارهای اهل بیت (ع) با اقشار مختلف جامعه مطرح شده است که با توجه به تضعیف برخی ارزش‌های اخلاقی در جامعه، زمان مناسبی برای اشاره به این ارزش‌ها و پرهیز از رفتارهای غلط فراهم شده است؛ رفتارهای اخلاقی همچون خوش‌قولی، امانت‌داری، گذشت، غیبت نکردن، مسخره نکردن از جمله این رفتارهاست که با توجه به رواج رفتارهایی که در نقطه مقابل این اصول اخلاقی قرار دارند، جا دارد که همکاران محترم، به تبیین دقیق این نکات بپردازند. همچنین توجه ویژه به فقرا، بیماران، همسایگان، مهمانان و در نهایت خانواده از جمله نکات مهمی است که در این بخش به آن توجه شده است تا بر اهمیت و جایگاه ویژه این افراد در جامعه تأکید شود. خصوصاً که متأسفانه در جامعه امروزی به حقوق همسایه و یا حتی اعضای خانواده توجه چندانی نمی‌شود.

۷ همکاران محترم شایسته است به این نکته توجه داشته باشند که تربیت اخلاقی دامنه وسیعی دارد و نمی‌توان آن را به ساعات خاصی محدود کرد. دانش‌آموزان معمولاً در مدرسه دو نوع تربیت می‌شوند: یکی تربیت عمومی و ارادی و با نقشه که بر اساس برنامه‌ریزی‌های مدرسه صورت می‌گیرد و دیگری تربیت‌های غیرارادی و بی‌نقشه که تقریباً غیرعمدی است. خصلت‌ها و برخوردهای معلم و وضع ظاهری او بدون اینکه توجه داشته باشد، به دانش‌آموزان درس می‌دهد. همچنین نحوه اداره مدرسه، و سایر ویژگی‌های مدرسه و برخوردهای سایر معلمان تأثیرات اخلاقی فراوانی بر دانش‌آموز دارد. این درس به دنبال آموزش خصلت‌های نیکو به دانش‌آموزان است؛ شما معلمان گرامی با رفتار و خصلت‌های نیک خود می‌توانید به صورت عملی الگوی دانش‌آموزان در اجرای این خصلت‌ها باشید.

درس هفتم

دست در دست دوست

توضیحات درس

داستان درس، شرح واقعه ملاقات علامه حلی با امام زمان (عج) است. ایشان در ابتدای ملاقات، نمی دانسته با چه کسی همراه و هم زبان شده اما موفق شده سؤالات خود را با امام زمان (عج) در میان بگذارد و پاسخ بگیرد؛ پاسخ های شگفتی که تنها از یک نفر می توان شنید کسی که آگاهی او از جنس و به اندازه اطلاعات دیگران نیست، جامع علوم است و از همه چیز همان گونه که هستند، خبر دارد. این درس ضمن اشاره بر مهربانی امام زمان (عج) به شیعیان، بر راه ارتباط با آن حضرت و ویژگی منتظران، تأکید می کند.

نکته: پیشنهاد می شود با توجه به پیمانه ای بودن آموزش درس هدیه های آسمان، در صورت امکان این درس را در ایام ولادت امام زمان (عج) یا زمان آغاز امامت ایشان، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با مهربانی امام زمان (عج) به شیعیان
احساس علاقه نسبت به امام زمان (عج) و ارتباط با ایشان
دعا برای ظهور امام زمان (عج)

مفاهیم کلیدی

امام زمان (عج)
ظهور
فرج

پیشنهادهایی برای تدریس

● تدریس خود را می توانید مستقیماً با فعالیت «همخوانی کنیم» شروع کنید. می توانید با هماهنگی گروهی از دانش آموزان آنها را آماده کنید که با آهنگ و لحن خاصی شعر را برای گروه های دیگر اجرا کنند. زبان شعر، این امکان را به آموزگار می دهد که دانش آموزان را با احساسات خود همراه ساخته و در آنان روح لطافت و ظرافت و دقت را بدمد. شما به عنوان یک آموزگار توانا، لازم است به ایجاد یک تصویر ذهنی زیبا از محتوای شعر، در ذهن کودکان کمک کنید. به دنبال آن از دانش آموزان بخواهید که تا می توانند معنی شعر را بیان کنند هر چه می خواهند بگویند، قرار نیست معنی خاصی از شعر داشته باشند، در حد

خودشان کافی است که شما استفاده کنید و وارد موضوع درس شوید. مناسب است از دانش‌آموزان بخواهید درک خود را از معنا و مفهوم کلی شعر در قالب یک نوشته کوتاه یا به صورت شفاهی به کلاس ارائه دهند. جمع‌بندی معنی شعر و آنچه که برداشت کرده‌اند می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

● می‌توانید کلاس خود را با پخش دعای عهد و یا سرودی زیبا مانند چشم امید ۱ و ۲ یا کلیپ دختر بچه‌ای که برای امام‌زمان (عج) دکلمه‌ای را اجرا می‌کند شروع کنید. این کلیپ را می‌توانید از سایت هدیه‌های آسمانی تهیه کنید.

● برای شروع این درس می‌توانید قبل از ورود دانش‌آموزان به کلاس جمله آفاجان بیا یا آقا نمی‌آیی و را در پای تابلوی کلاس با خط زیبا بنویسید و یا در روی مقوایی نوشته و آن را در پای تابلوی کلاس نصب کنید و یا روی میز دانش‌آموزان قرار دهید و بگذارید تا دانش‌آموزان با دیدن آن هرچه به یاد می‌آورند و فکر می‌کنند بگویند: از صحبت‌های آنان استفاده کنید و از آنها بخواهید که هر کدام نوشته خود را ثبت کنند و آن را به دیوار کلاس نصب کنید. از دل نوشته‌های دانش‌آموزان می‌توانید به عنوان یک ایجاد انگیزه خوب استفاده کرده و وارد درس شوید.

● در صورت امکان دادن یک شاخه گل نرگس در بدو ورود دانش‌آموزان به کلاس می‌تواند باعث شود که با پرسش و پاسخ از اینکه علت دادن گل به آنها به چه منظور است و چرا گل نرگس؟ ایجاد انگیزه کنید. اگر امکان تهیه گل نرگس را ندارید می‌توانید تصویری از گل نرگس را به عنوان کارت در ورقه‌های معمولی چاپ کنید و یک جمله زیبا زیر آن نوشته و به آنها بدهید و از آنها بخواهید که در این مورد تحقیق کنند. شاید بعضی از آنها بلافاصله بگویند اشکالی ندارد ولی از آنها بخواهید که تحقیق کامل‌تری انجام دهند و نسبت به آن تصویر و یا گلی که داده‌اید نظرشان را بنویسند. به این وسیله می‌توانید با اطلاعاتی که از دانش‌آموزان به دست آورده‌اید وارد موضوع درس شوید.

● می‌توانید به دانش‌آموزان بگویید که به تقویم مراجعه کنید و روز تولد امام‌زمان (عج) را پیدا کنید و بگویید چه روزی است و آیا اطلاعاتی از ایشان دارید یا خیر؟ اجازه دهید تا آنها خاطرات و صحبت‌های خودشان را بیان کنند و از آنها سؤال کنید اگر این جمعه بیاید شما چه کار می‌کنید.

● می‌توانید در یک برگه بنویسید «شاید این جمعه بیاید شاید» و آن را در پاکت نامه بگذارید و به دانش‌آموزان بدهید و بخواهید که در این رابطه تحقیق کنند.

● می‌توانید قبل از تدریس این درس به طور مثال یک هفته قبل برخی از خصایص و ویژگی‌های امام‌زمان (عج) را در اختیار آنها قرار داده و بخواهید که جمع‌آوری اطلاعات داشته باشند ولی اسمی از نام این امام برده نشود فقط چند نمونه از ویژگی‌های ایشان را بیان کنید تا آنها به دنبال اسم ایشان بروند. به طور مثال:

— اسم پدرشان حسن (ع) است.

— ایشان زمین را پر از عدل و داد می‌کنند پس از آنکه پر از ظلم و ستم شده باشد.

— گذشت روزگار ایشان را پیر نمی‌کند.

— ولادتش پنهانی است.

— نهمین فرزند از فرزندان امام حسین (ع) است.

— و.....

این سؤالات می‌تواند به سلیقه خودتان طراحی و انتخاب شود.

● در آموزش این درس می‌توان از زنگ هنر دانش‌آموزان استفاده کرد و از آنها خواست یک سری پارچه رنگی، چوب، حصیر و... با خود بیاورند. از آنها بخواهیم با این وسایل، پرچم و سرپند درست کنند و در آن عباراتی بنویسند. عباراتی مانند: مهدی بیا/ یا مهدی / یا مهدی ادرکنی/ سلام بر مهدی/ امام زمان (عج) و... این عبارات می‌تواند برگرفته از درس و در راستای اهداف درس نیز باشد. روز درس از آنها بخواهیم پرچم‌ها را آورده و به در و دیوار کلاس نصب کنند.

● روزی که می‌خواهید این درس را تدریس کنید، می‌توانید با همکاری مدیریت مدرسه و دانش‌آموزان، مراسم زیارت آل‌یس یا دعای عهد را در مدرسه برنامه ریزی و اجرا نمایید.

● از دانش‌آموزان بخواهیم با امام زمان (عج) گفت‌وگو کنند و با او درد و دل نمایند. شما فقط شرایط و فضا را مهیا و مساعد کنید تا هر کدام حرف دلشان را مطرح نمایند. این متن‌ها می‌تواند به صورت دل نوشته در کنار هم دسته‌بندی شده و ضمن استفاده از آنها برای ایجاد انگیزه، در دیوار کلاس نصب شود.

● در روز تدریس این درس، تزئین کلاس و پخش شیرینی و شکلات و... برای ایجاد رابطه عاطفی با امام زمان (عج) بسیار راهگشاست.

● خواندن متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. دقت شود که خواندن درس توسط معلم در قالب یک داستان و با احساس صورت پذیرد، نه مانند یک متن ساده.

نکاتی کلی در مورد شیوه قصه‌گویی: شیوه قصه‌گویی، مهم‌ترین راه‌ارائه برخی مفاهیم و پیام‌های آموزشی به دانش‌آموز است. دانش‌آموز با شنیدن قصه، به خواندن آن نیز علاقه‌مند می‌شود و قدرت تخیل به کمک او می‌آید تا از شنیدن قصه لذت ببرد و خود را جانشین قهرمان قصه کند. ابزار اصلی قصه‌گو برای انتقال داستان به شنونده، صدا و کلمه‌هایی است که ادا می‌شود. اگر قصه‌گو در استفاده مؤثر از کلمه‌ها و صدای خود دقت کافی نداشته باشد، حتی بیان بهترین و هیجان‌انگیزترین داستان‌ها هم ضعیف از کار در خواهد آمد. به طور کلی رفتار، به‌ویژه چهره قصه‌گوی خوب، کمک بسیار مؤثری به شنونده می‌کند. شنونده ضمن اینکه به کلمه‌هایی که به تصاویر داستان جان می‌بخشد توجه دارد، در تمام مدت به قصه‌گو نیز چشم می‌دوزد. چهره قصه‌گو اغلب آینه تمام‌نمای آن قصه است و به آنچه شنونده می‌شنود، جان می‌بخشد. قصه‌گوی خوب باید چهره‌ای قابل انعطاف داشته باشد تا اخم و لبخند، ترس و بیم و سایر عواطف را نشان دهد و بر تأثیر قصه‌گویی بیفزاید. حالات چهره باید منطبق بر حالت‌های داستان باشد. قصه‌گو گاهی می‌تواند در حالی که تأثیر خود را همچنان حفظ می‌کند چشم از چشم شنوندگان برگردد و نگاه خود را وراى آنها، به پدیده‌ای خیالی یا مکانی که در داستان توصیف می‌کند، بدوزد. او می‌تواند با شنوندگان رابطه مستقیم و چشم در چشم برقرار نکند و نگاه خود را به طور مؤثر بر صحنه‌های خیالی و جزئیات رنگارنگ متوجه سازد.

داشتن حافظه خوب از ضروریات یک قصه‌گوی موفق است. البته نباید قصه را حفظ کند، بلکه دانستن چارچوب قصه کافی است.

می‌توانیم پس از خواندن متن درس از دانش‌آموزان بخواهیم، درس‌ها و نکاتی که هر کدام از متن خوانده شده برداشت نموده‌اند را بیان نمایند. ممکن است نکته‌ای برای دانش‌آموز شما جالب توجه باشد که شما به آن توجهی نداشته بودید. سپس

باجمع‌بندی نظرات می‌توانید محتوای درس را در قالب این نظرات به دانش‌آموزان منتقل نمایید.

● در فعالیت «کامل کنید» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا به رمز مسابقه که جمله «من به یاد همه شما هستم» ناآشنا شوند. از این سخن امام، کمک بگیرید تا دانش‌آموزان ضمن آشنایی با مهربانی امام زمان (عج) به شیعیان، احساس علاقه نسبت به امام زمان (عج) و ارتباط با ایشان را پیدا کنند.

● در فعالیت «نامه‌ای به دوست» به دانش‌آموزان فرصت دهید تا احساس خود را نسبت به امام زمان (عج) با قلم جاری نمایند. این فعالیت ابزار خوبی است برای آنکه شما بتوانید زبان بچه‌ها را برای گفت‌وگو با امام زمان (عج) باز کنید و آنها به راحتی و بی‌واسطه، با امام خود با زبان خود سخن بگویند. پس در این فعالیت فقط و فقط آنها را آزاد آزاد بگذارید تا با بهره‌گیری از احساس و درون‌مایه خویش هرچه می‌خواهند بنویسند.

● هدف از فعالیت «عهد با دوست» تثبیت، توسعه و تعمیق مفاهیم بر اساس کاربست آموخته‌ها در موقعیت جدید می‌باشد. یکی از موارد با اهمیت دینی که مسلمانان وظیفه دارند آن را انجام دهند، عهد بستن با امام زمان (عج) به معنای تجدید کردن تمام اعتقادات و اطاعت، یاری، دفاع و حمایت از ایشان و التزام قلبی و رفتاری به این عهد تا هنگام مرگ است. اهمیت عهد بستن با امام زمان (عج) این است که با امام حی و حاضرمان بیعت می‌کنیم. خواندن دعای عهد در هر روز صبح به همین منظور است.

● تأکید فعالیت «گفت و گو کنید» بر روی احساس دانش‌آموز نسبت به امام زمان (عج) و ارتباط با ایشان است. بنابراین مناسب است دانش‌آموزان به پاسخ شایسته این سؤال ترغیب شوند.

● فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می‌شود، اهداف درس را تعمیق می‌بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق‌ها را در کلاس برای دانش‌آموزان ایجاد نمایند.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
کارنامه	- آگاهی از مهربانی و توجه و کمک امام زمان (عج) به شیعیان - احساس علاقه نسبت به امام زمان (عج) و ارتباط با ایشان - تلاش برای ظهور امام زمان (عج)	۷	- بیان از مهربانی و توجه و کمک امام زمان (عج) به شیعیان - ابراز علاقه نسبت به امام زمان (عج) و ارتباط با ایشان - دعا برای ظهور امام زمان (عج)	- ضمن بیان داستان درس در مورد مهربانی و توجه و کمک امام زمان (عج) به شیعیان با مثال توضیح می‌دهد - ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام زمان (عج)، برای ارتباط با ایشان تلاش می‌کند. - برای ظهور امام زمان (عج) در قالب متنی دعا می‌کند.
				- ضمن بیان داستان درس در مورد مهربانی و توجه و کمک امام زمان (عج) به شیعیان توضیح می‌دهد. - ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام زمان (عج)، برای ارتباط با ایشان تمایل نشان می‌دهد. - برای ظهور امام زمان (عج) در چند جمله دعا می‌کند.
				- ضمن بیان داستان درس به مهربانی و توجه و کمک امام زمان (عج) به شیعیان اشاره می‌کند. - ضمن ابراز علاقه نسبت به امام زمان (عج)، برای ارتباط با ایشان تمایل نشان می‌دهد. - برای ظهور امام زمان (عج) در یک جمله دعا می‌کند.
				- با کمک آموزگار ضمن بیان داستان درس به مهربانی و توجه و کمک امام زمان (عج) به شیعیان اشاره می‌کند. - با راهنمایی آموزگار ضمن ابراز علاقه نسبت به امام زمان (عج)، برای ارتباط با ایشان تمایل نشان می‌دهد. - با یاری آموزگار برای ظهور امام زمان (عج) در یک جمله دعا می‌کند.

دانشتنی‌های معلم

۱ حسن بن یوسف بن علی بن مطهر حلی، معروف به علامه حلی در روز ۲۹ ماه مبارک رمضان سال ۶۴۸ ق (دی ماه سال ۶۲۹ ش) در شهر حله متولد شد. تولد او در یک خانواده علمی و روحانی بوده است. مادرش بانویی نیکوکار است و پدرش از دانشمندان و فقهای عصر خویش در شهر حله است. علامه حلی از طرف پدر به قبیله بنی‌اسد که بزرگ‌ترین قبیله عرب در شهر حله است پیوند می‌خورد.

علامه حلی در موضوعات فقه، اصول و کلام و منطق و فلسفه و رجال و غیره کتاب نوشته است. در حدود صد کتاب از آثار خطی یا چاپی او شناخته شده که بعضی از آنها به تنهایی (مانند تذکره الفقهاء) کافی است که نبوغ او را نشان دهد. اغلب کتب وی در زمان‌های بعد از او از طرف فقهاء، شرح و حاشیه شده است.

آیت الله علامه حلی، رئیس طائفه و فقیه بزرگوار شیعه، صاحب ابتکارات و نوآوری‌ها، دارای شخصیت معنوی بسیار جلیل‌القدری می‌باشد که ریاست و مرجعیت شیعه در قرن هفتم هجری به او منتهی گردیده است. ایشان سرانجام در محرم سال ۷۲۶ ق (۱۵ دی ۷۰۴ ش) وفات نمود و در حرم حضرت امام علی (ع) به خاک سپرده شد.

۲ یکی از موارد با اهمیت دینی که مسلمانان وظیفه دارند آن را انجام دهند، عهد بستن با امام زمان (عج) به معنای تجدید کردن تمام اعتقادات و اطاعت، یاری، دفاع و حمایت از ایشان و التزام قلبی و رفتاری به این عهد تا هنگام مرگ است. اهمیت عهد بستن با امام زمان (عج) این است که با امام حی و حاضرمان بیعت می‌کنیم. خواندن دعای عهد در هر روز صبح به همین منظور است. به همین دلیل فعالیت «عهد با دوست» که در پایه پنجم ارائه شده بود، در این پایه نیز ارائه گردید.

۳ متن شعر چشم امید ۲ جهت بهره‌برداری معلمان عزیز ارائه می‌گردد. خواندن این شعر با راهنمایی آموزگاران گرامی می‌تواند برای تثبیت، توسعه و تعمیم مفاهیم درس شمر ثمر باشد:

متن شعر چشم امید ۲

ندیدم شهی در دل آرای تو	به قربان اخلاق مولایی تو
تو خورشیدی و ذره پرورترینی	فدای سجایای زهرایی تو
نداری به کویت ز من بی‌نوا تر	ندیدم کریمی به طاهایی تو
نداری گدایی به رسوایی من	ندیدم نگاری به زیبایی تو
نداری مریضی به بد حالی من	ندیدم دمی چون مسیحایی تو
نداری غلامی به تنهایی من	ندیدم غریبی به تنهایی تو
نداری اسیری به شیدایی من	ندیدم کسی را به آقایی تو
امید غریبان تنها کجایی؟	چراغ سر قبر زهرا کجایی؟

تجلی طه، گل اشک مولا، دل آشفته داغ آن کوچه غم
گرفتار گودال خونین، دل افکار غم های زینب، سیه پوش قاسم
عزادار اکبر گل باغ لیلا، پریشان دست علم گیر سقا
نفس های سجاد، نواهای باقر، دعا های صادق
کس بی کسی های شب های کاظم
حبیب رضا و انیس غریب جواد الاثمه
تمنای هادی، عزیز دل عسکری، پس نگارا بفرما کجایی .. کجایی .. کجایی ..

دلم جز هوایت هوایی ندارد	لبم غیر نامت نوایی ندارد
وضو و اذان و نماز و قنوت	بدون ولایت بهایی ندارد
دلی که نشد خانه یاس نرگس	خراب است و ویران صفایی ندارد
بیا تا جوانم بده رخ نشانم	که این زندگانی وفایی ندارد ..

درس هشتم

دوران غیبت

توضیحات درس

دانش آموزان در این درس با جانشینان امام زمان (ع) از عصر غیبت تا امروز آشنا می شوند. همچنین، با توجه به اهمیت موضوع مسئله انتخاب مرجع تقلید، چگونگی این امر مطرح شده و به صورت اشاره ای و کوتاه، از احکام دینی بحث می شود.

نکته: پیشنهاد می شود با توجه به پیمانهای بودن آموزش درس هدیه های آسمان، در صورت امکان این درس را در ایام ولادت امام زمان (عج) یا زمان آغاز امامت ایشان، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با زندگی امام زمان (عج)
 درک ضرورت وجود نایبان امام زمان (عج) در دوره غیبت
 آشنایی با مفهوم مرجع تقلید و اهمیت انتخاب آن
 آشنایی با مفهوم ولی فقیه و وظیفه ایشان در دوره غیبت

مفاهیم کلیدی

نایبان امام زمان (عج)
 دوره غیبت
 مرجع تقلید

پیشنهادهایی برای تدریس

● در این درس می توانید از فن «تصویر خوانی» برای شروع تدریس استفاده نمایید. این فرصت را برای دانش آموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هرچند این دریافت در فضایی عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد. برای بهره برداری از روش تصویرخوانی که به معنی استفاده از تصویر برای درک یک معنا و مفهوم می باشد می توانید در سه قدم مشخص و مجزا اما کاملاً مرتبط با یکدیگر آن را انجام دهید.

قدم اول: براساس سؤال «دقیقاً چه چیزی در تصویر می بینید؟» در این مرحله، به بچه ها توصیه و کمک کنید تا دقیقاً آنچه را می بینند، با تمامی جزئیات شرح دهند؛ بدون آنکه به روابط و پیوند اجزا توجه و دقت کنند یا این روابط را حدس بزنند. در این مرحله، جمله هایی نظیر «من در اینجا می بینم» یا «اینجا، چند وجود دارد». به کار گرفته می شود،

به کار بردن جمله‌هایی مثل «به نظر من، این بچه مشغول است» یا «فکر می‌کنم خطاست». در واقع، در این مرحله فقط توانایی مشاهده دقیق و مستقیم دانش‌آموزان مورد نظر ماست.

قدم دوم: براساس سؤال «چه رابطه‌ای بین چیزها و افراد می‌بینید (یا حدس می‌زنید)؟» در این مرحله به دانش‌آموزان توصیه و کمک کنید تا براساس آنچه می‌بینند، روابط بین اجزا را حدس بزنند، برای این کار باید به تمامی جزئیات و روابط پیوندها و نیز عناصر پنهان از طریق «حدس» توجه شود. در این مرحله، جمله‌هایی نظیر «من حدس می‌زنم که این کودک...» یا «فکر می‌کنم این کودک با آن مرد...» به کار گرفته می‌شود ولی در این مرحله ما به داستان سرایی نمی‌پردازیم.

قدم سوم: براساس پرسش‌هایی نظیر «درباره تصویر چگونه فکر می‌کنید؟» «تصویر چه می‌خواهد بگوید؟» و ... در این مرحله، دانش‌آموزان را به بهره‌گیری از تخیل خود فرا بخوانید. از آنها بخواهید که با توجه به تصویر، به داستان‌سرایی و خلق موقعیت‌های ذهنی بپردازند. در این مرحله، دانش‌آموزان می‌توانند در عناصر ذهنی خود دخل و تصرف کنند و به تحلیل، ترکیب یا نقد بپردازند. آنها براساس تصور ذهنی و تفسیر شخصی خود می‌توانند تصویر و عناصر آن را ببینند. از دانش‌آموزان بخواهید ارتباط میان تصویر ابتدای درس و عنوان آن را بیان کنند (تصویر خورشید پشت ابر: امام زمان (عج) در زمان غیبت خود مانند خورشید پشت ابر هستند؛ وجود دارند اما دیده نمی‌شوند).

● تدریس خود را می‌توانید مستقیماً با شعر «چشم امید» که متن آن در بخش دانستنی‌های معلم ارائه شده است، شروع کنید. می‌توانید با هماهنگی گروهی از دانش‌آموزان آنها را آماده کنید که با آهنگ و لحن خاصی شعر را برای گروه‌های دیگر اجرا کنند. زبان شعر، این امکان را به آموزگار می‌دهد که دانش‌آموزان را با احساسات خود همراه ساخته و در آنان روح لطافت و ظرافت و دقت را بدمد. شما به عنوان یک آموزگار توانا، لازم است به ایجاد یک تصویر ذهنی زیبا از محتوای شعر، در ذهن کودکان کمک کنید. به دنبال آن از دانش‌آموزان بخواهید که تا می‌توانند معنی شعر را بیان کنند هرچه می‌خواهند بگویند، قرار نیست معنی خاصی از شعر داشته باشند، در حد خودشان کافی است که شما استفاده کنید و وارد موضوع درس شوید. مناسب است از دانش‌آموزان بخواهید درک خود را از معنا و مفهوم کلی شعر در قالب یک نوشته کوتاه یا به صورت شفاهی به کلاس ارائه دهند. جمع‌بندی معنی شعر و آنچه که برداشت کرده‌اند می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

● می‌توانید کلاس خود را با پخش دعای عهد و یا سرودی زیبا و یا کلیپ دختر بچه‌ای که برای امام زمان (عج) دکلمه‌ای را اجرا می‌کند شروع کنید. این کلیپ را می‌توانید از سایت هدیه‌های آسمانی تهیه کنید.

● برای شروع این درس می‌توانید قبل از ورود دانش‌آموزان به کلاس جمله آقا جان بیا یا آقا نمی‌آیی و ... را در پای تابلوی کلاس با خط زیبا بنویسید و یا در روی مقوایی نوشته و آن را در پای تابلوی کلاس نصب کنید و یا روی میز دانش‌آموزان قرار دهید و بگذارید تا دانش‌آموزان با دیدن آن هرچه به یاد می‌آورند و فکر می‌کنند بگویند: از صحبت‌های آنان استفاده کنید و از آنها بخواهید که هر کدام نوشته خود را ثبت کنند و آن را به دیوار کلاس نصب کنید. از دل نوشته‌های دانش‌آموزان می‌توانید به عنوان یک ایجاد انگیزه خوب استفاده کرده و وارد درس شوید.

● در صورت امکان دادن یک شاخه گل نرگس در بدو ورود دانش‌آموزان به کلاس می‌تواند باعث شود که با پرسش و پاسخ از اینکه علت دادن گل به آنها به چه منظور است و چرا گل نرگس؟ ایجاد انگیزه کنید. اگر امکان تهیه گل نرگس را ندارید می‌توانید تصویری از گل نرگس را به عنوان کارت در ورقه‌های معمولی چاپ کنید و یک جمله زیبا زیر آن نوشته و به آنها بدهید

و از آنها بخواهید که در این مورد تحقیق کنند. شاید بعضی از آنها بلافاصله بگویند اشکالی ندارد ولی از آنها بخواهید که تحقیق کامل‌تری انجام دهند و نسبت به آن تصویر و یا گلی که داده‌اید نظرشان را بنویسند. به این وسیله می‌توانید با اطلاعاتی که از دانش‌آموزان به دست آورده‌اید وارد موضوع درس شوید.

● می‌توانید به دانش‌آموزان بگویید که به تقویم مراجعه کنید و روز آغاز امامت امام زمان (عج) را پیدا کنید و بگویید چه روزی است و آیا اطلاعاتی از ایشان دارید یا خیر؟ اجازه دهید تا آنها خاطرات و صحبت‌های خودشان را بیان کنند.

● می‌توانید در یک برگه بنویسید «شاید این جمعه بیاید شاید» و آن را در پاکت نامه بگذارید و به دانش‌آموزان بدهید و بخواهید که در این رابطه تحقیق کنند که تا آمدن ایشان ما چه وظایفی داریم.

● روزی که می‌خواهید این درس را تدریس کنید، می‌توانید با همکاری مدیریت مدرسه و دانش‌آموزان، مراسم زیارت آل‌یس یا دعای عهد را در مدرسه برنامه‌ریزی و اجرا نمایید.

● از دانش‌آموزان بخواهیم با امام زمانشان گفت‌وگو کنند و با او درد و دل نمایند. شما فقط شرایط و فضا را مهیا و مساعد کنید تا هرکدام حرف دلشان را مطرح نمایند. این متن‌ها می‌تواند به صورت دل‌نوشته در کنار هم دسته‌بندی شده و ضمن استفاده از آنها برای ایجاد انگیزه، در دیوار کلاس نصب شود.

● در روز تدریس این درس، تزئین کلاس و پخش شیرینی و شکلات و... برای ایجاد رابطه عاطفی با امام زمان (عج) بسیار راه‌گشاست.

● متن آغاز درس حکایتی شیرین از تولد امام مهدی (عج) و درباره خانواده ایشان است که می‌تواند خود شروعی مناسب برای تدریس ما باشد.

● در انجام فعالیت «گفت‌وگو کنید» جهت تقویت اهداف نگرشی و رفتاری درس، خوب است دانش‌آموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطالب خود را در جمع دیگر دانش‌آموزان مطرح نمایند. در این فعالیت سعی کنید برای دانش‌آموزان این نکته را خوب تبیین کنید که اولاً «انسان به طور کلی هر چه را که به آن نیاز دارد ولی آن را نمی‌داند باید بی‌پرسد تا آن را بداند» و ثانیاً «آن را باید از متخصص بی‌پرسد و گرنه به اشتباه می‌افتد». اگر مثلاً بیمار می‌شود، باید به پزشک مراجعه نماید و نمی‌تواند از معلم خود بخواهد تا برایش دارو تجویز نماید؛ بر همین اساس در امور مربوط به دین و دین‌شناسی باید به متخصص آن مراجعه نماید. متخصص دین مراجع تقلید هستند که اگر از آنها پیروی نکنیم دستورات دین را که برای سعادت ما قرار داده شده است به درستی دریافت نمی‌کنیم و همین موجب گمراهی و سرگردانی ما می‌شود.

● در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانش‌آموزان ضمن آشنایی با نقش ولایت فقیه در هدایت و نجات انسان‌ها از انحرافات، نسبت به عالمان پرهیزکار و دین‌شناس زمان خود احساس علاقه نموده و ادای احترام نمایند و به این ترتیب زمینه پیروی از آنان فراهم گردد.

● در فعالیت «بین و بگو» تلاش شده تا دانش‌آموزان بدانند امام زمان (ع) برای هدایت و نجات مردم از گمراهی، عالمان پرهیزکار و دین‌شناس در هر زمان را به عنوان جانشینان خود معرفی نموده است تا مردم با پیروی از آنها، دستورات دینی خود را به خوبی یاد بگیرند و مشکلات را با راهنمایی و هدایت آنان حل کنند. در حال حاضر آیت الله خامنه‌ای به عنوان نایب امام زمان (ع) و ولی فقیه این نقش را ایفا می‌کنند.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
اُلمت، قرآن کریم	- آشنایی با زندگی امام زمان (عج) - درک ضرورت وجود نایبان امام زمان (عج) در دوره غیبت - آشنایی با مفهوم مرجع تقلید و اهمیت انتخاب آن - آشنایی با مفهوم ولی فقیه و وظیفه ایشان در دوره غیبت	۸	- اشاره به زندگی امام زمان (عج) - بیان ضرورت وجود نایبان امام زمان (عج) در دوره غیبت - بیان مفهوم مرجع تقلید و اهمیت انتخاب آن - بیان مفهوم ولی فقیه و وظیفه ایشان در دوره غیبت	خیلی خوب - ضمن توضیح زندگی امام زمان (عج)، در مورد ضرورت وجود نایبان ایشان در دوره غیبت با ذکر نمونه توضیح می‌دهد. - بیان مفهوم مرجع تقلید در مورد اهمیت انتخاب مرجع تقلید با ذکر نمونه توضیح می‌دهد. - ضمن بیان مفهوم ولی فقیه در مورد وظیفه ایشان در دوره غیبت با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.
				خوب - ضمن اشاره به زندگی امام زمان (عج)، در مورد ضرورت وجود نایبان ایشان در دوره غیبت توضیح می‌دهد. - ضمن بیان مفهوم مرجع تقلید در مورد اهمیت انتخاب مرجع تقلید توضیح می‌دهد. - ضمن بیان مفهوم ولی فقیه در مورد وظیفه ایشان در دوره غیبت توضیح می‌دهد.
				قابل قبول - ضمن اشاره به زندگی امام زمان (عج)، به ضرورت وجود نایبان ایشان در دوره غیبت اشاره می‌کند. - ضمن بیان مفهوم مرجع تقلید به اهمیت انتخاب مرجع تقلید اشاره می‌کند. - ضمن بیان مفهوم ولی فقیه به وظیفه ایشان در دوره غیبت اشاره می‌کند.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر - با کمک آموزگار ضمن اشاره به زندگی امام زمان (عج)، به ضرورت وجود نایبان ایشان در دوره غیبت اشاره می‌کند. - با راهنمایی آموزگار ضمن بیان مفهوم مرجع تقلید به اهمیت انتخاب مرجع تقلید اشاره می‌کند. - با یاری آموزگار ضمن بیان مفهوم ولی فقیه به وظیفه ایشان در دوره غیبت اشاره می‌کند.

دانشتنی‌های معلم

۱ در ابتدای درس به این مطلب اشاره شده است که از سال‌های قبل همه می‌دانستند که حضرت مهدی (عج) به دنیا می‌آید. این نکته از آن رو گفته شده تا مخاطب بداند با توجه به احادیث پیامبر (ص) و سایر ائمه (ع)، شیعیان می‌دانستند که قرار است روزی حضرت مهدی (عج) به دنیا آید و به ظلم و ستم پایان دهد.

۲ در درس به این نکته توجه شده که ظهور امام زمان (عج) بستگی به خواست خدا و آمادگی مردم دارد. یعنی یکی از شرایط ظهور آن حضرت آماده شدن مردم برای پذیرش ایشان است. ما باید سعی کنیم تا با اصلاح رفتار خود و دیگران یاران و سربازان خوبی برای آن حضرت باشیم.

۳ امامان (ع) از سوی خداوند چند وظیفه مهم بر عهده دارند یکی از آن وظایف آموزش دین و احکام آن به مردم است. در دوران غیبت به فرموده خود امام زمان (عج)، مردم باید برای آگاهی از احکام دین و یافتن پاسخ و پرسش‌های دینی خود به فقها و عالمان دین مراجعه کنند. (اشاره به حدیث: فأما الحوادث الواقعة فارجعوا الی رواه حدیثنا فانهم حجتی علیکم....، کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۴۸۳) یعنی در دوران غیبت مراجع دینی باید این بخش از وظیفه امام را با توجه به دستور خود ایشان بر عهده گیرند. منظور از جانشینان امام زمان (عج) در این درس، اشاره به این افراد دارد.

امامان (ع) وظیفه دیگری نیز داشته‌اند و آن اجرای احکام و قوانین اسلام در جامعه است که جز از طریق تشکیل حکومت اسلامی میسر نمی‌شود. این وظیفه نیز در دوران غیبت بر عهده یکی از همین عالمان و مراجع دین خواهد بود که از مدیریت و پیش‌بالایی برخوردار باشد. که به این شخص ولی فقیه می‌گویند.

۴ در صورتی که دانش‌آموزی پرسید: این چهار نفر نایب خاص چه کسانی بودند؟ نام آنها عبارت است از: عثمان بن سعید، محمد بن عثمان، حسین بن روح، علی بن محمد سمری که هر کدام پس از دیگری از طرف امام زمان (عج) انتخاب می‌شدند.

۵ متن شعر چشم امید ۱ جهت بهره‌برداری معلمان عزیز ارائه می‌گردد. این شعر با راهنمایی آموزگاران گرامی می‌تواند برای تثبیت، توسعه و تعمیق مفاهیم درس مثمر ثمر باشد:

به طاهای به یاسین به معراج احمد

به قدر و به کوثر به رضوان و طوبی

به وحی الهی به قرآن جاری

به تورات موسی و انجیل عیسی

بسی پادشاهی کنم در گدایی

چو باشم گدای گدایان زهرا (س)

چه شب‌ها که زهرا (س) دعا کرده تا ما

همه شیعه گردیم و بی‌تاب مولا

غلامی این خانواده دلیل و مراد خدا بوده از خلقت ما

مسیرت مشخص، امیرت مشخص، مکن دل ای دل بزن دل به دریا

که دنیا به خسران عقبا نیرزد
به دوری ز اولاد زهرا نیرزد
و این زندگانی فانی جوانی
خوشی‌های امروز و اینجا
به افسوس بسیار فردا نیرزد

اگر عاشقانه هوادار یاری
اگر مخلصانه گرفتار یاری
اگر آبرو می‌گذاری به پایش
یقیناً یقیناً خریدار یاری
بگو چند جمعه گذشتی ز خوابت؟
چه اندازه در ندبه‌ها زاری یابی؟
به شانه کشیدی غم سینه‌اش را؟
و یا چون بقیه تو سربار یاری
اگر یک نفر را به او وصل کردی
برای سپاهش تو سردار یاری
به گریه شبی را سحر کردی یا نه؟
چه مقدار بی‌تاب و بیمار یاری؟
دل آشفته بودن دلیل کمی نیست
اگر بی‌قراری بدان یار یاری
و پایان این بی‌قراری بهشت است
بهشتی که سرخوش ز دیدار یاری

نسیم کرامت وزیدن گرفته
و باران رحمت چکیدن گرفته
مبادا بدوزی نگاه دلت را
به مردم که بازار یوسف فروشی در این دوره بد شدیداً گرفته
خدایا به روی درخشان مهدی
به زلف سیاه و پریشان مهدی
به قلب رئوفش که دریای داغ است

به چشمان از غصه گریان مهدی
 به لب‌های گرم علی یا علی‌اش
 به ذکر حسین و حسن جان مهدی
 به دست کریم و نگاه رحیمش
 به چشم امید فقیران مهدی
 به حال نیاز و قنوت نمازش
 به سبحان سبحان سبحان مهدی
 به برق نگاه به خال سیاهش
 به عطر ملیح گریان مهدی
 به حج جمیلش به جاه جلیلش
 به صوت حجازی قرآن مهدی
 به صبح عراق و شبانگاه شامش
 به آهنگ سمت خراسان مهدی
 به جان داده‌های مسیر عبورش
 به شهد شهود شهیدان مهدی
 مرا دائم الاشتیاقش بگردان
 مرا سینه چاک فراقش بگردان
 تفضل بفرما بر این بنده بی سر و پا
 مرا همدم و محرم و هم رکاب
 سفرهای سوی خراسان و شام و عراقش بگردان
 یا مهدی یا مهدی مددی

درس نهم

جهان دیگر

توضیحات درس

دانش‌آموزان در سال‌های قبل با مفاهیمی مانند قیامت، بهشت، جهنم و... آشنا شدند. این درس با استناد به داستانی از زندگی پیامبر(ص) ضمن تأکید بر قدرت خداوند از خلال آیاتی از قرآن کریم، به معرفی زندگی جاودانه آخرت در ادامه زندگی کوتاه دنیا و حتمی بودن این زندگی، به بحث جهان آخرت و معرفی اصل معاد به‌عنوان یکی از اصول دین اشاره می‌کند و در جمع‌بندی بر مباحث اعتقادی یک مسلمان تأکید می‌کند.

نکته : خوب است تدریس این درس را به زمانی موکول کنید که کارنامه یا نمرات دانش‌آموزان به آنها داده شده و تلخی و شیرینی کار خود را احساس کرده‌اند.

اهداف درس

آشنایی با معاد به‌عنوان یکی از اصول دین
درک امکان زنده شدن انسان‌ها پس از مرگ
درک نقش اعتقاد به معاد در زندگی
آشنایی با عبدالعظیم حسنی به‌عنوان یکی از پیروان امامان معصوم (ع)
معرفی اعتقادات یک مسلمان
توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

اصول دین
معاد
زندگی جاودانه
آخرت
مرگ

پیشنهادهایی برای تدریس

• برای شروع تدریس می‌توانید از فعالیت «برایم بگو» استفاده نمایید، به این ترتیب که از یک پازل در کلاس استفاده کنید. از دانش‌آموزان بخواهید که پازل را تکمیل نمایند. سپس پازل تکمیل شده را به هم بریزید و از دانش‌آموزان بخواهید

مجدداً آن را بسازند بعد از ساخت مجدد از آنها پرسیم که کدام دفعه راحت تر بود؟ ساختن اولیه سخت تر است یا دوباره ساختن آن؟ و با این ایجاد انگیزه تدریس را شروع کنید. همین کار را می توان توسط خمیر بازی در کلاس انجام داد. این مواد می توانند به عنوان بخشی از بسته آموزشی در مورد این درس لحاظ گردند.

● برای شروع تدریس می توانید مسابقه ای برگزار کنید و با این مطلب که در هر مسابقه ای کسی برنده می شود و جایزه می گیرد که بیشتر کوشش کند و به راهنمایی های مربی خود خوب توجه داشته باشد و در عمل، آنها را به کار ببندد؛ به این موضوع پل بزنید که دنیا نیز همچون میدان مسابقه است که هر کس به سخنان خدا گوش فرا دهد و به آنها عمل کند، به پاداش بزرگ الهی می رسد و از پاداش خدا در آخرت بهره مند می شود.

● در این درس می توانید از فن «تصویرخوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای دانش آموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هر چند این دریافت در فضایی عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد. برای بهره برداری از روش تصویرخوانی که به معنی استفاده از تصویر برای درک یک معنا و مفهوم می باشد می توانید در سه قدم مشخص و مجزا اما کاملاً مرتبط با یکدیگر آن را انجام دهید.

قدم اول : براساس سؤال «دقیقاً چه چیزی در تصویر می بینید؟» در این مرحله، به بچه ها توصیه و کمک کنید تا دقیقاً آنچه را می بینند، با تمامی جزئیات شرح دهند؛ بدون آنکه به روابط و پیوند اجزا توجه و دقت کنند یا این روابط را حدس بزنند. در این مرحله، جمله هایی نظیر «من در اینجا می بینم» یا «اینجا، چند وجود دارد». به کار گرفته می شود، به کاربردن جمله هایی مثل «به نظر من، این بچه مشغول است» یا «فکر می کنم خطاست. در واقع، در این مرحله فقط توانایی مشاهده دقیق و مستقیم دانش آموزان مورد نظر ماست.

قدم دوم : براساس سؤال «چه رابطه ای بین چیزها و افراد می بینید (یا حدس می زنید)؟» در این مرحله به دانش آموزان توصیه و کمک کنید تا براساس آنچه می بینند، روابط بین اجزا را حدس بزنند، برای این کار باید به تمامی جزئیات و روابط و پیوندها و نیز عناصر پنهان از طریق «حدس» توجه شود. در این مرحله، جمله هایی نظیر «من حدس می زنم که این کودک ...» یا «فکر می کنم این کودک با آن مرد ...» به کار گرفته می شود ولی در این مرحله ما به داستان سرایی نمی پردازیم.

قدم سوم : براساس پرسش هایی نظیر «درباره تصویر چگونه فکر می کنید؟» «تصویر چه می خواهد بگوید؟» و ...، در این مرحله، دانش آموزان را به بهره گیری از تخیل خود فرا بخوانید. از آنها بخواهید که با توجه به تصویر، به داستان سرایی و خلق موقعیت های ذهنی بپردازند. در این مرحله، دانش آموزان می توانند در عناصر ذهنی خود دخل و تصرف کنند و به تحلیل، ترکیب یا نقد بپردازند. آنها براساس تصور ذهنی و تفسیر شخصی خود می توانند تصویر و عناصر آن را ببینند.

● تدریس خود را می توانید مستقیماً با فعالیت «همخوانی کنیم» شروع کنید. زبان شعر به خودی خود زبان مناسبی برای تفکر مؤثر در دانش آموزان به شمار می آید. مناسب است از دانش آموزان بخواهید درک خود را از معنا و مفهوم کلی شعر در قالب یک نوشته کوتاه یا به صورت شفاهی به کلاس ارائه دهند.

● برای شروع مناسب درس می توانید با فعالیت «گفت و گو کنید» آغاز نمایید و پیرامون رفتار شایسته دانش آموزی که به خدا و جهان آخرت ایمان دارد در برخورد با هم کلاسی های خود با دانش آموزان به گفت و گو بپردازید.

● فرصت مناسبی را برای خواندن درس اختصاص دهید. درس می تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود.

- در پاسخ فعالیت «برایم بگو» روشن است که دانش‌آموزان ساختن اولیه را سخت‌تر می‌دانند؛ چرا که در آنجا نیاز به فکر، طراحی نقشه، برنامه‌ریزی و... بوده در حالی که در بازسازی، بخشی از مراحل پیشین حذف می‌گردد. هدف این فعالیت، پیوند با مفهوم آیات درس می‌باشد تا دانش‌آموزان به این نتیجه برسند که به همین گونه آفرینش دوباره انسان‌ها از آفرینش اولیه آنها سخت‌تر نیست و همان خدایی که آفرینش اولیه را انجام داده است بر آفرینش دوباره حتماً قادر و تواناست.
- در فعالیت «بین و بگو» برای اینکه ذهن کودکان به فهم مسئله معاد نزدیک‌تر شود می‌توان به مرگ و زندگی در طبیعت و فصل زمستان و بهار، اشاره نمود. آمدن بهار و زمستانی که هر انسان بارها و بارها در عمر خود آنها را مشاهده کرده است.
- در فعالیت «ایستگاه فکر» دانش‌آموزان با یادآوری مطالب گذشته به ماجرای عزیر یا عزیز و... اشاره می‌نمایند.
- در فعالیت «بررسی کنید» می‌توانید با همخوانی سوره حمد به آیه مورد نظر یعنی «مالک يوم الدين» برسید و از دانش‌آموزان درباره معنای آن سؤال کنید. «دین» در این آیه به معنای جزا می‌باشد. روزی که همگان جزای کارهای نیک و بد خود را می‌بینند. معلم در صورت صلاحدید می‌تواند بعد از خواندن سوره از سوی دانش‌آموزان، آن را با صوتی زیبا، با استفاده از نوار یا سی‌دی، در کلاس پخش نماید.
- برای انجام فعالیت «تدبر کنیم» توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانش‌آموز داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانش‌آموزان با هم آیه قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو بپردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانش‌آموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه یاری کنید. برای آموزش پیام آیات می‌توان موقعیتی را فراهم آورد تا کودکان از نزدیک، کشتزاری را ببینند و با یک کشاورز در زمینه کارش گفت‌وگو کنند، یا بذرهایی مختلفی که برخی خوب و برخی فاسد هستند بکارند و پس از آنکه محصولات مختلفی به دست آمد و بذرهایی فاسد نیز بی‌نتیجه ماند و احساس شادی و غم را تجربه کردند، آموزگار نتیجه بگیرد که اعمال هر یک از ما در این دنیا، گوناگون و مختلف است. هرچه عمل نیکوتر باشد، مانند بذر مناسب‌تری است، که میوه و ثمر می‌دهد. اما کسی که کار بدی در این دنیا انجام می‌دهد مثل بذر فاسدی است که هیچ چیز از آن نمی‌روید. آموزگار محترم در ادامه می‌تواند بحث را با حدیث «الدنيا مزرعة الآخرة»؛ دنیا مزرعه آخرت است؛ نتیجه‌گیری و تمام کند.
- در فعالیت «بگرد و پیدا کن» تلاش شده تا دانش‌آموزان ضمن آشنایی با تفاوت‌های دنیا و آخرت از جمله محدود بودن دنیا و نامحدود بودن آخرت، شگفت‌انگیزتر بودن نظام قیامت نسبت به دنیا، دریافت کامل نتایج اعمال در آخرت بر خلاف دنیا که امکان دریافت کامل نتایج اعمال وجود ندارد؛ به درک برتری زندگی در آن جهان نائل گردند.
- در قسمت «نیایش» دانش‌آموز پس از آشنایی با اصل معاد و اطمینان به وجود روز قیامت یعنی روزی که انسان پاداش و نتیجه همه کارهای خوب و بد را می‌بیند، از خدا می‌خواهد تا به او کمک کند تا طوری رفتار نماید که در آن روز پشیمان و حسرت زده نباشد.
- در فعالیت «کامل کنید» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا ضمن توضیح هر یک از اصول دین و مرور اطلاعاتی که در مورد هر یک از این اصول در این پایه و پایه‌های گذشته خوانده‌اند به جمع‌بندی مطالب به‌عنوان اعتقادات یک مسلمان بپردازند.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
نظرات، پیشنهادات و تمییزات	- آشنایی با معاد به عنوان یکی از اصول دین - درک امکان زنده شدن انسان‌ها پس از مرگ - درک نقش اعتقاد به معاد در زندگی	۹	- معرفی معاد به عنوان یکی از اصول دین - بیان امکان زنده شدن انسان‌ها پس از مرگ - بیان نقش اعتقاد به معاد در زندگی	خیلی خوب - ضمن تشریح قدرت امکان زنده شدن مردگان با مثال، به توضیح معاد به عنوان یکی از اصول دین می‌پردازد. - ضمن معرفی اعتقادات یک مسلمان در مورد نقش اعتقاد به معاد در زندگی با مثال توضیح می‌دهد. - ضمن معرفی عبدالعظیم حسنی، پیام قرآنی را می‌خواند و درباره مفهوم آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.
	- آشنایی با عبدالعظیم حسنی به عنوان یکی از پیروان امامان معصوم (ع) - معرفی اعتقادات یک مسلمان - توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس		- معرفی عبدالعظیم حسنی به عنوان یکی از پیروان امامان معصوم (ع) - معرفی اعتقادات یک مسلمان - بیان مفهوم پیام قرآنی مرتبط با درس	خوب - ضمن تشریح امکان زنده شدن مردگان، به توضیح معاد به عنوان یکی از اصول دین می‌پردازد. - ضمن معرفی اعتقادات یک مسلمان در مورد نقش اعتقاد به معاد در زندگی توضیح می‌دهد. - ضمن معرفی عبدالعظیم حسنی، پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				قابل قبول - ضمن بیان امکان زنده شدن مردگان، به معرفی معاد به عنوان یکی از اصول دین می‌پردازد. - ضمن معرفی اعتقادات یک مسلمان به نقش اعتقاد به معاد در زندگی اشاره می‌کند. - ضمن معرفی عبدالعظیم حسنی، مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر - با کمک آموزگار ضمن بیان امکان زنده شدن مردگان، به معرفی معاد به عنوان یکی از اصول دین می‌پردازد. - با راهنمایی آموزگار ضمن معرفی اعتقادات یک مسلمان به نقش اعتقاد به معاد در زندگی اشاره می‌کند. - با یاری آموزگار ضمن معرفی عبدالعظیم حسنی، مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.

دانشتنی‌های معلم

۱ ورودیه این درس به دنبال آن است که نگاه مخاطب به مرگ و جهان آخرت را اصلاح کنید. زیرا معمولاً، مرگ را امری هولناک که بر خلاف جریان طبیعی زندگی است، می‌دانیم و از این رو، نگاه کاملاً منفی به آن داریم. در شروع درس به این نکته توجه داده شده است که مرگ هم یک مرحله‌ای از مراحل طبیعی زندگی است و چیزی جدای از آن نیست. یعنی همان‌گونه که در یک مرحله در شکم مادر بودیم و در مرحله‌ای متولد شدیم و خلاصه یک به یک مراحل زندگی را طی کردیم، در مرحله دیگر به مرگ می‌رسیم که دقیقاً در ادامه آن مراحل است و نه چیزی جدای از آن، این نوع نگاه به مسئله مرگ، بسیاری از توهمات غلطی را که در ذهن مخاطبان است، برطرف می‌کند. زیرا معمول مخاطبان نگاه بسیار منفی‌ای به مرگ دارند البته این نگاه ناشی از خاطرات تلخی است که از مرگ یکی از عزیزان و نزدیکان خود، به وجود آمده است. از این رو، با پذیرش مرگ به عنوان یک امر طبیعی در مراحل چندگانه زندگی، قبول آن راحت‌تر می‌شود.

۲ نکته بسیار مهمی که باید در آموزش بحث معاد به نوجوان به آن توجه داشت، این است که بایستی بحث معاد تنها در حد وجود جهان دیگر و پایان نیافتن زندگی با مرگ و نیز تأثیر رفتارهای دنیوی بر جایگاه انسان در آخرت، مطرح شود و مباحثی همچون عذاب و عقاب اخروی و کیفیت آن به تفصیل مورد بحث قرار نگیرد. سخن گفتن از قبر و عذاب آن، قیامت و ترس آن، جهنم و عذاب‌های دردناک آن، ذهنیت منفی‌ای را نسبت به مرگ و دنیای پس از آن در مخاطب ایجاد می‌کند. همکاران محترم بهتر است اجازه دهند تا این گونه مباحث به فراخور سن مخاطبان در سال‌های بالاتر و حول محور کتاب درسی مطرح شوند.

۳ در درس به این نکته اشاره شده که زندگی اصلی ما در جهان آخرت خواهد بود. این مطلب را می‌توان با مثال مسافر روشن‌تر کرد. مسافری که برای مدتی در جایی مهمان است، هیچ‌گاه دل به آنجا نمی‌بندد، چون می‌داند به زودی باید به محل زندگی اصلی خود بازگردد. ما نیز همچون مسافرانی هستیم که برای مدتی قرار است در دنیا زندگی کنیم و بعد به جایگاه و وطن اصلی خود برگردیم.

۴ همان‌گونه که در بند ۲ اشاره شد، یکی از نکاتی که مخاطبان بایستی از طرح مباحث معاد فراگیرند، توجه به اعمال و رفتارها در دنیاست. زیرا این اعمال اگر نیک باشند، بهشت را برای ما می‌سازد و اگر بد باشند جهنم را. یعنی این رفتار ما انسان‌هاست که بهشت و جهنم ما را می‌سازد. توجه به این مسئله مخاطب را نسبت به رفتارهای خود، هشیارتر می‌کند.

۵ برخی متفکران بر این باورند که علت همه ناباوری‌ها به مسئله قیامت و معاد آن است که شناخت خداوند، آن گونه که باید، حاصل نشده است؛ اگر کسی به قدرت خداوند ایمان آورده و او را پروردگاری بشناسد که بر انجام همه امور تواناست، در مسئله معاد و قیامت تردید نمی‌کند. خداوندی که این جهان و انسان‌ها را بدون نمونه قبلی آفریده، هم او با استفاده از همان قدرت خود، جان تازه‌ای به مردگان بخشیده و قیامت را به وجود می‌آورد. پایان درس با انجام یک مقایسه و اشاره به دشوارتر بودن آفرینش ابتدایی نسبت به آفرینش دوباره، بر این مفهوم تأکید می‌نماید که معاد و آفرینش دوباره انسان‌ها از آفرینش اولیه آنها سخت‌تر نیست و همان خدایی که آفرینش سخت‌تر و اولیه را انجام داده است بر آفرینش دوباره حتماً قادر

و تواناست.

۶ یعنی به دانش آموز یاد دهیم که قبل از هر رفتاری به یاد قیامت بیفتد و ببیند که آیا در آن دنیا می تواند پاسخگوی این رفتارش باشد یا نه؟ اگر در مخاطبان این احساس ایجاد شود که تک تک اعمال ما در آخرت مورد محاسبه قرار می گیرد، بر نوع رفتار او اثر می گذارد.

۷ متن شعر «من و کوه» جهت بهره برداری معلمان عزیز ارائه می گردد. این شعر با راهنمایی آموزگاران گرامی می تواند برای تثبیت، توسعه و تعمیم مفاهیم درس مثمر تر باشد :

من در کمر کش کوه خوشحال می دویدم
ناگاه از دل کوه صدای پا شنیدم
وقتی که ایستادم دیگر صدا نیامد
همراه ناله باد صدای پا نیامد
وقتی که می دویدم بر سنگ های انبوه
صدای پای خود را من می شنیدم از کوه
مثل صدا و کوه است اعمال ما و دنیا
آید به سوی ما باز هر کار زشت و زیبا

درس دهم

آداب زندگی

توضیحات درس

هدف از درس‌هایی که مربوط به بحث آداب می‌شوند، توجه دادن دانش‌آموزان به مجموعه‌ای از ارزش‌ها و رفتارهای درست و پسندیده‌ای است که هر انسان مسلمانی باید به آن پایبند باشد و از رفتارهایی که در جهت مقابل این اعمال است، پرهیز کند. همان‌طور که از عنوان این درس آشکار است، در این درس قرار است تا برخی از آداب و رفتارهای پسندیده در هنگام حضور در اجتماع و ارتباط با دیگران بیان شود و مخاطب را متوجه برخی رفتارها و عادت‌های غلطی که در جامعه امروزی و خصوصاً جامعه دانش‌آموزی رواج دارد، بنماید.

اهداف درس

آشنایی با مفهوم آداب معاشرت
آشنایی با برخی از آداب معاشرت اجتماعی در اسلام
توانایی ترجمه آیات و استخراج پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت
توانایی نقد هر یک از عادات ناپسند و ارائه راهکار برای مقابله با آنها
تلاش برای رعایت آداب معاشرت در زندگی

مفاهیم کلیدی

آداب معاشرت
پیامبر(ص)
الگوگیری

پیشنهادهایی برای تدریس

- برای شروع می‌توانید از داستان‌ها، تصاویر، فیلم‌ها و یا حتی پخش کارتون‌هایی که بیانگر رفتارهای پسندیده یا ناپسند هستند استفاده کنید؛ این عمل می‌تواند شما را در دستیابی به اهداف درس، خصوصاً در حیطه نگرشی یاری کند. شما می‌توانید با استفاده از این قالب‌ها فضایی ایجاد کنید تا دانش‌آموزان درباره مشکلاتی که این گونه مسائل در زندگی افراد (به ویژه دانش‌آموزان) به وجود می‌آورند با یکدیگر گفت و گو کنند.
- می‌توانید کلاس خود را با پخش قسمت‌هایی از فیلم زندگی امامان شروع کنید و پیرامون ویژگی‌های رفتاری آنها با دانش‌آموزان به گفت و گو بپردازید.

● عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون اینکه «ادب» به چه معنی است؟ به چه کسی «با ادب» گفته می‌شود، برای «با ادب بودن» چه ویژگی‌هایی باید داشته باشیم. همنشینی با افراد «با ادب» در زندگی و نقش آنها می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می‌توانید به عنوان بازگشت نمایش تا اطلاعات تکمیل شده دانش آموزان پیرامون آن بیان گردد.

● متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از قبل، گروهی از دانش آموزان را برای اجرای نمایش داستان درس آماده نموده و در تهیه وسایل مورد نیاز و گریم به آنها کمک کنید.

● خواندن درس می‌تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود. می‌توانید داستان درس را با لحن زیبا برای بچه‌ها بخوانید یا برای آنها تعریف کنید و در حین تعریف باهماهنگی لازم با دانش آموزان آن را جذاب‌تر اجرا کنید.

● فعالیت «گفت و گو کنید» و اجرای آن به صورت نمایش می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد.

● استفاده از هنر و شیوه داستان‌گویی پیرامون موضوعات متنوع اخلاقی، در مورد این درس توصیه می‌گردد. بنابراین استفاده از کتاب‌هایی که ارزش‌های اخلاقی را در قالب داستان و حتی ضرب‌المثل‌های شیرین فارسی ارائه می‌کنند، توصیه می‌گردد. علاوه بر آن، فرازهای آموزنده از شرح حال بزرگان، دانشمندان، قهرمانان و... نیز در راستای آموزش غیر مستقیم آداب اخلاقی بسیار مفید می‌باشد. دانش آموزان پیرامون داستان‌هایی که می‌شنوند، تبادل نظر کرده و به ارائه نتایج اخلاقی و منطقی از داستان‌ها می‌پردازند.

نکته : به طور کلی در آموزش غیر مستقیم باید از نتیجه‌گیری صریح و توصیه آنها به دانش آموزان اجتناب کرد و این امر را برعهده خود آنان قرار داده تا آموزش از حالت غیر مستقیم خارج نگردد.

● در تدریس این درس می‌توانید از موقعیت‌های پیش آمده در مدرسه، استفاده کنید موقعیتی واقعی یا فرضی از مسائل اخلاقی که بین دو دوست پیش آمده است و بحث و گفت و گو درباره عوامل به وجود آورنده این وضعیت و عواقب و راه‌حل‌های آن می‌تواند از آن جمله باشد. مثلاً قهر کردن دو دوست به علت خطایی که یکی از آنها مرتکب شده، یا دوستی و صمیمیتی که به علت بی‌توجهی و توقعات بی‌جا به ناراحتی تبدیل شده است و مواردی نظیر آن.

● استفاده از روش الگویی در آموزش این درس، یکی از بهترین شیوه‌های آموزشی غیر مستقیم است. در این روش معلم، مفاهیم و ارزش‌های اخلاقی (سلام کردن، خوش‌رو بودن و...) را با اعمال و رفتار و شخصیت خود به طور غیر مستقیم به فراگیران آموزش می‌دهد. نباید بین گفتار و کردار معلم، چه در داخل و چه در خارج مدرسه تناقضی وجود داشته باشد. آثار و فوایدی که این روش به طور کلی به دنبال دارد، عبارت‌اند از :

✓ از آنجا که در این روش، یادگیری عمدتاً از طریق مشاهده مستقیم صورت می‌گیرد، می‌تواند از مؤثرترین و پایدارترین نوع یادگیری باشد. امام صادق علیه السلام فرمود : «كُونُوا دُعَاةَ النَّاسِ إِلَى الْخَيْرِ بَغَيْرِ أَلْسِنَتِكُمْ، لِيَرَوْا مِنْكُمْ الْإِجْتِهَادَ وَالصِّدْقَ وَالْوَرَعَ» «مردم را از راهی غیر از زبان‌هایتان به خوبی دعوت کنید، به گونه‌ای که تلاش و راست‌گویی و پرهیزکاری را (در عمل) از شما ببینند.

✓ روند یادگیری، تفهیم و انتقال پیام به مترتی سریع‌تر و با سهولت انجام می‌پذیرد.

✓ زمانی که مترتی الگوهای انسانی را مشاهده می‌کند، به قابلیت‌ها و توانایی‌های انسانی خود پی می‌برد و در جهت

شکوفایی آنها تلاش می‌نماید. به بیانی دیگر، مشاهده الگوها، اعتماد به نفس را در الگوپذیر تقویت کرده، او را در رسیدن به کمالات مطمئن‌تر می‌سازد و انگیزه‌وی را برای رسیدن به کمالات مورد مشاهده بیشتر می‌کند.

● ایجاد مسئله در ذهن دانش‌آموزان و برانگیختن آنان به تلاش برای حل آن، یکی از بهترین شیوه‌های آموزشی می‌باشد. این شیوه در این درس با طرح سؤالاتی این چنین می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد؛ تا دانش‌آموزان با اهمیت و مصادیق رعایت حقوق دیگران بیش از پیش آشنا گردند:

چگونه می‌توانی دوست را خوشحال کنی؟

فکر می‌کنی دوست از چه کارهایی ناراحت می‌شود؟

از دوستی با چه کسی یا چه کسانی خوشحال نمی‌شوی؟

برای اینکه دوست همیشه با تو دوست بماند، چه می‌کنی؟ مثال بزن

آیا می‌توانی آن را نمایش دهی؟

....و

● می‌توانید با همکاری دانش‌آموزان، در مورد اهمیت و نتایج مفید رعایت کردن آدابی که در این درس به آنها اشاره شد، نمایشی تهیه و اجرا کنید.

● همچنین می‌توانید به برخی آثار سوء رعایت نکردن آنها نیز بپردازید.

● برای انجام فعالیت «تدبر کنیم» توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانش‌آموز داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانش‌آموزان با هم آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیات رفتار مورد نظر خود را انتخاب کرده و پیرامون پرسش‌های مطرح شده به گفت‌وگو بپردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانش‌آموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه یاری کنید. برای آموزش پیام آیات می‌توانیم از موقعیت‌های پیش آمده در مدرسه استفاده کنیم.

● پیشنهاد می‌شود دانش‌آموزان در فعالیت «گفت‌وگو کنید» ابتدا به صورت گروهی آن را انجام داده و سپس نتیجه آن را به کلاس ارائه می‌کنند. آشنایی دانش‌آموزان با فوائد یک عمل، نقش مؤثری در تشویق به انجام آن و درونی‌سازی عمل ایفا می‌نماید.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
آداب و اخلاق اسلامی، قرآن کریم	- آشنایی با مفهوم آداب معاشرت - آشنایی با برخی از آداب معاشرت اجتماعی در اسلام - توانایی ترجمه آیات و استخراج پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت - توانایی نقد عادات ناپسند و ارائه راهکار برای مقابله با آنها - تلاش برای رعایت آداب معاشرت در زندگی	۱۰	- بیان مفهوم آداب معاشرت - معرفی برخی از آداب معاشرت اجتماعی در اسلام - بیان ترجمه آیات و استخراج پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت - نقد عادات ناپسند و ارائه راهکار برای مقابله با آنها - تلاش برای رعایت آداب معاشرت در زندگی	ضمن بیان مفهوم آداب معاشرت به نمونه‌هایی از آنها اشاره کرده و برای رعایت آنها همواره تلاش می‌کند. ضمن بیان ترجمه آیات، به پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت اشاره می‌کند. ضمن نقد چند نمونه از عادات ناپسند، برای مقابله با آنها راهکار ارائه می‌کند.
				ضمن بیان مفهوم آداب معاشرت به دو نمونه آن اشاره کرده و برای رعایت آنها در اغلب موارد تلاش می‌کند. ضمن بیان ترجمه آیات، به دو پیام مرتبط با آداب معاشرت اشاره می‌کند. ضمن نقد دو نمونه از عادات ناپسند، برای مقابله با آنها راهکار ارائه می‌کند.
				ضمن بیان مفهوم آداب معاشرت به یکی از نمونه‌های آن اشاره کرده و برای رعایت آن گاهی تلاش می‌کند. ضمن بیان ترجمه آیات، به یکی از پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت اشاره می‌کند. ضمن نقد یکی از عادات ناپسند، برای مقابله با آن راهکار ارائه می‌کند.
				با کمک آموزگار ضمن بیان مفهوم آداب معاشرت به یکی از نمونه‌های آن اشاره کرده و برای رعایت آن گاهی تلاش می‌کند. با راهنمایی آموزگار ضمن بیان ترجمه آیات، به یکی از پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت اشاره می‌کند. با یاری آموزگار ضمن نقد یکی از عادات ناپسند، برای مقابله با آن راهکار ارائه می‌کند.

دانش‌تنی‌های معلم

۱ عنوان درس «آداب زندگی» است. کلمه آداب جمع ادب است. پس منظور مجموعه رفتارهای مؤدبانه‌ای است که باید در زندگی اجتماعی خود به آنها پایبند باشیم. قرن‌هاست که درباره این موضوع کتاب‌های مختلفی تحت عنوان «آداب معاشرت» نوشته شده است که این نشان از توجه مسلمانان به رفتارهای اخلاقی در جامعه دارد. عنوان این درس، ساده شده اصطلاح «آداب معاشرت» است تا برای دانش‌آموز قابل فهم باشد.

۲ درس با بیان سیره و رفتار پیامبر (ص) در روابط اجتماعی خود آغاز شده است و هدف از آن، الگو قرار دادن آن حضرت در رعایت آداب و رفتارهای صحیح معاشرت است. زیرا دانش‌آموز، در کتاب‌های هدیه‌های آسمانی سال‌های گذشته بارها داستان‌هایی را از پیامبر (ص) شنیده که سخن از مهربانی او با همگان و خصوصاً کودکان داشته است. از این رو در قلب خود علاقه بسیاری نسبت به شخصیت دوست داشتنی ایشان احساس می‌کند و به خوبی آماده است تا رفتارهای خود را به این شخصیت محبوب نزدیک کند و او را سرمشق و الگوی خود قرار دهد. حال که قرار است در این درس، برخی رفتارهای صحیح را در وجود دانش‌آموز نهادینه کنیم، بهتر است که نشان دهیم این رفتارها از سوی پیامبر رحمت و مهربانی (ص) نیز مورد توجه بوده و ایشان بیش از دیگران به آن عمل می‌کرده است. امید است که دانش‌آموز با توجه به شناخت و علاقه‌ای که به پیامبر (ص) دارد، سعی در الگوگیری از رفتارهای آن حضرت نماید. خوش اخلاقی، سلام کردن به همگان، قطع نکردن سخن دیگران، بلند نخندیدن، خوب گوش دادن و... از جمله رفتارهایی است که دانش‌آموزان بایستی فرا گیرند و همه این رفتارها در سیره پیامبر (ص) بیان شده است.

۳ متأسفانه در بین نوجوانان و جوانان امروزی، رفتارهای غلطی شایع شده است که اصول اخلاقی جامعه ما را تهدید می‌کند. این رفتارهای غلط موجب شده است تا جامعه ما به سمت یک نوع بی‌اخلاقی سوق پیدا کند و ضعف‌های اخلاقی آن گسترش یابد. این رفتارهای ضد اخلاقی باعث شده تا ما در روابط اجتماعی و نوع تعامل با دیگران، آن گونه که در شأن یک انسان مسلمان است عمل نکنیم و از این رو شاهد بروز و ظهور بد اخلاقی‌ها و ناهنجاری‌های مختلفی در جامعه باشیم. هشدار نسبت به این رفتارهای غلط باید از دوران کودکی شروع و ریشه‌های آن در همین دوران خشکیده شود. دانش‌آموزان عادت‌های غلطی همچون تمسخر دوستان و هم‌کلاسی‌ها، بدگویی از دیگران، حرف زدن در هنگام صحبت دیگران و... دارند که در درس به آنها اشاره شده است.

۴ در این درس سعی شده تا در حد فهم و درک دانش‌آموز، اهمیت و فلسفه عمل به آداب معاشرت بیان شود، و آن گسترش صمیمت و مهربانی در بین انسان‌ها و جلوگیری از ایجاد دشمنی‌ها و کدورت‌ها در بین افراد است. امروزه شاهدیم که ریشه بسیاری از اختلافات رایج در بین خانواده‌ها، اقوام، دوستان و آشنایان، عدم رعایت برخی از همین رفتارها و آداب است.

۵ گذاشتن اسامی ناپسند بر روی یکدیگر و یا دست انداختن دوستان و یا مسخره کردن عیب‌های دیگران از جمله رفتارهای رایج دانش‌آموزی است. باید به آنان آموخت که ما حق نداریم دل دیگران را بشکنیم و موجبات ناراحتی و غصه دوستان را فراهم آوریم. شاید آن کسی که ما او را مسخره می‌کنیم یکی از بندگان خوب خدا باشد و خدا او را بسیار بیشتر از ما دوست داشته باشد و ما با آزدن او باعث خشم خدا شویم.

درس یازدهم

راه تندرستی

توضیحات درس

با توجه به اینکه در جامعه دانش‌آموزی با مشکلاتی همچون کم‌ تحرکی، عدم تغذیه و خواب مناسب روبه‌رو هستیم و دانش‌آموزان به دلیل مقتضیات دنیای امروز و سرگرم شدن با تلویزیون، رایانه و... تندرستی خود را مورد تهدید قرار می‌دهند، در این درس ضمن تأکید بر اهمیت مواردی همچون ورزش، تغذیه مناسب و خواب کافی، بر فوائد حفظ سلامتی و شکر این نعمت بزرگ تأکید شده است.

اهداف درس

آشنایی با تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم
درک ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام
معرفی عوامل و فواید حفظ سلامت و تندرستی
تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی

مفاهیم کلیدی

تربیت بدنی
تفریحات سالم
سلامتی
ورزش
تغذیه
بیماری
نا توانی

پیشنهادهایی برای تدریس

● برای شروع تدریس می‌توانید واژه «ورزش» را بر تابلوی کلاس بنویسید و با طرح پرسش‌های زیر درس را آغاز نمایید :

- ✓ شما ورزش می‌کنید؟
- ✓ چه ورزش‌هایی را دوست دارید؟
- ✓ ورزش چه فایده‌ای برای ما دارد؟

✓ شما برای سلامتی خود چه کار می‌کنید؟

✓ شکر توانایی را چگونه باید به‌جا آورد؟

● می‌توانید کلاس را با پخش نوای زورخانه آغاز کنید. این محتوای صوتی می‌تواند قسمتی از محتوای بسته آموزشی درس را تشکیل دهد.

● می‌توانید کلاس را با پخش فیلمی از زندگی قهرمانان و پهلوانان شروع کنید و با استفاده از فضای ایجاد شده دانش‌آموزان را هدایت کنید تا دربارهٔ ورزش و آثار آن و... با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

● می‌توانید مدتی قبل از تدریس این درس تابلویی با عنوان «راز تندرستی» در کلاس نصب نمایید که مطالب آن به صورت روزانه تعویض می‌شود. در هر روز دانش‌آموزان یکی از رازهای تندرستی را نوشته و در آن تابلو نصب می‌کنند و با جمع‌بندی مطالب دانش‌آموزان در روز تدریس، درس خود را شروع کنید.

● دانش‌آموزان می‌توانند در رابطه با یکی از قهرمان و پهلوانان شهر خود، تحقیقی به عمل آورده و نتیجهٔ آن را در کلاس گزارش نمایند و با این ایجاد انگیزه درس خود را شروع کنید.

● می‌توانید نمایشی برنامه‌ریزی نمایید که نتایج زیاد خوردن، دیر خوابیدن، تنبلی و سستی و... را در این قالب به دانش‌آموزان منتقل نمایید.

● می‌توانید از زنگ ورزش دانش‌آموزان استفاده نموده و در تلفیق با درس هدیه‌های آسمان به موضوع مورد نظر بپردازید.

● می‌توانید با کمک دانش‌آموزان، از داستان درس، قصه دیواری تهیه کنید و آن را به اجرا درآورید.

● عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون اینکه «تندرستی» به چه معنی است؟ به چه کسی «تندرست» می‌گویند؟ برای «تندرستی» چه چیزهایی را باید رعایت کنیم؟ اهمیت «تندرستی» چیست؟ می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می‌توانید به عنوان بازگشت نمایش تا اطلاعات تکمیل شده دانش‌آموزان پیرامون آن بیان گردد.

● متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از قبل، گروهی از دانش‌آموزان را برای اجرای نمایش داستان درس آماده نموده و در تهیه وسایل مورد نیاز و گرم به آنها کمک کنید.

● خواندن درس می‌تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود. می‌توانید داستان درس را با لحن زیبا برای بچه‌ها بخوانید یا برای آنها تعریف کنید و در حین تعریف با هماهنگی لازم با دانش‌آموزان آن را جذاب‌تر اجرا کنید.

● می‌توانید درس را برای بچه‌ها به صورت قصه‌گویی و با حال و هوای مناسب آن تعریف کنید و یا با نمایش و بازی داستان درس توسط دانش‌آموزان، تدریس خود را آغاز نمایید.

● در این درس فعالیت «برایم بگو» برخلاف دروس قبلی در میان درس قرار گرفته است و این از آن جهت بوده که این فعالیت مقدمه بیان مطالب پس از خود است. دانش‌آموزان به صورت فردی یا گروهی به این فعالیت پاسخ داده و با استفاده از مجموع نظرات آنها به ادامه تدریس می‌پردازیم.

● در انجام فعالیت «گفت‌وگو کنید» جهت تقویت اهداف نگرشی و رفتاری درس، خوب است دانش‌آموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطالب خود را در جمع دیگر دانش‌آموزان مطرح نمایند. محور

گفت و گو در این فعالیت می‌تواند در قالب استفاده در راه صحیح و کمک به دیگران و... سازماندهی گردد.

● در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانش‌آموزان با راه‌های گوناگونی که می‌تواند به عنوان شکرانه سلامتی محسوب شود مانند عیادت بیماران، رعایت آداب غذا خوردن و... آشنا شوند.

● در فعالیت «کامل کنید» اگر حرف اول پاسخ‌ها (سجده، لاله، اذان، مهدی [ع]، توانا، یوسف) را کنار هم قرار دهیم؛ رمز مسابقه یعنی کلمه «سلامتی» ساخته می‌شود.

● فعالیت «ایستگاه فکر» با توجه به اهمیتی که اسلام برای «ورزش» قائل است و با هدف بسط و گسترش اهداف درس، تنظیم شده است. دانش‌آموزان را هدایت کنید تا به فایده‌های مختلف جسمی و روحی ورزش از جمله شادابی بیشتر بدن، فعال‌تر شدن ذهن و در نتیجه یادگیری بهتر درس‌ها، و... اشاره نمایند.

● در فعالیت «بگرد و پیدا کن» تلاش شده تا دانش‌آموزان به تثبیت و تعمیق اطلاعات خود در زمینه سلامتی و تندرستی بپردازند.

● برای انجام فعالیت «تدبر کنیم» توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانش‌آموز داوطلب سخن حضرت علی (ع) را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانش‌آموزان با هم بلند بخوانند. پس از آن دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره درباره پرسش مطرح شده به گفت و گو بپردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت و گوی خود را برای دیگران بیان کنند. داستان مهم‌ترین اتفاق زندگی پوریای ولی به این شرح است که پوریای ولی قرار بود در هندوستان با پهلوانی مسابقه بدهد و کسی تردید نداشت که پوریا بر پهلوان هندی غلبه می‌کند. اما صبحگاه روز پیش از مسابقه، پوریای ولی، که برای ادای نماز به مسجد رفته بود، شنید که زنی گریان و اشک‌ریزان به درگاه خدا دعا می‌کند که فرزندش را در مسابقه با پهلوانی که همه می‌گویند شکست‌ناپذیر است، کمک کند؛ زیرا اگر پسرش شکست بخورد، حیثیت و آبروی او در هند بر باد می‌رود. پوریا با شنیدن درد دل مادر پهلوان هندی، تصمیم می‌گیرد خود را مغلوب حریف کند. از این رو، هنگامی که با او روبه‌رو می‌شود، پس از کشاکش بسیار، شگردی به کار می‌برد که مغلوب رقیب خود شود. در میان ناباوری همه، پوریای ولی مسابقه را می‌بازد تا دل مادر پهلوان هندی نشکند. از آن پس پوریا در میان پهلوانان نماد جوانمردی و گذشت در عین قدرت و زورمندی شده است.

● فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می‌شود، اهداف درس را تعمیق می‌بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق را در کلاس برای دانش‌آموزان ایجاد نمایند تا دانش‌آموزان دریابند که مکتب حیات بخش اسلام دین جامع و کاملی است. بدیهی است که با این ویژگی تمام نیازهای مختلف زندگی انسان در آن لحاظ شده و برای تمام مسائل مورد نیاز زندگی فردی و اجتماعی وی مقررات و قوانینی دارد. از جمله مسائلی که مورد توجه اسلام بوده و هست، نحوه زندگی اجتماعی و محیط زیست او است. حفظ بهداشت محیط بر تمام شهروندان لازم و فرض است زیرا رعایت یا عدم رعایت قوانین بهداشتی روی سلامت خود شخص و سایر افراد تأثیر می‌گذارد.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
آداب و اخلاق اسلامی، قرآن کریم	- آشنایی با تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم - درک ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام - معرفی عوامل و فواید حفظ سلامت و تندرستی - تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی	۱۱	- بیان تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم - بیان ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام - بیان عوامل و فواید حفظ سلامت و تندرستی - تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی	تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم را با ذکر حدیث و مثال توضیح می‌دهد. ضمن شرح ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام عوامل حفظ سلامتی، در مورد فواید آن با مثال توضیح می‌دهد. ضمن بیان سیره نبوی در تربیت بدنی برای الگوگیری از پیشوایان دینی در همه موارد تلاش می‌کند.
				به تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم با ذکر حدیثی توضیح می‌دهد. ضمن بیان ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام، دو عامل و فواید آنها را توضیح می‌دهد. برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی در اغلب موارد تلاش می‌کند.
				به تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم با ذکر حدیثی اشاره می‌کند. ضمن اشاره به ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام، یکی از عوامل و فواید حفظ سلامتی، را بیان می‌کند. برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی در برخی موارد تلاش می‌کند.
				با کمک آموزگار به تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم با ذکر حدیثی اشاره می‌کند. با راهنمایی آموزگار ضمن اشاره به ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام، یکی از عوامل و فواید حفظ سلامتی، را بیان می‌کند. با یاری آموزگار ضمن الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی در برخی موارد تلاش می‌کند.

دانش‌تنی‌های معلم

۱ داستان ابتدای درس، نمونه جالبی از توجه پیامبر (ص) به ورزش است. ما در این درس تأکید داشته‌ایم تا حتماً نمونه‌هایی از روحیه ورزشی را در پیامبر (ص) و ائمه (ع) نشان دهیم. به این دلیل که نگاه دانش‌آموز به این بزرگان، صرفاً یک نگاه تک‌بعدی است. یعنی او معصومین را تنها در عرصه عبادت و اخلاق سرآمد و پیشرو می‌داند و به خاطر آموزش‌های تک‌بعدی و ناقصی که به او داده شده است، گمان می‌کند که امامان (ع) تنها به عبادت و دعا و مسائل اخلاقی توجه داشته‌اند و سرمشق‌هایی در این عرصه بوده‌اند؛ اما اگر او بداند که پیشوایان دینی او در عرصه ورزش نیز جزو پیشتازان عصر خود بوده‌اند، پی می‌برد که آنان در همه عرصه‌ها قابل پیروی و تبعیت‌اند و الگوهایی کامل و جامع‌اند. همچنین با توجه به علاقه‌ای که کودکان و نوجوانان به ورزش و قهرمانان ورزشی دارند، قطعاً هنگامی که امامان (ع) خود را پیشرو در این عرصه نیز بدانند، بر علاقه و محبت قلبی آنان به امامان (ع) نیز افزوده می‌شود و احساس نزدیکی بیشتری به آنان می‌کنند.

۲ در مطالب مطرح شده پس از داستان ورودی، این مطلب گفته شده که ائمه (ع) به ورزش‌های رایج آن زمان همچون تیراندازی، اسب سواری و... می‌پرداختند. عبارت «ورزش‌های رایج آن زمان» از آن‌رو آورده شده است تا اشاره‌ای به این نکته باشد که لزوماً نباید برای تبعیت از ائمه (ع) به اسب سواری و تیراندازی با کمان بپردازیم، بلکه این‌ها ورزش‌های آن زمان بوده و در این زمان می‌توان از ورزش‌های امروزی استفاده کرد.

۳ شاید این پرسش مطرح شود که لزوم توجه به ورزش، تغذیه و خواب مناسب از سوی مربیان بهداشت بارها برای دانش‌آموزان گفته شده است و دیگر نیازی به بیان این مطلب در درس دینی نیست. در پاسخ باید گفت که اولاً ما نمی‌خواهیم با همان رویکرد مربیان بهداشت به بیان این موضوعات بپردازیم بلکه می‌خواهیم با رویکرد دینی این مسائل را مورد توجه قرار دهیم، ثانیاً برای اینکه بتوانیم فرهنگی را در بین دانش‌آموزان نهادینه کنیم لازم است تا به طرق مختلف و از منظرهای گوناگون به تبیین آن بپردازیم، از این رو صرفاً نمی‌توان با اتکا به دانسته‌های منتقل شده از سوی مربیان بهداشت، فرهنگ صحیح تندرستی را ترویج کرد بلکه خوب است با توجه به گرایش‌ات دینی مخاطبان، به این مسئله از زاویه دین نیز نگاه کرد.

۴ معلمان محترم توجه داشته باشند که منظور این درس از توجه به ورزش، سوق دادن دانش‌آموزان به ورزش‌های تخصصی و حرفه‌ای نیست، بلکه منظور ترویج فرهنگ ورزش‌های عمومی و همگانی است؛ ورزش‌هایی که برای هرکس به راحتی قابل دسترسی است و نیازی به اختصاص هزینه خاص و ویژه‌ای نیست و بار مالی برای خانواده ندارد. ورزش‌هایی مانند کوهنوردی، دو، پیاده‌روی، فوتبال و... البته این ورزش بنابر موقعیت جغرافیایی هر منطقه قابل تغییر است، مثلاً در شهرهای ساحلی می‌توان به ورزش شنا و البته در محیطی امن اشاره کرد. بازی‌های بومی و دسته‌جمعی نیز چون هدف ما یعنی تحرک داشتن را تأمین می‌کند، نمونه‌ای از ورزش است. بازی‌هایی مثل زو، لی‌لی و... .

۵ نکته مهم در این است که ما به دنبال ترویج ورزش‌های قهرمانی نیستیم، هرچند آنها را نفی نیز نمی‌کنیم. در ورزش‌های قهرمانی، تنها به مدال، پول و مقام توجه می‌شود و ارزش‌های اخلاقی که در ورزش پهلوانی مورد توجه است، نادیده گرفته می‌شود. در ورزش پهلوانی، که ریشه در فرهنگ دیرینه ما دارد، ارزش‌هایی همچون جوانمردی، اخلاق‌محوری و ایمان اهمیت دارند نه پول و شهرت و مقام. در این درس با توجه به رویکرد پهلوان‌منشی در ورزش به این نکته توجه داده‌ایم که یک

فرد نیرومند بایستی به شکرانه این قدرت، دستگیر و یاریگر مظلومان و ناتوانان باشد و از قدرت خود برای خدمت به این افراد استفاده کند نه برای قلدری و گردن‌کشی.

۶ در بحث تغذیه گفته شده که غذا را باید کامل و به موقع بخوریم. واژه کامل اشاره به این دارد که یک غذای خوب باید مجموعه‌ای از موارد مورد نیاز بدن را تأمین کند یعنی مجموعه‌ای از گوشت، سبزی، حبوبات و... را دارا باشد. ذکر این نکته به دانش‌آموزان بی‌فایده نیست که غذاهایی مانند پیتزا، ساندویچ و... اگرچه انسان را سیر می‌کنند ولی غذاهای کاملی نیستند و همه نیازهای بدن را تأمین نمی‌کنند. کلمه «به موقع» هم اشاره به این مطلب دارد که صبحانه باید اول صبح خورده شود و شام نیز دو ساعت قبل از خواب. چون ما مشاهده می‌کنیم که کودکان و نوجوانان یا صبحانه نمی‌خورند یا دیر هنگام آن را میل می‌کنند و شام را نیز با فاصله کوتاهی قبل از خواب می‌خورند.

۷ دانش‌آموزان باید بدانند هر نعمتی که در دنیا از آن برخورداریم، در قبال آن مسئولیت و وظیفه‌ای داریم. اگر از نعمت توانمندی و قدرت برخورداریم، وظیفه ما توجه به ناتوانان و ضعیفان است. پس هیچ نعمتی را خداوند بدون یک وظیفه و مسئولیت به ما نداده است.

۸ بیان این شعر ملک‌الشعراى بهار در خصوص ورزش خالی از لطف نیست :

تن زنده والا به ورزشدگی است که ورزشدگی مایه بندگی است

به ورزش گرای و سرافراز باش که فرجام سستی سرافکندگی است

درس دوازدهم

سفرهای با برکت

توضیحات درس

دانش‌آموزان در قالب ماجرای که در این درس بیان می‌شود با برخی احکام نماز و روزه مسافر آشنا می‌گردند. در این درس ما به دنبال توجه دادن دانش‌آموزان به این نکته هستیم که عبادت فقط منحصر در حضر و شهر و سرزمین ما نیست، بلکه عبادت در سفر نیز واجب است اما احکام خاصی دارد که در این درس به برخی از آنها اشاره شده است.

نکته : پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در اردو یا سفرهای دانش‌آموزی، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با برخی از احکام نماز مسافر
آشنایی با برخی از احکام روزه مسافر
توانایی تشخیص نمازهای شکسته و کامل در شرایط مختلف
توانایی تشخیص روزه باطل در موقعیت‌های گوناگون

مفاهیم کلیدی

نماز مسافر
روزه مسافر

پیشنهادهایی برای تدریس

● عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون سفر می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می‌توانید به عنوان بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانش‌آموزان پیرامون آن بیان گردد.

● برای شروع تدریس می‌توانید واژه «سفر» را بر تابلوی کلاس بنویسید و با طرح پرسش‌های زیر درس را آغاز نمایید :

✓ آیا تاکنون به سفر رفته اید؟

✓ در سفر چه چیزهایی را یاد گرفتید؟

✓ نمازتان را در سفر به چه شکلی خواندید؟

● می‌توانید این درس را با نزدیک شدن به تعطیلات نوروزی تدریس نمایید. با استفاده از این فرصت، می‌توان پرسش‌های

زیر را مطرح نمود :

✓ به نظر شما سفر کردن فایده ای برای ما دارد؟

✓ به نظر شما ما چند نوع سفر داریم؟

✓ نماز و روزه در سفر و در شهر خودمان با هم فرق دارد یا نه؟

از دانش آموزان بخواهیم به این پرسش ها پاسخ مناسب دهند و این مقدمه ای برای ورود به درس و محتوای آن باشد.

● در صورت امکان به همراه دانش آموزان در اردویی یک روزه شرکت نمایید. دانش آموزان با دیدن شکسته خواندن نماز

توسط ما سؤالاتی برایشان پیش می آید و به این ترتیب در موقعیت یادگیری احکام مربوط به سفر قرار می گیرند.

● تعریف یک خاطره زیبا و به یادماندنی از سفر، توسط دانش آموزان کلاس می تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

● در فعالیت "ایستگاه فکر" دانش آموزان می آموزند که نماز صبح و مغرب هیچگاه تغییر نمی کند و فقط نمازهای چهار

رکعتی در سفر شکسته می شوند.

● در فعالیت «کامل کنید» دانش آموزان را هدایت کنید تا به زمان حرکت در رفت و برگشت در سفر توجه کنند. در ضمن

دقت نمایند که مسافری نمی تواند در ماه رمضان روزه بگیرد که نماز خود را به صورت شکسته می خواند.

● در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانش آموزان به مدت اقامت و مسافت سفر و احکام آن توجه کنند.

● در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» دانش آموزان به صورت جامع و همه جانبه به تثبیت و تعمیق احکام نماز و روزه مسافر

از جهت زمان حرکت، مدت اقامت و مسافت سفر می پردازند.

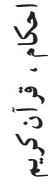
● فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می شود، اهداف

درس را تعمیق می بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق ها را در کلاس برای دانش آموزان ایجاد نمایند.

با تحقیق، دانش آموزان به این چهار مکان مقدس می رسند : مسجد الحرام در مکه، مسجد النبی در مدینه، مسجد کوفه، اطراف

ضریح مطهر امام حسین (ع) در کربلا.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
	- آشنایی با برخی از احکام نماز مسافر - آشنایی با برخی از احکام روزه مسافر - توانایی تشخیص نمازهای شکسته و کامل در شرایط مختلف	۱۲	- بیان برخی از احکام نماز مسافر - بیان برخی از احکام روزه مسافر - معرفی حکم نماز مسافر در شرایط مختلف	برخی از احکام نماز و روزه مسافر را با ذکر نمونه توضیح می‌دهد. احکام نماز و روزه مسافر را در همه موارد تشخیص می‌دهد.
				برخی از احکام نماز و روزه مسافر را توضیح می‌دهد. احکام نماز و روزه مسافر را در اغلب موارد تشخیص می‌دهد.
				برخی از احکام نماز و روزه مسافر را بیان می‌کند. احکام نماز و روزه مسافر را گاهی اوقات تشخیص می‌دهد.
	- توانایی تشخیص روزه باطل و درست در موقعیت‌های گوناگون		- معرفی حکم روزه مسافر در موقعیت‌های گوناگون	با کمک آموزگار برخی از احکام نماز و روزه مسافر را بیان می‌کند. با راهنمایی آموزگار احکام نماز و روزه مسافر را گاهی اوقات تشخیص می‌دهد.

دانستنی‌های معلم

۱ در این درس ما به دنبال توجه دادن دانش‌آموزان به این نکته هستیم که دین فقط منحصر در عبادت نیست بلکه دین امری جامع و فراگیر است که به همه ابعاد زندگی توجه دارد، عبادت، اخلاق فردی و اجتماعی، ورزش، تفریح، سفر و... در این درس با بیان مقدماتی در خصوص سفر، توجه دین به بحث سفر نشان داده شده است.

۲ در این درس باید به این نکته اشاره کرد که همه احکام دین از سوی خداوند مهربان قرار داده شده است؛ احکامی که نشان دهنده خیرخواهی خدا در حق بندگانش است.

۳ از آنجایی که این درس، در خصوص احکام سفر است، می‌توان آن را قبل از تعطیلات نوروزی آموزش داد تا دانش‌آموزان در سفرهای نوروزی به صورت عملی آن را تجربه کنند و در صورت بروز اشکال پس از تعطیلات از معلم سؤالات خود را بپرسند.

۴ حتماً توجه داشته باشیم که در بیان احکام مسافرت به مطالب درس اکتفا کنیم و با بیان مطالب اضافی، ذهن دانش‌آموز را خسته نکنیم. خصوصاً آنکه آموزش احکام، ظرافت‌هایی دارد که در صورت عدم توجه به آنها ممکن است موجبات دلزدگی دانش‌آموزان و یا وسواسی شدن آنها را فراهم کنیم.

درس سیزدهم

عید مسلمانان

توضیحات درس

این درس با بیان داستان زندگی اسماعیل و هاجر و ابراهیم ، اعمال و مراسم حج را به صورت اجمالی معرفی می کند و با استفاده از این مقدمه ، دو عید مشترک میان همه مسلمانان، ویژگی ها و فواید آنها را معرفی می کند. در درس عید مسلمانان تلاش شده تا دانش آموز ضمن آشنایی بیشتر با مراسم مربوط به حج و عید قربان که یکی از مهم ترین اعیاد اسلامی است و تمامی مسلمانان در سراسر جهان آن را محترم شمرده و جشن می گیرند ، برای شرکت در این مراسم اشتیاق و جنب و جوش بیشتری پیدا کرده و در مراسم عید قربان مشارکت نماید.

نکته : پیشنهاد می شود با توجه به پیمانه ای بودن آموزش درس هدیه های آسمان، در صورت امکان این درس را در ماه ذی حجه و ایام حج و یا در یکی از اعیاد اسلامی تدریس نمایید.

اهداف درس

- آشنایی با مراسم حج و اعمال آن
- آشنایی با برخی از آداب عید قربان
- اشتیاق برای شرکت در مراسم عید قربان
- شرکت در مراسم عید قربان

مفاهیم کلیدی

حج

عید فطر

عید قربان

حضرت ابراهیم

خانه کعبه

مکه

لباس احرام

طواف

قربانی

غسل

نماز عید

پیشنهادهایی برای تدریس

- می‌توانید کلاس خود را با پخش فیلمی از مراسم حج و اعمال آن و گفت و گوی با دانش‌آموزان دربارهٔ تلقی آنها نسبت به این مراسم شروع کنید.
- می‌توانید کلاس خود را با پخش شعارهایی که در روز عید داده می‌شود، آغاز نمایید.
- در صورتی که این امکان برای شما فراهم باشد از قبل، کلاس و مدرسه را تزئین کرده و جشنی را به مناسبت عید قربان برگزار کنید. این عمل برای جلب توجه دانش‌آموزان به موضوع درس بسیار مناسب است.
- می‌توانید کلمه «عید» را روی تابلو بنویسید و از دانش‌آموزان سؤال کنید که چه اعیادی را می‌شناسند. پس از نوشتن عیدها با دسته بندی عیدهای ملی و دینی، تفاوت آنها را بیان کنید که عید ملی فقط برای مردم یک کشور عید شمرده می‌شوند ولی اعیاد دینی برای همه مسلمانان جهان در سراسر دنیاست و از این زمینه برای شروع درس استفاده کنید.
- می‌توانید کلاس خود را با سر دادن تکبیرهایی که در روز عید فطر و قربان سر داده می‌شود، همراه با دانش‌آموزان شروع کنید و با این ایجاد انگیزه تدریس خود را شروع کنید. این کار می‌تواند برای بچه‌ها شادی آور و چه بسا تعجب برانگیز باشد. سپس می‌توانید دربارهٔ این تکبیرها و نیز اطلاعات دانش‌آموزان با آنها گفتگو کنید.
- در آموزش این درس می‌توان از زنگ هنر دانش‌آموزان استفاده کرد و از آنها خواست یک سری پارچه سفید و مشکی، جعبه مکعب شکل، و... با خود بیاورند. از آنها بخواهیم با این وسایل، خانه کعبه و حاجیانی که در حال طواف هستند درست کنند. روز درس از آنها بخواهیم این وسایل را به کلاس بیاورند.
- روزی که می‌خواهید این درس را تدریس کنید، می‌توانید از چند حاجی دعوت کنید تا گزارشی از سفر حج خود را برای دانش‌آموزان بیان کنند. اگر ممکن باشد که حاجیان با لباس حج در مراسم شرکت کنند، زمینه بهتری برای شروع تدریس فراهم می‌شود.
- فعالیت «خاطره گویی» می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد. خاطره گویی دانش‌آموزان یکی از شیوه‌های مناسب برای آموزش این درس است زیرا میان اهداف درس و زندگی روزمره دانش‌آموز ارتباط برقرار کرده و اهداف درس تثبیت و تعمیق بیشتری پیدا می‌کنند.
- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون اینکه مسلمانان چه عیدهایی دارند، می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس، یک بار دیگر می‌توانید به عنوان، بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانش‌آموزان پیرامون آن بیان گردد و به این ترتیب ارتباط این عنوان با محتوای درس، بیش از گذشته آشکار گردد.
- در این درس می‌توانید از فن «تصویر خوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای دانش‌آموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هر چند این دریافت در فضایی عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از قبل، گروهی از دانش‌آموزان را برای اجرای نمایش داستان درس آماده نموده و در تهیه وسایل مورد نیاز و گریم به آنها کمک کنید.

● متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از قبل، گروهی از دانش‌آموزان را برای اجرای نمایش داستان درس آماده نموده و در تهیه وسایل مورد نیاز و گریم به آنها کمک کنید.

● خواندن متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. دقت شود که خواندن درس توسط معلم در قالب یک داستان و با احساس صورت پذیرد، نه مانند یک متن ساده. می‌توانیم پس از خواندن متن درس از دانش‌آموزان بخواهیم، درس‌ها و نکاتی که هر کدام از متن خوانده شده برداشت نموده‌اند را بیان نمایند. ممکن است نکته‌ای برای دانش‌آموز شما جالب توجه باشد که شما به آن توجهی نداشته بودید. سپس با جمع بندی نظرات می‌توانید محتوای درس را در قالب این نظرات به دانش‌آموزان منتقل نمایید.

● در فعالیت «برایم بگو» اجازه دهید دانش‌آموزان خوب در متن درس دقت کنند و سپس پاسخ‌های خود را مطرح نمایند. مهم‌ترین پاسخ‌های دانش‌آموزان عبارت است از: زیاد شدن وحدت میان مسلمانان، زیارت خانه خدا و نزدیک تر شدن به او، رسیدگی به حال فقرا در روز عید قربان و... باید متذکر شد که حج تنها یک عبادت نیست، بلکه به وسیله آن مسلمانان دنیا با یکدیگر آشنا می‌شوند و از مشکلات هم مطلع گردیده، برای حل و برطرف کردن آن اقدام می‌کنند و قدرت خود را در برابر دشمنان اسلام به نمایش می‌گذارند.

● در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» جهت تقویت اهداف نگرشی و رفتاری درس، خوب است دانش‌آموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطالب خود را در جمع دیگر دانش‌آموزان مطرح نمایند. ویژگی مهم این عیدها در بخش پایانی درس منعکس گردیده است (رسیدگی به حال فقرا و نیازمندان).

● در فعالیت «ایستگاه فکر» اجازه دهید دانش‌آموزان خوب فکر کنند و سپس پاسخ‌های خود را به صورت فردی یا گروهی مطرح نمایند. پاسخ‌های دانش‌آموزان می‌تواند در جهت اعمالی مثل دید و بازدید، عیدی دادن و عیدی گرفتن و رفتن به نماز عید و دیدار از حاجیان و... هدایت شود.

● در فعالیت «ایستگاه خلاقیت» هدف آن است که دانش‌آموزان در قالب خوش‌نویسی و قاب‌سازی به تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده بپردازند.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه		اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
مراسم اسلامی، قرآن کریم		- آشنایی با مراسم حج و اعمال آن - آشنایی با برخی از آداب عید قربان - اشتیاق برای شرکت در مراسم عید قربان - شرکت در مراسم عید قربان	۱۳	- معرفی مراسم حج و اعمال آن - بیان آداب عید قربان - اظهار اشتیاق برای شرکت در مراسم عید قربان - شرکت در مراسم عید قربان	خیلی خوب مراسم حج و اعمال آن را در قالب متنی معرفی می‌کند. به نمونه‌های متعدد از آداب عید قربان اشاره می‌کند. ضمن اظهار علاقه، در مراسم عید قربان مشارکت می‌کند.
					خوب مراسم حج و اعمال آن را در قالب چند جمله معرفی می‌کند. به برخی از آداب عید قربان اشاره می‌کند. ضمن اظهار علاقه، در مراسم عید قربان شرکت می‌کند.
					قابل قبول مراسم حج و اعمال آن را در قالب یک جمله معرفی می‌کند. به یکی از آداب عید قربان اشاره می‌کند. ضمن اظهار علاقه، برای شرکت در مراسم عید قربان تمایل نشان می‌دهد.
					نیازمند آموزش و تلاش بیشتر با کمک آموزگار مراسم حج و اعمال آن را در قالب یک جمله معرفی می‌کند. با راهنمایی آموزگار به یکی از آداب عید قربان اشاره می‌کند. با یاری آموزگار ضمن اظهار علاقه، برای شرکت در مراسم عید قربان تمایل نشان می‌دهد.

دانشتنی های معلم

۱ دانش آموزان در پایه سوم هدیه های آسمان در درسی با همین نام با مراسم عید فطر و برخی از آداب، ویژگی ها و اعمال آن آشنا شدند. معلمان عزیز می توانند از طریق ارتباط طولی و عمودی دروس، بین این دو درس ارتباط برقرار کنند و برای ایجاد انگیزه با یادآوری آن درس، تدریس خود را آغاز کنند.

۲ در تدریس مسئله حج بهتر است که از تجربه های کودکان آغاز شود، برای نیل به این هدف با توجه دادن آنها به مساجد یا زیارتگاه هایی که دیده اند، می توانیم خاطره مسجد را در ذهن آنان زنده کنیم و از آنها بخواهیم تا مشهودات خود را در این زمینه بیان نمایند. سپس این نکته را به آنان گوشزد کنیم که مسجد محل عبادت و نماز است و مردم با لباس های تمیز و بدن پاکیزه در آنجا جمع می شوند و با کمال محبت و صمیمیت در کنار هم نماز می خوانند. آنگاه با این سابقه ذهنی پیرامون مسجد الحرام و کعبه و زیبایی آن سخن بگوییم. در این زمینه استفاده از تصاویر جالب و متنوع یا فیلم بسیار مؤثر است.

۳ در این محدوده سنی لازم است بحث حج را به اختصار مطرح کنیم و در حد آشنا کردن اجمالی دانش آموزان با حج اکتفا نماییم و از ورود به جزئیات اعمال آن خودداری ورزیم.

۴ برای آشنایی بیشتر دانش آموزان می توان از آنان خواست که اگر در خانواده خود کسی را سراغ دارند که به مکه و سفر حج مشرف شده است، از او در این زمینه سؤال کنند.

درس چهاردهم

راز موفقیت

توضیحات درس

همانگونه که از عنوان درس پیداست، دانش آموزان در این درس ضمن آشنایی با عوامل موفقیت و موانع آن، با تأکيدات دین بر نقش تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت آشنا می‌شوند.

نکته : پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در آستانه زمان برگزاری مسابقات یا المپیادها، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با راه‌های کسب موفقیت
برنامه‌ریزی براساس گام‌های موفقیت در فعالیت‌های روزانه و پایبندی به آن
توانایی نقد خود براساس عوامل کسب موفقیت
توانایی تفکر در آیات و روایات و درک ارتباط آنها با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

تلاش
کوشش
موفقیت

پیشنهادهایی برای تدریس

● عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون «موفقیت» می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می‌توانید به عنوان بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانش‌آموزان پیرامون آن بیان گردد.

- برای شروع تدریس می‌توانید واژه «موفقیت» را بر تابلوی کلاس بنویسید و با طرح پرسش‌های زیر درس را آغاز نمایید :
- ✓ آیا تاکنون در کاری موفق بوده‌اید؟
- ✓ آیا تاکنون در کاری ناموفق بوده‌اید؟
- ✓ عوامل موفقیت خود را در چه می‌دانید؟
- ✓ عوامل عدم موفقیت خود را در چه می‌دانید؟

● بخش فیلم از ورزشکاران پارالمپیک (معلولان)، که با سعی و تلاش فراوان به کسب مدال طلا و نقره و برنز نائل آمده و باعث سرفرازی میهن اسلامی ایران شدند؛ می‌تواند در تثبیت محتوای درس مفید افتد. این فیلم می‌تواند به عنوان بخشی از محتوای بسته آموزشی این درس لحاظ گردد.

● می‌توانید این درس را با نزدیک شدن به زمان اعطای کارنامه تدریس نمایید. با استفاده از این فرصت، می‌توان پرسش‌های زیر را مطرح نمود:

✓ در کدام درس موفقیت بیشتری داشتید؟

✓ در کدام درس موفقیت کمتری داشتید؟

✓ علت موفقیت خود را در چه می‌دانید؟

✓ علت عدم موفقیت خود را در چه می‌دانید؟

از دانش‌آموزان بخواهیم به این پرسش‌ها پاسخ مناسب دهند و این مقدمه‌ای برای ورود به درس و محتوای آن باشد.

● می‌توانید کلاس خود را با بخش فیلمی از موفقیت افراد موفق و گفت و گوی با دانش‌آموزان دربارهٔ تلقی آنها نسبت به موفقیت آنان و دلایل آن، شروع کنید.

● می‌توانید کلاس خود را با فعالیت «بررسی کنید» شروع کنید. ارائه نظرات توسط دانش‌آموزان کلاس می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

● می‌توانید کلاس خود را با فعالیت «تحقیق کنید» شروع نمایید. گفت و گو در مورد راز موفقیت افراد موفق می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

● می‌توانید روی تابلوی شعر نابوده رنج گنج میسر نمی‌شود را بنویسید و از دانش‌آموزان بخواهید درک خود را از معنا و مفهوم کلی این مصراع شعر برای دیگران بیان کنند و سپس قسمت دوم شعر را کامل کنند و با این ایجاد انگیزه تدریس خود را شروع کنید.

هرکه نان از عمل خویش خورد منت حاتم طایی نبرد

● می‌توانید روی تابلو شعر هرکه نان از عمل خویش خورد منت حاتم طایی نبرد را بنویسید و از چند نفر از دانش‌آموزان که آمادگی بیشتری دارند و موضوع داستان حاتم طایی که در «بخوانیم» پایه سوم ابتدایی خوانده‌اند را به خاطر می‌آورند، بخواهید که قصه را تعریف یا به نمایش بگذارند و با در رابطه با موضوع درس توضیح دهند و به این ترتیب تدریس خود را شروع کنید.

● از دانش‌آموزان بخواهید داستان، شعر، ضرب‌المثل و یا خاطره‌ای مناسب که در زمینه «موفقیت» دارند بیان کنند.

نمونه: جیک جیک مستونت بود، فکر زمستونت بود؛

● می‌توانیم قبل از تدریس، از دانش‌آموزان در ارتباط با معنای ضرب‌المثل «از تو حرکت، از من برکت!» سؤال نموده و بعد تدریس را آغاز نماییم.

● می‌توان با استفاده از نماد جمع در ریاضی؛ دانش‌آموزان را به تفکر پیرامون این مفهوم دعوت نماییم که: (تلاش + پشتکار = موفقیت)؛ یعنی چه؟

- نصب عکس دانشمندان و بزرگان ایرانی و مسلمان روی تابلوی کلاس (مانند بوعلی سینا، ابوریحان بیرونی، زکریای رازی، پروفیسور حسابی و...) برای ایجاد انگیزه و توضیح پیرامون اینکه این عکس‌ها را چرا نصب کردیم، می‌تواند ما را به مفهوم مورد نظر برساند. دانشمندان و مخترعانی که با سعی و تلاش و پشتکار به موفقیت رسیدند. به طور کلی توجه دانش‌آموزان را به این نکته جلب نماییم که دین می‌خواهد ما آدم‌های موفقی باشیم. بزرگان و عالمان ما اهل تلاش و کوشش بوده‌اند. هر مسلمانی هم باید با تلاش و کوشش خود راه‌های موفقیت را هموار سازد.
- می‌توان با کمک دانش‌آموزان، نمایشی با موضوع تنبلی، ناامیدی، عدم پشتکار و... اجرا نموده که در نهایت دانش‌آموزان با عواقب هر یک از آنها آشنا شوند.
- دانش‌آموزان می‌توانند با افرادی از محله یا خویشان و اقوام خود که در کارهای مختلف مثل تحصیل یا کشاورزی یا صنعت موفق بوده‌اند گفت و گو کرده و نتیجه آن را در کلاس مطرح نمایند.
- در فعالیت «برایم بگو» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری متن درس بپردازند.
- در فعالیت «ایستگاه فکر» عوامل موفقیت و ضرورت وجود آنها تثبیت می‌شود.
- در فعالیت «کامل کنید» دانش‌آموزان نظر خدا را در مورد ترتیب عوامل موفقیت ارائه می‌کنند. در حقیقت در این فعالیت نیل به ترتیب واحد مد نظر نیست بلکه تعمیق و تثبیت آنها هدف می‌باشد.
- در فعالیت «ایستگاه خلاقیت» هدف آن است که دانش‌آموزان در قالب خوش‌نویسی، با گفتار و سیره افراد موفق آشنا شده و به تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده بپردازند.
- تأکید فعالیت «گفت و گو کنید» برای برطرف کردن احساس ضعف، یأس و... دانش‌آموز است که به عنوان عاملی برای ترک فعالیت و عدم موفقیت به شمار می‌آید. بنابراین مناسب است دانش‌آموزان به پاسخ شایسته این سؤال ترغیب شوند.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
آداب و اخلاق اسلامی، قرآن کریم	- آشنایی با راه‌های کسب موفقیت - برنامه‌ریزی براساس گام‌های موفقیت در فعالیت‌های روزانه و پایبندی به آن - توانایی نقد خود براساس عوامل کسب موفقیت - توانایی تفکر در آیات و روایات و درک ارتباط آنها با موضوع درس	۱۴	- بیان راه‌های کسب موفقیت - برنامه‌ریزی براساس گام‌های موفقیت در فعالیت‌های روزانه و پایبندی به آن - نقد خود براساس عوامل کسب موفقیت - توانایی تفکر در آیات و روایات و درک ارتباط آنها با موضوع درس	در مورد راه‌های کسب موفقیت با ذکر مثال توضیح می‌دهد. ضمن برنامه‌ریزی براساس گام‌های موفقیت در فعالیت‌های روزانه، در همه موارد به آنها پایبندی نشان می‌دهد. ضمن بیان تأکیدات دین بر نقش تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت، پیام قرآنی را می‌خواند و در مورد مفهوم آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.
				در مورد راه‌های کسب موفقیت توضیح می‌دهد. ضمن برنامه‌ریزی بر اساس گام‌های موفقیت در فعالیت‌های روزانه، در اغلب موارد به آنها پایبندی نشان می‌دهد. ضمن بیان تأکیدات دین بر نقش تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت، پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				راه‌های کسب موفقیت را بیان می‌کند. ضمن برنامه‌ریزی بر اساس گام‌های موفقیت در فعالیت‌های روزانه، در برخی موارد به آنها پایبندی نشان می‌دهد. ضمن بیان تأکیدات دین بر نقش تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.
				با کمک آموزگار راه‌های کسب موفقیت را بیان می‌کند. با راهنمایی آموزگار ضمن برنامه‌ریزی براساس گام‌های موفقیت در فعالیت‌های روزانه در برخی موارد به آنها پایبندی نشان می‌دهد. با یاری آموزگار ضمن بیان تأکیدات دین بر نقش تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.

خیلی خوب

خوب

قابل قبول

نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

دانش‌آموزانی که معلم

۱ اهمیت این درس به خاطر آن است که به دانش‌آموز نشان می‌دهد که رسیدن به موفقیت، تلاش و برنامه‌ریزی لازم است و با آرزو و کاشکی گفتن، نمی‌توان به موفقیت رسید. اهمیت این درس وقتی دو چندان می‌شود که بدانیم متأسفانه در فضای امروزی جامعه گفتمان شانس و اقبال رو به افزایش است. یعنی گمان می‌شود افراد موفق شانس و بخت و اقبال بلندی داشته‌اند و در مقابل، من و امثال من از ابتدا بد اقبال و بدبخت بوده‌ایم. رواج این ادبیات باعث شده که ما شکست‌ها و عدم موفقیت‌های خود را به جای آنکه به عدم تلاش خود نسبت دهیم، به گردن بخت بد خود بیندازیم. این گفتمان در ادبیات دینی ما هیچ جایگاهی ندارد. همان گونه که در آیه قرآن نیز به آن اشاره شده است.

۲ دانش‌آموزان عادت دارند که در هنگام شکست به سرزنش خود بپردازند. این روحیه، موجب یأس و ناامیدی می‌شود. در این درس باید به آنها آموخت که در شکست‌ها به جای سرزنش خود، باید به دنبال شناخت علت شکست رفت و به جای ناامید شدن، با پشتکار و توکل بر خدا و با برنامه‌ریزی درست، مشکلات را حل کرد.

۳ دانش‌آموزان عادت دارند که در زندگی روزانه خود، به هر کاری که اول با آن مواجه می‌شوند مشغول می‌شوند. یعنی هیچ برنامه‌ای برای اولویت دادن به کارهای روزانه خود ندارند. وقتی وارد خانه می‌شوند، اگر تلویزیون روشن باشد، پای آن می‌نشینند، اگر دوستی به سراغ آنها آید و او را دعوت به بازی کند، به سراغ بازی می‌روند، در آخر شب هم چون باید فردا به مدرسه برود، تکالیف خود را انجام می‌دهد. خوب است به آنها بیاموزیم که کارها را باید به ترتیب اهمیت درجه‌بندی کرد. به جای اینکه اول به سراغ بازی برویم و در حین بازی فکرمان نگران تکالیف باشد و از بازی هم لذت چندانی نبریم، بهتر است اول تکالیف را انجام دهیم و بعد با خیال راحت به سراغ بازی برویم. وقتی مخاطبان برنامه‌ریزی روزانه را یاد گرفتند، می‌توانیم برنامه‌ریزی‌های طولانی‌تر (هفتگی، ماهیانه، و در طول سال) را نیز به آنها آموزش دهیم.

۴ در درس به جمله‌ای از حضرت علی (ع) اشاره شده است. اهمیت این جمله هنگامی برای دانش‌آموزان مشخص می‌شود که آنها بدانند که این جمله را حضرت علی (ع) لحظاتی قبل از شهادت گفته‌اند. انسانی که در حال مرگ است، مهم‌ترین حرف‌ها را می‌زند، چون می‌داند فرصت کمی دارد و باید در این فرصت حرف‌های خود را گلچین کند. توجه به نظم تا چه اندازه اهمیت داشته است که حضرت در واپسین لحظات عمر توصیه به آن کرده‌اند. شاید اگر ما مسلمانان به این توصیه عمل می‌کردیم، امروز از رشد و پیشرفت دو چندان‌تری برخوردار بودیم.

درس پانزدهم

سرزمین‌های همیشه سبز

توضیحات درس

در این درس دانش‌آموزان ضمن آشنایی با مقام شهدا از دیدگاه آیات و روایات، با آرمان‌ها و اهداف آنها و اینکه آنها برای چه جنگیدند و در چه راهی به شهادت رسیدند آشنا می‌شوند.

دانش‌آموزان در ابتدا بدانند که شهدا انسان‌های پاک و نیک‌روزگار خود بودند که برای دفاع از اسلام و میهن جان خود را فدا کردند. با ایجاد حس نزدیکی و جلب علاقه مخاطب به شهدا به عنوان انسان‌های خوب و نیکو سرشتی که شجاعانه از جان خود گذشتند، می‌توان دانش‌آموزان را به الگوگیری از آنها ترغیب نمود.

نکته : پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمان‌های بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را هم‌زمان با هفته دفاع مقدس (اول تا هفتم مهرماه) یا در دهه فجر یا روز ۸ آبان، روز بسیج دانش‌آموزی یا ۵ آذر، روز بسیج مستضعفان یا زمان برگزاری بزرگداشت شهدا، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس
احترام به شهدا و الگو گرفتن از ایشان در زندگی
توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

شهید

دفاع مقدس

پیشنهادهایی برای تدریس

- در این درس می‌توانید از فن «تصویرخوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای دانش‌آموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هر چند این دریافت در فضایی عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد.
- می‌توانید کلاس خود را با پخش قطعاتی از فیلم‌های دوران جنگ تحمیلی که رشادت و فداکاری رزمندگان اسلام را نشان می‌دهد و گفت‌وگوی با دانش‌آموزان دربارهٔ تلقی آنها نسبت به دوران جنگ تحمیلی، شروع کنید.

- برای شروع مناسب درس می‌توانید دانش‌آموزان را به زیارت شهدا و دیدار با خانواده‌های ایشان ببرید و با استفاده از این ایجاد انگیزه، فضا را برای تدریس آماده کنید.
- برای شروع مناسب درس می‌توانید از متن درس آغاز کنید. متن را به گونه‌ای بخوانید که دانش‌آموزان را با خود چنان همراه سازید که آنان نیز خود را در فضای سال‌های دوران جنگ تحمیلی حس کنند.
- تدریس خود را می‌توانید با فعالیت «بگرد و پیدا کن» شروع کنید. این فعالیت فرصت خوبی است تا درباره ایثار و فداکاری جانبازان با دانش‌آموزان صحبت کنید و با این ایجاد انگیزه درس را شروع کنید.
- برای شروع مناسب درس می‌توانید با دعوت از یکی از رزمندگان یا جانبازان به کلاس و استفاده از خاطرات آنها در دوران جنگ، فضا را برای تدریس آماده کنید.
- پرسش و پاسخ پیرامون شهدا و دفاع مقدس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس قرار گیرد. در این راستا این پرسش‌ها به شما کمک می‌کند:

فداکاری یعنی چه؟ به چه کسی فداکار گفته می‌شود؟

شهید به چه کسی گفته می‌شود؟

چرا می‌گوییم شهدا ایثار و فداکاری داشتند؟

تا به حال به نمایشگاه‌های دفاع مقدس رفته‌اید؟

چه چیزی آنجا دیده‌اید و برای شما جالب بوده است؟

چرا شهدا به مبارزه با دشمن رفتند؟

فکر می‌کنید چرا در هر سال، یک هفته را به عنوان هفته دفاع مقدس نامیده‌اند؟

- می‌توانید از قبل، بخشی از وصیت‌نامه‌های شهدای دانش‌آموز را پیدا کرده و در کلاس نصب نمایید و با صحبت پیرامون آنها به محتوای درس تعمیق دهید.

- خواندن بخشی از وصیت‌نامه یک شهید هم برای شروع تدریس بسیار مناسب است.
- تحقیق در رابطه با نام یک کوچه یا محله که به نام یکی از شهدای هشت سال دفاع مقدس می‌باشد، به تعمیق محتوای درس کمک می‌کند.

- بهتر است خواندن متن توسط معلم صورت پذیرد و جذابیت بیشتر آن این است که در صورت امکان، همراه با خواندن متن از طریق تصویر و پخش صدای توپ و تانک، فضاسازی صورت پذیرد.

- برگزاری نمایشگاهی به مناسبت هفته دفاع مقدس از تصاویر و عکس‌های مربوط به دوران جنگ و شهدا در نمازخانه سالن مدرسه فضای خوبی برای تدریس این درس آماده می‌کند. این محتوای مکتوب صوتی و تصویری، می‌تواند به عنوان بخشی از محتوای بسته آموزشی این درس در نظر گرفته شود. بهتر است برای برگزاری هرچه بهتر این نمایشگاه، بچه‌ها به صورت راهنما در پای هر تصویر یا عکسی قرار گرفته و به بازدید کنندگان توضیحات لازم را بدهند.

- در فعالیت «برایم بگو» توجه دانش‌آموزان به دسته‌های مختلف ایثارگران در جنگ جلب می‌گردد. تنها شهدا و خانواده ایشان نبودند که در این جنگ از سوی دشمنان آسیب دیدند. گروه‌های مختلف دیگری نیز وجود داشته‌اند که در این فعالیت

به آنها توجه می‌شود. از این میان دانش‌آموزان می‌توانند به این افراد اشاره نمایند :

۱ جانبازان و مجروحان : جانبازان قطع نخاع، جانبازان شیمیایی، جانبازان قطع عضو یا آسیب دیده در عضو.

۲ اسیران جنگی

۳ مفقودان : یعنی افرادی که معلوم نیست به شهادت رسیده‌اند یا اسیر شده‌اند و خانواده‌های آنها خبری از ایشان ندارند.

۴ خانواده‌هایی که با شروع جنگ از خانه و شهر خود آواره شدند؛ مانند خانواده‌هایی که در روستاها و شهرهای مرزی

کشور زندگی می‌کردند.

۵ خانواده‌هایی که در بمباران دشمن، خانه و کاشانه خود را از دست داده‌اند.

دانش‌آموزان از طریق این فعالیت، با جنبه ایثار و فداکاری همه مردم ایران بیشتر آشنا می‌شوند و از اهمیت آن در دفاع از

مرزهای ایران اسلامی آگاه می‌گردند.

● در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» جهت تقویت اهداف نگرشی و رفتاری درس، خوب است برای پاسخ به بخش اول فعالیت دانش‌آموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطالب خود را در جمع دیگر دانش‌آموزان مطرح نمایند. در بخش دوم، با توجه به محتوای درس، دانش‌آموزان به شیوه سلیبی، با این مسئله رو به رو می‌گردند که حال اگر ایثار و فداکاری رزمندگان نبود، چه اتفاقی می‌افتاد؟ این فعالیت به نوعی مکمل فعالیت پیشین نیز محسوب می‌گردد. تفکر و صحبت در مورد نتایج چنین چیزی موجب می‌گردد تا دانش‌آموزان بیش از گذشته به اهمیت ایثار و فداکاری رزمندگان پی ببرند.

● فعالیت «ایستگاه فکر» با هدف بسط و گسترش اهداف درس، تنظیم شده است. دانش‌آموزان در این بخش، در قالب یک گروه، درس‌های مختلفی که از شهدا می‌توانیم بگیریم را بیان می‌کنند. بیان درس‌هایی که از ایشان گرفته می‌شود، مقدمه عمل به درس‌هایی است که دانش‌آموزان از این الگوها می‌گیرند. در این بخش دانش‌آموزان ممکن است به این موارد اشاره کنند : دفاع از استقلال و آزادی ایران، ایثار و فداکاری، مقاومت و ایستادگی در برابر دشمنان اسلام و....

ضمناً با برقراری ارتباط عرضی به درس سوم رجوع کرده و به مقایسه ویژگی‌های شهدای عاشورا و انقلاب می‌پردازند تا به این نتیجه برسند که شهدای ایران راه شهدای کربلا را ادامه داده‌اند.

در این بخش با تکیه بر جمله امام (ره) درباره شهید فهمیده، به تبیین جایگاه این شهید بزرگوار پرداخته شود. دانش‌آموزان با شهید فهمیده در پایه‌ی سوم ابتدایی «درس فداکاران» آشنایی پیدا کرده‌اند.

● در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانش‌آموزان با شهدای هسته‌ای و مدافعان حرم و کسانی که در برابر توطئه‌های دشمن جان خود را فدا می‌کنند آشنا شوند.

● در فعالیت «بگرد و پیدا کن» تلاش شده تا دانش‌آموزان به تثبیت و تعمیق اطلاعات خود در زمینه ایثارگری شهدا بپردازند. دانش‌آموزان در این درس شهدا را به عنوان الگو می‌شناسند و می‌پذیرند. خوب است دانش‌آموزان را گروه‌بندی کرده و از آنها بخواهیم در رابطه با شهیدانی که در این قسمت نام‌شان آورده شده است، تحقیق کنند و مختصری از زندگینامه، وصیت‌نامه ایشان را در کلاس ارائه کنند. رمز مسابقه «جانباز» است که برگرفته از این جمله مقام معظم رهبری می‌باشد که فرمودند : جانبازان در حقیقت شهیدان زنده‌ای هستند که خدای متعال این فرصت را به آنها داده که سال‌هایی از عمر خودشان

را همراه با مجاهدت و آزمایش دشوار بگذرانند^۱. این فعالیت فرصت خوبی است تا درباره ایثار و فداکاری جانبازان با دانش‌آموزان صحبت کنید. این گفت‌وگو سبب می‌شود تا دانش‌آموزان بهتر این مسئله را درک نمایند که چرا جانبازان به «شهدای زنده» معروف شده‌اند.

● در فعالیت «ببین و بگو» که با هدف تقویت حیطه دانشی و نگرشی اهداف درس، تنظیم شده است؛ دانش‌آموزان برای زیارت شهدا و دیدار با خانواده‌های ایشان تشویق می‌شوند. در صورت امکان معلمان گرامی می‌توانند دانش‌آموزان را به زیارت شهدا و دیدار با خانواده‌های ایشان ببرند و پس از آن این فعالیت را انجام دهند.

● در فعالیت «ایستگاه خلاقیت» هدف آن است که دانش‌آموزان در قالب خوش‌نویسی، با گفتار و اهداف شهدا آشنا شده و به تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده پردازند. دانش‌آموزان در این فعالیت‌ها بیش از گذشته با زندگی و خاطرات شهدا آشنا می‌شوند و این آشنایی زمینه مناسبی برای عمل به آرمان‌ها و اهداف عالی شهدا می‌باشد.

● فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می‌شود، اهداف درس را تعمیق می‌بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق را در کلاس برای دانش‌آموزان ایجاد نمایند تا دانش‌آموزان دریابند.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
مراسم اسلامی، قرآن کریم	- آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس - احترام به شهدا و تلاش برای الگو گرفتن از ایشان در زندگی - توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس	۱۵	- معرفی مقام شهید و دفاع مقدس - ابراز علاقه و احترام به شهدا و تلاش برای الگو گرفتن از ایشان در زندگی - بیان مفهوم پیام قرآنی درس	در مورد مقام شهید و دفاع مقدس با ذکر نمونه‌هایی توضیح می‌دهد. ضمن ابراز علاقه و احترام به شهدا برای الگوگیری از ایشان در زندگی در همه موارد تلاش می‌کند. پیام قرآنی را می‌خواند و در مورد مفهوم آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.
				در مورد مقام شهید و دفاع مقدس توضیح می‌دهد. ضمن ابراز علاقه و احترام به شهدا برای الگوگیری از ایشان در زندگی در اغلب موارد تلاش می‌کند. پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				مقام شهید و دفاع مقدس را بیان می‌کند. ضمن ابراز علاقه و احترام به شهدا برای الگوگیری از ایشان در زندگی در برخی موارد تلاش می‌کند. مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.
				با کمک آموزگار مقام شهید و دفاع مقدس را بیان می‌کند. با راهنمایی آموزگار ضمن ابراز علاقه و احترام به شهدا برای الگوگیری از ایشان در زندگی در برخی موارد تلاش می‌کند. با یاری آموزگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.

دانشتنی‌های معلم

۱ در این درس در کنار اهداف اصلی درس، به مطالب دیگری نیز پرداخته شده است که شایسته است در روند تدریس به آنها توجه شود :

✓ تشویق به شرکت در اردوهای راهیان نور به منظور گرمی داشت یاد شهدا

✓ زیارت قبور شهدا

✓ آشنایی با شهدای گمنام

✓ آشنایی با دیگر فداکاران عرصه دفاع مقدس (جانبازان و اسرا)

۲ می‌توان در مورد پیام‌های انتخاب شده در این درس و نکات آنها با دانش‌آموزان به صحبت نشست : جمله بسیجی قبل از شهادت (درس‌هایی که شهدا از امام حسین (ع) گرفتند و ما نیز باید این درس‌ها را بیاموزیم : درس ایثار و مقاومت) وصیت‌نامه شهید (توجه به قرائت قرآن، دعا و کمک به پدر و مادر)

۳ در این درس یکی از جملات لحظه شهادت یکی از بسیجیان مطرح شده است. انتظار می‌رود تا همکاران محترم با استفاده از این موقعیت، در خصوص مسئله بسیج و ویژگی‌های یک بسیجی واقعی سخن گویند تا هم ذهنیت‌های غلطی که در جامعه امروز نسبت به بسیج وجود دارد اصلاح شود و هم با شناخت خصوصیات یک بسیجی حقیقی، خود را علاقمند به این جریان انقلابی و مردمی ببینند.

درس شانزدهم

زیارت

توضیحات درس

دانش‌آموزان در این درس ضمن آشنایی با آداب زیارت، با دو امامزاده شناخته شده در کشور یعنی فاطمه معصومه (س) در قم و حضرت احمد بن موسی (ع) در شیراز آشنا شده و برای زیارت ایشان تشویق می‌شوند.

نکته : پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در زمان ولادت یا شهادت این امامزادگان، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با برخی از شخصیت‌های دینی
آشنایی با فلسفه زیارت و برخی از آداب آن
احساس علاقه و احترام به شخصیت‌های دینی و تمایل برای زیارت ایشان
تلاش برای الگوگیری از شخصیت‌های دینی

مفاهیم کلیدی

امامزاده

زیارت

پیشنهادهایی برای تدریس

- می‌توانیم از دانش‌آموزان پرسیم : آیا تاکنون به دیدار رهبر انقلاب یا یکی از مسئولان مملکتی یا یکی از علمای بزرگ رفته‌اید؟ تا هم او را ببینید و هم خواسته خود را از او بخواهید؟ هنگام رفتن چه احساسی داشتید؟ در نزد آنها چه احساسی داشتید؟ و چگونه رفتار می‌کردید؟ پس نتیجه می‌گیریم که در نزد امامزادگان نیز باید چنین ادبی را رعایت نمود؛ البته در سطح بالاتر و بالاتر و با این ایجاد انگیزه به تدریس این درس پردازیم .
- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون مفهوم «زیارت» و این که به زیارت چه کسی می‌رویم؟ چرا به زیارت می‌رویم؟ در زیارت چه کارهایی انجام می‌دهیم و... می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس، یک بار دیگر می‌توانید به عنوان، بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانش‌آموزان پیرامون آن بیان گردد و به این ترتیب ارتباط این عنوان با محتوای درس، بیش از گذشته آشکار گردد.

● در این درس می‌توانید از فن «تصویر خوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای دانش‌آموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ سپس با جمع‌بندی نظرات دانش‌آموزان به تدریس این درس بپردازیم.

● می‌توانیم پیش از تدریس، به کمک نشان دادن تصاویر یا فیلم‌هایی از حرم این امام‌زادگان؛ این اماکن را برای دانش‌آموزان مجسم نماییم.

● پخش زیارت‌نامه حضرت معصومه (س) می‌تواند شروع خوبی برای آغاز تدریس قرار گیرد.

● در روند تدریس، بخشی از زیارت‌نامه حضرت معصومه (س) را در کلاس بخوانیم و به دانش‌آموزان بگوییم که در این زیارت‌نامه، ما به ایشان سلام می‌کنیم؛ سپس بهترین خواسته‌ها و دعاها را مطرح می‌نماییم و به این وسیله ایشان را گرمی داشته و از حضرت با احترام یاد می‌کنیم؛ سپس به تدریس این درس بپردازیم.

● فعالیت «ایستگاه فکر» می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. به این ترتیب که سلام بر تو ای دختر امام، سلام بر تو ای خواهر امام، سلام بر تو ای امام را روی تابلو می‌نویسیم و سپس از دانش‌آموزان بپرسیم که نام این سه امام بزرگوار چیست؟ سپس به تدریس این درس بپردازیم.

● می‌توان با بیان مفهوم زیارت: یعنی «دیدار خوبان»؛ میان این درس و درس «سیمای خوبان» ارتباط افقی برقرار نماییم.

● فعالیت «خاطره گویی» می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد. خاطره گویی دانش‌آموزان یکی از شیوه‌های مناسب برای آموزش این درس است زیرا میان اهداف درس و زندگی روزمره دانش‌آموز ارتباط برقرار کرده و اهداف درس تثبیت و تعمیق بیشتری پیدا می‌کند.

● می‌توانید کلاس خود را با فعالیت «تحقیق کنید» شروع نمایید. گفت و گو در مورد امام‌زادگان می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

● روزی که می‌خواهید این درس را تدریس کنید، می‌توانید با همکاری مدیریت مدرسه و دانش‌آموزان، مراسم زیارت و دعاخوانی را در مدرسه برنامه‌ریزی و اجرا نمایید.

نکته: می‌توانید فراگیران را با ثواب بسیار زیاد چنین زیارت‌هایی آشنا کنید؛ تا بدانند با انجام این زیارت‌ها خدا از آنها خشنود و راضی شده و دعاها و خواسته‌هایشان در این محیط‌های مقدس زودتر استجابت پیدا می‌کند. صاحبان این قبور مطهر، اگر چه از دنیا رحلت کرده‌اند، اما دعاها و خواسته‌های ما را می‌شنوند و بر اعمال و گفتار ما نظارت دارند و به آنها پاسخ می‌دهند.

● تدریس می‌تواند از متن درس و به شیوه قصه‌گویی آغاز شود.

● اجرای متن درس به صورت نمایشنامه (توسط دانش‌آموزان) نیز تأثیر آن را افزایش می‌دهد؛ به این صورت که معلم نقش راوی قصه را ایفا می‌کند و دانش‌آموزان نقش‌ها را بر عهده می‌گیرند.

● در فعالیت «ایستگاه فکر» دانش‌آموزان با کمی فکر کردن می‌توانند به پاسخ این سؤال برسند. به آنها فرصت دهید تا به صورت فردی روی سؤال خوب فکر کنند و پاسخ را بازگو کنند. حضرت معصومه (س)، دختر امام کاظم، خواهر امام رضا و عمه امام جواد (ع) هستند.

● در فعالیت «برایم بگو» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا با توجه به متن درس پاسخ سؤالات را پیدا کنند؛ با این کار به

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری متن درس می‌پردازید.

● در فعالیت «بررسی کنید» دانش‌آموزان می‌توانند به مواردی از قبیل اینکه هر دو از فرزندان امام موسی کاظم (ع) هستند، هر دو برای دیدار برادر گرامی‌شان امام رضا (ع) از مدینه به ایران آمدند و امام رضا (ع) برادر هر دوی آنها است، اشاره کنند.

● در فعالیت «بگرد و پیدا کن» تلاش شده تا دانش‌آموزان ضمن آشنایی با شکل زیارتگاه این امامزادگان، با شهرهایی که زیارتگاه‌ها در آن جا قرار دارند، آشنا شوند.

● در فعالیت «کامل کنید» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا جهت تثبیت و بسط مفاهیم درس این فعالیت را انجام دهند.

● در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» گفت و گوی گروهی برای پاسخ سؤال، زمینه‌ساز برقراری ارتباط وسیع‌تر و عاطفی‌تر با این بزرگان دین می‌گردد. پاسخ‌هایی که ممکن است از سوی دانش‌آموزان مطرح گردد عبارت است از: تا با زیارت ایشان ثواب کنیم و وارد بهشت شویم؛ تا آنها ما را دوست داشته باشند؛ تا به آنها نشان دهیم آنها را دوست داریم؛ وقتی در حرم آنها دعا می‌کنیم، دعاها زودتر مستجاب می‌شود و... .

● در فعالیت «دعا کنید» به دانش‌آموزان فرصت دهید تا احساس خود را با قلم جاری نمایند. این فعالیت ابزار خوبی است برای آنکه شما بتوانید زبان بچه‌ها را برای گفت و گو با امامزادگان باز کنید و آنها به راحتی و بی‌واسطه، با امامزادگان با زبان خود سخن بگویند پس در این فعالیت فقط و فقط آنها را آزاد آزاد بگذارید تا با بهره‌گیری از احساس و درونمایه خویش هرچه می‌خواهند بگویند یا بنویسند.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
مراسم اسلامی، شخصیت‌های دینی، قرآن کریم	- آشنایی با برخی از شخصیت‌های دینی - آشنایی با فلسفه زیارت و برخی از آداب آن - احساس علاقه و احترام به شخصیت‌های دینی و تمایل به زیارت ایشان - تلاش برای الگوگیری از شخصیت‌های دینی	۱۶	- معرفی برخی از شخصیت‌های دینی - بیان فلسفه و آداب زیارت - ابراز علاقه و احترام به شخصیت‌های دینی و تمایل به زیارت ایشان - تلاش برای الگوگیری از شخصیت‌های دینی	خیلی خوب حضرت فاطمه معصومه (س) و حضرت احمد بن موسی (ع) را به صورت کامل معرفی می‌کند. ضمن ابراز علاقه و احترام به شخصیت‌های دینی، برای زیارت آنها همواره تمایل نشان می‌دهد. برای الگوگیری از امامزادگان و پیشوایان دینی در همه موارد تلاش می‌کند.
				خوب حضرت فاطمه معصومه (س) و حضرت احمد بن موسی (ع) را به صورت مبسوط معرفی می‌کند. ضمن ابراز علاقه و احترام به شخصیت‌های دینی، برای زیارت آنها در بیشتر اوقات تمایل نشان می‌دهد. برای الگوگیری از امامزادگان و پیشوایان دینی در اغلب موارد تلاش می‌کند.
				قابل قبول حضرت فاطمه معصومه (س) و حضرت احمد بن موسی (ع) را به صورت اجمالی معرفی می‌کند. ضمن ابراز علاقه و احترام به شخصیت‌های دینی، برای زیارت آنها گاهی تمایل نشان می‌دهد. برای الگوگیری از امامزادگان و پیشوایان دینی در برخی موارد تلاش می‌کند.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر با کمک آموزگار حضرت فاطمه معصومه (س) و حضرت احمد بن موسی (ع) را به صورت اجمالی معرفی می‌کند. با راهنمایی آموزگار ضمن ابراز علاقه و احترام به شخصیت‌های دینی، برای زیارت آنها گاهی تمایل نشان می‌دهد. با یاری آموزگار برای الگوگیری از امامزادگان و پیشوایان دینی در برخی موارد تلاش می‌کند.

دانشتنی‌های معلم

۱ یکی از اهداف اصلی این درس، آشنایی با برخی امامزادگان معتبر در کشور است. دو امامزاده‌ای که در این درس معرفی شده‌اند هر دو از فرزندان حقیقی امام موسی کاظم (ع) هستند که این مسئله با دلایل محکم تاریخی اثبات شده است. توجه به این مسئله از آن رو مهم است که متأسفانه در برخی مناطق، از گرایش‌های مذهبی مردم سوءاستفاده شده و افراد بی‌نام و نشانی را که ارتباطی با ائمه (ع) نداشته‌اند، به جای امامزاده معرفی نموده و از این طریق به منافعی دست یافته‌اند. از این رو از همکاران محترم می‌خواهیم که در این درس، تنها به معرفی همین امامزادگان اکتفا کنند و از معرفی امامزادگان دیگر خودداری نمایند. در کل این درس نیز سعی بر این بوده تا هم در درس و هم در فعالیت‌ها از توجه دادن دانش‌آموزان به دیگر اشخاص خودداری شود.

۲ اگر چه زیارت از راه دور مورد قبول و توصیه است و امری مطلوب و پسندیده شمرده شده است ولی بدون تردید برای کسی که شرایط زیارت از نزدیک فراهم است، فضیلت‌اش بیشتر از زیارت از راه دور می‌باشد زیرا از طرفی روح فرد زیارت شونده تعلق خاصی به محل دفن و قبر خود دارد و همین‌طور زیارت از نزدیک برای زیارت‌کننده اثرات معنوی و باطنی زیادتری نسبت به زیارت دور دارد و لذا مورد توصیه و سفارش قرار گرفته است. نباید انتظار داشت ثواب زیارت کسی که رنج و خطرات سفر را تحمل می‌کند و روزهای جان و مال و وقت خود را فدای راه و آرمان‌های آن ارواح مقدسه (ع) می‌کند و به این وسیله مکتب آنان و شعائر الهی و توحید را زنده می‌کند با فردی که در خانه خود نشسته است نه رنج و خطری را تحمل کرده و نه پول و مالی خرج کرده است و نه از زندگی و وقت خود چیزی گذاشته است، ثوابی همانند و یکسان داشته باشند.

۳ در روایات، بر زیارت با معرفت و شناخت کافی تکیه فراوانی شده است. اینکه بدانیم این امامزادگان که هستند، چه تعالیمی داشته‌اند، چه حقی بر گردن ما دارند و ما در قبال آنان چه وظایفی داریم، همه از جمله ویژگی‌های زیارت با شناخت و معرفت است.

۴ در درس به سه نمونه از آداب زیارت که خواندن زیارت نامه، دعا و نماز زیارت است اشاره شده است و بقیه آداب به فعالیت کامل کنید واگذار شده است.

۵ در این درس به این مسئله اشاره شده که حضرت معصومه (س) از همان سن نوجوانی به دنبال کسب احکام دین بود و از این رو با بسیاری از احکام و مسائل دین آشنا بوده است. این ویژگی ایشان می‌تواند الگوی مناسبی برای مخاطبان باشد که از همان نوجوانی به دنبال شناخت دین خود از راه مطالعه، حضور در اماکن مذهبی، ارتباط با عالمان دینی و... باشند.

۶ می‌توان روی این نکته تأکید نمود که عشق و علاقه امامزادگان به امامان معصوم فقط جنبه نسبی نداشته بلکه به عنوان امام و مقتدای خود به آنها می‌نگریستند و به ضرورت ارتباط با ایشان اذعان داشتند تا آنجا که دو تن از ایشان در این راه به شهادت رسیدند و این درس بزرگی است که ما می‌توانیم از ایشان بگیریم.

درس هفدهم

دانش آموز نمونه

توضیحات درس

در این درس دانش آموزان ضمن آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی با ویژگی های یک دانش آموز نمونه آشنا می شوند تا زمینه دستیابی به این مقام و رفع برخی اشتباهات رفتاری که مانع رسیدن به این جایگاه می شود، فراهم گردد.

نکته : پیشنهاد می شود با توجه به پیمانه ای بودن آموزش درس هدیه های آسمان، در صورت امکان این درس را در روز دانش آموز، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی
توجه به آداب علم جویی و دانش آموزی
کوشش برای اکتساب آداب علم جویی و دانش آموزی
توانایی تفکر در پیام های دینی و درک ارتباط آنها با موضوع درس

مفاهیم کلیدی
آداب علم جوییپیشنهادهایی برای تدریس

- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می کند. صحبت پیرامون اینکه به چه کسی «نمونه» گفته می شود، شخص نمونه چه ویژگی هایی دارد و... می تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. بهترین راه کار برای شروعی مناسب، ایجاد سؤال در ذهن دانش آموزان است. این امر بیشترین و قوی ترین انگیزه ها برای آموختن و مشارکت دانش آموزان در جریان یادگیری را فراهم می سازد. پس عنوان درس خود می تواند شروعی برای تدریس درس باشد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می توانید به عنوان بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانش آموزان پیرامون آن بیان گردد.
- در این درس می توانید از فن «تصویرخوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای دانش آموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هر چند این دریافت در فضایی عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد.
- اجرای نمایش توسط بچه ها در کلاس، با هماهنگی قبلی و آمادگی لازم می تواند شروع مناسبی برای تدریس باشد. پیش از خواندن متن می توانید خود نمایش درس را در کلاس پیاده کنید.

- یادآوری درس «سیمای خوبان» می‌تواند به تدریس این درس کمک کند. هر کدام از دانش‌آموزان یک صفت خوب را دارند. از صفتهای خوب همه آنها استفاده می‌کنیم و با طرح سؤالی از آنها می‌پرسیم: اگر دیدیم برخی ویژگی‌های رفتاری خوب را نداریم چگونه آنها را در خود ایجاد کنیم تا بتوانیم مانند ائمه نمونه باشیم؟
- از دانش‌آموزان خواسته شود درباره دانش‌آموز نمونه داستان کوتاه، نمایشنامه شعر بنویسند که از خلال این شیوه‌ها، نمونه‌هایی از خصوصیات فردی نیز بازتاب پیدا می‌کند.
- راهبردهایی مانند تکمیل جملاتی که در آنها ویژگی یک دانش‌آموز نمونه مطرح شده، تکمیل داستان‌های ناتمام پیرامون این موضوع و... بسیار راه‌گشا است؛ که به این ترتیب پاسخ دهنده، افکار، احساس‌ها و اعتقادات خود را بروز خواهد داد. تمام اینها می‌تواند نه تنها شروعی مناسب برای تدریس باشد بلکه محتوای درس را نیز تثبیت نماید. برای مثال: داستان نیمه تمامی بگوئید و موقعیتی را ترسیم کنید که مستلزم تصمیم‌گیری شخصیت داستان و انتخاب بهترین رفتار پسندیده ناپسند باشد. سپس از دانش‌آموزان بخواهید آن را تمام کنند و دلایل خود را برای انتخابی که کرده‌اند توضیح دهند.
- از دانش‌آموزان می‌خواهیم با کلمات داده شده، یک جمله زیبا در رابطه با دانش‌آموز نمونه بسازند: فرصت، برنامه‌ریزی، احترام، مهربان و رعایت. بهترین جمله پس از انتخاب به تابلوی کلاس نصب می‌گردد. این کار می‌تواند شروعی مناسب برای تدریس باشد.
- با انجام هماهنگی با چند نفر از دانش‌آموزان، مجموعه‌ای از رفتارهای پسندیده را از طریق نمایش پانتومیم نشان دهید تا دیگران آنها را حدس بزنند و نام ببرند.
- از دانش‌آموزان سؤال شود که اگر بخواهند کسی را به عنوان دوست انتخاب کنند، چه کسی را انتخاب می‌کنند؟ او چه صفات و ویژگی‌های اخلاقی باید داشته باشد؟ در جمع‌بندی پاسخ‌ها، یک «دانش‌آموز نمونه» را معرفی می‌کنیم و تدریس را شروع می‌کنیم.
- خواندن متن درس به صورت ایفای نقش می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید خود را به جای شخصیت‌های داستان بگذارند و احساس خود را بازگو کنند.
- استفاده مستقیم از متن درس؛ با توجه به ساختار داستانی این درس و ایجاد اشتیاق به شنیدن داستان، شیوه مناسبی برای شروع درس است. دقت شود که خواندن درس توسط معلم در قالب یک داستان و با شیوه قصه‌گویی صورت پذیرد، نه مانند یک متن ساده.
- در فعالیت «کامل کنید» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا در گروه‌های خود روی این فعالیت کار کرده و مانند روند درس، یک نفر به نمایندگی از هر گروه نظرات را بیان نماید. توجه داشته باشید که این فعالیت با عنایت به برنامه‌درسی ملی به ارتباط انسان در عرصه‌های چهارگانه طراحی گردیده و به منزله جمع‌بندی کلی در پایان دوره ابتدایی در زمینه ارتباط انسان در عرصه‌های چهارگانه می‌باشد.
- فعالیت «بررسی کنید» در جهت آشنایی دانش‌آموزان با برخی پیام‌های دینی مرتبط با موضوع درس طراحی گردیده و دیدگاه دین را در مورد آداب علم‌جویی مورد تأکید قرار می‌دهد.
- فعالیت «ایستگاه فکر» با هدف تقویت حیطه دانشی و نگرشی اهداف درس، نتایج استفاده درست از فرصت‌ها و عدم

آن را بیان می‌کند. پاسخ‌های متنوعی می‌تواند از سوی دانش‌آموزان مطرح گردد. از جمله :

نتایج استفاده درست : موفقیت در کارها، انجام به موقع کارها، آرامش و راحتی در زندگی، خدا او را بیشتر دوست دارد و...

نتایج عدم استفاده درست : نافرجامی در انجام کارها، نگرانی و دلهره از انجام نشدن کارها، به برنامه‌ها و کارهای خود نمی‌رسد، در درس ناموفق است و...

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
آداب و اخلاق اسلامی، قرآن کریم	- آشنایی با آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی - توجه به آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی - کوشش برای اکتساب آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی - توانایی تفکر در پیام‌های دینی و درک ارتباط آنها با موضوع درس	۱۷	- بیان آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی - توجه به آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی - کوشش برای اکتساب آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی - بیان برخی از پیام‌های دینی مرتبط با موضوع درس	آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی را با ذکر نمونه توضیح می‌دهد. ضمن توجه به آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی برای اکتساب آنها در همه موارد تلاش می‌کند. مفهوم پیام دینی مرتبط با موضوع درس را با ذکر مثال توضیح می‌دهد.
				آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی را توضیح می‌دهد. ضمن توجه به آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی برای اکتساب آنها در اغلب موارد تلاش می‌کند. مفهوم پیام دینی مرتبط با موضوع درس را بیان می‌کند.
				آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی را بیان می‌کند. ضمن توجه به آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی برای اکتساب آنها در برخی موارد تلاش می‌کند. پیام دینی مرتبط با موضوع درس را بیان می‌کند.
				با کمک آموزگار آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی را بیان می‌کند. با راهنمایی آموزگار ضمن توجه به آداب علم‌جویی و دانش‌آموزی برای اکتساب آنها در برخی موارد تلاش می‌کند. با یاری آموزگار پیام دینی مرتبط با موضوع درس را بیان می‌کند.
				خیلی خوب خوب قابل قبول نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

دانش‌تنی‌های معلم

۱ معلمان گرامی در این درس شایسته است تا دانش‌آموزان را توجیه نمایند که دانش‌آموز نمونه فقط از نظر تحصیلی و در محیط مدرسه مورد ارزیابی قرار نمی‌گیرد بلکه در محیط‌های مختلف و از جنبه‌های گوناگون به او توجه می‌شود. در فعالیت «کامل کنید» ارتباط انسان در عرصه‌های چهارگانه در همین راستا طراحی شده است.

۲ در این درس رفتارهای صحیحی را که هر دانش‌آموز باید در محیط مدرسه، جامعه و خانه به آن عمل کند، آموزش داده شده است؛ اما آموزگاران عزیز می‌توانند در هر مورد به رفتار نادرست مقابل آن نیز اشاره کنند تا به این وسیله اشتباهات رفتاری دانش‌آموزان نیز اصلاح گردد. مثلاً در بیان ویژگی برنامه‌ریزی می‌توانیم به این مطلب اشاره کنیم که برخی دانش‌آموزان به طور معمول اهل برنامه‌ریزی متناسب با سن خود نیستند و از بی‌برنامگی رنج می‌برند؛ به عنوان نمونه اوقات خود را صرف دیدن بیش از اندازه برنامه‌های تلویزیون و یا بازی‌های رایانه‌ای و یا شرکت در شبکه‌های اجتماعی و... می‌کنند. در این درس دانش‌آموز خوب است بیاموزد که باید ساعات مشخصی را به این برنامه‌ها اختصاص دهد و با یک برنامه‌ریزی صحیح، به وظایف دیگر خود (مطالعه دروس، کمک به پدر و مادر و...) نیز بپردازد. در این قسمت با اشاره به زندگی افراد موفق، این نکته به مخاطب القا می‌شود که اگر واقعاً تصمیم دارد تا در زندگی خود از افراد موفق باشد، باید در زندگی خود برنامه داشته باشد. برنامه‌ای که نه تنها مخالف ورزش، بازی و... نیست بلکه با نظم دادن به کارها، هم ما را در بهتر درس خواندن کمک می‌کند و هم فرصت بازی با خیال آسوده را فراهم می‌سازد. این روند در موارد دیگر نیز می‌تواند مطرح شود تا مخاطبان را نسبت به اصلاح برخی رفتارهای غلطی که دارند ترغیب کنیم.

۳ در این درس توجه داشته باشید که هیچ یک از دانش‌آموزان کلاس را به عنوان دانش‌آموز نمونه نسبت به سایرین مورد توجه و تشویق قرار ندهید؛ بلکه می‌توانید از نمونه‌های شناخته شده برای دانش‌آموزان استفاده کنید مانند معرفی یک دانشمند نمونه، معرفی شهید محمد حسین فهمیده به عنوان یک دانش‌آموز نمونه و...

۴ قالب روایی در این درس به گونه‌ای تنظیم شده که دانش‌آموزان به چند گروه تقسیم شدند و هر گروه مطالبی را بیان کردند. معلمان گرامی توجه داشته باشند که در این درس می‌توانند از این قالب درسی استفاده کنند تا ضمن آگاه کردن دانش‌آموزان از برخی خصوصیت‌های دانش‌آموز نمونه، آنها را با کارگروهی و مشارکت و ویژگی‌های این امر نیز آشنا نمایند؛ ویژگی‌هایی از قبیل:

هم‌فکری با یکدیگر که اشاره به نظر دادن همه افراد گروه و مشارکت همگانی در بحث را دارد. انتخاب یک نفر به عنوان نماینده گروه برای نوشتن مجموعه نظرات و ارائه آن به معلم (بهتر است که نمایندگی گروه چرخشی باشد تا همه اعضای گروه فرصت اظهار نظر در حضور اعضای کلاس را پیدا کنند، این کار اعتماد به نفس دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد).

شروع به صحبت کردن نماینده گروه با اجازه معلم.

نوشتن نظرات صحیح دانش‌آموزان بر روی تخته و...

۵ در بیان ویژگی اسراف می‌توانیم تذکر دهیم که برخی دانش‌آموزان از وسایل آموزشی خود مانند دفتر و مداد و... به خوبی استفاده نمی‌کنند و موجب هدر رفتن آنها می‌شوند. با توجه به فراگیر شدن بحث «اسراف» در میان دانش‌آموزان، خوب

است تأکید ویژه‌ای بر این مطلب صورت گیرد که دانش‌آموز بایستی از ورق‌های سفید دفتر خود تا آخرین برگ آن استفاده کند و آن را دور نریزد. از کیف و سایر ابزار آموزشی تا آنجا که امکان دارد، استفاده کرده و هر سال بدون علت، آنها را تعویض نکند. زیرا طبق آیات قرآن، خداوند اسراف کاران را دوست ندارد. بهتر است در این قسمت معلمان از نتایج اسراف مانند از بین رفتن ثروت عمومی کشور، کفران نعمت‌های الهی، ناتوانی انسان‌های ضعیف از تهیه این وسایل و... سخن گویند.

۶ در پایان درس، معلم کلاس به نکته خوبی اشاره می‌کند و آن اینکه همه دانش‌آموزان می‌توانند یک دانش‌آموز نمونه شوند به شرط آنکه سعی کنند به این رفتارهایی که در درس به آن اشاره شد عمل کنند. ذکر این نکته موجب تشویق دانش‌آموز برای عمل به این رفتارها می‌شود و این حس که فقط افراد خاصی دانش‌آموز نمونه هستند را از او دور می‌کند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب معلّم
(راهنمای تدریس)

هدیه های آسمان

تعلیم و تربیت اسلامی

سوم دبستان

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری
نام کتاب : کتاب معلم هدیه‌های آسمان (تعلیم و تربیت اسلامی) سوم دبستان - ۶۱/۱
مؤلفان : فریال آمار، معصومه سلطانی‌مطلق و یاسین شکرانی
ویراستار : محمدکاظم بهنیا

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

مدیر امور فنی و چاپ : سیداحمد حسینی

صفحه‌آرا : خدیجه محمدی، مریم نصرتی

حروفچین : فاطمه باقری‌مهر، سیده فاطمه محسنی

مصحح : فرشته ارجمند، شاداب ارشادی

امورآماده‌سازی خبر : سپیده ملک‌ایزدی

امور فنی رایانه‌ای : مریم دهقان‌زاده، سیده شیوا شیخ‌الاسلامی

ناشر : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹-۱۶۱ ۸۸۸۳۱، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب سایت : www.chap.sch.ir

چاپخانه : شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ اول ۱۳۹۲

حق چاپ محفوظ است.

با نشاط و خرمی درس‌هایتان را خوب بخوانید و اخلاق خود را نیکو کنید.
سعی کنید برای اسلام و کشورتان مفید باشید.

امام خمینی(ره)

فهرست

مقدمه

بخش اوّل — کلیات

- ۲ فصل اوّل : رویکرد و اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی
- ۵ فصل دوم : ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در هدیه‌های آسمان

بخش دوم — راهنمای تدریس

- ۹ فصل اوّل : کلیاتی درباره موضوعات هدیه‌های آسمان پایه سوم ابتدایی
- ۱۷ فصل دوم : ساختار محتوای آموزشی دروس هدیه‌های آسمان پایه سوم ابتدایی
- ۲۱ فصل سوم : راهنمای تدریس (توضیحات مربوط به هر درس)
- ۲۲ درس اوّل : آستین‌های خالی
- ۳۳ درس دوم : غروب یک روز بهاری
- ۳۹ درس سوم : همیشه با من
- ۴۴ درس چهارم : در کاخ نمرود
- ۴۹ درس پنجم : روز دهم
- ۵۴ درس ششم : بانوی قهرمان
- ۵۹ درس هفتم : بوی بهشت
- ۶۵ درس هشتم : جشن تکلیف
- ۷۰ درس نهم : گفت و گو با خدا
- ۷۶ درس دهم : ماه مهمانی خدا

۸۲	درس یازدهم : عید مسلمانان
۸۶	درس دوازدهم : حرف‌های آسمانی
۹۱	درس سیزدهم : انتخاب پروانه
۹۸	درس چهاردهم : ام اییها
۱۰۴	درس پانزدهم : همسفر ناشناس
۱۰۹	درس شانزدهم : داناترین مردم
۱۱۴	درس هفدهم : خواب شیرین
۱۱۹	درس هجدهم : آینه سخنگو
۱۲۴	درس نوزدهم : گندم از گندم بروید
۱۲۹	درس بیستم : باغ همیشه بهار

مقدمه

کودکی، اگرچه آغاز حرکت و تلاش برای زیستن است و مرحله‌ای است که باید به خودی خود، به رسمیت شناخته شود؛ با این همه، مقدمه نوجوانی، جوانی و بزرگسالی است و اساس زندگی بزرگسالی، به کیفیت این دوره بستگی دارد. این کیفیت نیز به چگونگی تعلیم و تربیت در این دوران وابستگی کامل دارد.

در سال‌های اخیر، توجه به نیازهای نو در عرصه آموزش دین، رویکردهای جدید در امر آموزش، توجه بیش از پیش به جنبه‌های نگرشی آموزه‌های دینی، لزوم بهره‌گیری از روش‌های نوین در تعلیم و تربیت دینی و به کارگیری تربیت دینی به منظور شکل‌گیری رفتارهای دینی و تقویت احساس دینی از طریق شناخت دین و تفکر در آن و... - که همه برخاسته و برگرفته از نظرات و پیشنهادهای آموزگاران مجرب، صاحب نظران و کارشناسان امر تعلیم و تربیت است -، همچنین تدوین برنامه درسی ملی و ضرورت به کارگیری مفاد آن در تألیف کتاب‌های درسی، متخصصان تعلیم و تربیت دینی را بر آن داشت تا با برنامه ریزی دقیق در این خصوص، اقدام به تألیف جدید کتاب‌های درسی نمایند. بر این اساس، کتاب درسی پایه سوم ابتدایی به صورت جدیدالتألیف و با محتوایی تکمیلی نسبت به پایه دوم به رشته تحریر درآمد. در پی آن، نیاز به تألیف کتاب راهنمای معلم به عنوان پلی ارتباطی میان برنامه‌ریزان و مؤلفان از یک سو و معلمان از سوی دیگر برای این پایه ضروری گردید.

راهنمای معلم هدیه‌های آسمان پایه سوم در دو بخش تألیف شده است :

● بخش اول کلیات که مشتمل بر دیدگاه‌ها، تعاریف، تبیین رویکرد و اطلاعات کلی است ؛ و در دو فصل تنظیم

شده است :

— فصل اول : رویکرد و اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی

— فصل دوم : شیوه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در هدیه‌های آسمان

● بخش دوم راهنمای تدریس است که مشتمل بر اهداف درس، توضیحی مختصر درباره محتوا، شیوه تدریس درس، ارزشیابی و نکات پنهان در نوشته ها و تصاویر درس می باشد و در سه فصل تنظیم شده است :

— **فصل اول :** نکاتی کلی درباره آموزش های مربوط به موضوعات کتاب هدیه های آسمان شامل

الف — جدول اهداف و وسعت و توالی مفاهیم کتاب هدیه های آسمان سوم دبستان

ب — معرفی موضوعات کتاب هدیه های آسمان سوم دبستان و نکات کلی درباره آموزش های مربوط به آنها

— **فصل دوم :** ساختار محتوای آموزشی دروس هدیه های آسمان پایه سوم ابتدایی

— **فصل سوم :** راهنمای تدریس مشتمل بر توضیحات مربوط به هر درس

گروه درسی تعلیم و تربیت دینی ضمن آرزوی توفیق روز افزون همکاران عزیز در رشد و پرورش دینی آینده سازان کشور اسلامی ایران، امیدوار است این کتاب، شما را در روند تدریس دروس هدیه های آسمان یاری نماید.

پایگاه اینترنتی گروه تعلیم و تربیت دینی با قرار دادن اخبار، بخش نامه ها، نسخه الکترونیکی کتاب های درسی، متون کمک آموزشی، کتاب راهنمای معلم، شیوه نامه ارزشیابی در پایه های مختلف، در خدمت شما معلمان گرامی می باشد. آدرس وبگاه عبارت است از :

dini – dept.talif.sch.ir

معلمان محترم و اولیای گرامی دانش آموزان و صاحب نظران می توانند نظرات اصلاحی خود را در باره مطالب
این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۵۵، ۳۶۳ - گروه درسی مربوط و یا پیام نگار (Email)
talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفتر تألیف کتاب های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

بخش اوّل

کلیات

رویکرد برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی^۱

بر مبنای انسان شناسی اسلامی، انسان با ویژگی‌های منحصر به فردی آفریده شده که او را از سایر مخلوقات متمایز می‌کند. این خلقت خاص که با تعبیر «فطرت» از آن یاد می‌شود، در استعدادها، گرایش‌ها، توانایی‌ها و مقاصد خاص تجلی می‌یابد. انسان‌ها با گرایش به سوی خیر، زیبایی و کمال که سرچشمه همه آنها خداست، به دنیا می‌آیند و با برخورداری از قدرت اندیشه و انتخاب می‌توانند مظهر و تجلی‌گاه خیر و زیبایی و کمال شوند. دین که راه سعادت و کمال انسان است، بر این فطرت بنا شده و در نسبت با آن نازل گردیده است. فطرت انسان، فطرت توحیدی است بدین معنا که هم خود را وابسته به خالق می‌یابد که منبع و سرچشمه همه خیرها و کمالات است و هم گرایشی به او در ضمیر خویش احساس می‌کند. دین اسلام که دین فطری است آمده تا این فطرت توحیدی را در همه ابعاد شکوفا کند و شخصیتی توحیدی از انسان بسازد. به علاوه رسیدن به بینش توحیدی در باب جهان و انسان، زیربنا و محور برنامه هدایتی اسلام است که همه اجزا و مؤلفه‌های این برنامه را شکل و جهت می‌دهد. محور قرار گرفتن فطرت در باب تعلیم و تربیت، محل افتراق بنیادین تعلیم و تربیت اسلامی از سایر مکاتب است. این برنامه با رویکرد به فطرت انسان، برنامه خود را سامان می‌دهد و در اصول، اهداف و روش‌های تعلیمی و تربیتی، ردپای آن را دنبال می‌کند. بنابراین، تعلیم و تربیت دینی زمینه‌ساز و تسهیل‌کننده مسیر شکوفایی استعدادها و گرایش به خیر، زیبایی و کمال است.

اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی

۱- محور قرار گرفتن قرآن کریم و سنت و سیره معصومین صلوات الله علیهم

این اصل که برگرفته از مبانی تعلیم و تربیت دینی است، بر همه مراحل برنامه، به خصوص تعیین اولویت‌های آموزشی، اهداف کلی پایه‌های تحصیلی، روش‌های تعلیمی و تربیتی و تدوین محتوا و رسانه‌های آموزشی حاکم است.

۲- توجه به رویکردهای جدید در تعلیم و تربیت با هدف روزآمد شدن برنامه

شیوه‌های نو در تعلیم و تربیت، بر روش‌های فعال و مشارکتی در آموزش تأکید داشته و به دنبال ایجاد فرصت برای مشارکت دانش‌آموزان در امر یادگیری است. در این شیوه، معلم در واقع راهنما و راهبر است و این دانش‌آموزان هستند که با راهنمایی او، مفاهیم جدید را دریافت می‌کنند.

۳- توجه به توانایی‌ها و محدودیت‌های رشد شناختی دانش‌آموزان دوره ابتدایی

در برنامه جدید، با توجه به ویژگی‌های رشد ذهنی دانش‌آموزان در دوره ابتدایی، علاوه بر بهره‌گیری از محسوسات و نمونه‌های عینی، بر تربیت استعدادهای کودک برای شناختن اوضاع جهان خارج و مرتبط ساختن مطالب درسی با مظاهر زندگی و اشیای موجود در محیط خاص کودک تأکید شده است. برای بیان مفاهیم موجود در برنامه، از مفاهیم ساده و ملموس استفاده شده است مفاهیمی که دانش‌آموزان خود بتوانند با آنها ارتباط برقرار کرده، درکشان کنند و نسبت به آنها احساس خوشایند و دلپذیری داشته باشند. شایان ذکر است که تأکید بر آموزش محسوس و ملموس صرفاً روشی است برای تقویت ایمان به غیب، زیرا بذل ایمان به غیب در همین دوره در وجود کودک افشانه می‌شود.

۱- برگرفته از راهنمای برنامه درسی دوره ابتدایی گروه درسی تعلیم و تربیت دینی.

۴- توجه به جنبه‌های عاطفی، نگرشی برای عمل کردن به باورها

آنچه بیش از هر چیز دیگری در تعلیم و تربیت دینی مورد نظر است، ایجاد نگرش‌های صحیح و یا تغییر برخی نگرش‌های نادرست است و اینکه دانش‌آموز براساس آموخته‌های خود بتواند به یک موضع و نظرگاه معین و ضرورتاً صحیح برسد و امکان انتخاب و تصمیم‌گیری را بیابد و در نهایت، از این رهگذر به ایمان و اعتقاد برسد. این ایمان و اعتقاد، مقدمه عمل آگاهانه و انتخاب شده است. بنابراین، در برنامه جدید، انباشتن ذهن دانش‌آموزان از مفاهیم و تأکید صرف بر مهارت‌هایی که تنها به درد امتحان می‌خورد و آنها را به هنگام ارزشیابی به ظاهر موفق جلوه می‌دهد، مدّ نظر نیست، در عوض، ادراک مفاهیم دینی به عنوان مقدمه‌ای برای رشد عاطفی و تغییر نگرش‌های دانش‌آموزان نسبت به آنها و انس با این مفاهیم مورد توجه قرار گرفته است. همچنین به «عمل صحیح» به عنوان حاصل تبعی «نگرش‌های صحیح» تأکید شده است.^۱

۵- اصالت قائل شدن به کیفیت فرایند یاددهی - یادگیری و استفاده از روش آموزش فعال

آشنایی با معارف دینی، هدفی میانی و زیستن دینی انسان، هدف اصلی تربیت دینی است. از آنجا که مسائل زندگی انسان نامحدودند و هیچ‌گاه نمی‌توان همه آنها را آموزش داد، لازم است دانش‌آموختگان، فرایند یادگیری را به خوبی آموخته باشند تا در مواجهه با هر مسئله تازه‌ای، راه حل مناسب آن را پیدا کنند و جریان یادگیری را تداوم بخشند. بر این اساس، توصیه می‌شود که به فرایند یادگیری، بیش از پیش توجه شود؛ زیرا نه تنها نتیجه یادگیری اهمیت دارد؛ بلکه آنچه طی فرایند آموزش اتفاق می‌افتد، نیز از اهمیت فراوانی برخوردار است. ثمره این مبحث آن است که اولاً درگیری دانش‌آموزان در جریان یادگیری، موجب عمیق‌تر و پایدارتر شدن آموخته‌های آنان می‌شود؛ ثانیاً معلم را یاری می‌دهد تا برای ارزشیابی پیشرفت یادگیری آنان، هم به فرایند و هم به محصول توجه کند و به نتایج بهتری دست یابد؛ ثالثاً اینکه به واسطه فعالیت بیشتر در امر یادگیری، در دانش‌آموزان احساس خوب و خوشایندی ایجاد می‌کند که به ویژه برای درس دینی، فوق‌العاده حائز اهمیت است.

همچنین فراهم ساختن فرصت مشارکت فعال دانش‌آموزان در جریان آموزش و یادگیری بسیار مهم است؛ زیرا به دانش‌آموز کمک می‌کند تا حدّ امکان، خودش جست‌وجو، فکر و عمل کند و با توجه به تجارب و یافته‌های قبلی و فعلی خود، به نتیجه برسد و معلم هم با راهنمایی‌های مناسب، او را در این راه یاری رساند. به این ترتیب، به کارگیری روش‌های یادگیری از طریق همیاری (شرکت دانش‌آموز در فعالیت‌های آموزشی به عنوان یکی از اعضای گروه) و بهره‌گیری از شیوه‌های فعال تدریس که از طریق آن، دانش‌آموزان با هدایت معلم و فعالیت ذهنی و عملی خود، به نتیجه می‌رسند، از راهبردهای اساسی فرایند یادگیری در تعلیم و تربیت دینی است.

۶- تقویت احساس نیاز به دین

برنامه درسی و آموزش‌های دینی باید به گونه‌ای طراحی شود که اصل احساس نیاز به دین را برای دانش‌آموز زنده کند؛ به گونه‌ای که دریابد بدون تکیه بر دین و اعتقادات دینی زندگی او خلأیی بزرگ دارد و از معنا و جهت تهی است؛ در حالی که زندگی توأم با دین، گره‌ها را می‌گشاید و از سردرگمی‌ها نجات می‌دهد و او را به شخصی فعال و هدفمند و مفید در زندگی تبدیل می‌کند.

۷- توجه به هنر برای ترسیم چهره زیبای الگوهای دینی

توجه به جنبه‌های زیبایی‌شناختی از ارکان آموزش دینی است؛ زیرا در درجه اول، فطرت زیباپرست دانش‌آموزان مورد توجه قرار گرفته و پرورش می‌یابد؛ دوم اینکه از دین و آموزه‌های آن، تصویری زیبا در ذهن آنان ترسیم می‌شود و سوم اینکه چهره زیبایی از الگوهای رفتاری و شخصیت پیشوایان بزرگ دینی در جان و اندیشه آنان نقش می‌بندد. با توجه به اهمیت الگوپذیری در این سن، استفاده از الگوهای صحیح با تأکید باید مورد توجه قرار گیرد تا زیبایی‌های دین و دین زیبا در سطحی کودکانه به دانش‌آموزان آموزش داده شود.

۱- با توجه به تحقیقات انجام شده توسط دکتر ناصر باهنر، دکتر حسین اسکندری و دکتر دادستان.

۸- توجه به زبان و ادبیات خاص کودکان

ادبیات کودکان آموزه‌های ارزنده‌ای را در اختیار برنامه‌ریزان و مؤلفان کتاب‌های درسی قرار می‌دهد تا با بهره‌گیری از آنها بتوانند به زبان کودکان بیش از پیش نزدیک شده و کلام خود را با آنان هماهنگ کنند. در برنامه جدید نیز تا آنجا که به محتوا، اصالت مفاهیم و ساختار آموزشی مواد درسی لطمه وارد نشود، از آموزه‌های مربوط به ادبیات کودکان و محصولات کارشناسان این حیطه بهره گرفته شده است.

۹- ارتباط آموزش با نیاز و علاقه دانش‌آموزان و توجه به او به عنوان منبع اطلاعات برنامه درسی

هدف از تعلیم و تربیت دینی آن است که دانش‌آموزان از آموخته‌های خود، در موقعیت‌های مختلف زندگی روزمره استفاده کنند. به همین جهت در این برنامه سعی شده است تا آموزش‌ها با زندگی روزمره دانش‌آموزان کاملاً مرتبط باشند. استفاده از موقعیت‌ها و نمونه‌های موجود در زندگی روزمره دانش‌آموزان، انتخاب مطالب، نمونه‌ها و مثال‌ها از زندگی آنها، فراهم ساختن فرصت تمرین و تعمیم آموخته‌ها به زندگی روزمره و موقعیت‌های شبیه‌سازی شده آن و ... از جمله نکاتی است که در این مورد مطرح نظر قرار گرفته‌اند. همچنین از آنجا که کودکان، جست‌وجو، کشف و ساختن را دوست دارند، از بازی و فعالیت‌های نشاط‌آور و لذت‌می‌برند، در این برنامه، سعی شده تا این گونه علایق در فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مورد توجه قرار گیرد.

۱۰- حضور اندیشه‌های حضرت امام خمینی (قدس سره) در کالبد محتوای آموزش

اندیشه‌های امام خمینی که معمار بزرگ نظام اسلامی در عصر حاضرند، باید در همه مراحل آموزش و برنامه درسی حضور داشته باشد. استفاده از پیام‌ها، سخنرانی‌ها و کتاب‌های ایشان و آوردن مصادیق نمونه‌ها و شواهد از آنها و نیز ارجاع دانش‌آموز به این آثار در برنامه‌های تحقیقی خود، سبب توجه دانش‌آموزان به اندیشه‌های آن بزرگوار است.

۱۱- بهره‌مندی از دستاوردهای عالمان دین

در تدوین و تبیین آموزه‌های دینی، باید از منبع غنی علوم و فرهنگ اسلامی که فرزندان علم و تقوا در طول چند قرن تمدن اسلامی با مجاهدت خود فراهم ساخته‌اند، استفاده شود و دستاوردهای علمی که دانشمندان اسلامی معاصر در جهت ارائه اسلام ناب در جهان امروز عرضه کرده‌اند، به‌خصوص آثار فرهنگی حضرت امام خمینی، علامه طباطبائی و شهید مطهری رحمه الله علیهم و رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی فرا راه حرکت‌های آموزشی قرار گیرد.

۱۲- توجه به اهداف ویژه دختران و پسران

برنامه باید با توجه به تفاوت‌های موجود در احکام دختران و پسران طراحی شده و در اموری مانند سن بلوغ، معاشرت، پوشش و حجاب، نظام خانواده، نقش مرد و زن در خانه و جامعه، باید به نوع مخاطب و نحوه پیام‌رسانی به او توجه گردد. همچنین جنبه‌های روان‌شناختی زن و مرد در مجموعه آموزش‌ها باید مد نظر قرار گیرد.

۱۳- سمت‌گیری آموزش در جهت وحدت اسلامی

برنامه باید در جهت تقویت وحدت اسلامی و نزدیکی پیروان مذاهب مختلف اسلامی طراحی شود تا مودت و رحمت میان آنان را استحکام بخشد؛ به همین دلیل، شایسته است محور آموزش بر تعلیمات قرآن کریم و سنت پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت بزرگوار ایشان قرار داده شود.

۱۴- آموزش اقلیت‌های دینی (مسیحی، یهودی و زرتشتی)

چون همه ادیان الهی در اصول دین و جوهره و حقیقت دین که خداگرایی و معنویت‌گرایی و عمل برای سعادت در آخرت است، وحدت نظر دارند، چارچوب کلی برنامه درسی آنان از همین برنامه اخذ می‌شود. اما محتوای آموزشی آنان با توجه به تعلیمات خاص آن ادیان و با استفاده از منابع مورد تأیید در آن ادیان، فراهم می‌آید. این آموزش باید هماهنگ با قوانین جمهوری اسلامی ایران باشد.

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در هدیه‌های آسمان

چند نکته مهم در ارزشیابی^۱

- ارزشیابی، به عنوان مهم‌ترین بخش فرایند یادگیری، باید با هدف رشد دانش‌آموزان انجام شود.
- ارزشیابی صرفاً برای مشخص ساختن موارد اشتباه و ضعف‌هایی است که باید تصحیح شوند، نه برای ثبت اشکالات و گزارش آن به دیگران. به عبارت دیگر، وسیله‌ای است برای تحریک و تشویق دانش‌آموزان به یادگیری بیشتر.
- در تعلیم و تربیت دینی، همه قلمروهای یادگیری، اهمیت و ویژگی‌های خاص خود را دارد. برای یادآوری اهمیت هر یک، کافی است به این نکته توجه کنیم که اعمال دینی، هنگامی ارزشمندند که براساس ایمان و تمایلی درونی و قلبی باشند و اساس چنین ایمانی را نیز معرفت و شناخت حقیقی تشکیل می‌دهد.
- اینکه هر دانش‌آموزی، مطابق با سرعت انتقال و توان یادگیری خود می‌آموزد، واقعیتی غیرقابل انکار است. اما این را نیز نمی‌توان نادیده گرفت که هر دانش‌آموزی، احساسات دینی خود را به گونه‌ای بروز می‌دهد؛ به طوری که بتوان در رفتار، گفتار و حرکات او ردپایی از تحقق اهداف برنامه درسی را مشاهده کرد. به همین جهت برای قضاوت نهایی در مورد پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، آموزگار باید به جمع‌بندی مشاهدات خود در طول سال تحصیلی اقدام نماید.
- باید از یک سوء برداشت پرهیز شود و آن اینکه توجه به قلمروهای نگرشی و مهارتی دانش‌آموزان بدین معنا نیست که به میزان دینداری آنها نمره بدهیم و مثلاً به کسی که در نماز جماعت شرکت می‌کند یا راست می‌گوید یا غیبت دیگران را نمی‌کند، نمره کامل بدهیم. این امور اساساً قابل نمره دادن نیستند.
- نباید با آزمون‌ها و امتحانات مشکل و دلهره آور، در دانش‌آموزان، احساس ناخوشایندی نسبت به درس دینی ایجاد شود یا تعدادی از آنها موفقیت در این زمینه را برای خود، امری دشوار یا ناممکن تلقی کنند. اگر کودکی، در مورد انجام تکلیفی، خود را ناموفق و شکست خورده تلقی کند، نسبت به آن کار، احساس بدی پیدا کرده و چنین احساسی، حتی او را از یادگیری‌های بعدی باز می‌دارد.
- از آنجا که رقابت میان فردی برای دانش‌آموزان ابتدایی، اضطراب‌آفرین و گاهی ناامیدکننده است، وضعیت هر کودک، باید به نسبت خودش و پیشرفتی که حاصل کرده، سنجیده و برآورده گردد. به عبارت بهتر، آنچه مهم است، رقابت هر دانش‌آموز با خود اوست، نه با دانش‌آموزان دیگر.

۱- برای آشنایی بیشتر مراجعه کنید به کتاب ارزشیابی خلاق در تعلیم و تربیت دینی بصیرت گرا، نوشته علیرضا رحیمی، سعید راصد، فاطمه رمضانی، انتشارات نهج.

ارزشیابی با چه روشی صورت می‌گیرد؟

ارزشیابی در درس هدیه‌های آسمان به صورت مستمر و از طریق مشاهده عملکرد دانش‌آموزان و محصول عملکرد آنها در طول فرایند یادگیری صورت می‌گیرد.

کیفیت ارزشیابی مستمر در طول سال تحصیلی

ارزشیابی مستمر با استفاده از روش‌های گوناگون می‌تواند صورت گیرد؛ به عنوان مثال، به معرفی دو نمونه می‌پردازیم^۱ :
مشاهده : این روش مبتنی است بر بررسی فعالیت‌های مستمر روزانه در مدرسه و حتی خارج از آن. مشاهده ممکن است در موقعیت طبیعی و وضعیت عادی دانش‌آموز انجام شود یا در موقعیت مصنوعی که برای او به وجود آورده‌ایم، بدون آنکه خود مطلع باشد، صورت پذیرد.

آزمون شفاهی : در این نوع ارزشیابی، معلمان جهت اطلاع از پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، به تناسب اهداف و محتوای درس، سؤالاتی را به صورت شفاهی می‌پرسند. در آزمون شفاهی به دلیل رو در رو بودن پرسشگر و پاسخ دهنده، مشکلات یادگیری دانش‌آموزان تا حدود زیادی مشخص شده و معلم می‌تواند به موقع بازخوردهای لازم را به دانش‌آموزان و اولیای ایشان ارائه نماید.

در چه مواردی ارزشیابی مستمر انجام می‌شود و نشانه‌های بروز هر یک چیست؟

۱- درک مفاهیم : از آنجا که تحقق اکثر اهداف برنامه، منوط به درک مفاهیم ارائه شده به دانش‌آموزان است، بر این اساس درک مفاهیم پیش‌بینی شده در محتوای برنامه و بسط آنها، استفاده از این مفاهیم در موارد تعیین شده و به کارگیری قوه خلاقیت دانش‌آموزان برای فهم بهتر و گسترش مفاهیم، یکی از بخش‌های عمده برنامه است که نظام ارزشیابی باید بدان بپردازد.
برای ارزشیابی دانستنی‌های دانش‌آموزان، باید به آنها فرصت دهیم تا برداشت و ادراک خود را از مفاهیم آموخته شده، با سازمان ذهنی و زبانی خاص خود بیان کنند؛^۲ مثال‌ها، نمونه‌ها و مصداق‌های جدیدی علاوه بر مثال‌ها و نمونه‌های تدریس شده، بیان نمایند؛ مصداق یک مفهوم را از غیر آن تشخیص دهند؛ مصداق مفهوم را در قالب‌ها و شکل‌های گوناگون شناسایی کنند؛ ارتباط آن را با مفاهیم و موضوعات دیگر جست‌وجو و بیان نمایند؛ در موقعیت‌های عملی و به شیوه‌های مختلف، آن را به کار ببرند، بتوانند برخی از نتایج و تبعات آن را پیش‌بینی کنند و مفاهیم متضاد آنها را شناسایی و بیان کنند و

۲- تقویت نگرش‌ها : برای ارزشیابی از نگرش‌ها باید به سراغ نشانه‌های مناسب برویم. بررسی دلایل دانش‌آموزان برای انجام یک فعالیت، یکی از راه‌های پی‌بردن به احساسات و نگرش‌های آنهاست. تکمیل جملات ناقص، تفسیر تصاویر، تکمیل داستان، نوشتن جملات و عبارات ساده و ... از دیگر شیوه‌های ارزشیابی در این زمینه‌اند. همچنین بروز نشانه‌هایی مانند انجام فعالیت‌های انتخابی و داوطلبانه در مقابل وظایف و تکالیف مشخص، انجام فعالیت در حدی فراتر از آنچه از دانش‌آموزان خواسته شده، ابراز احساسات مثبت یا هیجان به هنگام انجام یک فعالیت، دوام و استمرار یک رفتار در شرایط و موقعیت‌های مختلف و ... می‌تواند به عنوان علامت وجود علاقه و احساس مثبت نسبت به یک فعالیت، تلقی گردد.

۱- برای آشنایی با سایر روش‌ها می‌توانید به کتاب «راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی» که از سوی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش منتشر شده است، مراجعه نمایید.

۲- بیان افکار و برداشت‌های دانش‌آموزان می‌تواند به اشکال گوناگون از جمله، مکالمه، نوشتن، نقاشی، نمایش و مدل‌سازی صورت گیرد.

۳- کسب مهارت‌ها : در این حوزه که شامل مهارت‌های مربوط به اعمال دینی، مشارکت فعال در فعالیت‌های دینی و مشارکت فعال در فعالیت‌های گروهی یادگیری می‌شود، دانش‌آموزان از طریق تکرار و تمرین، مهارت‌هایی را در زمینه آداب و اعمال دینی کسب می‌نمایند. ایشان همچنین می‌آموزند که برای فهم مطالب، جست‌وجوی مفاهیم و یادگیری بهتر، با دیگران مشارکت کنند، به نظر دیگران احترام بگذارند، دیدگاه‌های خود را مطرح کنند و عضو فعالی در گروه باشند. اهداف مربوط به یادگیری برخی از احکام عملی و آداب اخلاقی و ممارست در انجام آنها نظیر وضو گرفتن و نماز خواندن در این گروه قرار دارند.

معیار در ارزشیابی مستمر چیست؟

معیار در ارزشیابی مستمر، همان اهداف و انتظارات یادگیری است که در آغاز هر درس ذکر شده است. انتظار می‌رود هر دانش‌آموز در هر نیمسال، دست کم در چهار درس مورد ارزشیابی قرار گرفته و امتیازی را کسب نموده باشد. نتیجه ارزشیابی مستمر دانش‌آموز در پایان هر نیمسال تحصیلی، عبارت است از میانگین چهار درجه ثبت شده از وی^۱.

۱- معلمان گرامی جهت آشنایی با چگونگی ثبت مشاهدات و ابزارهای گوناگون ارزشیابی می‌توانند به کتاب «راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی» که از سوی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش منتشر شده است، مراجعه نمایند.

بخش دوم

راهنمای تدریس

کلیاتی درباره موضوعات هدیه‌های آسمان پایه سوم ابتدایی

الف) اهداف و وسعت و توالی مفاهیم هدیه‌های آسمان پایه سوم ابتدایی

در تعلیم و تربیت دینی آنچه بیش از هر چیز دیگری مورد نظر است، ایجاد نگرش‌های صحیح و یا تغییر برخی نگرش‌های نادرست است و اینکه دانش‌آموز براساس آموخته‌های خود بتواند به یک موضع و نظرگاه معین و ضرورتاً صحیح برسد و امکان انتخاب و تصمیم‌گیری را بیابد و در نهایت از این رهگذر به ایمان و اعتقاد برسد. این ایمان و اعتقاد، مقدمه عمل آگاهانه و انتخاب شده است، بنابراین در برنامه تعلیم و تربیت دینی، انباشتن ذهن کودکان از مفاهیم و تأکید صرف بر مهارت‌هایی که تنها به درد امتحان می‌خورد و آنها را به هنگام ارزشیابی به ظاهر موفق جلوه می‌دهد، مد نظر نبوده، در عوض، ادراک مفاهیم دینی به عنوان مقدمه‌ای برای رشد عاطفی و تغییر نگرش‌های دانش‌آموزان نسبت به آنها و انس با این مفاهیم مورد توجه قرار گرفته است. همچنین به «عمل صحیح» به عنوان حاصل «نگرش‌های صحیح» تأکید شده است.

بر این اساس گروه تعلیم و تربیت دینی، اهداف پایه سوم ابتدایی را در ده بخش و در بیست درس به شرح جدول زیر تدوین نمود. در این جدول ابتدا به اهداف پایه دوم اشاره می‌شود تا آموزگاران محترم ضمن عنایت به ارتباط طولی مطالب، به سیر فرایند یاددهی – یادگیری توجه داشته باشند. در ادامه جدول، اهداف و مفاهیم پایه سوم و دروس مرتبط با آن ارائه می‌شود؛ تا معلمان گرامی با اشراف به اهداف و وسعت و توالی مفاهیم هدیه‌های آسمان پایه سوم ابتدایی و به کارگیری روش‌های مناسب در آموزش، برای تربیت همه جانبه دانش‌آموزان در راستای دستیابی به مراتبی از حیات طیبه متناسب با موقعیت‌ها و نیازهای جدید و پاسخ به اقتضات آن و کسب آداب و مهارت‌های ضروری برای تأمین زندگی اقدام نمایند.

جدول اهداف و وسعت و توالی مفاهیم هدیه‌های آسمان پایه سوم ابتدایی

پایه / موضوعات	اهداف پایه دوم	اهداف پایه سوم	مفاهیم	عنوان و شماره درس
خداشناسی	– آشنایی با مهربانی خدا از طریق آگاهی از نعمت‌های بی شمار او – آشنایی با دعا به عنوان راه گفت‌وگو با خدا و بیان خواسته‌های خود با او	– آشنایی با بخشندگی خداوند از طریق توجه به نعمت‌های او – آشنایی با دعا به عنوان راه گفت‌وگو با خداوند و بیان خواسته‌های ما با او	– بخشندگی خدا – نیازمندی انسان به نعمت‌های الهی – شکرگزاری مهارت	درس اول: آستین‌های خالی درس دوم: غروب یک روز بهاری
پیامبری	– آشنایی با نام پیامبران بزرگ الهی (آشنایی با حضرت نوح به عنوان یکی از پیامبران بزرگ الهی) – آگاهی از مهربانی پیامبر اسلام (ص) نسبت به کودکان	– آشنایی با حضرت ابراهیم (ع) به عنوان یکی از پیامبران بزرگ الهی – آشنایی با زندگی و ویژگی‌های پیامبر اسلام (ص) در دوران کودکی	– حضرت ابراهیم – کودکی پیامبر اسلام (ص)	درس سوم: همیشه با من درس چهارم: در کاخ ننمود

امامت	- آشنایی با ائمه اطهار(ع) به عنوان بهترین انسان‌ها - آشنایی با اسامی اهل بیت پیامبر(ص) - آشنایی با امامان اول و دوم و سوم - آشنایی با نام امام دوازدهم امام زنده شیعیان	- آشنایی با امامان چهارم و پنجم و ششم - آشنایی با حضرت زهرا(س) به عنوان بهترین زنان مؤمن و مادر نمونه امام حسن و امام حسین(ع) و حضرت زینب(س) - آشنایی با ویژگی‌های شاخص امام زمان(ع)	- امامان چهارم و پنجم و ششم - امام زمان (عج) - حضرت زهرا (س)	درس چهاردهم : ام اییها درس پانزدهم : همسفر ناشناس درس شانزدهم : داناترین مردم درس هفدهم : خواب شیرین
جهان آخرت	-	- آشنایی با جهان آخرت به عنوان محل پاداش و جزا با مصداق‌های دنیایی - آشنایی با بهشت و جهنم، به عنوان جزای اعمال نیک و بد در جهان آخرت	- عمل و نتیجه آن - جهان آخرت، پاداش و جزا - بهشت و جهنم، جزای اعمال	درس نوزدهم : گندم از گندم بروید درس بیستم : باغ همیشه بهار
قرآن	- آشنایی با برخی از پیام‌های قرآنی	- آشنایی با برخی از پیام‌های قرآنی	- پیام‌های قرآنی	درس دوازدهم : سخن آسمانی
آداب و اخلاق	- آشنایی با برخی از آداب اسلامی مانند سلام کردن، پاکیزگی، نحوه خوردن و آشامیدن - آشنایی با آثار و نتایج راستگویی و پرهیز از دروغ	- آشنایی با مفهوم حجاب و پوشش اسلامی - آشنایی با مفهوم نظم و ترتیب در کارهای شخصی - آشنایی با ضرورت و شیوه‌های احترام به پدر و مادر - آشنایی با شیوه‌های استفاده صحیح از طبیعت	- حجاب و مهارت پوشش اسلامی - نظم و ترتیب مهارت - احترام به پدر و مادر - حفظ و مراقبت از طبیعت	درس هفتم : بوی بهشت درس سیزدهم : انتخاب پروانه درس هجدهم : آینه سخنگو
احکام	- آشنایی اجمالی با طرز وضو گرفتن - آشنایی با اجزا و اذکار یک نماز دورکعتی - آشنایی با اذان به عنوان اعلام کننده اوقات نماز و مقدمه آن	- آشنایی با معنای تکلیف و برخی وظایف فرد مکلف - آشنایی با اجزا و اذکار یک نماز چهار رکعتی - آشنایی با احکام ضروری تقلید، طهارت، وضو و نماز (به‌ویژه برای دختران) - آشنایی با مفهوم روزه و برخی از احکام آن	- تکلیف و مقدمات آن - نماز سه و چهار رکعتی - روزه - طهارت - حجاب - تقلید	درس هشتم : جشن تکلیف درس نهم : گفت‌وگو با خدا درس دهم : ماه مهمانی خدا درس یازدهم : عید مسلمانان درس سیزدهم : انتخاب پروانه

مراسم اسلامی	- آشنایی با مراسم میلاد نبی اکرم (ص) و نیمه شعبان میلاد امام زمان (ع) - آشنایی با جشن نماز و چگونگی برگزاری آن - آشنایی با مراسم خاص ولادت شهادت ائمه (ع) واقع در طول سال تحصیلی - آشنایی با روز میلاد حضرت علی (ع) (روز پدر)	- آشنایی با مراسم روزه و عید فطر - آشنایی با مراسم جشن تکلیف دخترها - آشنایی با مراسم روز ولادت حضرت زهرا (س) و روز مادر - آشنایی با مراسم بزرگداشت قیام امام حسین (ع) و روز عاشورا - آشنایی با مراسم خاص ولادت و شهادت ائمه (ع)، واقع در طول سال تحصیلی	- روزه - ماه رمضان - عید فطر - جشن تکلیف - روز مادر - عاشورا	درس پنجم : روز دهم درس هشتم : جشن تکلیف درس دهم : ماه مهمانی خدا درس یازدهم : عید مسلمانان
شخصیت‌های دینی	-	۱- آشنایی با حضرت زینب (س) به عنوان یکی از زنان مؤمن	حضرت زینب (س)	درس ششم : بانوی قهرمان
خودشناسی	- آشنایی با خود به عنوان مخلوق محبوب و مورد توجه خداوند - آگاهی از نیاز به پاکیزگی خود	۱- آگاهی از نیاز انسان به نعمت‌های بی شمار خداوند ۲- آگاهی از نیاز ما به آشنایی با دوران کودکی پیامبر اکرم (ص)	- نیاز انسان به نعمت‌های الهی - درس گرفتن از کودکی پیامبر (ص)	درس اول : آستین‌های خالی درس دوم : غروب یک روز بهاری درس سوم : همیشه با من

ب - معرفی موضوعات کتاب هدیه‌های آسمان پایه سوم

* موضوع خداشناسی

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به خداشناسی به دانش آموزان پایه سوم : هدف غایی تعلیم و تربیت، رشد معنوی کودکان (ایمان و عمل صالح) است. رشد معنوی، فراگیری ارزش‌ها و رویکردی اندیشمندانه به زندگی است که زندگی را از تولد تا مرگ معنادار می‌سازد و رشد معنوی در یک کلام، یادگیری برخورداری از ایمان است.

آموزش درباره مفهوم خدا و سایر مفاهیم دینی با دیگر اموری که بین معلم و شاگرد روی می‌دهد، تفاوت آشکاری دارد. این آموزش برخورداری از زندگی همراه با معنا، امید و تعهدات فطری است و نیازی به اثبات ندارد، اما در کودکی هم نباید از تقویت زیربنای اعتقادی غافل ماند. بنابراین، در خصوص این آموزش باید به نکات زیر توجه داشت :

۱- از آنجا که تصور کودک از خدا آمیخته‌ای از تجسم و تخیل است و نمی‌تواند از خداوند تصویری کاملاً غیر مادی داشته باشد، نباید در صدد تلقین مفهوم غیر مادی بودن خدا به او باشیم؛ چون این تصورات موجب برقراری ارتباط او با خدا می‌شود.

۲- به جای صحه گذاشتن بر روی تصورات ذهنی کودک از خدا (همانند انسان دارای دست و پا بودن، یا دارای رفتارها و احساسات انسانی بودن) بهتر است بیشتر درباره مهربانی خدا با مخلوقاتش گفت‌وگو کنیم.

۳- در این سنین برای آشنایی کودک با خدا باید از طریق نعمت‌های او وارد شویم.

۴- با در نظر گرفتن اهداف این بخش در کتاب متناسب با محتوای دروس، کودک را با صفات خداوند از قبیل مهربانی، بخشنده بودن و... آشنا نماییم.

۵- دروس این بخش به گونه‌ای در کتاب قرار گرفته‌اند که جهت رسیدن به اهداف آن لازم است به ترتیب تدریس شوند.

۶- در آموزش مفهوم خداشناسی، استفاده از روش‌های غیرمستقیم و بیان مطالب از زبان فرد دیگری یا بدون اشاره به مقصود اصلی، جذابیت آموزش را برای دانش‌آموزان بیشتر می‌نماید.

۷- با بیان دعا‌های مناسب در قالب‌های جذاب در حد کودک، موجب ایجاد علاقه و تقویت احساس محبت به خدا در کودک شویم. دانش‌آموز پایه سوم ابتدایی در این بخش، به نمونه‌هایی از نعمت‌های الهی در زندگی روزمره و محیط پیرامون خود به عنوان رفع کننده نیاز موجودات توجه نموده و همه این نعمت‌ها را به عنوان موهبتی از جانب خدای بخشنده معرفی می‌کند. بر این اساس، به تشکر و قدردانی و محبت ورزیدن به خداوند علاقه‌مند شده و می‌آموزد که دعا راه سخن گفتن با خدا برای بیان خواسته‌های خود و دیگران است.

❖ موضوع پیامبری

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به پیامبری به دانش‌آموزان پایه سوم: تا حدود نه سالگی تصور بچه‌ها از پیامبر دین خود این است که وی انسانی خوب، مهربان و مفید بوده است. پیامبر در نظر آنان انسانی فداکار، مهربان و دوست‌داشتنی است که در بیشتر امور به کمک مردم می‌آید. این تصور در خصوص امامان علیهم السلام نیز این‌گونه است. البته گاهی کودکان به دلیل تجربه‌هایی که از طریق رسانه‌های مختلف داشته‌اند، اولیای دین را افرادی خوب، ولی با ظاهری متفاوت فرض می‌کنند که در این امور لازم نیست حساسیت نشان دهیم. بنابراین، در آموزش مفاهیم پیامبری به کودکان در دوره ابتدایی باید به نکات زیر توجه نمود:

- ۱- تلاش در جهت ایجاد علاقه‌مندی به اولیای دین از طریق داستان‌های شیرین ارتباط آنها با کودکان؛
- ۲- تأکید بر ویژگی‌های اخلاقی پیامبران (صبر، تلاش، خوش اخلاقی و...) در برخورد با انسان‌ها در زندگی از طریق داستان‌هایی از زندگی آنها و ادای احترام به هنگام بردن نام آنها؛
- ۳- تأکید بر ارتباط پیامبران با خداوند و راهنما بودن آنها برای انسان‌ها در دنیا؛
- ۴- عدم تأکید بر مفاهیمی مانند عصمت، وحی و معجزه در سنین ابتدای دبستان؛
- ۵- همزمانی آموزش دروس مربوط به پیامبری با جشن‌ها و اعیاد در طول سال تحصیلی؛
- ۶- فراهم نمودن امکان شرکت در مراسم جشن و شادی برای ولایت پیامبر(ص) و اولیای دین(ع)؛
- ۷- الگو قرار دادن پیامبر و اولیای دین در زندگی روزمره دانش‌آموز متناسب با محتوای دروس کتاب هدیه‌های آسمان پایه دوم؛ دانش‌آموز پایه سوم ابتدایی در این بخش، ضمن آشنایی با حضرت ابراهیم(ع) به عنوان یکی از پیامبران بزرگ الهی، با زندگی و ویژگی‌های پیامبر اسلام(ص) در دوران کودکی آشنا می‌شود و به دور از هر گونه مفهوم انتزاعی نظیر وحی و عصمت و معجزه درباره شخصیت ارزنده آنها گفت‌وگو می‌کند و با شرکت در مراسم جشن و اعیاد به احترام گذاشتن به اولیای دین علاقه‌مند می‌گردد.

❖ موضوع امامت

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به امامان علیهم السلام به دانش‌آموزان پایه سوم: یکی از مهم‌ترین مقاصد تعلیم و تربیت دینی در دوره ابتدایی ایجاد علاقه‌مندی و محبت نسبت به اولیای دین است تا از این طریق، اوامر آنان و راه و روش زندگی‌شان در کودک اثر گذاشته و شیوه زندگی آنان برایش سرمشق شود.

کودکان از همان آغاز زندگی باید با نام امامان آشنا شده و در سنین بالاتر با فرازهایی از زندگی ایشان آشنا شده و از خدمات و

ایثار و فداکاری‌هایی که در راه اسلام انجام داده‌اند آگاهی یابند.

آشنایی کودکان با امامان نیز مانند پیامبران باید به گونه‌ای باشد که آنها را سرمشق عملی در زندگی بدانند. در اینجا باید پیشوایان مذهبی همان‌گونه که بوده‌اند با شرح مهربانی‌ها، دلسوزی‌ها و رفتار و اخلاق کریمانه‌شان بزرگ و عالیقدر معرفی شوند تا پس از ایجاد علاقه نسبت به آنها در کودکان زمینه‌هایی برای الگوگیری از آنها فراهم شود.

در آموزش این موضوع به کودکان نیز لازم است به نکات زیر توجه داشت :

۱- تلاش در جهت علاقه‌مندی به امامان علیهم‌السلام، بیان داستان‌هایی از زندگی آنها و ارتباط آنها با کودکان و ادای احترام به هنگام بردن نام آنها؛

۲- آشنا کردن دانش‌آموزان با ائمه اطهار علیهم‌السلام از طریق ویژگی‌های اخلاقی آنها مانند (کمک به نیازمندان، سعی در جهت رفع گرفتاری‌های آنها، صبر و تلاش و...)؛

۳- عدم تأکید فراوان بر شناساندن امامان علیهم‌السلام به عنوان افرادی مرتبط با دستگاه غیب و ملکوت و معجزات و کرامات آنها؛

۴- همراه نمودن تدریس دروس این بخش با ایام و مناسبت‌های اعیاد در طول سال تحصیلی؛

۵- ایجاد تمایل به شرکت کودکان در مراسم جشن میلاد امامان بزرگوار علیهم‌السلام.

دانش آموز پایه سوم ابتدایی در این بخش، ضمن آشنایی با امامان چهارم، پنجم، ششم، دوازدهم و حضرت زهرا(س)، از ارتباط آنها با یکدیگر آگاه می‌شود و از طریق داستان‌هایی واقعی از زندگی آنها با رفتار و برخورد آنها آشنا می‌گردد. به این ترتیب، علاوه بر ایجاد علاقه‌مندی نسبت به آنان، برای الگو گرفتن از آنها تمایل پیدا خواهد کرد.

* موضوع جهان آخرت

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به جهان آخرت به دانش‌آموزان پایه سوم : معاد از جمله معارفی است که در بین تمامی ادیان توحیدی مشترک بوده و در شکل‌دهی به رفتار یک مسلمان نقش بسزایی دارد. یاد معاد در ابتدای امر مانند هشدار و علامت خطر و در نهایت حاکی از شوق دیدار و ملاقات با خدای متعال است و این باور، زمینه‌ساز بسیاری از اعمال خیر و دوری جستن از بدی‌ها و نیل به سعادت واقعی را فراهم می‌سازد. در طرح موضوع جهان آخرت رعایت اصولی در آموزش معاد به کودکان قابل توجه است.

۱- اصل حاکم بر آموزش مفهوم معاد حرکت از مفاهیم ساده به پیچیده و از مفاهیم تجربی به سوی مفاهیم انتزاعی است.

۲- موضوع معاد به گونه‌ای مطرح شود که باعث اضطراب و ترس بی‌مورد در دانش‌آموزان نگردد و به تعالی روحی آنها لطمه وارد نکند.

۳- در طرح موضوع معاد به زیبایی‌های زندگی پس از مرگ و پاداش الهی به تلاش انسان‌ها بیشتر توجه شود.

۴- صرف آشنایی و شناخت مجموعه‌ای از مفاهیم، هدف نیست؛ بلکه تقویت نگرش و گرایش دانش‌آموزان به انجام کارهای نیک، هدف اصلی آموزش معاد در دوره ابتدایی است.

* بخش قرآن کریم

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به قرآن کریم به دانش‌آموزان پایه سوم : جهت تحقق اهداف دروس، آیات و احادیث بسیاری به کار گرفته شده است تا دانش‌آموزان به تدریج دریابند که دین را باید از منابع معتبر آن (کلام خدا و سخن معصومان) که از هر

خطا و اشتباه به دورند، دریافت کنند. آیات و احادیث درس در بسیاری از موارد، مفاهیم درس را جمع بندی و نتیجه گیری می کنند و دین را از زبان منابع اصیل در اختیار دانش آموزان قرار می دهند.

* بخش آداب و اخلاق اسلامی

نکاتی درباره آموزش های مربوط به آداب و اخلاق اسلامی به دانش آموزان پایه سوم : مهم ترین وظیفه تربیت دینی به ویژه در دوره ابتدایی ایجاد و تقویت عادات صحیح و خلیات نیکو در کودکان است. اخلاق عصاره تربیت دینی می باشد که آن را به منزله یک الگوی مناسب و عملی معرفی می کند. از شش تا یازده سالگی در کودکان تغییراتی ایجاد می شود که منجر به درک خاصی از مسائل اخلاقی در آنها می گردد. دوره دبستان از این جنبه، مجال مناسبی برای تثبیت آداب و عادات پسندیده است. پس باید به کودک فرصت داد که نه به خاطر تشویق و تنبیه، بلکه به سبب ارزشمندی ارزش های اخلاقی به رعایت آنها مقید گردد. در آموزش این موضوع به کودکان لازم است به نکات زیر توجه داشت :

- ۱- در آموزش معیارهای اخلاقی، هر سه جنبه شناختی (آشنایی با کار خوب و بد)، عاطفی (رضایت و علاقه مندی به انجام کار خوب) و رفتاری (رفتار واقعی در موقعیت های گوناگون) باید مد نظر باشد.
- ۲- در آموزش این مفاهیم باید از موقعیت ها و فرصت های عینی و واقعی استفاده نماییم.
- ۳- امکان تکرار، تمرین و یادآوری مستمر آموخته ها و عادات اخلاقی جهت تثبیت آنها در کودک را فراهم نماییم.
- ۴- در آموزش مفاهیم اخلاقی تا حد ممکن از بیان مستقیم، سرزنش، مقایسه و شدت عمل به دلیل نامطلوب و کم اثر بودن پرهیز نماییم.

- ۵- ارزش های مفیدی چون بیان غیر مستقیم، توجه به منافع رعایت امور اخلاقی، تشویق فوری رفتارهای پسندیده و اظهار رضایت آموزگار استفاده نماییم.
- ۶- چون کودکان مانند بزرگسالان از دستورات اخلاقی برداشت ندارند و برای فکر بزرگسالان ارزش قائل اند بنابراین، روش های تفهیم مسائل اخلاقی به کودکان باید از بزرگسالان متفاوت باشد.
- ۷- به دلیل پذیرش و الگوگیری از رفتار بزرگسالان باید مربیان در زمینه تعلیم و تربیت از آگاهی ها و ویژگی های لازم و یکپارچگی در رفتار برخوردار باشند.
- ۸- شاید لازم باشد مربی متناسب با وضعیت و نیاز کلاس، هر درس از این بخش را به صورت پیمانه ای تدریس نماید.

* بخش احکام و آداب اسلامی

نکاتی درباره آموزش های مربوط به احکام و آداب اسلامی به دانش آموزان پایه سوم : فطرت کودک با مسائل مذهبی آشناست و همان گونه که فرمان خدا را برای پاک بودن هر انسانی قبول دارد، اعمال و احکام عبادی دین را نیز می پذیرد و از انجام آن لذت می برد، کودک دوست دارد با خدا ارتباط برقرار کند و با او سخن بگوید. بسیاری از کودکان قبل از ورود به دبستان با اعمال و حرکات ظاهری برخی از اعمال دینی مانند نماز آشنا هستند و شاید در پاره ای موارد همراه والدین خود به صورت تقلیدی این حرکات را تکرار نمایند. در روایات اسلامی آشنا نمودن کودک با این اعمال از همان دوران کودکی سفارش شده است. کودکان علاوه بر فراگیری اعمال ظاهری باید با احساس و اعتقاد نهفته این اعمال هم آشنا شوند و این هدف، از طریق آموزش های ساده و به موقع انجام می پذیرد.

این آموزش‌ها سرانجام باید به انس و علاقه با این اعمال و تکمیل آموخته‌های کودکان به ویژه دختران که در دوران دبستان به سن تکلیف می‌رسند، منجر بشود.

در آموزش احکام در این سنین باید به اصول زیر توجه کرد :

۱- به منظور اثرگذار بودن آموزش، محتوای آموزش احکام باید متناسب با نیاز و سن دانش‌آموز باشد و باید از آموزش مسائلی که دانش‌آموزان در این دوره به آن ابتلا ندارند پرهیز کرد.

۲- در آموزش به تفاوت‌های جنسیتی و نیازهای (دختر و پسر) توجه شود.

۳- از آموزش احکام فرعی و جزئیات یک مسئله در این دوره کمتر استفاده شود.

۴- در آموزش احکام باید جدی بود، اما سختگیری و آسان‌گیری بیش از حد در آموزش احکام آسیب‌زا بوده و موجب نگرانی و وسواس یا بی‌توجهی و عدم آگاهی صحیح در انجام اعمال می‌شود.

۵- آموزش‌های احکام باید به شیوه‌های جذاب و در موقعیت‌های عینی و مستقیم انجام شود.

۶- در آموزش احکام تدریجی بودن (مرحله به مرحله آموزش دادن) و دادن فرصت کافی برای تکرار و تمرین امکان درست انجام اعمال دینی را فراهم می‌کند.

۷- تشویق به موقع هنگام انجام اعمال عبادی به خصوص نماز که در پایه دوم آموزش داده می‌شود، موجب می‌شود تا کودک تمایل بیشتری به انجام این اعمال نشان دهد.

۸- همراهی اولیا و مربیان خانه و مدرسه و ثابت قدم بودن آنها و داشتن شخصیتی عاطفی، منطقی و محبوب تأثیرگذار بوده و ایجاد عادات خوب در کودکان را افزایش می‌دهد.

* بخش آداب و مراسم اسلامی

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به آداب و مراسم اسلامی به دانش‌آموزان پایه سوم : مراسم بزرگداشت اعیاد دینی از جمله آداب و رسومی هستند که سیمای دین را به نمایش می‌گذارند و برای دینداران در همه سنین جذاب‌اند و وسیله مؤثری برای قادر ساختن دینداران به حرکت عاطفی و عقلانی به سمت اعماق دین به شمار می‌آیند.

اعیاد اسلامی (عید غدیر، عید فطر، عید قربان و...) و اعیاد مربوط به میلاد ائمه اطهار علیهم‌السلام و برپایی جشن‌هایی که کودکان در آن شاد باشند، خاطرات خوشی از این مراسم را در ذهن آنها باقی می‌گذارد که علاقه‌مندی آنها را به دین بیشتر می‌سازد. کودکان می‌توانند اعمال و آداب و رسوم این اعیاد را یاد بگیرند. شرکت در این مراسم و مهم پنداشتن آنها مانند مراسم تولد و جشن‌های خاص خودشان احساس و هیجان آنها را برای حضور در این جشن‌ها برمی‌انگیزد.

در آموزش این موضوع باید به نکات زیر توجه داشت :

۱- با کمک گرفتن از تدریس به شیوه پیمانه‌ای دروس این بخش را متناسب با اعیاد موجود در سال تحصیلی تدریس نمود.

۲- در برپایی این جشن‌ها دانش‌آموزان را در برنامه‌ریزی و اجرای مراسم شرکت داده و از پیشنهاد‌های آنها بهره ببریم.

۳- در برپایی جشن‌ها از مواردی که احساس شادی در بچه‌ها ایجاد می‌کند؛ مانند چراغانی، پوشیدن لباس نو، عیدی دادن، عیدی گرفتن، خوردن خوراکی‌های خوشمزه و برنامه‌های شاد و جذاب استفاده نمود.

✽ بخش شخصیت‌های دینی

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به شخصیت‌های دینی به دانش‌آموزان پایه سوم: یکی از مهم‌ترین مقاصد تعلیم و تربیت دینی در دوره ابتدایی ایجاد علاقه‌مندی و محبت نسبت به اولیای دین است تا از این طریق، اوامر و راه و روش زندگی آنان به عنوان سرمشقی برای دانش‌آموزان تلقی شود. در پایه دوم ابتدایی چون هنوز دانش‌آموزان با پیامبران و امامان آشنا نشده بودند، بخش شخصیت‌های دینی مطرح نگردید. از پایه سوم در کنار معرفی پیامبران و امامان، شخصیت‌های دینی نیز به تدریج معرفی می‌شوند تا دانش‌آموزان تصور نکنند نیل به مقامات والای انسانی برای غیر معصوم امکان ندارد.

✽ بخش خودشناسی

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به خودشناسی به دانش‌آموزان پایه سوم: در قرآن کریم و سخنان معصومین، خودشناسی به عنوان یکی از مهم‌ترین معارف دینی مطرح شده است. به دلیل اهمیت موضوع، در راهنمای برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی به عنوان یکی از سرفصل‌های درسی مورد تأکید قرار گرفته است. براساس راهنمای برنامه درسی دوره ابتدایی مصوّب از سوی شورای عالی آموزش و پرورش؛ حوزه خودشناسی، حیطه‌ای از اهداف آموزشی کتاب هدیه‌های آسمان است که به صورت تلفیقی با دیگر اهداف در برخی دروس مشاهده می‌شود. این حیطه به تبیین جایگاه انسان در نظام هستی پرداخته تا انسان به ارزش و کرامت انسانی خود در نظام آفرینش واقف گردد. علاوه بر این، وی به این درک که انسان نشانه‌ای از خداوند به شمار آمده و در همه امور خود نیازمند هدایت و وابسته به اوست، نائل گردد. در سیر آموزش خودشناسی در سال دوم، تلاش شد تا با تحلیل مفاهیم بحث خودشناسی شامل آشنایی با خود به عنوان مخلوق محبوب و مورد توجه خداوند و آگاهی از نیاز خود به پاکیزگی، این مفاهیم برای دانش‌آموزان ساده و قابل درک شوند. در پایه سوم سعی بر این است که این شناخت با اهداف دیگری مورد بررسی قرار گیرد.

ساختار محتوای آموزشی دروس هدیه‌های آسمان پایه سوم ابتدایی

معلمان گرامی به منظور تدوین طرح درس کامل، تدریس موفق و کارآمد و ارزشیابی هدف محور، می‌بایست ضمن تحلیل آموزشی هر درس، با ساختار کلی هر درس از کتاب هدیه‌های آسمان آشنا گردند. به‌طور معمول هر درس، از اجزای زیر تشکیل شده است که در طول تدریس، در فرایند یاددهی – یادگیری هریک می‌باید مورد بحث قرار گیرد. اجزای هر درس عبارت‌اند از :

ردیف	اجزای درس	ردیف	اجزای درس
۱	عنوان درس	۸	بگرد و پیدا کن
۲	متن درس	۹	بین و بگو
۳	بدانیم	۱۰	با هم بخوانیم
۴	فکر می‌کنم	۱۱	اجرای نمایش
۵	دوست دارم	۱۲	خاطره‌گویی
۶	گفت‌وگو کنیم	۱۳	کامل کنید
۷	بیندیشیم	۱۴	با خانواده

در این بخش، به تفصیل به کارکرد آموزشی هریک از اجزای درس خواهیم پرداخت :

۱- عنوان درس

معمولاً عناوین درس‌ها به صورت مستقیم به موضوع و هدف کلی هر درس اشاره می‌نماید. اما در کتاب سال سوم علاوه بر عناوین مستقیم مانند : «ماه مهمانی خدا» و «جشن تکلیف»، از عناوین غیرمستقیم، مانند : «آستین‌های خالی» و «بوی بهشت»، استفاده شده است. کارکرد بسیار اثربخش عناوین مستقیم و غیر مستقیم ایجاد انگیزه و آغاز فرایند تفکر منطقی دانش‌آموز درباره هدف می‌باشد. به همین منظور، به دبیران محترم توصیه می‌شود پیش از آغاز خواندن متن درس همراه با دانش‌آموزان پیرامون عنوان و موضوع اصلی و هدف کلی درس به گفت‌وگو پردازید. در واقع عنوان درس می‌تواند یک پیش سازمان‌دهنده مناسب، برای آغاز تدریس شما باشد.

۲- متن درس

کارکرد اصلی متن درس شرح و توضیح مفاهیم اساسی و اهداف درس است. در این بخش، از معلمان گرامی انتظار می‌رود از

خواندن یکباره متن خودداری نموده و با مشارکت فعال دانش‌آموزان به خوانش متن درس بپردازند.

برای جلب مشارکت بهینه دانش‌آموزان، آغاز خواندن متن درس را به آنهایی که داوطلب‌اند واگذار نمایید. در ادامه می‌توانید بعد از دو یا سه سطر از مشارکت سایر دانش‌آموزان بهره‌مند شوید. در هنگام خواندن متن درس به ویژه درس‌هایی که در قالب داستان، نمایشنامه و حکایت تألیف شده است، از دانش‌آموزان بخواهید ایفای نقش کنند و در پایان بازخورد و ارزیابی خودتان یا دانش‌آموزان را از نحوه عملکرد خواندن با احساس متن درس اعلام کنید.

فراموش نکنید پرسش‌های درون متن، علامت‌های تعجب و جملات نیمه‌تمام نشانه‌های مهمی در جهت تبیین مفاهیم اساسی درس و تعامل با دانش‌آموزان می‌باشند، با حوصله در این ایستگاه‌های یادگیری با دانش‌آموزان توقف کنید و فرایند منطقی تفکر درباره هدف درس را پیگیری نمایید.

۳- بدانیم

این بخش در راستای تقویت و تکمیل مفاهیم اصلی درس، در برخی دروس قرار داده شده است. گفتنی است که محتوای این بخش جزء درس بوده و در فرایند آموزش نقش قابل توجهی ایفا می‌کند.

علاوه بر سه بخش فوق که ارائه‌کننده مفاهیم درس‌اند، فعالیت‌های متنوعی متناسب با هر درس طراحی شده است که با مشارکت دانش‌آموزان انجام می‌شود.

۴- فکر می‌کنم

با توجه به پیشرفت مراحل تدریس، اکنون زمان جمع‌بندی مفاهیم آموخته شده در درس توسط دانش‌آموزان است. در مرحله اول، معلمان گرامی از یادگیری تک تک دانش‌آموزان باید اطمینان حاصل کنند. سپس نیازمند یک فعالیت هستیم تا دانش‌آموزان به صورت فردی اهداف حیطه شناختی را درک کرده و سپس از زبان خودشان و با زبان و کلمات گوناگون آن را بیان کنند. فراموش نکنیم اختصاص زمان مناسب و آرامش و سکوت کلاس درس در انجام این فعالیت، نقش بسزایی دارد. کارکرد این فعالیت، آموخته‌های دانش‌آموزان را در ذهن او تثبیت می‌نماید.

۵- دوست دارم

این بخش به دنبال تقویت اهداف حیطه عاطفی بوده و دانش‌آموزان را به انجام فعالیتی عملی تشویق می‌کند. در حقیقت، دانش‌آموزان در این بخش به آنچه در پیش فکر کرده‌اند و فهمیده‌اند، ابراز علاقه می‌کنند.

۶- گفت و گو کنیم

یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های آموزشی هر درس «گفت و گو کنیم» است. این فعالیت معمولاً جمع‌بندی پایانی از هر درس را توسط معلم محترم و با مشارکت کامل دانش‌آموزان ارائه می‌نماید. به همین منظور ابتدا باید دانش‌آموزان به نحو فردی هدف درس را درک و فهم و بیان کرده باشند. این مرحله در فعالیت «فکر می‌کنم» صورت گرفته است. معلمان گرامی با گروه‌بندی دانش‌آموزان، طرح پرسش و ارائه زمان مناسب زمینه بحث و گفت‌وگوی گروهی را در کلاس فراهم می‌آورند. سپس از هر گروه یک نماینده به بیان نظرات پرداخته و سایر گروه‌ها به ارزیابی و داوری پاسخ گروه‌های دیگر بپردازند. فراموش نکنیم این فعالیت نه تنها اهداف درس در

حیطه شناختی را برای دانش‌آموزان تثبیت و تقویت می‌نماید؛ بلکه با مورد تأیید قرار گرفتن رفتارهای دینی، عقاید اسلامی دانش‌آموز در گروه همسالان اهداف درس در حیطه عاطفی (نگرشی) نیز تقویت و تثبیت می‌گردد. امیدواریم دانش‌آموز از این به بعد، با شناخت و علاقه، تلاش بیشتری برای انجام رفتارهای دینی از خود بروز دهد.

۷- بیندیشیم

این بخش، مفاهیم درس را در قالب آیات و احادیث کوتاه جمع‌بندی و نتیجه‌گیری می‌نماید و مفاهیم دینی را از زبان منابع اصیل آن (قرآن و معصومان) در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد. هدف از این قسمت تقویت مهارت تفکر دانش‌آموزان در آیات قرآن و احادیث معصومان علیهم السلام، در راستای اهداف درس می‌باشد. از دانش‌آموزان بخواهید پس از خواندن عبارات و ترجمه آن، درباره معنای آنها با کمک فعالیت‌هایی که در کتاب آمده، با یکدیگر گفت‌وگو کنند و مفاهیم را در راستای اهداف درس استنباط نمایند. این کار می‌تواند در گروه‌های دو یا سه نفره صورت پذیرد. آموزگاران محترم، زمینه بحث و گفت‌وگوی دانش‌آموزان را در این قسمت فراهم آورند و از سخنرانی درباره معنای آیات قرآنی و احادیث اجتناب نمایند.

۸- بگرد و پیدا کن

در این بخش، با انجام یک فعالیت عینی و ملموس، دقت دانش‌آموزان تقویت می‌شود.

۹- ببین و بگو

در این فعالیت، انتظار می‌رود معلمان گرامی، حس کنجکاوی دانش‌آموزان را تحریک نموده تا دانش‌آموزان با دقت در محیط پیرامون خود و زندگی ملموس و روزانه خود، مصادیق عینی دینداری را بیابند. در واقع این فعالیت یادگیری، به دنبال توسعه مفاهیم اساسی درس و بسط یادگیری با مشارکت فعال دانش‌آموزان است. معلمان گرامی در این فعالیت، نباید به دنبال یک جواب یکسان باشند؛ زیرا دانش‌آموزان مصادیق گوناگون، اما کاملاً درستی از زندگی‌های روزمره خویش را در ارتباط با هدف درس می‌یابند. اجازه دهید تا آنها درک و فهم خویش را به راحتی در کلاس بیان کنند.

۱۰- با هم بخوانیم

شامل شعری در موضوع درس است که توسط دانش‌آموزان همخوانی می‌شود. تعدادی از اشعار هم در راهنمای معلم آمده است.

۱۱- اجرای نمایش

محتوای آموزشی برخی از درس‌ها در قالب نمایشنامه تألیف شده و به خوبی از قابلیت تدریس با استفاده از روش «ایفای نقش» برخوردار است.

در ایفای نقش، نه تنها دانش‌آموزان مشارکت بسیار فعالی در یادگیری از خود ابراز می‌دارند؛ بلکه نگرش و علایق دینی خود را به خوبی اظهار می‌نمایند. نمایش به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد که به رشد اجتماعی، شکل‌گیری و تثبیت شخصیت در گروه همسال، دست یابند. فراموش نکنید در نمایش لذت و شادی از دین‌آموزی در جان دانش‌آموزان ماندگار می‌شود. به منظور اجرای بهینه این روش به معلمان گرامی توصیه می‌شود:

- ۱- یک هفته قبل، درس قابل تدریس با روش ایفای نقش را به دانش‌آموزان معرفی نمایید.
- ۲- انتخاب به صورت گروهی و گردشی در میان تمام دانش‌آموزان باشد.
- ۳- زمان اجرای نمایش را به لحاظ محدودیت به دانش‌آموزان اعلام نمایید.
- ۴- به هنگام اجرای نمایش و پس از آن، با توجه به هدف درس توسط سایر دانش‌آموزان و معلم بازخورد، نقد و ارزیابی کنید.
- ۵- تلاش دانش‌آموزان نمایشگر را می‌توانید به عنوان یکی از نمرات ارزشیابی مستمر ثبت کنید.

۱۲- خاطره گویی

یکی از اهداف درس و تربیت اسلامی، پیوند آموخته‌های دانش‌آموزان با زندگی روزمره آنها است. خاطره‌گویی به عنوان یک فعالیت آموزشی هدفمند، به دانش‌آموزان امکان می‌دهد تا با بررسی رفتار و عقاید گذشته خویش به اکتشاف جنبه‌های غالباً مثبت و گاه پیامدهای منفی ترک برخی از آداب و رفتارهای دینی بپردازد. در این مسیر اکتشافی خودباوری دانش‌آموز به توانمندی‌های خویش جهت کسب فضایل اخلاقی و دینی افزون می‌گردد. فراموش نکنیم در این فرایند، وجدان با همان فطرت که سرمنشأ تربیت دینی است به رسمیت شناخته شده و شکوفا می‌گردد. معلمان گرامی می‌توانند از فعالیت خاطره نویسی و قرائت آن در کلاس، به عنوان بخشی از ارزشیابی مستمر استفاده کنند.

۱۳- کامل کنید

همان گونه که در فعالیت «تحقیق کنید» بیان شد، با توجه به تغییر شیوه تکلیف‌نویسی رایج در کتب درسی و حذف پرسش‌های پایانی هر درس، فعالیت‌های مناسب دیگری جایگزین گردیده است. یکی از فعالیت‌های مکمل جایگزین «کامل کنید» می‌باشد. انتظار می‌رود معلمان گرامی پس از پایان تدریس، ضمن توضیح روش انجام این فعالیت در جلسه دوم یادآوری اهداف درس به تکمیل و اصلاح این فعالیت بپردازند، فراموش نکنید کارکرد اصلی این فعالیت، برقراری ارتباط میان مفاهیم اساسی هر درس و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان است.

۱۴- با خانواده

یکی از اساسی‌ترین انتظارات در تعلیم و تربیت دینی دانش‌آموزان، تغییر رفتار آشکار بر مبنای آموخته‌های کتاب‌های درسی است. همان گونه که فرایند یادگیری از کلاس درس توسط معلم آغاز گردید، و با فعالیت‌های متنوعی، درونی‌سازی مفاهیم و ارزش‌های دینی صورت پذیرفت و دانش‌آموز به خودباوری و ارزش اجتماعی دینداری در گروه همسالان و محیط مدرسه دست یافت؛ اکنون نوبت به تأثیر غیرقابل انکار خانواده، همسو با مدرسه در درس دینی و تثبیت «هویت دینی» آموخته شده توسط دانش‌آموز رسیده است. اگر دانش‌آموز اهداف، مفاهیم و ارزش‌های دینی که در کلاس فراگرفته را در خانواده، ارزشمند و مورد تقدیر یافت آن گاه می‌توان امیدوار بود که در صحنه‌های اجتماعی پابندی بیشتری در ابراز هویت دینی و دینداری از خود نشان دهد. بنابراین، از معلمان گرامی انتظار جدی می‌رود، پس از پایان تدریس در جلسه اول برای جلسه دوم حتماً پیگیری شایان توجهی از نحوه انجام این فعالیت در خانه به عمل آورند. دیران محترم می‌توانند در سایر درس‌هایی که این فعالیت طراحی نشده با خلاقیت خویش این جنبه از آموزش را عمومیت بخشند.

راهنمای تدریس

مشمول بر توضیحات مربوط به هر درس

هدیه‌های آسمان

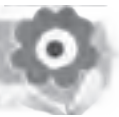
پایه سوم ابتدایی

آستین‌های خالی

توضیحات درس

اولین درس بخش خداشناسی از زبان کودکی بیان می‌شود که همراه پدر برای خرید نان رفته است؛ وقتی در صف نانوايي منتظر رسیدن نوبت ایستاده است، متوجه مردی می‌شود که دست ندارد و آستین‌های پالتوی او خالی است. کودک به فکر فرو می‌رود که این مرد بدون دست چگونه می‌تواند کارهایش را انجام دهد. در ادامه درس به کارکردهای دست اشاره می‌شود که آموزگار می‌تواند با استفاده از تجارب دانش‌آموزان در مورد این عضو بدن، شناخت بیشتر و احساس بهتری را نسبت به نعمت‌های خداوند و آنچه از طرف خدا به انسان بخشیده شده است، در آنها ایجاد کند. در متن، به آن دسته از کارکردهای دست اشاره شده است که برای دانش‌آموزان محسوس و ملموس است تا نسبت به داشتن این نعمت احساس خوشایندی داشته باشند و لذت استفاده از آن را بیشتر درک کنند. نعمت دست با توجه به تأثیر انکارناپذیر آن در انجام کارهای زندگی، و شگفتی‌های بسیاری که می‌تواند برای دانش‌آموزان قابل درک باشد؛ آگاهانه انتخاب شده است: خطوط کف دست، تفاوت اندازه طول انگشتان، طرز قرار گرفتن انگشتان، خطوط متفاوت سر انگشتان و... مواردی هستند که بر اساس آن معلمان محترم می‌توانند به عنوان ابزاری برای تحقق بهتر اهداف درس از آنها استفاده کنند و با طرح سؤال از مشکلاتی که در اثر فقدان این عضو پیش می‌آید، بحث را به نعمت‌های خداوند هدایت نمایند و از طریق توجه به نعمت‌ها به بخشندگی خداوند اشاره کنند.

نکته: این درس به اهمیت نعمت دست که خدا به انسان بخشیده و کارکردهای انکارناپذیر آن اشاره می‌کند. معلمان محترم می‌توانند برای اینکه مفهوم بخشندگی در ذهن بچه‌ها بسط بیشتری پیدا کند، توجه آنها را به نعمت‌های دیگری که خدا در وجود انسان به ودیعه نهاده است، جلب کنند.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با بخشندگی خداوند از طریق توجه به نعمت‌های او
- ۲- تقویت احساس نیاز توأم با علاقه به خداوند
- ۳- شکرگزاری نسبت به نعمت‌های بی‌شمار خداوند، به شیوه‌ای مناسب
- ۴- بررسی و بیان نعمت‌های فراوان خدا توسط دانش‌آموزان
- ۵- بیان نعمت‌هایی که خداوند در وجودش به ودیعه نهاده (توجه به حیطه خودشناسی^۱)
- ۶- آشنایی با پیام قرآنی.

۱- براساس راهنمای برنامه درسی دوره ابتدایی مصوب از سوی شورای عالی آموزش و پرورش؛ حیطه خودشناسی، حیطه‌ای از اهداف آموزشی کتاب هدیه‌های آسمان است که به صورت تلفیقی با دیگر اهداف در برخی دروس مشاهده می‌شود. این حیطه به تبیین جایگاه انسان در نظام هستی پرداخته تا انسان به ارزش و کرامت انسانی خود در نظام آفرینش واقف گردد. علاوه بر این وی به این درک می‌رسد که انسان نشانه‌ای از خداوند و در همه امور خود نیازمند هدایت و وابسته به اوست.

نعمت

نیازمندی

بخشندگی

شکرگزاری

کلیات روش تدریس

شاگردان شما امانت‌های الهی هستند که برای پرورش شکوفایی استعدادهایشان در اختیار شما گذاشته شده‌اند از این رو :

* سعی کنید برای تدریس، شروع خوب، گیرا و جذابی داشته باشید.

* در تدریس خود به این آمار توجه داشته باشید که گفته‌اند ۷۵ درصد یادگیری از طریق چشم و ۱۳ درصد از طریق گوش و

۱۲ درصد از طریق بقیه حواس انجام می‌گیرد.

* از نظر روان‌شناسی گفته‌اند که یک شاگرد در حدود ۲۰ تا ۲۵ دقیقه می‌تواند روی یک موضوع خاص تمرکز کافی داشته

باشد. پس در غیر موارد ضروری بیش از ۴۰ دقیقه تدریس نکنید.

بیان و شیوه انتقال مطالب : یکی از نکات بسیار مهم در کلاس‌داری، نحوه بیان مطالب و شیوه انتقال آن به مخاطبان است.

به‌کارگیری نکات زیر، مربیان محترم را در انتقال بهتر مطالب یاری خواهد داد.

* معمولاً هنرمندی استاد در جلسه اول تدریس مشخص می‌شود، پس روی جلسه اول فکر و مطالعه بیشتری داشته باشیم و

آن را دست کم نگیریم.

* برای کودکان و نوجوانان کلمه «ساکت»، «هیس» و مانند آن را زیاد به کار نبرید.

* بسم الله در ابتدای هر کار، رمز عشق به خدا، توکل بر او، استمداد از او و وابستگی به اوست، پس هنگام استفاده از تخته،

نوشتن «بسم الله الرحمن الرحيم» را فراموش نکنید.

* این شیوه‌ها صرفاً جنبه پیشنهادی داشته و شما می‌توانید با خلاقیت، ابتکار و ذوق و سلیقه خود و با توجه به موقعیت، ویژگی

فرهنگی و بومی دانش‌آموزان تغییرات مناسب را اعمال کنید.

* استفاده از همه توصیه‌ها ضرورت ندارد و شما می‌توانید به برخی از توصیه‌ها برای تدریس عمل کنید (با توجه به شرایط

و موقعیت دانش‌آموزان). به طور مثال در «درس هفتم» «قول به مادر» شما بی‌شک قبل از تدریس این درس در خصوص وجود

کودک یا کودکان (پدر یا مادر) از دست داده و یا کسانی که مشکلات خاصی در این مورد دارند اطلاعاتی کسب خواهید کرد. تا

این گفت‌وگوها و سؤالات مطرح شده در کلاس اثر سوء و مخربی دربر نداشته باشد همچنین می‌توانید روش‌های ذکر شده را به شکل

مناسبتی تلفیق کنید و به کار ببرید.

ویژگی پیمانه‌ای ساختار کتاب این امکان را به شما می‌دهد که هر درس را صرف نظر از ترتیب قرار گرفتن در کتاب درسی با

ایجاد زمینه‌های لازم برای تدریس از مدت‌ها قبل فراهم کنید. به طور مثال : (درس روز دهم) را می‌توانید تا زمان ایام دهه اول محرم به

تأخیر یا به عکس به جلو بیندازید. گاهی لازم است برای تدریس بعضی از درس‌های یکی دو هفته قبل، زمینه‌سازی لازم را داشته باشد.

به طور مثال، (در درس جشن تکلیف) برای آماده ساختن دانش‌آموزان برای آن روز لازم است ما از قبل آمادگی لازم را ایجاد کنیم.

به نمونه‌هایی از این فعالیت‌های اشاره شده توجه فرمایید.

۱- بچه‌ها امشب هنگام خواب با نام خدا بخوابیم و بهترین جمله آن است که بگویی (بسم الله الرحمن الرحيم).

۲- بچه‌ها امشب با وضو بخوابیم.

۳- امشب به یک نحوی قبل از خواب مادر با پدر را خوش حال کن.

۴- با خدای خود قرار بزار تا یک هفته حتی یک دروغ هم نگویی.

۵- و...

بعد از اتمام این فعالیت‌ها شما می‌توانید یک کارنامه زیبا (عبادت) برای آنها که همان کارت دعوت به جشن تکلیف است، تهیه و آنها را به جشن دعوت کنید.

***روش خواندن متن درس:** خواندن متن درس بسیار مهم است. بنابراین، لازم است برای به دست آوردن بهترین شیوه ارائه آن به دانش‌آموزان، تلاش کنید. چه بسا شروع کلاس با متن درس بتواند به شما کمک بیشتری کند. در متن کتاب هدیه‌های آسمان، با توجه به ویژگی‌های روانی کودکان در دوره ابتدایی، بر محسوسات و نمونه‌های عینی تأکید شده و از طرح مطالب انتزاعی و خشک و غیر ملموس، تا حد امکان، پرهیز شده است. همچنین بر تربیت استعداد های کودک برای شناختن اوضاع جهان خارج و مرتبط کردن مطالب درسی با مظاهر زندگی و اشیای موجود در محیط خاص کودک تأکید شده است. ضمن توجه به اهمیت بهره‌گیری از حافظه کودکان به نحو مطلوب، ادراک مفاهیم و فراگیری طرز استفاده از آنها (در قالب اهداف) نیز مورد تأیید قرار گرفته‌اند.

برای بیان مفاهیم، تا حد ممکن بر استفاده از تخیل کودکان و به رسمیت شناختن عناصر خیالی ذهن کودکان در مواقع مقتضی، تأکید شده است. البته به گونه‌ای که آرام آرام بتوانند به تفکر و تعقل پردازند و خویشتن را با عالم گسترده و زیبایی خیال، دلخوش نکنند. برای تحقق این اهداف، تا حد ممکن از مفاهیم ساده و ملموس استفاده شده است، مفاهیمی که دانش‌آموزان خود با آنها ارتباط برقرار سازند، آنها را درک کنند و نسبت به آنها احساس خوشایند و دلپذیری داشته باشند.

کارکردهای متن عبارت‌اند از:

ایجاد بستری برای ارائه مفاهیم ساده و عینی کردن آنها

ایجاد احساس لذت

شروعی مناسب برای تدریس

ایجاد فعالیت و فرصت برای یادگیری

جهت‌دهی دانش‌آموز و معلم به سوی اهداف درس

ایجاد امکان تفکر

***در روش (از تصویر کتاب استفاده کنید):** کودکان زیبا هستند و زیبایی را دوست دارند. روح آنها با زیبایی پیوندی عمیق دارد، آنها به دنبال چیزهایی هستند که چشم و گوششان را بنوازد و قوه تخیلشان را به پرواز درآورد. کودکان هنر را دوست دارند و البته هنر ویژه خود را می‌طلبند. از تکلف و زیاده‌گویی بیزارند و هرچه فطرت زیباپرست آنها را نادیده بگیرد، طرد می‌کنند. توجه به جنبه‌های زیبایی شناختی، رکن آموزش‌های دینی به شمار می‌آید و کمک می‌کند که اولاً این درون مایه فطری دانش‌آموزان مورد توجه قرار گیرد، دوم اینکه آنها از دین و آموزه‌های آن، تصویری زیبا در ذهن داشته باشند و سوم، چهره‌ای زیبا از الگوهای دینی بر پرده جان و اندیشه شان نقش بندد.

هدیه‌های آسمانی اولین تجربه برای تحقق این آرمان بزرگ است که بتوان زیبایی‌های دین و دین زیبا را با زبانی کودکان به کودکان آموخت.

یکی از ابزارهای مفید پرورش حس زیبایی دوستی در کودکان استفاده مؤثر از تصاویر است.
تصاویر کارکردهای دیگری نیز دارند؛ از جمله :

عینی کردن مفاهیم

ایجاد احساس لذت

ساده کردن کلمه و عبارت‌ها

شروعی مناسب برای تدریس

ساده کردن مفهوم و پیام متن

کامل کردن آموزش و متن درسی

ایجاد فعالیت

تقویت توانایی بهتر دیدن و بیشتر فکر کردن

ایجاد امکان تجربه کردن

افزایش توانایی‌های ذهنی.

از دانش‌آموزان بخواهید تا در مورد آنچه در تصویر درس می‌بینند توضیح دهند. این کار را به صورت قدم به قدم انجام دهید و از روش زیر برای انجام دادن آن استفاده کنید.

قدم اول : بر اساس سؤال (دقیقاً چه چیزی در تصویر می‌بینید؟)

قدم دوم : بر اساس سؤال دربارهٔ تصویر چگونه فکر می‌کنید ؟

قدم سوم : تصویر چه می‌خواهد بگوید ؟

و...؟

در این مراحل، دانش‌آموزان را به بهره‌گیری از تخیل خود فراخوانید. از آنها بخواهید که با توجه به تصویر به داستان‌سرایی و خلق موقعیت‌های ذهنی بپردازند. در این مرحله، دانش‌آموزان می‌توانند در عناصر ذهنی خود دخل و تصرف کنند و به تحلیل، ترکیب یا نقد بپردازند. آنها براساس تصویر ذهنی و تفسیر شخصی خود می‌توانند تصویر و عناصر آن را ببینند. ما درصدد آنیم که مباحث و مطالب را در قالب الگوها و نمونه‌های قابل درک و ملموس و با زبانی ساده و قابل فهم به دانش‌آموزان عرضه کنیم.

شیوهٔ پرسش و پاسخ : یکی از راه‌های ایجاد انگیزه بیان معارف دینی به روش پرسش و پاسخ است به طوری که با طرح سؤال، انگیزهٔ جواب‌خواهی در وجود کودکان و نوجوانان ایجاد شود و با آوردن جواب آن در مسیر تربیتی و دینی هدایت و آماده عمل به احکام مورد نیازشان شوند.

* توجه به این نکته ضروری است که در این شیوهٔ آموزشی، تدریجی سؤال نمودن و حرکت از مطالب آسان و مورد نیاز به سوی نکات مهم‌تر در بیان احکام کاملاً ضروری است و حتماً باید سطح فکر، قدرت فهم و شرایط سنی، علمی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی کودکان و نوجوانان را در نظر گرفت. در اینجا فرض را بر بیان احکام برای نوجوانانی قرار می‌دهیم که تازه پا به سن بلوغ می‌گذارند، و به عنوان نمونه، سؤالاتی را با معیارهای فوق مطرح نموده و در جواب‌ها از نکات تربیتی و احادیث ائمه (ع) و سخنان بزرگان دین نیز استفاده می‌نمائیم تا ضمن بیان احکام، از موعظه و نصیحت آنها نیز غافل نشده باشیم.

نمونه : تکلیف به چه معناست؟ وقت تکلیفش رسیده است، یعنی به چه چیز رسیده است؟

وقت تکلیفش رسیده است؛ یعنی مسئولیت بزرگی پیدا کرده، ارزش پیدا کرده که مورد خطاب قرار گیرد، همان طور که حضرت زهرا (ع) و حضرت علی (ع)، پدر، مادر، معلم و خواهر و برادر بزرگ تر را با این آیه خطاب می کنند. از این پس شما هم خانم و آقا شده ای و مورد خطاب خداوند هستی؛ یعنی یک مخاطب فاطمه زهرا (ع) و یکی پدر و یکی مادر و معلمت و یکی هم تو هستی و از این نظر با بقیه هیچ فرقی نداری.

شیوه قصه و داستان : قرآن کریم درباره اهمیت قصه از لحاظ تأثیری که در ارشاد و اصلاح رفتار مردم دارد می گوید : (همانا قصه های آنان برای خردمندان عبرتی است).

در استفاده از شیوه قصه و داستان باید اهل مطالعه بود و قصه های سازنده را به صورت موضوعی و متناسب با هر قشری از مخاطبان به تناسب سطح فکر، زمینه های روحی و شرایط سنی و ... آنان دسته بندی و آماده اجرا نمود. اگر برای هر قشر داستان های خاص خودشان که برگرفته از محیط زندگی و مسائل محسوس و مأنوس آنان است بیان شود، تأثیر بیشتری خواهد داشت.

فوائد استفاده از شیوه قصه و داستان :

۱- در تفهیم مطالب به کودکان و نوجوانان کمک می کند.

۲- مانع خستگی کودکان و نوجوانان می گردد.

۳- مطلب و پیام را در ذهن، ماندگار می کند.

۴- اجرای برنامه را برای گوینده آسان تر می کند.

۵- الگوی داستانی در دل ها بیشتر تأثیر می گذارد.

محورهای بحث داستانی : دامنه حکایت و داستان بسیار وسیع است و قصه ها و حکایت ها را در کتاب های قصه و حکایت و نیز کتاب های دیگری که به صورت ضمنی حکایتی را نقل کرده اند، می توان یافت.

قصه ها و داستان ها به محورهای مختلفی چون تخیلی، افسانه ای، حکایت های تمثیلی، حکایت های قدیم، حوادث جدید و ... قابل تقسیم اند. اگر چه بیشتر انواع قصه و داستان در نوع خود مفیدند، اما چون مبنای ما ارائه محتوای آیات و روایات معصومین (ع) است، فقط در دو محور زیر بحث خود را ارائه می کنیم :

۱- حکایت های مربوط به انبیا، ائمه و صحابه که بهترین منبع برای به دست آوردن آنها، کتب روایی و تاریخ انبیاست. قرآن کریم فلسفه بیان قصه های انبیا و گذشتگان را تفکر در حالات آنان و سرنوشت تلخ و شیرینشان می داند و می فرماید : (این داستان ها را برای آنها بازگو کن، شاید بیندیشند).

۲- داستان های مربوط به اقوام پیشین، حکومت ها و تمدن های گذشته که بهترین منبع برای این قسم، قرآن و قصه های قرآنی است. این در صورتی میسر است که از زندگی گذشتگان به زیبایی آینه ای بسازیم تا کودکان و نوجوانان با نگرستن در آن به خوبی راه را از چاه تمیز دهند و این تنها، کار هنر قصه پردازی است.

شرایط داستان و قصه : در استفاده از شیوه قصه و داستان، حکایت و داستان باید شرایط زیر را داشته باشد :

۱- درست و مستند باشد.

۲- بدآموزی نداشته باشد.

۳- حس کنجکاوی را تحریک کند.

۴- موجز، مختصر و دور از زواید و صحنه های غیر لازم و جزئیات بی فایده باشد.

۵- روشن، گویا و جذاب باشد.

۶- همراه با نتیجه گیری تربیتی و آموزشی معنوی و قرآنی باشد.

شیوه طراحی و نقاشی : یکی از شیوه‌های دیگری که می‌شود پیام آیات و روایات را از آن طریق انتقال داد، شیوه طراحی و نقاشی است. به تجربه ثابت شده است که این شیوه چنان دلنشین است که اثرات آن در ذهن کودکان و نوجوانان سال‌ها می‌ماند. مراد از طراحی در این شیوه تدریس، استفاده از کمترین پاره خط‌ها جهت رساندن مطالب مورد نظر در کمترین فرصت ممکن به صورت سمعی و بصری، به مخاطب است. و منظور از شیوه نقاشی، جهت‌دهی ذهن و استعداد کودکان و نوجوانان علاقه‌مند به نقاشی از راه ترسیم یا ارائه نقاشی‌های زیبا و قابل توجه است.

استفاده از شیوه طراحی و نقاشی در صورتی مفیدتر است که :

۱- روایت یا آیه مورد بحث را حتماً از قبل حفظ کرده و آن را چندین بار پیاده کرده باشیم.

۲- امکان دیدن و رسیدن صدا به همه شاگردان وجود داشته باشد.

۳- در طراحی، فرصت کافی برای توضیح جوانب مختلف طرح وجود داشته باشد.

شروع با خواندن شعر : مربیان محترم برای تکمیل موفقیت در راه رسیدن به هدف اصلی خود که قرب الهی، رشد و کمال معنوی و جذب نونهالان و کودکان و نوجوانان مسلمان به اسلام و معارف اسلامی است، نیاز به ابزارهای جذاب، گیرا و مناسب با فضای کودکان، نوجوانان و جوانان دارند. شعر و سرود - که وسیله است نه هدف - یکی از عوامل و روش‌های مؤثر در نشر معارف الهی و تعلیم و تربیت است. دلنشینی کلام در شعر و جاذبه شگفت‌انگیز آن، دل و جان کودکان و نوجوانان را تسخیر می‌کند. در استفاده از شعر برای شروع حتماً باید برای هر قطعه شعری که خوانده می‌شود سؤالی را قبل از آن طرح نمود تا بعد از قرائت شعر، مخاطبان به آن سؤال پاسخ دهند. به طور مثال، در درس دوم «غروب یک روز بهاری» می‌توان درس را با شعر کتاب آغاز کرد و در آخر، درس را با سؤالی این‌گونه آغاز کرد : به نظر شما ما در برابر خدایی که چنین نعمت‌هایی را به ما هدیه کرده چه وظیفه‌ای داریم؟ استفاده از عنوان درس برای شروع مناسب تدریس :

۱- ایجاد انگیزه برای یادگیری

۲- جهت‌دهی به مسیر یادگیری

۳- ایجاد سؤال و تحریک حس کنجکاوی

۴- نشانه‌ای از محتوا و ساختار متن

۵- نشانه‌ای از اهداف یادگیری متن.

نکته : استفاده از همه توصیه‌ها ضرورت ندارد و شما می‌توانید به برخی از توصیه‌های زیر برای تدریس عمل کنید. همچنین می‌توانید روش‌های ذکر شده را به شکل مناسبی تلفیق کنید.

شما می‌توانید راهنمای معلم را سطر به سطر بخوانید و به آن عمل کنید.

شما می‌توانید از راهنمای معلم صرفاً به عنوان جهت‌دهنده استفاده کنید.

شما می‌توانید خطوط کلی مسیر تدریس خود را از راهنمای معلم بگیرید و سپس با توجه به اصول و اهداف برای سازماندهی مجدد محتوا اقدام کنید.

شما اگر با مطالب بخش کلیات به خوبی آشنا شوید، توانایی بسیار مطلوبی در سازماندهی مجدد محتوا کسب خواهید کرد.

شما می‌توانید با استفاده از این راهنما، به خلق (روش‌های منحصر به فرد یاددهی) بپردازید و سپس برای توصیه این روش‌ها به

همکاران خود، راهنماهای تدریس متنوعی را تولید و عرضه کنید.

این راهنمای تدریس به شما کمک می‌کند تا بر اساس اصول و اهداف برنامه درسی روش‌های منحصر به فرد خود را توسعه دهید و این حقیقت را اثبات کنید که «روش‌های تدریس بسیار متنوع و متعدّدند و معلم نباید در قالب برخی الگوهای خشک و روش‌هایی که گاه بر آنها تأکید می‌شود، گرفتار آید بلکه باید خود تولید کننده روش‌ها و الگوها باشد.»

به همین جهت در بیست درس هدیه‌های آسمانی شما صرفاً روش‌ها را می‌بینید که به مسیر آموزش شما جهت می‌دهد. روش‌های مورد اشاره عمدتاً و بر حسب نیاز عبارت‌اند از: روش قصه‌خوانی، ایفای نقش، پرسش و پاسخ، فعالیت‌های کتاب، تصویرخوانی، روش الگویی، روش خاطره‌گویی، همکاری خانواده، قصه دیواری، نقاشی، تلفیقی با درس دیگر، بازی با کلمات، روش تکلیفی، شروع با خواندن شعر، بارش فکری، شیوه طراحی و نقاشی، و... که بیشتر این روش‌ها با ساختار و اهداف مشترک درس‌ها، عمدتاً قابل اجراست. یادآوری می‌شود که شرح مختصر و موارد استفاده از روش‌های یاد شده را در بخش کلیات راهنمای تدریس ارائه گردیده است.

راهنمای تدریس صرفاً خطوط کلی و سرمشق‌ها را در اختیار شما قرار می‌دهد. پس کار و زحمت اصلی با خود شماست. مطالب این کتاب صرفاً در حکم راهنماست، نه یک دستور کار پررنگ اجباری و اداری. این توصیه‌ها صرفاً توصیه به شمار می‌روند و شما می‌توانید آنها را مطابق با اهداف و اصول تغییر دهید.

روش تدریس

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس:

۱- متن درس ماده خوبی برای شروع تدریس است. بنابراین، بیش از هر چیز مناسب است در دانش‌آموزان شوق شنیدن قصه و تحقیق و جست‌وجو درباره موضوع آن را ایجاد کنید.

این کار می‌تواند در قالب یک نمایش ارائه شود. در این صورت می‌توانید از تکنیک قصه خوانی همراه با نمایش استفاده کنید. بدین صورت که همزمان با قصه‌گویی یا قصه خوانی شما، چند نفر از دانش‌آموزان به ایفای نقش متناسب با داستان بپردازند.

۲- از دانش‌آموزان بخواهید موقعیت‌های دیگری شبیه به موقعیت ذکر شده در قصه را در ذهن خود - برای نمونه - ایجاد کرده و آن را در قالب «قصه‌گویی یا نمایش خلاق» بیان کنند.

۳- می‌توانید با استفاده از فعالیت درس (بازی کنیم، فکر کنیم) برای شروع تدریس استفاده کنیم.

۴- تصاویری از نحوه استفاده از دست‌ها را در انجام کارهای مختلف در اختیار دانش‌آموزان بگذارید و از آنها بخواهید بگویند در برابر این نعمت بزرگ چه وظیفه‌ای داریم؟

۵- مرتب کردن حروف زیر به جملاتی خوانا می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

د س ت ه ا ی ک و چ ک م ی گ و ی ن د د ر و ق ت د ع ا خ د ا ی ب ز ر گ ر ا ص د ا ب ز ن ی د
(ج) دست‌های کوچکم می‌گویند در وقت دعا خدای بزرگ را صدا بزنید.

د س ت ه ا ی ق و ی م ن م ی گ و ی ن د ب ه ی ک د ی گ ر د ر ک ا ر ه ا ک م ک ک ن ی د
(ج) دست‌های قوی من می‌گویند به یکدیگر در کارها کمک کنید.

د س ت ه ا ی م م گ و ی ن د ب ا آ ب و ض و ر ت خ و د ر ا پ ا ک ک ن ی د
(ج) دست‌هایم می‌گویند با آب وضو صورت خود را پاک کنید.

د س ت ه ا ی ش م ا چ ه م ی گ و ی ن د؟

دست‌های شما چه می‌گویند؟

۶- از دانش‌آموزان سؤال کنید آیا می‌دانید اگر دهان نداشتیم چه می‌کردیم؟ چگونه با هم صحبت می‌کردیم؟

یک دقیقه با دهان بسته زندگی کنید، حالا اگر زبان نداشتیم چه می‌کردیم؟ مزه غذاها و میوه‌ها را چگونه می‌چشیدیم؟

۷- توجه دادن کودکان به تصویر درس برای ایجاد انگیزه مناسب است. (اولین تصویر و آخرین تصویر کتاب - با توجه به آنچه در کلیات آورده شده است.)

۸- پرکردن این برگه توسط دانش‌آموزان قبل از تدریس این درس، نیز می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد. دانش‌آموزان بعد از نوشتن آن و ارائه به کلاس، موضوع را مورد بحث و گفت‌وگو قرار دهند.

۹- با توجه به فعالیت کتاب (بازی کنیم، فکر کنیم)

می‌توان از دانش‌آموزان خواست که لحظه‌ای همگی چشم‌های خود را ببندند، این چشمان بسته شما هدیه‌ای کادو شده از طرف خداوند است. حالا این کادو را باز کنید. به نظر شما ارزش آن چقدر است؟ به بزرگی همه دنیا. چرا؟ چون همه دنیا را با آن می‌بینیم.

۱۰- قصه انگشتی (مصطفی رحماندوست)

پنج نفر توی یک خانه زندگی می‌کردند. یک روز.....

اولی گفت: وقت نماز دانش‌آموزان، وقت دعا

دومی گفت: برای چی؟ چرا نماز دعا چرا؟

سومی گفت: برای تشکر از خدا

چهارمی گفت: خدای مهربونی که دست و دهان و چشم و پا داده به ما

انگشت شصت خم شد و سجده کرد و گفت: خدایا دوست داریم تو خیلی مهربونی ما دانش‌آموزان مثل گلیم تو مثل باغبونی را هنما: بعد از اجرای این بازی دست‌های کودک را به حالت قنوت نگه دارید و از نعمت‌های خدا سپاسگزاری کنید.

فعالیت‌های درس

✓ توجه: بی‌تردید سؤال کردن از دانش‌آموزان در تثبیت یادگیری آنها بسیار مؤثر است، اما لازم نیست پاسخ‌های همه دانش‌آموزان در انجام فعالیت‌ها یکسان و یکنواخت باشد. باید در انجام این فعالیت‌ها بیش از هر چیز بر تفکر، خلاقیت و نوآوری دانش‌آموزان تأکید داشته باشید. بنابراین، نتیجه کار هر یک از دانش‌آموزان در انجام فعالیت‌های پایانی ممکن است با سایرین متفاوت و در عین حال صحیح باشد. همچنین احساس و نگرش آنان در مورد موضوع فعالیت نیز اهمیت دارد که این امر می‌تواند در کیفیت انجام آن تأثیر بگذارد. اما آنچه مهم است استفاده دانش‌آموز از حداکثر توان خود برای انجام هر فعالیت است که طبیعتاً با توان دیگران تفاوت دارد.

➤ گفت و گو کنیم: این فعالیت برای جمع‌بندی پایانی از درس توسط معلم و با مشارکت کامل دانش‌آموزان طراحی شده است. داستان درس «آستین‌های خالی» به اهمیت یکی از اعضای بدن و نعمت «دست» اشاره می‌کند و دانش‌آموز را در موقعیت تفکر نسبت به عدم وجود آن و تبعات ناشی از آن قرار می‌دهد. در ادامه این فعالیت بلافاصله نعمت‌های مهمی را که خدا در بدن انسان‌ها قرار داده، توسعه بخشیده و به اهمیت سایر اعضای بدن اشاره می‌نماید تا سایر نعمت‌ها علاوه بر نعمت دست، مورد توجه و تفکر قرار گیرند. می‌توانید دانش‌آموزان را گروه‌بندی نموده و از آنها بخواهید تا مهم‌ترین عضو بدن را نقاشی نمایند. سپس از هر گروه، یک نماینده به بیان نظرات گروه پرداخته و در مورد ویژگی‌های آن عضو و دلیل اهمیت و انتخاب آن، صحبت کند. در ادامه سایر گروه‌ها به ارزیابی و

داوری پاسخ گروه‌های دیگر بپردازند. در این مرحله، معلمان عزیز گفت‌وگو را هدایت کنند تا دانش‌آموزان به این نکته اشاره کنند که اگر هر یک از اعضا به این شکل نبودند یا در اینجایی که قرار دارند، قرار نمی‌گرفتند، چه اتفاقی می‌افتاد و نتیجه بگیرند که هر عضو اهمیت خاص خود را داشته و برای برطرف کردن بخشی از نیازها مؤثر واقع می‌شود.

فراموش نکنیم این فعالیت، نه تنها اهداف درس را در حیطه شناختی برای دانش‌آموزان تثبیت و تقویت می‌نماید؛ بلکه با مورد تأیید قرار گرفتن عقاید دانش‌آموز در گروه همسالان، اهداف درس در حیطه عاطفی (نگرشی) نیز تقویت و تثبیت می‌گردد.

➤ **بازی کنیم، فکر کنیم :** از دانش‌آموزان بخواهید درباره کارکرد و تأثیر هر یک از اعضای ذکر شده ابتدا فکر نموده و سپس نظر خود را بیان کنند. سعی کنید با جهت‌دهی پاسخ‌های دانش‌آموزان، از انواع نعمت‌هایی که در هر عضو وجود دارد، تعدادی بیان شود. در ادامه نظر برخی از دانش‌آموزان ارائه شود و پیرامون آن به گفت‌وگو بپردازید.

➤ **بگرد و پیدا کن :** برای آموزش این فعالیت، پیشنهاد می‌گردد ابتدا دو یا سه دانش‌آموز داوطلب آیات و ترجمه را بخوانند. سپس همه دانش‌آموزان آن را با هم بلند بخوانند. در مرحله بعد دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو بپردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان کنند. در گروه‌بندی دانش‌آموزان توجه داشته باشید که هر بار یکی از اعضای گروه به عنوان نماینده، نظرات را مطرح نمایند تا فرصت ارائه دیدگاه‌ها در جمع دانش‌آموزان برای همه دانش‌آموزان فراهم آید. انتظار می‌رود دانش‌آموزان به نعمت‌های ذکر شده شامل دو چشم و زبان و دو لب اشاره کنند و با در نظر گرفتن یکی از این اعضا، مشکلاتی را که در صورت از دست دادن آن عضو پیش می‌آید بیان کنند. انجام درست این فعالیت، ضمن ایجاد زمینه آشنایی بیشتر با قرآن، نشانگر درک اهداف حیطه شناختی درس است و موجب می‌شود که آموخته‌های دانش‌آموزان در ذهن آنها تثبیت گردد.

➤ **دوست دارم :** برای انجام این فعالیت از دانش‌آموزان بخواهید در قالب چند جمله، احساس خود را برای شکرگزاری بیان کنند و راه‌هایی را برای تشکر از خدا پیشنهاد نمایند.

➤ **بیندیشیم :** در این فعالیت، با استفاده از برخی آیات قرآنی مرتبط با موضوع درس، تلاش می‌شود تا با تدبیر در آیات قرآن کریم جهت تحقق اهداف درس، اهداف درس در حیطه شناختی و عاطفی تثبیت گردد. ضرورتی برای حفظ آیات قرآنی وجود ندارد و توجه به مفهوم آیه و بیان ارتباط آن با درس، برای نیل به هدف این فعالیت کفایت می‌کند. برای انجام این فعالیت، توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانش‌آموز داوطلب، آیه قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانش‌آموزان با هم آیه قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو بپردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانش‌آموزان برای روشن شدن مفهوم آیه قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه یاری کنید.

انتظار می‌رود دانش‌آموزان با توجه به تصویر ارائه شده از اردوی دانش‌آموزی در دامن طبیعت که نمونه‌هایی از آن را خودشان تجربه کرده‌اند، به پدیده‌هایی که خدا در طبیعت قرار داده اشاره نمایند و با توجه به مضمون آیه و تأکید بر نعمت بودن این پدیده‌ها، به ضرورت وجود این نعمت‌ها در طبیعت اشاره کنند.

➤ **ببین و بگو :** این بخش با انجام یک فعالیت عینی و ملموس از سوی دانش‌آموزان، موجب تثبیت مفاهیم درس و تعمیق یادگیری می‌شود. شما می‌توانید با تأکید بر این امر که استفاده صحیح از نعمت‌ها به عنوان یکی از بهترین راه‌های «تشکر» از خداست، با توجه دادن دانش‌آموزان به تصاویر و امکان به کارگیری نعمت‌ها در مسیر درست و نادرست، آنها را به راه‌های استفاده صحیح از نعمت‌ها، هدایت کنید. در این فعالیت، انتظار می‌رود معلمان گرامی، حس کنجکاوی دانش‌آموزان را تحریک کنند تا با دقت در محیط

پیرامون خود و زندگی ملموس روزانه خود، مصادیق عینی دینداری و شکرگزاری را بیابند. تأکید این فعالیت بر این نکته قرار دارد که کارهای خوب ما به نوعی تشکر از خدا و تشکر عملی از خدا به خاطر نعمت‌های بی‌شمارش است.

➤ با خانواده: این فعالیت با توجه به تأثیر غیر قابل انکار خانواده در تثبیت هویت دینی آموخته شده، طراحی گردیده است. از معلمان گرامی انتظار می‌رود در جلسه بعدی پیگیری جدی از نحوه انجام این فعالیت در خانه به عمل آورند.

ارزشیابی

برای ارزشیابی تمام دروس هدیه‌های آسمان باید به تمام فعالیت‌های فردی و گروهی دانش‌آموزان (شامل فعالیت‌های کلاسی، فعالیت‌های پایانی هر درس، کار در منزل، بیان احساس، خلاقیت و ابتکار و...) از ابتدا تا انتهای تدریس توجه کنید.

نکته: آنچه پس از ارزشیابی اهمیت دارد، پیش‌بینی و اجرای برنامه‌های مناسب برای فرد یا گروهی از دانش‌آموزان است که به علل گوناگون، موفق به تحقق انتظارات درس نشده‌اند، این فرایند به گونه‌ای صورت گیرد که هر دانش‌آموز، از فرصتی مناسب برای تکمیل آموخته‌های خود بهره‌مند شود.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
خداشناسی، خودشناسی، قرآن کریم	– آشنایی با بخشندگی خدا – آشنایی با نیازمندی انسان به نعمت‌های الهی	۱	– تلقی همه داشته‌ها به عنوان بخشش‌های خداوند برای رفع نیاز موجودات	خیلی خوب – به نمونه‌های متنوعی ^۱ از نیازهای انسان و موجودات و راه‌های رفع آنها با توجه به امکانات و توانایی‌هایی که خدا بخشیده است، اشاره می‌کند. – در قالب متنی کوتاه از خداوند به خاطر بخشش نعمت‌هایش سپاسگزاری می‌نماید. – پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
	– سپاسگزاری از نعمت‌های الهی – آشنایی با پیام قرآنی ^۲		– بیان نمونه‌هایی از نیاز انسان به نعمت‌های خداوند – سپاسگزاری از نعمت‌های خداوند	خوب – به چند نمونه از نیازهای انسان و موجودات و راه‌های رفع آنها با توجه به امکانات و توانایی‌هایی که خدا بخشیده است، اشاره می‌کند. – در قالب چند جمله از خداوند به خاطر بخشش نعمت‌هایش سپاسگزاری می‌نماید. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
			– درک مفهوم پیام قرآنی	قابل قبول – به دو نمونه از نیازهای انسان و موجودات و راه‌های رفع آنها با توجه به امکانات و توانایی‌هایی که خدا بخشیده است، اشاره می‌کند. – در قالب جمله‌ای، از خداوند به خاطر بخشش نعمت‌هایش سپاسگزاری می‌نماید. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر – به کمک آموزگار به نمونه‌هایی از نیازهای انسان و موجودات و راه‌های رفع آنها با توجه به امکانات و توانایی‌هایی که خدا بخشیده است، اشاره می‌کند. – به کمک آموزگار در قالب جمله‌ای ساده از خداوند به خاطر بخشش نعمت‌هایش سپاسگزاری می‌نماید. – به کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

۱- منظور از ارائه «نمونه‌های متنوع»، بیان مثال‌هایی از ابعاد مختلف موضوع است؛ و منظور از «چند نمونه»، بیان مثال‌هایی در خصوص یکی از ابعاد موضوع است.

۲- براساس راهنمای برنامه درسی دوره ابتدایی مصوب از سوی شورای عالی آموزش و پرورش؛ پیام‌های قرآنی، حیطه‌ای از اهداف آموزشی درس هدیه‌های آسمان است که هدف آن آشنایی دانش‌آموزان با برخی عبارات قرآنی متناسب با اهداف دروس می‌باشد.

۱- در کتاب دینی سال گذشته، روش ما در بیان نعمت‌های الهی، یادآوری این نعمت‌ها بود؛ یعنی سعی در بیان اهمیت و آثار مهم آن نعمت بود. اما در این درس از روش دیگری برای بیان اهمیت نعمت‌ها استفاده می‌کنیم. روشی که همچون روش گذشته ریشه در آیات قرآن دارد. نام این روش، «سلب نعمت» است.

یعنی قرآن کریم به منظور توجه دادن به نعمت‌ها و نقش بی‌بدیل آنها در زندگی بشر، گاه مشکلات، نبود آن نعمت را یادآور می‌شود تا مخاطب بداند که این نعمتی که به سبب عادت به حضور آن، از اهمیت آن غافل شده است، چه نقش مهمی در زندگی او دارد و در صورت نبود آن چه اتفاقاتی می‌افتد. به عنوان مثال، در سوره واقعه در آیات ۶۳ تا ۷۰ خداوند شرایطی را مطرح می‌کند که آب‌های زمین تلخ گردند و باغ‌ها و زراعت‌ها تبدیل به خاشاک گردند و سپس انسان را به تفکر در ارزش این نعمت‌ها فرا می‌خواند. در این درس نیز سعی شده است تا تأثیرهای نبودن برخی نعمت‌ها را به دانش‌آموزان یادآور شویم تا آنها به جایگاه و ارزش آن نعمت پی ببرند.

۲- نکته دیگری که از این درس می‌توان استفاده کرد، تفکر دقیق نوجوان داستان نسبت به اطراف خود است. این نوجوان از صحنه‌ای که دید بی تفاوت نگذشت و درباره این مسئله و زوایای آن به تفکر فرو رفت و از خود سؤالاتی درباره نحوه زندگی فردی که به ظاهر دست نداشت پرسید.

این توجه و دقت نسبت به نعمت‌های اطراف خود، امری پسندیده است که خوب است دانش‌آموزان را نیز نسبت به آن تشویق کنیم.

۳- نکته دیگری که در رفتار این نوجوان به چشم می‌خورد و قابل تحسین می‌باشد، حس دلسوزی و شفقتی است که وی نسبت به فردی دارد که احساس می‌کند از نعمت دست برخوردار نیست. او دلش برای پیرمرد می‌سوزد و نگران وضعیت او می‌شود. این نکته فرصت خوبی است که دانش‌آموزان را به اهمیت دغدغه‌مند بودن نسبت به دیگران آگاه کنیم و این صفت پسندیده را مدح نماییم.

۴- یکی از راه‌هایی که برای درک بهتر نعمت‌های خدا وجود دارد این است که برای لحظاتی، خود را جای کسانی بگذاریم که از نعمتی محروم‌اند. همان‌گونه که این نوجوان برای لحظاتی خود را جای آن پیرمرد گذاشت و با خود گفت اگر من جای او بودم چه می‌کردم؟

این روش به درک بهتر نعمت‌های الهی و قدردانی بیشتر از این نعمت‌ها کمک می‌کند.

غروب یک روز بهاری

توضیحات درس

در میان اعمال عبادی، دعا از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. دعا نشان‌دهنده شناخت و معرفت خالق و بیانگر عجز و ضعف انسان در برابر خداوند است. دعا به عنوان یگانه راه ارتباط بندگان با مبدأ، رابطه‌ای میان خلق و خالق برقرار می‌کند که اگر این ارتباط و توجه به مبدأ نباشد، خدای مٔان عنایت خاص خود را قطع خواهد کرد؛ به همین دلیل خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: ای رسول ما، به امت بگو: اگر دعای شما نبود، خدا به شما توجه نمی‌کرد^۱. دعا وسیله جلب توجه خدا، و زمینه جذب رحمت الهی به سوی دعاکننده است و به همین دلیل است که تأکید بسیاری بر آن شده است.

در این درس که از زبان یک کودک دانش‌آموز بیان می‌شود، توجه او به خداوند به عنوان تنها برآورنده نیازهای موجودات بیان می‌شود و بر حضور دائمی خدا در زندگی، بخشش‌های مستمر و محبت‌های او نسبت به انسان‌ها و علاقه انسان به او تأکید می‌شود؛ تا از این طریق، دانش‌آموز خود را در مواجهه مستقیم با خالق هستی و علاقه‌مند به او احساس کند و در معرض گفت‌وگوی مستقیم و بی‌واسطه با وی قرار گیرد.

در این درس، بر جنبه‌های عاطفی و نگرشی تأکید بیشتری شده است تا دانش‌آموز به این تعمیم دست یابد که در جهان خدایی هست که نسبت به بندگان خلی بخشنده و مهربان است؛ آنها را آفریده و همه نعمت‌هایی را که نیاز دارند، در اختیارشان گذاشته است. نعمت‌های بسیاری که حتی اگر کسی بخواهد آنها را بشمارد، قادر به شمارش نیست. به این ترتیب، دانش‌آموز با بخشندگی خداوند از طریق توجه به نعمت‌های او آشنا می‌شود و احساس نیاز توأم با علاقه به خداوند و شکرگزاری نسبت به نعمت‌های بی‌شمار خداوند در او تقویت می‌گردد.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با دعا به عنوان راه گفت‌وگو با خداوند و بیان خواسته‌های ما با او
- ۲- تمایل به دعا کردن و گفت‌وگو با خداوند
- ۳- آشنایی با نیازمندی انسان به نعمت‌های الهی
- ۴- بیان خواسته‌ها و آرزوهای خود با خداوند در قالب یک دعای ساده
- ۵- شکرگزاری نسبت به نعمت‌های بی‌شمار خداوند، به شیوه‌ای مناسب
- ۶- آشنایی با پیام قرآنی.

۱- (قُلْ مَا يَتَّبِعُكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ؛ (سوره فرقان، آیه ۷۷)

نعمت
دعا
نیازمندی
بخشندگی
شکرگزاری

روش تدریس

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

- ۱- از دانش‌آموزان بخواهید جمله‌های ناتمام را که حاوی دعاهاى مختلف است کامل کنند. مثلاً، چون خداوند همهٔ اعمال ما را می‌بیند، دعا می‌کنم..... و نمونه‌هایی از این قبیل.
- ۲- دعایی که یکی از کودکان بخواند و دیگران با دقت گوش کرده «آمین» بگویند نیز مؤثر است و می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس باشد.
- ۳- پیشنهاد می‌شود که دعاها هرچند گاه یک مرتبه عوض شود تا تازگی و تأثیر بیشتری داشته باشد.
- ۴- می‌توان دعاها را به صورت کوتاه و در قالب شعارهای جالبی و با خط زیبا نوشت و در دیدرس کودکان قرار داد.
- ۵- می‌توان از خود کودکان خواست تا با توجه به موضوع درس دعاهایی را تهیه کنند.
- ۶- اگر نوار یا صفحه‌ای از دعاهاى جالب در دسترس باشد که با صدای مؤثر خوانده شده باشد، می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد و مورد استفاده قرار گیرد.
- ۷- خواندن متن درس بسیار مهم است. بنابراین، لازم است برای به دست آوردن بهترین شیوهٔ ارائهٔ آن به دانش‌آموزان تلاش کنید. (با توجه به آنچه در کلیات آورده شده است.)
- همچنین خواندن درس نباید حتماً به آخر وقت کلاس موکول شود، چه بسا شروع کلاس با متن درس بتواند به شما کمک بیشتری کند. می‌توانید پس از شنیدن داستان درس، از دانش‌آموزان بخواهید دربارهٔ موضوع درس با یکدیگر گفت‌وگو کنند.
- ۸- از دانش‌آموزان سؤال کنید : فکر می‌کنی پدر و مادرت چه دعایی برای تو می‌کنند؟
با طرح این پرسش‌ها فضایی برای اندیشه و تفکر بیشتر دربارهٔ درس را برای دانش‌آموزان ایجاد می‌کنید. سعی کنید مفهوم دعا در جملات دانش‌آموزان، نمایان باشد.
- ۹- در این بخش می‌توان بعد از اتمام درس در قالب یک متن سادهٔ دعاگونه با خداوند مهربان گفت‌وگو نماید و در قسمت بعد می‌توان نقاشی زیبایی را برای ابراز عشق و محبت خود به خدای هستی بخش ترسیم کند.
(نامه‌ای به خدا) یا (حرف‌هایم با او)
اگر می‌خواهی با خدا حرف بزنی یک نامه بنویس هر جوری که می‌دانی یا دلت می‌خواهد. بنویس «فقط یادت باشد که از ته ته

دلت بنویسی و برای هر کسی که دوستش داری دعا کن.»

در این قسمت می‌تواند به دلخواه خودتان عکس از خود دانش‌آموز در حال دعا کردن باشد یا تصویر دو دست که رو به آسمان بلند کرده‌اند برای اجابت دعا و...

نکته : در این قسمت بهره‌گیری از روش فردی مناسب است.

۱۰- سعی کنیم با دعا درس را به پایان برسانیم.

فعالیت‌های درس

➤ **دوست دارم :** این فعالیت به دنبال تقویت اهداف حیطه عاطفی بوده و دانش‌آموزان را به انجام فعالیتی عملی تشویق می‌کند. متن درس حس زیبای یک کودک در زیر بارش باران و دعا‌های او را به تصویر کشیده است و زمینه را برای انجام این فعالیت فراهم می‌آورد. دانش‌آموزان با صحبت از زبان یک قطره باران، با ارزش این نعمت، فایده و اهمیت آن به عنوان یکی از نعمت‌های الهی در طبیعت آشنا می‌شوند.

➤ **فکر می‌کنم :** این فعالیت به منظور تمرین فرایند تفکر منطقی پیش بینی شده و دانش‌آموزان آن را به صورت فردی انجام می‌دهند. برای انجام این فعالیت، از دانش‌آموزان بخواهید احساسات و نیازهای خود را در قالب دعا بیان کنند و تمایل خود را برای گفت‌وگو با خدا نشان دهند.

➤ **کامل کنید :** این فعالیت برای تثبیت مفهوم درس، در ذهن دانش‌آموزان طراحی شده است. دعا درخواست حاجت از خداوند برای خود یا دیگری است. با اینکه در دعا می‌توانیم خواسته‌های خودمان را مطرح کنیم، ولی دعا برای دیگران بیشتر سفارش شده است و دانش‌آموزان در سال گذشته این نکته را در زندگی حضرت زهرا سلام‌الله‌علیها آموخته‌اند که خوب است ابتدا برای دیگران دعا کنیم و سپس برای خودمان. دانش‌آموزان نام کسانی را که دوستشان دارند مانند والدین، دوستان، پیامبر، امامان و... در این گل‌ها می‌نویسند و سپس برای آنها دعا می‌کنند.

➤ **بیندیشیم :** برای آموزش پیام قرآنی، پیشنهاد می‌گردد ابتدا دو یا سه دانش‌آموز داوطلب پیام قرآنی را همراه با ترجمه و سپس همه دانش‌آموزان این پیام را همراه با ترجمه، بلند بخوانند. در مرحله بعد در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه و تصاویر ارائه شده، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو بپردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان کنند. توصیه می‌شود در صورتی که توضیحات دانش‌آموزان برای روشن شدن مفهوم پیام قرآنی کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم پیام یاری کنید.

برای تدریس این بخش، خوب است در صورت امکان، کلاس را در فضای باز تشکیل دهید و از حضور در طبیعت استفاده کنید یا اینکه چند روز قبل از تدریس، از دانش‌آموزان بخواهید تصاویر زیبایی از طبیعت و مخلوقات الهی جمع‌آوری کنند و به کلاس بیاورند. سپس آنها را به دیوار کلاس نصب کنید و توجه دانش‌آموزان را به آنها جلب کنید. از آنها بخواهید درباره این تصاویر با یکدیگر بحث و گفت‌وگو کنند و بگویند که در هر تصویر چه آفریده‌هایی هست و چه فوایدی دارند. گفت‌وگوها را هدایت کنید تا دانش‌آموزان به این نکات اشاره کنند که آفریده‌های الهی بسیار زیادند و وجود هر یک از آنها برای رفع نیاز موجودات ضرورت دارند. سپس به این نتیجه برسند که باید به سبب این همه نعمت از خدا تشکر کنیم.

در درس اول بیشتر بر آیات و نشانه‌های نهفته در وجود انسان یعنی آیات انفسی به جهت محسوس تر و ملموس تر بودن تأکید

شد. اما در درس دوم به آیات آفاقی که در بیرون از وجود انسان و در پیرامون اوست، اشاره می‌شود تا با دید گسترده تری با نعمت‌های الهی و بخشش او آشنا شود.

➤ **گفت و گو کنیم :** دانش‌آموز در این قسمت با نظارت معلم، آموخته‌های دینی خود را در جمع دانش‌آموزان کلاس تأیید نموده و آمادگی بروز رفتار دینی برای وی حاصل می‌گردد. برای انجام این فعالیت، معلمان گرامی می‌توانند پس از شنیدن نظرات دانش‌آموزان، بحث را هدایت کنند تا دانش‌آموزان به بهترین راه تشکر که مصرف کردن نعمت‌ها در جای شایسته خود است، اشاره کنند. دانش‌آموزان پیش از این با نماز و نیز تشکر زبانی به عنوان راه‌های تشکر از خدا آشنا شده‌اند.

➤ **با هم بخوانیم :** در این قسمت از فعالیت‌ها، ضمن ایجاد احساس خوشایند و دلچسب در دانش‌آموزان از خواندن شعر در قالب سرود، این ذهنیت را در آنها تقویت می‌کنیم که همه زیبایی‌های جهان، ساخته و پرداخته خالق یگانه هستی و از جانب خداوند متعال است.

✓ **نکاتی درباره شعر و نحوه خواندن آن :** زبان شعر با زبان نثر متفاوت است. پس باید به هنگام خواندن، بر روی وزن و آهنگ آن توجه و دقت بیشتری شود. بد خواندن شعر، تأثیر نامناسب بر روی شنونده آن – به خصوص اگر کودک باشد – به جای خواهد گذاشت. لذا سعی کنید دانش‌آموزان احساس، زیبایی و موسیقی شعر را به گونه‌ای دلپذیر به بچه‌ها انتقال دهند. تأکید بر روی کلمات، سکوت‌های مناسب و بجا، نشان دادن بار معنوی، عاطفی و حسی کلمات در این انتقال مؤثر است. کلمات و لغات مشکل شعر را با کمک خود بچه‌ها، برایشان توضیح دهید، اما لازم نیست تمام شعر را خط به خط معنا کنید. از دانش‌آموزان بخواهید لحن خود را مناسب با مضمون شعر تغییر دهند و به آن حس و حال ببخشند.

➤ **کامل کنید :** در این بخش دانش‌آموزان با دریافت‌های شناختی و عاطفی از محتوا و مفاهیم درس، احساس و تلقی خود را نسبت به خدا به سبب بخشش این همه نعمت‌های زیبا و به عنوان برآورنده نیازهای موجودات، بیان نمایند. سعی کنید مفهوم تشکر در جملات دانش‌آموزان، نمایان باشد.

با خانواده : این فعالیت با توجه به تأثیر غیرقابل انکار خانواده در تثبیت هویت دینی آموخته شده، طراحی گردیده است. در این فعالیت، انتظار می‌رود والدین گرامی، حس هنری دانش‌آموزان را در جهت اهداف دینی تحریک نمایند. از معلمان گرامی انتظار می‌رود در جلسه بعدی از نحوه انجام این فعالیت در خانه پیگیری به عمل آورند.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
خداشناسی، خودشناسی، قرآن کریم	آشنایی با دعا به عنوان راه گفت‌وگو با خداوند آشنایی با نیازمندی انسان شکرگزاری نسبت به نعمت‌های بی‌شمار خداوند آشنایی با پیام قرآنی	۲	تمایل به دعا کردن و بیان خواسته‌های خود با خداوند سپاسگزاری نسبت به نعمت‌های بی‌شمار خداوند درک مفهوم پیام قرآنی	در قالب متنی کوتاه دعا می‌کند و حاجت‌های خود را از خدا درخواست می‌نماید. به چند نمونه از راه‌های تشکر از خدا اشاره می‌کند و در قالب متنی کوتاه از خداوند به سبب بخشش نعمت‌هایش سپاسگزاری می‌نماید. پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
				در قالب چند جمله دعا می‌کند و حاجت‌های خود را از خدا درخواست می‌نماید. به دو نمونه از راه‌های تشکر از خدا اشاره می‌کند و در قالب چند جمله از خداوند به سبب بخشش نعمت‌های فراوانش سپاسگزاری می‌نماید. پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				در قالب جمله‌ای ساده دعا می‌کند و حاجت خود را از خدا درخواست می‌نماید. به یکی از راه‌های تشکر از خدا اشاره می‌کند و در قالب جمله‌ای، از خداوند به سبب بخشش نعمت‌های فراوانش سپاسگزاری می‌نماید. پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				به کمک آموزگار در قالب جمله‌ای ساده دعا می‌کند و حاجت خود را از خدا درخواست می‌نماید. به کمک آموزگار به یکی از راه‌های تشکر از خدا اشاره می‌کند و در قالب جمله‌ای ساده از خداوند به سبب بخشش نعمت‌هایش سپاسگزاری می‌نماید. با کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

۱- متأسفانه یکی از مشکلاتی که بسیاری از ما با آن مواجه هستیم، خلوت نکردن با خود و خدای خود به منظور مناجات و گفت‌وگو با خداست. فرهنگ مناجات با خدا که از معصومین به ما رسیده است، نشانگر آن است که هر انسانی بایستی بخشی از لحظات روزانه خود را به دعا و مناجات با خدا اختصاص دهد. این امر علاوه بر برکات و ثمرات معنوی‌ای که در زندگی ما دارد، موجبات آرامش قلب و خاطر ما را نیز فراهم می‌آورد.

۲- این درس به دنبال آن است تا دانش‌آموزان را با فرهنگ دعا و مناجات با خدا آشنا کند. چه خوب است که مخاطب ما یاد بگیرد تا از فرصت‌ها و لحظات خوب زندگی برای دعا به درگاه خدا استفاده کند و خلوتی هرچند اندک با خدای خویش داشته باشد. در روایت ما یکی از بهترین لحظات برای دعا به درگاه خداوند هنگام بارش باران است؛ زیرا باران رحمت خداست و ریزش آن نشانگر نزول رحمت الهی است و این بهترین فرصت برای بهره‌گیری از این رحمت است. از دیگر زمان‌هایی که در روایات ما زمان مناسبی برای دعا به درگاه الهی معرفی شده و این زمان‌ها را در اجابت دعا مؤثر دانسته‌اند، موارد زیر است:

(الف) به هنگام شنیدن صدای اذان

(ب) به هنگام شنیدن صوت قرآن

۳- در این درس علاوه بر توجه دادن مخاطب به دعا به درگاه الهی به برخی آداب دعا کردن که در روایات نیز به آن اشاره شده توجه کرده است. اولین این آداب، دعا کردن در زمان‌های خاص بود که در بندهای قبلی ذکر شد.

دومین آن، دعا کردن در حق دیگران و سپس در حق خود است. همان‌طور که در این درس نیز نوجوان قصه اول برای دوستان خود دعا می‌کند، سپس برای خویشاوندان و در نهایت برای خواهر و برادر و پدر و مادر خود. سومین مورد نیز بالا بردن دست‌ها به هنگام دعاست که در متون دینی مورد تأکید قرار گرفته است.

۴- نویسنده در لابه لای دعاهایی که از زبان کودک این قصه نقل می‌کند، سعی کرده تا برخی صفات خوب اخلاقی را یادآور می‌شود:

(الف) دعا کردن در حق کسانی که به گردن ما حق دارند؛ مانند معلم، پدر و مادر، پدر بزرگ و مادر بزرگ و...

(ب) توجه به افراد مریض و بیمار و دعا برای سلامتی آنها

(ج) حسادت نکردن به پیشرفت‌های دیگران و داشتن آرزوی موفقیت آنان

(د) دعوا نکردن با دوستان و آشنایان

(ه) کمک کردن به افراد پیر و ناتوان و سر زدن به آنها

(و) احترام به پدر و مادر و جلب رضایت آنها

(ز) احترام به خواهر و برادر و دوست داشتن آنها

۵- در این درس در کنار آموزش دعا، به صورت غیر مستقیم به برخی از نعمت‌های الهی نیز اشاره شده است، نعمت‌هایی که کودک از آن به عنوان هدیه‌های خداوند نام می‌برد.

این نعمت‌ها عبارت‌اند از:

خواهر و برادر، پدر و مادر، پدر بزرگ و مادر بزرگ، دوستان، خویشاوندان، معلم و باران.

۶- شکرگزاری از نعمت‌های الهی یکی دیگر از نکاتی است که در این درس به آن توجه شده است. کودک این قصه پس از آنکه تمام نعمت‌های الهی را هدیه‌هایی از جانب خدا دانست، از خدا می‌خواهد تا توفیق شکرگزاری از این نعمت‌ها را به او بدهد. پس خوب است که در این درس نیز به لزوم تشکر از خداوند به دلیل اعطای این نعمت‌ها اشاره‌ای بکنیم.

همیشه با من

توضیحات درس

این داستان به دوران کودکی پیامبر اکرم (ص) اشاره می‌کند. دورانی که پیامبر (ص) در میان خانوادهٔ حلیمه (مادر رضاعی خود) به سر می‌برد و این دایهٔ مهربان همچون کودک خود، از او نگهداری می‌کند. محمد (ص) هنوز کوچک است و برایش ممکن نیست که همراه با فرزندان حلیمه به صحرا برود و مانند آنها کار کند. اما دل مهربان او نگران برادرانی است که در صحرا با سختی‌ها دست به گریبان هستند. او این نگرانی را با حلیمه در میان می‌گذارد. حلیمهٔ دلسوز و مهربان می‌خواهد محمد خردسال را همراه فرزنداناش روانه صحرا کند، اما نگران است که آسیبی به او برسد. او سفارش‌های لازم را به فرزنداناش نموده است، ولی باز نگران امانتی است که آمنه مادر پیامبر (ص) به او سپرده است. حلیمه برای حفاظت از جان محمد (ص) مهره‌ای را به گردن او می‌آویزد، ولی محمد (ص) گردنبند را باز می‌کند و با ادب می‌گوید: مادر، از این گردنبند هیچ کاری بر نمی‌آید. من کسی را دارم که همیشه و در همه جا با من است. او مرا از خطرها حفظ می‌کند.

این داستان نمونه‌ای از رفتار پسندیدهٔ پیامبر (ص) در دوران کودکی، ایمان او به خدا و اهل تفکر بودن آن حضرت، حتی در دوران کودکی را نشان می‌دهد.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان، این درس با توجه به مناسبت‌های مرتبط با پیامبر اکرم (ص) در زمان تولد یا مبعث ایشان تدریس شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با زندگی و ویژگی‌های پیامبر اکرم (ص) در دوران کودکی
- ۲- احساس علاقه و محبت نسبت به پیامبر اکرم (ص) و اعمال و رفتار ایشان
- ۳- ادای احترام نسبت به پیامبر اکرم (ص)
- ۴- تلاش برای الگو گرفتن از زندگی و شخصیت پیامبر اکرم (ص)
- ۵- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

مهربانی

همدردی با دیگران

روش تدریس

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

۱- متن درس را همانند یک قصه، حس و حالی مناسب و متناسب با موقعیت آن برای دانش‌آموزان بخوانید.
بهره‌گیری از فن «قصه خوانی» نیز مناسب است. هنگام خواندن درس توقف، تأمل‌ها، نگاه‌های معنادار شما به بچه‌ها، حرکات سر و صورت و... همه می‌تواند از متن درس به عنوان یک متن زنده و تفکر برانگیز، ابزاری مناسب برای ایجاد فرصت یادگیری بسازد.

۲- برای اینکه کودکان به‌ویژه خردسالان به مفاهیم واقعی از پیامبر دست یابند و از او یک موجود فوق‌العاده به دور از ویژگی‌های یک انسان تصور نکنند، می‌توان از چنین عباراتی استفاده کرد :
- ما نمی‌دانیم که حضرت محمد (ص) چه چهره‌ای داشته است. ما هیچ تصویر نقاشی شده‌ای از او هنگامی که بر روی زمین زندگی می‌کرده، در دست نداریم.

- حضرت محمد (ص) یک انسان درستکار بوده است، انسانی مثل ما.

- او واقعاً زندگی کرده است، به دنیا آمده و از دنیا رفته است.

- او می‌خورده، می‌نوشیده، و می‌خوابیده است، مثل ما.

- او هم در کودکی مثل یک کودک بازی می‌کرد، مثل ما.

- وقتی که سرد بود، او هم می‌لرزید، مثل ما.

- وقتی که گرم بود، او هم عرق می‌کرد، مثل ما.

- وقتی که خوشحال بود، او هم می‌خندید، مثل ما.

- هنگامی که غمگین می‌شد، گریه می‌کرد، مثل ما.

...

نکته : فرصت خوبی است که موضوع احترام گذاشتن به مادر و پدر و رفتار صحیح با بزرگ‌ترها بار دیگر در اینجا مطرح شود و مورد بحث و گفت‌وگوی دانش‌آموزان قرار گیرد.

۳- اگر این امکان را داشته باشید که باز هم برای ایجاد اشتیاق نسبت به شنیدن داستان و درک مفاهیم آن از قصه دیواری برای این درس استفاده کنید بسیار مناسب است.

۴- می‌توانید از قبل دانش‌آموزان را به خواندن قصه دیواری تشویق کنید. قصه دیواری ابزار خوبی برای قصه‌گویی شما یا خودتان خواهد بود.

برای مثال :

- قصه دیواری می‌تواند بسیار ساده باشد؛ یعنی یک کتاب پس از جداسازی متن تصاویر، با قرار گرفتن در یک یا چند تابلو، بر روی دیوار نصب شده و در معرض دید دانش‌آموزان قرار می‌گیرد، همچنین می‌تواند به صورت ویژه برای قرار گرفتن بر روی دیوار

طراحی شود. شما می‌توانید با ذوق و سلیقه خود با استفاده از متن یا تصاویر یک کتاب، یا با تصاویری که خودتان، تهیه یا ترسیم می‌کنید، قصه دیواری تهیه کنید.

— بهترین حالت برای یک قصه دیواری، این است که از کلمات، کمتر در آن استفاده شود.
— خود دانش‌آموزان نیز می‌توانند قصه دیواری تهیه کنند. این کار برای آنها بسیار لذت بخش خواهد بود. به شرط آنکه، آمادگی کافی و امکانات لازم را برای انجام این کار داشته باشند.

فعالیت‌های درس

➤ **فکر می‌کنم:** این فعالیت به منظور تکمیل اهداف حیطه شناختی درس پیش‌بینی شده و دانش‌آموزان آن را به صورت فردی انجام می‌دهند. دانش‌آموزان با توجه به متن درس به ویژگی‌های اخلاقی دوره کودکی پیامبر اکرم (ص) از جمله مهربانی، علاقه به کار و تلاش، ایمان به خدا، همدردی با دیگران، ادب، و... اشاره می‌کنند.

➤ **دوست دارم:** در این فعالیت دانش‌آموزان مفاهیمی را که در درس راجع به کودکی پیامبر اکرم (ص) و ویژگی‌های اخلاقی ایشان آموخته‌اند با زندگی روزمره خود تطبیق می‌دهند. رفتار پیامبر اکرم (ص) در دوران کودکی می‌تواند بهترین الگوی رفتار کنونی آنها و دوستانشان باشد.

➤ **گفت‌وگو کنیم:** این فعالیت برای جمع‌بندی محتوای درس توسط معلم و با مشارکت کامل دانش‌آموزان طراحی شده است. معلمان گرامی دانش‌آموزان را گروه بندی کرده و هر کلمه را در اختیار یک گروه قرار دهند. سپس از هر گروه، یک نماینده به بیان نظرات گروه پرداخته و در مورد واژه مورد نظر، صحبت کند. در ادامه سایر گروه‌ها به ارزیابی و داوری پاسخ گروه‌های دیگر بپردازند. فراموش نکنیم این فعالیت نه تنها اهداف درس در حیطه شناختی را برای دانش‌آموزان تثبیت و تقویت می‌نماید؛ بلکه اهداف درس در حیطه عاطفی (نگرشی) نیز تقویت و تثبیت می‌گردد.

➤ **ببین و بگو:** این بخش با انجام یک فعالیت عینی و ملموس از سوی دانش‌آموزان، موجب تثبیت مفاهیم درس و تعمیق یادگیری می‌شود. شما می‌توانید با یادآوری درس پایه دوم با عنوان «مهمان کوچک» که نمونه‌هایی از رفتار پیامبر اکرم (ص) را بیان می‌کرد، ارتباط طولی مطالب را حفظ کنید. این فعالیت به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا آنچه را در رابطه با رفتار پیامبر اکرم (ص) آموخته‌اند، مرور کنند.

➤ **بیندیشیم:** با توجه به روشی که در پیش پیرامون پیام‌های قرآنی دروس گذشت، دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو بپردازند. انتظار می‌رود دانش‌آموزان با توجه به مضمون آیه به این جمله درس «من کسی را دارم که همیشه و در همه جا با من است» نائل گردند.

➤ **بگرد و پیدا کن:** این فعالیت می‌تواند به تثبیت مفاهیم درس در ذهن دانش‌آموزان کمک کند. چهار ویژگی بارز از کودکی پیامبر اسلام در متن انتخاب شده است تا دانش‌آموزان میان این ویژگی‌ها و قسمت‌های داستان ارتباط برقرار نمایند. یک مورد را خود دانش‌آموزان از متن انتخاب می‌نمایند.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
نبوت، خودشناسی، قرآن کریم	- آشنایی با برخی از ویژگی‌ها و رفتار دوران کودکی پیامبر اکرم (ص) - ایراز علاقه و احترام نسبت به پیامبر اکرم (ص) - آگاهی از نیاز ما به آشنایی با دوران کودکی پیامبر اکرم (ص)	۳	- بیان نمونه‌هایی از ویژگی‌ها و رفتار دوران کودکی پیامبر اکرم (ص) - ایراز علاقه و ادای احترام نسبت به پیامبر اکرم (ص) - تلاش برای الگو گرفتن از دوران کودکی پیامبر اکرم (ص) - درک مفهوم پیام قرآنی	- ضمن ایراز علاقه و احترام نسبت به پیامبر اکرم (ص)، به نمونه‌های متنوعی از ویژگی‌های دوران کودکی ایشان اشاره می‌کند. - مواردی را که مایل است از ویژگی‌های دوران کودکی پیامبر اکرم (ص) سرمشق بگیرد، با ذکر مثال توضیح می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
				- ضمن ایراز علاقه و احترام نسبت به پیامبر اکرم (ص) به چند نمونه از ویژگی‌های دوران کودکی ایشان اشاره می‌کند. - مواردی را که مایل است از ویژگی‌های دوران کودکی پیامبر اکرم (ص) سرمشق بگیرد، با ذکر مثال بیان می‌کند. پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				- ضمن ایراز علاقه و احترام نسبت به پیامبر اکرم (ص) به چند نمونه از ویژگی‌های دوران کودکی ایشان (در حد کتاب) اشاره می‌کند. - مواردی را که مایل است از ویژگی‌های دوران کودکی پیامبر اکرم (ص) سرمشق بگیرد، بیان می‌کند. پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				- با راهنمایی آموزگار ضمن ایراز علاقه و احترام نسبت به پیامبر اکرم (ص) به چند نمونه از ویژگی‌های دوران کودکی ایشان اشاره می‌کند. - با باری معلم مواردی را که مایل است از ویژگی‌های دوران کودکی پیامبر اکرم (ص) سرمشق بگیرد، بیان می‌کند. - با کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

ممکن است برای دانش آموزان این سؤال مطرح شود که چرا پیامبر اکرم (ص) نزد دایه زندگی می کردند و پیش مادر خودشان نبودند؛ در پاسخ می توانید چنین توضیح بدهید: افراد قبیله بنی سعد هر ساله به مکه می آمدند تا کودکان شیر خوار را با خود به صحرا ببرند و از آنها نگهداری نمایند. از این طریق هم درآمدی برای خود کسب می کردند و هم کودکان مکه در هوای پاک صحرا رشد می نمودند و از گزند بیماری ها بیشتر در امان می ماندند و مقاوم و نیرومند و با نشاط بار می آمدند. علاوه بر این، کودکان در میان مردم بادیه نشین، زبان فصیح عربی را نیز می آموختند. آن سال حلیمه نیز همراه شوهرش با قبیله بنی سعد به مکه آمدند. آمنه مادر بزرگوار پیامبر اکرم (ص)، همانند بقیه مادران قبیله قریش حضرت محمد (ص) را که شیرخواره ای یتیم بود به حلیمه سپرد تا فرزندش از مواهب زندگی در صحرا بهره مند گردد. برای اطلاع بیشتر از ماجرا، می توانید اصل این داستان را در کتاب های معتبر سیره مطالعه نمایید.^۱

متأسفانه یکی از آفت های جامعه امروز گرایش به برخی خرافات و باورهای غلط است که موجب رو آوردن برخی به فال بینی، رمالی، طلسم و برخی دیگر از رسومات غلط می شود. تمامی این موارد در دین اسلام به شدت نفی شده است و تأکید گردیده که سرنوشت تمامی انسان ها در گرو اعمال خود و تحت اراده الهی رقم می خورد. از این رو، تنها با توکل بر خدا و تلاش در جهت انجام وظایف الهی، می توان سرنوشت نیکی را برای خود رقم زد.

دانش آموزان نیز باید از همین سن فرا گیرند که برای حفظ خود از خطرهای نیاز به آویزان کردن گردنبد و دستبند و... نیست؛ بلکه با کمک خواستن از خدا و دقت و احتیاط می توانند خطرات را از خود دور کنند.

۱- سیره النبویه، ج ۱، ص ۶۹ و بحار الأنوار، ج ۱۵، ص ۳۸۶ و ۳۸۷ و ۳۸۸.

در کاخ نمرود

توضیحات درس

حضرت ابراهیم (ع) به عنوان یکی از پیامبران بزرگ الهی، از رسولان اولوالعزم و جدّ پیامبر (ص) است. او نیز از کودکی، همانند پیامبر (ص) خداپرست بود، ولی در میان اقوامی زندگی می کرد که غیر خدا را می پرستیدند. برخی به پرستش اجرام آسمانی مثل ماه و خورشید و ستاره مشغول بودند و برخی به پرستش بت ها اشتغال داشتند و در این میان، نمرود پادشاه سرزمین بابل نیز ادعای خدایی می کرد. حضرت ابراهیم (ع) با هر گروهی مطابق اعتقادشان احتجاج می کرد و به لطف الهی آنها را شکست می داد. در برابر کسانی که به «رب» بودن اجرام آسمانی اعتقاد داشتند با استناد به طلوع و غروب و ناپایداری آنها تبری خودش را اعلام کرد. در برابر کسانی که به ربوبیت بت ها معتقد بودند نیز با ماجرای شکستن بت ها و گذاشتن تبر بر روی دوش بت بزرگ، ناتوانی بت ها را به اثبات رساند. در این درس، ماجرای احتجاج او با نمرود ذکر می شود که چگونه با زیرکی توانست از مغلطه او جلوگیری کند و ناتوانی او را به اثبات برساند. ماجرای احتجاج حضرت ابراهیم (ع) با نمرود در قرآن کریم بیان شده است: آیا آن کس (نمرود) را که خداوند به او پادشاهی داده بود، ندیدی که با ابراهیم درباره پروردگارش محاجّه و گفت و گو می کرد؟ زمانی که ابراهیم گفت: خدای من کسی است که زنده می کند و می میراند، او گفت: من هم زنده می کنم و می میرانم. ابراهیم گفت: خداوند، خورشید را از مشرق می آورد، پس تو (که می گویی حاکم بر جهان هستی)، خورشید را از مغرب بیاور. (در اینجا بود که) آن مرد کافر مبّهوت و وامانده شد؛ و خداوند قوم ستمگر را هدایت نمی کند.^۱

اهداف درس

- ۱- آشنایی با حضرت ابراهیم (ع) به عنوان یکی از پیامبران بزرگ الهی
- ۲- احساس علاقه نسبت به حضرت ابراهیم (ع) و اعمال و رفتار ایشان
- ۳- ادای احترام به حضرت ابراهیم (ع) به عنوان پیامبر بزرگ الهی
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

۱- «أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أَحْيِي وَمُتُّ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالسَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ» سورة بقره، آیه ۲۵۸.

مفاهیم کلیدی

حضرت ابراهیم (ع)

نمرود

بت پرستی

خدا پرستی

روش تدریس

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

۱- با توجه به ساختار داستانی این درس، بهترین شروع، ایجاد شوق برای شنیدن داستان در کودکان است. فرصت مناسبی را به تعریف داستان درس و سپس خواندن آن - یا به عکس - اختصاص دهید. فراموش نکنید که متن درس را باید در قالب یک داستان بخوانید (یا تعریف کنید) نه یک متن ساده درسی.

همچنین می‌توانید خودتان ضمن تعریف یا خواندن متن درس حرکات شخصیت‌های اصلی آن را انجام داده و سخنان آنها را تکرار کنید. تعدادی از دانش‌آموزان هم (با هماهنگی و تمرین قبلی) می‌توانند شما را همیاری کنند.

۲- اگر دسترسی به نقاشی یا پوستری در این زمینه دارید می‌توانید از آن برای نمایش استفاده کنید.

۳- تصاویر درس نیز می‌تواند ابزار خوبی برای یک شروع مناسب و سؤال برانگیز باشند. (با توجه به آنچه در کلیات آورده شده است.)

۴- با توجه به فعالیت کتاب (گفت‌وگو کنیم) از دانش‌آموزان می‌خواهیم چند ویژگی از حضرت ابراهیم (ع) را بگویند و در رابطه با آن ویژگی‌ها در کلاس صحبت کنند. این فعالیت می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

۵- روش ماکت سازی و ساخت بت‌ها و تبرهای مختلف و برگزاری مراسمی جهت شکستن بت‌ها در حیاط مدرسه توسط دانش‌آموزان (با استفاده از گل رس و مقوا)

۶- در صورت امکان تهیه کارتون یا فیلم حضرت ابراهیم (ع)

فعالیت‌های درس

➤ فکر می‌کنم : این فعالیت به منظور تمرین فرایند تفکر منطقی و به صورت فردی انجام می‌گیرد. به دانش‌آموزان فرصت دهید هر کدام جمله مربوط به این قسمت را کامل کنند. سپس نظر چند نفر را جویا شوید. دانش‌آموزان با توجه به تلاش پیامبران برای دعوت مردم به نیکی‌ها، از آنها الگو می‌گیرند و هم با امر به معروف و نهی از منکر و هم با انجام نیکی‌ها به‌طور عملی، دیگران را به انجام کارهای نیک دعوت می‌کنند و در پاسخ به سؤال دلیل عدم سجده حضرت ابراهیم (ع)، به خداپرستی او اشاره می‌کنند.

➤ دوست دارم : دانش‌آموزان در این بخش به آنچه در پیش فکر کرده‌اند و فهمیده‌اند، ابراز علاقه می‌کنند. برای انجام این فعالیت از دانش‌آموزان بخواهید در قالب یک جمله، مطالبی را که در درس راجع به حضرت ابراهیم (ع) و ویژگی‌های اخلاقی ایشان

آموخته‌اند با زندگی خود تطبیق دهند. آنها باید بیاموزند که رفتار حضرت ابراهیم (ع) می‌تواند الگوی رفتار کنونی آنها و دوستانشان باشد. مهم‌ترین هدف این فعالیت، تفهیم این مطلب به دانش‌آموزان است که بدانند آنها نیز اگر بخواهند و سعی کنند، می‌توانند همچون حضرت ابراهیم (ع) در برابر ستمگران مقاوم و مبارز، اهل تفکر و استدلال و... باشند.

➤ **بیندیشیم :** پس از آموزش پیام قرآنی (با توجه به شیوه ارائه شده در درس قبل)، دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه و تصویر ارائه شده، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو بپردازند. نمایندگان هر گروه، نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان کنند. انتظار می‌رود دانش‌آموزان ضمن یادآوری تلاش‌ها و مبارزات حضرت ابراهیم (ع)، به این نتیجه برسند که حضرت ابراهیم (ع) با انجام این کارهای خوب به چه مقام والایی رسیده که خدا بر او درود می‌فرستد؛ پس ما هم با الگوگیری از ایشان تلاش کنیم تا با انجام کارهای نیک، محبت الهی را به سوی خود جلب نماییم.

➤ **کامل کنید :** این فعالیت برای جمع‌بندی پایانی از درس طراحی شده است. با طرح این فعالیت در گروه‌ها، از هر گروه یک نماینده به بیان نظرات گروه می‌پردازد. در این مرحله، معلمان عزیز گفت‌وگو را هدایت کنند تا دانش‌آموزان به ویژگی‌های حضرت ابراهیم (ع) از قبیل خداشناسی و خداپرستی، مقاومت و مبارزه، دلسوزی و تلاش برای هدایت دیگران، اهل فکر بودن و... اشاره کنند. فراموش نکنیم این فعالیت نه تنها اهداف درس در حیطه شناختی را برای دانش‌آموزان تثبیت و تقویت می‌نماید، بلکه اهداف درس در حیطه عاطفی (نگرشی) نیز تقویت و تثبیت می‌گردد.

➤ **گفت‌وگو کنیم :** این فعالیت نیز برای جمع‌بندی درس طراحی شده است. در این فعالیت انتظار می‌رود معلمان گرامی، حس کنجکاوی دانش‌آموزان را تحریک نموده تا دانش‌آموزان با دقت در داستان، مصادیق عینی را بیابند. در واقع، این فعالیت به دنبال توسعه مفاهیم اساسی درس و بسط یادگیری با مشارکت فعال دانش‌آموزان است.

➤ **بین و بگو :** این فعالیت انتظار می‌رود دانش‌آموزان به خداپرستی حضرت ابراهیم (ع) در نوجوانی – که در درس به آن اشاره شده است – اشاره کنند. این فعالیت ضمن حفظ ارتباط طولی و عرضی دروس، می‌تواند به تثبیت مفهوم درس در ذهن دانش‌آموزان کمک کند.

➤ **با خانواده :** دانش‌آموزان با مراجعه به قرآن کریم متوجه می‌شوند نام این سوره به نام آن حضرت ابراهیم نام گذاری شده است.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشاندهای تحقق	سطوح عملکرد
نبوت، قرآن کریم	— آشنایی با حضرت ابراهیم (ع) به عنوان یکی از پیامبران بزرگ الهی	۴	— بیان داستانی از زندگی حضرت ابراهیم (ع) به عنوان یکی از پیامبران بزرگ الهی	خیلی خوب
				خوب
				قابل قبول
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

۱- در این درس دانش‌آموز یاد می‌گیرد که یک انسان خداپرست از هیچ کس و هیچ چیز جز خدا نمی‌ترسد و زیر بار زور دیگران نمی‌رود. با آنکه در زمان حضرت ابراهیم، کسی جرأت مخالفت با نمرود را نداشت، اما حضرت ابراهیم در برابر او ایستاد و هیچ ترسی از او به دل راه نداد؛ زیرا کسی که به خدا ایمان دارد از غیر خدا نمی‌ترسد.

۲- نکته ظریف دیگری که در این درس به آن توجه شده است این است که حضرت ابراهیم با وجود خشم نمرود از او حاضر به ترک وظایفش نبود؛ یعنی با آنکه پادشاه سرزمین او، مخالف کارهایش بود، اما او تنها به دنبال این بود که کار درست را انجام دهد، هرچند به خشم نمرود منجر شود. مخاطب نیز باید فرا گیرد که در تمام زندگی فقط باید به دنبال انجام کارهای درست باشد حتی اگر برخی دوستان وی از این کارها خوششان نیاید.

بنابراین، هیچ گاه نباید به دلیل خشم دیگران یا برای به دست آوردن دل دیگران، کار درست و صحیح را کنار گذاشت و رو به کارهای ناپسند آورد.

همچنین هیچ گاه نباید از زدن حرف حق بترسیم حتی اگر در برابر زورگوترین افراد، یعنی نمرود باشد.

۳- نکته دیگری که از این درس می‌توان استفاده کرد توجه دادن دانش‌آموزان به امر به معروف و نهی از منکر است؛ یعنی هیچ یک از ما نباید نسبت به اشتباهات اطرافیان خود بی توجه باشیم و باید تا آنجا که می‌توانیم جلوی این اشتباهات را بگیریم و دیگران را نیز متوجه این اشتباهات بکنیم. همان گونه که حضرت ابراهیم (ع) در برابر اشتباه مردم شهر خود بی تفاوت نماند و آنها را به دوری از بت‌ها و پیمودن راه درست ارشاد می‌نمود.

۴- نکته دیگری که از درس آموخته می‌شود زیبا سخن گفتن و آرام سخن گفتن در برابر دیگران و حتی دشمنان است. برخی‌ها گمان می‌کنند که برای امر به معروف حتماً باید تند سخن گفت و داد و فریاد کرد در حالی که در داستان به این نکته اشاره شده که حضرت ابراهیم در برابر داد و فریاد و خشم نمرود به آرامی سخن می‌گفت و هیچ گاه عصبانی نمی‌شد.

روز دهم

توضیحات درس

در طول تاریخ نهضت‌ها و انقلاب‌های بسیاری به دست انسان‌ها صورت گرفته است که تنها آثار بعضی از آنها بر جای مانده است که از میان آن، نهضت عاشورای حسینی نمود ویژه‌ای دارد. حماسه عاشورا شورانگیزترین حماسه تاریخ بشری است که نیرومندترین احساسات میلیون‌ها انسان را برانگیخته و از مرزهای جغرافیایی و اعتقادی نیز در گذشته و قداست خویش را در میان سایر ادیان نیز حفظ کرده است. به جهت اهمیت این قیام مقدس، درس «روز دهم» به تبیین واقعه عاشورا به عنوان یکی از مهم‌ترین وقایع تاریخ اسلام می‌پردازد. در این درس، ضمن تأکید بر بزرگداشت قیام امام حسین (ع) و مراسم روز عاشورا، سعی شده تا با بیان ویژگی‌ها و خصایص دو گروه متخاصم، تصویر مناسبی از عظمت و رشادت امام حسین (ع) و یارانش و پستی و پلیدی گروه مقابل را به دانش‌آموزان نشان دهد.

نکته : پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس در ماه محرم یا با توجه به مناسبت‌های مرتبط با قیام امام حسین (ع) همچون روز اربعین تدریس شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با مراسم بزرگداشت قیام امام حسین (ع) و روز عاشورا
- ۲- اشتیاق به شرکت در مراسم روز عاشورا
- ۳- مشارکت در برگزاری مراسم مربوط به شهادت امام حسین (ع) و یاران باوفایش
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

عاشورا
عزاداری
شهادت
مظلومیت
اسارت
نوحه خوانی

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

- ۱- عنوان درس قسمتی از محتوا را آشکار می‌کند. تصاویر و خود درس می‌تواند شروع مناسب برای تدریس باشد. (با توجه به آنچه در کلیات آورده شده است.)
 - ۲- در آموزش این درس می‌توان از فعالیت در زنگ هنر برای شروع مناسب تدریس استفاده کرد و از آنها خواست یک سری پارچهٔ مشکی، چوب حصیر، و... بیاورند و از آنها بخواهیم که پرچم، پیشانی بند، پلاکارد و کتیبه درست کنند و توی آن بنویسند. روز درس از آنها بخواهیم پرچم‌ها را در بیاورند و به در و دیوار کلاس بزنند.
 - (نوحه خوانی، شبه سینه زنی انجام شود) توسط خود دانش‌آموزان.
 - ۳- اجرای نمایش و همچنین تهیهٔ قصهٔ دیواری نیز در این زمینه مناسب است.
 - ۴- در این قسمت نیز می‌توان از فعالیت (دوست دارم) این درس، برای شروع مناسب استفاده کرد. (خاطره‌گویی، گرفتن عکس، نوشتن خاطره‌ها از بزرگ‌ترها، مصاحبه با افراد مختلف در مراسم عزاداری و تهیهٔ فیلم، فیلم‌های تلویزیون که در این ایام پخش می‌شود.)
 - ۵- همچنین اجرای مراسم نوحه خوانی و زیارت عاشورا در مدرسه برای شروع مناسب استفاده کرد.
 - ۶- از دانش‌آموزان بخواهید خاطرات خود را از شرکت در مراسم عزاداری عاشورا و تاسوعا که داشته‌اند، بیان کنند یا بنویسند.
 - ۷- به کمک دانش‌آموزان، نمایشگاهی از عکس، نقاشی و کتاب در مورد مراسم عزاداری امام حسین علیه‌السلام برگزار کنید.
- نکته :**
- الف) بهتر است این مراسم در ایام محرم برگزار شود تا کمتر شکل نمایشی پیدا کند.
 - ب) بیش از هر چیز مسئولیت تهیه و تدارک برنامه و اجرای آن را بر عهدهٔ دانش‌آموزان بگذارید.
 - ج) در صورت امکان از همکاری اولیای دانش‌آموزان بهره بگیرید.
 - ۸- ایجاد فضایی برای گفت‌وگو میان دانش‌آموزان و تبادل اطلاعات و بیان خاطرات آنها می‌تواند بسیار مفید باشد.
 - ۹- بهترین شیوه برای تدریس این درس خواندن توسط معلم در قالب یک داستان است که خود شما متن را با احساس قرائت کنید و دانش‌آموزان با دقت به آن گوش کنند.
 - در این موقع لازم است فضای کلاس و حتی پیرامون آن از هر گونه حرکت و یا سر و صدایی خالی باشد.
 - کاری کنید که دانش‌آموزان محو خواندن شما شوند.
 - کاری کنید که هر یک از دانش‌آموزان نوشتهٔ کتاب را خطاب به خود تلقی کنند و خود را مخاطب جملات شما بدانند. قدرت آن را داشته باشد (یا با تمرین، آن را پیدا کند) که تمام حواس مخاطبان خود را زیر نفوذ نگاه و کلام و حرکات‌های خویش بگیرد. تا آنجا که مخاطب‌های او، موفقیت خویش را فراموش کنند و در اثر سردی و گرمی هوا، همواری و ناهمواری جا، سر و صداهای اطراف و... دل از پیگیری قصهٔ قصه‌گو برنگیرند. حرکات بدن، به‌ویژه چهرهٔ قصه‌گو، کمک بسیار مناسبی به شنونده می‌کند. شنونده، ضمن اینکه به کلمه‌هایی که به تصاویر داستان جان می‌بخشد، توجه دارد، در تمام مدت به قصه‌گو نیز چشم می‌دوزد.
 - اثر بخشی این درس به میزان تسلط شما در خواندن متن درس و برقراری ارتباط چشمی و عاطفی با دانش‌آموزان بستگی دارد.

۱۰- چنان که در متن درس هم ملاحظه می فرمایید، درس تشکیل شده است از بخشی درباره امام حسین (ع)، بخشی درباره دوستان او و بخشی درباره دشمنان او. بنابراین، توصیه می شود پس از هر بخش، فرصت مناسبی برای فکر کردن درباره موضوع آن به دانش آموزان بدهید یا احیاناً بحث کوتاهی درباره آن مطرح نمایید.

فعالیت های درس

➤ **فکر می کنم :** در این فعالیت به دانش آموزان فرصت دهید، هرکدام جمله مربوط به این قسمت را کامل کنند. می توانید دانش آموزان را هدایت کنید تا به ویژگی های بارز ماه محرم مثل ماه شهادت امام حسین، ماه عزاداری، ماه درس گرفتن از امام حسین و... اشاره کنند.

➤ **دوست دارم :** در این فعالیت، دانش آموزان اشتیاق خود را برای مشارکت در برگزاری مراسم عزاداری با ذکر کارهای متفاوتی نشان می دهند. در این قسمت می توانید با استفاده از فرصت ماه محرم و تدریس پیمانه ای این درس، کارهای مختلف یک هیئت دانش آموزی را به صورت واقعی میان دانش آموزان تقسیم نموده و در نمازخانه یا سالن مدرسه، نمایشی از هیئت دانش آموزی اجرا نمایید.

➤ در جمله ابتدایی این فعالیت با یادآوری تشنگی امام حسین (ع) و یارانش در روز عاشورا بر ضرورت یادآوری همیشگی قیام عاشورا تأکید می گردد.

➤ **کامل کنید :** این بخش با برقراری ارتباط میان مفاهیم درس، به تثبیت اهداف کمک می کند. کلمه «نماز» حدیث امام حسین (ع) را تکمیل می نماید.

➤ **ببیندیشیم :** پس از روخوانی پیام قرآنی و ترجمه آن، دانش آموزان در گروه های چند نفره با توجه به مضمون آیه و تصویر ارائه شده، به گفت و گو پردازند. نمایندگان هر گروه نتایج گفت و گوی خود را برای دیگران بیان کنند. انتظار می رود دانش آموزان این نکته را دریابند که امام حسین علیه السلام و یاران با وفایش در راه خدا با دشمنان مبارزه می کردند. خدا چنین انسان هایی را دوست دارد و به آنها پاداش می دهد و دشمنان آنها را دوست ندارد.

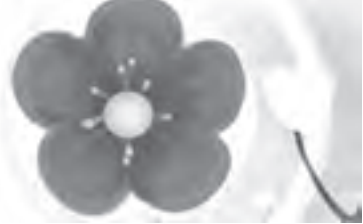
➤ **گفت و گو کنیم :** این فعالیت برای جمع بندی پایانی از درس طراحی شده است. از هر گروه یک نماینده به بیان نظرات گروه می پردازد دانش آموزان به موارد متعددی از جمله برگزاری برنامه های عزاداری، دعوت کردن دوستان به انجام کارهای خوب و دوری از کارهای بد (امر به معروف و نهی از منکر) و... اشاره کنند.

➤ **بگرد و پیدا کن :** این فعالیت برای تثبیت اهداف درس در ذهن دانش آموزان طراحی شده است. دانش آموزان ضمن مرور حس هنری خود، با این پیام امام حسین (ع) آشنا می شوند که ایشان به مبارزه با دشمنان پرداخت تا ذلت و خواری را نپذیرد. با خانواده : این فعالیت با توجه به علاقه دانش آموزان به مداحی طراحی شده است. این فعالیت می تواند به صورت غیرمستقیم به تقویت رابطه عاطفی میان دانش آموزان و اهل بیت امام حسین علیه السلام کمک کند.

❁ توجه به این نکته حائز اهمیت است که لازم نیست پاسخ های همه دانش آموزان در انجام فعالیت ها یکسان و یکنواخت باشد؛ بلکه باید در انجام این فعالیت ها بیش از هر چیز بر خلاقیت و نوآوری، علاقه، توان و امکانات دانش آموزان تأکید داشته باشید. بنابراین، نتیجه کار هر یک از دانش آموزان در انجام فعالیت های پایانی به طرز محسوسی با سایرین متفاوت است. همچنین احساس و نگرش آنان در مورد موضوع فعالیت نیز اهمیت دارد که این امر می تواند در کیفیت انجام آن تأثیر بگذارد. اما آنچه مهم است استفاده دانش آموز از حداکثر توان خود برای انجام هر فعالیت است که طبیعتاً با توان و امکان دیگران تفاوت دارد.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشیانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
مراسم اسلامی، قرآن کریم	- آشنایی با مراسم بزرگداشت قیام امام حسین(ع) و روز عاشورا - آشنایی با پیام قرآنی	۵	- بیان آداب و مراسم روز عاشورا - اشتیاق به شرکت در مراسم روز عاشورا - درک مفهوم پیام قرآنی	- نمونه‌هایی از آداب و مراسم روز عاشورا را بیان می‌کند و در مراسم آن شرکت می‌نماید. - پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
				- نمونه‌هایی از آداب و مراسم روز عاشورا را بیان می‌کند و در مراسم آن شرکت می‌نماید. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				- نمونه‌هایی از آداب و مراسم روز عاشورا را بیان می‌کند و برای شرکت در آن اشتیاق نشان می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				- با راهنمایی معلم نمونه‌هایی از آداب و مراسم روز عاشورا را بیان می‌کند و برای شرکت در آن اشتیاق نشان می‌دهد. - به کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
	نیازمند آموزش و تلاش بیشتر			

- ۱- این درس با هدف آشنایی با مراسم و آیین‌های روز عاشورا نگاشته شده است؛ پوشیدن لباس سیاه، سینه‌زنی، نوحه‌خوانی، راه اندازی دسته‌های عزاداری و ... این آیین‌ها در سراسر کشور ما وجود دارد و چه خوب است که همکاران هر شهر و منطقه از فرصت این درس استفاده کنند و به بیان آیین‌های محلی و رسوم عزاداری در منطقه خود بپردازند.
- ۲- یکی از آفت‌های امروزی عزاداری‌های ما، به راه انداختن دسته‌های عزاداری با ابزارآلات موسیقی است. اگر دقت شود در این درس هیچ اسمی از این گونه ابزارآلات موسیقی آورده نشده است و صرفاً بر آیین‌های اصیل عزاداری و اشک ریختن به مظلومیت امام حسین و خاندان آن حضرت تکیه شده است تا روش‌های صحیح عزاداری را آموزش دهد.
- ۳- یکی از سنت‌های بسیار پسندیده در ظهر عاشورا اقامه نماز جماعت ظهر است. عزاداران با اقتدا به امام حسین (ع) که در بحبوحه جنگ نیز حاضر به ترک نماز اول وقت و جماعت ظهر عاشورا نشد، با شنیدن صدای اذان ظهر، با متوقف کردن مراسم عزاداری، به نماز می‌ایستند.
- این درس فرصت خوبی برای تذکر این عمل نیکوست. مخاطب باید بداند که هیچ چیز حتی عزاداری امام حسین (ع) نیز نباید مانع خواندن نماز اول وقت شود و اگر کسی چنین نکند، قطعاً به روش امام حسین (ع) و خواسته او عمل نکرده است.
- ۴- در این درس به یکی از اهداف قیام امام حسین (ع) در حدّ فهم و درک مخاطب اشاره شده است: مبارزه با ستمگران. امام حسین (ع) جان خود و فرزندان خود را داد تا زیر بار ستم ظالمان نرود و از حق دفاع کند. نکته‌ای که در درس قبل نیز به آن اشاره شد، حضرت ابراهیم نیز هیچ گاه حاضر نشد برای خشنودی نمرود، دست از دین خود بردارد.
- ۵- در این درس با یکی از دلایل عزاداری امام حسین نیز آشنا می‌شویم:
زنده نگه داشتن یاد و خاطره امام حسین (ع)
اساساً یکی از دلایلی که باعث شده است در روایات ما تا این حد بر عزاداری امام حسین (ع) تأکید شود، زنده نگه داشتن راه و روش امام در مبارزه با ظلم و دفاع از دین است تا برای همیشه درسی برای همگان شود. در طول تاریخ، دشمنان دین خیلی تلاش کردند تا یاد امام حسین (ع) را از ذهن مردم بیرون کنند (از تخریب حرم امام حسین (ع) در زمان حکومت عباسی گرفته تا ممنوع کردن عزاداری برای ایشان در زمان رضا خان) اما همین عزاداری‌ها یاد آن حضرت را در جامعه زنده نگه داشته است.
- ۶- یکی از اهداف این درس، تشویق دانش‌آموزان به مشارکت در برگزاری مراسم عاشورا است.
مثل کمک به سیاه پوش کردن مسجد یا مدرسه، حضور در دسته‌های عزاداری، و موارد دیگری که شما همکاران محترم می‌توانید دانش‌آموزان را به انجام آن ترغیب کنید.
- ۷- این درس فرصت خوبی است تا دانش‌آموزان را به فکر واداریم تا درباره راه‌های پیروی از امام حسین (ع) بیندیشند. نکاتی مانند توجه به نماز و نماز جماعت، مبارزه با ستمگران، حضور پر شور در مراسم عزاداری، توجه به دستورات آن حضرت و ... می‌تواند مواردی از این پیروی باشد.

بانوی قهرمان

توضیحات درس

در طول تاریخ، گاهی به انسان‌های بزرگ و ارجمندی برخورد می‌کنیم که از محدودهٔ زمان خود پا فراتر نهاده و زندگی‌شان برای همیشه در تاریخ می‌درخشد و همواره الگویی بزرگ برای انسان‌های حق‌جو می‌شوند. این افراد متعلق به همهٔ نسل‌های بعد از خود هستند. حضرت زینب (س)، دختر امام علی (ع) و حضرت فاطمه (س) نمونهٔ بارزی از این افراد است. زندگی ایشان که با حادثهٔ جانسوز کربلا گره خورده، تبیین‌کنندهٔ اهداف نهضت عظیم عاشورا و رسالت جدّ بزرگوار و امامان خویش است. زینب (س) پس از شهادت برادر، عهده دار رسالتی بزرگ می‌شود، سرپرستی زنان و کودکان و از همه مهم‌تر رساندن پیام عاشورا به گوش مردمان فریب‌خورده و غافل از حق و باطل. زینب (س) پیام و رسالت برادرش حسین (ع) و اهداف قیام عاشورا را به کوفه و شام و مدینه و هرجای دیگری که توانست ابلاغ نمود و با هجرت‌ها و مجاهدات خستگی‌ناپذیر خود به تبیین آن پرداخت و همگان را از ماهیت ظلم ستیزی و حق‌جویانه آن آگاه کرد. زینب (س) در شجاعت و شهامت، سخنوری و نطق، عقل و تدبیر و هدایت و رهبری هر آنچه را که از محضر پیامبر (ص) و علی و فاطمه و حسنین (ع) آموخته بود در مرحله عمل پیاده کرد و ذره‌ای ضعف از خود نشان نداد. درس بانوی قهرمان با تأکید بر نقش حضرت زینب (س) در انقلاب عاشورا، سعی دارد که چهرهٔ دوست‌داشتنی و فداکار او را به دانش‌آموزان نشان دهد.

نکته : پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس در ماه محرم و صفر و یا با توجه به مناسبت‌های مرتبط با حضرت زینب (س) همچون روز پرستار تدریس شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با حضرت زینب (س) به عنوان یکی از زنان مؤمن
- ۲- احساس علاقه و محبت بیشتر به حضرت زینب (س)
- ۳- تلاش برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار حضرت زینب (س)
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

حضرت زینب (س)
اسارت

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

۱- با استفاده از حروف نام حضرت زینب (س) یا با استفاده از اطلاعاتی جزئی در مورد ایشان یا به هر شکل دیگری که مناسب می‌دانید می‌تواند باب گفت‌وگو با دانش‌آموزان را در مورد ایشان باز کند.

بدین ترتیب می‌توانید از اطلاعات آنها در این باره استفاده کنید و بگذارید خود آنها کمی درباره حضرت زینب (س) گفت‌وگو کنند.
نکته : برای آشنا ساختن دانش‌آموزان با شخصیت و زندگی حضرت زینب (س) تا آنجا که ممکن است بر روی سرپرستی و پرستاری از کودکان و زنان و نیز مدیریت کاروان اسرا توسط حضرت زینب (س) طی رفتن از کربلا به شام تأکید کنید.

۲- بهتر است در بدو ورود به کلاس، شوق، ذوق و علاقه به شنیدن داستان را به گونه‌ای در دانش‌آموزان ایجاد کنید. مثال زیر می‌تواند نمونه‌ای از این قبیل فعالیت‌ها باشد :

از دانش‌آموزان سؤال کنید :

آیا تا به حال داستانی درباره حضرت زینب (س) خوانده یا شنیده‌اید؟

درباره بانوی قهرمان کربلا چه می‌دانید؟

دانش‌آموزان عنوان درس را می‌بینند و به آن می‌اندیشند :

قهرمان چه کسی است؟

حضرت زینب (س) کیست؟

آنگاه در مورد این موضوع با معلم و دوستان‌شان گفت‌وگو می‌کنند.

۳- چند نمونه رفتار را نام ببرید یا تصاویر آنها را نشان دهید و از دانش‌آموزان بخواهید رفتارهایی را که نشانه شجاعت‌اند، مشخص کنند و نام ببرند.

۴- یادآوری از شهید محمدحسین فهمیده نوجوان سیزده ساله‌ای که با نارنجک، خود را زیر تانک دشمن انداخت و آن را منهدم کرد و خود نیز شربت شهادت نوشید، می‌تواند در بحث فداکاری شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

۵- قصه‌ای به نام کودک نیکوکار می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

روزی چند کودک با هم بازی می‌کردند. نزدیک محل بازی آنها چاهی بود که مردم از آن آب می‌کشیدند. یکی از بچه‌ها از کنار چاه می‌گذشت. پایش لیز خورد و نزدیک بود در چاه بیفتد. کودک دیگری با چابکی دوید و او را گرفت که در چاه نیفتد. مادر بچه، دوان دوان آمد و بچه‌اش را در آغوش کشید و از خوشحالی فریاد زد : آفرین به این کودک مهربان! و سپس رو به مردم کرد و گفت : ببینید این کودک شجاع چگونه بچه مرا از مرگ نجات داد.

همه به این کودک دلیر و مهربان، آفرین گفتند و از او پرسیدند :

اسم تو چیست؟

گفت : علی.

سؤال کردند : پسر که هستی؟

پاسخ داد : پسر ابوطالب هستم.

حضرت علی (ع) از کودکی شجاع و نیکوکار بود.

- ۶- اجرای یک مسابقه با طرح سؤالاتی که یکی از افراد یا گروهی از آنها با کلمه «بله» یا «خیر» پاسخ دهند، می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد. نمونه‌هایی از این سؤالات عبارت‌اند از :
- آیا می‌دانید زندگی کنونی ما مدیون جانبازی شهیدان است؟
 - آیا می‌دانید شهیدان چون شمع سوختند تا اسلام و ایران را روشن کنند؟
 - آیا می‌دانید که در دوران دفاع مقدس، جوانان مؤمن از سراسر کشور با انتخاب خود به جبهه رفته و برای دفاع از اسلام و میهن جان داده‌اند، اما تسلیم دشمن نشدند؟
 - آیا با نام و زندگی و سخنان تعدادی از شهیدان آشنا هستید؟
 - آیا یاد شهیدان همواره باید در خاطره‌مان باشد؟

فعالیت‌های درس

- **بدانیم :** این بخش در راستای تقویت و تکمیل مفاهیم اصلی درس، قرار داده شده است. گفتنی است که محتوای این بخش جزء درس بوده و در فرایند آموزش نقش قابل توجهی ایفا می‌کند.
- **کامل کنید :** این فعالیت به صورت فردی انجام می‌گیرد. دانش‌آموزان با توجه به آموخته‌های خود احساس بیزاری و تبری خود را از یزید و اطرافیان وی نشان می‌دهند.
- **فکر می‌کنم :** برای انجام این فعالیت، از دانش‌آموزان بخواهید مطالبی را که در درس راجع به حضرت زینب(س) آموخته‌اند با زندگی روزمره خود تطبیق دهند. آنها باید بیاموزند که رفتار حضرت زینب (س) می‌تواند الگوی رفتار کنونی آنها و دوستان‌شان باشد. مهم‌ترین هدف این فعالیت، توجه دانش‌آموزان به صبر، استقامت، مبارزه و پایداری حضرت زینب در برابر دشمنان اسلام است.
- **گفت‌وگو کنیم :** این فعالیت با هدف جمع‌بندی پایانی از درس طراحی شده است. معلمان گرامی می‌توانند هر ویژگی را به یکی از گروه‌ها سپرده و نظرات دانش‌آموزان را جمع‌بندی نماید.
- فراموش نکنیم این فعالیت نه تنها اهداف درس در حیطه شناختی را برای دانش‌آموزان تثبیت و تقویت می‌نماید؛ بلکه اهداف درس در حیطه عاطفی (نگرشی) نیز تقویت و تثبیت می‌گردد.
- **بیندیشیم :** پس از روخوانی پیام قرآنی و ترجمه آن، دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، پیرامون صبر حضرت زینب سلام الله علیها به گفت‌وگو بپردازند. در ادامه نمایندگان هر گروه نتایج بحث را بیان می‌کنند. توصیه می‌گردد در صورتی که توضیحات دانش‌آموزان برای روشن شدن مفهوم پیام قرآنی کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم پیام یاری کنید. انتظار می‌رود دانش‌آموزان به مواردی از قبیل صبر در برابر شهادت امام حسین علیه السلام و دیگر شهدا، صبر در برابر اسارت و سخت‌گیری بر اسیران، شب بیداری و خواب راحت نداشتن به دلیل محافظت از زنان و کودکان، صبر در برابر دشمنان و... اشاره کنند.
- **بگرد و پیدا کن :** این فعالیت به منظور بسط و گسترش اهداف درس در ذهن دانش‌آموزان طراحی شده است. دانش‌آموزان در این فعالیت، با حضرت علی (ع)، حضرت پیامبر (ص)، حضرت فاطمه (س)، حضرت خدیجه (س)، امام حسن و حسین (ع) و امام سجاد (ع) به عنوان اعضای خانواده حضرت زینب (س) آشنا می‌شوند.
- **با خانواده :** دانش‌آموزان در این فعالیت با توجه به کلمات داده شده، متن ارائه شده را تکمیل می‌نمایند.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشاندهای تحقق	سطوح عملکرد
شخصیت‌های دینی، قرآن کریم	– آشنایی با حضرت زینب (س) – به عنوان یکی از زنان مؤمن – آشنایی با پیام قرآنی	۶	– بیان ویژگی‌های حضرت زینب (س) – به عنوان یکی از زنان مؤمن – ابراز علاقه و تلاش برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان – درک مفهوم پیام قرآنی	– نمونه‌های متنوعی از ویژگی‌های حضرت زینب (س) را ذکر می‌کند. – ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به حضرت زینب (س)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند. – پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
				– نمونه‌هایی از ویژگی‌های حضرت زینب (س) را ذکر می‌کند. – ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به حضرت زینب (س)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				– چند نمونه از ویژگی‌های حضرت زینب (س) را ذکر می‌کند. – ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به حضرت زینب (س)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				– با کمک آموزگار چند نمونه از ویژگی‌های حضرت زینب (س) را ذکر می‌کند. – با کمک آموزگار ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به حضرت زینب (س)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند. – به کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

۱- این درس با هدف آشنایی با شخصیت حضرت زینب (س) نگاشته شده است. در بیان شخصیت ایشان می‌شد به دوره‌های مختلف زندگی ایشان پرداخت: دوران کودکی، دوران جوانی، دوران حضور در حادثه کربلا و دوران اسارت. با مرور اجمالی بر زندگی آن حضرت مشخص می‌شود که در طول دوران‌های مختلف زندگی ایشان، هیچ دورانی به اندازه دوران اسارت ایشان، نمی‌تواند گویای شخصیت استوار و علی‌گونه آن حضرت باشد. از این رو، مناسب دیدیم تا برای معرفی شایسته ایشان به دوران اسارت آن حضرت اشاره کنیم.

۲- در این درس به برخی از سختی‌ها و رنج‌هایی که حضرت زینب کشیده است اشاره شده تا هم مظلومیت امام حسین و خانواده ایشان به خوبی نمایش داده شود و هم بی‌رحمی یزید و سپاهیان او ترسیم شود.

۳- یکی از ویژگی‌های این درس، بیان این نکته است که اگر کسی برای خدا کار کند و برای خدا سخن بگوید، حتی بزرگ‌ترین و قوی‌ترین دشمنان خدا نیز از او می‌ترسند و در برابر عظمت او سر تسلیم فرو می‌آورند (در داستان حضرت ابراهیم نیز به این مسئله توجه شد).

حضرت زینب با آنکه اسیر بود، اما چون بنده خوب خدا بود، حتی یزید را هم مجبور به عقب نشینی کرد و ترس را در دل او جای داد.

۴- از دیگر ویژگی‌های این درس، تبیین این مطلب است که اسیران کربلا اگر چه اسیر بودند، اما با رهبری حضرت زینب (س) به گونه‌ای در برابر یزید و اطرافیانش ایستادند که گویی یزید و یارانش اسیر شده‌اند.

در پایان درس، کودک داستان با بیان این جمله که «انگار که دیگر اسیر نیستیم» به این حقیقت اشاره می‌کند. همچنین این نکته نیز قابل ذکر است که حرف حق هیچ‌گاه از بین بردنی نیست و عاقبت این حق و حقیقت است که می‌ماند هر چند در ظاهر شاید برای مدتی پوشیده بماند. در این داستان با آنکه به ظاهر یزید و اهل باطل پیروز شده بودند، اما بالاخره این حرف حق و پیروان آن بودند که در نهایت یزید را شکست دادند.

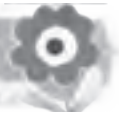
۵- این درس فرصت خوبی است تا همکاران محترم، حضرت زینب (س) را به عنوان الگویی نمونه برای مخاطبان و به‌ویژه دانش‌آموزان دختر معرفی کنند. آن حضرت با آنکه زن بود اما شجاعانه در برابر زورگویان ایستاد، در برابر مشکلات صبر کرد، و در اوج سختی‌ها ناامید نشد و با کمک جستن از خدا بر قوی‌ترین زورگویان زمان خویش پیروز شد. او می‌توانست بعد از شهادت برادر و فرزندان ناامید شود و تسلیم دشمن گردد، اما یک انسان مؤمن هیچ‌گاه ناامید نمی‌گردد و عاقبت با استقامت پیروز می‌گردد.

۶- در پایان، این نکته به دانش‌آموزان بیان شود که دین اسلام با مبارزات و سختی‌ها و جان‌فشانی‌های کسانی چون امام حسین (ع) و حضرت زینب (س) به دست ما رسیده است و اگر اینان نبودند معلوم نبود که ما اکنون در چه وضعی بودیم. پس چه نیکوست قدر دین خود را بدانیم و با عمل به دستورات‌شان قدردان تلاش‌ها و از جان گذشتگی‌های بزرگان دین باشیم.

بوی بهشت

توضیحات درس

نیکی و احسان به دیگران، صفتی پسندیده و ممدوح است که همهٔ جوامع بشری برای این صفت خداپسندانه، اهمیت خاصی قائل اند و فاعل آن را محترم می‌شمارند. در این میان، البته بعضی نیکی‌ها اهمیت دو چندان دارد که نیکی به پدر و مادر از جمله آنهاست.

به دلیل اهمیت و ضرورت احترام به پدر و مادر، در درس هفتم نمونه‌ای از رفتار پسندیدهٔ اویس نسبت به مادرش بیان می‌شود که به عنوان یکی از مصادیق نیکی به والدین به شمار می‌آید.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس با توجه به مناسبت‌های مرتبط با والدین مثل روز مادر یا روز پدر تدریس شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با ضرورت و شیوه‌های احترام به پدر و مادر
- ۲- احساس قدردانی و تشکر از زحمات پدر و مادر
- ۳- ادای احترام به پدر و مادر
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

ادب و احترام به پدر و مادر
قدردانی از زحمات پدر و مادر

روش تدریس

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس:

- ۱- فیلم «بوی خوش مدینه» در درس تفکر و پژوهش پایهٔ ششم می‌تواند گزینهٔ بسیار مناسبی برای تدریس این درس باشد (در صورت امکان و پخش فیلم).

بعد از دیدن فیلم می‌توان با طرح سؤالاتی زمینه بحث و استدلال دانش‌آموزان فراهم شود.

آرزوی او پس قرنیه چه بود؟

او برای رسیدن به آرزوهایش چه سختی‌هایی را تحمل کرد؟

چرا او پس با وجود داشتن آرزوی دیدن پیامبر (ص) و تحمل سختی‌های راه، بدون دیدن او به یمن بازگشت؟

بین آرزوی پیامبر (ص) و خواسته مادر کدام را انتخاب می‌کردید؟ (در این سؤال سعی شود دانش‌آموزان دیدگاه‌های مختلف

را بیان کنند و به دنبال یک پاسخ نباشند.)

۲- طرح این سؤالات می‌تواند بعد از خواندن متن درس مطرح شود. متن درس ماده خوبی برای شروع تدریس است. بنابراین،

بیش از هر چیز مناسب است در بچه‌ها شوق شنیدن قصه و تحقیق و جست و جو درباره موضوع آن را ایجاد کنید.

۳- درس را می‌توان با استفاده از فعالیت کتاب (فکر می‌کنم) آغاز گردد که موضوع احترام گذاشتن به مادر و پدر و رفتار

صحیح با بزرگ‌ترها بار دیگر در این جا مطرح شود و مورد بحث و گفت‌وگوی دانش‌آموزان قرار گیرد.

۴- یک مسابقه جمله نویسی با موضوع دوست دارم در قول و قرارهایم به پدر و مادرم..... در کلاس برگزار کنید.

از دانش‌آموزان بخواهید جمله‌های خود را با خط خوش بنویسند و برای آنها قاب تهیه کنند. آن‌گاه نمایشگاهی ترتیب دهند و این

قاب‌ها را در معرض دید عموم بگذارند. (می‌توانید از اولیا جهت بازدید از نمایشگاه دعوت نمایید.)

۵- می‌توانید در پایان، درس را با بیان شعر، ضرب‌المثل یا خاطره نامه‌ای به مادر به اتمام برسانید.

مادر مهربانم

گل‌ها را دوست دارم چون مثل تو هستند.

گل را دوست دارم؛ زیرا بوی موهای تو را می‌دهد.

گل یاس را دوست دارم؛ زیرا مانند چادر نماز تو پاک و سپید است.

مادرم تو گل همیشه بهار منی.

هر روز که از مدرسه به خانه می‌آیم با دیدن گل روی تو بهار را هدیه می‌گیرم.

لبخند تو مانند گل رزی است که آرام شکفته می‌شود.

ای خدای مهربان که این گل بهشتی را آفریده‌ای. او را همیشه برای من نگه دار.

فرزند شما.....

۶- تلفیق با درس دوم غروب یک روز بهاری

(از پدر و مادر خود در قالب دعایی برای آنها تقدیر کنند)

فعالیت‌های درس

➤ فکر می‌کنم : این فعالیت به منظور تحلیل و جمع‌بندی از متن داستان «بوی بهشت» طراحی شده است. دانش‌آموزان ابتدا

با فکر و تحلیل رفتار او پس، احترام او به مادرش را نتیجه‌گیری می‌کند و به عبارت دیگر با این فعالیت حیطه شناختی اهداف درس

تکمیل می‌گردد.

➤ گفت‌وگو کنیم : این فعالیت نیز برای تحلیل متن داستان در نظر گرفته شده است. در این فعالیت، دانش‌آموزان خود را

در یک دو راهی قرار می‌دهند و با مقایسه میان دو راهی که اویس می‌توانست انتخاب کند و با هر انتخاب از چه امتیازاتی برخوردار می‌شد، بیش از گذشته با اهمیت احترام به مادر (حتی نسبت به دیدار پیامبر اسلام) آشنا می‌شوند.

➤ **دوست دارم :** در این فعالیت، دانش‌آموزان نسبت به آنچه تا کنون فکر کرده‌اند و فهمیدند، ابراز علاقه می‌کنند. وقتی احترام به پدر و مادر و اهمیت آن از سوی دانش‌آموزان ادراک گردید، گوش سپردن به سخنان ایشان و توجه به قول‌هایی که به آنها می‌دهند (که در این سنین ممکن است زیاد اتفاق بیفتد) نتیجه این احترام و به دنبال آن است که دانش‌آموزان در این فعالیت نسبت به آن اظهار نظر می‌نمایند.

➤ **بیندیشیم :** پس از آموزش پیام قرآنی (با توجه به شیوه‌ای که در دروس قبل گذشت) دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، پیرامون نیکو سخن گفتن با والدین و مصادیق آن به گفت‌وگو پردازند. در ادامه نمایندگان هر گروه نتایج بحث را بیان می‌کنند.

➤ **ببین و بگو :** در این فعالیت، با استفاده از شیوه تصویر خوانی، دانش‌آموزان نمونه‌هایی از نیکی به پدر و مادر را بیان می‌کنند. می‌توانید با کمک آنها، مصادیق بیشتری را مطرح نمایید. این کار به تثبیت و عینی‌سازی اهداف درس، بسیار کمک می‌نماید.

➤ **کامل کنید :** این بخش با برقراری ارتباط میان مفاهیم درس، به تثبیت اهداف کمک می‌کند. دانش‌آموزان با پاسخ به سؤالات و کنار هم قرار دادن حروف اول پاسخ‌ها (مسجد، آب، دعا، روزه، ابراهیم و نماز) به کلمه «مادران» که تکمیل‌کننده حدیث نبوی است،^۱ می‌رسند. سپس در گروه‌های خود پیرامون این حدیث به گفت‌وگو می‌پردازند. هدف از این فعالیت، آشنایی با مقام و جایگاه مادر و اهمیت آن در اسلام است تا جایی که بهشت به شرط رضایت او پاداش داده می‌شود.

➤ **با هم بخوانیم :** در این قسمت، ضمن ایجاد احساس خوشایند و دلچسب در دانش‌آموزان از خواندن شعر، این ذهنیت را در آنها تقویت می‌کنیم که احسان و نیکی به والدین بسیار سفارش شده و از آزدن آنان نکوهش شده است. رضایت آن دو رضای الهی و خشم آنان خشم خداست. احسان به پدر و مادر عمر را طولانی می‌کند و سبب می‌شود که فرزندان ما نیز به ما احسان کنند.

➤ **با خانواده :** در این فعالیت با یادآوری یکی از پیام‌های قرآنی دروس پایه‌های اول و دوم کتاب آموزش قرآن درباره پدر و مادر یعنی آیات (بقره/۸۳) و (لقمان/۱۴)، ارتباط طولی و عرضی مطالب حفظ می‌شود و دانش‌آموزان فرصت می‌یابند تا آنچه را در رابطه با رفتار با پدر و مادر آموخته‌اند، مرور کنند. برای شکوفایی حس هنری و پرورش خلاقیت دانش‌آموزان، تأکید بر خط زیبا و ترین آیه با نقاشی و حاشیه‌های زیبا توصیه می‌شود.

۱- الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ؛ کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۶۱ : ح ۴۵۴۳۹؛ مستدرک الوسائل ج ۱۵ ص ۱۸۰

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشاندهای تحقق	سطوح عملکرد
اخلاق و آداب اسلامی، قرآن کریم	- آشنایی با اهمیت و ضرورت احترام به پدر و مادر و تعامل و تلاش برای رعایت آن - آشنایی با پیام قرآنی	۷	- تشخیص ویژگی‌ها و مصادیق احترام به پدر و مادر - ارائه پیشنهادهایی برای رعایت احترام به پدر و مادر در موقعیت‌های مختلف - ابراز حساسیت نسبت به رعایت احترام به پدر و مادر - درک مفهوم پیام قرآنی	- ویژگی‌ها و مصادیق احترام به پدر و مادر را در نمونه‌های متنوع تشخیص و برای رعایت آنها پیشنهاد ارائه می‌دهد و همواره نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم مصادق‌های متعددی از آن ارائه می‌دهد.
				- ویژگی‌ها و مصادیق احترام به پدر و مادر را در چند نمونه تشخیص و برای رعایت آنها پیشنهاد ارائه می‌دهد و در بیشتر موارد نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				- ویژگی‌ها و مصادیق احترام به پدر و مادر را در دو نمونه تشخیص می‌دهد و گاهی اوقات نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				- با راهنمایی معلم ویژگی‌ها و مصادیق احترام به پدر و مادر را در دو نمونه تشخیص می‌دهد و گاهی اوقات نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - با کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

۱- اسلام در مورد احترام به والدین آن قدر تأکید کرده است که در کمتر مسئله ای این مقدار تأکید دیده می شود. به عنوان نمونه، به چند مورد اشاره می کنیم :

✓ در چهار سوره از قرآن مجید نیکی به والدین بلافاصله بعد از مسئله توحید قرار گرفته است. تقارن این دو مسئله بیانگر احترام فوق العاده اسلام برای پدر و مادر است. چهار سوره فوق الذکر عبارت اند از :

- سوره بقره آیه ۸۳ : لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا.
- سوره نساء آیه ۳۶ : اعْبُدُوا اللَّهَ وَ لَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا.
- سوره انعام آیه ۱۵۱ : أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا.
- سوره اسراء آیه ۲۳ : فَضَى رَبِّكَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا.

✓ اهمیت این موضوع تا آن پایه است که هم قرآن و هم روایات به صراحت توصیه می کنند که حتی اگر پدر و مادر کافر باشند، رعایت احترامشان لازم است. در سوره لقمان آیه ۱۵ می خوانیم : وَ إِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَ صَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا : «اگر آنها به تو اصرار کنند که مشرک شوی اطاعتشان مکن، ولی در زندگی دنیا به نیکی با آنها معاشرت نما.»

✓ شکرگزاری در برابر پدر و مادر در قرآن مجید در ردیف شکرگزاری در برابر نعمت های خدا قرار داده شده است، با اینکه نعمت خدا بیش از آن اندازه است که قابل شمارش باشد، و این دلیل بر عمق و وسعت حقوق پدران و مادران می باشد. چنان که در سوره لقمان آیه ۱۴ می خوانیم : أَنْ اَشْكُرْ لِي وَ لِرَبِّكَ.

✓ قرآن حتی اجازه کمترین بی احترامی را در برابر پدر و مادر نداده است. در حدیثی از امام صادق علیه السلام می خوانیم : اگر چیزی کمتر از «اف»^۱ وجود داشت خدا از آن نهی می کرد و این حداقل مخالفت و بی احترامی نسبت به پدر و مادر است.^۲

۲- احترام به مادر، مهم ترین پیام این درس است. احترام به مادر و عمل به خواسته های او آن قدر مهم است که حتی از دیدن پیامبر هم واجب تر است. اویس با آنکه از سرزمینی دور (یمن) به دیدار پیامبر آمده بود، اما به دلیل قولی که به مادرش داده بود، حاضر نشد کمی بیشتر صبر کند تا پیامبر را ببیند. پیامبر هم نه تنها از این عمل او آزرده نشد، بلکه کار او را ستود.

۳- معلّم با تبیین پیام این درس می تواند این سؤال را برای دانش آموزان مطرح کند که وقتی جوانی چون اویس حاضر نشد به سبب عمل به خواسته مادرش، کمی بیشتر بماند تا پیامبر را ببیند؛ یعنی حتی دیدن پیامبر نیز نباید باعث عمل نکردن به دستورات مادر شود، پس قطعاً بازی، یا دیدن برنامه تلویزیون و... نباید مانع این شود که ما به حرف های پدر و مادر بی توجه باشیم.

۴- در این درس به نکات دیگری نیز در خصوص احترام به مقام مادر توجه داده شده است که عبارت اند از :

۱- همان گونه که ما در دوران کودکی ضعیف و ناتوانیم و پدر و مادر از ما مراقبت می کنند، در دوران پیری و ناتوانی آنها نیز ما باید از آنها مراقبت کنیم.

۲- اجازه گرفتن از پدر و مادر قبل از رفتن به جایی.

۱- اف کمترین اظهار ناراحتی است.

۲- مُحَمَّدٌ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حَبِيبٍ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ أَذْنَى الْعُقُوفِ أَيْ وَ لَوْ عَلِمَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ شَيْئًا أَهْوَنَ مِنْهُ لَنَهَى عَنْهُ

(اصول کافی، جلد ۴، صفحه ۴۹، روایت ۱)

۳- کمک به پدر و مادر در انجام دادن کارهای خانه.

۴- مؤدبانه نشستن در کنار پدر و مادر.

۵- در این درس به این نکته اشاره شده است که بنده خوب خدا بودن به معنای این نیست که انسان شغل یا درآمد آن چنانی داشته باشد؛ بلکه چه بسا کسی یک چوپان ساده است اما بوی بهشت می‌دهد و کسی ثروتمند است، اما از خدا دور باشد. آنچه که برای انسان ارزش و مقام می‌آورد ایمان به خدا و انجام اعمال نیکوست.

۶- نکته دیگری که باید به آن توجه داشت این مسئله است که هر چند داستان درس در مورد مادر است، اما حتماً باید دانش‌آموزان را نسبت به مسئله احترام به پدر نیز آگاه کرد؛ چرا که بعد از احترام به مادر حرمت نهادن به پدر نیز از اهمیت بالایی برخوردار است.

جشن تکلیف

توضیحات درس

وقتی پسر یا دختر بالغ شدند؛ یعنی به سنّ معینی رسیدند که بتوانند تکلیف‌های الهی را انجام دهند، به آنان «مکلف» گفته می‌شود. به تکلیف رسیدن برای دانش‌آموزان یک عید به حساب می‌آید. دانش‌آموزان با برپایی «جشن تکلیف»، برای نعمتی که از طرف پروردگار به آنها رسیده جشن می‌گیرند؛ و این روز بزرگ را به عنوان یک روز پرشکوه و خاطره‌ای به یادماندنی به ذهن می‌سپارند تا با احساسی که از حضور در جشن عبادت به آنها دست می‌دهد، با اراده و خواست خویش به انجام فرایض دینی بپردازند.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با نمونه‌هایی از احکام، آداب و مراسم سن تکلیف
- ۲- اشتیاق به برگزاری و شرکت در جشن تکلیف (برای دخترها)
- ۳- مشارکت در برگزاری جشن تکلیف (مخصوص دخترها)
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

تکلیف
مکلف
واجب
حرام

روش تدریس

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس:

- ۱- ذهن دانش‌آموزان را به برگزاری یک جشن معطوف نمایید و در آنها شوق و علاقه به جشن و حضور در آن را ایجاد کنید. این جشن راهی است برای علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان نسبت به انجام تکالیف و احکام دینی و نیز ارزیابی میزان علاقه دانش‌آموزان

نسبت به آنها و تسلط بر انجام درست آنها. جشن تکلیف در واقع مرحله تجسم بخشیدن به درس‌های مربوط به مکلف شدن و جلسه ارزشیابی آنها نیز محسوب می‌شود.

۲- یکی از بهترین شیوه‌ها برای شروع مناسب، ایجاد سؤال در ذهن کودکان است. (نوشتن کلمه تکلیف در پای تابلوی کلاس) تکلیف یعنی چه؟

سؤال خوب، تعادل ذهن کودک را بر هم زده، در او نیاز به فعالیت برای جست‌وجو و یافتن پاسخ و برقراری تعادل تازه را به وجود می‌آورد. برای ایجاد سؤال از شیوه‌ها و وسایل گوناگون می‌توان استفاده کرد.

○ با طرح پرسش‌هایی، ذهن فراگیران را درگیر کرد.
برای مثال :

چرا این روز را جشن می‌گیریم؟

چرا می‌گوییم جشن عبادت؟

۳- از خاطرات پدر و مادران در سن تکلیف یک انشا بنویسید.

فعالیت‌های درس

➤ **فکر می‌کنم :** این فعالیت به منظور تمرین فرایند تفکر منطقی پیش‌بینی شده و دانش‌آموزان آن را به صورت فردی انجام می‌دهند. دانش‌آموزان با توجه به مسائل اعتقادی، فقهی یا اخلاقی جمله را کامل می‌کنند و به نمونه‌هایی از کارهای نیک و فضائل اشاره می‌کنند.

➤ **ببیندیشیم :** پس از روخوانی پیام قرآنی و ترجمه آن، دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه و تصویر ارائه شده، درباره ارتباط میان آیه، تصویر و موضوع درس به گفت‌وگو می‌پردازند. در ادامه، نمایندگان هر گروه نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان می‌کنند. انتظار می‌رود دانش‌آموزان با توجه به مضمون آیه به این نتیجه برسند که برای رسیدن به رستگاری و خوشبختی، باید کارهای خوب و شایسته انجام دهند. یکی از مهم‌ترین نمونه‌های این کارها، نماز و به طور خاص، نماز جماعت است. آیه همچنین نسبت به کسانی که این ویژگی را دارند، تعبیر «خوشا به حال...» دارد. می‌توانید با استفاده از مفهوم این آیه به دانش‌آموزان انگیزه دهید که خدا شما را وقتی که به سن تکلیف برسید و کارهای نیک انجام دهید، خیلی دوست دارد و در قرآن به شما می‌گوید : «خوش به حالتان». همچنین می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید در مورد این قسمت با یکدیگر به گفت‌وگو بپردازند و نظر خود را مطرح نمایند که چرا خدا این چنین تعبیر نموده است و می‌گوید : خوشا به حال آنها!

➤ **دوست دارم :** این فعالیت به دنبال تقویت اهداف حیطه عاطفی بوده و در آن، دانش‌آموزان مطالبی را که در درس راجع به جشن تکلیف آموخته‌اند، با زندگی روزمره خود تطبیق می‌دهند. آنها باید به این نتیجه برسند که عمل به تکالیف الهی باعث می‌شود خدا از کار آنها خوشحال شود و آنها را بیشتر دوست داشته باشد؛ به همین دلیل حتی اگر به سن تکلیف هم نرسیده باشند، باز تلاش می‌کنند که به احکام دینی عمل کنند. گفتنی است که بخش دوم این فعالیت، دانش‌آموزان پسر را بیشتر مورد توجه قرار می‌دهد که در این سن هنوز به سن تکلیف نرسیده‌اند.

➤ **کامل کنید :** در بخش اول از حروف پراکنده کلمه «واجب» و «حرام» به دست می‌آید و پس از آشنایی با معنای هر یک از این کلمات، در بخش دوم به بیان مصادیقی از آنها پرداخته می‌شود. این فعالیت نه تنها اهداف درس در حیطه شناختی را برای

دانش‌آموزان تثبیت و تقویت می‌نماید؛ بلکه اهداف درس در حیطه عاطفی (نگرشی) نیز تقویت و تثبیت می‌گردد.

➤ **بگرد و پیدا کن :** این فعالیت برای تثبیت مفهوم درس در ذهن دانش‌آموزان طراحی شده است. در این فعالیت دانش‌آموزان در می‌یابند که در هر امری باید به متخصص آن مراجعه کنند. بر این اساس، همان طور که برای بهبود بیماری، به پزشک و ساختن خانه، به مهندس مراجعه می‌کنیم، برای آگاهی از احکام دینی نیز باید به مرجع تقلید مراجعه نماییم. البته توضیح این مطلب در دروس مربوط به احکام به تفصیل بیان می‌شود. استفاده از لفظ «مرجع تقلید» از آن جهت است که دانش‌آموزان دختر در این پایه به سن تکلیف می‌رسند و از این پس می‌بایست برای خود مرجع تقلید انتخاب نمایند تا احکام دینی خود را بر اساس دستورات وی انجام دهند. لذا شایسته است که با این عنوان در کلاس آشنا شده و زمینه را جهت صحبت پیرامون انتخاب مرجع تقلید در کلاس فراهم آوریم.

➤ **با هم بخوانیم :** در این قسمت، ضمن ایجاد احساس خوشایند و دلچسب در دانش‌آموزان از خواندن شعر در قالب سرود، شادی ناشی از رسیدن به سن تکلیف و ضرورت پابندی به دستورات الهی را در آنها تقویت می‌کنیم. سعی کنید دانش‌آموزان احساس، زیبایی و موسیقی شعر را به گونه‌ای دلپذیر درک کنند. تأکید بر روی کلمات، سکوت‌های مناسب و بجا، نشان دادن بار معنوی عاطفی و حسی کلمات در این ادراک مؤثر است. از دانش‌آموزان بخواهید لحن خود را مناسب با مضمون شعر تغییر دهند و به آن حس و حال ببخشند.

➤ **با خانواده :** دانش‌آموزان با توجه به محتوای نامه‌ای که از زبان فرشتگان در درس آمده است، پاسخ نامه فرشتگان را در چند سطر می‌نویسند و به بیان احساسات و نظر خود می‌پردازند. دانش‌آموز در این بخش میان اهداف درس و زندگی روزمره خود ارتباط برقرار می‌کند.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشاندهای تحقق	سطوح عملکرد
مراسم اسلامی، قرآن کریم، احکام	– آشنایی با برخی احکام، آداب و مراسم سنّ تکلیف دختران – علاقه و اشتیاق برای شرکت در مراسم جشن تکلیف – آشنایی با پیام قرآنی	۸	– بیان نمونه‌های از احکام، آداب و مراسم سنّ تکلیف – اشتیاق برای شرکت در مراسم جشن تکلیف	– نمونه‌هایی از احکام، آداب و مراسم سنّ تکلیف را بیان می‌کند. – برای شرکت در مراسم جشن تکلیف اشتیاق نشان می‌دهد و در آن شرکت می‌کند. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
				– نمونه‌هایی از احکام، آداب و مراسم سنّ تکلیف را بیان می‌کند. – برای شرکت در مراسم جشن تکلیف اشتیاق نشان می‌دهد و در آن شرکت می‌کند. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				– چند نمونه از احکام، آداب و مراسم سنّ تکلیف را بیان می‌کند. – برای شرکت در مراسم جشن تکلیف اشتیاق نشان می‌دهد. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				– با راهنمایی آموزگار چند نمونه از احکام، آداب و مراسم سنّ تکلیف را بیان می‌کند. – با باری معلم برای شرکت در مراسم جشن تکلیف اشتیاق نشان می‌دهد. – با کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

نیازمند
آموزش
و تلاش
بیشتر

۱- یکی از سؤالاتی که معمولاً در ذهن برخی از دختران شکل می گیرد این است که آیا سن نه سالگی برای عمل به تکالیف الهی زود نیست و آیا یک فرد نه ساله توانایی انجام وظایف دینی را دارد.

در این درس با ارائه یک مثال، سعی شده تا به صورت ابتدایی و ساده به این سؤال پاسخ داده شود؛ یعنی با آوردن مثال مدرسه، این گونه به مخاطب القا شده است که همین گونه که شما در سن هفت سالگی شرایط لازم را برای ورود به مدرسه و درس خواندن پیدا می کنید و هر روز وظایف مربوط به درس و مدرسه را انجام می دهید، در سن نه سالگی نیز واجد شرایط عمل به وظایف الهی می شوید. پس همان گونه که برای علم آموزی و رفتن به مدرسه، سن هفت سالگی زود نیست برای ورود به مدرسه عبادت نیز سن نه سالگی زود نیست.

۲- تشبیه ورود به سن تکلیف به ورود به مدرسه عبادت علاوه بر داشتن نکته بالا، نکات دیگری نیز دارد :

الف) همان گونه که در مدرسه معلمان داریم که به ما علم و دانش یاد می دهند، مدرسه عبادت نیز معلمان دارد که همان عالمان دین اند که شیوه درست انجام دستورات خدا را به ما می آموزند.

ب) همان گونه که در مدرسه کارنامه ای داریم که نقاط قوت و ضعف ما را نشان می دهد، در مدرسه عبادت نیز کارنامه ای وجود دارد که از سوی فرشتگان کارهای خوب و بد نگاشته می شود و در روز قیامت این کارنامه که در بردارنده همه اعمال خوب و بد ماست، به ما داده می شود.

۳- در این درس، نامه ای از زبان فرشتگان نگاشته شده است. هدف از آوردن این نامه، توجه دادن دانش آموزان به بحث نظارت فرشتگان بر اعمال ماست. هر انسانی دو فرشته دارد که یکی از آنان کارهای خوب انسان را می نویسد و دیگری کارهای بد و همه این اعمال در کارنامه انسان ثبت می شود.

پس حال که فرشتگان اعمال ما را می بینند، خوب است که مراقب رفتارهایمان باشیم.

۴- زیرا این درس که مربوط به مراسم جشن تکلیف دختران است، صرفاً درسی مخصوص دختران نشود، در بخش پایانی داستان، اشاره ای به حسین، برادر محدثه شده است.

پسری که امسال هشت ساله شده و هنوز به سن تکلیف نرسیده است.

از آنجایی که نیمی از مخاطبان این درس، دانش آموزان پسرند و هنوز به سن تکلیف نرسیده اند، در قسمت پایانی، نکاتی در خصوص وظایف این گروه بیان شده است و آن اینکه اگر چه پسران در این سن مکلف نمی شوند، اما چه خوب است از همین حالا نمازهایشان را بخوانند یا در نمازهای جماعت مسجد شرکت کنند. این کار موجب می شود تا در زمان رسیدن به سن تکلیف، به خوبی از عهده این وظیفه برآیند.

۵- سن تکلیف دختران نه سال قمری یعنی معادل هشت سال و هشت ماه و ۲۱ روز شمسی است.

از این رو، باید توجه داشت که آنچه در رساله های مراجع در مورد سن تکلیف دختران بیان می شود و آن را نه سالگی می دانند، به سال های قمری است و اگر به سال شمسی حساب کنیم، یک دختر در سن هشت سال و هشت ماه و ۲۱ روز به تکلیف می رسد.

گفت و گو با خدا

توضیحات درس

نماز ستون دین و سرچشمه همه نیکی‌هاست. هرچند این امر مهم، همزمان با سن تکلیف بر انسان واجب می‌شود؛ اما هر چه زودتر فرزندان با آن آشنا گردند، سریع‌تر در راه کسب فضایل اخلاقی گام خواهند گذاشت. انسانی که از کودکی با نماز آشنا و مأنوس شود، زودتر شیرینی عبادت و ارتباط با پروردگار را می‌چشد و دیگر طعم تلخ گناه را نمی‌پسندد. نماز در قبل از تکلیف، تجربه‌ای شیرین و جذاب است و هنگام تکلیف، احساس سختی فرایض را از انسان دور می‌سازد. بدین جهت، ائمه علیهم السلام فرزندان خود را قبل از سن تکلیف، با نماز آشنا می‌ساختند. شروع نماز در سنین کودکی سبب می‌شود که کودک این صفت حسنه را به صورت یک عادت معمول و سازنده در جسم و روان خود، ملکه نماید و جزو برنامه‌های همیشگی زندگی خود، قرار دهد؛ در نتیجه از همه فواید نماز، برخوردار گردد. به علاوه با شروع نماز در دوران کودکی، تعلیم اسلامی چنان در ذهن پذیرنده و شفاف کودک که هنوز سنگینی و تیرگی گناهان ظرفیت‌های فکری و مغزی او را آلوده نکرده است، جای می‌گیرد که امکان شک و تردید در این زمینه در آینده بسیار کاهش می‌یابد. دانش‌آموزان که در سال‌های گذشته با اوقات نماز و کیفیت نماز دو رکعتی آشنا شدند؛ در این درس، با نماز سه و چهار رکعتی و طهارت آشنا می‌شوند. معلمان گرامی با یادآوری این امر که خواندن نماز و استمرار آن وجه امتیاز یک مسلمان از سایرین است؛ بر پابندی دانش‌آموزان به اقامه نماز، اشتیاق بر خواندن آن، احساس وظیفه نسبت به رعایت احکام و تلاش برای خواندن صحیح و مرتب نمازهای روزانه تأکید می‌کنند.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با اجزا و اذکار یک نماز چهار رکعتی
- ۲- آشنایی با احکام ضروری طهارت، وضو و نماز
- ۳- احساس علاقه و اشتیاق به خواندن نماز
- ۴- احساس وظیفه نسبت به رعایت احکام طهارت، وضو و نماز
- ۵- تلاش برای خواندن صحیح و مرتب نمازهای روزانه
- ۶- ادای یک نماز چهار رکعتی به شیوه صحیح
- ۷- تلاش برای عمل به احکام طهارت، وضو و نماز
- ۸- آشنایی با پیام قرآنی.

روش تدریس

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

۱- در این باره مناسب است درباره مفهوم تشکر و سپاسگزاری و کاربرد این کلمه از دانش‌آموزان سؤال شود. مثلاً از چه کسی باید تشکر کرد؟ چرا؟

تا فراگیران تجربه‌های خود را بازگو کنند و علل این سپاسگزاری‌ها را بیان نمایند و در ادامه گفت‌وگو معلم به نعمت‌های الهی به ویژه آن دسته نعمت‌هایی که موجب حیرت و شگفتی کودکان می‌شود اشاره می‌کند و موقعیت‌هایی را که در صورت نبود آنها برای ما به وجود می‌آید مورد گفت‌وگو قرار می‌دهد. وقتی که زمینه‌های لازم جهت توجه به الطاف الهی مهیا شد، این مقایسه را انجام می‌دهیم که ما وظیفه خود می‌دانیم تا در مقابل کوچک‌ترین محبت دیگران تشکر کنیم. چگونه می‌توانیم سپاس این همه نعمت‌های خداوند را به جا آوریم؟ و روش این سپاس‌گزاری‌ها چیست؟

پس از گفت‌وگو درباره روش‌های گوناگون این وظیفه نتیجه می‌گیرد که بهترین راه شکرگزاری از خدا، نماز خواندن است. به این وسیله می‌توانیم با خدای مهربان سخن بگوییم.

۲- معلم می‌تواند در یک محیط صمیمی و در عین حال آموزنده، عملاً نماز خواندن را به فراگیران آموزش دهد. قبلاً از آنها خواسته شود با لباس پاک و تمیز به مدرسه بیایند. پیش از نماز، معلم مشغول وضو گرفتن می‌شود و از کودکان می‌خواهد که کارهای وی را عیناً تکرار کنند. سپس در مکانی تمیز، در نمازخانه مدرسه یا مسجد نزدیک دبستان، در صفوف منظم قرار می‌گیرند و معلم نماز را بلند و شمرده می‌خواند و کودکان هم تکرار می‌کنند و در صورت آمادگی یکی از دانش‌آموزان، او می‌تواند با نظارت معلم این کار را انجام دهد.

۳- استفاده از کتاب پیک نماز، آموزش گرفتن وضو، خواندن نماز، به صورت زیبایی طراحی شده است را به کلاس برده و به این وسیله بتوانیم شروع مناسبی برای تدریس این درس داشته باشیم. (پیک نماز، پدید آورنده حسین الله مرادی)

۴- برای وضو یک نمایش به صورت پانتومیم (حرکات بدون صدا) انجام می‌دهیم و به شرکت‌کننده‌ها در مسابقه می‌گوییم: بگو من چه کار کردم. مثلاً انجام وضو را به این صورت نمایش داده و درباره آن سؤال می‌کنیم.

۵- کلمات سوره حمد را جدا جدا روی کارت‌ها نوشته و آنها را در چند جای مختلف پنهان می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم با پیدا کردن و کنار هم گذاشتن این کارت‌ها سوره مورد نظر را بخوانند یا پس از پیدا کردن کارت‌ها طوری بایستند و کارت خود را مقابل خود بگیرند که بقیه دانش‌آموزان بتوانند آن سوره را بخوانند. در این مسابقه باید به تعداد کارت‌ها، افرادی را به یافتن سوره فرستاد.

۶- بخش صدای اذان (فعالیت کتاب دوست دارم) می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

۷- کاردستی ساختن مسجد با استفاده گل‌های خشک شده یا کاغذی.

موارد مورد نیاز برای این کار عبارت‌اند از :

برگ‌های مورد نیاز در این کاردستی را بهتر است دو روز قبل از استفاده، لای کتاب بگذارید تا کمی خشک شود.

(۱) چسب (۲) کاغذ سفید (۳) مداد و قیچی

روش کار : ابتدا طرح گنبد و مناره‌ها را روی کاغذ بکشید. کار چسباندن برگ یا گلبرگ‌ها را از پایین گلدسته‌ها به صورت موازی با هم شروع کنید. در ترتیب چیدن برگ‌ها اگر از بزرگ به کوچک کار کنید کار شما زیباتر به نظر می‌رسد. یک تکه از برگ را به شکل هلال برش بزنید و روی برگه بچسبانید.

بعد از چسباندن برگ‌های مناره‌ها کم‌کم برگ‌های دیگر هم به ساختمان مسجد اضافه کنید تا وقتی که کار شکل طبیعی خود را به دست آورد. برای در ورودی مسجد، از برگ پهن‌تر و با رنگ متفاوت استفاده کنید تا در کاردستی شما بیشتر نمایان باشد. بهتر است کار چسباندن برگ‌های ساختمان مسجد را از اطراف شروع کنید تا اینکه همان ابتدا برگ‌ها را داخل کار بچسبانید.

فعالیت‌های درس

➤ **ببین و بگو :** این بخش با انجام یک فعالیت عینی، موجب تثبیت مفاهیم درس و تعمیق یادگیری می‌شود. شما می‌توانید با تأکید بر ضرورت پذیرفتن دعوت که نشانه ادب است، به این نتیجه برسید که وقتی کسی ما را به سوی چیزی دعوت می‌کند، ادب حکم می‌کند که خیلی زود جواب او را بدهیم به‌ویژه اینکه آن شخص برای ما عزیز باشد و او را دوست داشته باشیم. اذان، صدای دعوت خدا برای نماز است و هر کس خدا را بیشتر دوست داشته باشد، برای اجابت دعوت او به سوی نماز بیشتر تلاش می‌کند و البته رعایت ادب این است که خیلی زود برای خواندن نماز برخیزد.

➤ **دوست دارم :** در این فعالیت، دانش‌آموزان با توجه به طرح بحثی که در فعالیت گذشته صورت گرفت و درک این نکته که با خواندن نماز در اول وقت، خدا ما را بیشتر دوست دارد، هر یک این جمله را تکمیل می‌نمایند.

➤ **بیندیشیم :** پس از آموزش پیام قرآنی (با توجه به شیوه‌ای که در دروس قبل گذشت) دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه و ارتباط آن با درس به گفت‌وگو می‌پردازند. انتظار می‌رود دانش‌آموزان با توجه به مضمون آیه به این نتیجه برسند که خواندن نماز در سنّ کودکی و نوجوانی بسیار اهمیت دارد و لقمان در این آیه به فرزند خود سفارش می‌کند تا آن را به پا دارد و ترک نکند.

➤ **گفت‌وگو کنیم :** این فعالیت برای تثبیت و تعمیق اهداف درس و با مشارکت کامل دانش‌آموزان طراحی شده است. دانش‌آموزان در گروه‌های خود پیرامون موضوع به بحث و گفت‌وگو پرداخته و با راهنمایی‌های معلم می‌توانند به این موارد اشاره نمایند که در هنگام نماز با خدا سخن می‌گوییم و شایسته است که با حالت پاکیزه در مقابل خدا حاضر شویم. همچنین یکی از شرایط صحت نماز، پاک بودن بدن و لباس نمازگزار از نجاست است که در درس به آن اشاره شد. این دستورات به نمازگزار می‌آموزد که مسلمان و نمازگزار واقعی باید همیشه و در همه حال تمیز و پاکیزه باشد.

➤ **تمرین کنیم :** تمرین این بخش در مدرسه انجام می‌شود. برای انجام این فعالیت، به دانش‌آموزان فرصت دهید که ابتدا به صورت داوطلبانه و انفرادی و سپس در صورت تمایل به صورت دسته جمعی اذان بگویند. پیشنهاد می‌شود پس از تمرین کلاسی، با هماهنگی مدیر مدرسه، اذان مدرسه توسط دانش‌آموزان داوطلب اجرا گردد.

➤ **با هم بخوانیم :** در این قسمت، ضمن ایجاد احساس خوشایند و دلچسب در دانش‌آموزان از خواندن شعر در قالب سرود، شادی ناشی از راز و نیاز با خدا را در آنها تقویت می‌کنیم. سعی کنید دانش‌آموزان احساس، زیبایی و موسیقی شعر را به گونه‌ای دلپذیر درک کنند. از دانش‌آموزان بخواهید لحن خود را مناسب با مضمون شعر تغییر دهند و به آن حس و حال ببخشند.

➤ **بگرد و پیدا کن :** این فعالیت برای تثبیت مفهوم درس در ذهن دانش‌آموزان طراحی شده است. در این فعالیت دانش‌آموزان در می‌یابند که نماز مقدماتی دارد که باید به آنها توجه شود. البته این مقدمات برخی واجب‌اند که رعایت آنها برای صحت نماز الزامی است؛ مثل پاک کردن دست از خون، وضو گرفتن، قرار گرفتن به سوی قبله و برخی مستحب‌اند؛ مانند شانه کردن مو و عطر زدن، به مسجد محل رفتن و...

➤ **کامل کنید :** این بخش با یادآوری از سال گذشته، به تثبیت اهداف کمک می‌کند. در این فعالیت، دانش‌آموزان با نوبت‌ها و تعداد رکعات نماز آشنا می‌شوند. در مورد تعدد تکرار نمازهای روزانه، پیامبر (ص) نماز را به چشمه‌آبی تشبیه نموده است که بر در خانه کسی باشد و او شبانه‌روز پنج بار خود را در آن شست و شو دهد که بدون تردید چرک و آلودگی در بدن چنین کسی باقی نخواهد ماند.

➤ **با خانواده :** دانش‌آموزان را به انجام این فعالیت در کنار اعضای خانواده تشویق نمایید.

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
مراسم اسلامی، قرآن کریم	– آشنایی با احکام ضروری طهارت، وضو و نماز – آشنایی با پیام قرآنی	۹	– بیان احکام طهارت، وضو و نماز – ادای صحیح یک نماز سه و چهار رکعتی – درک مفهوم پیام قرآنی	خوب – احکام طهارت، وضو و نماز را همراه با مثال بیان می‌کند. – نمازهای پنج‌گانه را به‌طور صحیح به‌جا می‌آورد. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				قابل قبول – احکام طهارت، وضو و نماز را بیان می‌کند. – نمازهای پنج‌گانه را به‌طور صحیح به‌جا می‌آورد. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر – با راهنمایی آموزگار احکام طهارت، وضو و نماز را بیان می‌کند. – با یاری معلم نمازهای پنج‌گانه را به‌طور صحیح به‌جا می‌آورد. – با کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

۱- ورودیه این درس به بیان برخی آداب نماز با توجه به سنت و سیره پیامبر می پردازد. دانش آموز در سال گذشته با شخصیت مهربان و دوست داشتنی پیامبر آشنا شده است. از این رو، به کارها و رفتارهایی که منتسب به او باشد، علاقه نشان می دهد. به همین دلیل در این درس برخی آداب نماز با استناد به روش پیامبر اکرم (ص) بیان شده است:

مسواک زدن، پوشیدن لباس های تمیز و زیبا، آراستن ظاهر و عطر زدن.

هر کدام از این اعمال باعث می شود که نماز ما اجر و پاداش بیشتری بیابد.

این درس فرصت خوبی است که از دانش آموزان بخواهیم تا هنگام آماده شدن برای نماز و یا هنگام شرکت در نماز جماعت، لباسی مناسب بپوشند، مسواک بزنند و با عطر خود را خوشبو سازند. البته استعمال عطر برای دختران نباید به حدی باشد که موجب جلب توجه نامحرمان شود.

۲- در این درس، به یکی از احکام مهم نماز یعنی طهارت پرداخته شده است.

البته مؤلف سعی کرده است تا به یکباره وارد این بحث نشود و در ابتدا با بیان نکاتی در خصوص سیره پیامبر برای حضور پاک و آراسته در نماز، اهمیت پاکی و آراستگی را بیان کند و سپس با ذکر فلسفه طهارت که همان لزوم پاک بودن به هنگام گفت و گو با خدا و دوست داشتن پاکیزگی توسط خداوند است، به شرح برخی از احکام طهارت بپردازد.

۳- نکته مهمی که در خصوص پاک کردن بدن از نجاساتی چون خون یا ادرار وجود دارد، این است که برخی گمان می کنند با پاک کردن خون یا ادرار با دستمال، بدنشان تطهیر می شود. مثلاً اگر دست آنان خونی شد، با دستمالی خون را برطرف می کنند و گمان می کنند دیگر نیازی به شست و شو نیست؛ در حالی که این نجاسات جز با شستن آب پاک نمی شوند. به همین دلیل در این درس تأکید شده که استفاده از دستمال کافی نیست.

۴- متأسفانه برخی از دانش آموزان نسبت به طهارت بدن به خصوص به هنگام آلوده شدن به نجاساتی همچون ادرار و خون بی توجه اند و حتی به دلیل تربیت نامناسب، این موارد را جز نجاسات نمی دانند. این درس فرصت خوبی است تا معلمان با توجه به این نکات که خداوند انسان های پاکیزه را دوست دارد یا پاکیزه بودن از نشانه های یک مسلمان است یا پیامبر انسان های پاکیزه را دوست داشت، به تبیین اهمیت طهارت و دور بودن از چیزهای آلوده ای همچون ادرار و خون بپردازند.

۵- در این درس و برخی درس های دیگر، (مانند درس هشتم)، به صورت ظرفی به اقامه نماز به صورت جماعت و در مسجد اشاره شده است؛ مثلاً رسول خدا برای نماز آماده می شد و به مسجد می رفت یا در درس قبل حسین و محدثه با پدر و مادرشان برای نماز به مسجد می رفتند. تکرار این مسئله در دروس متعدد برای سوق دادن دانش آموزان به حضور در مساجد و شرکت در نمازهای جماعت است.

۶- نکته دیگری که در این درس به آن توجه و در یک جمله ساده آن را بیان نموده است، توجه به خواندن نماز در اول وقت است. رسول خدا با شنیدن صدای اذان، بدون هیچ وقفه ای، از جای برمی خواست و خود را برای نماز آماده می کرد.

همچنین در فعالیت «هر صدا، نشانه چیست؟» صدای اذان به عنوان صدای دعوت الهی معرفی شده است که همه را به خواندن نماز فرا می خواند، پس شایسته نیست که این دعوت را بی پاسخ گذاریم و به دنبال کار دیگری برویم.

۷- همکاران محترم توجه داشته باشند که در متون دینی بر دو نکته اصلی در مورد نماز تأکید شده است: نخست نماز اول وقت، دوم اقامه نماز به صورت جماعت در مسجد.

پس بجاست تا در هر درسی که سخن از نماز است، دانش آموزان را به این دو نکته مهم نیز توجه دهیم.

ماه مهمانی خدا

توضیحات درس

ماه رمضان ماه نزول قرآن است و به همین جهت، بر سایر ماه‌ها برتری یافته و برای روزه گرفتن انتخاب شده است. رسول خدا (ص) در ضمن خطبه‌ای در فضیلت ماه رمضان می‌فرماید: ای مردم، ماه خدا با برکت و رحمت و آمرزش به شما رو کرده است؛ ماهی است که نزد خدا بهترین ماه‌هاست؛ روزهایش بهترین روزها، و شب‌هایش بهترین شب‌ها، و ساعاتش بهترین ساعات است. ماهی است که در آن به مهمانی خدا دعوت شده‌اید و...، نفس‌های شما در آن تسبیح است و خواب شما در آن عبادت؛ کردارتان در آن پذیرفته و دعایتان مستجاب است. بهترین کارها در این ماه، دوری از محارم خدای عزوجل است.

در درس «ماه مهمانی خدا» تلاش شده تا دانش‌آموزان ضمن آشنایی بیشتر با مفهوم روزه و برخی از احکام آن، برای گرفتن روزه، اشتیاق پیدا کرده و برای آن تمرین و تلاش نمایند تا به این وسیله، هم از خداوند به سبب اینکه او را هدایت کرده تشکر کنند و هم مورد رحمت خدا قرار گرفته و به اجر عظیمی برسند.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان، این درس در ماه رمضان یا یکی از روزهایی که به روزه آن سفارش شده است، تدریس شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با مفهوم روزه و برخی از مراسم و احکام آن
- ۲- اشتیاق به گرفتن روزه (به‌ویژه برای دختران)
- ۳- تلاش برای گرفتن روزه ماه رمضان (برای دختران)
- ۴- تمرین برای روزه گرفتن در ماه رمضان (برای پسران)
- ۵- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

روزه
رمضان
افطار
سحر

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

۱- درس «ماه مهمانی خدا» به دو موضوع می‌پردازد : موضوع اول ماه مبارک رمضان و احکام روزه، بدین ترتیب متن درس می‌تواند فرصت مناسبی را برای ایجاد بحث و گفت‌وگویی دوستانه و آموزنده میان دانش‌آموزان فراهم آورد.

بهترین شیوه برای تدریس اثربخش، ایجاد یک موقعیت متناسب با موضوع درس است. در صورت امکان از شخصی که روزه است دعوت شود تا به کلاس بیاید و ضمن تعارف یک خوراکی به ایشان دانش‌آموزان متوجه روزه‌دار بودن ایشان شوند.

۲- می‌توانید از خواندن درس، برای طرح یک موضوع میان دانش‌آموزان بهره بگیرید. بدین ترتیب که درباره موضوع یا موضوعات درس از آنها پرسید و از آنها بخواهید هر یک در این باره صحبت کنند.

به طور مثال، در درس همیشه با من : در رابطه با ویژگی‌های حضرت محمد (ص) صحبت کنیم می‌توان درس را با پرسشی به این صورت آغاز کرد.

اگر قرار باشد ویژگی‌های شخصیتی خود را بیان کنید چه می‌نویسید؟ از همه آنها بخواهید که به طور شفاهی یا کتبی توضیح دهند.

۳- بیان خاطرات دانش‌آموزان از حضور در مسجد یا شب‌های ماه مبارک رمضان بسیار مناسب است.

۴- بیان خاطرات یا دانستنی‌های دانش‌آموزان درباره روزه زمینه مناسبی است برای بیان برخی آداب ساده روزه به ویژه برای دختران.

۵- می‌توان با ذکر حدیثی از پیامبر این درس را آغاز کرد. مانند روایت زیر :

صُومُوا تَصِحُّوا^۱.

روزه بگیرید تا سلامتی پیدا کنید.

۶- برگزاری جشنواره، ساده‌ترین سفره افطاری توسط گروه‌ها در کلاس می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

➤ **کامل کنید :** این بخش با برقراری ارتباط میان مفاهیم درس، به تثبیت اهداف کمک می کند. در این فعالیت دانش آموزان با ذکر کلماتی در رابطه با ماه رمضان از قبیل : قرآن، روزه، افطار، سحر، دعا، نماز، شب قدر و... و به کارگیری آنها، متنی را می نویسند. در این فعالیت دانش آموزان اشتیاق خود را بیان می کنند و تمایل خود را برای عمل به تکالیف الهی که باعث به سعادت رسیدن آنان و موجب محبوب شدنشان در نزد خدا می شود، ابراز می نمایند. معلمان گرامی می توانند دانش آموزان را هدایت کنند تا به مباحثی از جمله آداب روزه داری، فواید روزه گرفتن، آثار و برکات ماه رمضان و... اشاره کنند.

➤ **بیندیشیم :** پس از خواندن پیام قرآنی و ترجمه آن، دانش آموزان در گروه های چند نفره با توجه به مضمون آیه و ارتباط آن با درس، به گفت و گو می پردازند. انتظار می رود دانش آموزان با توجه به مضمون آیه از اشتیاق خود نسبت به روزه و فوایدی که روزه گرفتن و انجام دستور خدا می تواند به دنبال داشته باشد، سخن بگویند.

➤ **بگرد و پیدا کن :** این فعالیت برای جمع بندی پایانی از درس توسط معلم و با مشارکت دانش آموزان طراحی شده است. معلمان گرامی دانش آموزان را هدایت کنند تا در برابر هر جمله به پاسخ درست، اشاره کنند.

➤ **گفت و گو کنیم :** مخاطب این فعالیت بیشتر دانش آموزان پسرند که هنوز به سن تکلیف نرسیده اند، اما دوست دارند روزه را تجربه نمایند. دانش آموزان پس از گفت و گو پیرامون موضوع فعالیت، نظرات خود را از قبیل به اصطلاح روزه کله گنجشکی، انجام کارهای نیک و کمک به روزه داران در خانه و... مطرح می نمایند. قابل توجه معلمان گرامی اینکه روزه گرفتن در بخشی از ساعات روز (نه همه روز)، در سیره ائمه معصومین علیهم السلام نسبت به فرزندان خردسالشان وجود داشته است. امام باقر (ع) می فرماید : ما کودکان را زمانی که هفت ساله اند به مقداری از روزه که در روز توانش را دارند - نصف روز، کمتر یا بیشتر - امر می کنیم و زمانی که تشنگی و گرسنگی بر آنها حیره گشت افطار می کنند تا به روزه گرفتن عادت کنند و توان آن را به دست آورند.

➤ **با هم بخوانیم :** در این قسمت از فعالیت ها، ضمن ایجاد احساس خوشایند و دلچسب در دانش آموزان از خواندن شعر در قالب سرود، این ذهنیت را در آنها تقویت می کنیم که شایسته است در ماه مهمانی خدا تلاش کنیم تا با روزه گرفتن و حضور در مساجد، از خداوند تشکر کنیم.

➤ **کامل کنید :** این بخش با برقراری ارتباط میان مفاهیم درس، به تثبیت اهداف کمک می کند. در این فعالیت دانش آموزان با چسباندن حروف اول پاسخ ها، به کلمه «فلسطین» که تکمیل کننده سخن امام خمینی (ره) است، می رسند و به این ترتیب، زمینه ای فراهم می شود تا دانش آموزان با «روز قدس» آشنا شوند. قدس نخستین قبله مسلمانان، سرزمین اصلی و وطن میلیون ها مسلمان فلسطینی است که اسرائیل، از سال ۱۹۴۸ آن را از دست ساکنانش خارج کرد و تحت سلطه نیروهای اشغالگر خود قرار داد. این توطئه از همان اولین سال های اجرا، با مقاومت مردم مسلمان فلسطین و اعتراض مسلمانان و انسان های آزاده جهان مواجه شد و به شکل مبارزات سیاسی - نظامی، چهره خود را نشان داد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، امام خمینی در روز ۱۶ مرداد ۱۳۵۸ در سیزدهمین روز از ماه مبارک رمضان سال ۱۳۹۹ هجری قمری برای به نمایش گذاردن حساسیت جهانی نسبت به سرنوشت قدس و نجات آن از جنگال صهیونیست ها، آخرین جمعه ماه مبارک رمضان را به عنوان «روز قدس» تعیین و پیامی به همین مناسبت صادر نمودند. ملت مسلمان ایران نیز پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، مسئله آزادسازی فلسطین از جنگال غاصبان قدس را سرلوحه آرمان هایش قرار داده و همه ساله روز قدس را به روز فریاد کشیدن بر سر ستمکاران تاریخ تبدیل کرده است.

➤ **خاطره گویی :** دانش آموزان خاطرات شیرینی از اولین روزه های خود دارند. آنها در این فعالیت به اصرار در بیدار شدن

سحر و سحری خوردن همراه با بزرگ‌ترها، فراموش کردن اینکه روزه دارند و چیزی خورده‌اند و خاطرات خوش دیگری که برای آنها یا دوستانشان اتفاق افتاده است، اشاره می‌کنند.

➤ **با خانواده :** برای انجام این فعالیت، دانش‌آموزان با راهنمایی خانواده با برخی چیزها که روزه را باطل می‌کند، آشنا می‌شوند. نه چیز روزه را باطل می‌کند که از جمله آنها فرو بردن تمام سر در آب است و چون در ورزش شنا ممکن است این اتفاق بیفتد، باید این ورزش را به بعد از افطار موکول کنیم.

برای آشنایی با سایر مبطلات روزه می‌توانید به رساله مراجع تقلید مراجعه کنید.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
احکام، مراسم اسلامی، قرآن کریم	آشنایی با مفهوم روزه و برخی از مراسم و احکام آن		بیان مفهوم روزه و برخی از مراسم و احکام آن	- مفهوم روزه و برخی از مراسم و احکام آن را توضیح می‌دهد. - برای گرفتن روزه ماه رمضان اشتیاق و تلاش دارد. (برای دختران) - برای روزه گرفتن در ماه رمضان تمرین می‌کند. (برای پسران) - پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
	اشتیاق به گرفتن روزه		خوب	- مفهوم روزه و برخی از مراسم و احکام آن را بیان می‌کند. - برای گرفتن روزه ماه رمضان اشتیاق و تلاش دارد. (برای دختران) - برای روزه گرفتن در ماه رمضان تمرین می‌کند. (برای پسران) - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
		۱۰	اشتیاق و تلاش برای گرفتن روزه ماه رمضان (برای دختران) و تمرین برای روزه گرفتن در ماه رمضان (برای پسران)	- مفهوم روزه و برخی از مراسم و احکام آن را بیان می‌کند. - برای گرفتن روزه ماه رمضان اشتیاق و تلاش دارد. (برای دختران) - برای روزه گرفتن در ماه رمضان تمرین می‌کند. (برای پسران) - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
	آشنایی با پیام قرآنی		درک مفهوم پیام قرآنی	- با راهنمایی آموزگار مفهوم روزه و برخی از مراسم و احکام آن را بیان می‌کند. - با باری معلم برای گرفتن روزه ماه رمضان اشتیاق و تلاش دارد. (برای دختران) - با کمک آموزگار برای روزه گرفتن در ماه رمضان تمرین می‌کند. (برای پسران) - با کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
			نیازمند آموزش و تلاش بیشتر	

۱- سحر، کودکی است که در ماه مبارک امسال به سنّ تکلیف می‌رسد. همان طور که می‌دانید دختران در نه سالگی به سنّ تکلیف می‌رسند. البته این نه سال به سال‌های قمری حساب می‌شود که از سال‌های شمسی کمتر است. نه سال قمری معادل هشت سال و هشت ماه و ۲۱ روز شمسی است. برای همین در این داستان، سال تولد سحر به سال قمری بیان شده است و مادر، روز تولد سحر را ماه رمضان نه سال قبل بیان می‌کند.

از این رو، باید توجه داشت که آنچه در رساله‌های مراجع در مورد سنّ تکلیف دختران بیان می‌شود و آن را نه سالگی می‌دانند، به سال‌های قمری است و اگر به سال شمسی حساب کنیم یک دختر در سن هشت سال و هشت ماه و ۲۱ روز به تکلیف می‌رسد. ۲- در این درس نیز با توجه به اینکه پسران هنوز به سنّ تکلیف نرسیده‌اند، اشاره‌ای به برادر سحر یعنی سعید شده است که اگرچه به سنّ تکلیف نرسیده، اما خوب است برای آمادگی بهتر از حالا نماز را تمرین کند و برخی روزها را در ماه رمضان، روزه بگیرد. ۳- در این درس با برخی از ویژگی‌های ماه رمضان نیز آشنا می‌شویم که عبارت‌اند از:

الف) توجه ویژه روزه داران به نیازمندان

ب) روزه گرفتن و برپایی مراسم افطاری

ج) حضور بیشتر در مساجد

د) انس با قرآن

ه) مراسم احیای شب‌های قدر و ...

۴- در این درس، ماه رمضان به عنوان ماه مهمانی خدا معرفی شده است. نامی که ریشه در روایات ما دارد. خوب است که همکاران محترم با بیانی ساده، دلیل این نامگذاری را برای دانش‌آموزان شرح دهند.

برای مثال، یکی از دلایلی که می‌توان برای دانش‌آموزان گفت این است در این ماه، مهمان خدا می‌شویم و همان‌گونه که ما سعی می‌کنیم بهترین غذاها و یا وسایل پذیرایی را برای مهمان خود فراهم کنیم، خداوند نیز ما بندگان خود را با بهترین پاداش‌ها پذیرایی می‌کند. مثلاً کسی که در این ماه یک آیه قرآن بخواند، پاداش خواندن تمام قرآن را دارد و کسی که در شب قدر خدا را عبادت کند، پاداش هزار ماه عبادت خدا را برده است. پس معلوم می‌شود که خدا از ما که مهمانان اویم به بهترین شکل پذیرایی می‌کند.

۵- با توجه به ویژگی‌هایی که در این درس در خصوص ماه رمضان گفته شده است، شایسته است که همکاران دانش‌آموزان را به اهمیت توجه به نیازمندان یا اهمیت دادن افطاری (حتی در حدّ یک خرمای ساده) آشنا کنند.

عید مسلمانان

توضیحات درس

در فرهنگ اسلامی اولین روز ماه شوال به عنوان عید فطر و جشن بازگشت به فطرت معین شده است؛ زیرا روزه‌داران در طول ماه رمضان با ارتباط‌های پی در پی با خداوند متعال و استغفار از گناهان به تصفیه روح و جان خویش همت گماشته و از تمام آلودگی‌های ظاهری و باطنی که برخلاف فطرت آنهاست، خود را پاک نموده و به فطرت واقعی خود برمی‌گردند. حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: «این، عید کسی است که خدا روزه‌اش را پذیرفته و نماز او را ستوده است و هر روز که خدا نافرمانی نشود، آن روز، عید است». در روز عید فطر، گویی یک مسلمان از نو متولد می‌شود؛ زیرا از تمام آلودگی‌ها و پلیدی‌ها پاک شده و کمترین پاداش خود را که پاکی و پاکیزگی است دریافت می‌نماید. حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: «ای بندگان خدا، بدانید که کوچک‌ترین چیزی که برای مردان و زنان روزه‌دار است، این است که فرشته‌ای در روز آخر ماه مبارک رمضان به آنها ندا می‌دهد: ای بندگان خدا، بشارتتان باد که [خداوند متعال] تمام گناهان گذشته شما را آمرزد، پس بنگرید که بعد از این چگونه عمل خواهید کرد».

در درس «عید مسلمانان» تلاش شده تا دانش آموز ضمن آشنایی بیشتر با مراسم مربوط به روزه و عید فطر که یکی از مهم‌ترین اعیاد اسلامی است و تمامی مسلمانان در سراسر جهان آن را محترم شمرده و جشن می‌گیرند، برای شرکت در این مراسم اشتیاق و جنب و جوش بیشتری پیدا کرده و در مراسم عید فطر و نماز آن مشارکت نماید.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمان‌های بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس در یکی از اعیاد

اسلامی تدریس شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با برخی مراسم و احکام مربوط به روزه و عید فطر
- ۲- اشتیاق به شرکت در مراسم مربوط به روزه و عید فطر
- ۳- مشارکت در مراسم مربوط به روزه، عید فطر و نماز آن
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

عید فطر

روزه

نماز عید فطر

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

۱- می‌توانید کلاس خود را با گفتن تکبیرها و دعاهایی که در روز عید فطر می‌گویند، همراه با دانش‌آموزان شروع کنید. این کار می‌تواند برای دانش‌آموزان شادی‌آور و چه بسا تعجب برانگیز باشد. سپس می‌توانید درباره‌ی این شعارها و نیز اطلاعات دانش‌آموزان با آنها گفت‌وگو کنید.

۲- گفت‌وگو درباره‌ی عید فطر و نیز خاطره‌گویی دانش‌آموزان در این باره یکی از شیوه‌های مناسب برای آموزش این درس است. (استفاده از فعالیت خاطره‌گویی در کتاب می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.)

۳- در صورتی که این امکان برای شما فراهم باشد از قبل، کلاس و مدرسه را تزئین کرده و به مناسبت عید فطر جشنی را برگزار کنید، بسیار مناسب است.

۴- با ایجاد یک سؤال از آنها بخواهید که بگویند مراسم جشن عید فطر در شهر یا روستای شما چگونه است؟ این سؤال و پاسخ‌ها می‌تواند (در فعالیت کتاب با خانواده) شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

فعالیت‌های درس

➤ **فکر می‌کنم :** دانش‌آموزان این فعالیت را به صورت فردی انجام می‌دهند و با استفاده از ویژگی‌ها و اوصافی که برای روز عید فطر وارد شده از جمله، عید مسلمانان، عید بزرگ و... جمله را کامل می‌کنند.

➤ **دوست دارم :** این فعالیت به دنبال تقویت اهداف حیطة عاطفی است. برای انجام این فعالیت از دانش‌آموزان بخواهید مطالبی را که تاکنون درباره‌ی عید فطر آموخته‌اند، با زندگی روزمره خود تطبیق دهند. شرکت در نماز عید، دید و بازدید از نزدیکان و... از جمله مواردی است که دانش‌آموزان می‌توانند به آنها اشاره نمایند.

➤ **ببین و بگو :** در این فعالیت، با جلب توجه دانش‌آموزان به تصاویر از آنها بخواهید در مورد برگزاری مراسم مربوط به عید فطر در سایر کشورها مطالبی را بیان کنند. این فعالیت به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا به همبستگی و وحدت بین مسلمانان در سایر کشورها پی ببرند.

➤ **خاطره‌گویی :** دانش‌آموزان خاطرات شیرینی از حضور در نماز عید فطر دارند. این فعالیت فرصت یادآوری این خاطرات را فراهم می‌آورد.

➤ **بیندیشیم :** در این فعالیت، دانش‌آموزان ضمن توجه به اهمیت دعا کردن در روز عید فطر، دعا‌های خود را بیان می‌کنند.

➤ **بگرد و پیدا کن :** این فعالیت برای تثبیت مفهوم درس در ذهن دانش‌آموزان طراحی شده است. در این فعالیت، دانش‌آموزان با مرتبط کردن خانه‌ها به یکدیگر به مرور مطالب آموخته شده می‌پردازند.

➤ **گفت‌وگو کنیم :** این فعالیت برای جمع‌بندی پایانی از درس توسط معلم و با مشارکت کامل دانش‌آموزان طراحی شده است. نمایندگان هر گروه نظرات گروه خود را پیرامون موضوع فعالیت بیان می‌کنند. خوب است دانش‌آموزان به این مطلب اشاره نمایند که مسلمانان با یک ماه روزه‌داری و موفقیت در روزه گرفتن، از اینکه توانستند دستور خدا را انجام دهند، خوشحال شده و این روز را عید می‌گیرند.

➤ **با خانواده :** این فعالیت با توجه به تأثیر غیر قابل انکار خانواده در تثبیت هویت دینی آموخته شده، طراحی گردیده است.

این فعالیت موجب تثبیت اهداف درس در حیطة شناختی و عاطفی می‌گردد.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
مراسم اسلامی، احکام، قرآن کریم	آشنایی با برخی از احکام و مراسم روزه و عید فطر	۱۱	بیان نمونه‌هایی از احکام و مراسم روزه و عید فطر	- نمونه‌هایی از احکام و مراسم روزه و عید فطر را بیان می‌کند. - برای شرکت در مراسم مربوط به روزه، عید فطر و نماز آن اشتیاق نشان می‌دهد و در آن مشارکت می‌نماید. - پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
	علاقه و اشتیاق برای شرکت در مراسم مربوط به روزه، عید فطر و نماز آن			- نمونه‌هایی از احکام و مراسم روزه و عید فطر را بیان می‌کند. - برای شرکت در مراسم مربوط به روزه، عید فطر و نماز آن اشتیاق نشان داده و شرکت می‌کند. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
			اشتیاق برای شرکت در مراسم مربوط به روزه، عید فطر و نماز آن	- چند نمونه از احکام و مراسم روزه و عید فطر را بیان می‌کند. - برای شرکت در مراسم مربوط به روزه، عید فطر و نماز آن اشتیاق نشان می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
	آشنایی با پیام قرآنی		نیازمند آموزش و تلاش بیشتر	- با راهنمایی آموزگار چند نمونه از احکام و مراسم روزه و عید فطر را بیان می‌کند. - با باری معلم برای شرکت در مراسم مربوط به روزه، عید فطر و نماز آن اشتیاق نشان می‌دهد. - با کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

۱- هدف این درس، آشنایی با عید فطر و نماز عید است. از این رو، چند مورد از اعمال و آداب این روز به زبان ساده برای دانش آموزان بیان شده است :

۱- خواندن تکبیر روز عید : اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَ لِلَّهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا هَدَانَا وَ لَهُ الشُّكْرُ عَلَى مَا أَوْلَانَا.

(البته هدف از بیان این ذکر، صرف آشنایی با آن است و نیاز به آموزش آن به دانش آموز نیست.)

۲- به جا آوردن نماز عید فطر

۳- پوشیدن لباس های نو و مناسب و خوشبو کردن خود

۴- دیدار با دوستان و آشنایان و تبریک عید به آنان.

۲- با وجود آنکه اعیادی همچون عید غدیر، عید قربان و عید فطر از جایگاه بالایی در دین اسلام برخوردار است، اما متأسفانه در فرهنگ ما آن گونه که شایسته است به این اعیاد اسلامی و دینی توجه نمی شود.

در این درس سعی شده تا عید فطر به عنوان عیدی بزرگ معرفی شود و به دانش آموزان یادآور شود که همان گونه که در عید نوروز لباس نو و زیبا می پوشد و به دیدن دوستان و آشنایان می رود، در این روز نیز پوشیدن لباس های زیبا و مناسب سفارش شده و دیدار با آشنایان و تبریک عید به آنها از سنت های نیکوی این روز است.

حرف‌های آسمانی

توضیحات درس

قرآن در یکی از ظلمانی‌ترین دوره‌های زندگی بشر، یعنی در عصر جاهلیت، همچون مشعلی فروزان تابید تا انسان را از تاریکی‌های جهل و نادانی رها کند و در دریایی از رحمت و برکت و نور، غوطه‌ور سازد. قرآن کتابی است که رستگاری انسان را در دو جهان تضمین می‌کند و انسان را محبوب حضرت پروردگار می‌نماید.

در محضر حضرت رضا (ع)، سخن از قرآن به میان آمد فرمودند: «خداوند زمانی پیامبرش را به سوی خود فرا خواند که دین را کامل نمود و بر او قرآن را نازل کرد، کتابی که روشن‌گر همه چیز است و حلال و حرام و حدود و احکام و هر آنچه مردم به آن نیازمندند، در آن به طور کامل بیان شده است. قرآن کلام خداست، از آنچه او گفته است، فراتر نروید و هدایت را در غیر او نجوید که گمراه می‌شوید. قرآن ریسمان محکم، دستاویز استوار و آیین برتر خدا در میان بندگان است. به سوی بهشت راهبری می‌کند و از دوزخ‌رهایی می‌بخشد. در اثر گذشت زمان، کهنه نشده و با تکرار بر زبان‌ها از ارزش و اثر بخشی آن کاسته نمی‌شود؛ زیرا خداوند، آن را برای زمان خاصی قرار نداده است؛ بلکه حجت و برهان برای همه انسان‌ها در سراسر زندگی آنهاست و نه از پیش رو و نه از پس، باطل به آن وارد نخواهد شد».

در درس حرف‌های آسمانی تلاش شده تا دانش‌آموز ضمن آشنایی بیشتر با کتاب آسمانی خود و اینکه قرآن آن قدر زیباست که حتی سران و بزرگان کفار نمی‌توانستند از شنیدن آیات زیبای آن خودداری کنند، به خواندن و انس با قرآن به عنوان زمینه‌ای برای عمل به دستورات شفاف‌بخش آن، تمایل پیدا کند.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با قرآن به عنوان کتاب آسمانی مسلمانان
- ۲- تمایل به خواندن قرآن و انس با آن
- ۳- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

قرآن

سوره

آیه

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

- ۱- خوب است ترتیبی داده شود که با تشریفات خاص قرآن وارد کلاس شود.
- مثلاً یکی از دانش‌آموزان با احترام کامل قرآن را در دست گرفته و وارد شود و تمام شاگردان به احترام قرآن برخیزند و بعد چند آیه قرآن با آهنگ جذاب و مؤثری از نوار صوتی که قبلاً فراهم شده است، پخش گردد یا به وسیله یکی از دانش‌آموزان خوانده شود و سپس یکی از شاگردان که قبلاً معلم او را آماده کرده است، خواسته شود تا ترجمه آن را با تأنی بیان کند.
- ۲- یکی از دانش‌آموزان برای چند دقیقه با آهنگ دلشبین و جالبی قرآن را بخواند چون خواندن قرآن با صدای خوب تأثیر دیگری در روح شنوندگان دارد. همچنین در صورت امکان تابلوهای زیبایی از آیات قرآن با ترجمه در کلاس نصب شود.
- ۳- متن درس، شروع مناسبی برای تدریس است.
- ۴- دانش‌آموزان وارد کلاس می‌شوند توسط معلم کلاس به آنها برنامه‌ای ارائه می‌گردد تا بر اساس آن، کارهای خود را انجام دهند؛ زیرا بدون آن سرگردان و حیران می‌مانند و در انجام کارهای خود دچار اشتباه می‌شوند. انسان‌ها نیز پس از ورود به این عالم برای زندگی خود به برنامه‌ای نیازمندند که بدون آن از راه صحیح منحرف می‌شوند، این برنامه همان قرآن است که توسط حضرت محمد(ص) از سوی خداوند برای ما آورده شده است و خدا بهتر از هر کس می‌داند که ما به چه برنامه‌ای احتیاج داریم؛ چون او از همه آگاه‌تر است.
- ۵- با توجه به فعالیت کتاب گفت‌وگو کنیم. نقل قصه داستان اصحاب فیل می‌تواند خود شروع مناسبی برای تدریس باشد.
- ذکر داستان‌هایی که با روایات کودکان آنها و محدوده درکشان مطابقت دارد، ارائه گردند؛ مانند داستان یوسف، ابراهیم، موسی(ع) و... نقل این داستان‌ها با زندگی خود کودک، ارتباط بیشتری دارد و می‌تواند مؤثرتر و مفیدتر باشد. ذکر این داستان‌ها به‌ویژه علاقه‌ای که کودکان به شنیدن داستان دارند، می‌تواند انس و علاقه بیشتری به قرآن در آنها ایجاد کند. (استفاده از فعالیت کتاب «بگرد و پیدا کن» می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد).
- ۶- بیان داستان‌های مربوط به سوره‌های کوثر، کافرون، قریش، قدر و... شروع مناسبی برای تدریس می‌باشد.
- ۷- از قرآن‌های صوتی نیز می‌توان برای شروع تدریس استفاده کرد.

فعالیت‌های درس

- **گفت‌وگو کنیم :** انجام این فعالیت با توجه به متن درس و تحلیل محتوای داستان صورت می‌پذیرد و دانش‌آموزان آن را به صورت فردی انجام می‌دهند. در پاسخ سؤال، دانش‌آموزان به آثار دلنشین تلاوت آیات قرآن و اینکه آنها حقیقت بزرگی را در آیات قرآن یافته بودند، اشاره می‌کنند.
- **بگرد و پیدا کن :** برای انجام این فعالیت، انتظار می‌رود دانش‌آموزان به ماجرای اصحاب فیل اشاره نمایند. در ادامه با توجه به سطح اطلاعات دانش‌آموزان و یادآوری نسبت به داستان‌های قرآنی که در پایه‌های قبلی شنیده‌اند، می‌توانید به داستان‌های حضرت نوح، ابراهیم و... اشاره نمایید.
- **کامل کنید :** این فعالیت به منظور تثبیت اهداف درس در ذهن دانش‌آموزان طراحی شده است. برای انجام این فعالیت،

دانش‌آموزان با توجه به پیام‌های قرآنی دروس قبل و نیز پیام‌هایی که در سال گذشته آموخته‌اند، جاهای خالی را کامل می‌کنند. معلمان گرامی می‌توانند پس از شنیدن نظرات دانش‌آموزان، گفت‌وگو را هدایت کنند تا دانش‌آموزان دلیل انتخاب خود را بیان کنند.

➤ **دوست دارم :** در این فعالیت، دانش‌آموزان می‌توانند به آثار و فواید تلاوت قرآن کریم اشاره کنند؛ از جمله آشنا شدن با سخنان خدا، پاداش فراوان، محبوبیت در نزد خدا، رفع غم و اندوه، صفای خانه و... .

➤ **بیندیشیم :** پس از آموزش پیام قرآنی (با توجه به شیوه‌ای که در دروس قبل گذشت) دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه و ارتباط آن با درس به گفت‌وگو می‌پردازند، سپس جای خالی را کامل می‌کنند.

انجام درست این فعالیت، ضمن ایجاد زمینه آشنایی بیشتر با قرآن، نشانگر درک اهداف حیطه شناختی درس است و باعث می‌شود آموخته‌های دانش‌آموزان در ذهن آنها تثبیت گردد.

➤ **فکر می‌کنم :** این فعالیت با ایجاد شور و اشتیاق در میان دانش‌آموزان، زمینه را برای تفکر دانش‌آموزان فراهم می‌آورد. تعداد سوره‌های قرآن در نمازهای روزانه ۲۰ مورد است.

➤ **با هم بخوانیم :** این فعالیت، ضمن ایجاد احساس خوشایند از خواندن شعر در دانش‌آموزان، این ذهنیت را در آنها تقویت می‌کند که شایسته است به عنوان راهنمای زندگی، همیشه با قرآن انس داشته باشیم.

➤ **اجرای نمایش :** این بخش با قرار دادن دانش‌آموزان در موقعیتی فرضی، فرصتی برای تمرین عملی مفاهیم فراهم می‌کند. جهت جذاب‌سازی کلاس، همکاران می‌توانند امکانات لازم برای نمایش را در کلاس تدارک نمایند.

در اجرای روش «نمایش»، بهتر است مراحل زیر مدنظر قرار گیرد :

● تعیین موضوع و نوشتن آن به صورت نمایشنامه

● فراهم کردن شرایط و وسایل لازم برای اجرای نمایش

● تعیین نقش‌هایی که باید ایفا شوند.

● آماده کردن فراگیران برای ایفای نقش، از قبیل گرم کردن و تمرین دادن

● توضیح مختصر در مورد موضوع و هدف نمایش برای شاگردان

● اجرای نمایشنامه

● بحث درباره محتوا و چگونگی اجرای نمایشنامه و ارزشیابی نتایج آن.

به منظور اجرای بهینه روش «نمایش» به معلمان گرامی توصیه می‌شود :

۱- از یک هفته قبل، دانش‌آموزان را برای اجرای نمایش آماده کنید.

۲- انتخاب به صورت گروهی و گردشی در میان تمام دانش‌آموزان باشد.

۳- زمان اجرای نمایش را به لحاظ محدودیت به دانش‌آموزان اعلام نمایید.

۴- به هنگام اجرای نمایش و پس از آن با توجه به هدف درس، بازخورد و نقد و ارزیابی توسط معلم و سایر دانش‌آموزان صورت گیرد.

۵- تلاش دانش‌آموزان نمایشگر را می‌توانید به عنوان یکی از نمرات ارزشیابی مستمر ثبت کنید.

➤ **با خانواده :** در این فعالیت انتظار می‌رود معلمان گرامی، حس هنری دانش‌آموزان را در جهت پیشبرد اهداف دینی برانگیزانند.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
قرآن کریم	آشنایی با قرآن کریم	۱۲	– معرفی قرآن کریم	خیلی خوب
				خوب
				قابل قبول
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

- ۱- دانش آموز در این درس، به طور غیر مستقیم با یکی از ویژگی های اعجازی قرآن کریم آشنا می شود که همان زیبایی و شیوایی بیان است. در قرآن، آن چنان الفاظ و معانی زیبا و دلنشینی وجود دارد که هر انسان منصفی را جذب خود می کند. تا آنجا که حتی سران کفر را به خود جذب کرده است. البته در این درس نیازی نیست تا سخنی از اعجاز قرآن به میان آید؛ بلکه همین که دانش آموز به قدرت بیان و شیوایی آن پی ببرد برای او کافی است و در سال های آینده درباره این موضوع بیشتر خواهد آموخت.
- ۲- خوب است در فرصت به دست آمده در این درس به دانش آموزان این نکته را تذکر دهیم که وقتی سران کفار نیز برای شنیدن آیات قرآن صف می کشیدند و به هر طریقی خود را به خانه پیامبر می رساندند تا بخشی از آیات قرآن را بشنوند، حیف است ما که جزو دوستداران پیامبر و قرآن هستیم، به قرآن بی توجه باشیم و بخشی از روز را به خواندن آیات قرآن اختصاص ندهیم.
- ۳- سعی شود تا قرآن را به عنوان کتاب زندگی بشناسند؛ نه صرفاً کتابی مقدس برای تلاوت یا تبرک برای تشریفات زندگی. با مثال های ساده ای می توان این مطلب را به مخاطب منتقل کرد. به عنوان مثال، این نکته را بگوییم که هر طبیبی برای مریض خود نسخه می نویسد تا دردهای او را معالجه کند و برای پیشگیری به او توصیه هایی می کند که اگر به آن عمل نکند، دچار ناراحتی می شود. خدا نیز برای حل مشکلات ما در زندگی و راهنمایی ما دستوراتی در قرآن بیان کرده است که باید از آنها پیروی کنیم.
- مثال دیگر اینکه در ابتدای سال وقتی دانش آموز وارد مدرسه می شود، توسط معلم به او برنامه ای ارائه می گردد تا براساس آن، کارهای خود را انجام دهد؛ زیرا بدون آن سرگردان و حیران می ماند و در انجام کارهای خود دچار اشتباه می شود.
- انسان ها نیز پس از ورود به این عالم برای زندگی خود به یک برنامه نیازمندند تا از راه درست دور نشوند، این برنامه همان قرآن است که توسط حضرت محمد (ص) از سوی خداوند برای ما آورده شده است.

انتخاب پروانه

توضیحات درس

اساس اسلام، سعادت و نجات آدمی است و احکام اخلاقی و فقهی مربوط به پوشش زن نیز با این فلسفه و حکمت حکیمانه صادر شده است. اهمیت حجاب و پوشش اسلامی تا جایی است که خداوند متعال در برخی از سوره‌های قرآن از آن به عنوان یک ضرورت یاد می‌کند. هدف اسلام آن است که زن با رعایت حجاب اسلامی، مانع خودنمایی و گمراهی خود و دیگران گردد، حافظ حرمت و آداب عفت و حیا باشد، با فراغت کامل وظایف و رسالت اساسی خویش را انجام دهد و زمینه رشد معنوی و قرب الهی را برای خود و مردان فراهم کند. حجاب از کارکرد اجتماعی نیز برخوردار است و معاشرت‌های بی‌بند و بار را کنترل نموده و بر تحکیم نظام خانواده افزوده و از انحلال کانون محکم زناشویی جلوگیری کرده و امنیت اجتماعی را فراهم می‌سازد.

درس انتخاب پروانه علاوه بر ایجاد زمینه‌آشنایی با اهمیت و ضرورت رعایت پوشش مناسب، به احکام حجاب نیز اشاره می‌کند؛ به این ترتیب، این درس علاوه بر تحقق اهداف حوزه آداب و اخلاق اسلامی، به موضوع احکام نیز مربوط می‌شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با مفهوم حجاب و آداب پوشش اسلامی
- ۲- تمایل به رعایت حجاب و پوشش اسلامی
- ۳- تلاش برای رعایت حجاب و پوشش اسلامی
- ۴- تقویت نگرش مثبت نسبت به استفاده از پوشش اسلامی
- ۵- بیان احکام ساده (در حد کتاب) حجاب
- ۶- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

حجاب

محرم

نامحرم

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

۱- در این درس می‌توان از دانش‌آموزان بخواهیم که درباره موضوع حجاب چند جمله یا متنی کوتاه بنویسند یا آنچه به نظرشان می‌رسد به تصویر بکشند، سپس با طرح سؤال‌هایی مناسب و پاسخ‌های داده شده می‌توان در نتیجه به اهداف درس پی ببریم.

نمونه سؤال :

- چرا باید حجاب داشته باشیم؟
- حجاب پسرها چگونه است؟
- رعایت حجاب به نفع ماست، یعنی چه؟

و...

۲- از دانش‌آموزان (دختر) بخواهید خاطرات خود را از جشن تکلیف خود که درس قبلی آنها بوده بیان کنند یا به ترسیم بکشند.

۳- ساختار داستانی درس، فرصت و امکان خوبی برای برقرای ارتباط مناسب با دانش‌آموزان و شروع یک گفت و گوی مؤثر میان آنان با شماست. از آن به نحو احسن بهره بگیرید. هنگام خواندن درس توقف‌ها، تأمل‌ها، نگاه‌های معنادار شما به دانش‌آموزان، حرکات سر و صورت و... همه می‌توانند از متن درس به عنوان یک متن زنده و تفکر برانگیز، ابزاری مناسب برای ایجاد فرصت یادگیری بسازد.

۴- اجرای نمایش توسط دانش‌آموزان در رابطه با متن درس

۵- در این درس می‌توان با برگزاری نمایشگاهی از تصاویر پوشش‌های اسلامی در کشورهای مختلف مسابقه‌ای ترتیب داد و در این مسابقه از دانش‌آموزان بخواهیم که با توجه به تمام پوشش‌هایی که در نمایشگاه دیده‌اند یک پوشش مناسب و تلفیقی از کشورهای مختلف طراحی کنند و ضمن توضیح در رابطه با پوشش طراحی شده، در صورت امکان جوایزی اهدا شود.

۶- اجرای نمایش غیر از متن درس به این صورت که افرادی که در کتاب نام برده شده به ترتیب وارد کلاس شوند (تق، تق، تق، کیه - کیه)

پسر خاله پشت دره حجاب کنم یا نکنم حجاب کنیم، حجاب کنیم نامحرم نامحرم
دایی اومده پشت دره می‌خوام برم در رو واکنم حجاب کنم یا نکنم حجاب نکن حجاب نکن اون محرم اون محرم و...
۷- خواندن یک متن شعارگونه برای تثبیت مفاهیم (محرم و نامحرم)

یک دختر نمونه

صورت و دست تا میچ

غیر از دو دست و صورت

حرام باشه پیدا

حضرت زهرا (س) فرمود :

آی دخترای باهوش

در پیش نامحرم

حجاب نشه فراموش

یک دختری بچه‌ها روسری شو نبسته
بدون کفش و جوراب تو کوچه شون نشسته
می‌خوام بدونم آیا حجاب او کامله؟
اشکال داره حرامه — حجابش ناتمامه
تو تفریح و زیارت وقتی که بیرون میره
میان نامحرما میشه وضو بگیره
اشکال داره حرامه — حجابش ناتمامه
تو کوچه و تو بازار یک دختر دیگری
موهایش که مونده بیرون از گوشهٔ روسری
وقتی میگیم بپوشان به ما می‌گه کی گفته؟
آی بچه‌های عاقل شما بگید کی گفته
پیامبر ما گفته — او از خدا شنفته

یک دختر نمونه
در مجلس زنانه
تو خونه پیش مادر
پیش پسر برادر
یا پسرای خواهر
پیش عمو و دایی
وقتی حجاب نداره
اشکال شرعی، داره یا نداره؟

هیچ اشکالی نداره اینها همه محرمند.

۸— با در اختیار قرار دادن یک گل باز شده و یک غنچه گل از آنها بخواهیم که آن را دست به دست مشاهده کنند تا زمانی که گل باز شده گلبرگ‌های آن ریخته شده و غنچه همچنان بسته بماند. سپس به آنها بگوییم عزیزان من، حجاب ما هم مثل همین غنچه می‌ماند که زیبایی و طراوت ما را حفظ می‌کند و با برداشتن آن مانند همان گل باز شده زیبایی و طراوت خود را از دست می‌دهیم. همان‌طور که آن گل از بین رفت. رمز زیبایی خواهران مسلمان هم همین است.

امروز با مامان رفتیم حرم امام رضا (ع). وقتی از حرم برمی‌گشتیم، از کنار مغازه‌های دورِ حرم رد شدیم. من این مغازه‌ها را خیلی دوست دارم. چیزهای جالبی دارند؛ انگشترهای کوچک، تسبیح‌های رنگی، نخود و کشمش، آب نبات و...
مامان رو به روی یک مغازهٔ پارچه فروشی ایستاد و چند متر پارچهٔ گلدار خرید. روی پارچهٔ آبی، گل‌های ریز سفید بود. از مامان پرسیدم: «مامان می‌خواهی چی بدوزی؟» مامان خندید و گفت: «یک چیز قشنگ!»

وقتی به خانه رسیدیم مامان متر را آورد و اندازهٔ من را گرفت. حدس می‌زدم که می‌خواهد برای من چیزی بدوزد. آن وقت با آن پارچهٔ گلدار نشست پای چرخ خیاطی. ت...ت...تق دوخت و دوخت و دوخت. من همان‌طور رو به رویش نشستم و نگاهش کردم. وقتی کارش تمام شد پارچه را برداشت و گفت: «حالا بیا جلو و سرت کن.»

با خوش حالی پرسیدم : «مال من است؟»

مامان گفت : «بله! برای دختر قشنگم یک چادر گلدار دوختم.»

با خوش حالی چادر را از دست مامان گرفتم و روبه روی آینه بزرگ ایستادم. چقدر قشنگ شده بودم؛ مثل درخت آلبالوی خانه مان که فصل بهار شکوفه می دهد. از مامان پرسیدم : «خدا گفته خانم ها باید حجاب داشته باشند؟»

مامان جواب داد : «بله دخترم! خدا به پیامبر (ص) گفت که به زن ها بگویند پیش نامحرم ها باید حجاب داشته باشند. حضرت زهرا (س) و حضرت زینب (س) هم که از بهترین زن های دنیا هستند، پیش مردان نامحرم حجاب کامل داشتند.» دوباره خودم را توی آینه نگاه کردم. حالا چادر گلدارم را بیشتر دوست داشتم؛ چون حس می کردم من مثل حضرت زهرا (س) و حضرت زینب (س) دارم حجابم را رعایت می کنم.»

فعالیت های درس

➤ **فکر می کنم :** به دانش آموزان فرصت دهید که هر کدام به این سؤال پاسخ دهند. سپس نظر چند نفر را جویا شوید تا دانش آموزان با نظرات دوستانشان آشنا شوند. می توانید دانش آموزان را هدایت کنید تا به انتخاب پروانه برای حجاب برتر (چادر) اشاره کنند.

➤ **دوست دارم :** این فعالیت، دانش آموزان را به انجام فعالیتی عملی تشویق می کند. در این فعالیت، دانش آموزان اشتیاق خود را برای رعایت پوشش اسلامی با ارائه دلیل نشان می دهند و به آثار و فواید حجاب تا آنجایی که آشنایی دارند، اشاره می کنند.

➤ **بیندیشیم :** پس از آموزش پیام قرآنی (با توجه به شیوه ای که در درس قبل گذشت) دانش آموزان در گروه های چند نفره با توجه به مضمون آیه و ارتباط آن با تصویر و محتوای درس به گفت و گو می پردازند. انتظار می رود دانش آموزان به این نتیجه برسند که حجاب مانند صدفی است که دور مروارید را می گیرد و اگر این صدف وجود نداشت، مرواریدی درست نمی شد.

➤ **گفت و گو کنیم :** دانش آموزان در این قسمت با نظارت معلم، آموخته های دینی خود را در جمع دانش آموزان کلاس تأیید نموده و آمادگی بروز رفتار دینی برای ایشان حاصل می گردد. برای انجام این فعالیت معلمان گرامی می توانند پس از شنیدن نظرات دانش آموزان، بحث را هدایت کنند تا دانش آموزان به ویژگی های پوشش اسلامی از جمله پوشیدگی بدن به جز صورت و دست ها تا مچ، ضخامت داشتن و تن نما نبودن، گشاد بودن و مشخص نکردن برجستگی های بدن، رنگ مناسب و عدم جلب توجه و... اشاره کنند.

در بخش دوم گفت و گو، فراتر از رعایت حجاب، به رعایت دستورات اسلام پرداخته است و علاوه بر رعایت حجاب، رعایت سایر دستورات اسلامی مورد توجه قرار می گیرد. دانش آموزان در این قسمت، آنچه از دستورات دینی آموخته اند مانند دست ندادن به نامحرمان، رعایت آداب گفت و گو با نامحرمان و... را بیان می نمایند.

➤ **بگرد و پیدا کن :** این فعالیت برای تثبیت و جمع بندی اهداف درس در ذهن دانش آموزان طراحی شده است. دانش آموزان دختر و پسر هر یک از دیدگاه خود به این فعالیت پاسخ می دهند. مثلاً دانش آموزان دختر، پسرعمو، پسرخاله و شوهرخواهر را به عنوان نامحرم و دختر دایی، پدر بزرگ و عمو را به عنوان محرم معرفی می کنند.

➤ **با هم بخوانیم :** خواندن شعر ضمن ایجاد احساس خوشایند و دلچسب در دانش آموزان، زمینه آشنایی بیشتر با آثار حجاب را به گونه ای متفاوت فراهم می آورد. لازم است به این نکته توجه داشته باشیم که به هنگام خواندن شعر، بر روی وزن و آهنگ آن توجه و دقت بیشتری شود. تأکید بر روی کلمات، سکوت های مناسب و بجا، نشان دادن بار معنوی عاطفی و حسی کلمات در این انتقال مؤثر است.

➤ **با خانواده :** در این فعالیت انتظار می رود معلمان گرامی، حس هنری دانش آموزان را در جهت پیشبرد اهداف دینی برانگیزانند. پیشنهاد می گردد با هماهنگی مدیر مدرسه، نمایشگاهی در این زمینه در مدرسه برپا گردد.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
اخلاق و آداب اسلامی، احکام، قرآن کریم	آشنایی با مفهوم حجاب و آداب پوشش اسلامی	۱۳	تشخیص آداب، ویژگی‌ها و مصادیق پوشش اسلامی	- آداب، ویژگی‌ها و مصادیق پوشش اسلامی را در نمونه‌های متنوع تشخیص و برای رعایت آنها پیشنهاد ارائه می‌کند و همواره نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
	تمایل و تلاش برای رعایت حجاب و پوشش اسلامی		تمایل و تلاش برای رعایت پوشش اسلامی در موقعیت‌های مختلف و ابراز حساسیت نسبت به رعایت آن	- آداب، ویژگی‌ها و مصادیق پوشش اسلامی را تشخیص و برای رعایت آنها پیشنهاد ارائه می‌کند و در بیشتر موارد نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
	آشنایی با پیام قرآنی		درک مفهوم پیام قرآنی	- آداب، ویژگی‌ها و مصادیق پوشش اسلامی را تشخیص می‌دهد و گاهی اوقات نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
			نیازمند آموزش و تلاش بیشتر	- با راهنمایی معلم آداب، ویژگی‌ها و مصادیق پوشش اسلامی را درک می‌کند و به ندرت نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - به کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

۱- برای تشویق دختران به حجاب راه‌های زیادی وجود دارد، مثل گفتن فلسفه و دلایل حجاب، فطرت بی‌حجابی، آثار و فواید حجاب و... .

اما بیان این مطالب برای دختران نه ساله بسیار زود است. دختر نه ساله نه فلسفه حجاب را آن گونه که باید می‌فهمد و نه می‌توان از مضرات و نتایج بد حجابی برای او سخن گفت. در عوض یک دختر نه ساله، قلبی پر از احساسات و عواطف دارد، قلبی کودکانه و پاک که به خدای خویش با تمام وجود عشق می‌ورزد و بسیار دوست دارد تا این خدای مهربان را از خود راضی کند. پس همین نکته مثبت باید مورد توجه قرار گیرد و از آن به خوبی بهره‌مند شود. از این‌رو، در این درس به جای بیان مطالب سخت و پیچیده در مورد حجاب، تنها به ذکر این نکته بسنده شده است: خدای مهربانی که این همه نعمت به ما داده است (دانش‌آموزان در این کتاب و کتاب سال قبل با نعمت‌های او آشنا شده‌اند) از ما به عنوان یک دوست مهربان خواسته‌ای دارد. آیا درست است که به خواسته او بی‌اعتنا باشیم؟! آیا در جواب این همه مهربانی او، نباید به خواسته‌هایش احترام گذاریم و تمام تلاش‌مان را برای انجام آن به کار بندیم؟ بیان این جملات قلب مهربان و باصفای کودکان را تحت تأثیر قرار می‌دهد، و مخاطب با احساسی خوشایند و از سر عشق و علاقه، حجاب را می‌پذیرد، نه به عنوان یک وظیفه سخت و طاقت‌فرسا، بلکه به عنوان پاسخی به خواسته بهترین و نزدیک‌ترین دوستش. هدف از انتخاب واژه دوست برای خدا در این داستان، توجه به همین مسئله بوده است تا حجاب را امری خوشایند و پاسخی از سوی دختران به خواسته بهترین دوست نشان دهد.

۲- ممکن است دانش‌آموز سؤال کند که چرا این دوست، حجاب را از ما دختران خواسته است؟ در پاسخ به هیچ وجه وارد بیان فلسفه و دلایل حجاب نشوید. (این کار را به سال‌های بالاتر واگذار کنید) بلکه صرفاً به بیان این نکته اکتفا کنید: «خدایی که ما را خلق کرده و از همه کس آگاه‌تر و عالم‌تر است، از ما بهتر می‌داند که چه چیز به نفع، و چه چیز به ضرر ماست. او حتماً در داشتن حجاب برای زنان فایده‌ای دیده است که این کار را بر ما واجب کرده است.

مطمئن باشید اگر حجاب به نفع و خیر و صلاح ما نبود، خدا آن را از ما نمی‌خواست. پس حالا که خداوند این قدر ما را دوست دارد، پس ما هم اگر می‌خواهیم زندگی خوبی داشته باشیم، باید به خواسته‌ها و دستورات الهی عمل کنیم و شما در کتاب‌های دینی آینده بیشتر با علت این دستور الهی آشنا می‌شوید.»

۳- در این درس به حدّ و حدود حجاب شرعی اشاره شده است. همان‌طور که می‌دانید زنان باید همه بدن خود به جز صورت و دو دست خود (از مچ دست به پایین) را بپوشانند. پروانه نیز با دیدن خود در آینه متوجه شد که به گونه‌ای روسری پوشیده که مو و گردن او پیداست. به همین دلیل، روسری خود را طوری بست که گردن و مویش پیدا نباشد. از طرف دیگر آستین پیراهن او به اندازه‌ای بود که تا مچ دست او را نمی‌پوشاند، پس تصمیم به پوشیدن پیراهنی با آستین بلندتر کرد.

۴- دختران و پسران در سنّ نوجوانی و جوانی تمایل زیادی برای ایستادن جلوی آینه و آراستن ظاهر خود دارند. اما چه خوب است که آینه تنها وسیله‌ای برای دیدن زیبایی‌هایمان نباشد؛ یعنی اگر عیب و ایرادی هم داریم در آینه ببینیم و آن را رفع کنیم. در این درس، پروانه ابتدا جلوی آینه می‌آید و از دیدن لباس‌ها و ظاهر زیبای خود خشنود می‌شود. اما همین آینه که زیبایی‌های او را به او نشان داد، چیزهای دیگری را نیز به او نشان می‌دهد که باعث می‌شود پروانه، به خود بیاید و اشکالاتش را برطرف کند، چیزهایی مثل موهای بیرون از روسری، آستین کوتاه و... .

۵- حجاب پروانه با پوشیدن لباسی آستین بلند و روسری که تمام مو و گردن او را پوشانده بود، کامل شده بود. اما در این قسمت

از داستان، چادر نیز به عنوان کامل کننده حجاب به مخاطب معرفی شده است. نکته مهم این است که نباید دختران را برای پوشیدن چادر اجبار کرد. در این درس نیز مادر انتخاب چادر را به خود دخترش واگذار می کند و در نهایت، این پروانه است که تصمیم می گیرد چادر را انتخاب کند.

۶- این درس اگرچه ظاهراً برای دختران است، اما باید به این نکته توجه داشت که در اسلام در مسئله پوشش مردان نیز مورد خطاب قرار گرفته اند. از این رو، در برخی از فعالیت های این درس، سخن از پوشش مناسب برای پسران نیز به بیان آمده است؛ مثلاً شایسته نیست که پسران با لباس های نامناسب بیرون بیایند یا پیراهنی کوتاه و تنگ بپوشند یا با شلوارک به بیرون بروند.

نکته مهمی که همکاران باید به آن توجه کنند توجه به این مسئله است که در اسلام علاوه بر توصیه بر حجاب در حد و حدود بیان شده، به زنان و مردان توصیه شده تا لباس های تنگ و بدن نما نپوشند. بنابراین، چه دختران و چه پسران نباید پیراهن یا شلوارهایی بپوشند که تنگ یا بدن نما باشند.

ام ایها

توضیحات درس

فاطمه علیها السلام نزد مسلمانان برترین و والامقام ترین بانوی جهان در تمام قرون و اعصار است. این عقیده بر گرفته از مضامین احادیث نبوی است. رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: «فاطمه سرور زنان جهان است». یعنی علو مقام حضرت زهرا علیها السلام تنها محدود به عصر حیات آن بزرگوار نیست و در تمامی اعصار جریان دارد. بر همین اساس، شناخت حضرت فاطمه علیها السلام، از ارزش فوق‌العاده‌ای برخوردار است؛ زیرا با دقت و تأمل در ویژگی‌ها و زندگی ایشان می‌توان به عالی‌ترین رتبه‌های روحانی دست یافت.

درس «ام ایها» با تأکید بر نقش حضرت زهرا علیها السلام در زندگانی پیامبر(ص)، حکایت از آن دارد که فاطمه علیها السلام برای رسول خدا علاوه بر انجام وظایف فرزندی، نقش مادر را نیز ایفا می‌کرده است. تاریخ نیز گواه خوبی بر این معناست؛ فاطمه علیها السلام هم پس از وفات خدیجه سلام الله علیها که در خانه پدر حضور داشت، غمخوار پدر و مایه پشت گرمی و آرامش او بود و هم پس از آن در جنگ‌ها و مقاطع دیگر حیات رسول خدا که برای یاری ایشان از هیچ اقدامی مضایقه نمی‌نمود. نکته: پیشنهاد می‌شود باتوجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان، این درس در ماه جمادی‌الاول یا جمادی‌الثانی یا با توجه به مناسبت‌های مرتبط با حضرت زهرا علیها السلام همچون روز مادر تدریس شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با حضرت زهرا(س) به عنوان بهترین زنان مؤمن و مادر نمونه امام حسن(ع)، امام حسین(ع) و حضرت زینب(س)
- ۲- احساس علاقه به حضرت زهرا(س) و اعمال و رفتار ایشان
- ۳- تلاش برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار حضرت زهرا(س)
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

حضرت زهرا(س)

ام ایها

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

- ۱- دانش‌آموزان احتمالاً خودشان در مورد حضرت فاطمه (س) اطلاعات اندکی دارند. حال شما می‌توانید از طریق گفت‌وگو با آنها با تمرکز بر روی تصویر درس مطالب را بهتر به آنها تفهیم کنید.
- ۲- متن درس را به صورت قصه بیان می‌کنیم و در پایان از دانش‌آموزان می‌خواهیم حدس بزنند قصه مربوط به چه کسی است (در خواندن قصه از آوردن نام حضرت فاطمه (س) خودداری کنید) از «نگران بود» شروع می‌کنیم به خواندن تا آنجایی که «پیامبر را می‌بیند به تخته سنگی تکیه زده است، خون از پیشانی او جاری است» تا دانش‌آموزان خود بتوانند نام حضرت فاطمه (س) را حدس بزنند.
- ۳- با استفاده از فعالیت بین و بگو، کتاب می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد. (با توجه به آنچه در کلیات استفاده از تصویر آورده شده است.)

فعالیت‌های درس

- **فکر کنم :** به دانش‌آموزان فرصت دهید که هرکدام جمله مربوط به این قسمت را کامل کنند. آنها برای تکمیل جمله‌ها می‌توانند به مواردی از قبیل : بهترین زنان مؤمن، بهترین فرزندان، بهترین دختر، بهترین یاور پدر و... اشاره کنند.
- **بگرد و پیدا کن :** این فعالیت برای آشنایی دانش‌آموزان با نام‌ها و لقب‌های حضرت زهرا (س) طراحی شده است. پس از پیدا کردن نام «ریحانه» که از حروف باقی مانده ساخته می‌شود.
- معلمان گرامی می‌توانند به معنای برخی از این نام‌ها اشاره کنند. این مطلب برای دخترانی که به این اسم‌ها، نام نهاده شده‌اند، می‌تواند بسیار جذاب و دوست‌داشتنی باشد (توضیحات زیر مخصوص شما معلمان گرامی است و لزومی به طرح همه آنها در کلاس نیست؛ تا اندازه‌ای که برای سطح کلاس مقدور است می‌توانید از آنها استفاده کنید) :
- **فاطمه :** یعنی جداشده از بدی‌ها. روزی رسول اکرم صلی الله علیه وآله از دختر بزرگوارشان سؤال کردند دخترم آیا می‌دانی که چرا تو را فاطمه نام گذارده‌ام؟ حضرت زهرا علیها السلام عرض کردند : چرا یا رسول الله؟ رسول اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند : چون خداوند تو و شیعیان راستین و دوستان واقعی تو را در روز قیامت از آتش دوزخ جدا خواهد کرد.^۱ از امام صادق علیه السلام هم روایت شده است که از این رو دختر بزرگوار رسول اکرم صلی الله علیه وآله را فاطمه نامیدند که او از شرک و سایر بدی و آلودگی‌ها جدا شده و به همه پاکی‌ها و فضیلت‌ها آراسته گردیده است.^۲
- **مبارکه :** برکت به معنای سرچشمه خیر و رحمت الهی است، به گونه‌ای که نه می‌توان از جوشش آن جلوگیری به عمل آورد و نه اندازه آن را دانست. بر این اساس، هرچیز با برکت را مبارک گویند.
- از آنجا که هرگونه خیر، خوبی و برکت در نسل پیامبر صلی الله علیه وآله از وجود حضرت زهرا علیها السلام جریان پیدا کرده است که از جمله آنها، تداوم نسل پرافتخار آن حضرت است؛ لذا او را مبارکه نامیده‌اند.
- **طاهره :** در لغت این لفظ به معنای پاکیزه، بی عیب و معصوم به کار می‌رود. امام باقر علیه السلام درباره سبب نامگذاری

۱- بحار الأنوار، ج ۱۰، ص ۱۷.

۲- جلاء العیون، ج ۱، ص ۱۲۵.

حضرت زهرا علیها السلام به این نام می‌فرمایند: فاطمه دختر رسول خدا صلی الله علیه وآله را به این دلیل طاهره نامیده‌اند که او از هرگونه آلودگی ظاهری و باطنی و جسمی و معنوی پاک و مبرا بود^۱.

● **مرضیه**: به کسی گفته می‌شود که خدا و رسول او پیوسته از رفتار و کردار و گفتار او راضی باشند؛ زیرا حضرت فاطمه علیها السلام از مقام عصمت برخوردار بود، تمام اعمال و رفتار او مورد رضای خداوند متعال و پیامبر اکرم بود و حتی رسول اکرم صلی الله علیه وآله بارها به این حقیقت تصریح فرمودند که چون حضرت زهرا علیها السلام همواره در محدوده اراده و مشیت و رضایت خدا گام برمی‌دارد، لذا رفتار و کردار او بهترین ملاک برای خوبی و بدی اعمال است. اگر او از چیزی خرسند باشد، خداوند نیز از این کار خرسند است و در صورتی که او نسبت به کسی یا کاری ناخرسند باشد، دلیل ناخوابی آن کس یا ناخوابی آن کار در نزد خداوند است. رسول خدا صلی الله علیه وآله همواره در طول عمر مبارکش این سخن را به زبان جاری می‌کردند که آن کس که فاطمه را بیازارد، مانند آن است که مرا آزرده است و کسی که مرا بیازارد، خداوند را آزرده است. همچنین آن حضرت به عنوان یک هشدار در مناسبت‌های مختلف می‌فرمود: ای فاطمه، خداوند به سبب خشم تو غضب می‌کند و به رضایت تو خشنود می‌شود.^۲ این همه حکایت از برخورداری حضرت زهرا علیها السلام از مقام مرضی خدا بودن دارد. لذا یکی از نام‌های آن حضرت «مرضیه» قرار داده شد.

● **صدیقه**: صدیق به کسی می‌گویند که در راستگویی کامل باشد و هرگز دروغ بر زبان او جاری نشود، و درستی کارهایش، سخنان او را تصدیق کند. در فرهنگ اسلامی مرتبه و منزلت صدیقین در ردیف پیامبران و شهدا ذکر شده است. حضرت زهرا علیها السلام را «صدیقه» نامیده‌اند؛ چون صداقت و درستی، اساس زندگی او را تشکیل می‌داد. هرگاه لب به سخن می‌گشود، جز سخن راست نمی‌گفت.

● **بتول**: یعنی بریده شده و جدا شده. زن پاک و دور از هرگونه آلودگی. فاطمه بتول نامیده شد، چون از نظیر و همتا بریده شده است (همتایی ندارد)؛ یعنی از بانوان زمان خویش از جهت فضیلت، دیانت و اصل و نسب بریده و جدا شده بود و گفته شده که آن حضرت بتول نامیده شد چون از دنیا بریده بود و رو به سوی خداوند داشت.

● **زکیه**: زن پاک و باتقوا، در حال رشد و ترقی.

● **ریحانه**: گل خوشبو، لطیف و مهربان، تعبیر لطیفی از موجود زن.

➤ **کامل کنید**: این فعالیت برای تکمیل اهداف شناختی درس و تثبیت این اهداف در ذهن دانش‌آموزان طراحی شده است.

دانش‌آموزان با تکمیل مطالب با استفاده از بخش «بدانیم» با حضرت زهرا (س) بیشتر آشنا می‌شوند.

➤ **بیندیشیم**: پس از خواندن پیام قرآنی به شیوه‌ای که در دروس قبلی گذشت، دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو می‌پردازند. توصیه می‌گردد در صورتی که توضیحات دانش‌آموزان برای روشن شدن مفهوم پیام قرآنی کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم پیام یاری کنید. انتظار می‌رود دانش‌آموزان ضمن یادآوری اوصاف و ویژگی‌های حضرت زهرا (س)، به این نتیجه برسند که حضرت زهرا (س) در سخت‌ترین مراحل نیز پدرش را تنها نگذاشت، ادب و احترام در همه امور، مهربانی و وفاداری و... مواردی بودند که باعث جلب محبت رسول خدا نسبت به ایشان بود. برای انجام این فعالیت، از دانش‌آموزان بخواهید، مطالبی را که در درس مربوط به حضرت زهرا (س) و ویژگی‌های اخلاقی ایشان آموخته‌اند با زندگی روزمره خود تطبیق دهند. آنها باید بیاموزند که رفتار حضرت زهرا (س) می‌تواند بهترین الگوی رفتار کنونی آنها و دوستانشان باشد.

۱ - بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۹.

۲ - بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۵۴.

➤ **ببین و بگو :** این بخش با استفاده از شیوه تصویرخوانی در آموزش، موجب تثبیت مفاهیم درس و تعمیق یادگیری می‌شود. با یادآوری دروس پایه دوم با عنوان «خاطره ماه» و «خانواده مهربان» که نمونه‌هایی از رفتار حضرت زهرا (س) و خانواده‌اش را بیان می‌کرد، ارتباط طولی مطالب حفظ می‌گردد. این فعالیت به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا آنچه را در رابطه با حضرت زهرا (س) پیش از این آموخته‌اند، مرور کنند. در ادامه نیز دانش‌آموزان به بیان داستان‌هایی دیگر در این زمینه می‌پردازند. داستان «اهل بیت پیامبر» از کتاب پایه دوم از جمله داستان‌هایی است که دانش‌آموزان پیش از این شنیده‌اند.

بیان داستان می‌تواند به صورت گفتاری یا نوشتاری باشد. برای بیان نوشتاری داستان می‌توانید دانش‌آموزان را به طرف ساختن یک کتاب قصه سوق دهید. این کار می‌تواند برای دانش‌آموزان بسیار سرگرم‌کننده و لذت‌بخش باشد. توجه معلمان گرامی را به چند نکته در زمینه ساختن یک کتاب قصه جلب می‌نمایم :

- صرفاً یک پیشنهاد دهنده و جهت دهنده باشید و از دخالت مستقیم تا حد امکان پرهیز نمایید.
- از ابتکارات دانش‌آموزان استقبال کنید و آنها را در قالب خاص محدود نکنید.
- تصاویر کتاب‌ها می‌تواند به صورت نقاشی خودشان یا بریده مجلات و سایر کتاب‌ها باشد.
- نکات بهداشتی و ایمنی لازم را در خصوص کار با وسایل، برای دانش‌آموزان بیان کنید.
- از اولیای دانش‌آموزان بخواهید اجازه دهند خود دانش‌آموزان کارها را انجام دهند و خانواده‌ها به عنوان راهنما و یاری‌کننده، ایفای نقش نمایند.

می‌توانید این فعالیت را به عنوان یک جشنواره کوچک، با حضور دانش‌آموزان و خانواده‌هایشان، یا همکاری مدارس یا مساجد اطراف یا حتی اداره آموزش و پرورش منطقه خود شکل دهید.

تذکر

✓ این فعالیت‌ها برای ایجاد حس خوشایند در دانش‌آموزان نسبت به داستان‌ها و شخصیت‌های دینی، ایجاد تحرک و خلاقیت و... است. بنابراین، این فعالیت‌ها را به عنوان یک مسابقه تخصصی هنری قلمداد ننمایید.

✓ تشویق را حتی برای کارهای کوچک فراموش نکنید.

✓ به یاد داشته باشید که این فعالیت نباید بار مالی خاصی را به خانواده‌ها تحمیل کند. بنابراین تدبیری بیندیشید که دانش‌آموزان از کمترین امکانات، بیشترین بهره‌برداری را بنمایند.

➤ **با خانواده :** قبل از انجام این فعالیت، دانش‌آموزان را با نکات بهداشتی و ایمنی لازم آشنا نمایید.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نماینده های تحقق	سطوح عملکرد
امامت، قرآن کریم	- آشنایی با حضرت زهرا(س) به عنوان بهترین الگوی زنان مؤمن	۱۴	- بیان ویژگی های حضرت زهرا(س) به عنوان بهترین زنان مؤمن و مادر نمونه امام حسن (ع) و امام حسین (ع) و حضرت زینب (س)	- نمونه های متنوعی از ویژگی های حضرت زهرا(س) را ذکر می کند. - ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به حضرت زهرا(س)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می کند. - پیام قرآنی را می خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می دهد.
				- نمونه هایی از ویژگی های حضرت زهرا(س) را ذکر می کند. - ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به حضرت زهرا(س)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می کند. - پیام قرآنی را می خواند و مفهوم آن را بیان می کند.
				- چند نمونه از ویژگی های حضرت زهرا(س) را ذکر می کند. - ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به حضرت زهرا(س)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می کند. - پیام قرآنی را می خواند و مفهوم آن را بیان می کند.
				- با کمک آموزگار چند نمونه از ویژگی های حضرت زهرا(س) را ذکر می کند. - با کمک آموزگار ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به حضرت زهرا(س)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می کند. - به کمک آموزگار پیام قرآنی را می خواند و مفهوم آن را بیان می کند.
	- آشنایی با پیام قرآنی		- از درک مفهوم پیام قرآنی	نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

- ۱- در این درس مخاطب با زندگی، برخی صفات اخلاقی و مقام والای حضرت زهرا(س) به صورت مختصر آشنا می شود. شجاعت و شهامت ایشان، عشق و علاقه زیاد به پیامبر، محروم بودن از نعمت مادر در سن پنج سالگی و احترام ویژه پیامبر به او و همدم و همراه بودن با پیامبر در سختی ها گوشه ای از شخصیت ایشان را تبیین می کند.
- ۲- این ماجرا به ساعات پایانی جنگ احد اختصاص دارد. زمانی که به علت غفلت مسلمانان و سربیزی از فرمان پیامبر، دشمنان پیروز میدان شدند و بسیاری از مسلمانان را به شهادت رسانده و تعداد دیگری همچون پیامبر را زخمی کردند. در این میان، حضرت فاطمه (س) که گاه در جنگ ها به عنوان یک پرستار، به بستن زخم مجروحان می پرداخت، به سراغ پیامبر می رود و او را آغشته به خون در گوشه ای از میدان می بیند و باقی ماجرا همان گونه که در درس آمده، اتفاق می افتد.^۱
- ۳- در این درس، به دو سخن پیامبر که در منابع مختلف حدیثی درباره حضرت زهرا گفته شده اشاره شده است :
اول آنکه پیامبر گاه حضرت زهرا (س) را می بویید و می فرمود : از وجود تو بوی بهشت را استشمام می کنم.^۲ و دوم جمله معروف ام ایها که پیامبر به منظور بیان زحمات و دلسوزی های حضرت فاطمه (س) برای ایشان فرموده است.^۳
- ۴- حضرت فاطمه، بارها سر و صورت و بدن پیامبر را که توسط مشرکان با پرتاب سنگ یا زباله، مجروح و آلوده می شد، تمیز و مداوا می کرد. اولین بار هنگامی بود که ایشان پنج سال بیشتر نداشت. مشرکان مکه هنگامی که پیامبر به سجده رفته بود، شکبه گوسفندی را بر سر پیامبر ریختند و حضرت زهرا (س) با همان سن کم در برابر مشکلات ایستاد و آنها را دور کرد و سر و صورت پیامبر را شست و این ماجرا به دفعات تکرار شد.
- ۵- در درس، داستان «تسبیح» را با هم خواندیم. تسبیح حضرت زهرا (س) عبارت است از : ۳۴ مرتبه «الله اکبر»، بعد ۳۳ مرتبه «الحمد لله» و بعد از آن ۳۳ مرتبه «سبحان الله». درباره فضیلت و ثواب گفتن تسبیح حضرت زهرا (س) روایات زیادی از ائمه معصومین (ع) وارد شده است که به برخی اشاره می شود : امام باقر(ع) می فرماید : «خداوند متعال با هیچ ستایشی بالاتر از تسبیحات فاطمه زهرا(س) عبادت نشده است و اگر چیزی افضل از آن وجود داشت، رسول خدا(ص) آن را به فاطمه(س) اعطا می کرد. امام صادق (ع) می فرماید : «تسبیح حضرت زهرا (س) صد ذکر است، ولی در میزان سنجش اعمال، هزار ذکر محسوب می گردد، شیطان را دور و خدای تعالی را راضی می کند. ما همان طور که به فرزندان خود دستور می دهیم نماز بخوانند، سفارش می کنیم تسبیح فاطمه (س) را بگویند. کسی که تسبیح فاطمه زهرا (س) را درست بعد از نماز واجب و قبل از برخاستن از روی سجاده بگوید، و آن را به گفتن لا اله الا الله ختم کند، خدای تعالی او را می آمرزد.^۴ و در حدیثی دیگر فرمود : «کسی که تسبیح فاطمه زهرا(س) را بگوید خدا را به ذکر کثیر یاد کرده است»^۵.

۱- این ماجرا در منابع مختلف از جمله انساب الاشراف، ص ۳۲۴ و نیز مغازی واقدی صص ۲۴۹-۲۵۰ بیان شده است.

۲- الدرر المنثور، ذیل آیه ۱۷ سورة اسراء و نیز : ذخایر العقبی، ص ۳۶.

۳- مقاتل الطالبیین، ص ۲۹ و بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۹.

۴- وسائل الشیعه، ج ۶، صص ۴۳۹-۴۴۷ و ۴۶۳ و ۴۶۴.

۵- معانی الأخبار، ص ۱۹۳.

همسفر ناشناس

توضیحات درس

در روز چهارم شعبان، ۳۸ سال پس از هجرت رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرزندی پاک در مدینه النبی به دنیا آمد. نام او «علی» بود که بعدها به «زین العابدین» و «سجاد» مشهور گشت. دو سال پس از تولد او، جدش علی علیه السلام در محراب عبادت، به شهادت رسید و پس از آن به مدت ده سال، شاهد حوادث دوران امامت عمویش امام حسن علیه السلام بود. از سال پنجاه هجری، به مدت یازده سال در دوران پرفراز و نشیب امامت پدرش حسین بن علی علیهما السلام که با قدرت طلبی معاویه و پسرش یزید مصادف بود، در کنار او قرار داشت و پس از آن، در محرم الحرام سال ۶۱ هجری پس از قیام و شهادت پدر بزرگوارش در حادثه کربلا، امامت و رهبری جامعه اسلامی را عهده دار شد. دوران امامت آن حضرت، با یکی از سیاه ترین ادوار تاریخ اسلام همراه بود؛ زیرا بعد از حادثه عاشورا برای مردم مسلم گردید که حاکمان بنی امیه و تمام کسانی که از اهل بیت علیهم السلام بغض و کینه ای به دل داشتند، از هیچ ظلم و جنایتی دریغ نخواهند کرد و تمام سعی و تلاششان این است که با تبلیغات سوء بر علیه این خاندان، آنان را به انزوا کشانده و محبت مردم را نسبت به آنان کم کنند و نور ولایت را خاموش سازند، ولی با همه این نیرنگ ها و تبلیغات سوء، خاندان پیامبر (ص) به دلیل ویژگی های نیک اخلاقی، در بین مردم مقام و منزلت والایی داشتند و مورد احترام و تکریم واقع می شدند. اگر چه معرفت و شناخت تمام جنبه های شخصیتی امام سجاد علیه السلام برای ما انسان های عادی و محدود در عالم طبیعت غیر ممکن است، اما در درس «همسفر ناشناس» تلاش شده در حد امکان دانش آموزان با ابعادی از شخصیت تابناک آن حضرت در زمینه اهمیت کمک و خدمت به دیگران، آشنا شده و ضمن احساس علاقه و ادای احترام به امام سجاد علیه السلام برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش نمایند.

نکته : پیشنهاد می شود با توجه به پیمانه ای بودن آموزش درس هدیه های آسمان، در صورت امکان این درس در زمان ولادت یا شهادت امام سجاد علیه السلام یا با توجه به مناسبت های مرتبط با آن امام همام همچون ماه محرم و صفر تدریس شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با امام سجاد علیه السلام به عنوان امام چهارم شیعیان
- ۲- احساس علاقه به امام سجاد علیه السلام و اعمال و رفتار ایشان
- ۳- تلاش برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار امام سجاد علیه السلام
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

روش تدریس

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

۱- داستان متن درس را برای دانش‌آموزان بخوانید. خواندن متن درس با لحنی مناسب و رسا در میزان درک کودکان تأثیر فراوانی دارد. ساختار داستانی متن درس، امکان برقراری رابطه‌ای مناسب با کودکان و شروع یک گفت و گوی مؤثر با آنان را فراهم می‌آورد.

۲- تصاویری از کارهای مختلف را در اختیار دانش‌آموزان بگذارید و از آنها بخواهید کارهایی که برای کمک به پدر و مادرشان می‌توانند انجام دهند را جدا کنند.

۳- از تعدادی از دانش‌آموزان بخواهید متن درس را در قالب «نمایش» اجرا کنند.

۴- از دانش‌آموزان بخواهید اگر به کسی کمک کرده اند، خاطره آن را برای دیگران بیان کنند.

۵- متن درس را به روش قصه گویی تا قسمت امام با مهربانی به جمعیت نگاه کرد و گفت، بگویند و سپس قبل از ادامه مابقی قصه از دانش‌آموزان سؤال شود که شما فکر می‌کنید امام چه جوابی به جمعیت دادند؟ با ایجاد پرسش و پاسخ‌هایی مناسب.

۶- در صورت امکان، در اردویی که از قبل برنامه‌ریزی شده فردی که دانش‌آموزان نمی‌شناسند وارد جمع آنها بشود و به آنها با خوبی و مهربانی رفتار و آنها را کمک کند.

۷- برای ایجاد رفتارهای صحیح و شکل‌گیری خصلت‌های خوب اخلاقی در دانش‌آموزان می‌توان مطالب اخلاقی را به صورت سؤال درآورده و در قالب سابقه ارائه کرد به نمونه‌هایی از این سؤالات توجه کنید.

نمونه اول :

می‌توان سؤالات زیر را مطرح کرده و از شرکت کنندگان در مسابقه خواست که با عبارات بله یا خیر به آن پاسخ دهند.

۱- آیا مواظب هستید که رفتار شما هر روز بهتر از دیروز باشد؟

۲- اگر دوست شما نسبت به بدتر شدن رفتارتان تذکر داد، آیا از او تشکر می‌کنید؟

۳- و

فعالیت‌های درس

➤ فکر کنم : دانش‌آموزان برای تکمیل جملات خود می‌توانند به آن دسته از ویژگی‌های امامان که تاکنون فرا گرفته‌اند، اشاره کنند.

➤ دوست دارم : در این فعالیت دانش‌آموزان مطالبی را که در درس راجع به امام سجاد علیه السلام و ویژگی‌های اخلاقی

ایشان آموخته‌اند با زندگی روزمره خود تطبیق می‌دهند و از آن الگوبرداری می‌نمایند. آنها باید بیاموزند که رفتار امام سجاد علیه السلام می‌تواند الگوی رفتار کنونی آنها و دوستان‌شان باشد. مهم‌ترین هدف این فعالیت، انتقال این مطلب به دانش‌آموزان است که آنها نیز اگر بخواهند و سعی کنند، می‌توانند همچون امام سجاد علیه السلام نسبت به همسفران مهربان باشند و در اموری مثل حمل وسایل، رفع مشکلات آنها، کمک به سالمندان، یاری کوچک‌ترها، تقسیم غذا با آنان و... به آنها یاری رسانند.

➤ **ببندیشیم :** پس از خواندن پیام قرآنی به شیوه دروس گذشته، دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره، ارتباط میان آیه و داستان را کشف می‌نمایند. انتظار می‌رود دانش‌آموزان ضمن یادآوری نیکوکاری‌های امام سجاد علیه السلام در داستان درس، میان داستان و محتوای آیه ارتباط برقرار نمایند.

➤ **گفت و گو کنیم :** این فعالیت برای تثبیت اهداف درس توسط معلم و با مشارکت کامل دانش‌آموزان طراحی شده است. معلمان گرامی دانش‌آموزان را گروه بندی کرده تا در مورد پاسخ سؤال با یکدیگر گفت و گو کنند. در این مرحله، معلمان عزیز بحث را هدایت کنند تا دانش‌آموزان به این نکته اشاره کنند که بهتر است کمک به دیگران به صورت پنهانی باشد، از منت نهادن و آزار به دور باشد و... .

➤ **ببین و بگو :** این بخش با استفاده از شیوه تصویرخوانی، موجب تثبیت مفاهیم درس و تعمیق یادگیری می‌شود. در این فعالیت، دانش‌آموزان با توجه به تصاویر به دو نمونه از ویژگی‌های امام سجاد علیه السلام، که در داستان و بخش «بدانیم» با آن آشنا شده‌اند، اشاره می‌کنند. این فعالیت به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا آنچه را در رابطه با امام سجاد علیه السلام آموخته‌اند، مرور نمایند.

➤ **بگرد و پیدا کن :** این فعالیت برای تثبیت مفهوم درس در ذهن دانش‌آموزان طراحی شده است. دانش‌آموزان با تکمیل مطالب با استفاده از بخش «بدانیم» با امام سجاد علیه السلام بیشتر آشنا می‌شوند.

➤ **کامل کنید :** این بخش با برقراری ارتباط میان مفاهیم درس، به تثبیت اهداف کمک می‌کند. در این فعالیت دانش‌آموزان با رنگ کردن پاسخ‌ها به عدد «۴» که در رنگ آمیزی بارز می‌شود، اشاره می‌کنند. امام سجاد علیه السلام، چهارمین امام مسلمانان هستند.

➤ **با خانواده :** هدف این فعالیت، الگوگیری از امام سجاد علیه السلام، در خانه و میان اعضای خانواده است.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
امامت، قرآن کریم	– آشنایی با امام سجاده (ع) به عنوان امام چهارم شیعیان – ابراز علاقه و تلاش برای الگو گرفتن از امام سجاده (ع) – آشنایی با پیام قرآنی	۱۵	– بیان ویژگی‌های امام سجاده (ع) به عنوان امام چهارم شیعیان – ابراز علاقه و تلاش برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار امام سجاده (ع) – درک مفهوم پیام قرآنی	خیلی خوب
				خوب
				قابل قبول
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

– نمونه‌های متنوعی از ویژگی‌های امام سجاده (ع) را ذکر می‌کند.

– ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام سجاده (ع)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند.

– پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.

– نمونه‌هایی از ویژگی‌های امام سجاده (ع) را ذکر می‌کند.

– ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام سجاده (ع)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند.

– پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

– چند نمونه از ویژگی‌های امام سجاده (ع) را ذکر می‌کند.

– ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام سجاده (ع)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند.

– پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

– با کمک آموزگار چند نمونه از ویژگی‌های امام سجاده (ع) را ذکر می‌کند.

– با کمک آموزگار ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام سجاده (ع)، برای الگو گرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند.

– به کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

۱- در این درس دانش آموز با بخشی از شخصیت امام سجاد(ع) آشنا می شود. شخصیتی که سعی شده است چهره دقیق تر و صحیح تری از امام را به مخاطب ارائه دهد؛ زیرا تصور غلطی که در ذهن برخی از ما نسبت به امامان و معصومان شکل گرفته این است که امامان از مردم بریده بودند و روز و شب به عبادت خدا می پرداختند. از این منظر، امامان افرادی هستند که بودن در میان مردم و معاشرت و گفت و گو با آنان در شأن آنها نیست و از این رو مقام و جایگاه بالای امامت ایجاب می کند که امام در عمل و رفتار از همه متفاوت باشد و دست به کارهایی که در شأن او نیست نزند. برخلاف این تصور غلط، در این درس دانش آموز؛ با امامی آشنا می شود که در میان مردم و با مردم است. برای رفتن به سفر حج کاروان مخصوص به خود ندارد و به صورت ناآشنا وارد یک کاروان معمولی می شود. با مردم صمیمی می شود و با آنها نشست و برخاست می کند. لبخند بر چهره دارد و با کودکان بازی می کند. و خلاصه در همه کارها در کنار مردم و کمک کار آنهاست.

این تصویر حقیقی از امام باعث می شود تا هم مخاطب به امام خویش دل ببندد و هم رفتار و منش او را الگوی خویش قرار دهد.

۲- این درس علاوه بر آشنایی با شخصیت متواضع و فروتن امام، پیام مهمی به مخاطب می دهد: اهمیت کمک به دیگران. دانش آموز بایستی به این نتیجه برسد که کمک به دیگران چقدر ارزشمند است که امام سجاد با آنکه می توانست با کاروان های دیگری که او را می شناسند برود و مورد احترام آنان واقع شود، اما فقط به سبب اینکه از کمک کردن به دیگران محروم نشود، به کاروانی می آید که او را نمی شناسند.

۳- خوش اخلاق بودن در سفر، یکی دیگر از پیام های این درس است. در روایات ما آمده که به هنگام سفر بیش از زمان های دیگر خوش رو و خوش خنده باشید و کمک کار هم باشید تا سختی سفر بر همه آسان شود، کاری که امام در این سفر انجام داد.

۴- نمونه هایی از توجه به محرومان در زندگی ایشان: آن حضرت نسبت به بهبود وضع زندگی فقرا و محرومان، اهتمام فراوانی داشت و چنان بر این کار مداومت می ورزید که آثار حمل طعام برای فقرا، بر روی جسم مبارکشان باقی مانده بود، به گونه ای که نقل شده: هنگامی که علی بن الحسین رحلت نمود و بدن مبارکش را غسل می دادند، آثار سیاهی و کبودی را بر پشت آن حضرت مشاهده نمودند، پرسیدند: این آثار برای چیست؟ جواب داده شد که این اثر حمل کیسه های پر از طعام است که آن حضرت به فقرای مدینه اعطا می نمودند.^۱ همچنین روایت شده یکی از یاران حضرت به نام زهری، شبی سرد و بارانی، علی بن الحسین را مشاهده نمود که بر دوش خود چیزی را حمل می کرد، پرسید: ای فرزند رسول خدا، این چیست؟ امام علیه السلام فرمود: عازم سفری هستم و برای آن سفر، زاد و توشه فراهم می کنم و به جای امنی منتقل می سازم. زهری عرض کرد: بگذارید غلام من آن را حمل کند، امام علیه السلام قبول نکردند، زهری عرض کرد: پس بگذارید من آن را حمل کنم و شما را از حمل آن راحت نمایم. آن حضرت فرمود: من خود را از حمل چیزی که باعث نجاتم در سفر می شود، راحت نمی کنم. پس از گذشت چند روز، زهری آن حضرت را مشاهده نمود و گفت: ای فرزند رسول خدا، از آن سفری که بیان فرمودید اثری نمی بینم. امام علیه السلام فرمود: آری ای زهری، آن سفری که تو گمان می کنی نیست؛ بلکه منظور من از سفر، سفر مرگ است که برای آن آماده می شوم؛ همانا آماده شدن برای مرگ، دوری جستن از حرام و بذل و بخشش چیزهای خوب در راه خیر است.^۲

۱- حلیه الأولیاء، ج ۳ ص ۱۳۶؛ مناقب ابن شهر آشوب، ج ۴ ص ۱۶۷.

۲- بحار الأنوار، ج ۴۶، صص ۶۵-۶۶.

داناترین مردم

توضیحات درس

از مهم ترین امتیازات امام باقر علیه السلام این است که ایشان بنیانگذار انقلاب فرهنگی و نهضت علمی اسلام به شمار می آید. در دوران امام باقر علیه السلام دولت بنی امیه رو به زوال بود، اختلاف شدیدی در مملکت اسلامی به وجود آمده بود، در هر گوشه و کناری انقلابی به وقوع پیوسته بود و خلفا به سرعت تغییر می کردند به گونه ای که در نوزده سال امامت حضرت باقر علیه السلام، پنج خلیفه روی کار آمدند. اینها عواملی بود که زمینه و فرصت مناسبی برای نهضت علمی امام باقر علیه السلام فراهم ساخت و ایشان از فرصت پیش آمده بیشترین بهره را بردند و جهاد علمی خویش را آغاز کردند. جهاد علمی حضرت در تشویق به فراگیری علم، نشر علوم و توسعه آن قابل تبیین است.

اگر چه معرفت و شناخت تمام جنبه های شخصیتی امام باقر علیه السلام برای ما انسان های عادی و محدود در عالم طبیعت غیرممکن است، اما در درس «داناترین مردم» تلاش شده در حد امکان، دانش آموزان با شخصیت علمی آن حضرت که داستان درس در حول همین محور تدوین گشته، آشنا شده و ضمن احساس علاقه و ادای احترام به امام باقر علیه السلام برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش نمایند.

نکته : پیشنهاد می شود با توجه به پیمانته ای بودن آموزش درس هدیه های آسمان، در صورت امکان، این درس در زمان ولادت یا شهادت امام باقر علیه السلام تدریس شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با امام باقر علیه السلام به عنوان امام پنجم شیعیان
- ۲- احساس علاقه به امام باقر علیه السلام و اعمال و رفتار ایشان
- ۳- تلاش برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار امام باقر علیه السلام
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

امام باقر علیه السلام

باقر العلوم

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

- ۱- با توجه به ساختار داستانی این درس، بهترین شیوه برای شروع درس، ایجاد اشتیاق نسبت به شنیدن داستان است.
 - ۲- در این درس نیز امکان استفاده از قصه دیواری را داشته باشید. برای ایجاد اشتیاق نسبت به شنیدن داستان و درک مفاهیم آن، بسیار مناسب است.
 - ۳- اگر دسترسی به نقاشی یا پوستری در این زمینه دارید، می‌توانید از آن برای تدریس/ قصه‌گویی استفاده کنید.
 - ۴- امامان ما دوست داشتند که دانش فراگیرند؛ برای مثال، امام چهارم دوست می‌داشت که همه مردم دانش فرا گیرند و درس بخوانند؛ از این رو، همیشه مردم به خصوص کودکان را به درس خواندن تشویق می‌کرد.
- روزی دید جمعی از کودکان دور هم نشسته‌اند و درس می‌خوانند، خوشحال شد. آنان را نوازش کرد و گفت: دانش‌آموزان عزیز، خوب درس بخوانید. شما امروز کودک هستید و در آینده بزرگ و دانشمند خواهید شد و مردم از دانش شما استفاده خواهند کرد.

فعالیت‌های درس

➤ **فکر می‌کنم :** این فعالیت به منظور تمرین فرایند تفکر منطقی پیش‌بینی شده و دانش‌آموزان آن را به صورت فردی انجام می‌دهند. دانش‌آموزان برای تکمیل جمله می‌توانند به این مطلب اشاره کنند که چون پیرمرد امام را عالم‌تر از خود دید؛ لذا از مردم خواست برای دریافت پاسخ پرسش‌های خود به ایشان مراجعه کنند.

➤ **دوست دارم :** در این فعالیت، دانش‌آموزان مطالبی را که در درس راجع به امام باقر علیه السلام و ویژگی‌های اخلاقی ایشان آموخته‌اند، با زندگی روزمره خود تطبیق می‌دهند. آنها باید بتوانند نمونه‌هایی از خوبی‌ها و زیبایی‌های رفتار امام باقر علیه السلام را در رفتار خود و دوستان‌شان جست‌وجو کنند. به عنوان نمونه، آنها اگر بخواهند و سعی کنند، می‌توانند همچون امام باقر علیه السلام به مراتب بالای علم و دانش دست‌یابند و در اموری مثل پاسخ به سؤالات مردم، تبلیغ دین و... به دیگران یاری رسانند.

➤ **گفت‌وگو کنیم :** این فعالیت برای تثبیت اهداف درس، با مشارکت کامل دانش‌آموزان طراحی شده است. معلمان گرمی دانش‌آموزان را گروه‌بندی کرده تا در مورد پاسخ سؤال با یکدیگر گفت‌وگو کنند. معلمان عزیز بحث را هدایت کنند تا دانش‌آموزان به این نکته اشاره کنند که بهترین راه تشکر از کسی که به ما علم می‌آموزد، احترام به او و گرمی داشتن اوست؛ مثلاً به سخنانش در کلاس خوب گوش کنیم، با او با احترام و ادب رفتار کنیم و سخن بگوییم و... .

➤ **بگرد و پیدا کن :** این فعالیت برای تثبیت مفهوم درس در ذهن دانش‌آموزان طراحی شده است. دانش‌آموزان با کار روی جدول و رنگ‌آمیزی حروف آن به صورتی که در کتاب آمده است، به ادامه حدیث: «بلند سلام کردن را دوست دارد» و لقب امام پنجم: «باقر» می‌رسند.

➤ **بیندیشیم :** پس از خواندن پیام قرآنی به شیوه‌ای که در دروس قبل گذشت، دانش‌آموزان در گروه‌های خود پیرامون معنای آیه و ارتباط آن با تصویر و متن درس گفت‌وگو می‌کنند. در واقع این آیه، یک اصل کلی را مطرح می‌کند و آن مراجعه به اهل علم و کارشناس است؛ یعنی هر چه را نمی‌دانید از آگاهان و اهل خبره آن سؤال کنید. بنابراین، اگر سؤالاتی درباره احکام دینی داشته باشیم، باید به متخصصان آن مراجعه کنیم.

➤ گفت و گو کنیم : این فعالیت برای تثبیت اهداف درس و با مشارکت کامل دانش‌آموزان طراحی شده است. معلمان گرامی دانش‌آموزان را گروه بندی کرده تا به سؤالات پاسخ دهند. سپس بحث را هدایت کنند تا دانش‌آموزان به این نکته اشاره کنند که انسان ناآگاه برای پیدا کردن دانش و آگاهی باید در همهٔ امور به عالمان و متخصصان در همان رشته مراجعه کند. مسلماً انسان نمی‌تواند در همهٔ علوم و فنون، تخصص و مهارت کافی پیدا کند؛ پس مراجعه به کارشناس از ضروریات زندگی انسان است و انسان برای رفع نیازها و حل مشکلات خود مجبور است به متخصص آن کار مراجعه نماید. برای بیماری‌های خود به پزشک، برای آموزش خود به معلم و برای امور دینی خود به عالمان دین.

➤ با خانواده : در این فعالیت دانش‌آموزان به این نکته اشاره می‌کنند که «باقر العلوم»، یعنی «شکافندهٔ علوم». امام باقر علیه السلام، بسیار عالم و دانشمند بود و به همین دلیل به «باقر العلوم» معروف شده است.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشاندهای تحقق	سطوح عملکرد
امامت، قرآن مجید	– آشنایی با امام باقر (ع) به عنوان اهل بیت جمیعین – ابراز علاقه و تلاش برای الگوگرفتن از امام باقر (ع) – آشنایی با پیام قرآنی	۱۶	– ابراز علاقه و تلاش برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار امام باقر (ع) – درک مفهوم پیام قرآنی	– نمونه‌های متنوعی از ویژگی‌های امام باقر (ع) را ذکر می‌کند. – ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام باقر (ع)، برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند. – پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
				– نمونه‌هایی از ویژگی‌های امام باقر (ع) را ذکر می‌کند. – ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام باقر (ع)، برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				– چند نمونه از ویژگی‌های امام باقر (ع) را ذکر می‌کند. – ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام باقر (ع)، برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				– با کمک آموزگار چند نمونه از ویژگی‌های امام باقر (ع) را ذکر می‌کند. – با کمک آموزگار ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام باقر (ع)، برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند. – به کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

۱- امام باقر که نام ایشان به معنای شکافنده علوم است، به دلیل ضعف قدرت امویان راحت تر از امامان پیشین خود توانست به تبلیغ دین بپردازد و علوم و معارف الهی را ترویج کند. از این رو، در میان مسلمانان به علم و معرفت شناخته می شد. به همین دلیل در این درس نیز به همان جنبه آگاهی و علم بالای ایشان پرداخته شده است. علمی که باعث شد امام در برابر سؤالات دانشمندترین مسیحی روزگار خویش، سربلند بیرون آید.

۲- این داستان که در متون مختلف دینی آمده است (بحارالأنوار، ج ۱۰، ص ۱۴۹) از تفصیل بیشتری برخوردار است که با توجه به سن مخاطب به برخی قسمت های آن پرداخته نشد. مثلاً سؤالاتی که مرد مسیحی می پرسد بسیار بیشتر از این دو سؤال است، اما چون فهم آن سؤالات در حد و اندازه درک مخاطبان نبود، تنها دو سؤال در داستان بیان گردید.

۳- نکته مهمی که در پایان درس به آن اشاره شده است، رجوع تمام مسیحیان حاضر در صحنه به سوی امام برای دریافت پاسخ سؤالات شان است. این مسئله بیانگر علم و آگاهی بالای امام است که حتی مسیحیان را به اعتراف وامی دارد و آنها را نیز برای دریافت پاسخ سؤالات خود به سوی امام روانه می کند.

۴- نکته دیگری که درس به آن اشاره کرده است، تواضع و فروتنی امام است. امام در پاسخ سؤال مرد مسیحی که گفت: از دانشمندان مسلمانان هستی یا افراد کم سواد و بی سواد آنها، حاضر نشد خود را دانشمند بداند؛ بلکه تنها به بیان این مطلب بسنده کرد که من بی سواد نیستم. پس چه خوب است ما نیز به علم و دانش خود مغرور نشویم.

۵- مطلب مهم دیگری که می توان با استفاده از این درس برای دانش آموزان بیان کرد این است که ما مسلمانان باید به پیروی از امامان خود، آن قدر در علم آموزی پیشرفت کنیم و آن گونه درس بخوانیم که بتوانیم از تمام کشورهای پیشرفته دنیا، جلوتر باشیم و نگذاریم تا به دلیل بی سوادی و تنبلی، آبروی مسلمانان در دنیا برود. همان گونه که امام با آن سواد و دانشش نگذاشت تا دانشمند مسیحی به هدفش برسد و بتواند مسلمانان را به بی سوادی و نا آگاهی متهم کند.

خواب شیرین

توضیحات درس

دوران سی و چهار ساله امام صادق علیه السلام، عصر شکوفایی معارف اهل بیت علیهم السلام بود. آن حضرت در این دوران، از درگیری میان بنی امیه و بنی عباس و اشتغال آنها به این امر استفاده کرده و با توجه به نیاز شدید جامعه آن زمان و آماده بودن زمینه اجتماعی، با ایجاد یک حوزه وسیع علمی و دینی، به تربیت شاگردان بسیاری در زمینه‌های مختلف علمی و مذهبی پرداختند. عده‌ای شاگردان معروف ایشان را تا چهار هزار نفر و مجموع آنها را تا ۱۲ هزار نفر هم نوشته‌اند. به این ترتیب، آن حضرت با شرکت در مناظرات و مباحثات علمی و مذهبی علاوه بر آشکار ساختن چهره راستین اسلام و فقه آل محمد، شبهات دروغ‌سازان و نیرنگ‌بازان اموی و عباسی را نیز پاسخ می‌گفت و توطئه‌های آنان را باطل می‌کرد.

اگر چه معرفت و شناخت تمام جنبه‌های شخصیتی امام صادق علیه السلام برای ما انسان‌های عادی غیر ممکن است، اما در درس «خواب شیرین» تلاش شده در حد امکان دانش‌آموزان با شخصیت ارزشمند آن حضرت آشنا شده و ضمن احساس علاقه و ادای احترام به امام صادق علیه السلام برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش نمایند.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس در زمان ولادت یا شهادت امام صادق علیه السلام یا با توجه به مناسبت‌های مرتبط با آن امام همام تدریس شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با امام صادق علیه السلام به عنوان امام ششم شیعیان
- ۲- احساس علاقه به امام صادق علیه السلام و اعمال و رفتار ایشان
- ۳- تلاش برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار امام صادق علیه السلام
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

امام صادق علیه السلام

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

- ۱- این درس می‌تواند در قالب یک قصه برای دانش‌آموزان بیان شود. (با توجه به آنچه در کلیات آورده شده است)
- ۲- همچنین این درس می‌تواند در قالب فعالیت نمایشی ارائه شود.
- ۳- یکی از بهترین شیوه‌ها برای شروعی مناسب، ایجاد سؤال در ذهن دانش‌آموزان است. (با توجه به آنچه در کلیات آورده شده است.)

به طور مثال : گذشت یعنی نادیده گرفتن اشتباه‌های دیگران و بخشیدن آنها.

امام رضا (ع) می‌فرماید : زیباترین زیبایی‌ها، گذشت در هنگام خشم است.

بیشتر مردم هم می‌گویند گذشت شیرین است.

آیا به نظر تو هم گذشت شیرین است، چرا؟

فکر می‌کنی چند بار باید گذشت کرد؟ چرا؟

آیا گذشت بهتر است یا تلافی کردن؟ چرا؟

- ۴- استفاده از عنوان درس با کلمه خواب شیرین - خواب تلخ - دو تصویر یکی از فردی که در خواب حالت لبخند دارد و یکی که حالت اخم دارد سؤال : خواب شیرین یا خواب تلخ چه نوع خوابی است؟ به نظر شما هر کدام از این افراد چه نوع خوابی می‌بینند؟ آیا شما تا به حال پیش آمده که خواب شیرین یا تلخ و... دیده باشید؟ آن را برای دوستان خود بازگو کنید.

فعالیت‌های درس

➤ **گفت‌وگو کنیم :** این فعالیت به عنوان تحلیلی بر متن درس و با مشارکت کامل دانش‌آموزان طراحی شده است که دانش‌آموزان در گروه‌های خود، درباره موضوع آن گفت‌وگو می‌کنند. هدف، توجه دانش‌آموزان به اخلاق خوب امام نسبت به شخص است که رد پای آن در درس قابل مشاهده است. امام نه تنها او را تنبیه نمود، بلکه با مهربانی و گذشت او را باد می‌زد تا نور خورشید او را اذیت نکند.

➤ **فکر می‌کنم :** دانش‌آموزان با فکر روی این جمله، برای تکمیل آن می‌توانند به مواردی از قبیل یاری امام برای اداره زندگی‌اش، نجات او از بیکاری و... اشاره کنند.

➤ **کامل کنید :** برای آموزش این فعالیت، پیشنهاد می‌گردد دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره ضمن توجه به مضمون حدیث، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو بپردازند. انتظار می‌رود دانش‌آموزان با توجه به حدیث ذکر شده به ارتباط اوصافی مثل وفای به عهد (خوش قولی) و مهربانی با نیازمندان اشاره کنند. انجام درست این فعالیت، ضمن ایجاد زمینه آشنایی بیشتر با احادیث معصومین، نشانگر درک اهداف حیطه شناختی درس می‌باشد و باعث می‌شود آموخته‌های دانش‌آموزان در ذهن آنها تثبیت گردد.

➤ **بیندیشیم :** پس از خواندن پیام قرآنی به شیوه‌ای که در دروس قبل گذشت، دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو می‌پردازند. انتظار می‌رود دانش‌آموزان ضمن یادآوری اوصاف و ویژگی‌های امام صادق علیه السلام، به این نتیجه برسند که امام صادق علیه السلام با اینکه می‌توانستند این شخص را به دلیل عدم انجام درخواستشان

مجازات کنند، ولی از خطای ایشان درگذشتند.

➤ دوست دارم : در این فعالیت دانش آموزان مطالبی را که در درس راجع به امام صادق علیه السلام و ویژگی های اخلاقی ایشان آموخته اند با زندگی روزمره خود تطبیق می دهند. آنها در این فعالیت با درس گرفتن از امام صادق علیه السلام، رفتار خود نسبت به نیازمندان، کوچک تر از خود و دوستان شان را اظهار می دارند. آنها از امام صادق می آموزند که همواره باید برای رفع مشکلات دیگران کوشش نمود و در حدّ توان به آنها یاری رساند.

➤ بگرد و پیدا کن : این فعالیت برای تثبیت مفهوم درس در ذهن دانش آموزان طراحی شده است. دانش آموزان با تکمیل مطالب با استفاده از بخش بدانیم با امام صادق علیه السلام بیشتر آشنا می شوند.

➤ ببین و بگو : این بخش با انجام یک فعالیت عینی و ملموس و استفاده از شیوه تصویرخوانی، موجب تثبیت مفاهیم درس و تعمیق یادگیری می شود. دانش آموزان با توجه به تصویر که به یکی از دروس سال گذشته به نام «بهترین دوست» اشاره می کند و با ذکر ویژگی مشترک این دو درس که بیانگر نمونه ای از رفتار کریمانه و مهربانی و ادب، نسبت به خطاکاران است و ذکر این مطلب که ما با رفتار خوب خود، می توانیم هم آنان را متوجه اشتباه شان کنیم و هم آنها را به بهترین دوستان خود تبدیل سازیم، به سؤال پاسخ می دهند. این فعالیت به دانش آموزان فرصت می دهد تا آنچه را در رابطه با رفتار امامان آموخته اند، مرور کنند.

➤ اجرای نمایش : محتوای برخی دروس به گونه ای است که می توان آن را به صورت نمایش در کلاس اجرا نمود. جهت جذاب سازی کلاس، همکاران می توانند امکانات لازم برای نمایش را در کلاس تدارک نمایند. این بخش با قرار دادن دانش آموزان در موقعیتی فرضی، فرصتی برای تمرین عملی مفاهیم درس فراهم می کند.

➤ با خانواده : این فعالیت با توجه به تأثیر غیر قابل انکار خانواده در تثبیت هویت دینی آموخته شده، طراحی گردیده است. انتظار می رود دانش آموزان با توجه به آموخته های خود در دروس قبل، به چهار امام مدفون در قبرستان بقیع اشاره نمایند : امام حسن مجتبی علیه السلام، امام سجاد علیه السلام، امام باقر علیه السلام، امام صادق علیه السلام.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
امامت، قرآن مجید	- آشنایی با امام صادق (ع) به عنوان امام چهارم شیعیان - ابراز علاقه و تلاش برای الگوگرفتن از امام صادق (ع) - آشنایی با پیام قرآنی	۱۷	- پیان ویژگی‌های امام صادق (ع) به عنوان امام چهارم شیعیان - ابراز علاقه و تلاش برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار امام صادق (ع)	خیلی خوب
				- نمونه‌هایی از ویژگی‌های امام صادق (ع) را ذکر می‌کند. - ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام صادق (ع)، برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند. - پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
				خوب
				- چند نمونه از ویژگی‌های امام صادق (ع) را ذکر می‌کند. - ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام صادق (ع)، برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
نیازمند آموزش و تلاش بیشتر			درک مفهوم پیام قرآنی	قابل قبول
				- با کمک آموزگار چند نمونه از ویژگی‌های امام صادق (ع) را ذکر می‌کند. - با کمک آموزگار ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام صادق (ع)، برای الگوگرفتن از زندگی و اخلاق و رفتار ایشان تلاش می‌کند. - به کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

- ۱- این داستان، نشان دهندهٔ اوج مهربانی امام در حق اطرافیانش است و تصویری دلنشین از رأفت و محبت امام را در ذهن مخاطب می‌نشانند. بیان این مطالب و صحنه‌ها از زندگی امامان باعث می‌شود تا دانش‌آموزان علاقه و انس زیادی به امام خود پیدا کنند و شخصیت دوست داشتنی امامان بر دل آنها بنشیند. اگر چه دانش‌آموزان در این سن توانایی درک بسیاری از معارف اهل بیت را ندارند، اما با ارائهٔ این داستان‌ها و ایجاد علاقه نسبت به امامان، قلب و ذهن آنها آماده می‌شود تا در آینده پذیرای معارف ناب آنان گردند.
- ۲- این درس علاوه بر معرفی گوشه‌ای از شخصیت امام، درس‌های دیگری هم دارد. توجه به انسان‌های ضعیف و ناتوان، گذشت از خطاهای دیگران، ایثار و از خود گذشتگی در حق دیگران و ...

آینه سخنگو

توضیحات درس

اسلام به عنوان دینی جامع و جهانی بر نظم و برنامه ریزی در زندگی فردی و اجتماعی پیروانش تأکید کرده به آنان سفارش می‌کند که تمامی کارهای خود را طبق برنامه و به طور منظم انجام دهند و از بی‌نظمی بپرهیزند. در همین زمینه مهم‌ترین احکام و مقررات خود را با نظم حاکم بر جهان هماهنگ ساخته و مسلمانان را به رعایت دقیق آن فرا خوانده است تا آنجا که آنان بایستی اوقات نمازهای روزانه را با توجه به گردش منظم منظومه شمسی و حرکت زمین تعیین کنند. برای مثال، اگر نماز ظهر را حتی یک دقیقه پیش از رسیدن نیم روز یا نماز صبح را پیش از طلوع فجر اقامه کنند از ایشان پذیرفته نیست. پیشوایان معصوم (ع) بر داشتن برنامه منظم و تقسیم اوقات، بسیار تأکید می‌نمودند. امام کاظم (ع) می‌فرماید: تلاش کنید که اوقاتتان چهار بخش باشد، یک بخش برای مناجات با خدا، بخشی برای زندگانی و معاش، بخشی برای معاشرت با برادران و اشخاص مورد اعتماد که عیوب شما را به شما می‌فهمانند و از دل به شما اخلاص ورزند و در بخشی هم برای درک لذت‌های حلال خلوت کنید که این بخش، شما را بر انجام وظایف در سه بخش دیگر موفق می‌سازد^۱.

درس «آینه سخنگو» داستان پسری به نام رضا است که در خواب آینه با او سخن می‌گوید و در مورد بی‌نظمی و آثار آن تذکر می‌دهد. رضا پس از بیداری با اینکه کودک نامنظمی نیست، ولی تلاش می‌کند تا به تذکرات آینه بیشتر از قبل توجه داشته باشد و نظم را بیشتر رعایت کند.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با مفهوم نظم و ترتیب در کارهای شخصی
- ۲- گرایش به نظم و ترتیب در کارهای شخصی
- ۳- تلاش برای رعایت نظم و ترتیب در امور شخصی
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

نظم و ترتیب

۱- تحف العقول، ص ۴۰۹.

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس :

۱- داستان کوتاه زیر را برای بچه‌ها تعریف کنید.

روزی مردی به در خانه پیامبر خدا آمد و اجازه ورود خواست. آن حضرت طبق معمول در آینه نگاه کردند و سر و صورت خود را مرتب و آراسته کردند. همسر پیامبر به ایشان عرض کرد : ای رسول خدا، شما برترین فرزندان آدم و پیامبر پروردگار جهانید؛ در برابر آینه می‌ایستید و موی سر و صورت خود را مرتب می‌کنید؟ رسول اکرم (ص) فرمودند : خداوند دوست دارد وقتی بنده اش برای دیدن برادرش از خانه خارج می‌شود، خود را مرتب و آراسته کند. از دانش‌آموزان بخواهید درباره این داستان با یکدیگر گفت و گو کنند.

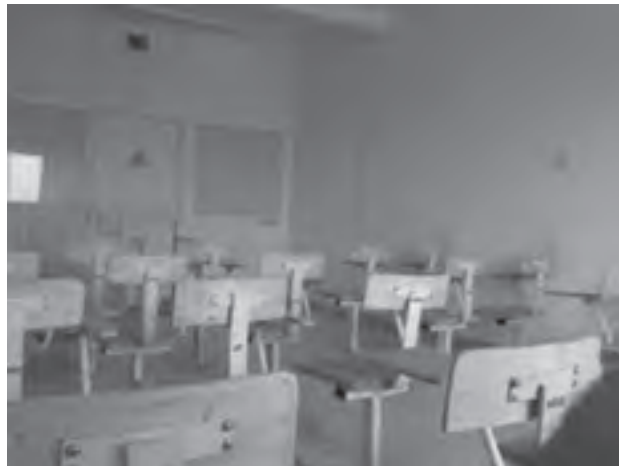
۲- درس را برای دانش‌آموزان بخوانید؛ به گونه ای که خود را در متن داستان احساس کنند.

۳- آوردن آینه به کلاس در زنگ آخر و نگاه کردن هر کدام از دانش‌آموزان به آینه و پرسش از آنها که چه می‌بینند؟ از آنها بخواهید آنچه را که در آینه می‌بینند به تصویر بکشند و نظر خودشان را بگویند.

۴- موضوع درس را می‌توان با هماهنگی تعدادی از دانش‌آموزان به صورت نمایش در آورد و سپس از آنها خواست تا در مورد شخصیت داستان اظهار نظر کنند.

۵- بهتر است این درس زمانی تدریس شود که اتفاقی شبیه به آنچه در متن درس آمده است در کلاس یا وضع ظاهر آنها رخ داده باشد. در این صورت، زمینه فکری لازم برای درک این موضوع از قبل مهیا شده است.

۶- یک تصویر از مرتب بودن کلاس در اول وقت و یک تصویر از پایان کلاس و نامرتبی و نصب در پای تابلوی کلاس برای ایجاد انگیزه و شروع گفت‌وگو بین دانش‌آموزان می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

فعالیت‌های درس

➤ دوست دارم : دانش‌آموزان با توجه به متن درس جمله را کامل می‌کنند و می‌توانند به آثار فراوان و ارزشمند نظم و انضباط در کارها که برخی از آنها عبارت‌اند از : نتیجه‌بخشی کارها، انباشته نشدن کارها برای بعد، الگو بودن برای سایر افراد و... اشاره کنند.

➤ **گفت‌وگو کنیم :** این فعالیت، برای جمع‌بندی پایانی از درس توسط معلم و با مشارکت کامل دانش‌آموزان طراحی شده است. دانش‌آموزان در گروه‌های خود ابتدا دربارهٔ عوامل بروز بی‌نظمی (انجام ندادن کارها در زمان خود، قرار ندادن هر چیز در جای خود، برنامه‌ریزی نکردن کارها و...) و سپس پیرامون نتیجهٔ قرار دادن هر چیز در جای خود (نظم و تمیزی در همه جا و...) با یکدیگر سخن می‌گویند. در این مرحله، معلمان عزیز بحث را هدایت کنند تا دانش‌آموزان به پیامدهای بی‌نظمی در فعالیت‌های فردی و اجتماعی از جمله ایجاد هرج و مرج، خدشه‌دار شدن شخصیت اجتماعی، پایمال شدن حقوق، هدر رفتن سرمایه‌ها و...، و آثار نظم که مهم‌ترین آن احساس آرامش و صرفه‌جویی در وقت و... است اشاره کنند.

➤ **ببیندیشیم :** در این فعالیت، ابتدا تعدادی از دانش‌آموزان و سپس همهٔ آنها متن حدیث را می‌خوانند. سپس در گروه‌های خود با توجه به مضمون حدیث و تصاویر ارائه شده، دربارهٔ پرسش به گفت‌وگو می‌پردازند. انتظار می‌رود دانش‌آموزان به مرتب بودن پوشش، بسته بودن دکمه‌ها، لباس متناسب با موقعیت و... در لباس پوشیدن؛ رعایت زمان غذا خوردن، تناسب در خوردن خوراکی‌ها، رعایت آداب خوردن و آشامیدن و... در غذا خوردن و نظم و انضباط در بازی، قرار گرفتن هر کس در جای مشخص شده و... در بازی فوتبال، اشاره کنند.

➤ **ببین و بگو :** در این فعالیت انتظار می‌رود دانش‌آموزان با استفاده از تصویر خوانی، بی‌نظمی‌ها و عوامل ایجادکنندهٔ آنها در تصویر را بیان کنند.

➤ **هر چیز در زمان خود :** در این فعالیت، بر رعایت زمان که از ارکان نظم و ترتیب است، تأکید می‌شود. قابل توجه معلمان گرامی اینکه رعایت نظم دو پایهٔ اساسی دارد : قرار دادن هر چیز در مکان خود، انجام دادن هر چیز در زمان خود. در این فعالیت، با تأکید بر قسمت دوم، به صورت غیر مستقیم بر اهمیت برنامه‌ریزی در کارها تأکید می‌شود.

➤ **گفت‌وگو کنیم :** این فعالیت برای جمع‌بندی پایانی از درس توسط معلم و با مشارکت کامل دانش‌آموزان طراحی شده است. دانش‌آموزان با بحث و گفت‌وگو در گروه‌های خود، به موارد رعایت نظم در کلاس از جمله تمیز نگه داشتن میز و نیمکت، قرار دادن کیف، کتاب و تخته پاک‌کن در جای خود و... اشاره می‌کنند.

➤ **نمایش :** این بخش با قرار دادن دانش‌آموزان در موقعیتی فرضی، فرصتی برای تمرین عملی، مفاهیم درس را فراهم می‌کند. جهت جذاب‌سازی کلاس می‌توانید امکانات لازم برای نمایش را در کلاس تدارک نمایید.

➤ **کار در خانه :** برای انجام این فعالیت دانش‌آموزان را تشویق کنید تا مطالبی را که در درس راجع به نظم و انضباط آموخته‌اند، با زندگی روزمرهٔ خود تطبیق دهند.

سطوح عملکرد		نمونه‌های تحقق	شماره دروس	اهداف کلی	عناوین کارنامه
وژگی‌ها و مصادیق نظم و ترتیب را در نمونه‌های متنوع تشخیص و برای رعایت آنها پیشنهاد ارائه می‌دهد و همواره نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.	خیلی خوب	تشخیص ویژگی‌ها و مصادیق نظم و ترتیب – ارائه پیشنهادهایی برای رعایت نظم و ترتیب در موقعیت‌های مختلف ۱۸		آشنایی با اهمیت و ضرورت رعایت نظم و ترتیب و تمایل و تلاش برای رعایت آن – آشنایی با پیام قرآنی	اخلاق و آداب اسلامی، قرآن کریم
	خوب				
	قابل قبول				
وژگی‌ها و مصادیق نظم و ترتیب را در حد نمونه‌ها و فعالیت‌های کتاب تشخیص می‌دهد و گاهی اوقات نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.	نیازمند آموزش و تلاش بیشتر	– درک مفهوم پیام قرآنی			
با راهنمایی معلم ویژگی‌ها و مصادیق نظم و ترتیب را در حد نمونه‌ها و فعالیت‌های کتاب تشخیص می‌دهد و به ندرت نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. با کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.					

- ۱- این داستان به دنبال یاددهی مفهوم نظم است. امری که بسیاری از دانش آموزان گرفتاری به آن هستند. نظمی که در این درس ترسیم شده در دو دسته جای می گیرد: یکی نظم در سر و وضع ظاهری؛ مثل مرتب بودن موها، تمیز بودن لباس ها و دیگری نظم در چینش وسایل؛ یعنی اینکه فرد هر چیز را در سر جای خود بگذارد و از پراکنده کردن وسایل پرهیز کند. بنابراین، همکاران محترم باید با استفاده از این درس هر دو نوع نظم را به دانش آموزان یاد دهند؛ یعنی هم نظم داشتن در سر و وضع ظاهری را یاد بگیرند و هم نسبت به محیط اطراف خود حساس باشند و از ریخت و پاش وسایل خود، خودداری کنند.
- ۲- یکی از روش هایی که می توان به دانش آموزان در خصوص نظم اتاق یا اطرافشان آموزش داد این است که یاد بگیرند از همان ابتدا از هر وسیله ای که استفاده می کنند، پس از پایان کار آن را در جای خود قرار دهند. به این ترتیب، کارها روی هم انباشته نمی شود تا جمع کردن آنها مشکل باشد. روش دیگر این است که دانش آموز یاد بگیرد که حداقل و در صورت انجام ندادن روش اول، قبل از خوابیدن اتاق و وسایلش را مرتب کند و سپس به رختخواب رود.
- ۳- خوب است که به دانش آموزان یاد دهیم که همان گونه که بایستی اتاق منظم و خانه ای تمیز داشته باشیم، کوچه و خیابان و شهر ما نیز باید تمیز و منظم باشد. اگر ریختن زباله در اتاق امری ناپسند است، ریختن زباله در شهر بسیار ناپسندتر است. همچنین باید سعی کنیم که در هر محیطی که هستیم آن محیط را تمیز نگه داریم، محیط کلاس، محیط مدرسه و هر جایی که در آن حضور پیدا می کنیم.

گندم از گندم بروید

توضیحات درس

از نظر قرآن و عقل، برخی اعمال خوب و صالح اند و برخی اعمال بد و ناصالح، ولی نتیجه تمام کارها اعم از خوبی ها و بدی ها به خود انسان بازگشت می کند. قرآن کریم در تبیین این مسئله می فرماید: روزی که هر کسی آنچه کار نیک به جای آورده و آنچه بدی مرتکب شده، حاضر شده می یابد و آرزو می کند کاش میان او و آن کارهای بد فاصله ای دور بود^۱.
با توجه به اینکه انسان ها در طول حیات خود براساس باورهایی که دارند، عمل می کنند، پذیرش این نکته مهم تربیتی می تواند آثار بسیار مهمی در رفتار و اعمال ما داشته باشد؛ لذا در این درس تلاش شده تا دانش آموزان ضمن درک تناسب عمل و نتیجه در زندگی، با جهان آخرت به عنوان محل پاداش و جزا آشنا شوند.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با تناسب عمل و نتیجه آن در زندگی
- ۲- آشنایی با جهان آخرت به عنوان محل پاداش و جزا با مصداق های دنیایی
- ۳- توجه به نیکی و بدی اعمال و نتیجه آنها در جهان آخرت
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

تناسب عمل و نتیجه
جهان آخرت
پاداش و جزا

روش تدریس

توصیه هایی برای شروع مناسب تدریس:

- ۱- می توانید با کمک دانش آموزان یک «موقعیت» ایجاد کنید. مثلاً با هماهنگی قبلی شما کسی وارد کلاس شود که بسیار

۱- يَوْمَ تَجِدُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا؛ (سوره آل عمران، آیه ۳۰).

خوش حال یا به عکس ناراحت است و آن گاه باب گفت و گو را درباره دلایل احتمالی خوش حالی یا ناراحتی او باز کنید. همچنین می توانید خودتان با حالتی ناراحت یا بسیار خوش حال، وارد کلاس شوید. در این صورت باید کاری کنید که دانش آموزان رفتار شما را کاملاً طبیعی تلقی نموده و در عین حال به خوش حالی یا ناراحتی شما پی برده و اجازه سؤال در این باره را به خود بدهند.

۲- ملاحظه می شود که متن درس بسیار مناسب است؛ بنابراین، بهترین شیوه برای درس، خواندن متن درس و بحث و گفت و گو و نظرخواهی از دانش آموزان است.

۳- می توان درس را با خواندن شعری آغاز کرد. فعالیت با هم بخوانیم کتاب می تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد. (با توجه به آنچه در کلیات آورده شده است.)

۴- با توجه به متن درس، می توان تدریس آن را به زمانی موکول کرد که نمره های دانش آموزان اعلام شده یا کارنامه درسی به آنها داده شده باشد و پس از آن همین احساس های گوناگون و تجربه های تلخ و شیرین مدد گرفت و مطلب فوق را بر اساس آن آموزش داد.

۵- با توجه به ساختار درس، می توان موقعیتی را فراهم آورد تا کودکان از نزدیک کشتزاری را ببینند و با کشاورزی در زمینه کارش گفت و گو کند یا بذره های مختلفی که برخی خوب و برخی فاسدند بکارند و پس از آنکه محصولات مختلفی به دست آمد و بذره های فاسد نیز بی نتیجه ماند، و احساس شادی و غم را تجربه کردند، آموزگار نتیجه بگیرد که اعمال هر یک از ما در این دنیا گوناگون و مختلف است. هر چه عمل نیکوتر باشد مانند بذر مناسب تری است که همانا بهره مندی بیشتر از نعمت های بهشتی است. اما کسی که کار بدی در این دنیا انجام می دهد، مثل بذر فاسدی است که هیچ چیز از آن نمی روید.

۶- از دانش آموزان بخواهید از کارهای خوبی که در یک زنگ تفریح در مدرسه می بینند، گزارش تهیه کنند.

۷- از دانش آموزان سؤال کنید اگر از کارها و فعالیت های دیروز شما فیلمبرداری کرده باشند، کدام قسمت ها را دوست دارید دوباره ببینید؟ چرا؟

۸- می توانید اخبار خوب یا ناخوشایندی را از روزنامه انتخاب کنید و روی تخته کلاس بچسبانید تا دانش آموزان آنها را بخوانند.

۹- از دانش آموزان بخواهید در روزنامه هایی که شما انتخاب کرده و در اختیارشان گذاشته اید، اخبار خوب و بد را جست و جو کنند.

فعالیت های درس

➤ **گفت و گو کنیم :** این فعالیت برای جمع بندی پایانی از درس و با مشارکت کامل دانش آموزان طراحی شده است. دانش آموزان در گروه های خود به مصادیقی از کارهای خوب و بد اشاره می کنند.

➤ **بیندیشیم :** در این فعالیت، ابتدا تعدادی از دانش آموزان و سپس همه آنها متن حدیث را می خوانند. سپس در گروه های خود با توجه به مضمون حدیث و تصاویر ارائه شده، درباره پرسش به گفت و گو می پردازند. انتظار می رود دانش آموزان به این نکته که هر کس هر چه بکارد، همان را درو می کند، اشاره کنند. یعنی همان طور که کشاورز هر دانه یا میوه ای را بکارد، ثمره او هم از همان جنس دانه یا میوه خواهد بود و آن را برداشت خواهد کرد؛ دنیا نیز همانند مزرعه است و ما مثل کشاورزیم که اگر کار خوب انجام دهیم، به نتایج خوب و پاداش نائل می شویم و در صورت ارتکاب بدی ها به مجازات گرفتار می شویم انجام درست این فعالیت، ضمن ایجاد

زمینه آشنایی بیشتر با سخنان معصومین، نشانگر درک اهداف حیطه شناختی درس است و باعث می‌شود آموخته‌های دانش‌آموزان در ذهن آنها تثبیت گردد.

➤ **ببین و بگو:** با توجه به تصاویر، انتظار می‌رود دانش‌آموزان به نتایج، آثار و پاداش کارهای خوب ذکر شده از قبیل خشنود شدن خدا، رفتن به بهشت، سلامتی و آسایش و... و نیز نتایج، آثار و جزای کارهای بد ذکر شده همانند آلودگی، آسیب دیدن و آسیب رساندن و... اشاره کنند. در این فعالیت، با توجه به آثار و نتایج کارها در این دنیا و اینکه کارهای ما در این دنیا هر یک نتیجه‌ای دارد؛ زمینه جهت سخن گفتن از آثار و نتایج مثبت و منفی کارهای ما در آخرت فراهم می‌آید.

➤ **دوست دارم:** در این فعالیت، دانش‌آموزان احساس خود را در مورد نتیجه اعمال با توجه به بازگشت عمل هر کس به خودش، در قالب جمله‌ای بیان می‌کنند. در ادبیات دینی بسیار بر این مسئله تأکید شده است که پیش از انجام یک کار به نتیجه و عاقبت آن فکر شود و در صورت مفید بودن عمل، آن کار صورت پذیرد و در صورت زیان‌بار بودن ترک شود. بر این اساس، فکر کردن درباره نتیجه کار قبل از انجام عمل فوائد فراوانی دارد؛ از جمله پشیمان نشدن، انجام بهتر و دقیق‌تر کار و... .

➤ **با هم بخوانیم:** زبان شعر با زبان نثر متفاوت است. پس باید به هنگام خواندن شعر، بر روی وزن و آهنگ آن توجه و دقت بیشتری شود. بد خواندن شعر، تأثیر نامناسب بر روی شنونده آن، به خصوص اگر کودک باشد، به جای خواهد گذاشت. لذا سعی کنید احساس، زیبایی و موسیقی شعر را به گونه‌ای دلپذیر به دانش‌آموزان انتقال دهید. تأکید بر روی کلمات، سکوت‌های مناسب و بجا، نشان دادن بار معنوی عاطفی و حسی کلمات در این انتقال مؤثر است. در این قسمت از فعالیت‌ها، ضمن ایجاد احساس خوشایند و دلچسب در دانش‌آموزان از خواندن شعر در قالب سرود، این ذهنیت را در آنها تقویت می‌کنیم که یکی از قوانین مهم جهان، قانون بازتاب عمل است؛ یعنی:

هر چه کنی به خود کنی گر همه نیک و بد کنی

توجه به معنای شعر خوانده شده، برای جمع‌بندی پایانی از درس طراحی شده است. در این مرحله، معلمان عزیز بحث را هدایت کنند تا دانش‌آموزان به این نکته اشاره کنند که آنچه در آخرت به عنوان کیفر یا پاداش داده می‌شود، همان اعمال خود فرد در این دنیا و نتایج آن است. شاعران و ادیبان ایرانی نیز این قانون را مورد توجه قرار داده و با زیباترین و دقیق‌ترین تشبیهات و شیرین‌ترین تمثیلات به بیان آن پرداخته‌اند که به چند مورد آن اشاره می‌کنیم.

● آنچه دی کاشته‌ای، می‌کنی امروز درو طمع خوشه گندم مکن از دانه جو (ظهیر فاریابی)

● آنچه بر ما می‌رسد آن هم زماست (مولوی)

● آنکه کردار بد روا بیند خود ز کردار خود جزا بیند (امیر خسرو دهلوی)

● این جهان کوه است و فعل ما ندا باز گردد این نداها را صدا (مولوی)

● اگر بد کنی چشم نیکی مدار که گر خار کاری، سمن ندروی (ابن‌یمین)

➤ **با خانواده:** در این فعالیت انتظار می‌رود، حس هنری دانش‌آموزان را در جهت اهداف دینی برانگیزانید.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشاندهای تحقق	سطوح عملکرد
معاد، قرآن کریم	– آشنایی با تناسب عمل و نتیجه آن – آشنایی با جهان آخرت به عنوان محل پاداش و جزا – توجه به نیکی و بدی اعمال و نتیجه آنها در جهان آخرت	۱۹	– بیان تناسب عمل و نتیجه آن در زندگی – معرفی جهان آخرت به عنوان محل پاداش و جزا با مصداق‌های دنیایی – تشخیص نیکی و بدی اعمال و توجه به نتیجه آنها در جهان آخرت – درک مفهوم پیام قرآنی	خیلی خوب
				خوب
				قابل قبول
	– آشنایی با پیام قرآنی		– نیازمند آموزش و تلاش بیشتر	نیازمند
				آموزش
				تلاش و تلاش بیشتر

۱- در راهنمای معلم پایه دوم گفتیم که در بحث معاد، ما به دنبال وارد شدن به بحث معاد به صورت دقیق و جزئی نیستیم؛ زیرا دانش‌آموزان هنوز توانایی درک بسیاری از مباحث مربوط به جهان آخرت را ندارند؛ از این رو، سعی می‌کنیم تا نکات کلی را درباره آخرت بگوییم و فعلاً سخنی از کیفیت عقاب و عذاب و... به میان نیاوریم. در این درس نیز تنها به همین حد بسنده کرده‌ایم که هرکس در آخرت سزای اعمال خود را می‌بیند. اگر کارهای خوب انجام داده باشد، جز خوبی نمی‌بیند و اگر بدی کرده باشد، انتظاری جز بدی نباید داشته باشد.

۲- دانش‌آموز بایستی در این درس، به این نکته پی ببرد که قانون خداوند این گونه است که هرکس هر گونه عمل کند، همان گونه با او رفتار خواهد شد. مثلاً کسی که مدام به دیگران ظلم می‌کند و باعث آزار و اذیت دیگران است نباید انتظار داشته باشد که در آن دنیا پاداش ببیند و به بهشت رود، یا بالعکس اگر کسی در این دنیا به دیگران خوبی می‌کند، حتی اگر دیگران ارزش کارهای او را ندانند، در آن دنیا پاداش این عمل خود را خواهد دید. پس باید مراقب رفتارهای خود باشیم.

۳- داستان درس در حقیقت بیانگر حدیث «الدُّنْيَا مَرْعَى الْآخِرَةِ» است. پس چه خوب است با کمک این حدیث و با توجه به ضرب المثلی که درس به آن اشاره کرده است این نکته را برای دانش‌آموزان جا بیندازیم که هر عملی را ما انجام می‌دهیم، مثل بذری است که در زمین می‌کاریم. بذری که محصول آن در آخرت به بار می‌رسد. اگر بذری بد و نامناسب بکاریم، در آخرت محصول خراب و فاسد برداشت می‌کنیم و اگر بذری سالم و خوب بکاریم، محصولی خوب و نیکو برداشت خواهیم کرد. پس هر عمل ما یک بذر است، باید مراقب باشیم که چه بذری را برای آخرت خود می‌کاریم.

باغ همیشه بهار

توضیحات درس

اعتقاد به روز قیامت و عالم پس از مرگ از مؤثرترین عوامل و سازنده‌ترین اسباب تربیت و تکامل انسان است؛ زیرا اگر واقعاً انسان به پاداش و کیفر اعمال عقیده داشته باشد و روز حساب را باور کند، در زندگی مراقب رفتار و کردار خود خواهد بود و خویشتن را برای آن روز آماده خواهد ساخت. در روز قیامت هیچ چیز به سود انسان نخواهد بود مگر ایمان و عمل صالح. مؤمنان صالح از کیفر و عذاب در امان اند، از سرزنش‌ها آسوده‌اند، از آتش دورند، در عالی‌ترین رتبه و مقام در بهشت از جایگاه خود خشنودند و در ملکی جاودانه و نعمت‌هایی پایدار به سر می‌برند. گناهکاران نیز در جایگاهی تنگ و در آتشی فرو می‌روند که صدای زبانه‌هایش وحشت‌زا، شعله‌هایش بلند و گدازنده است، پس باید سعی کنیم تا با انجام کارهای نیک و تهیه بهترین توشه از دنیا کوچ کنیم. در این درس تلاش شده تا دانش‌آموزان ضمن تمایل به آشنایی بیشتر با بهشت و جهنم به عنوان محل جزای اعمال نیک و بد، برای رسیدن به نعمت‌های بهشتی و دوری از جهنم تلاش نمایند.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با نام بهشت و جهنم، به عنوان محل جزای اعمال نیک و بد در جهان آخرت
- ۲- تمایل به آشنایی بیشتر با بهشت و جهنم
- ۳- تلاش برای رسیدن به نعمت‌های بهشتی و دوری از جهنم
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

بهشت و جهنم
جهان آخرت
پاداش و جزا

روش تدریس

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس:

- ۱- توجه به ساختار داستانی این درس، شنیدن داستان درس شیوه مناسبی برای تدریس می‌باشد. بهترین راهکار برای شروع

مناسب ایجاد سؤال در ذهن دانش‌آموزان است.

۲- از دانش‌آموزان بخواهید تا بهشتی را که در ذهن دارند، را نقاشی کنند. سپس از آنها بپرسید بهشت آنها چه ویژگی‌هایی دارد؟

۳- مسابقهٔ اثنانویسی با موضوع «بهشت از نظر تو چه شکلیه؟» برگزار کنید. از دانش‌آموزان بخواهید انشای خود را با خط خوش بنویسند یا به تصویر بکشند و برای آنها قاب تهیه کنند. آن‌گاه نمایشگاهی ترتیب دهید تا دانش‌آموزان بتوانند آن را ارائه دهند.

۴- در صورت امکان بردن دانش‌آموزان به باغ

۵- کاشت گل همیشه بهار (تلفیق با درس علوم) می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

فعالیت‌های درس

➤ **گفت‌وگو کنیم :** این فعالیت برای جمع‌بندی پایانی از درس طراحی شده است. دانش‌آموزان در گروه‌های خود به مصادیقی از کارهای خوب و بد که ما را به بهشت یا جهنم نزدیک می‌کند، اشاره می‌کنند.

➤ **بیندیشیم :** پس از خواندن پیام قرآنی براساس شیوه‌ای که در دروس قبل گذشت، دانش‌آموزان در گروه‌های خود با توجه به مضمون آیه، دربارهٔ پرسش مطرح شده به گفت‌وگو می‌پردازند. گفت‌وگوها را هدایت کنید تا دانش‌آموزان به این مطلب که در بهشت نعمت‌های فراوان وجود دارد و این نعمت‌ها مخصوص کسانی است که در این دنیا نیکوکار بودند، اشاره کنند.

➤ **دوست دارم :** این فعالیت دانش‌آموزان را به انجام فعالیتی عملی تشویق می‌کند و آنها تمایل خود را برای ورود به بهشت با انجام کارهای خوب نسبت به خود، خدا و دیگران، در قالب جملاتی بیان می‌کنند. این فعالیت علاوه بر تثبیت اهداف شناختی درس، اهداف عاطفی و رفتاری را نیز تکمیل می‌کند.

➤ **کامل کنید :** این بخش با برقراری ارتباط میان مفاهیم درس، به تثبیت اهداف کمک می‌کند. در این فعالیت، دانش‌آموزان با ذکر «یوم الدین» و «روز قیامت» جملات را تکمیل می‌کنند.

➤ **کار در خانه :** برای انجام این فعالیت انتظار می‌رود حس هنری دانش‌آموزان را در جهت پیشبرد اهداف دینی برانگیزانید. کاردستی یا نقاشی دانش‌آموزان می‌تواند به عنوان بخشی از امتیاز ارزشیابی آنها لحاظ گردد.

جدول ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشاندهای تحقق	سطوح عملکرد
معاد، قرآن مجید	- آشنایی با بهشت و جهنم به عنوان محل جزای اعمال نیک و بد انسان در جهان آخرت	۲۰	- معرفی بهشت و جهنم به عنوان محل جزای اعمال نیک و بد انسان در جهان آخرت - تلاش برای انجام کارهای نیک و درک مفهوم پیام قرآنی	- بهشت و جهنم را به عنوان محل جزای اعمال نیک و بد انسان در جهان آخرت با ذکر نمونه‌های متنوع معرفی می‌کند. - برای انجام کارهای نیک همواره تلاش می‌کند. - پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
	نیک و بد انسان در جهان آخرت			- بهشت و جهنم را به عنوان محل جزای اعمال نیک و بد انسان در جهان آخرت با ذکر نمونه‌ای معرفی می‌کند. - برای انجام کارهای نیک در برخی اوقات تلاش می‌کند. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
	- تلاش برای انجام کارهای نیک - آشنایی با پیام قرآنی			- با راهنمایی آموزگار بهشت و جهنم را به عنوان محل جزای اعمال نیک و بد انسان در جهان آخرت با ذکر نمونه‌ای معرفی می‌کند. - به کمک معلم برای انجام کارهای نیک در برخی اوقات تلاش می‌کند. - با کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.

۱- در نظر نوآموزان، زندگی پس از مرگ نباید به گونه ای وحشتناک و ترس آور جلوه کند؛ بدان گونه که بیشتر از عذاب و رنج دوزخ سخن به میان آید. برای آنان باید از خوشی ها و لذت های بهشتی صحبت کرد و آنان را نسبت به خدا و رحمت او علاقه مند ساخت. به خصوص اگر دانش آموزان به طور مستقیم در مورد رسیدن به بهشت مورد خطاب قرار گیرند، تأثیر بسزایی خواهد داشت. تکیه زیاد بر عذاب های الهی سبب می گردد تصور محبت آمیز و مملو از لطف و مهربانی خدا در اذهان دانش آموزان خدشه دار شود و جای خود را به چهره ای نامطبوع از او بدهد که قطعاً تأثیر نامطلوبی در آموزش های دینی خواهد داشت.

از این رو، تکیه بیشتر بر بهشت و نعمت های او، هم انگیزه نوآموز را برای انجام کارهای شایسته بیشتر می کند و هم زندگی آینده را برای او امید بخش و پر از شکوه و زیبایی می سازد.^۱

۲- توجه به نکته پیشین نباید مانع عنوان کردن گوشه هایی از خشم و عذاب الهی نسبت به بدکاران شود؛ زیرا در تربیت دینی باید بیم و امید را همراه ساخت. هر چند برای مخاطبانی در این سن باید بیشتر از رحمت الهی و آثار آن سخن گفت، ولی باید بحثی از غضب الهی و آثار آن نیز به میان آورد.

البته در بیان این عقوبت ها و عذاب ها نباید خود دانش آموزان را مستقیماً مورد خطاب قرار داد؛ بلکه باید آنها را مخصوص بدکاران و نتیجه اعمال ناشایست آنها معرفی کرد تا در عین اینکه به طور غیر مستقیم در دانش آموزان هوشیاری نسبت به انجام اعمال بد به وجود می آید، روحیه لطیف آنان نیز آسیب نبیند.

۳- در این درس، پدر سینا به او این نکته را گوشزد می کند که سرسبزی و زیبایی های بهار با همه قشنگی هایش به زودی رو به نابودی می رود.

از این سخن، پدر سینا می توان این نکته را به دانش آموزان تفهیم کرد که تمام خوشی ها و زیبایی های این دنیا زود گذر و تمام شدنی است و تنها یکجاست که خوشی ها و شادی های آن همیشگی است و زیبایی و طراوت آن جاویدان است، و آن بهشت است. پس باید خود را برای رسیدن به آنجا آماده کنیم و توشه لازم را برداریم.

۴- در درس به برخی از صفات بهشت اشاره شده است که همگی برگرفته از آیات قرآن می باشند. برای نمونه، به چند مورد از این آیات اشاره می کنیم:

الف) آنان از انواع میوه ها برخوردارند. صافات / ۴۲

ب) و هر میوه ای که بخواهند برایشان مهیاست. مرسلات / ۴۲

پ) برای آنان (بهشتیان) قصرهایی است که نهرها از زیر آن روان است. زمر / ۲۰

ت) در بهشت هر چه دل هایتان بخواهد برای شما آماده است. فصلت / ۳۱

ث) در اینجا به ما (بهشتیان) رنج و اندوه نمی رسد و در ماندگی به ما دست نمی دهد. فاطر / ۳۵

ج) کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند، اهل بهشت اند و برای همیشه در آن می مانند. بقره / ۸۲

۵- این شعر نیز برای استفاده در این درس مناسب است:

بهار:

بهاره و بهاره

۱- برگرفته از کتاب آموزش مفاهیم دینی همگام با روانشناسی رشد، ناصر باهنر، ص ۱۹۵.

درخت‌ها گل میاره
 سوسن و سرو و سنبل
 طوطی و کبک و بلبل
 شکوفه‌های قشنگ
 گل‌های رنگ و وارنگ
 از خواب ناز پریده
 تا که بهار و دیده
 دوباره زندگی شد
 موسم بندگی شد
 بهار دیگر هم هست
 که اصل زندگی هست
 بیدار باش و بیدار باش
 به فکر اون بهار باش

شعر از عباسعلی کامرانیان

۶- جهت اطلاع معلمان گرامی جهت پاسخ‌گویی به سؤالات احتمالی دانش‌آموزان، مباحثی در ارتباط با آیه شریفه «مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ» از تفسیر نور ارائه می‌گردد:

«يَوْمِ الدِّينِ» در قرآن به معنای روز قیامت است که روز کیفر و پاداش می‌باشد. «يَسْأَلُونَ أَيَّانَ يَوْمِ الدِّينِ»^۱ می‌پرسند روز قیامت چه وقت است؟ قرآن در مقام معرفی این روز، می‌فرماید: (ای پیامبر)، نمی‌دانی روز دین چه روزی است؟ روزی که هیچ کس برای کسی کارایی ندارد و آن روز تنها حکم و فرمان با خداست.^۲

➤ «مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ» نشان می‌دهد که مالکیت خداوند، حقیقی است و شامل احاطه و سلطنت است، ولی مالکیت‌های اعتباری، از سلطه مالک خارج می‌شود و تحت سلطه واقعی او نیست.

با آنکه خداوند مالک حقیقی همه چیز در همه وقت است، ولی مالکیت او در روز قیامت و معاد جلوه دیگری دارد؛ زیرا:

✱ در آن روز، تمام واسطه‌ها و اسباب نسبت به کفار قطع می‌شوند.^۳

✱ نسبت‌ها و خویشاوندی‌ها نسبت به کفار از بین می‌رود.^۴

✱ برای کفار مال و ثروت و فرزندان، سودی ندارند.^۵

✱ بستگان و نزدیکان نیز فایده‌ای نمی‌رسانند.^۶

✱ نه زبان کفار، اجازه عذر تراشی دارد و نه فکر آنها، فرصت تدبیر. تنها راه چاره لطف خداوند است که صاحب اختیار آن

روز است.

۱- سورة داريات، آیه ۱۲.

۲- «ثُمَّ مَا أَذْرَاكَ مَا يَوْمِ الدِّينِ. يَوْمَ لَا تَمَلِكُ نَفْسٌ شَيْئًا وَ الْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ» سورة انفطار، آیات ۱۸-۱۹.

۳- تَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ» سورة بقره، آیه ۱۶۶.

۴- «فَلَا أُنْسَابَ بَيْنَهُمْ» سورة مؤمنون، آیه ۱۰۱.

۵- «لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَ لَا بَنُونَ» سورة شعراء، آیه ۸۸.

۶- «لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ» سورة ممتحنه، آیه ۳.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّآلِ مُحَمَّدٍ وَّعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

نهج القرآن

راهنمای تدریس قرآن

کتاب معلم*

دوره اول و دوم ابتدایی

* در این کتاب، از کتاب مبانی و روش آموزش قرآن دوره ابتدایی کد ۶۰۱۱ نیز استفاده شده است.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب: نهج القرآن - راهنمای معلم قرآن - اول تا ششم ابتدایی - ۱۷۰۱
پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: رضا نباتی، سعید خدائیان، حسن فلاح، رحمت اکبری‌نیا و حمید محمدی (اعضای گروه تألیف)
مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی: احمد رضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - جواد صفری (مدیر هنری) - کورش کلهری (خوشنویس روی جلد) - شهرزاد قنبری و مریم نصرتی (صفحه‌آرا) - سیده فاطمه محسنی، نرگس رحمانی‌پور، پری ایلخانی‌زاده، فریبا سیر و راحله زادفتح‌اله (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
وبگاه: www.chap.sch.ir و www.irtextbook.ir
ناشر: شرکت افست: تهران - کیلومتر ۴ جاده آبلعی، پلاک ۸، تلفن: ۷۷۳۳۹۰۹۳
دورنگار: ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی: ۱۱۱۵۵-۴۹۷۹
چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ اول ۱۴۰۱

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۳۴۹۲-۲

ISBN : 978-964-05-3492-2

شما ای فرزندان برومند اسلام! تدریس قرآن در هر رشته‌ای از آن را
مدنظر و مقصد اعلای خود قرار دهید.

حضرت امام خمینی (قَدِّسَ سِرُّهُ)

من از معلمان محترم دوره ابتدایی خواهش می‌کنم به درس قرآن در این دوره، اهمیت بیشتری بدهند.

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

فهرست مطالب

بخش اول : مبانی و کلیات روش تدریس قرآن در دوره ابتدایی

مقدمه	۲
-------------	---

بخش دوم : راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن پایه اول ابتدایی

پایه اول ابتدایی	۳۱
پایه دوم ابتدایی	۸۹
پایه سوم ابتدایی	۱۴۱
پایه چهارم ابتدایی	۱۹۹
پایه پنجم ابتدایی	۲۲۷
پایه ششم ابتدایی	۲۵۳

بخش سوم : فیلم‌های طرح اتقان (ارتقاء صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران)

تبیین طرح (۲ فیلم)	۲۸۴
ادب حضور، تعامل و انس با قرآن کریم (۱۷ فیلم)	۲۸۴
روش فعال و خلاق آموزش قرآن (۱۳ فیلم)	۲۸۵
شناخت کاربرد قرآن در زندگی (۸ فیلم)	۲۸۵
پرورش مهارت تفکر و تدبیر در قرآن کریم (۱۰ فیلم)	۲۸۶
حفظ قرآن کریم و آشنایی با روش‌های آن (۱۹ فیلم)	۲۸۶
آموزش مراحل خواندن قرآن کریم (۱۵ فیلم)	۲۸۷
درک معنای آیات قرآن در کتاب‌های درسی (۱۴ فیلم)	۲۸۸
روش تدریس و ارزشیابی محتوای کتاب‌های درسی آموزش قرآن (کلیات روش) (۵ فیلم) ..	۲۸۹
روش تدریس محتوای کتاب‌های درسی آموزش قرآن پایه اول ابتدایی (۹ فیلم)	۲۸۹
روش تدریس محتوای کتاب‌های درسی آموزش قرآن پایه دوم ابتدایی (۱۱ فیلم)	۲۹۰
روش تدریس محتوای کتاب‌های درسی آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی (۱۱ فیلم)	۲۹۰
صحت قرائت نماز (ویژه معلمان) (۳ فیلم)	۲۹۱
روش تدریس محتوای کتاب‌های درسی آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی (۱۲ فیلم)	۲۹۱
روش تدریس محتوای کتاب‌های درسی آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی (۱۲ فیلم)	۲۹۲
روش تدریس محتوای کتاب‌های درسی آموزش قرآن پایه ششم ابتدایی (۸ فیلم)	۲۹۲
منابع	۲۹۳

بخش اوّل

مبانی و کلیّات روش تدریس قرآن
در دوره ابتدایی

اهداف کلی آموزش قرآن در پایه ابتدایی

(مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش)

- ۱ آشنایی با قرآن کریم که کلام الهی و کتاب آسمانی است.
- ۲ تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن.
- ۳ روخوانی قرآن به صورت شمرده و آرام از روی مصحف با استفاده از رسم الخط آموزشی.
- ۴ توانایی خواندن آیات کتاب درسی به صورت روان و آهنگین.
- ۵ آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن.
- ۶ حفظ کردن برخی از سوره‌های کوتاه کتاب درسی.
- ۷ آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم.
- ۸ فراگیری معنای برخی از کلمات ساده و عبارات کوتاه قرآن.
- ۹ تقویت علاقه به شنیدن خواندن و فهم معنای آیات قرآن.
- ۱۰ آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن.
- ۱۱ شناسایی و تقویت استعدادهای دانش‌آموزان در گرایش‌های مختلف آموزش قرآن.

مقدمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
«الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ»

سوره الرحمن، ۱ و ۲

تعریف تربیت : «ایجاد زمینه مناسب، به منظور رشد و شکوفایی فطرت الهی، در جهت درک مراتبی از عبودیت الهی، در راستای حیات طیبه، مبتنی بر رضایت حجت خدا».

مؤلف (براساس اسناد تحولی بنیادین)

قرآن کریم، کتاب هدایت و تربیت است، نوری است که راه سعادت را به انسان می‌نمایاند و دلیل روشنی از سوی پروردگار است که به انسان جهت انتخاب مسیر، معرفت و بینش می‌دهد. این کتاب، همواره محور تعلیم و تربیت دینی بوده و در این برهه از زمان، پناه بردن به این کتاب عزیز، مصداق بارزی است از تعبیر پیامبر عظیم‌الشان اسلام (ص) که فرمودند :

إِذَا التَّبَسَّتْ عَلَيْكُمُ الْفِتْنُ، كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، فَعَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ

هر گاه فتنه‌ها و آشوب‌ها چون پاره‌های شبِ تار، شما را فرا گرفت، به قرآن روی آورید.

وسایل الشیعه، ج ۶، ص ۱۶۹

حال که وظیفه آموزش این کتاب شریف را بر عهده گرفته‌ایم، باید قدر موقعیت خود را بدانیم و آن را توفیقی از جانب خداوند باری تعالی به حساب آوریم؛ چرا که پیامبر اکرم (ص) می‌فرمایند :

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى مُعَلِّمِ النَّاسِ الْخَيْرِ

خداوند و فرشتگانش بر معلمی که خوبی‌ها را به مردم می‌آموزد، درود می‌فرستند.

کنز العمال، ج ۲۸۷۳۶

و اما در آموزش این کتاب شریف به دانش‌آموزان چه اهدافی را باید دنبال کنیم و روش آموزش بایستی چگونه باشد؟ در آیه دوم سوره مبارکه جمعه، برنامه بعثت و رسالت پیامبر اکرم (ص) تلاوت آیات الهی، تزکیه مردم، تعلیم کتاب خدا و حکمت الهی معرفی شده است و همین آیه، الهام‌بخش هدف کلی آموزش قرآن که آموزشی جامع است، می‌باشد.

جامعیت آموزش قرآن

آموزش جامع قرآن، فرایندی است برای دستیابی به توانایی خواندن، درک معنا، تدبر در آیات و آشنایی با معارف قرآن به منظور انس و بهره‌گیری دائمی از قرآن کریم و تقویت ایمان و عمل صالح؛ و در این راستا، چهار مهارت را بایستی در دانش‌آموزان ایجاد کرد که سه مهارت اول، اجزای سواد قرآنی و مهارت چهارم، ثمره آن است.

■ سواد قرآنی

«سواد قرآنی، اعتقاد و علاقه به یادگیری قرآن کریم و برخورداری از دانش و مهارت پایه به منظور بهره‌گیری مستمر و مادام‌العمر از قرآن کریم و انس دائمی با آن است.»

مطابق این تعریف سواد قرآنی دارای ویژگی‌های زیر است :

۱ سواد قرآنی یک نیاز همگانی است.

همه افراد جامعه با هر وضع اقلیمی، شغلی، اقتصادی، اجتماعی و... برای آنکه هویت انسانی - الهی خویش را بشناسند، از آن مراقبت کنند و زمینه شکوفایی تدریجی آن را فراهم آورند، به سواد قرآنی نیازمندند.

۲ سواد قرآنی از یک حد پایه برخوردار است.

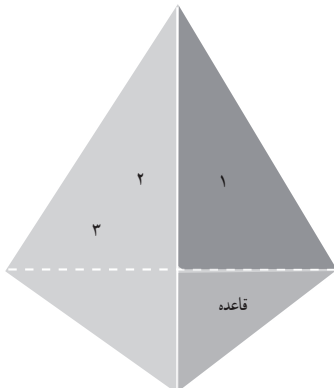
هرچند افراد با توجه به تفاوت‌هایی که در تحصیلات، شرایط اقتصادی و اجتماعی دارند به سطوح مختلفی از سواد قرآنی نیازمندند، ولی بهره‌مندی عموم از یک حد پایه ضروری است.

۳ حد سواد قرآنی در طول زمان در حال رشد است.

با توجه به شرایط و امکانات مختلف در هر جامعه و نیز تغییرات این شرایط در طول زمان، این حد، نیازمند شناسایی و تعریف خاص است. برای مثال، ممکن است با توجه به شرایط و امکانات فعلی در آموزش قرآن، حد ضروری را، خواندن با لحن عربی تعیین کرد. یا حد برخی از دیگر مهارت‌های پایه را ارتقا بخشید.

۴ حداقل سواد قرآنی منجر به علاقه‌مندی خواندن مستمر قرآن کریم، فهم تدریجی معنای عبارات و آیات آن شده و زمینه‌ساز بهره‌گیری مادام‌العمر از آموزه‌های الهی می‌شود.

هدف آموزش عمومی قرآن کریم، نمی‌تواند صرفاً دستیابی به دانش و مهارت خاصی در ارتباط با قرآن باشد؛ بلکه باید توانایی و قابلیتی فراهم آورد که فرد بتواند ضمن انس و ارتباط دائمی با قرآن کریم، پیوسته خود را در معرض تزکیه و تعلیم الهی قرار دهد و از قرآن کریم استفاده کند.

هرم سواد قرآنی

سواد قرآنی دارای اجزای زیر است :

۱ توانایی خواندن قرآن کریم

۲ درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم

۳ تدبیر در آیات

۴ انس با قرآن کریم (قاعده هرم)

کد فیلم ۱
مبانی آموزش قرآن
سواد قرآنی

کد فیلم ۲
تفاوت روخوانی و
روان خوانی

۱ توانایی خواندن قرآن کریم

اولین و مهم‌ترین رکن سواد قرآنی کسب «مهارت خواندن» است. بیشترین زمان جلسه آموزش قرآن باید به کسب مهارت خواندن دانش‌آموزان اختصاص یابد. در واقع تمام علوم از مجرای خواندن و نوشتن می‌گذرند و راه ورود به دریای قرآن نیز مهارت خواندن قرآن کریم است.

معمول بر این است که آموزش قرآن با «روخوانی» شروع می‌شود اما تفاوت روخوانی با روان‌خوانی در چیست؟

تفاوت روخوانی و روان‌خوانی

مهارت روخوانی	مهارت روان‌خوانی
تجربه شنیداری	تجربه دیداری
صوت، لحن، تجوید و ...	بخش‌خوانی، شمرده‌خوانی، آموزش قواعد روخوانی
کلی خوانی	جزء به کل
زیباخوانی (فصیح‌خوانی)	درست‌خوانی (صحیح‌خوانی)
کیفی	کمی
عبارت‌های تکراری	عبارت‌های غیر تکراری

■ **روش دیداری یا روش شنیداری:** همانطوری که در بالا اشاره شده، اولین تفاوتی که روخوانی با روان‌خوانی دارد در نوع مهارت است. روخوانی مهارتی دیداری و روان‌خوانی مهارتی شنیداری است.

زمانی که روخوانی آموزش می‌دهیم، چشم دانش‌آموزان را با آیات و عبارات قرآن درگیر می‌کنیم و هنگامی که به آموزش روان‌خوانی می‌پردازیم، گوش دانش‌آموزان را در معرض شنیدن آیات و عبارات قرار می‌دهیم.

■ **نقش چشم در کسب مهارت خواندن:** در واقع بیشتر اطلاعاتی که از محیط کسب می‌کنیم از طریق چشم است (طبق نظر روان‌شناسان حدود ۸۰ درصد)؛ ولی تبیل‌ترین عضو بدن هم چشم می‌باشد و چشم و گوش در امر آموزش قرآن دو عضو کاملاً متضادند و ما هر اندازه گوش دانش‌آموزان را در معرض عبارات قرآنی قرار می‌دهیم، به همان نسبت چشم آنها به حرکات و علائم بی‌توجه می‌شود. مثالی که اینجا می‌توان ذکر کرد در مورد سوره‌هایی چون

«حمد» و «توحید» است؛ مثلاً بارها با دانش‌آموزانی مواجه شده‌ایم که در خواندن سوره حمد، آیه «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» را «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» می‌خوانند؛ در سوره توحید «لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ» را به اشتباه «يَمْ يَلِدْ وَ يَمْ يُولَدْ» می‌خوانند.

اشکال این دانش‌آموزان این است که گوش آنها در معرض این سوره‌ها قرار گرفته است و چشم آنها این آیات را ندیده است و اگر هم آیات را به او نشان داده‌ایم؛ یا آنها را واداشته‌ایم که از رو بخوانند، با همان پیش‌زمینه قبلی، دیگر توجه به حروف و حرکات ندارند (این همان تضادی است که در مورد چشم و گوش در بحث آموزش به آن اشاره کردیم).

کد فیلم ۴
مهارت‌آموزی به جای
قاعده‌آموزی

■ آسیب روش شنیداری: مثال دیگری که می‌توان ذکر کرد، در کتاب آموزش قرآن پایه سوم صفحه ۶۴ آیه‌الکرسی است. اکثر همکاران از دانش‌آموزان می‌خواهند این صفحه را بعد از پخش فایل صوتی یا قرائت خود آموزگار تکرار کنند. این کار باعث می‌شود که دانش‌آموزان پس از مدتی عبارات این صفحه را به زیبایی از حفظ بخوانند، اما آسیب این نوع آموزش این است که اگر از دانش‌آموزان خواسته‌شود آیات قبل و بعد را بخوانند، آنان نمی‌توانند آیات این صفحه را در خواندن به آیات صفحه‌های قبل و بعد تعمیم دهند. حتی اگر از دانش‌آموزان خواسته شود همین قسمت حفظ‌شده را از روی کتاب بخوانند، باز هم معمولاً با اشکال می‌خوانند؛ یعنی آموزش به شیوه شنیداری باعث می‌شود که دانش‌آموزان فقط همان قسمت‌هایی که شنیده و تکرار کرده‌اند را یاد بگیرند و این در صورتی است که در آموزش قرآن، آیه‌ها و سوره‌های خاصی موضوعیت ندارد و بایستی دانش‌آموزان به این توانایی برسند که هر جای قرآن را باز کنند، بخوانند؛ همانطوری که در درس فارسی، هنگامی دانش‌آموز به توانایی خواندن رسیده‌است بتواند علاوه بر توانایی خواندن کتاب فارسی‌اش، متن سایر کتاب‌هایش را نیز بخواند. بنابراین، در روش شنیداری تعمیم‌پذیری به آیات و عبارات جدید ضعیف می‌باشد.

دومین تفاوتی که روش دیداری با روش شنیداری در آموزش قرآن دارد، این است که در روخوانی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که عبارات را به صورت بخش‌بخش و سپس شمرده بخوانند و در حین بخش‌خوانی آنها، قواعد روخوانی را نیز به صورت گذرا آموزش می‌دهیم و از قاعده‌گویی اجتناب می‌کنیم؛ اما در روان‌خوانی به شیوه شنیداری، با صوت، لحن و رعایت قواعد تجویدی سر و کار داریم؛ که هیچ‌کدام از این موارد، رسالت و وظیفه آموزگار دوره ابتدایی نیست.

نمادها و قواعد قرآن دوره ابتدایی (در یک نگاه)

و اما قواعد روخوانی شامل چه مواردی است؟ قواعدی چون علامت سکون، تشدید، الف کوچک و... قواعد روخوانی اند.

در پایه اول ابتدایی: دانش آموزان با حروف ناخوانا و علامت تشدید آشنا می شوند.

در پایه دوم ابتدایی: دانش آموزان علاوه بر موارد فوق، با الف کوچک، سکون، اتصالات، ك، ة، تنوین ها، هـ، هـ، همزه (ء)، و پایه های همزه (أ، ث) آشنا می شوند.

در پایه سوم ابتدایی: در فصل دوم (برنامه ۳۳ روزه)، در نوزده روز اول دانش آموزان علاوه بر یادآوری موارد بالا، برخی دیگر از حروف ناخوانا و همچنین دو پایه دیگر همزه (ؤ – ئ) را نیز می آموزند.

در پایه چهارم ابتدایی: دانش آموزان با قواعد وقف، حروف مقطعه و علامت مد آشنا می شوند.

در پایه پنجم ابتدایی: دانش آموزان با التقای ساکنین آشنا می شوند.

در پایه ششم ابتدایی: قاعده جدیدی وجود ندارد و دانش آموزان در سال های گذشته با تمام قواعد روخوانی قرآن آشنا شده و تنها به یادآوری و مرور این قواعد می پردازند.

پایه تحصیلی	تدریس قواعد روخوانی
اول ابتدایی	حروف ناخوانا و علامت تشدید
دوم ابتدایی	الف کوچک، سکون، اتصالات، ك (کاف عربی)، ة، تنوین ها، هـ، همزه (ء) دو پایه همزه (أ، ث)
سوم ابتدایی	حروف ناخوانا، دو پایه همزه (ؤ – ئ)
چهارم ابتدایی	قواعد وقف، حروف مقطعه و علامت مد
پنجم ابتدایی	التقای ساکنین وقف
ششم ابتدایی	قاعده جدیدی وجود ندارد (تثبیت مهارت آموزش خواندن همراه با رعایت کلیه قواعد روخوانی)

کلی خوانی چیست؟

تفاوت دیگر روخوانی با روان خوانی این است که در روخوانی دانش آموزان از جزء به کل می روند؛ یعنی از بخش خوانی به سمت شمرده خوانی و از حرف و حرکت خوانی به سمت کلمه خوانی پیش می روند، ولی در روان خوانی، دانش آموزان نه از جزء به کل می روند و نه از کل به جزء؛ بلکه آن ها کلی خوانی می کنند، و در این صورت، دیگر کمتر به حرکات و علائم توجه می شود.

با یک مثال این تفاوت، آشکارتر می‌شود :

مثال

این کلمات را بخوانید : «دعا»، «قل»، «ذکر».

چگونه این کلمات را خواندید؟ احتمالاً شما خواندید : «دُعا»، «قُلْ» و «ذِکر».

چرا این‌گونه خواندید؟ آیا حرکتی روی این کلمات مشاهده می‌کنید؟

آری، چون این کلمات را بیشتر به این شکل شنیده‌اید، دیگر بدون توجه به علائم و حرکات، همان را تکرار می‌کنید؛ در صورتی که کلمه «دعا» در عبارات قرآن کریم به شکل‌های «دُعا، دُعا و دُعَا» آمده است. و «قل» می‌تواند به هر یک از اشکال «قُلْ، قُلْ و قُلْ» باشد. همچنین کلمه «ذکر» در آیات متعدد به شکل‌های گوناگونی آمده است.

■ صحیح‌خوانی یا زیباخوانی؟

تفاوت دیگر روخوانی با روان‌خوانی این است که در روخوانی، از دانش‌آموزان درست‌خوانی یا صحیح‌خوانی می‌خواهیم؛ ولی در روان‌خوانی، زیباخوانی یا فصیح‌خوانی را انتظار داریم.

■ هدف، کمیت است یا کیفیت؟

تفاوت دیگر روخوانی با روان‌خوانی این است که روخوانی جنبه کمی دارد و روان‌خوانی جنبه کیفی؛ یعنی در روخوانی به دانش‌آموز می‌گوییم درست بخوان و کمتر اشتباه کن، ولی در روان‌خوانی می‌گوییم با کیفیت‌تری بخوان.

در روخوانی، اگر دانش‌آموزی جمله یا عبارت را بخواند، نفر بعد بایستی جمله یا عبارت دیگری را بخواند؛ یعنی عبارتی را که می‌خوانند باید غیر تکراری باشد و اگر تکرار شود، مهارت شنیداری می‌شود؛ اما در روان‌خوانی، نفر بعد همان عبارت را تکرار می‌کند.

■ مزیت‌های روش دیداری نسبت به روش شنیداری

۱ دانش‌آموز حرکات را می‌بیند و توجه‌اش نسبت به علائم روخوانی بالا می‌رود؛ یعنی مثلاً دیگر «قُلْ» را «قُلْ» نمی‌خواند؛ یا «دُعا» را «دُعا» نمی‌خواند.

۲ در روش دیداری، تعمیم‌پذیری به آیات و عبارات جدید وجود دارد.

۳ در این روش، بین آموزش و ارزشیابی هم‌خوانی و هماهنگی وجود دارد.

■ هدف استفاده از لوحه آموزشی

بنا به آنچه گفته شد و با توجه به تفاوت‌های روش دیداری و شنیداری در آموزش قرآن و ذکر مزیت‌های روش دیداری، یکی از ابزارهایی که آموزگاران پایه‌های اول، دوم و

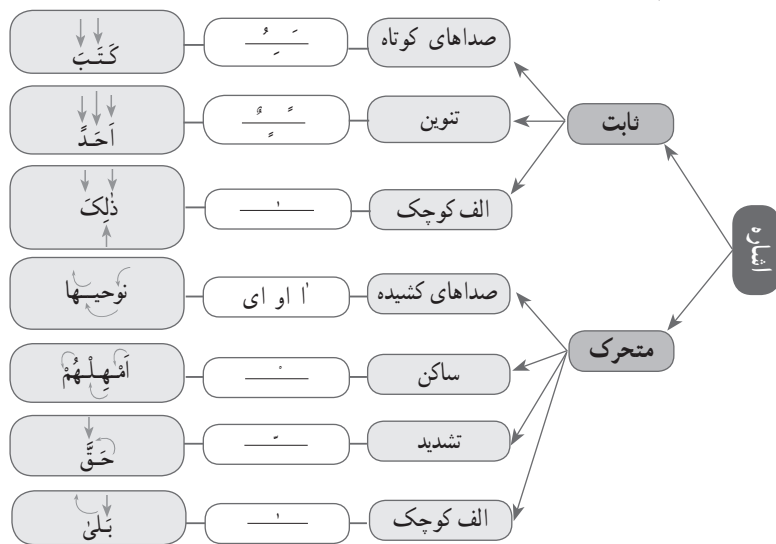
سوم ابتدایی بایستی از آن استفاده نمایند، لوح محفوظ یا لوحه آموزشی قرآن است. این ابزار، جزء جدایی ناپذیر آموزش قرآن به روش دیداری است. کار با لوحه در تقویت قوه دیداری دانش آموزان در امر آموزش بسیار مؤثر است و در حقیقت هدف از کار با لوحه، «شرطی سازی چشم دانش آموزان نسبت به حرکات قرآن» می باشد. در حین کار با لوحه، آموزگار اشاره می کند و دانش آموزان با اشاره او بخش بخش می خوانند.

■ نحوه اشاره صحیح به حرکات و عبارات قرآنی

و اما قبل از کار با لوحه، آموزگار بایستی با انواع اشاره آشنا باشد. در آموزش با لوحه دو نوع اشاره داریم: اشاره ثابت و اشاره متحرک. مقصود از اشاره ثابت این است که دست آموزگار هنگام اشاره به حرکات ثابت است و منظور از اشاره متحرک این است که دست آموزگار هنگام اشاره حرکت می کند.

کد فیلم ۵
نحوه ی اشاره صحیح
به بخش های کلمات

نحوه اشاره صحیح به بخش های کلمات

■ اشاره ثابت

اشارات ثابت یعنی اشاره است معلم به: هـ هـ هـ هـ و همچنین الف کوچک بالای حرف خوانا به صورت ثابت است. به عنوان مثال وقتی که الف کوچک، بالای حرف خوانا قرار گرفته باشد اشاره ثابت است. مانند: هـذا، ذلک؛ ولی اگر الف کوچک از حرف جدا

اقتاده باشد و روی حرف ناخوانا قرار گیرد، اشاره متحرک است؛ مانند: عَلٰی، حَتّٰی. در اینجا به دانش آموزان می‌گوییم: بچه‌ها! هر وقت دیدیم الف کوچک از جایش جدا شده، ما هم به سمتش حرکت می‌کنیم. در واقع داریم قاعده‌ای را به دانش آموزان یاد می‌دهیم و آن قاعده این است که: «پایه الف مقصوره ناخوانا است»، اما هرگز از این نوع ادبیات استفاده نمی‌کنیم؛ چرا که دانش آموز نمی‌داند مقصوره چیست؟ منظور از الف مقصوره چه چیزی است؟ پایه الف مقصوره یعنی چه؟ در واقع از قاعده‌گویی می‌پرهیزیم و تا حد امکان قواعد روخوانی را حین آموزش به ساده‌ترین شکل و به زبان کودکانه بیان می‌کنیم.

پست می‌گویم به اندازه عقول عیب نبود این بود کار رسول
چون که با کودک سرو کارت فتاد پس زبان کودکی باید گشاد
مولوی

حال، چند کلمه که در آن‌ها اشاره‌ها ثابت است و نحوه اشاره به حرکات را می‌آوریم:

کلماتی مانند: کَذٰلِکَ، اَحَدًا، مَسَدٍ، کُتُبٌ را در نظر بگیریم.

در بخش‌های دارای این‌گونه حرکات، با استفاده از خط‌بر یا وسیله مشابه دیگری به حرکات اشاره می‌کنیم و از دانش آموزان می‌خواهیم همه با هم بخوانند. بدین ترتیب که در کلمه «کَذٰلِکَ» به حرکت «ک» اشاره می‌کنیم و از دانش آموزان می‌خواهیم بگویند: «ک»، سپس به «الف کوچک» اشاره می‌کنیم و دانش آموزان با هم می‌خوانند: «ذ»، بعد به «ب» اشاره می‌کنیم و آن‌ها می‌خوانند: «ل» و سپس به «ک» اشاره می‌کنیم و دانش آموزان می‌خوانند: «ک».

نکته ۱

در بین هر اشاره بایستی قدری مکث داشته باشیم و در واقع فوت کوزه‌گری در کار با لوحه، مکث قابل توجه بین بخش‌ها می‌باشد. دوم اینکه باید با تأکید بیشتر اشاره کنیم؛ یعنی اینکه پس از هر بار اشاره خط‌بر یا وسیله اشاره را از صفحه جدا کنیم تا دانش آموزان تفکیک را احساس کنند.

به همین ترتیب در کلمه «اَحَدًا»، همراه با مکث بین بخش‌ها به ترتیب به: «ک»، «ل» و «ا» اشاره می‌کنیم و دانش آموزان می‌خوانند: «ا»، «ح»، «ذ»، و به همین ترتیب، در کلمه «مَسَدٍ» به ترتیب به: «ک»، «س» و «د» اشاره می‌کنیم و می‌خوانند: «م»، «س»، «ذ» و همچنین در کلمه «کُتُبٌ» به ترتیب به: «ک»، «ت» و «ب» اشاره می‌کنیم و دانش آموزان با هم می‌خوانند: «ک»، «ت»، «ب».

نکته ۲

توجه داشته باشیم که ممکن است در یکی دو بار اول، برخی از دانش آموزان در هنگام اشاره ما، تنها حرکت را بخوانند، که در این صورت به آن‌ها تذکر می‌دهیم که هر حرکت را با حرف آن بخوانند.

■ اشاره متحرک

غیر از موارد فوق، سایر اشارات، اشاره متحرک اند و همان طور که گفته شد، در این نوع اشاره دست حرکت می‌کند. این شکل از اشاره در موارد زیر پیش می‌آید:

۱ اشاره از حرف به سوی صداهای کشیده (ا، ی، و) در بخش‌های دارای این گونه ترکیبات، مانند: «نوحیها»، در حالی که به وسیله خطیر، از حرف «ن» به سوی صدای «و» اشاره می‌کنیم، دانش‌آموزان می‌خوانند: «نو»، آن‌گاه از «ح» به سوی صدای «ی»، اشاره کرده و آن‌ها می‌خوانند: «حی» و سپس از حرف «ه» به سوی صدای «ا» اشاره می‌کنیم تا بخوانند: «ها».

۲ اشاره از حرکت کوتاه به سوی حرف ساکن، مانند: أَصْلِحْ، اِسْتَكْبِرْتُمْ، اَمْهَلْهُمْ در این گونه کلمات از حرکت به سوی علامت سکون اشاره می‌کنیم؛ مثلاً در کلمه «رَبُّ» از حرکت «ب» به علامت «ب» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند: «أَصْب»، سپس از حرکت «ب» به علامت «ب» اشاره می‌کنیم و آن‌ها می‌خوانند: «لِخ».

۳ اشاره به تشدید در بخش‌های دارای حرف مشدد مانند: رَبُّ، حَقُّ، لَمَّا. در این گونه کلمات، از حرکت کوتاه به سوی علامت تشدید اشاره می‌کنیم؛ مثلاً در کلمه «رَبُّ» از حرکت «ب» به سوی علامت «ب» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند: «رَبُّ»، سپس به حرکت «ب» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان با هم می‌خوانند: «بُّ».

■ مهم‌ترین سنگ بنای مهارت خواندن

در کار با لوحه، اشاره صحیح و فنی به حرف و حرکات، از مهم‌ترین گام‌های اولیه در آموزش روخوانی قرآن است و اگر این آموزش که نقش بسیار مؤثری در بازشناسی حروف و حرکات و دقت در صحیح خواندن دانش‌آموزان دارد، به شکل درست و کامل انجام شود، مهم‌ترین سنگ بنای مهارت خواندن صحیح قرآن گذاشته می‌شود.

توجه داشته باشیم که در هنگام آموزش لوحه، دانش‌آموزان با اشاره ما، فقط بخش خوانی می‌کنند و در اینجا شمرده‌خوانی صورت نمی‌گیرد و پس از آموزش لوحه، در همان جلسه، دانش‌آموزان کتاب‌های قرآن را باز کرده هر کدام از آن‌ها بخشی از آیات و عبارات آن جلسه را به صورت شمرده می‌خوانند. بنابراین، لوحه را بخش‌بخش و عبارات کتاب را به صورت شمرده می‌خوانند و این دو مکمل یکدیگرند.

■ مهم‌ترین علل بروز مشکلات در روخوانی

۱ عجله و شتاب‌زدگی: از دانش‌آموز می‌خواهیم که کلمات و عبارات را آرام و شمرده بخواند و به حروف و حرکات نیز دقت کند.

کد فیلم ۱۴
جمله خوانی آیات

کد فیلم ۶
روش رفع اشکال
روخوانی

۲ طولانی خواندن و وصل عبارات به یکدیگر : از او می‌خواهیم که جمله به جمله بخواند؛ مانند آیات تقطیع شده در کتاب درسی.

۳ خجالت، اضطراب و عدم اعتماد به نفس : با برخوردهای مناسب و ایجاد اعتماد به نفس این مشکل را برطرف می‌کنیم. برخوردهای مناسبی از قبیل : خوش‌رویی، تشویق، تغییر نوبت قرائت، قطع نکردن قرائت دانش آموز.

۴ کم‌توجهی به حروف و حرکات و کلی خوانی کلمات و ترکیبات : از طریق اشاره به بخش‌های مختلف کلمات، توجه دانش‌آموز را به علائم و حرکات جلب می‌کنیم.

۵ نمادها و ترکیبات جدید و نامأنوس نسبت به سواد فارسی : این موارد را با معادل‌های فارسی مقایسه کرده و آموزش می‌دهیم. مواردی مانند :

ءَمَنَّا = اَمَنَّا بهِ = بهی

۶ وجود حروف ناخوانا در بسیاری از کلمات و ترکیبات آیات قرآن : گاهی دانش‌آموز، خودبه‌خود، آن‌ها را می‌خواند. با معادل‌سازی و تذکر نسبت به ناخوانا بودن این حروف، می‌توانیم مشکل را برطرف کنیم. به موارد زیر توجه کنید.

قالوا - قالو الصَّلَاة - الصَّلَاة ذِکْرِي - ذِکْر

■ چه زمانی از کتاب گویا استفاده کنیم؟

همان‌طور که مشخص است، تمام مراحل آموزش روخوانی به صورت دیداری است پس در آموزش روخوانی از فایل صوتی (کتاب گویا) استفاده نمی‌کنیم؛ یعنی نه خودمان برای دانش‌آموزان می‌خوانیم و نه از دانش‌آموزان قوی‌تر می‌خواهیم بخوانند و سایرین گوش دهند و احیاناً تکرار کنند؛ بلکه همه دانش‌آموزان را وادار به خواندن می‌کنیم؛ یعنی ابتدا فردخوانی می‌کنند، سپس در گروه می‌خوانند و پس از آن برای کلاس می‌خوانند. پس از رفع اشکال روخوانی و آموزش درک معنای آیات، جهت تثبیت یادگیری و آشنایی با زیبایی‌های تلاوت، از فایل صوتی استفاده می‌کنیم.

■ قرائت آیات درس

— اهداف

۱ تقویت زیباخوانی و روان‌خوانی قرآن کریم

۲ تقویت انگیزه خواندن قرآن کریم

۳ ایجاد تنوع و جذابیت در کلاس قرآن

کد فیلم ۷
مراحل روخوانی و
روان خوانی

۴ آشنایی ضمنی و غیر مستقیم با برخی از نکات تجویدی و زیباخوانی قرآن کریم

۵ کسب مهارت تدریجی و عملی زیبا خواندن قرآن کریم.

آیات هر درس، به صورت قرائت آموزشی و با تکرار، ضبط شده است. دانش آموزان ابتدا هر عبارت قرآنی را گوش می دهند و به خط قرآن نگاه می کنند، سپس آن عبارت را شبیه قرائت پخش شده و همراه با آن تکرار می کنند تا از طریق الگوگیری، با نحوه قرائت زیبا، صحیح و منظم قرآن آشنا شوند و زمینه کسب مهارت های قرائت قرآن فراهم آید.

■ مراحل تدریس قرائت

کد فیلم ۸
مراحل آموزش رو
خوانی در کلاس

الف) پس از تمرین روخوانی آیات موردنظر و آماده کردن دانش آموزان و ایجاد انگیزه برای تمرین قرائت، فایل صوتی قرائت را پخش کرده و از دانش آموزان می خواهیم با نگاه به متن آیات درس، قرائت هر عبارت را ابتدا گوش کنند، سپس همراه با نوار به صورت دسته جمعی، شبیه آن بخوانند.

ب) در مواردی که کلمه یا ترکیبی را بیشتر دانش آموزان اشتباه می خوانند، به شیوه مناسب رفع اشکال می کنیم و مجدداً فایل قرائت را پخش می کنیم.

ج) پس از اتمام تمرین قرائت با فایل صوتی، از دانش آموزان می خواهیم که هر کدام یک جمله از آیات درس را بخوانند.

چند نکته

۱ به منظور افزایش توانایی دانش آموزان در قرائت قرآن و فراهم کردن فرصت بیش تر تمرین در کلاس، می توانیم از روش تمرین گروهی بهره بگیریم؛ یعنی دانش آموزان را گروه بندی کنیم تا هر یک بخشی از آیات درس را برای سایر اعضای گروه بخوانند. در این حالت، اعضای گروه اشتباهات یکدیگر را تصحیح می کنند و ما بر فعالیت دانش آموزان نظارت داریم.

۲ بهتر است هنگام تمرین قرائت آیات درس، ابتدا دانش آموزان قوی تر، آنگاه سایر دانش آموزان بخوانند تا افراد ضعیف تر به دور از اضطراب آمادگی بیشتری برای خواندن پیدا کنند. همچنین مناسب است خواندن عبارات مشکل و طولانی تر به دانش آموزان قوی تر سپرده شود.

۲ درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم

دومین مهارتی که در فرایند آموزشی جامع قرآن بایستی در دانش‌آموزان ایجاد کرد، «کسب مهارت درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم» است. این مهارت را می‌توان در ضمن آموزش روخوانی به دانش‌آموزان ایجاد کرد.

در دوره ابتدایی می‌توانیم به فهم کلمات آشنا و پرکاربرد که با زبان فارسی اشتراک و قرابت دارند اشاراتی داشته باشیم، تا به مرور دانش‌آموزان بتوانند در حین خواندن آیات و عبارات قرآن کریم، فهمی نسبی به آیات داشته باشند و با قرآن کریم ارتباط بیشتری برقرار کنند.

این مهارت را می‌توان از همان پایه اول ابتدایی و حتی پیش از آنکه دانش‌آموزان حروف و حرکات را بشناسند و به توانایی روخوانی برسند، آغاز کرد؛ مثلاً در همان ماه‌های اول سال که معلم ناچار است به شیوه شنیداری آموزش دهد (در پایه اول آموزش لوحه به شیوه دیداری و بخش خوانی دانش‌آموزان از روی لوحه، از هفته سوم آذرماه شروع می‌شود)، در حالی که دانش‌آموزان سوره‌های کوتاه را می‌شنوند و تکرار می‌کنند. از آن‌ها می‌خواهیم معنای کلماتی را که برایشان آشناست بگویند. مثلاً سوره «حمد» را آموزش می‌دهیم. دانش‌آموز می‌شنود: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» و تکرار می‌کنند در همین حال از او می‌پرسیم: معنای کدام کلمات را می‌دانید؟ در همین عبارت، معنی «اسم» و «الله» را اکثراً بیان می‌کنند و بعد از شنیدن آیه «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» معنی کلمات «حمد» و «الله». یا ترکیب «الْحَمْدُ لِلَّهِ» را بیان می‌کنند، یا می‌توان از هر فرصتی جهت آموزش معنای آیات و عبارت قرآن استفاده کرد؛ مثلاً از دانش‌آموزان کلاس اول می‌پرسیم: بچه‌ها «الله» به چه معنا است؟ جواب می‌دهند: یعنی «خدا»، بعد می‌پرسیم: «کتاب» یعنی چه؟ می‌گویند: یعنی همان «کتاب». سپس می‌گوییم: بچه‌ها حالا «کِتَابُ اللَّهِ» یعنی چه؟ جواب می‌دهند یعنی «کتاب خدا». و به همین ترتیب، معنای «نِعَمَتُ اللَّهِ»، «رَسُولُ اللَّهِ» و... را از آن‌ها می‌پرسیم یا به طور مثال، در پایه دوم، در همان درس اول (جلسه سوم) عبارات زیر آمده است:

«قَالَ يَا آدَمُ»، «هَذَا كِتَابُنَا»، «وَ أَخَاهُ هَارُونَ» و «قَالَ هِيَ عَصَايَ».

در اینجا نیز کلمات آدم، کتاب، هارون و عصا برای دانش‌آموزان آشنا هستند و به همین روال، هر جمله‌ای که دانش‌آموز می‌خواند، از او بخواهیم معنای کلماتی را که می‌داند، بیان کند.

■ خواندن برخی از آیات درس همراه با ترجمه آن‌ها

— اهداف

۱ آشنایی با برخی از آموزه‌های بلند و حکمت‌آمیز قرآن کریم

۲ تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و خواندن مستمر آن

۳ ایجاد زمینه برای درک تدریجی معنای واژگان بر کاربرد قرآن کریم

۴ تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن کریم و خواندن مستمر آن حتی الامکان با توجه به درک معنای عبارات.

کار در کلاس حتماً بایستی در کلاس توسط دانش‌آموزان انجام گیرد. در این بخش از دانش‌آموزان می‌خواهیم تمرین‌ها را به کمک آموخته‌های عمومی و قبلی ایشان و نیز به کمک ترجمه عبارات قرآنی صفحه قبل، ابتدا به صورت فردی انجام دهند و پس از آن با هم گروه خود در مورد آن چه نوشته‌اند مذاکره کنند. سپس از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات و عبارات را همراه با معنای آن برای کلاس بخوانند و در صورت نیاز به تصحیح روخوانی با معنای کلمه یا عبارت خوانده شده می‌پردازیم. بنابراین:

۱ پس از گروه‌بندی دانش‌آموزان، از آن‌ها می‌خواهیم با مراجعه به ترجمه آیات درس، معنای کلمه‌ها و ترکیب‌های مورد نظر را ابتدا به صورت انفرادی و سپس به صورت گروهی به دست آورده و در مقابل آن با مداد بنویسند.

۲ از یکی از اعضای گروه می‌خواهیم کلمه‌ها یا ترکیب‌ها را همراه با معنای آن بخواند. این کار توسط گروه‌های دیگر نیز انجام می‌شود تا همه کلمه‌ها و ترکیب‌ها معنا شود.

۳ از دانش‌آموزان می‌خواهیم ابتدا به صورت انفرادی و سپس به صورت گروهی و به کمک معنای کلمات ارائه شده، ترکیب‌ها، عبارات و برخی از آیات ساده و کوتاه قرآنی را که در تمرین دوم این بخش پیش‌بینی شده است، معنا کنند.

۴ این تمرین نیز، مانند تمرین قبل توسط اعضای گروه‌های مختلف، در کلاس خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود.

■ چند تذکر

۱ پس از انجام هر تمرین و قبل از انجام تمرین بعدی، آن تمرین توسط چند دانش‌آموز برای کلاس خوانده و تصحیح می‌شود.

۲ در زمان خواندن کلمات و عبارات قرآنی توسط دانش‌آموزان، بایستی به صحیح خواندن آن‌ها و رفع اشکالات روخوانی توجه کافی داشته باشیم.

۳ از آنجا که دانش‌آموزان موظف به حفظ ترجمه کلمات و عبارات بخش «کار در کلاس» نیستند، این موارد را در ارزشیابی پایانی در نظر نمی‌گیریم.

۴ برای انجام تمرین‌های کار در کلاس، اطلاعات عمومی و آموخته‌های قبلی دانش‌آموزان کفایت می‌کند. در صورت نیاز می‌توانند برای یافتن ترجمه یک کلمه از ترجمه عبارات قرآنی صفحه قبل این تمرین‌ها نیز استفاده کنند. به احتمال بسیار ضعیف اگر هیچ‌یک از این مراحل برای دانستن معنای یک کلمه کفایت نکرد، مراجعه به فهرست کلمات معنا شده که در آخر کتاب دانش‌آموزان آمده است، اشکالی ندارد.

۲ تدبّر در قرآن

سومین مهارت در جامعیت آموزش قرآن، تدبّر در آیات است.

امیرالمؤمنین (علیه السلام):

لَا خَيْرَ فِي قِرَاءَةِ لَيْسَ فِيهَا التَّدْبِيرَ

در قرآن خواندنی که با تدبّر همراه نباشد، خیر و برکتی نیست.

(اصول کافی، ج ۱، ص ۳۶)

کد فیلم ۹
چیزی تدبّر در قرآن؟

کد فیلم ۱۰
چرا تدبّر در قرآن؟

کد فیلم ۱۱
چگونگی تدبّر در قرآن؟

آموزش قرآن، ماهیتی تربیتی دارد. تفکر و تدبّر در حقیقت نخ تسبیح در آموزش قرآن است که زمینه‌های هدایت فرد را مهیا می‌کند. شاید بتوان گفت در برنامه‌ریزی‌ها، تمام فعالیت‌های قرآنی بایستی با محوریت تدبّر باشد؛ چرا که تدبّر است که باعث تحول و اثربخشی قرآن می‌شود. توانایی خواندن و فهم اولیه آیات مقدمه و پیش‌نیاز تدبّر در قرآن کریم است.

معلم در حین آموزش آیات، عباراتی را مشخص کرده و به نکات اعتقادی، اخلاقی و تربیتی آن از طریق بحث و گفت‌وگو اشاره می‌کند.

■ پیام قرآنی

در واقع بهترین جایگاه و محمل برای آموزش «مهارت تدبّر» در قرآن کریم، پیام‌های قرآنی است. در آموزش پیام‌های قرآنی، معنای پیام و حفظ آن مدّ نظر نیست؛ بلکه «چگونه فکر کردن در مواجهه با آیات» هدف می‌باشد در واقع پیام قرآنی، بستری است که دانش‌آموزان فرصت پیدا می‌کنند تا در گروه خود دربارهٔ پیام قرآنی با یکدیگر گفت‌وگو کنند. بدین وسیله مهارت‌های ایشان در کار گروهی، بحث کردن و تفکر تقویت می‌شود و دانش‌آموزان اندیشه کردن و تدبّر در آیات قرآن کریم را تجربه می‌کنند. این گام کوچک، آغاز حرکت در راه بی‌پایان اندیشه و تدبّر در آیات قرآن کریم، بهره‌گیری مادام‌العمر از آموزه‌های قرآنی و در یک کلام، انس مادام‌العمر با قرآن کریم است.

■ اهداف تدریس پیام قرآنی

۱ آشنایی با آموزه‌های حکمت‌آمیز قرآن کریم در قالب عبارات زیبا و کوتاه قرآنی

۲ آشنایی با روش‌های اولیه و ساده تدبّر در معنای آیات قرآن کریم

۳ تقویت قدرت تفکر و تعقل

۴ به کارگیری آموزه‌های قرآنی در زندگی عملی

۵ حفظ تدریجی و آزاد برخی از عبارات کوتاه، زیبا و عمیق قرآن کریم همراه با معنای آن‌ها

۶ تقویت علاقه به یادگیری قرآن کریم و انس هرچه بیشتر با آن.

■ روش آموزش پیام قرآنی

۱ خواندن متن پیام : به شیوه تدریس آیات درس، از دانش‌آموزان می‌خواهیم متن پیام قرآنی را ابتدا برای خود سپس برای دوست خود و بعد برای کلاس بخوانند.

۲ خواندن ترجمه پیام : از یکی دو نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم ترجمه پیام را بخوانند.

۳ بحث و گفت‌وگو درباره مفهوم پیام : از دانش‌آموزان می‌خواهیم با استفاده از تصاویر، شعر، ضرب‌المثل، حکایت و... که در ذیل پیام قرآنی آمده، در گروه‌های خود درباره مفهوم پیام گفت‌وگو کنند و پس از مذاکره و گفت‌وگو، از چند گروه می‌خواهیم تا نظر خود را درباره پیام برای کلاس بیان کنند.

می‌توانیم با پرسش و پاسخ و گفت‌وگو با دانش‌آموزان، مطالب دانش‌آموزان را جمع‌بندی، تکمیل و هدایت کنیم. بدین ترتیب، با مشارکت فعال دانش‌آموزان، مفهوم پیام روشن می‌شود.

۴ بیان مصادیق جدید : پس از روشن شدن مفهوم پیام، از دانش‌آموزان می‌خواهیم که مصادیق و نمونه‌های جدیدی را در رابطه با این پیام بیان کنند یا در فرصت‌های بعدی درباره موضوع پیام نقاشی بکشند یا خاطره بنویسند.

■ چند تذکر

۱ بیشتر وقت فعالیت مربوط به پیام قرآنی را بایستی در اختیار گفت‌وگوی دانش‌آموزان در گروه‌های خود و ارائه نظرشان به کلاس اختصاص دهیم و فقط در صورت نیاز و تشخیص، توضیحات کوتاهی را در جهت تصحیح و تکمیل نظر آن‌ها ارائه کنیم و از سخنرانی و بیان مطالب اضافی پرهیزیم.

۲ خوب است دانش‌آموزان را به حفظ پیام‌ها و ترجمه آن‌ها بدون اجبار و تحمیل و به دور از فضای رقابت‌های ناسالم تشویق کنیم. می‌توانیم در مدت زمان تدریس یک درس از دروس کتاب آموزش قرآن، از دانش‌آموزان بخواهیم هنگام ورود ما به کلاس، همراه بلند شدن، پیام قرآنی و ترجمه آن را همه با هم بخوانند. وقتی چند روز این کار تکرار شود، بیشتر دانش‌آموزان به طور طبیعی، پیام و معنای آن را از حفظ می‌شوند. همچنین می‌توانیم به شیوه‌های مناسب و جذاب هر پیام قرآنی را همراه با ترجمه آن، در معرض دید دانش‌آموزان قرار دهیم.

۳ در پایان فعالیت مربوط به پیام، از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارت پیام قرآنی را از روی آیات درس

کد فیلم ۱۲
فرآیند آموزش
داستان‌های قرآنی

یافته و آن را بخوانند. این فعالیت موجب دریافت بیشتر ارتباط پیام با متن قرآن کریم می‌شود و دانش‌آموزان عملاً احساس می‌کنند که در قرآن کریم، چه مطالب ارزشمند و حکیمانه‌ای وجود دارد.

۴ شایسته است که در فرصت‌های مناسب حتی در زنگ‌های غیر از درس قرآن، با توجه به رفتار دانش‌آموزان یا پیشامدهای مختلف، ایشان را به مفهوم پیام‌های قرآنی توجه دهیم؛ مثلاً، وقتی دو دانش‌آموز برخورد لفظی و مشاجره پیدا می‌کنند به آن‌ها بگوییم عزیزان یادتان هست که خدا در قرآن می‌فرماید: «وَالصُّلْحُ... چه؟ آری، آفرین، وَالصُّلْحُ خَيْرٌ! تا دانش‌آموزان در موقعیت‌های مناسب، روح و جان پیام قرآنی را درک کنند.

۵ می‌توانیم دانش‌آموزان را به انجام برخی فعالیت‌های خارج از کلاس مربوط به پیام‌های قرآنی، مانند نوشتن پیام‌ها، کشیدن تصاویر مربوط به آن‌ها در روزنامه دیواری تشویق کنیم و دانش‌آموزانی را که چنین فعالیت‌هایی انجام می‌دهند به نحو مناسب مورد تشویق قرار دهیم.

■ داستان قرآنی

اهداف

- ۱ آشنایی با برخی از معارف و آموزه‌های قرآن کریم در قالب داستان
 - ۲ زمینه‌سازی برای تقویت ایمان کودکان به خدای مهربان
 - ۳ آشنایی با پیامبران و اولیای بزرگ الهی و تقویت علاقه و ایمان به ایشان
 - ۴ تقویت و پرورش قدرت تعقل، تخیل و بیان مطالب
 - ۵ تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن کریم از راه ایجاد فضاهای جذاب و متنوع
- ارائه آموزه‌های قرآنی.
- داستان‌های قرآنی کتاب‌های آموزش قرآن طی مراحل زیر و به شیوه‌هایی که بیان خواهد شد، تدریس می‌شود.

■ مراحل داستان‌گویی

- ۱ قبل از ورود به کلاس، داستان را حداقل یک بار بخوانیم تا به متن و عبارات آن تسلط نسبی پیدا کنیم. همچنین، اگر وسایل کمک آموزشی از قبیل عکس، فیلم و فایل

صوتی قصه در مورد داستان کتاب درسی تهیه کرده‌ایم، آماده کنیم و همراه خود به کلاس ببریم.

۲ در هنگام تدریس، داستان را به یکی از شیوه‌های قصه‌گویی، به طور جذاب و زیبا بیان کنیم. در صورت امکان چند نفر از دانش‌آموزان متن داستان را بخوانند. مناسب است بعضی از دانش‌آموزان، آیات مربوط به داستان را از روی متن آیات کتاب بخوانند. همچنین در صورت امکان از فایل صوتی یا فیلم در ارتباط با داستان استفاده کنیم.

۳ پس از تدریس، از دو یا سه نفر از دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهیم قصه را تعریف کنند و اگر دانش‌آموزان درباره‌ی داستان پرسشی دارند، به پرسش آن‌ها متناسب با درک و فهم آن‌ها پاسخ می‌دهیم.

■ شیوه‌های بیان داستان

۱ قصه‌خوانی

ساده‌ترین شیوه‌ی داستان‌گویی، خواندن آن از روی متن کتاب است. از شیوه‌ی قصه‌خوانی به دلیل نداشتن جذابیت کمتر استفاده می‌شود و در فضای کلاس و مدرسه چندان کاربردی ندارد.

۲ قصه‌گویی

یکی از ساده‌ترین شیوه‌های بیان داستان، قصه‌گویی است که با کمترین امکانات می‌توانیم به کمک نقل داستان، مخاطب خود را تحت تأثیر پیام‌های داستان خود قرار دهیم.

۳ قصه‌گویی به کمک پرده، تصویر یا نقاشی

با استفاده از تصاویر مناسب و در صورت امکان با طراحی صحنه‌های داستان بر روی پارچه یا مقوا می‌توانیم داستان را جذاب‌تر و تأثیرگذارتر بیان کنیم.

۴ قصه‌گویی همراه با تقلید صدا و حرکات

این شیوه یکی از متداول‌ترین شیوه‌های قصه‌گویی است. در این شیوه، ضمن بیان قصه، صدا و حرکات شخصیت‌های داستان را تقلید می‌کنیم.

۵ قصه‌گویی همراه با بازیگران آشکار یا پنهان

در این شیوه، نقش شخصیت‌های مختلف داستان را بین دانش‌آموزان تقسیم می‌کنیم و از آن‌ها می‌خواهیم با تمرین قبلی، داستان را به صورت نمایش اجرا کنند. گاهی نیز به شیوه‌ی نمایش عروسکی، دانش‌آموزان به طور پنهان ایفای نقش می‌کنند.

■ یک نکته از هزاران

اهداف

- ۱ ایجاد جذابیت و تنوع در مطالب درس قرآن
- ۲ تقویت انگیزه و علاقه هر چه بیشتر به آشنایی و انس با قرآن کریم
- ۳ آشنایی با ارتباط زیبا و دیرینه ادبیات غنی فارسی با قرآن کریم و اثرپذیری آن از قرآن
- ۴ تقویت علاقه به خواندن مستمر و روزانه قرآن و دستیابی بیشتر به نکات ظریف و جالب آیات.

کد فیلم ۱۵
راهکارهای انس با قرآن
(سواد قرآنی)

■ برای تدریس این بخش

- (الف) از چند دانش آموز می خواهیم مطلب مربوط به این بخش را برای کلاس بخوانند.
- (ب) نظر دانش آموزان علاقه مند و داوطلب را در توضیح بیشتر مطلب برای کلاس جویا می شویم.

کد فیلم ۱۶
راهکارهای
انس با قرآن ۱

■ تذکر

قبل از کلاس، مطالب مربوط به این بخش را با دقت بخوانیم تا زمان طرح موضوع در کلاس، نسبت به آن اطلاع و تسلط کافی داشته باشیم.

■ ۴ انس با قرآن کریم

چهارمین و اصلی ترین مهارتی که در فرایند آموزش جامع قرآن مورد توجه است «انس مستمر با قرآن کریم» است. ما باید این نکته را مد نظر داشته باشیم که اگر حتی دانش آموزان را به قرآن علاقه مند کنیم، اما آن ها نتوانند قرآن بخوانند، ما در کارمان موفق نبوده ایم. همچنین اگر دانش آموزان در خواندن قرآن پیشرفت حاصل کنند، ولی با قرآن انس پیدا نکنند، باز هم موفق نبوده ایم.

بنابراین، یکی از دغدغه های معلم بایستی این باشد که آیا امسال که به دانش آموزان قرآن آموزش می دهیم، می توانم کاری کنم که آن ها روزی یک صفحه یا قسمتی از آن را به صورت خودانگیخته و با میل و رضایت درونی بخوانند؟ یعنی اینکه چگونه می توانیم فرهنگ خواندن روزانه قرآن را در دانش آموزان ایجاد کنیم؟

در دانش‌آموزان تقویت کنیم که ابتدا خودمان با قرآن کریم انس داشته باشیم. قرآن کریم در آیات متعددی به این مطلب اشاره نموده و رفتار دعوت‌کننده غیر عامل را ناشی از عدم اندیشه وی می‌داند (بقره، ۴۴) و در آیات ۲ و ۳ سوره مبارکه صف، این گونه رفتار را مورد سرزنش قرار می‌دهد. اگر معلم خود را مکلف کند که هر روز آیتی از قرآن را بخواند، آنگاه می‌تواند توقع داشته باشد که دانش‌آموزان نیز قرآن بخوانند؛ چرا که «سخنی کز دل برآید، لاجرم بر دل نشیند»

■ انس با قرآن در خانه

اهداف

- ۱ تمرین و ارتقای مهارت نسبت به آموخته‌های درس قرآن
- ۲ درونی کردن سنت نیکوی خواندن روزانه قرآن کریم به ویژه در خانه
- ۳ تقویت علاقه و انگیزه به یادگیری و ارتباط مستمر با قرآن کریم
- ۴ مشارکت والدین در فرایند یادگیری قرآن و تقویت زمینه‌دستیابی به تربیت قرآنی در خانواده

در پایان هر جلسه دانش‌آموزان را به انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» تشویق و در آغاز جلسه بعد تکلیف انجام شده را بررسی می‌کنیم و از آن پرسش به عمل می‌آوریم.

■ پنجاه راهکار برای انس روزانه دانش‌آموزان با قرآن کریم (پیشنهادهای)

اگر مهم‌ترین هدف آموزگار محترم و اولیای دانش‌آموزان «تقویت انس روزانه دانش‌آموزان با قرآن کریم» باشد. آن‌گاه می‌توان برای تحقق این هدف، راهکارهای متعددی را ارائه کرد، پیشنهادهای زیر تنها بخشی از این راهکارها است:

- ۱ با تلاوت روزانه قرآن در نزد دانش‌آموزان، برای آنان «نقش الگویی» داشته باشید.
- ۲ میثاق نامه تلاوت روزانه قرآن را که قبلاً تهیه کرده‌اید، همه با هم امضا کنید و پس از آن در هر جلسه از دانش‌آموزان پرسید که چه کسانی در این هفته هر روز قرآن خوانده‌اند؟ اگر تعدادی نخوانده‌اند علت را جویا شوید و در رفع آن بکوشید. مسلماً اگر دانش‌آموزان اصرار شما را ببینند خود را با نظر شما تطبیق خواهند داد.

۳ بیشترین وقت هر جلسه را به خواندن آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی توسط دانش‌آموزان اختصاص دهید.

کد فیلم ۱۷
راهکارهای
انس با قرآن ۲

کد فیلم ۱۸
راهکارهای
انس با قرآن ۳

- ۴ همه با هم روزی یک صفحه یا کمتر از آن را در کلاس درس بخوانید.
- ۵ در جلسات آموزش خانواده به موضوع اهمیت انس روزانه دانش‌آموزان با قرآن تأکید کنید.
- ۶ دانش‌آموزان را به تدبیر در پیام‌های قرآنی تشویق کنید.
- ۷ از دانش‌آموزان بخواهید پیام قرآنی و برخی از آیات مشهور را در آیات درس یا مصحف شریف پیدا کنند.
- ۸ قرآن کم علامت را برای دانش‌آموزان پایه‌های سوم تا ششم تهیه و آنان را به خواندن روزانه آن تشویق کنید.
- ۹ احساس بچه‌ها را درباره تلاوت روزانه قرآن موضوع انشاء کلاسی با مسابقه در مدرسه و منطقه قرار دهید.
- ۱۰ آیات مشهور مانند پیام‌های قرآنی را حفظ کنند.
- ۱۱ آیات درس با پیام قرآنی را مثل نوار با صوت زیبا بخوانند.
- ۱۲ وظایف هر یک از مسلمانان درباره انتظارات قرآن درباره خودش را برای دانش‌آموزان به زبان ساده بیان کنید. مانند اهمیت دادن به قرآن (مریم، ۱۲) خواندن قرآن (مزل، ۲۰) آداب تلاوت (اعراف، ۲۰۴) تدبیر در قرآن (نساء، ۸۲) عمل به قرآن (بقره، ۴۴)
- ۱۳ فعالیت آخر هر جلسه به موضوع «انس با قرآن در خانه» اختصاص دارد. نحوه انجام هر یک از این تمرینات را در جلسه قبل از آن برای دانش‌آموزان توضیح دهید.
- ۱۴ از والدین بخواهید به انجام تمرینات کتاب مخصوصاً به بخش انس با قرآن در خانه نظارت کنند.
- ۱۵ قرآن را از منزل به کلاس بیاورند و از روی آن بخوانند.
- ۱۶ کلمات، آیات و عبارات مشابه را در درس یا کتاب و یا مصحف شریف پیدا و با هم مقایسه کنید.
- ۱۷ از احادیث، اشعار و جملات ادبی مناسب برای ایجاد انگیزه برای انس روزانه با قرآن استفاده کنید.
- ۱۸ نوار یا سی‌دی قرائت آیات کتاب درسی را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید و آنان را تشویق کنید در منزل تمرین کنند تا شبیه نوار صوتی بخوانند.
- ۱۹ نرم‌افزار آموزش قرآن را که به تفکیک پایه تولید و توزیع شده است را برای دانش‌آموزان تهیه کنید و آنان را به استفاده از آن تشویق نمایید.
- ۲۰ فیلم، نوار یا سی‌دی قرائت آیات کتاب را با صدای قاریان ممتاز جهان برای بچه‌ها پخش کنید.
- ۲۱ آیه‌های مشهور را با رنگ (فسفری) در کتاب درسی مشخص کنند.
- ۲۲ دانش‌آموزان را تشویق کنید تا با زمان‌سنج، سرعت تلاوت خود را در کلاس و منزل افزایش دهند.
- ۲۳ بین آنان رقابت ایجاد کنید تا یک آیه را با یک نفس بخوانند.
- ۲۴ بین آنان رقابت ایجاد کنید تا یک عبارت یا آیه را با صوت زیبا بخوانند.
- ۲۵ برای داوری در رقابت‌های کلاسی از دانش‌آموزان استفاده کنید.
- ۲۶ مسابقات روخوانی قرآن برای دانش‌آموزان پایه‌های اول تا سوم ابتدایی و مسابقات روان‌خوانی قرآن

- برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم و پنجم و ششم ابتدایی به مسابقات قرآنی مدرسه و منطقه اضافه کنید.
- ۲۷ دفترچه‌ای برای خواندن روزانه قرآن کریم تهیه کنید تا دانش‌آموزان تلاوت روزانه خود را در جداول مربوطه علامت بزنند.
- ۲۸ دانش‌آموزان را تشویق کنید در بین نماز ظهر و عصر یک صفحه یا کمتر از آن را در نمازخانه مدرسه بخوانند.
- ۲۹ از هر موقعیت مناسب ضمن اشاره به معارف و آموزه‌های اخلاقی، به آیات قرآن استناد کنید.
- ۳۰ با پرسش از معنای کلماتی که در فارسی و قرآن مشترک هستند، بچه‌ها را به فهم لغات و ترجمه آن و نیز یافتن هم‌خانواده لغات عادت دهید.
- ۳۱ داستان‌های کتاب را همراه با پخش قرائت آیات مربوطه برای بچه‌ها تعریف کنید.
- ۳۲ حالات پیامبر ﷺ، ائمه اطهار علیهم‌السلام و بزرگان دینی درباره انس روزانه با قرآن را برای دانش‌آموزان بیان کنید. در بخش «قطره اما دریا» کتاب‌های آموزش قرآن پایه‌های سوم تا پنجم موارد زیبایی ذکر شده است. با مشارکت دانش‌آموزان آن‌ها را آموزش دهید.
- ۳۳ داستان‌هایی درباره اهمیت و فواید انس دائمی با قرآن کریم برای دانش‌آموزان بیان کنید.
- ۳۴ حکایات شیرین، لطیفه‌ها و سرگرمی‌های مناسب درباره قرآن کریم ارائه دهید.
- ۳۵ در قالب ویژه‌نامه به ارائه رهنمودهای لازم برای دانش‌آموزان و اولیای آنان بپردازید و دانش‌آموزانی را که انس روزانه با قرآن دارند را معرفی کنید.
- ۳۶ از قاریان مشهور شهر، منطقه و مدرسه برای مراسم آغازین صبحگاه و ظهرگاه دعوت کنید.
- ۳۷ از دانش‌آموزان فعال قرآنی مدرسه و منتخبین مسابقات قرآنی تجلیل کنید.
- ۳۸ آداب ظاهری و باطنی تلاوت قرآن را به تدریج به دانش‌آموزان آموزش دهید.
- ۳۹ برخی از آثار و اسرار تلاوت قرآن را به زبان کوتاه برای دانش‌آموزان بیان کنید.
- ۴۰ فضائل تلاوت برخی از سوره‌ها و آیات را به زبان ساده برای آنان شرح دهید.
- ۴۱ عواقب و نتایج سبک شمردن قرآن را گوشزد کنید.
- ۴۲ با توجه به تفاوت‌های فردی و استعداد، علاقه و انگیزه هر یک از دانش‌آموزان تکالیف خاص تحت عنوان فعالیت‌های فردی یا گروهی به آنان بدهید. مانند حفظ، قرائت، داستان‌گویی، انشاء، شعر، روزنامه دیواری و ...
- ۴۳ به فضاسازی قرآنی در مدرسه و کلاس‌ها اهمیت بیشتری بدهید مانند دیوارنویسی، پارچه‌نویسی، تراکت و ...
- ۴۴ مدرسه قرآن و دارالقرآن‌های شهر را به دانش‌آموزان معرفی کنید.
- ۴۵ دانش‌آموزان علاقه‌مند و با استعداد را شناسایی و آنان را به ثبت‌نام و شرکت در کلاس‌های تخصصی

مدرسه قرآن و دارالقرآن‌های منطقه تشویق کنید. همچنین این موضوع را با خانواده آنان در میان بگذارید.

۴۶ با توجه به علاقه و توانایی خود در موقعیت‌های مناسب بین موضوعات مختلف درسی و آیات قرآن کریم ارتباط برقرار کنید. این کار ضمن ایجاد علاقه بیشتر دانش‌آموزان به قرآن کریم، در ایجاد رویکرد خلقت‌گرایانه در سایر دروس تأثیر به سزایی در تربیت قرآن دانش‌آموزان دارد.

۴۷ به جایگاه قرآن کریم در سایر دروس مانند علوم تجربی، ریاضی، جغرافی، تاریخ و... و حوزه‌های علمی و تربیتی (تربیت قرآنی) توجه کنید.

۴۸ جشن شکوفه‌های قرآن کلاس اولی‌ها، مراسم شکرانه روخوانی کلاس سوم‌ها و مراسم شکرانه روان‌خوانی کلاس پنجمی‌ها را با شکوه و با تأکید بر انس روزانه با قرآن کریم برگزار کنید.

۴۹ از مدیر مدرسه بخواهید تا از کلاس شما بازدید کند و در حضور او دانش‌آموزانی را که هر روز قرآن می‌خوانند تشویق کنید.

۵۰ مدیر مدرسه ضمن تأکید مکرر در مراسم آغازین مدرسه به انس روزانه همه دانش‌آموزان با قرآن کریم در مراسم گوناگون مدرسه از دانش‌آموزان مدرسه تقدیر نماید.

کد فیلم ۱۹
راهکارهای
انس با قرآن ۴

جدول برنامه زمان‌بندی هفتگی تدریس قرآن و منابع آن در دوره ابتدایی						
پایه تحصیلی	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم
تعداد جلسات در هفته	۲	۳	۳	۳	۳	۳
منابع تدریس	۱ کتاب درسی ۲ راهنمای تدریس معلم ۳ لوحه آموزشی (نگاره‌ها) ۴ رمزبندی سریع پاسخ / کتاب گویا (فایل صوتی آیات)					
	۱ کتاب درسی ۲ راهنمای تدریس معلم ۳ مصحف آموزشی (قرآن کم‌علامت) ۴ رمزبندی سریع پاسخ / کتاب گویا (فایل صوتی آیات)					

تذکر مهم

بر اساس مصوبه جلسات ۶۷۷ و ۸۴۴ شورای عالی آموزش و پرورش درس قرآن توسط آموزگار پایه و مطابق جدول (تعداد جلسات در هفته) تدریس می‌شود.

■ دو هدف محوری آموزش قرآن در دوره ابتدایی

۱ کسب مهارت خواندن قرآن

۲ انس با قرآن کریم

■ درس آخر، قرآن در تابستان

اهداف

۱ تثبیت مهارت کسب شده در خواندن قرآن کریم

۲ ایجاد عادت به خواندن روزانه قرآن کریم

۳ به کارگیری آموخته‌های خود در فهم کلمات عبارات و آیات ساده و پرکاربرد قرآن کریم. برای تمرین

مستمر خواندن قرآن و انس روزانه با آن، صفحاتی از قرآن کریم در ادامه صفحات و سوره‌هایی که در دروس کتاب آمده است، در نظر گرفته شده است. در مورد این بخش :

الف) به عنوان درس آخر، موضوع و اهمیت آن را با دانش آموزان در میان می‌گذاریم و از آن‌ها می‌خواهیم هر روز چند سطر از این آیات را بخوانند، به نحوی که حداقل هر هفته یک صفحه مربوط به آن هفته خوانده شود.

ب) حتماً برای آن‌ها توضیح دهیم که شما می‌توانید با توجه به توانایی خود و آموخته‌هایی که کسب کرده‌اید برخی از کلمات، عبارات و آیات ساده همین صفحات را معنا کنید.

تذکر

در صورتی که در طول سال در برخی از جلسات برای فعالیت بیشتر، زمان مناسب در اختیار داریم، می‌توانیم از همین صفحات قرآنی مربوط به تابستان استفاده کنیم.

■ رسانه‌های آموزشی

۱ کتاب درسی : کتاب درسی، حلقه اتصال بین برنامه‌ریزان، معلمان، دانش‌آموزان، اولیای آن‌ها و

عموم افراد جامعه است. به طوری که هیچ رسانه‌ای آموزشی دیگری از این نقش و اهمیت برخوردار نیست.

۲ لوحه آموزشی (قبلاً توضیح داده شد.)

۳ کتاب گویا : این وسیله در دستیابی به مهارت قرائت قرآن بسیار مفید و مؤثر است و دانش‌آموزان با

تقلید از الگو گرفتن از قرائت آموزشی به تدریج می‌توانند شبیه قرائت الگو بخوانند و به مهارت‌های قرائت صحیح دست یابند.

■ تذکر مهم

در برنامه آموزش قرآن در همه پایه‌های دوره ابتدایی، آموزش روخوانی قرآن بر آموزش قرائت زیبای آیات مقدم است. از این رو، در پایه‌های اول تا سوم که علاوه بر کتاب درسی، لوحه‌های آموزشی نیز وجود دارد، تدریس روخوانی از روی لوحه قبل از استماع نوار انجام می‌شود. در پایه‌های چهارم تا ششم نیز همیشه دانش‌آموزان ابتدا آیات قرآنی را از روی کتاب تمرین کرده و می‌خوانند، سپس به نوار یا فایل صوتی گوش می‌دهند و سعی می‌کنند شبیه آن بخوانند.

۴ ■ **مصحف کم‌علامت:** این مصحف در عین حال که تمام ویژگی‌های استاندارد مصحف‌های کامل قرآن را داراست، از رسم الخط ساده و کم‌علامت برخوردار است تا از یک سو به خط قرآن کتاب درسی دانش‌آموزان نزدیک باشد و هم دانش‌آموزان نسبت به سایر مصحف‌ها، در خواندن این مصحف شریف با کمترین مشکل و سخنی روبه‌رو باشند.

کد فیلم ۱۳
جایگاه رسم الخط قرآن
در آموزش عمومی قرآن

■ تذکر

در کتاب قرآن پایه چهارم، از درس هفتم با ویژگی‌های قرآن کامل آشنا می‌شوند و از این پس می‌توانند در جلساتی، آیات قرآن کریم را از روی مصحف کامل بخوانند.

۵ ■ **کتاب راهنمای معلم:** به منظور ارتقای توانایی و کسب توفیق بیشتر در دستیابی به اهداف آموزشی، استفاده از کتاب راهنمای معلم ضروری است.

۶ ■ **نرم افزار دانش آموز:** به منظور توسعه و تعمیق آموخته‌های قرآنی دانش‌آموزان برای هر یک از کتاب‌های آموزش قرآن دوره ابتدایی نرم‌افزاری تولید شده است که استفاده از آن در خانه را به دانش‌آموزان توصیه می‌کنیم.

■ چه چیزی آموزش قرآن نیست؟

وجود برخی از باورهای غلط درباره مبانی و روش‌های آموزش و تدریس قرآن در دوره ابتدایی باعث بروز مشکلات عدیده‌ای شده است که از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱ ■ تلقی اینکه درس قرآن یک درس تخصصی است و باید معلمان خاص تدریس شود؛

کد فیلم ۲۰
حفظ نسبی قرآن

- ۲ هدف اصلی تنها علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان به قرآن کریم است؛
- ۳ هدف آموزش حفظ و قرائت برخی از سوره‌های کتاب درسی است.
- ۴ هدف آموزش حفظ پیام‌های قرآنی کتاب درسی است.
- ۵ هدف آموزش روخوانی، آموزش قواعد روخوانی قرآن است.
- ۶ تأکید بر آموزش روخوانی قرآن کریم به روش شنیداری.

■ دو اشکال اساسی در روش‌های تدریس روخوانی قرآن کریم آموزگاران

۱ آموزش بر خواندن معلم استوار است و قرآن‌آموزان آیات درس را با معلم یا نوار آموزشی همخوانی می‌کنند.

۲ کلاس درس آموزش روخوانی قرآن به جای مهارت‌آموزی مبتنی بر قاعده‌محوری است.

■ ارزشیابی توصیفی چیست؟

ارزشیابی توصیفی^۱: شیوه‌ای از ارزشیابی تحصیلی – تربیتی است که اطلاعات لازم، معتبر و مستند برای شناخت دقیق و همه‌جانبه فراگیران در ابعاد مختلف یادگیری، با استفاده از ابزارها و روش‌های مناسب مانند کارپوشه، آزمون‌ها (با تأکید بر آزمون‌های عملکردی) و مشاهدات در طول فرایند یاددهی – یادگیری به دست می‌آید؛ تا بر اساس آن بازخوردهای توصیفی مورد نیاز برای کمک به یادگیری و یاددهی بهتر در فضای روانی و عاطفی مطلوب برای دانش‌آموز، معلم و اولیا حاصل آید.

۱ – آیین‌نامه پیشرفت تحصیلی و تربیتی دوره ابتدایی (ارزشیابی توصیفی) مصوبه هفتصد و نود و سومین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش مورخه ۸۸/۵/۲

ارزشیابی توصیفی در یک نگاه

موارد	تأکیدات اساسی مطرح در ارزشیابی توصیفی	نکاتی که لازم است از سوی معلمان مورد توجه قرار گیرند
زمان ارزشیابی	استمرار جریان ارزشیابی در طول سال و لزوم برنامه‌ریزی معلم برای رفع کاستی‌های احتمالی در فرایند یادگیری دانش‌آموزان	ارزشیابی در زمان‌های مشخص انجام نمی‌شود بلکه معلمان در فرایند یاددهی - یادگیری با بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های متنوع از کم و کیف پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ارزشیابی به عمل می‌آورند.
جمع‌آوری اطلاعات	تعدد و تنوع روش‌ها و ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات دربارهٔ کمیت و کیفیت آموخته‌های دانش‌آموزان	معلمان برای بررسی کم و کیف تحقق اهداف یادگیری در دروس مختلف، صرفاً به برگزاری آزمون‌های کتبی و شفاهی، در زمان‌های مشخص بسنده نکرده، انواع روش‌ها و ابزارها، از جمله آزمون‌های عملکردی، کارپوشه و... را به خدمت می‌گیرند.
ثبت نتایج ارزشیابی و ارائه بازخورد	تغییر و تنوع در روش‌ها و ابزارهای ثبت نتایج ارزشیابی، نحوهٔ قضاوت و اعلام نتایج پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان	معلمان از ابزارهای متنوعی برای ثبت نتایج ارزشیابی استفاده می‌کنند. علاوه بر معلم، دانش‌آموز و اولیای وی نیز جزء منابع ارائهٔ اطلاعات و قضاوت در این موارد خواهند بود. در فرایند آموزش، دانش‌آموز همواره بازخوردهای مناسب و به موقع دریافت می‌کند. به جای اعلام نمرات در مقیاس ۱ تا ۲۰، وضعیت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز در قالب الفاظ و درجاتی چون: «نیازمند به آموزش و تلاش بیشتر»، «قابل قبول»، «خوب» و «خیلی خوب» گزارش می‌شود.
ارتقای تحصیلی	تغییر مرجع تصمیم‌گیری در خصوص ارتقای تحصیلی دانش‌آموز	نظر معلمان در مورد ارتقای تحصیلی دانش‌آموزان اهمیت بیشتری یافته است و در موارد ضروری شورای مدرسه نیز قضاوت خواهد کرد. بنابراین ضروری است که معلمان از اهداف و انتظارات دروس و نشانه‌های تحقق آن‌ها آگاهی داشته باشند تا براساس آن بتوانند برای ارتقای دانش‌آموزان به پایه‌های بالاتر برنامه‌ریزی‌های لازم را انجام دهند.

■ اهداف مورد انتظار درس قرآن (به تفکیک پایه)

همان‌طور که در «مقدمه» کتاب‌های درسی قرآن اول تا ششم ابتدایی آماده است، از دانش‌آموزان انتظار می‌رود در طول سال تحصیلی با تلاش خود و با نظارت و کمک معلم به این اهداف برسند :

■ پایه اول ابتدایی

- ۱ خواندن (جمع‌خوانی سوره‌ها + بخش‌خوانی کلمات و عبارات درس)
- ۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)
- ۳ حفظ دو سوره به دلخواه

■ پایه‌های دوم ابتدایی

- ۱ خواندن (بخش‌خوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی + جمع‌خوانی سوره‌ها)
- ۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)
- ۳ حفظ دو سوره به دلخواه

■ پایه سوم ابتدایی

- ۱ خواندن (شمرده‌خوانی عبارات نماز و قرآن از روی کتاب درسی)
- ۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)
- ۳ قرائت حفظ تدریجی نماز

■ پایه چهارم ابتدایی

- ۱ خواندن (شمرده‌خوانی عبارات و آیات از روی کتاب درسی)
- ۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)
- ۳ خواندن شمرده از روی مصحف آموزشی

■ پایه پنجم ابتدایی

- ۱ خواندن (شمرده‌خوانی عبارات و آیات از روی کتاب درسی)
- ۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)
- ۳ خواندن شمرده از روی مصحف آموزشی

■ پایه ششم ابتدایی

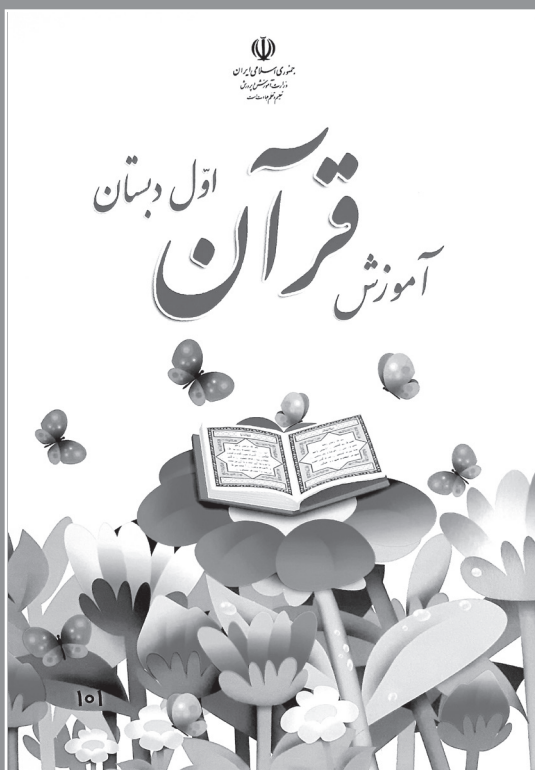
- ۱ خواندن (شمرده‌خوانی عبارات و آیات از روی کتاب درسی)
- ۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)
- ۳ خواندن ساده از روی مصحف آموزشی

بخش دوم

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن
پایه اول ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

اهداف آموزش قرآن در پایه اول ابتدایی

- ۱ به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲ دوست دارد کتاب قرآن خود را پاکیزه نگه دارد.
- ۳ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۴ با معنای برخی از عبارات ساده قرآن (با زبان کودکانه یا شعر) آشنا می‌شود.
- ۵ در خواندن آهنگین و جمعی سوره‌های کتاب درسی، مشارکت می‌کند.
- ۶ با گوش دادن به قرائت آیات قرآن و نگاه کردن به عبارات آنها، سوره‌های کتاب درسی را به صورت ساده یا آهنگین می‌خواند.
- ۷ برخی از کلمات یا عبارات ساده قرآنی کتاب را بر اساس سیر آموزش می‌خواند.

آموزش قرآن اول دبستان

طبق مصوبه جلسات ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب توسط آموزگار پایه و طی دو جلسه در هفته تدریس می‌شود.

فهرست و بودجه بندی کتاب قرآن اول دبستان

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه بندی کتاب
اول	به نام خدا، بِسْمِ اللَّهِ سورة توحيد	۱۴	مهر
			هفته اول جلسه اول : به نام خدا، بِسْمِ اللَّهِ جشن آغازین قرآن «به نام خدا، بِسْمِ اللَّهِ»
			هفته دوم جلسه اول : پیام قرآنی جلسه دوم : فعالیت «با هم بخوانیم»
			هفته سوم جلسه اول : لوحه ۱ «سورة توحيد» جلسه دوم : فعالیت «با هم بخوانیم»
			هفته چهارم جلسه اول : پیام قرآنی «سلام عليكم» جلسه دوم : انجام فعالیت ۱- خواندن پیام قرآنی «سلام عليكم» ۲- خواندن سورة توحيد به همراه نوار ۳- اجرای نمایش «سلام» ۴- نقاشی با موضوع «سلام»
دوم	نعمت های خدا سورة کوثر داستان نان	۲۲	آبان
			هفته اول جلسه اول : نعمت های خدا و همخوانی شعر جلسه دوم : لوحه ۲ سورة «کوثر»
			هفته دوم جلسه اول : فعالیت با هم بخوانیم جلسه دوم : پیام قرآنی «الْحَمْدُ لِلَّهِ»
			هفته سوم جلسه اول : تصویرخوانی داستان نان جلسه دوم : پیام قرآنی
			هفته چهارم جلسه اول : فعالیت گفت و گو کنید جلسه دوم : درس سوم «خانه ما» ، با هم بخوانیم

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه بندی کتاب
سوم	خانه ما سوره عصر هدیه پدر بزرگ	۳۰	جلسه اول : لوحه ۳ سوره عصر
			جلسه دوم : با هم بخوانیم «شعر»
			جلسه اول : پیام قرآنی
			جلسه دوم : روخوانی سوره کوثر
			جلسه اول : هدیه پدر بزرگ
			جلسه دوم : درس ۴ قرآن بخوانیم
			جلسه اول : قرآن بخوانیم لوحه ۴ و لوحه ۵
			جلسه دوم : لوحه ۶ و لوحه ۷
چهارم	قرآن بخوانیم سوره ناس مهربان ترین معلم هدیه باارزش	۳۸	جلسه اول : لوحه ۸ سوره «ناس»
			جلسه دوم : با هم بخوانیم «شعر»
			جلسه اول : مهربان ترین معلم
			جلسه دوم : لوحه ۱۱ و لوحه ۱۲
			جلسه اول : هدیه باارزش
			جلسه دوم : یادآوری
			جلسه اول : کودک مسلمان - با هم بخوانیم
			جلسه دوم : پیام قرآنی
پنجم	کودک مسلمان سوره حمد	۵۰	جلسه اول : لوحه ۱۳ و لوحه ۱۴
			جلسه دوم : لوحه ۱۵
			جلسه اول : با هم بخوانیم «شعر»
			جلسه دوم : خواندن سوره حمد دسته جمعی با نوار
			جلسه اول : قرآن بخوانیم - لوحه ۱۶ و ۱۷
			جلسه دوم : لوحه ۱۸ و لوحه ۱۹
			جلسه اول : لوحه ۱۳ و لوحه ۱۴
			جلسه دوم : لوحه ۱۵

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه بندی کتاب
نشم	مدرسه ما سورة فلق کلاس قرآن	۶۰	اسفند
			جلسه اول : پیام قرآنی
			جلسه دوم : درس ۶ مدرسه ما
			جلسه اول : قرآن بخوانیم لوحه ۲۱ سورة فلق
			جلسه دوم : با هم بخوانیم شعر سورة فلق
			جلسه اول : قرآن بخوانیم لوحه ۲۲
			جلسه دوم : پیام قرآنی
			جلسه اول : کلاس قرآن
هفتم	پیامبران خدا سورة نصر کودکی حضرت موسی علیه السلام	۷۰	فروردین اردیبهشت
			جلسه اول : قرآن بخوانیم لوحه ۲۳ «تشدید»
			جلسه دوم : لوحه ۲۴ «ترکیب حروف»
			جلسه اول : درس هفتم پیامبران خدا
			جلسه دوم : قرآن بخوانیم لوحه ۲۶ و لوحه ۲۷
			جلسه اول : لوحه ۲۸ سورة نصر
			جلسه دوم : با هم بخوانیم شعر
			جلسه اول : داستان کودکی حضرت موسی (ع)
			جلسه دوم : پیام قرآنی
			جلسه اول : لوحه ۲۹ و ۳۰
			جلسه دوم :
درس آخر	در تابستان نیز قرآن بخوانیم	۸۱	

درس اول

به نام خدا ، بِسْمِ اللّٰهِ

اهداف

- ۱ ایجاد فضای شاد و جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن
- ۲ آشنایی با ادب آغاز کردن کارها با گفتن بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
- ۳ آشنایی با پیام قرآنی و معنای بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ و معنای دو کلمه ساده آن
- ۴ تقویت علاقه و شنیدن آیات سورة توحید
- ۵ توانایی خواندن سورة توحید به صورت دسته جمعی
- ۶ آشنایی با ادب سلام کردن در معاشرت با دیگران
- ۷ تلاش و علاقه به تفکر و تعقل درباره آفریده های خدای مهربان
- ۸ تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم

رسانه های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه بندی درس اول
اول	بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ	۲۲	هفته اول
			جلسه اول و دوم جشن آغازین قرآن «به نام خدا، بِسْمِ اللّٰهِ»
			جلسه اول : پیام قرآنی
			جلسه دوم : فعالیت «با هم بخوانیم»
			جلسه اول : لوحه ۱ «سورة توحید»
			جلسه دوم : فعالیت «با هم بخوانیم»
			جلسه اول : پیام قرآنی «سلام علیکم»
		مهر	هفته سوم
			جلسه دوم : انجام فعالیت
			۱ خواندن پیام قرآنی «سلام علیکم»
			۲ خواندن سورة توحید به همراه نوار
			هفته چهارم
			۳ اجرای نمایش «سلام»
			۴ نقاشی با موضوع «سلام»

هفته اول مهرماه

جلسه اول و دوم

کد فیلم ۲۱
کلیات روش تدریس
قرآن اول ابتدایی

برگزاری جشن آغازین
آموزش قرآن با تزئین
کلاس درس، یا مدرسه.
از والدین دانش‌آموزان و
مربیان و آموزگاران محترم
و مدیر و مسئولان محترم
منطقه در جهت بهتر شدن
این جشن کمک بگیریم.

هفته دوم مهرماه

جلسه اول

پیام قرآنی

الف) قبل از شروع تدریس و هنگام ورود به کلاس به صورت تأکیدی و برجسته «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» بگوییم و از دانش‌آموزان بخواهیم که چه کسی معنی این عبارت را می‌داند؟ در ضمن می‌توانیم مجموعه‌ای از تیزرهای «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» را در ابتدای تدریس به صورت فیلم پخش کنیم.

ب) سپس نوار، یا سی‌دی پیام قرآنی را بخش می‌کنیم و چند بار دانش‌آموزان این پیام را هم‌خوانی کنند.
ج) توجه به دو کلمه ساده و پُرکاربرد «اِسْم» و «اَللّٰهُ» و درک معنای این دو واژه.

■ پیشنهاد تدریس

— فهم دو عبارت «اِسْم» و «اَللّٰهُ»

رو به یکی از دانش‌آموزان می‌کنیم و می‌پرسیم اسم شما چیست؟
سراغ یکی دیگر از بچه‌ها می‌رویم و می‌پرسیم نام و نام خانوادگی خودت را بگو؟
کجای کلمه اَللّٰهُ را شنیده‌اید؟

■ تذکر

سعی کنیم آنچه آموزش می‌دهیم در ارتباط با زندگی روزمره خودمان باشد.

د) از تصاویر برای فهم بیشتر پیام قرآنی استفاده و با دانش‌آموزان در این خصوص گفت‌وگو می‌کنیم. هر کدام از تصاویر بیانگر موضوعات زیر است :

تصویر اول : معلمی که با گفتن و نوشتن عبارت «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ» درس را آغاز می‌کند.

تصویر دوم : دانش‌آموز دختری که با گفتن «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ» از خانه خارج شده و به

سوی مدرسه می‌رود.

تصویر سوم : دختری که با گفتن «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ» شروع به غذا خوردن می‌کند.

تصویر چهارم : دانش‌آموزانی که با گفتن «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ» شروع به خواندن قرآن می‌کنند.

■ گفت‌وگو

— معلم از بچه‌ها می‌پرسد شما چه کارهای دیگری را با نام خدا آغاز می‌کنید؟

— از دانش‌آموزان پرسیم که شما در کجا و چه کسانی را دیده‌اید که با نام خدا و گفتن بِسْمِ اللّٰهِ کار خود را

آغاز می‌کنند.

— از بچه‌ها می‌خواهیم که همه کتاب‌های درسی خود را روی میز بگذارند و اولین صفحه آن را ورق بزنند،

با چه عبارتی شروع شده است؟

— قبل از پخش یک برنامه تلویزیونی یا چه عبارتی برنامه شروع می‌شود. (فیلم — خبر — مجری برنامه کودک)

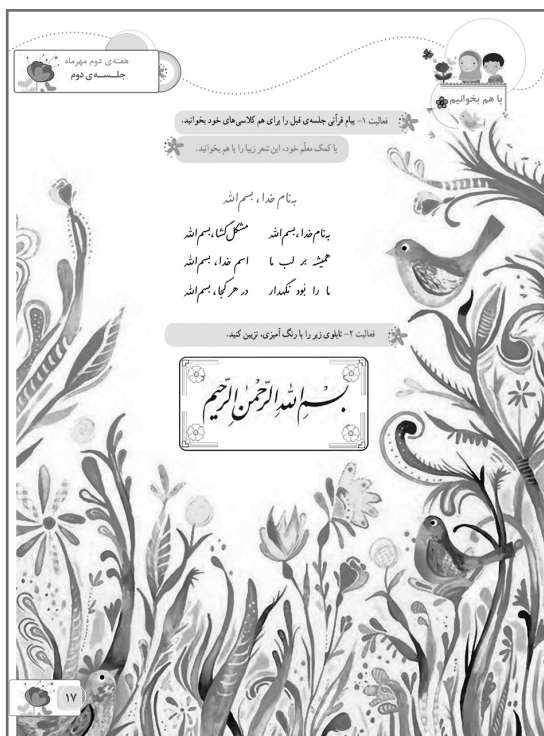
می‌توانیم بخش اول فیلم، خبر، یا یک برنامه کودک را برای بچه‌ها پخش کنیم.

به نام خدا، بِسْمِ اللَّهِ

■ مراحل آموزش

۱ پخش نوار، یا سی دی صوت «به نام خدا، بِسْمِ اللَّهِ» و گوش دادن به آن همراه با دانش آموزان

۲ شعر را بدون استفاده از نوار همراه با دانش آموزان جمع خوانی می کنیم.

■ فضاسازی مناسب هنگام تدریس

الف) می توانیم عبارت «بِسْمِ اللَّهِ» را روی یک مقوا بنویسیم و هنگام خواندن شعر، زمانی که به عبارت «بِسْمِ اللَّهِ» می رسیم آن را به حالت تأکید و توجه بیشتر دانش آموزان به بچه ها نشان دهیم.

ب) هر کدام از دانش آموزان عبارت «بِسْمِ اللَّهِ» را روی مقوا نوشته و همراه خود به کلاس بیاورند و هنگام خواندن شعر به صورت جمع خوانی زمانی که به عبارت «بِسْمِ اللَّهِ» می رسند آن را بالای سر بگیرند.

هفته سوم مهرماه

جلسه اول

■ فعالیت: پیام قرآنی را به همراه دانش آموزان و یکصدا سر کلاس می خوانیم.

چگونگی استفاده از لوحه شماره یک: سوره توحید

از آنجایی که دانش آموزان ما سواد فارسی و خوانداری ندارند در ماه های اول تدریس لوحه های هر سوره را در جلوی کلاس و در مکانی مناسب که همه بچه ها آن را ببینند نصب می کنیم سپس همزمان با پخش نوار و همخوانی دانش آموزان زیر عبارت های کلی قرآن را به فراگیران نشان می دهیم تا حدود هر آیه را متوجه شوند.

چند نکته

۱ ابتدای سال تحصیلی در دیدار یا اولیا حتماً روند آموزش در سه ماه اول به صورت کلی خوانی را مورد تأکید قرار دهیم تا پدر و مادرهای گرامی در طول آموزش، بستری مناسب را در منزل برای دانش آموزان فراهم کنند و از عجله و شتاب زدگی پرهیز شود.

۲ سوره های کوتاه جزء سی از جمله آیاتی هستند که قبل از ورود به دبستان در مهد کودک ها و یا منزل توسط اولیای محترم با بچه ها کار می شود لذا ماه های اول سال بهترین فرصت است تا اگر حیثاً دانش آموزان در اثر تکرار و تمرین به صورت شنیداری برخی واژه ها را جابه جا می گویند در این زمان تا حدود زیادی اصلاح شود.

تذکر

در سه ماهه دوم آموزش قرآن، همزمان با پیشرفت سواد فارسی دانش آموزان و با روش صحیح اشاره به آیات به طور حتم این مسئله رفع خواهد شد.

کد فیلم ۲۲
آموزش تدریس تصویر
خوانی سوره ی اخلاص

جلسه دوم

■ مراحل آموزش شعر سوره توحید

- ۱ پخش نوار یا سی دی مربوط به شعر سوره توحید
- ۲ هم خوانی شعر به همراه شاگردان با پخش نوار یا سی دی
- ۳ پرسش شعر از دانش آموزان داوطلب

کد فیلم ۲۲
آموزش تدریس تصویر
خوانی سوره اخلاص،
شعر و پیام قرآنی

در پرسش‌های خود مضامین شعر توحید را مورد تأکید و توجه بیشتر قرار می‌دهیم. مانند:

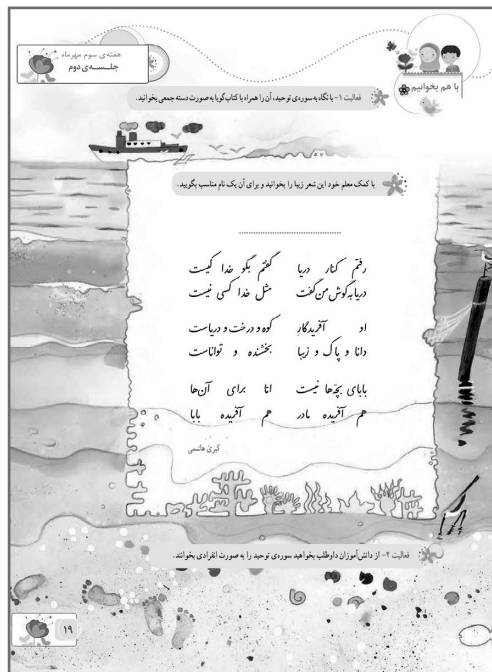
- هیچ‌کس مانند خدا نیست
- او آفریننده کوه و درخت و دریاست
- او کسی است که پدر و مادر را برای ما آفریده

هفته چهارم مهرماه

جلسه اول

■ مراحل آموزش

۱. لوحه آموزشی را در جای مناسب نصب کنیم و از دانش‌آموزان بخواهیم همراه با نوار یا سی‌دی سورة توحید را با نشان دادن عبارات و آیات سوره توسط ما به صورت دسته‌جمعی بخوانند.
۲. در تدریس پیام قرآنی ابتدا نوار یا سی‌دی برای دانش‌آموزان پخش و چند بار با هم هم‌خوانی کنیم. سپس به کمک تصاویر در رابطه با پیام قرآنی به همراه دانش‌آموزان گفت‌وگو خواهیم کرد. تصویر خورشید که با طلوع خودش به همه موجودات سلام می‌کند.

■ توصیه‌های آموزشی

به دانش‌آموزان توضیح دهیم که برخی از واژه‌ها و کلمات در عربی و فارسی به صورت مشترک استفاده می‌شوند؛ مانند: سلام، کتاب، نور

◀ جلسه دوم

این جلسه در واقع تثبیت یادگیری در پنج جلسه گذشته است از جمله:

- ۱ پیام قرآنی «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
- ۲ خواندن دسته جمعی سوره توحید.
- ۳ تمرین و تکرار و تثبیت پیام قرآنی «سَلَامٌ عَلَيْكُمْ»
- ۴ کشیدن بهترین نقاشی در رابطه با سلام در قسمت مشخص شده.

■ تذکر

در قسمت نمایش سلام کردن در واقع ما به دنبال درونی کردن صفات خوب و پسندیده سفارش شده توسط خداوند مهربان هستیم. در اجرای نمایش به موارد زیر توجه کنیم.

۱ در اجرای نمایش سلام کردن توسط دانش‌آموزان، مشارکت داشته باشیم؛ چرا که ما به عنوان آموزگار کلاس تأثیرگذاری بیشتری بر رفتار دانش‌آموزانمان داریم.

۲ انواع سلام کردن‌ها را در کلاس در قالب نمایش اجرا کنیم. مخصوصاً دانش‌آموزانمان در زندگی روزمره برخی واژه‌های غلطی که توسط برخی چهره‌ها مرسوم شده را می‌شنوند و می‌بینند؛ مانند (سام علیکم) این امور توسط نمایش اصلاح و زیبا سلام کردن را به آنها آموزش دهیم.

نعمت‌های خدا

درس دوم

اهداف

- ۱ آشنایی با پدیده‌های طبیعی به عنوان نعمت‌های خدای مهربان
- ۲ آشنایی با ادب تشکر از خدا به خاطر نعمت‌های او
- ۳ توانایی خواندن سوره کوثر به صورت دسته‌جمعی
- ۴ آشنایی با حضرت زهرا علیها السلام به عنوان نعمت بزرگ خدا به پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم
- ۵ آشنایی با نعمت نان، تشکر از تولیدکنندگان آن و پرهیز از اسراف آن
- ۶ آشنایی با نعمت آب و سعی در پاکیزه نگه داشتن و مصرف درست آن
- ۷ آشنایی با پیام‌های قرآنی درباره تشکر از نعمت‌های خدا و معنای کلمات ساده آن
- ۸ تقویت علاقه به شنیدن و خواندن روزانه قرآن کریم.

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی‌دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه‌بندی درس اول	
دوم	نعمت‌های خدا، سوره کوثر، داستان نان	۲۲	آبان	جلسه اول : نعمت‌های خدا و همخوانی شعر
				جلسه دوم : لوحهٔ ۲ سورهٔ «کوثر»
				جلسه اول : فعالیت با هم بخوانیم
				جلسه دوم : پیام قرآنی «اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ»
				جلسه اول : تصویرخوانی داستان‌نان
				جلسه دوم : پیام قرآنی
				جلسه اول : فعالیت گفت‌وگو کنید
				جلسه دوم : درس سوم «خانهٔ ما» ، با هم بخوانیم
				جلسه چهارم

جلسه اول

۱ تصویرخوانی با موضوع «نعمت‌های خدا»

از دانش‌آموزان می‌خواهیم با توجه به تصاویر به موارد زیر توجه کنند.

- ✓ چه چیزی در تصویر می‌بینند. (صرفاً موارد مشاهده شده را نام ببرد بدون توجه به ارتباط آنها)
- ✓ حال از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا ارتباط این تصاویر را برآیند بگویند.
- ✓ اثرات و فواید وجود تصاویر مشاهده شده را بازبان کودکانه بیان کنند.
- ✓ از دانش‌آموزان بپرسیم که این تصاویر چه چیزی را می‌خواهد به ما بگوید.

چند نکته

از تصاویر و فیلم‌های متفاوت و متنوع با موضوع «نعمت‌های خدا» تهیه کرده و به صورت پاور، کارت تصویر، فیلم، کلیپ نشان دهیم.

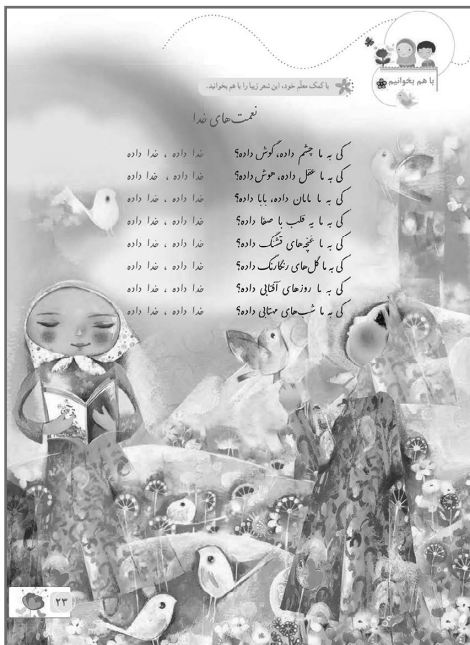
فضایی را فراهم کنیم تا تمام بچه‌ها در مورد این موضوع صحبت کنند. در قالب گروه‌های دو یا سه نفره در مورد تصاویر مشاهده شده بحث و گفت‌وگو کنند.

۲ شعر «نعمت‌های خدا»

✓ یک بار فایل صوتی این شعر را برای دانش‌آموزان پخش می‌کنیم.

✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم به ما بگویند چند تا از نعمت‌هایی را که خداوند به ما داده است در این شعر آمده؟

✓ سعی کنیم همراه با بچه‌ها این شعر را بخوانیم و آن را حفظ کنیم و در روزهای دیگر نیز آن را در ساعات و زنگ‌های دیگر همراه با بچه‌ها زمزمه کنیم.

جلسه دوم

۲ لوحه ۲: سوره کوثر

- ✓ ابتدای تدریس دوباره فایل صوتی شعر «نعمت‌های خدا» را پخش کرده و همراه بچه شعر را می‌خوانیم.
- ✓ لوحه قرآن را در محلی مناسب در کلاس گذاشته به گونه‌ای که تمام دانش‌آموزان به خوبی این آیات را ببینند.

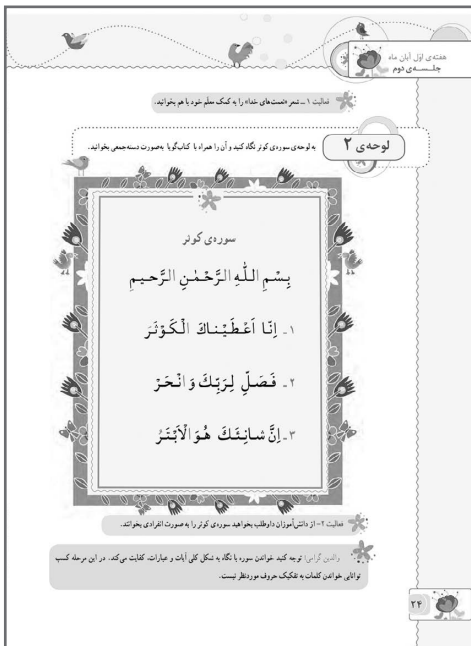
- ✓ اگر دانش‌آموزی به نام «کوثر» در کلاس داشتیم معنی نامش را می‌پرسیم. در غیر این صورت عبارت «کوثر» را روی تخته کلاس نوشته و در مورد معنای آن کمی برای دانش‌آموزان توضیح می‌دهیم.
- ✓ از دانش‌آموزان داوطلبی که سوره کوثر را از حفظ هستند می‌خواهیم تا برای بچه‌ها بخوانند.
- ✓ فایل صوتی سوره «کوثر» را پخش کرده و خودمان با نشانه‌گر عبارات قرائت شده را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم.

هفته دوم آبان ماه

جلسه اول

۲ با هم بخوانیم

- ✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم به سوره کوثر نگاه کنند و همراه با فایل صوتی که همزمان پخش می‌شود دسته‌جمعی سوره کوثر را بخوانند.
- ✓ فایل صوتی شعر سوره کوثر را برای دانش‌آموزان پخش می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم تا همراه با آن شعر را بخوانند. سعی کنیم شعر را خودمان حفظ کرده و همراه با فایل صوتی شعر را زمزمه کنیم و در ساعات غیر قرآن نیز این شعر را از حفظ و همراه با دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی بخوانیم. به این صورت غیر مستقیم بچه‌ها را به حفظ سوره کوثر و شعر مربوط به آن تشویق می‌کنیم.
- ✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا یک نام برای این شعر انتخاب کنند.

جلسه دوم

۵ پیام قرآنی «الْحَمْدُ لِلَّهِ»

✓ از دانش آموزان می خواهیم به سوره کوثر نگاه کنند و همراه با فایل صوتی که همزمان پخش می شود دسته جمعی سوره کوثر را بخوانند.

✓ فایل صوتی پیام قرآنی را برای دانش آموزان پخش می کنیم و عبارت «الْحَمْدُ لِلَّهِ» را نشان می دهیم.

✓ از دانش آموزان می پرسیم که در چه جاهایی این عبارت را شنیده اند؟ از زبان چه کسانی شنیده اند؟ فکر

می کنید این عبارت چه معنایی دارد؟

✓ هنگام ورود به کلاس از بچه ها بلند بپرسید که آیا حالشان خوب است؟ زمانی که در پاسخ سؤال شما می گویند «بله» شما عبارت «الْحَمْدُ لِلَّهِ» را نشان داده و بگویید «خدا را شکر» سپس بپرسید : حال دوستانتان خوب است؟ دانش آموزان می گویند : «بله» شما عبارت «الْحَمْدُ لِلَّهِ» را نشان دهید و بگویید : «الْحَمْدُ لِلَّهِ» و با پرسیدن نمونه هایی از این دست غیر مستقیم آنها را متوجه این عبارت و معنای آن کنید.

✓ از دانش آموزان می خواهیم تا نام نعمت هایی که شکل آنها رسم شده را بگویند و آن را رنگ کنند. سپس می گوییم. خدا به ما (دانش آموزان اسم آن نعمت که شکل آن رسم شده را بلند به زبان می آورند) و ما در ادامه می گوییم : «الْحَمْدُ لِلَّهِ»

✓ در ادامه فعالیت «گفت و گو نعمت های دیگری را از دانش آموزان می خواهیم تا نام ببرند، با تصاویر مربوط به آن را تهیه کرده و نشان می دهیم و بعد از نام بردن هر کدام از نعمت های خدا از طرف تک تک بچه ها بقیه دانش آموزان بلند یکی در میان می گویند : «الْحَمْدُ لِلَّهِ»، «خدا را شکر» و به این طریق حس سپاسگزاری و معنای این عبارات را به آنها آموزش می دهیم.

هفته سوم آبان ماه

جلسه اول

۶ فعالیت های یادگیری

✓ سوره کوثر و شعر آن را همه با هم مانند الگوی قرائت بلند می خوانند.

✓ پیام قرآنی را دسته جمعی با هم می خوانیم. و از دانش آموزان می خواهیم تا در گروه های دو نفره یک نفر

یک به یک به نعمت اشاره کند و هم گروهی او با صدای بلند بگوید «الْحَمْدُ لِلَّهِ» در این کار هم تمرین برای تقویت حس سپاسگزاری در دانش آموزان است و هم درک عمیق و فهم عبارت «الْحَمْدُ لِلَّهِ»

✓ تصاویر مربوط به داستان نان را بریده و به صورت جدا و پراکنده روی میز قرار می‌دهیم و از بچه‌ها می‌خواهیم تا ببینند و هر کدام یک تصویر را برداشته و در مورد آن برای بچه‌ها صحبت کنند. سپس از گروه دیگر از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا به ترتیب، تصاویر را کنار هم بر روی تابلوی کلاس نصب کرده و بعد داستان آن را تعریف کنند. در انتها نمایش این داستان را به کمک خود بچه‌ها اجرا می‌کنیم.

..... جلسه دوم

۷ پیام قرآنی «وَأَشْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ»

✓ دانش‌آموزان به لوحه آموزش سوره کوثر نگاه می‌کنند و همراه با فایل صوتی پخش شده دسته‌جمعی آن را می‌خوانند.

✓ پیام قرآنی «الْحَمْدُ لِلَّهِ» را به همان روش که قبلاً شرح دادیم مجدد یادآوری کنید.

✓ دانش‌آموزان به تصویر خوب نگاه کنند و هر آنچه را که می‌بینند را بیان کنند و بگویند که چه نعمت‌هایی را در این تصویر می‌بینند. با نام بردن هر کدام از نعمت‌ها همه بلند بگویند «خدا را شکر» و یک بار دیگر با شنیدن یک نعمت دیگر که از داخل عکس به آن اشاره می‌کنند. بگویند «الحمد لله»

✓ عبارت پیام قرآنی را نوشته و از دانش‌آموزان می‌پرسیم که کدام یک از عبارات برای شما آشنا هستند و معنای آن را می‌دانید «وَأَشْكُرُوا»، «نِعْمَةً»، «اللَّهُ» با کمی تفکر و هدایت ما، دانش‌آموزان به راحتی این عبارات را درک خواهند کرد.

هفته چهارم آبان ماه

..... جلسه اول

۸ گفت‌وگو

✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا سوره کوثر را برای دوستان خود بخوانند.

✓ دومین پیام قرآنی را به صورت دسته‌جمعی می‌خوانیم.

✓ به کمک تصویرخوانی از بچه‌ها می‌خواهیم تا نعمت‌هایی را که در تصویر می‌بینند را نام برده و عبارت تشکر از خدا که همان «الْحَمْدُ لِلَّهِ» است را بلند بر زبان می‌آوریم.

✓ فیلم و تصاویر بیشتری از آبشار، دریا و رودخانه در ابتدای این درس به دانش‌آموزان نشان داده و هم‌زمان با صحبت در مورد نعمت‌های خداوند صدای دلنشین آب را نیز پخش کنید.

✓ زمانی که بچه‌ها به «آب» اشاره می‌کنند. در مورد اینکه اگر یک روز آب نباشد، چه اتفاقی خواهد افتاد از دانش‌آموزان سؤال می‌کنیم.

✓ خدا چرا آب را آفرید. خدا آب را آفرید تا... این جمله را کامل کنید.

✓ نقاشی یک روز بدون آب رسم کنند. این فعالیت را می‌توانند در منزل نیز انجام دهند.

..... جلسه دوم

■ تصویرخوانی درس چهارم با موضوع «خانه ما»

✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آنچه را که در تصویر می‌بینند را بیان کنند.

✓ هر کدام از افراد در این تصویر مشغول چه کاری هستند؟

چند نکته

از تصاویر، فیلم و کلیپ‌های متنوع دیگری در ارتباط با درس استفاده کنیم. ذهن دانش‌آموزان را به این موضوع متوجه کنیم که هر کدام از اعضای خانواده در حال انجام کارهای مفیدی هستند و در انجام کارهای منزل به همدیگر کمک می‌کنند.

✓ فعالیت با هم بخوانیم شعر «خانه ما» را همراه دانش‌آموزان می‌خوانیم.

✓ فایل صوتی این شعر را برای دانش‌آموزان بخش می‌کنیم و همراه آن شعر را می‌خوانیم.

✓ گل‌های خانه چه کسانی اند؟ ماما و بابا و...

✓ ما نیز در منزل مانند پروانه هستیم که دائماً به گرد گل‌های زیبای خانه می‌چرخیم.

چند نکته

سعی کنیم خودمان شعر را حفظ کرده و در ساعات دیگر این شعر را همراه دانش‌آموزان زمزمه کنیم و به این صورت آنها را به حفظ آن تشویق خواهیم کرد.

می‌توانیم از دانش‌آموزان بخواهیم تا اعضای خانواده خودشان را نقاشی کرده آن را به کلاس بیاورند. بعد از تماشای تصاویر نقاشی تمام بچه‌ها شعر «خانه ما» را با هم می‌خوانیم.

اهداف

- ۱ آشنایی با خانواده و نقش هر یک از اعضای آن
- ۲ توانایی خواندن سوره عصر به صورت دسته جمعی
- ۳ آشنایی با مفهوم سوره عصر در قالب شعر
- ۴ آشنایی با پیام قرآنی درس درباره نیکی به پدر و مادر
- ۵ مشارکت در اجرای نمایش به پدر و مادر
- ۶ تقویت انگیزه دانش آموز به یادگیری قرآن از طریق داستان هدیه پدر بزرگ
- ۷ تقویت حس همکاری، احترام به پدر و مادر و اعضای خانواده و تشکر از آنها
- ۸ تقویت علاقه به رعایت نظم، وقت شناسی، کار و تلاش و بهداشت فردی و محیط خانه
- ۹ تقویت علاقه به شنیدن و خواندن روزانه قرآن کریم

رسانه های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه بندی درس سوم
سوم	سوره قصص هدیه پدر بزرگ	۳۰	جلسه اول : لوحه ۳ سوره عصر
			جلسه دوم : با هم بخوانیم «شعر»
			جلسه اول : پیام قرآنی
			جلسه دوم : روخوانی سوره عصر با نوار - جمع خوانی - نمایش
			جلسه اول : هدیه پدر بزرگ
			جلسه دوم : درس ۴ قرآن بخوانیم
			جلسه اول : قرآن بخوانیم لوحه ۴ و لوحه ۵
			جلسه دوم : لوحه ۶ و لوحه ۷ جلسه اول : درس چهارم، لوحه ۸ سوره «ناس»

راهِبر دها و روش‌های یاددهی – یادگیری

هفته اول آذر ماه

جلسه اول

۱ لوحه ۳: سوره عصر

- ✓ شعر «خانه ما» را با صدای بلند و دسته‌جمعی می‌خوانیم.
- ✓ لوحه قرآن سوره عصر را دوباره در محل مناسبی در کلاس قرار می‌دهیم و هم‌زمان با پخش فایل صوتی قرآن با نشانگر عبارات قرائت شده را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم.
- ✓ بعد از این مرحله از دانش‌آموزانی که به صورت داوطلب آمادگی خواندن سوره عصر را دارند می‌خواهیم تا آن را بخوانند. سایر دانش‌آموزان به آیات خوانده شده گوش دهند.
- ✓ از بچه‌ها می‌خواهیم تا هنگام خواندن آیات قرآن توسط دوستشان سکوت کنند و خوب گوش دهند.
- ✓ بعضی از دانش‌آموزان «إِلَّا الَّذِينَ» را «إِنَّ الَّذِينَ» می‌خوانند. تلفظ کلمه «إِلَّا» را با تأکید بیشتر و نشان دادن حالت زبان و دهان، به دانش‌آموزان پیاموزیم.
- ✓ در تلفظ عبارت «وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» اتصال صدای «لُ» به «صا» مورد توجه و تأکید قرار گیرد.
- ✓ در کلمه «تَوَاصَوْا» دقت شود که ترکیب «صَو» مانند فایل صوتی تلفظ شده تا به «صَو» تبدیل نشود.

کد فیلم ۴۴
نمونه قرائت سوره‌ی عصر

کد فیلم ۲۴
راهنمای تدریس درس سوم سوره‌ی عصر قسمت اول / صوتی

کد فیلم ۲۵
ادامه روش تدریس درس سوم سوره‌ی عصر قسمت دوم / صوتی

جلسه دوم

۲ تمرین سوره «عصر» و آموزش شعر سوره «عصر»

- ✓ لوحه قرآن سوره عصر را در محل مناسبی قرار داده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا همراه با پخش فایل صوتی قرائت این آیه به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

✓ فایل صوتی شعر را از سیستم صوتی کلاس پخش کرده و همراه با دانش‌آموزان

همخوانی می‌کنیم.

✓ به کمک دانش‌آموزان یک اسم نیز برای آن انتخاب می‌کنیم.

✓ بهتر است که هنگام تدریس این درس یک ساعت آموزشی بزرگ را به کلاس ببریم

و همراه با نشان دادن این ساعت شعر را بخوانیم. در ضمن می‌توانیم تصاویر مربوط به فصل‌های سال را نیز تهیه کرده و یا به صورت فیلم نشان دهیم. (فصل بهار، تابستان، پاییز، زمستان) تصاویر کارگرانی که در حال کارند، کسانی که در حال نماز خواندن در مساجد، یا منزل هستند را هم زمان با خواندن شعر مربوط به سوره عصر به دانش‌آموزان نشان دهیم. این کار فضای قابل لمس خوبی را برای به یاد سپاری مفهوم شعر ایجاد خواهد کرد.

✓ به مضامین شعر مانند کار و تلاش، سحرخیزی، نظم و ترتیب و ... توجه شود.

کد فیلم ۲۶
ادامه‌روشن تدریس درس
سوم سوره عصر
قسمت سوم / صوتی

جلسه اول

۳ پیام قرآنی «وَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا»

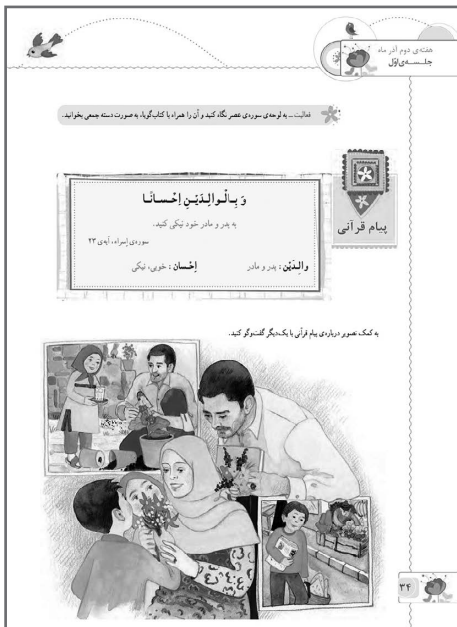
✓ در ابتدای تدریس دانش‌آموزان به لوحهٔ سورةٔ عصر نگاه کنند و همراه با فایل صوتی که پخش می‌شود به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

✓ پیام قرآنی را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و فایل صوتی مربوط به آن را پخش می‌کنیم و معنی آن را نیز می‌خوانیم. از دانش‌آموزان می‌پرسیم که کدام کلمه برای شما آشناست. به دو عبارت «والدین» و «احسان» و فهم معنی آن بیشتر توجه کنید. مثال: چه کسی می‌تواند چند کلمه شبیه به کلمهٔ احسان یا چند هم‌خانواده برای کلمهٔ «احسان» بگوید ما نیز خودمان کمک می‌کنیم عباراتی چون «حَسَن، حُسْن، محسن و...» خوب این عبارات به معنی نیکی و خوبی کردن است» در مورد عبارت «والدین» نیز اشاره کنید به معنی عبارت «جلسهٔ اولیا» و آن را ارتباط بدهید به واژهٔ «والدین»

✓ از تصاویر کتاب، فیلم و کلیپ با موضوع خوبی و نیکی به پدر و مادر استفاده کنیم. مصادیق خوبی کردن را تشریح کنیم و سعی کنیم تا تمام دانش‌آموزان در مورد آن صحبت کنند «تشکر از خوبی‌های مادر و پدر با خرید یک گل، کمک به پدر و مادر در حین

کار کردن در منزل، خرید نان و...»

✓ از دانش‌آموزان بپرسیم که آخرین باری که به پدر و مادر خوبی کردید چه زمانی بوده و چه کاری برای آنها انجام دادید. از تجربیات و صحبت‌های بچه‌ها در این زمینه استفاده کنیم.

✓ بهتر است که خودمان نیز صریح و صادقانه به دانش‌آموزان بگوییم که چه کارهای خوبی برای پدر و مادر خودمان انجام داده‌ایم و چگونه به آنها نیکی کرده‌ایم. حتی زمانی که در قید حیات نباشند گفتن این موضوع به صورت مستمر و در طول سال تحصیلی تأثیرات عمیق و دائمی بر روی دانش‌آموزان خواهد داشت. از این موضوع غفلت نکنیم.

جلسه‌ی دوم

۴ تصویرخوانی با موضوع «احسان و نیکی کردن به والدین»

✓ در آغاز درس مروری داشته باشیم بر آنچه که در جلسات قبل گذشته است. ابتدا فایل صوتی سوره‌ی عصر را پخش می‌کنیم و دانش‌آموزان به لوحه و سوره‌ی عصر نگاه می‌کنند و به صورت دسته‌جمعی آیات را می‌خوانند.

✓ چند تصویر از کمک و خوبی به پدر و مادر را تهیه می‌کنیم، یا فیلم مربوط به احترام به والدین را پخش می‌کنیم و سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا پیام قرآنی درس را به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا مصداقی از خوبی کردن به پدر و مادر خود نقاشی کنند و برای جلسه‌ی بعد به کلاس بیاورند.

✓ با توجه به تصویر کمک و نیکی کردن به پدر و مادر مطالب گذشته را یادآوری می‌کنیم. می‌توانیم از بچه‌ها بخواهیم تا داستان این تصویر را برای ما تعریف کنند و بعد کارهایی را که نشان‌دهنده‌ی نیکی به پدر و مادر است را بیان کنند. از جمله «همکاری با اعضای خانواده، احترام به بزرگ‌ترها، گوش کردن به سخنان پدر و مادر»

جلسه اول

۵ داستان «هدیه پدر بزرگ»

✓ جهت یادآوری جلسات آموزشی گذشته لوحهٔ سورةٔ عصر را در مقابل چشمان دانش‌آموزان قرار می‌دهیم و از بچه‌ها می‌خواهیم تا همراه با پخش فایل صوتی قرائت آیات مورد نظر به صورت دسته‌جمعی آیات را بخوانند. ما نیز هر عبارت را با نشانگر به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم.

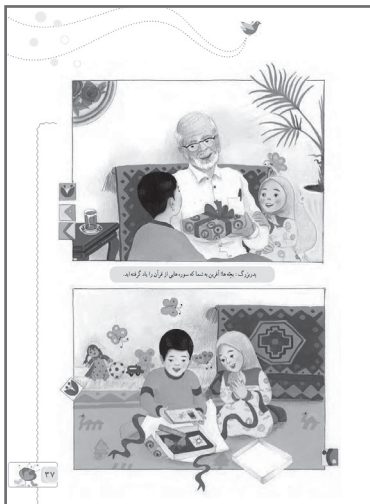

کد فیلم ۲۷

روش تدریس درس سوم
پیام قرآنی به پدر و مادر
خود نیکی کنید
صفحه‌ی ۳۴ و ۳۵

✓ نقاشی بچه‌ها با موضوع کمک و نیکی به پدر و مادر خود را بر روی تابلوی کلاس نصب می‌کنیم و هر کدام از بچه‌ها در مورد نقاشی خود کمی صحبت می‌کنند و سپس پیام قرآنی درس را دسته‌جمعی با هم می‌خوانیم.

✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا با توجه به تصاویر داستان «هدیهٔ پدر بزرگ» را تعریف کنند. قبل از آن، تصاویر و فیلم مربوط به دو دانش‌آموز دختر و پسر را نشان می‌دهیم که در کلاس‌های قرآن شرکت می‌کنند و در حال آموختن قرآن هستند و در این زمینه هم موفقیت‌هایی به دست آوردند. همچنین تصاویری از تشویق آنان توسط پدر مادر را نشان بدهیم. به این صورت ذهن دانش‌آموزان به این سمت خواهد رفت که حتماً داستان «هدیهٔ پدر بزرگ» مربوط به آموختن قرآن کریم است.

قرآن بخوانیم

درس چهارم

اهداف

- ۱ ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روخوانی آن
- ۲ توانایی ترکیب حروف و حرکات و خواندن برخی کلمات ساده قرآنی به صورت بخش بخش
- ۳ تقویت علاقه به شنیدن آیات سورة ناس از نوار آموزشی
- ۴ توانایی خواندن سورة ناس به صورت دسته جمعی
- ۵ آشنایی با خاندان پاک پیامبر اکرم (ص) و اهمیت دادن ایشان به یادگیری قرآن و رفتار با یکدیگر و با دیگران
- ۶ آشنایی با مفاهیم کلی سورة ناس و شعر آن، مانند محبت خدا به انسان و کمک و یاری گرفتن از او برای انجام کارهای خوب و دوری از کارهای زشت و بد
- ۷ آشنایی با قرآن به عنوان کلام و سخن خدا
- ۸ تقویت علاقه به دعا کردن و سخن گفتن با خدا
- ۹ تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم.

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی‌دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه‌بندی درس چهارم	
چهارم	قرآن بخوانیم سورة ناس	۳۸	دی	هفته اول
				هفته دوم
				جلسه دوم : با هم بخوانیم «شعر»
				جلسه سوم
				جلسه اول : مهربان‌ترین معلم
				جلسه دوم : لوحه ۱۱ و لوحه ۱۲
				هفته چهارم
				جلسه اول : هدیه باارزش
				جلسه دوم : یادآوری

راهِبر دها و روش‌های یاددهی – یادگیری

هفته سوم آذر ماه

جلسه دوم

۱ تصویرخوانی با موضوع «خواندن قرآن»

✓ قبل از نشان دادن تصاویر کتاب درسی یک فیلم از تدریس قرآن به کمک لوحه قرآن توسط آموزگار را نشان می‌دهیم. (ترجیحاً کلاس اول باشد) یا قرائت چند دانش‌آموز را نشان می‌دهیم.

✓ سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم که در مورد تصاویر صحبت کنند.

✓ زمانی که در کلاس قرآن حاضرند، چه آرزویی دارند، یا چه خواسته‌ای از خداوند دارند.

✓ شعر «آرزوی من» را همراه با پخش فایل صوتی این شعر دسته‌جمعی می‌خوانیم.

کد فیلم ۲۸
روش تدریس درس
چهارم، صفحه‌ی ۳۸

جلسه اول

۲ لوحه ۴ و ۵

✓ در ابتدای درس از دانش آموزان می پرسیم که آرزوی شما چیست؟ با توجه به شعر و صحبت های جلسه قبل به توانایی در خواندن قرآن اشاره خواهند کرد. بعد از این گفت و گو همگی با هم شعر «آرزوی من» را می خوانیم.

✓ لوحه شماره ۴ و ۵ را در معرض دید دانش آموزان قرار می دهیم و از دانش آموزان می خواهیم تا با اشاره ما ترکیب حرف و حرکات را بخوانند.

✓ با توجه به آموزش قرآن در دوره ابتدایی با روش اشاره تنها و تنها ما حرکات را نشان می دهیم و دانش آموز می بایست با توجه به پایه و حرکتی که ما به او نشان می دهیم؛ آن عبارت را بخواند.

✓ به هیچ وجه ما نباید عبارات و آیات قرآنی را هنگام اشاره به حرکات بخوانیم.

کد فیلم ۲۹

روش تدریس درس چهارم،
صفحه ۴۰، لوحه ۴ و ۵

هفته چهارم آذر ماه
جلسه اول

قرآن بخوانیم

تلاوت شعر آرزوی من را همراه با کتابکها به صورت دسته جمعی بخوانید.

لوحه ۴

با آشنایی معلم لوحه ۴ زیر را به صورت دسته جمعی بخوانید.

پ	ب	ت	ث
پَ	بَ	تَ	ثَ
پِ	بِ	تِ	ثِ
پُ	بُ	تُ	ثُ
پَو	بَو	تَو	ثَو
پِو	بِو	تِو	ثِو
پُو	بُو	تُو	ثُو
پَوِ	بَوِ	تَوِ	ثَوِ
پَوُ	بَوُ	تَوُ	ثَوُ
پَوِو	بَوِو	تَوِو	ثَوِو
پَوُو	بَوُو	تَوُو	ثَوُو
پَوِو	بَوِو	تَوِو	ثَوِو
پَوُو	بَوُو	تَوُو	ثَوُو

لوحه ۵

با آشنایی معلم این کلمه های قرآنی را به صورت دسته جمعی و بخش بخش بخوانید.

اَبا	دَنا	سَاز
اَمر	اَراة	اَبا سَنا
سَنا	تاب	اَرا دا

- ✓ به گونه‌ای بایستیم که تمام دانش‌آموزان بتوانند عبارات قرآنی را و اشاره صحیح ما را ببینند.
- ✓ در حین اشاره به عبارات قرآنی حتماً مکث داشته باشیم. بخشی از اشتباهات خواندن قرآن با مکث معنادار ما رفع خواهد شد. شتابی در نشان دادن حرکات و عبارات قرآنی نداریم.
- ✓ مقدمه کتاب اشاره صحیح به آیات و حرکات را توضیح داده است حتماً با دقت تا اشراف بر این موضوع، مطالب را با توجه و تمرین زیاد مطالعه کنیم.
- ✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آنچه را که به آنها نشان می‌دهیم را بخوانند و جلو یا عقب نیفتند.
- ✓ به دانش‌آموزان فرصت دهیم تا به دقت به حرکات و عبارات توجه کنند تا به سطح از مهارت‌های پایه در خواندن قرآن برسند. با توجه به تفاوت‌های فردی انتظار نداریم تمام بچه‌های در یک زمان به یک سطح قابل قبولی از مهارت‌ها برسند.

جلسه دوم

۳ لوحه ۶ و ۷

- ✓ لوحه شماره ۴ و ۵ را به جهت یادآوری از روی کتاب برای هم‌گروهی خود می‌خوانند و سپس با انتخاب معلم برای هم‌کلاسی‌های خود بلند بخوانند.

- ✓ با توجه به خواندن قرآن با اشاره معلم از دانش‌آموزان می‌خواهیم برای آنکه به آرزوی خودتان برسید و بتوانید قرآن را بهتر بخوانید شعر «آرزوی من» را همراه با هم می‌خوانیم.

- ✓ لوحه شماره ۶ را با روش صحیح اشاره آموزش می‌دهیم. نمادهای جدیدی که آموزش داده می‌شود به رنگ قرمز هستند ولیکن زمانی که به لوحه‌های بعدی می‌رویم دیگر این نمادها به رنگ مشکی نوشته خواهند شد.

- ✓ هنگام اشاره به «آ» می‌توانیم به کلاه آن اشاره ثابت داشته باشیم تا دانش‌آموزان همه با هم بگویند «آ» اگر دانش‌آموزی در خواندن

هفته چهارم از مدرسه
جلسه اول

قرآن بخوانیم

تلاش - تمرین روزی من را همراه با کتاب‌ها و بصورت دسته‌جمعی بخوانید.

لوحه ۴
 با آشنایی معلم لوحه‌های زیر را بصورت دسته‌جمعی بخوانید.

س	ا	ب	پ
ت	ث	ج	چ
د	ذ	ر	ز
س	س	ش	ش
م	م	ه	ه
و	و	ز	ز
ن	ن	ن	ن

لوحه ۵
 با آشنایی معلم این کلمه‌های قرآنی را بصورت دسته‌جمعی و بخش‌بخش بخوانید.

آبَا	دَنَا	سَاَر
أَمَر	أَرَادَ	أَبَانَا
سَنَا	تَابَ	أَرَادَا

کلمه‌ای مشکل داشت، توجه کلاس را به لوحه جلب می‌کنیم و مجدداً به شیوهٔ صحیح به بخش‌های همان کلمه اشاره می‌کنیم و از کلاس می‌خواهیم همه با هم به صورت دسته‌جمعی آن کلمه را بخش‌بخش بخوانند، سپس از دانش‌آموزی که مشکل داشته است می‌خواهیم در حالی که به بخش‌های کلمه اشاره می‌کنیم، آن کلمه را بخش‌بخش بخواند.

✓ خوب است پس از تدریس و تمرین لوحه، در صورتی که در آن لوحه برخی از کلمات قرآنی که در فارسی نیز به کار می‌رود، از دانش‌آموزان بخواهیم این کلمات را شناسایی کرده و بیان کنند؛ مانند «آدم» و «نور».

هفته اول دی‌ماه

جلسه اول

۱ لوحه ۸

✓ برای یادآوری نماهای جلسات گذشته از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا لوحه‌های ۶ و ۷ را از روی کتاب برای هم گروهی خود بخواند و بعد از پنج دقیقه با انتخاب معلم یکی از دانش‌آموزان را انتخاب می‌کنیم تا همه عبارات را برای هم کلاسی‌های خود بلند بخواند.

✓ لوحه شماره ۸ سوره ناس را در محلی مناسب در کلاس قرار می‌دهیم و فایل صوتی قرائت سوره ناس را پخش می‌کنیم دانش‌آموزان با نگاه کردن به لوحه همراه با شنیدن قرائت به صورت دسته‌جمعی آیات را می‌خوانند.

✓ از میان دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهیم آیات سوره ناس را بخوانند.

هفته چهارم از ماه
جلسه دوم

تذکرات ۱- لوحه‌های ۵ را از روی کتاب برای هم گروهی خود بخوانید و سپس آن‌ها را با انتخاب معلم برای هم کلاسی‌های خود بلند بخوانید.
تذکرات ۲- شعر آرزوی من را همراه با همراه بخوانید.

لوحه ۶

با آشنایی معلم لوحه‌ای زیر را با صورت دسته‌جمعی بخوانید.

محبوب	ایم	پسند	تسبیح	دین	زیم	محبوب	محبوب	نیم
سی	ای	بین	تن	دی	زی	سی	می	نی

لوحه ۷

با آشنایی معلم این کلمه‌های قرآنی را به صورت دسته‌جمعی و بخش‌بخش بخوانید.

آدَمَ	أَمَنَ	أَنَابَ
نور	أبی	دینی
دون	بَنَوْنَ	تَتُوبَا

۴۱

هفته دوم دی ماه

جلسه دوم

۵ یادآوری و فعالیت «با هم بخوانیم»

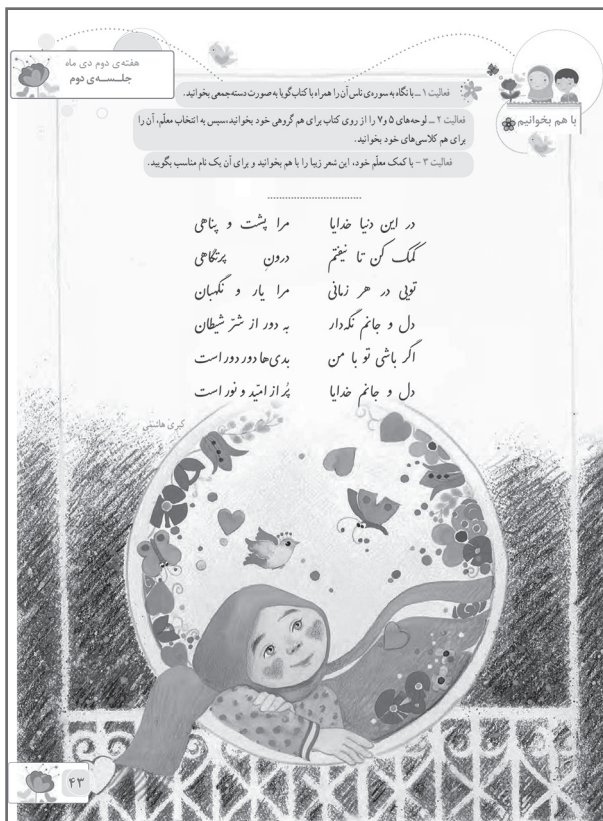
✓ با نگاه به سوره ناس همراه با شنیدن قرائت سوره ناس به صورت دسته‌جمعی در کلاس بخوانند.

✓ لوحه‌های ۵ و ۷ را از روی کتاب برای هم‌گروهی خود بخواند، سپس به انتخاب معلم، آن را برای هم‌کلاسی‌های خودش بخواند.

✓ شعر سوره ناس را هم‌زمان با شنیدن فایل صوتی آن با هم در کلاس می‌خوانیم و یک نام نیز برای آن انتخاب می‌کنیم.

کد فیلم ۳۰
روشن تدریس درس
چهارم، سوره ناس

جلسه اول

۶ داستان «مهربان ترین معلم»

✓ بخشی از زمان این جلسه آموزشی را به تکرار و تمرین لوحه سورة ناس اختصاص می دهیم. لوحه را در محلی مناسب در کلاس قرار می دهیم تا دانش آموزان بتوانند به راحتی آن را مشاهده کنند و سپس فایل صوتی سورة ناس را پخش می کنیم و بچه ها همراه با آن به صورت دسته جمعی آیات سورة ناس را می خوانند.

✓ داستان «مهربان ترین معلم» را برای دانش آموزان تعریف می کنیم. قبل از آن، از بچه ها می خواهیم تا حدس بزنند که داستان این تصاویر مربوط به چه کسانی است و چه داستانی داشته اند.

✓ اما داستان «مهربان ترین معلم»

حسن و حسین علیه السلام در اتاق مشغول بازی اند و حضرت علی (ع) به همسر خود حضرت فاطمه (س) در انجام کارهای خانه کمک می کند. صدای در به گوش می رسد. بچه ها با خوشحالی به طرف در حیاط می دوند و از پشت در صدا می زنند شما چه کسی هستید؟ پدر بزرگ را لبخند می گوید: سلام بچه ها من هستم پدر بزرگ شما.

بچه ها با خوشحالی و لبخند در را باز می کنند و به پدر بزرگ سلام می کنند حضرت محمد (ص) در حالی که آن دو را در بغل گرفته و صورت آنها را می بوسد به سوی اتاق حرکت می کند. در این هنگام حضرت علی (ع) و حضرت فاطمه (س) نیز به سوی پیامبر خدا (ص) می آیند و به او سلام می کنند و او را به داخل خانه دعوت می کنند. پیامبر هم جواب سلام آنها را می دهد و با کودکان داخل خانه می شوند. پدر بزرگ در حالی که حسن و حسین را روی زانوی خود می نشاند از آنها می پرسد که بچه ها دوست دارید الان به شما سوره ای از قرآن را بیاموزم آنها با خوشحالی می گویند بله دوست داریم.

آنگاه پیامبر یکی از سوره های زیبای قرآن را برای آنها می خواند و از آنها می خواهد که آیات آن سوره را با او تکرار کنند. حضرت علی و فاطمه با لبخند و شادی به این منظره زیبا نگاه می کنند و خدا را به خاطر داشتن چنین فرزندان خوبی شکر می کنند و از معلم مهربان آنها نیز تشکر می کنند.

✓ قرآن بخوانیم، لوحه ۹ و ۱۰

✓ همانند جلسات گذشته لوحه قرآن را با اشاره صحیح تمرین و کار خواهد شد.

✓ با اشاره معلم، دسته جمعی عبارات را می خوانند.

✓ در پایان درس نیز از دانش آموزان می خواهیم تا از روی کتاب قسمتی از آیات را بخوانند.

✓ همچنین داستان «مهربان ترین معلم» را بر ایمان تعریف کنند.

قرآن بخوانیم

لوحة ۹

با آلهای مظهر روی زور را بصورت دسته جمعی بخوانید.

ب ب ب ب ب ب ب ب ب ب

لوحة ۱۰

با آلهای مظهر روی زور را بصورت دسته جمعی و بخش بخش بخوانید.

أرونی یسین أرونی
ترائی شرب آبینا
سارین ماروت آیاتنا

۱۵

جلسه دوم

۸. لوحه ۱۱ و ۱۲

- ✓ همانند جلسات و فعالیت های گذشته لوحه ۱۰ را تمرین و تکرار می کنیم از دانش آموزان می خواهیم تا این لوحه را از روی کتاب به صورت انفرادی بخوانند.
- ✓ سورة ناس را به صورت دسته جمعی می خوانیم.

هفته چهارم دی ماه

جلسه اول

۹. داستان «هدیه با ارزش»

- ✓ همانند جلسات گذشته سورة ناس را به صورت انفرادی در گروه های دونفره یادآوری می کنند.

- ✓ داستان «مهربان ترین معلم» را برای بغل دستی خود تعریف کنند.

- ✓ از طریق تصویرخوانی از دانش آموزان می خواهیم تا داستان «هدیه با ارزش» را با توجه به تصاویر حدس بزنند و برای ما تعریف کنند.

✓ اما داستان «هدیه با ارزش»

امام حسین (علیه السلام) تصمیم می گیرند به مدرسه فرزند خود سری بزنند و از تلاش های معلم او تشکر کنند. به همین خاطر ایشان در یکی از روزها به مدرسه می روند، در حالی که معلم مشغول درس دادن به کودکان است و شاگردان نیز با علاقه به صحبت های معلم گوش

هفته ی سوم دی ماه
جلسه ی اول

داستان ۱ - لوحه ی ۱۱ را از روی کتاب برای هم کلاسی های خود به صورت انفرادی بخوانید.
داستان ۲ - سورة ناس را به صورت دسته جمعی بخوانید.

لوحة ۱۱

با آلهای مظهر روی زور را بصورت دسته جمعی بخوانید.

ب ب ب ب ب ب ب ب ب ب

لوحة ۱۲

با آلهای مظهر روی زور را بصورت دسته جمعی و بخش بخش بخوانید.

کاتنا اساور أنیب
کُتب اوتینا یُنادی
یُنیب آتاک سَنزید

۲۵

می‌دهند. با دیدن امام حسین (علیه السلام) همهٔ بچه‌ها خوشحال می‌شوند. امام علیه السلام به معلم و شاگردان سلام می‌کند و آنها به ایشان خوش آمد می‌گویند.

فرزند امام حسین (علیه السلام) به پدر می‌گوید که معلم مهربانمان، به ما سورهٔ حمد را یاد داده است. پدر خوشحال می‌شود و از بچه‌ها می‌خواهد که آن سوره را برای او بخوانند کودکان نیز با خوشحالی آیاتی از سورهٔ حمد را برای ایشان می‌خوانند.

امام حسین (علیه السلام) با لبخند رضایتی که بر لب دارند به بچه‌ها نگاه می‌کنند و در حالی که از معلم مهربان تشکر می‌کنند هدیه‌ای را به او می‌دهند آن معلم هم که امام حسین (علیه السلام) را خیلی دوست دارد از ایشان به خاطر آن هدیهٔ باارزش تشکر می‌کند.

جلسهٔ دوم

۱۰ یادآوری ۱

✓ در این هفته به یادآوری تمام آنچه از آیات، پیام قرآنی و داستان تدریس شده خواهیم پرداخت.

✓ در تمرین اول، چهار سوره‌ای که خوانده شده را یادآوری و کار می‌کنیم. سوره‌های توحید، کوثر، عصر و ناس.

✓ در گروه‌های دو یا سه نفره این سوره‌ها را بخوانند.

✓ سپس از بچه‌ها می‌خواهیم تا سوره‌ها را به صورت دسته‌جمعی با هم بخوانند.

✓ در ادامه از دانش‌آموزانی که در خواندن آیات

داوطلب‌اند می‌خواهیم که هر سوره‌ای که به خاطر دارند را از حفظ برایمان بخوانند.

■ فعالیت ۲

✓ در تمرین دوم به آداب غذا خوردن اشاره می‌کند.

از دانش‌آموزان می‌خواهیم که با شماره مشخص کنند که کدام عبارت قرآنی را در اول غذا خوردن می‌گوییم «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» و کدام عبارت را بعد از غذا خوردن «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ».

✓ اگر دانش‌آموزان این دو عبارت قرآنی را نتوانستند روخوانی کنند، به صورت کلی خوانی نیز کفایت می‌کند.

هفتای چهارم می‌باشد
 جلسه‌ای دوم

۱- سوره‌هایی را که تاکنون آموخته‌اید، در گروه‌های دو یا سه نفره تمرین کنید و برای هم‌کلاسی‌های خود بخوانید.

۲- کتاب جمله‌ای که در اول غذا خوردن می‌گوییم، عدد ۱ و کتاب جمله‌ای که در پایان آن می‌گوییم، عدد ۲ را بنویسید.

... اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ

... بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۳- یکی از پادشاهان قرآنی درس‌های اول تا سوم را برای دوستان خود بخوانید.

۴- این گفتات و عبارات قرآنی را بخش بخش بخوانید.

بَارِکْ	شَکْرٌ	أُرُونِیْ
وَارِدٌ	مَسَکِیْنٌ	زَوَکِیْدٌ

۱- یا اَبَانَا

۲- وَ اَوْنَا مَنَابِکُنَا

■ فعالیت ۳

- ✓ یکی از پیام‌های قرآنی را به صورت گروهی به صورت نمایش اجرا کنند.
- ✓ از درس اول تا چهارم با پنج پیام قرآنی آشنا شده‌اند. در ابتدا هر پنج پیام قرآنی با هم به صورت دسته‌جمعی پیام قرآنی آن تصویر را بخوانیم و سپس دانش‌آموزان، آن را به صورت نمایش اجرا می‌کنند.

■ فعالیت ۴

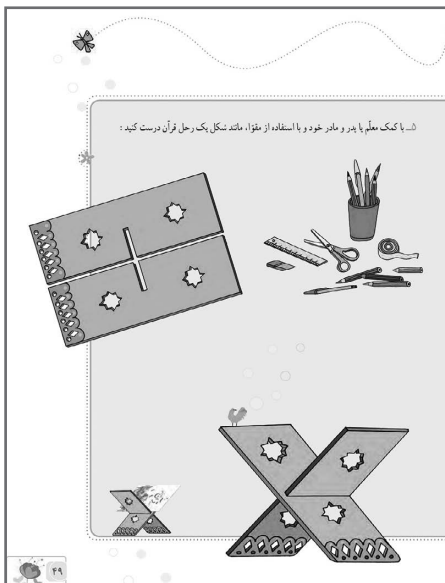
- ✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارات قرآنی را به صورت بخش‌بخش بخوانند.
- ✓ ابتدا به بچه‌ها فرصت می‌دهیم تا عبارات قرآنی را به صورت فردی و سپس گروهی بخش‌بخش بخوانند و در نهایت سعی می‌کنیم از تمام بچه‌ها بپرسیم و هر کدام به انتخاب ما یک یا دو عبارت قرآنی را برای کلاس بلند بخوانند.

■ تذکر

هدف اصلی از روخوانی قرآن در دوره ابتدایی صحیح خواندن عبارات قرآنی است و اما در کیفیت خواندن، مراحل وجود دارد که ابتدا به صورت بخش‌بخش است ولیکن به مرور زمان و به تدریج انتظار داریم از این مرحله عبور کرده و به مرحله شمرده و آرام خواندن برسد. ما هیچ‌کدام از دانش‌آموزان را به لحاظ کیفیت خواندن (بخش خوانی، شمرده خوانی و روان خوانی) در یک مرحله متوقف نخواهیم کرد.

■ فعالیت ۵

- ✓ در این فعالیت از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا با کمک مقوا یک رحل قرآن درست کنند. از جمله اهداف این درس، ارتباط با درس‌هایی چون هنر و ریاضی است.
- ✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم با کمک اولیا و معلم این کاردستی را درست کنند.
- ✓ همچنین در جلساتی که قرآن داریم بچه‌ها می‌توانند رحل‌های درست شده را با خود بیاورند و در نمازخانه مدرسه کتاب‌های قرآن خود را روی آن گذاشته و قرآن بخوانند.

کودک مسلمان

اهداف

- ۱ ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روحوانی آن
- ۲ توانایی خواندن برخی کلمات ساده قرآنی به صورت بخش‌بخش
- ۳ تقویت علاقه به شنیدن آیات سوره حمد از نوار آموزشی
- ۴ علاقه به خواندن سوره حمد به صورت دسته‌جمعی
- ۵ آشنایی با نماز و مسجد و تقویت علاقه دانش‌آموزان به یادگیری نماز
- ۶ آشنایی با پیام قرآنی درباره پاکیزگی و سعی در رعایت آن
- ۷ آشنایی با برخی از آداب و رفتار اسلامی درباره نظم و پاکیزگی
- ۸ تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نواریا سیدی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه بندی درس پنجم	
پنجم	کودک مسلمان سورة حمد	۵	بهمن	جلسه اول : کودک مسلمان - با هم بخوانیم
				هفته اول
				جلسه دوم : پیام قرآنی
				جلسه اول : لوحه ۱۲ و لوحه ۱۴
				هفته دوم
				جلسه دوم : لوحه ۱۵
				جلسه اول : با هم بخوانیم «شعر»
				هفته سوم
جلسه دوم : خواندن سورة حمد دسته جمعی با نوار				
هفته چهارم	جلسه اول : قرآن بخوانیم، لوحه ۱۶ و ۱۷			
	لوحه ۱۸ و لوحه ۱۹			

هفته اول بهمن ماه

جلسه اول

۱ تصویرخوانی با موضوع «کودک مسلمان»

✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم با دقت به تصاویر نگاه کنند و آنچه را که می‌بینند را بیان کنند.

کد فیلم ۳۱
روش تدریس
درس پنجم
قسمت ۱

از جمله مواردی که نیاز است تا توجه دانش‌آموزان را به آن جلب کرد عبارت‌اند از :

✓ سحر خیزی

✓ دست و صورت شستن پس از برخاستن از خواب

✓ نماز خواندن

✓ خواندن روزانه قرآن

✓ گفتن «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ».

۲ فعالیت «با هم بخوانیم»

✓ یک بار شعر را همراه با دانش‌آموزان می‌خوانیم.

✓ فایل صوتی شعر را پخش می‌کنیم.

✓ دوباره همراه با دانش‌آموزان این شعر را هم خوانی می‌کنیم.

✓ بهتر است تصاویر یا کلیپی از هنگام برخاستن از خواب و وضو گرفتن و نماز

خواندن را در کلاس به نمایش بگذاریم؛ و در ادامه در مورد فیلم با بچه‌ها صحبت کنیم و

آنگاه شعر را بخوانیم. گفت‌وگو در مورد ارتباط فیلم پخش شده با شعر می‌تواند به فهم شعر

توسط بچه‌ها کمک کند.

جلسه دوم

۳ پیام قرآنی

«یا بُنَّیْ اَقِمِ الصَّلَاةَ»

لقمان ۱۷۰

✓ در ابتدای این جلسه با نشان دادن تصاویر مربوط به مساجد و نماز خواندن افراد به شعر «منم بچه مسلمان» اشاره می‌کنیم و دوباره این شعر را با هم می‌خوانیم.

✓ تا به حال چه کسانی به مسجد رفته‌اند؟ اگر خاطره‌ای از آن روز دارید برایمان تعریف کنید.

✓ عبارت پیام قرآنی را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و فایل صوتی آن را پخش می‌کنیم. هم‌زمان با آن یک صدا پیام قرآنی را می‌خوانیم. بعد از معنی کردن، توجه دانش‌آموزان را به عبارت «صلاة» جلب می‌کنیم. صلاة به معنای نماز، تا به حال این عبارت را کجا شنیده‌اید؟

✓ از دانش‌آموزانی که می‌توانند اذان بگویند می‌خواهیم که در کلاس اذان بگویند، زمانی که به عبارت «حَتَّى عَلَى الصَّلَاةِ» می‌رسند. در مورد معنای آن با دانش‌آموزان گفت‌وگو می‌کنیم. فایل صوتی اذان را نیز می‌توانیم استفاده کنیم.

کد فیلم ۳۲
روش تدریس درس
پنجم قسمت ۲

هفته دوم بهمن ماه

جلسه اول

۴ لوحه ۱۳ و ۱۴

عفتای دوم بهمن ماه
جلسه اول

تذکرات: ۱- با تلفظی درست را برای هر کلمه‌ای خود بخوانید.
تذکرات: ۲- شعر را می‌توانید با صورت دسته‌جمعی بخوانید.

لوحه ۱۳

با آشنایی با طوطی‌های زیر با صورت دسته‌جمعی بخوانید.

اَبَ	اَنَ	اَدَ	اَزَ	اَنَ	اَنَ	اَنَ	اَنَ	اَنَ
اَبَ	اَنَ	اَدَ	اَزَ	اَنَ	اَنَ	اَنَ	اَنَ	اَنَ
اَبَ	اَنَ	اَدَ	اَزَ	اَنَ	اَنَ	اَنَ	اَنَ	اَنَ

لوحه ۱۴

با آشنایی با طوطی‌های زیر با صورت دسته‌جمعی و با خط‌نقش بخوانید.

اَمْرَی اَمْکَر اَکْفَر
کَمَف کایف مُسْرِفین

کد فیلم ۳۴
روش تدریس درس
پنجم سکون

٥ لوحه ١٥ سورة «حمد»

☑ در ابتدا این جلسه نیز پیام قرآنی را با نشان دادن تصاویری از مساجد و مسلمانانی که در حال خواندن قرآن و نمازند شروع می‌کنیم.

✓ لوحه ۱۴ را از روی کتاب درسی، برای هم گروه خود به صورت انفرادی بخوانند.

☒ لوحه ۱۵ سورة توحيد را در محل مناسب قرار مي دهيم و دانش آموزان به آن

نگاه می کنند و فابل صوتی آیات ۱ تا ۴ را پخش می کنیم و به صورت دسته جمعی همراه با آن می خوانیم.

← **جلسه اول**

٦ **فعاليت** «با هم بخوانيم» شعر سورة «حمد»

☒ در شروع این جلسه با نگاه به سوره حمد، آیات ۱ تا ۴ را همراه با شنیدن فایل صوتی

آیات به صورت دسته جمعی می خوانیم.

☒ فایل صوتی این شعر را پخش

می‌کنیم و به صورت دسته‌جمعی این اشعار را می‌خوانیم.

☒ به مفاهیم و مضامین شعر نیز

بپردازیم. به کمک تصاویر و فیلم مانند: (تصاویر و فیلم از کسانی که دست به دعا برداشتند، یا سجده می کنند - تصویری از کره زمین، ابر، آسمان) فیلمی از یکی از امامان، یا پیامبران کسانی که از جانب خدا آمده اند، تا ما راه راست را گم نکنیم.

کد فیلم ۳۳
روش تدریس درس
پنجم قسمت ۳

..... جلسه دوم

۷ یادآوری

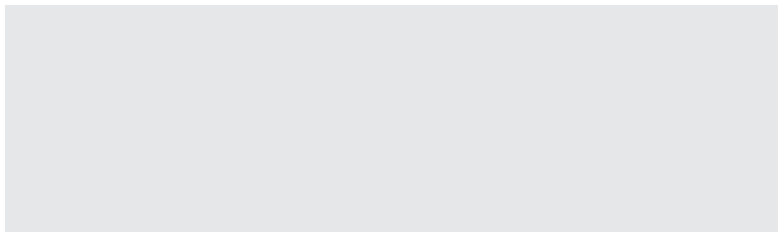
- ✓ فعالیت ۱- شعر سوره حمد را یک بار به صورت دسته جمعی می خوانیم.
- ✓ فعالیت ۲- لوحه سوره حمد را در محل مناسب در کلاس قرار می دهیم و سپس به مدت ده دقیقه آیات مربوط به آن را همراه با پخش صوت آن می خوانیم.
- ✓ در ادامه آیات ۵ تا ۷ را نیز به همراه پخش صوت آیات به صورت دسته جمعی می خوانیم.
- ✓ در این جلسه یک ارزیابی از روند آموزش و اشکالات دانش آموزان و مقدار پیشرفت بچه ها را نیز می توانیم داشته باشیم.

هفته چهارم بهمن ماه

..... جلسه اول

۸ فعالیت قرآن بخوانیم: لوحه ۱۶ و ۱۷

- ✓ در آغاز این جلسه سوره حمد را دانش آموزان همراه با پخش فایل صوتی آن به صورت دسته جمعی می خوانند.
- ✓ همانند جلسات گذشته و اشاره صحیح به حرکات همراه با مکث و آرامش در اشاره کردن، حرکات را نشان می دهیم و دانش آموزان ترکیب حرف و حرکت را می خوانند. (لوحه ۱۶)
- ✓ لوحه ۱۷ را نیز همانند گذشته و رعایت موارد مهم در حین اشاره کردن بدون آنکه خودمان بخوانیم با نشان دادن حرکات بچه ها عبارات جدید قرآنی را می خوانند.

.....جلسه دوم

۹ یادآوری و آموزش لوحه ۱۹ و ۲۰

☑ در ابتدای جلسه لوحهٔ سورة حمد را در مقابل چشمان دانش‌آموزان قرار می‌دهیم و همراه با پخش فایل صوتی آن به صورت دسته‌جمعی آیات سورة حمد را می‌خوانیم.

✓ **لوحة ۱۷** را از روی کتاب برای هم کلاسی‌های خود به صورت انفرادی می‌خواند.

✓ لوحه ۱۸ و ۱۹ را نیز مانند آنچه که در جلسات گذشته در مورد اشاره به آیات گفته شد تدریس می شود.

هفته اول اسفندماه

.....جلسه اول

پیام قرآنی ۱۰

« وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ »

مَذَّثَّرُ، آيَةُ ٤

✓ در آغاز این جلسه نیز ابتدا دانش‌آموزان با نگاه کردن به سورة حمد، همراه با پخش فایل صوتی به صورت دسته‌جمعی آیات را می‌خوانند.

☒ لوحه ۱۹ را از روی کتاب برای هم کلاسی‌های خود به صورت دسته‌جمعی می‌خوانند.

☒ در صورتی که در هر کدام از مراحل خواندن آیات دانش‌آموزان دچار اشکال در روخوانی اند با اشاره

فصله چارم یهمن نام
جلسه دوم

تعداد ۱ - به لوحی سوری حیدر نگاه کنید و آن را همراه با کتاب گویا به صورت دسته جمعی بخوانید.

تعداد ۲ - لوحی ۱۲ را از زوری کتاب وی ای هم تلاسی های خود به صورت افرادی بخوانید.

با اشاروی معلم لوحی زورا به صورت دسته جمعی بخوانید.

ج	ج	ج	ج	ج	ج
ق	د	ه	ه	ه	ه
ا	ا	ا	ا	ا	ا

ا ه ا ه ا ه

۱. نَجْزِي مَنْ شَكَرَ

۲. خَلَقْنِي فَهوَ يَهْدِينِ

۳. وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أُنَابَ

۴. لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ

لوحی ۱۸

اشاروی معلم این عبارات قرآنی را به صورت دسته جمعی و بخش بخش بخوانید.

لوحی ۱۹

صحیح و فرصت دوباره سعی می‌کنیم تا به سطح مطلوبی از مهارت روخوانی و سواد قرآنی برسند. سعی می‌کنیم از هیچ کدام از این موارد بی‌تفاوت نگذریم.

✓ پیام قرآنی را بر روی تابلوی کلاس می‌نویسیم و هم‌صدا با پخش فایل صوتی آن، آیات را می‌خوانیم و معنای آن را به کمک تصاویر تدریس می‌کنیم.

✓ از فیلم و کارتون مرتبط با موضوع درس استفاده می‌کنیم. همچنین در مورد تصاویر کتاب نیز گفت‌وگو می‌کنیم.

✓ شعر پیام قرآنی را نیز می‌توانیم روی تابلوی کلاس نوشته و نظر دانش‌آموزان را در مورد آن بپرسیم.

✓ زمانی که شما به مدرسه می‌روید چه کارهایی را انجام می‌دهید؟

✓ نقاشی خودتان را بکشید هنگامی که به منزل می‌روید و کارهایی را که انجام می‌دهید را در نقاشی مشخص کنید. سپس نقاشی را به کلاس بیاورید.

- ۱ ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روحوانی آن
- ۲ توانایی خواندن برخی کلمات ساده قرآنی به صورت بخش‌بخش
- ۳ تقویت علاقه به شنیدن آیات سورة فُلُق از نوار آموزشی و به صورت دسته‌جمعی
- ۴ آشنایی با حروف ناخوانا در قرآن
- ۵ توانایی خواندن کلمات دارای تشدید به صورت بخش‌بخش
- ۶ آشنایی با پیام قرآنی درباره اهمیت و ارزش آموختن علم و دانش
- ۷ تقویت علاقه به دعا کردن و سخن گفتن با خدا
- ۸ آشنایی با ارزش آموختن قرآن از نظر امامان معصوم علیهم‌السلام
- ۹ تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نواریا سی دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه‌بندی درس ششم	
ششم	چهارم	۲۲	اسفند	جلسه اول : پیام قرآنی
				جلسه دوم : درس ۶ مدرسه ما
				جلسه اول : قرآن بخوانیم، لوحه ۲۱ سورة فلق
				جلسه دوم : با هم بخوانیم، شعر سورة فلق
				جلسه اول : قرآن بخوانیم، لوحه ۲۲
				جلسه دوم : پیام قرآنی
				جلسه اول : کلاس قرآن
				جلسه دوم :

کد فیلم ۳۵
روش تدریس درس
نشتم، الف ناخوانا،
صفحه ۶۱

هفته دوم اسفند ماه

جلسه اول

۱ تصویرخوانی، قرآن بخوانیم لوحه ۲۰

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا با دقت به تصاویر نگاه کنند. به موارد زیر توجه شود:

- ☒ نقش مدیر و معلم
- ☒ قرآنی که در دست معلم است
- ☒ پرچم ایران
- ☒ نام مدرسه

این کلمه‌های فارسی را بخوانید.

خواهر خواندن
 خوا ← خا

لوحه ی ۲۰
 اکنون با شناری معلم این کلمات و عبارات قرآنی را به صورت دسته‌جمعی و بخش‌بخش بخوانید.

قاموا	أَمِروا	أَسْلِمُوا
۱- وَلَا تُشْرِكُوا		
۲- قَالُوا لَا تَنْخَفِ		
۳- قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ		
۴- وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ		

۶۱

✓ دوستی بچه‌ها

✓ کمک آنها به یکدیگر در تمیز نگه داشتن مدرسه

✓ لوحهٔ ۲۰ را در جای مناسب قرار داده و در حین تدریس و آموزش به موارد زیر توجه کنید :

✓ در آموزش نماد حرف ناخوانا بهتر است که کلمات «خواهر، خواندن و خواب» را یکی یکی روی

تابلوی کلاس بنویسیم. و حرف «و» را با یک رنگ متمایز کنیم. در ردیف پایین هر کدام از کلمات نوشته شده دوباره این عبارات را می‌نویسیم.

- «خواهر، خواندن و خواب»

- «خاهر، خاندن و خاب»

حرف «و» را پاک می‌کنیم و از دوباره کلمات را می‌خوانیم. هم‌زمان به دانش‌آموزان می‌گوییم که چون رنگ لباس این حرف با بقیه فرق می‌کند حذف می‌شود. اگر کلاس مجهز به سیستم هوشمند باشد، زمانی که حرف «و» را حذف می‌کنید به صورت خودکار دو حرف کناری به هم می‌چسبند و آن عبارتی را که مورد نظر ما است نمایان می‌شود و این موضوع به تدریس ما کمک می‌کند.

یک نوار کاغذی درست کنید و آن را به سه قسمت تقسیم کنید قسمت اول حرف خوانای اول و قسمت دوم حرف ناخوانا و قسمت سوم حرف خوانای سوم.

مثال : از قسمت دو خط همان‌طور که مشاهده می‌کنید کاغذ را تا کنید حرف «و» پنهان می‌شود و به این وسیله دانش‌آموزان را به حرفی که نوشته می‌شود، ولی خوانده نمی‌شود متوجه می‌کنید.

این موضوع را تعمیم می‌دهیم به عبارات و کلماتی که در عربی و قرآن وجود دارد که حروفی هستند که نوشته می‌شود ولیکن خوانده نمی‌شوند و آن را با یک رنگ مشخص کرده‌اند. این قسمت می‌بایست چندین بار با دانش‌آموزان تمرین و کار شود.

✓ هنگام اشاره به لوحهٔ ۲۰ ما نیز هیچ‌گاه حروف ناخوانا را نشان نمی‌دهیم و ملاک درست خواندن

بچه‌ها هنگام اشاره است.

✓ در پایان تدریس، از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا از روی کتاب نیز یک بار برای هم کلاسی خودش به

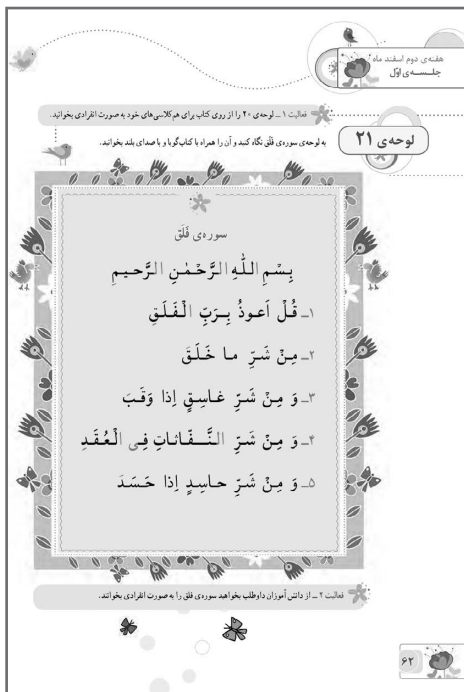
صورت انفرادی و بار دیگر با انتخاب ما یک عبارت را برای دانش‌آموزان کلاس بخواند.

جلسه اول

۲ / آموزش لوحه ۲۱ سورة فلق

- ✓ فعالیت ۱: در ابتدای این جلسه لوحه شماره ۲۰ مجدد تمرین و یادآوری می‌شود.
- ✓ لوحه ۲۱ سورة فلق را همانند آموزش تمام لوحه‌های گذشته با روش اشاره صحیح تدریس می‌شود.
- ✓ فعالیت ۲: از دانش‌آموزانی که به صورت داوطلب آمادگی خواندن این آیات را دارند می‌خواهیم تا با صدای بلند برای تمام بچه‌های کلاس بخوانند.

دانش‌آموزان را تشویق کنیم به خواندن سورة فلق در منزل کنار پدر و مادرشان خودمان نیز همین کار را انجام می‌دهیم؛ یعنی به دانش‌آموزان می‌گوییم که امروز من هم سعی می‌کنم سورة فلق را بخوانم. این موضوع از آن جهت که الگوی شاگردانمان هستیم قابل تأمل است. فردای آن روز که وارد کلاس می‌شویم بعد از سلام و احوال‌پرسی به بچه‌ها می‌گوییم که آیه مورد نظر را خوانده‌ایم و سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم آنهایی که در منزل قرآن خوانده‌اند دست‌هایشان را بالا ببرند. آنها را تشویق می‌کنیم و از کسانی که دست بلند نکردند با لحنی مهربانانه خواهش می‌کنیم که وقتی امروز به منزل می‌روند. سورة تدریس شده را بخوانند و خوشحال شدن خودمان را از این اتفاق به دانش‌آموزان انتقال می‌دهیم.

آموزش لوحه همانند جلسات گذشته و روش صحیح اشاره به آیات تدریس می‌شود.

۵ پیام قرآنی

«رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا»

طه، ۱۱۴

بعد از یادآوری سوره فلق و عبارات لوحهٔ ۲۲ جلسهٔ گذشته به مفهوم و تدریس پیام قرآنی می‌پردازیم.

✓ عبارت پیام قرآنی را بر روی تابلوی کلاس نوشته و با بخش صوت آن دسته‌جمعی به همراه معنای آن می‌خوانیم.

✓ از دانش‌آموزان می‌پرسیم که کدام عبارت قرآنی این پیام برای آنها آشناست؟

✓ توجه بچه‌ها را به دو کلمهٔ «رب» و «علم» جلب می‌کنیم. کجاها شما کلمهٔ «رب» را شنیده‌اید؟ زمانی که کسی دعا می‌کند آخر دعا چه عبارتی را می‌گوییم.

«آمین یا رب العالمین» و همچنین عبارت «علم» می‌توانید چند هم‌خانواده برای علم بگوییم. (علوم، عالم، معلوم) و به این صورت کلمات مورد نظر را در ذهن دانش‌آموزان درونی می‌کنیم.

✓ از تصاویر کتاب استفاده می‌کنیم و نظر بچه‌ها را در مورد هر کدام از تصاویر می‌پرسیم. خوب است که قبل از آن از تصاویر دانشمندان و آرامگاه‌های آنان استفاده کنیم، یا کلیپی از سرگذشت یکی از آنان را برای دانش‌آموزان پخش کنیم و در ادامه از بچه‌ها بپرسیم چه کسانی دوست دارند مانند دانشمندان و متفکران باشند؟ همگی دست به دعا برداریم و از خداوند بخواهیم که علم ما را مانند دانشمندان که به آنها علم دادی به ما هم علم بدهد و پیام قرآنی را بخوانیم و در پایان بگوییم: «آمین یا رب العالمین»

✓ با توجه و دقت در هر کدام از زمینه‌ها بر اطلاعات و آگاهی‌های ما اضافه می‌شود مطابق شکل تحقیق در طبیعت، خواندن قرآن، سؤال پرسیدن در مورد نقاشی و درست کردن کار دستی. در هر حوزه‌ای که وارد شویم

در همان قسمت اطلاعات و دانش خوبی پیدا خواهیم کرد. دانش و دانستن ارتباط پدیده‌های طبیعت، آگاه شدن از سخن خداوند، مهارت در درست کردن کارهای هنری و...

✓ استفاده از تصاویر و فیلم‌های مربوط به کسانی که مهارت و دانش خاصی در زمینه‌های مختلف به دست آورده‌اند نیز می‌تواند به جذابیت کلاس بیفزاید. یا دعوت از کسانی که قاری قرآن هستند، کسی که نقاش و طراح خوبی است و... به کلاس

✓ با نزدیک شدن به عید نوروز از دانش‌آموزان بخواهیم تا با دقت به محیط پیرامون خودشان نگاه کنند و اگر در سفر به شهرهای مختلف می‌روند از دانشمندان و عالمان آن منطقه نیز اطلاعاتی به دست بیاورند و در کلاس ارائه کنند.

هفته سوم فروردین ماه

جلسه اول

۶ داستان کلاس قرآن

ابتدای این جلسه با نگاه کردن به لوحهٔ سورهٔ فلق همراه با پخش صوت آیات به صورت دسته‌جمعی آن را می‌خوانیم.

✓ پیام قرآنی را دوباره به کمک تصاویر و فیلم‌های تهیه شده یادآوری می‌کنیم.

✓ به کمک تصاویر از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا داستان این تصاویر را برایشان تعریف کنند.

✓ اما داستان «کلاس قرآن»

دانش‌آموزان با علاقهٔ فراوان مشغول یادگیری علم و دانش‌اند و از معلم خود می‌پرسند و معلم هم با مهربانی پاسخ آنها را می‌دهد. در این وقت، ناگهان صدای در شنیده می‌شود و سپس امام حسن مجتبی (علیه السلام) وارد کلاس درس شده و به همهٔ آنها سلام می‌کند. معلم و بچه‌ها با خوشحالی به سوی امام حسن (علیه السلام) می‌روند. امام به طرف معلم می‌آید و در کنار آنها می‌نشینند و سپس در حالی که کودکان را تشویق و نوازش می‌کند از آنها می‌خواهد که خوب درس بخوانند و قرآن بیاموزند تا در آینده از آن استفاده کنند و انسان‌های بزرگی شوند.

✓ نمایش این داستان را می‌توانیم در کلاس به کمک دانش‌آموزان انجام دهیم.

✓ از بچه‌ها بخواهیم تا این داستان را برای اعضای خانواده تعریف کنند.

✓ نظر دانش‌آموزان را در مورد داستان و نوع رفتار امام حسن (ع) را جویا شده و نکاتی که در این داستان وجود داشت را از زبان بچه‌ها بشنویم و آن را تقویت کنیم. نکاتی چون:

- ✓ علاقه به یادگیری و علم و دانش
- ✓ اهمیت و نقش افراد جامعه مانند معلم و کودکان
- ✓ آشنایی با امامان معصوم و رفتارهای پسندیده آنان
- ✓ تقویت و علاقه به خواندن قرآن و یادگیری و انس با آن
- ✓ آشنایی با برخی از آداب تلاوت کتاب خدا (نظم و پاکیزگی، قرار دادن قرآن روی رحل و...)
- ✓ انجام کارهایی که خدا دوست دارد.

هفته چهارم فروردین ماه

در این هفته و در طی دو جلسه آموزشی لوحه‌های شماره ۲۳، ۲۴ و ۲۵ در قسمت روخوانی آیات آموزش داده می‌شود. نمادی که تدریس می‌شود مربوط به حرکت «تشدید» است. از عبارات و کلمات فارسی می‌توانیم استفاده کنیم. کلماتی چون تشکر، بنا، معنّا و... این کلمات را بر روی تخته به این شکل می‌نویسیم. «بنا»، «تشکر» از بچه‌ها می‌خواهیم آن را بخوانند و می‌پرسیم در عبارت «بنا» چند بار حرف «ن» را می‌شنوید؟ (پاسخ: دو بار) چند کلمه را به این شکل نوشته و پرسیده می‌شود در ادامه «ن» اول بدون حرکت است و «ن» دوم به حرف بعدی متصل شده است.

کد فیلم ۳۶
روش تدریس درس
ششم / تشدید

هفته‌ی دوم فروردین ماه
جلسه‌ی اول

عبارت ۱ - با نگاه به صورتی حق آن را همراه با کشش و صورت دست‌نویس بخوانید.
عبارت ۲ - با نگاه به صورتی در آن را به صورت دست‌نویس بخوانید.

آن را بخوانیم

این کلمات فارسی را بخوانید.

تقاسی اَوَّل

لوحه‌ی ۲۳

با اشاره به شکل آن کلمات قرآنی را به صورت دست‌نویس و بخش‌بندی بخوانید.

أَنَا	إِنَّا	إِنَّا
كُلُّ	كُلِّ	رَبِّ
إِنْ	مَنْ	إِنِّي
قُلْ	جَنَاتٍ	نَبَتْ
فَبَيَّرَ	يَسْرَتَا	كُنْتُ

توجه : زمان اشاره، از حرکت کوتاه به سمت علامت تشدید می‌رویم و آن را نشان می‌دهیم به عنوان نماینده ساکن و کمی مکث می‌کنیم تا دانش‌آموزان متوجه شوند که عبارت دو بار خوانده می‌شود. سپس از همان تشدید به سمت حرکت بعدی و آن را نشان می‌دهیم. از دانش‌آموزان می‌پرسیم که چند بار حرف «ن» را در عبارت «بنا» شنیده‌اند. حتماً با اشاره صحیح شما خواهند گفت دو بار و به این شکل تمرینات و کلماتی بیشتری را به جهت تثبیت این درس کار خواهیم کرد.

■ تذکر

یادگیری نماد تشدید مستلزم صبر و بردباری ماست و با تأمل و مکث به جا این موضوع را تدریس کنیم. چرا که آنچه انجام می‌دهیم پایه‌ای است برای یادگیری نمادهای بعدی.

اهداف

- ۱ آشنایی با پنج پیامبر بزرگ الهی
- ۲ ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روخوانی آن
- ۳ توانایی خواندن برخی کلمات ساده قرآن به صورت بخش‌بخش
- ۴ تقویت علاقه به شنیدن آیات سوره نصر از نوار آموزشی
- ۵ توانایی خواندن سوره نصر و شعر آن به صورت دسته‌جمعی
- ۶ آشنایی با ذکر صلوات و تقویت علاقه به گفتن آن
- ۷ تقویت علاقه به پیامبر اکرم ﷺ و خاندان پاک او
- ۸ تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی‌دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه‌بندی درس هفتم
هفتم	پیامبران خدا - سوره نصر - مکه مکرمه حضرت موسی علیهما السلام	۷	هفته سوم
			هفته چهارم
			هفته اول
			هفته سوم
			هفته چهارم

هفته اول اردیبهشت ماه

جلسه اول

۱ تصویرخوانی با موضوع «پیامبران خدا»

در این جلسه پنج تصویر وجود دارد که هر کدام به سرگذشت پنج پیامبر بزرگ خداوند (حضرت نوح علیه السلام، حضرت ابراهیم علیه السلام، حضرت موسی علیه السلام، حضرت عیسی علیه السلام و حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم) اشاره می‌کند. ابتدا از خود دانش‌آموزان می‌خواهیم که حدس بزنند داستان تصاویر را و در ادامه خودمان کمک می‌کنیم به فهم و درک درست هر کدام از تصاویر و داستانی که در آن است.

نکته

در مورد هر کدام از تصاویر و داستان‌های آن یک فیلم مرتبط با آن را تهیه می‌کنیم و یکی یکی به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم؛ مثلاً کارتونی مربوط به حضرت نوح علیه السلام و بعد از پایان هر کدام از فیلم‌ها از بچه‌ها می‌خواهیم که به ما کمک کنند تا بدانیم این فیلم به کدام تصویر مربوط می‌شود.

کد فیلم ۳۷
روش تدریس درس
هفتم / قسمت اول

کد فیلم ۳۸
روش تدریس درس
هفتم / قسمت دوم

جلسه دوم

۲ در این جلسه، تدریس و آموزش لوحه‌های قرآنی تا پایان جلسات مربوط به درس هفتم آغاز می‌شود. لوحه‌های شماره ۲۶، ۲۷ و ۲۸ سورة نصر و شعر مربوط به آن و همچنین تا لوحه شماره ۳۲ روش اجرا در آموزش این لوحه‌ها همان است که در آموزش صحیح اشاره به آیات گفته شده است و می‌بایست تمام نکات مربوط به آموزش نمادهای جدید و نکاتی که در حین اشاره به آیات بر روی آن تأکید شده را رعایت کنیم. بخش زیادی از این جلسات یادآوری است و رفع اشکال صحیح دانش‌آموزان در هنگام خواندن عبارات و کلمات قرآنی است. در قسمت‌هایی که فایل صوتی وجود دارد مانند لوحه شماره ۲۸ و سورة نصر حتماً آن را بخش کنیم و هم صدا آیات را به صورت دسته‌جمعی بخوانیم و عبارات را به دانش‌آموزان نشان دهیم.

هفته دوم اردیبهشت ماه

جلسه اول

۳ تصویرخوانی داستان «کودکی حضرت موسی (علیه السلام) است؛ مانند تصویرخوانی سایر دروس دانش‌آموزان این تصاویر را مشاهده می‌کنند و در مورد آن صحبت کنند بهتر است که فیلم کارتون یا سینمایی آن را که مطابق با آموزه‌های دینی ما است را تهیه کنیم و قبل از پخش فیلم در مورد آن گفت‌وگو نماییم.

جلسه دوم

۴ پیام قرآنی با موضوع «مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ»

در ابتدای جلسه علاوه بر یادآوری لوحه سورة نصر و داستان حضرت موسی (علیه السلام) در ادامه به پیام قرآنی می‌پردازیم.

کد فیلم ۳۹
روش تدریس درس
هفتم / قسمت سوم

✓ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا با دقت به تصاویر نگاه کنند تصویر بالا (آرامگاه حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) و تصویر پایین (آرامگاه حضرت امام رضا (علیه السلام) است. در مورد عبارت و پیام قرآنی کتاب از بچه‌ها بپرسیم در چه جاهایی این ذکر را شنیده‌اند. ذکر «صلوات» و عبارت «مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ»

✓ برای تأکید بر عبارت «مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ» خوب است که فایل صوتی اذان را پخش

کنیم و عکس‌العمل دانش‌آموزان هنگامی که نام پیامبر را می‌شنوند را ببینیم و از آنان بپرسیم که زمانی که مسلمانان نام پیامبر را می‌شنوند چه می‌گویند؟

✓ می‌توانیم فایل صوتی چند صلوات را برای ورود به این بحث در کلاس پخش کنیم و همراه آن همگی آن را بخوانیم.

✓ به معنی عبارت «رسول: پیامبر» توجه کنیم و آن را به دانش‌آموزان بیاموزیم.

✓ حضرت امام رضا(ع) چه ارتباطی با حضرت محمد(ص) دارد. در بخش ورود به این بحث تصاویر و فیلم‌هایی از آرامگاه امام رضا(ع) را نشان دهیم مخصوصاً زمانی که زائران در حال صلوات فرستادن هستند.

✓ سعی کنیم تا جایی که ممکن است در ایجاد فضای مناسب که کمک به درک هر چه بهتر پیام قرآنی می‌کند تلاش کنیم.

هفته سوم اردیبهشت ماه

یادآوری ۲: خلاصه و جمع‌بندی تمام مواردی که در طول سال خوانده شده در این قسمت آمده است.

✓ فعالیت ۱: دانش‌آموزان را به هفت گروه تقسیم می‌کنیم و از هر گروه می‌خواهیم تا از هفت سوره «توحید، کوثر، عصر، ناس، حمد، فلق و نصر» یکی را به انتخاب برای کلاس به صورت دسته‌جمعی در گروه بخوانند.

۲- یکی از پیام‌های قرآنی درس‌های پنجم تا هفتم را به صورت گروهی نمایش دهید.

۵- این کلمات و عبارات قرآنی را به صورت بخش‌بخش بخوانید.

تَمَّتْ	خَفَّتْ	جَنَّتْ
قَبِيْرٌ	يُقِيْمُوا	هُدُوا

- ۱- وَ يَسِّرْ لِي أَمْرِي
- ۲- فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
- ۳- فَأَصْبَحُوا طَاهِرِينَ
- ۴- وَأَوْفُوا بِعَهْدِي
- ۵- أَوْفِ بِعَهْدِكُمْ

هفتای سوم اردیبهشت ماه

یادآوری ۲

۱- ابتدا به ۷ گروه تقسیم شوید و آن‌گاه هر گروه یک سوره از هفت سوره کتاب را به صورت دسته‌جمعی برای هم‌کلاسی‌های خود بخواند.

۲- با کشیدن خط، نشان دهید صندوقی که حضرت موسی علیه السلام در آن قرار داشت، به کجا رسید.

۳- کدام تصویر، کدام پیام؟
با کشیدن خط، تصویر مناسب را به پیام قرآنی مربوط به آن وصل کنید.

۱- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۲- وَ اشْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ

۳- سَلَامٌ عَلَيْكُمْ

۴- وَ بِاللَّيْلِ إِحْسَانًا

✓ **فعالیت ۲ و ۳:** به کمک تصاویر و تصویرخوانی می‌خواهیم تا آنچه را که در فرایند تدریس آموخته در سطحی بالاتر یادآوری کنیم. اتصال تصاویر به تصویر مرتبط و وصل کردن آیات به تصاویری که ارتباط معنای بیشتری با آن آیه دارند از جمله تمرین‌ها هستند از این دست تمرینات را می‌توانیم طراحی و اجرا کنیم.

✓ **فعالیت ۴:** اجرای یکی از پیام‌های قرآنی درس به صورت گروهی و در قالب نمایش است.

✓ **فعالیت ۵:** سنجش و یادآوری مهارت روخوانی دانش‌آموزان با توجه به نمادهایی که آموخته‌اند. در جریان خواندن عبارات و آیات اگر احیاناً دچار مشکل شدند به آنها فرصت می‌دهیم و در صورت نیاز آیات را روی تخته نوشته و با اشاره صحیح دوباره آن را آموزش می‌دهیم.

قرآن در تابستان

کد فیلم ۴۰
روش تدریس قرآن در
تابستان

از اهداف مهم آموزش قرآن در دوره ابتدایی، انس دائمی؛ یعنی ارتباط پایدار، معنادار و عاطفی با قرآن کریم است و این مهم با تأکید و پیگیری زیاد و ایجاد فرهنگ خواندن روزانه قرآن کریم است که در این زمینه نقش الگویی معلم و خانواده سهم بسزایی دارد. در کتاب‌های درسی آموزش قرآن دوره ابتدایی بخش قرآن در تابستان به این انس کمک می‌کند.

– بیان داستان‌های کتاب درسی به زبان ساده	– بیان مفهوم کلی پیام و برخی از مصداق‌های ساده آن در زندگی	– رعایت آداب خواندن قرآن کریم	– خواندن صحیح و بخش‌بندی کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	– شرکت در جمع‌خوانی سوره‌های کتاب درسی و حفظ سوره
آشنایی با داستان‌های قرآنی	درک پیام‌های قرآنی	رعایت آداب خواندن قرآن	کسب مهارت روخوانی کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	مشارکت در یادگیری قرآن کریم
داستان‌های قرآنی	پیام قرآنی	آداب خواندن قرآن	روخوانی ^۱	جمع‌خوانی ^۱
آموزه‌های قرآنی			خواندن	

۱- منظور، جمع خوانی سوره‌های کتاب درسی است.

۲- منظور از روخوانی: بخش خوانی کلمات و عبارات درس چهارم به بعد است.

۳- آداب اولیه‌ای که انتظار می‌رود دانش‌آموزان پایه‌اول ابتدایی رعایت کنند عبارت است از: باکی و پاکیزگی، سکوت هنگام شنیدن قرآن و احترام به قرآن

قرآن در تابستان (پایه اول ابتدایی)

کد فیلم ۴۱
جایگاه حفظ قرآن

کد فیلم ۴۲
حفظ نسبی با اجمالی و
قرآن در تابستان

کد فیلم ۴۳
نمونه قرائت سورة فیل

کد فیلم ۴۵
قرآن در تابستان هفته
دوم تیر ماه

کد فیلم ۴۶
قرآن در تابستان هفته
سوم تیر ماه

کد فیلم ۴۷
قرآن در تابستان هفته
چهارم تیر ماه

کد فیلم ۴۸
قرآن در تابستان هفته
اول مرداد ماه

کد فیلم ۴۹
قرآن در تابستان هفته
سوم مرداد ماه

کد فیلم ۵۰
قرآن در تابستان هفته
چهارم مرداد ماه

کد فیلم ۵۱
قرآن در تابستان هفته
اول شهریور ماه

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن پایه دوم ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

اهداف آموزش قرآن در پایه دوم ابتدایی

- ۱ به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲ دوست دارد کتاب خود را پاکیزه نگه دارد و به آن احترام بگذارد.
- ۳ با بعضی از آداب خواندن قرآن مانند پاکی و پاکیزگی آشنا می‌شود.
- ۴ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۵ با مفهوم ساده برخی از پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۶ معنای برخی از کلمات ساده پیام‌های قرآنی کتاب را می‌داند.
- ۷ برخی از نشانه‌ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می‌شناسد.
- ۸ سوره‌های کتاب را (از طریق استماع نوار و نشان دادن خط کتاب) ساده یا آهنگین می‌خواند.
- ۹ سوره‌های حمد، توحید، ناس و عصر را از حفظ می‌خواند.
- ۱۰ عبارت قرآن هر درس را به صورت ساده و شمرده می‌خواند.
- ۱۱ می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان کودکانه بیان کند.

* طبق مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب، توسط آموزگار پایه و در طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

کد فیلم ۵۲
کلیات آموزش قرآن در
دوره ابتدایی

■ کتاب آموزش قرآن پایه دوم ابتدایی شامل :

- ۱ آشنایی با قرائت زیبا و جمع خوانی سیزده سوره کوتاه از قرآن کریم
- ۲ اشعاری درباره مضمون و مفهوم این سوره‌ها
- ۳ ده پیام قرآنی ساده
- ۴ چند داستان کوتاه
- ۵ تعدادی فعالیت متنوع و جذاب
- ۶ فراگیری خواندن کلمات و عبارات ساده قرآنی به صورت آرام و شمرده با حداقل بخش‌بخش.

■ از دانش‌آموزان در آغاز پایه دوم ابتدایی چه انتظاری داریم؟

- ۱ دستیابی به اهداف آموزش قرآن پایه اول
- ۲ اطمینان نسبت به استفاده آموزگار پایه اول از لوحه آموزش روخوانی قرآن.
- ✓ توجه داشته باشیم که زنگ قرآن باید با زنگ‌های دیگر فرق داشته باشد، به گونه‌ای که دانش‌آموزان تغییر را در این ساعات احساس کنند. سعی کنیم با گل، شیرینی یا گلاب وارد کلاس قرآن شویم.
- ✓ از کتاب فارسی برای آموزش قرآن بهره ببریم. آموزش قرآن تا حدودی همانند آموزش فارسی با اعراب‌گذاری است.
- ✓ سعی کنیم پیشگفتار کتاب درسی (سخنی با والدین و معلمان) را بخوانیم.

اهداف

- ۱ آشنایی با الف کوچک (')
- ۲ آشنایی با دو صفت «بخشندگی» و «مهربانی» خدا در قالب پیام قرآنی
- ۳ تقویت مهارت ترکیب حروف با حرکات و خواندن کلمات و عبارات قرآنی
- ۴ توانایی خواندن بخش‌های دارای حرف ساکن
- ۵ یادآوری قرائت سوره‌های توحید و کوثر
- ۶ تقویت علاقه به یادگیری قرآن و خواندن مستمر آن.

جلسه اول

- ۱ نحوه برگزاری جلسه اول (جشن قرآن)، در روند و ادامه آموزش این کتاب آسمانی بسیار تأثیرگذار است و می‌تواند خاطره‌ای به یاد ماندنی را در ذهن دانش‌آموزان رقم بزند.
- ۲ در صورت امکان، بهتر است این جلسه را در فضایی غیر رسمی (مسجد محله، یا نمازخانه مدرسه) برگزار کنیم.
- ۳ سعی کنیم جلسه را به گونه‌ای برگزار کنیم تا همه دانش‌آموزان در این مراسم مشارکت فعال داشته باشند؛ مثلاً از قبل بچه‌ها را گروه‌بندی کرده و از آنها بخواهیم تا هر گروه یک سوره کوتاه یا یک پیام قرآنی را که در پایه اول فرا گرفته‌اند، همخوانی کنند و از قبل به آنها کمک کنیم تا تصاویر متناسب با پیام‌های قرآنی را آماده کنند و از این تصاویر برای انتقال مضمون پیام‌ها استفاده نمایند.
- ۴ از بازی‌های متنوع و مفرح نیز می‌توان استفاده کرد؛ مثلاً اعضای هر گروه، یکی از پیام‌های قرآنی را به صورت پانتومیم اجرا کنند و سایر گروه‌ها مضمون پیام را حدس بزنند، یا اگر آن پیام قرآنی را به خاطر دارند، جمع‌خوانی کنند.
- ۵ داستان‌های کوتاه که در سال پیش آموخته‌اند را نیز می‌توانند در گروه‌ها به صورت ایفای نقش اجرا کنند.
- ۶ چه خوب است شروع این مراسم با صوت زیبایی از قرآن کریم، متناسب با ذوق کودکان باشد.
- ۷ جهت تقویت بُعد شناختی دانش‌آموزان، به صورت خیلی مختصر، هدف از نزول قرآن را در حدّ

درک و فهم بچه‌ها بیان کنیم (به‌طور مثال، بچه‌های عزیز! خداوند که خیلی مهربان است و ما را دوست دارد، یک هدیه خیلی ارزشمندی را برای ما فرستاده است تا ما زندگی بهتری داشته باشیم، با اخلاق باشیم و...) **۸** در صورت امکان از صلوات‌های قرآنی (تواشیع) به فراخور سن کودکان استفاده کنیم. بخش این نغمه‌ها و سرودها می‌تواند در حین فعالیت‌های گروهی دانش‌آموزان باشد. (مثلاً: در حین بیان یا نمایش داستان‌های قرآنی)

۹ در پایان این مراسم، از دانش‌آموزان می‌خواهیم خاطره جشن قرآن امروز را برای اعضای خانواده خود تعریف کنند.

◀ جلسه دوم

۱/ انس با قرآن

سعی کنیم هر جلسه را با انس با قرآن شروع کنیم.

■ **تذکر جدی:** به خاطر داشته باشیم که اگر دانش‌آموزانمان را شیفته و عاشق قرآن کنیم، ولی آنها مهارت خواندن قرآن را کسب نکنند، ما در کارمان موفق نبوده‌ایم. همچنین اگر در کسب مهارت خواندن قرآن به دانش‌آموزانمان کمک کنیم؛ به طوری که به زیبایی بتوانند قرآن را بخوانند ولی با قرآن مأنوس نشوند و خواندن روزانه قرآن جزو برنامه زندگی‌شان قرار نگیرد، باز هم ما در انجام رسالتمان موفق نبوده و شکست خورده‌ایم. یکی از جلوه‌های انس با قرآن این است که اگر بخواهیم رفتاری را در دانش‌آموزان نهادینه کنیم، قبلاً باید آن رفتار در خودمان ایجاد شده باشد. خداوند در قرآن می‌فرماید:

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ، أَفَلَا تَعْقِلُونَ

«بقره، ۴۴»

آیا مردم را به نیکی فرمان می‌دهید و خود را فراموش می‌کنید، با اینکه شما کتاب [خدا] را می‌خوانید؟ آیا [هیچ] نمی‌اندیشید؟

■ **حال می‌توانیم با این ادبیات شروع کنیم:**

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم یک صفحه از قرآن را بخوانم. کدام یک از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید؟

از آنهایی که دست بلند می‌کنند می‌پرسیم که چه قسمتی از قرآن را خوانده‌اند و آنها را تشویق می‌کنیم و بعد می‌گوییم: خیلی خوشحالم که می‌بینم عده‌ای از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید. دوست دارم آنهایی که نخوانده‌اند امروز که منزل می‌روند قسمتی از قرآن را بخوانند و آنهایی که خوانده‌اند فردا دستانشان بالاتر برود.

اگر از این نوع ارتباط‌های عاطفی استفاده کنیم؛ قطعاً در انس دانش‌آموزان با قرآن کریم تأثیر به‌سزایی خواهد داشت.

۲ یادآوری دو سوره توحید و کوثر

جهت یادآوری دو سوره توحید و کوثر، از دانش‌آموزان می‌خواهیم این سوره‌ها را به صورت آهنگین جمع‌خوانی کنند. سپس از چند نفر از دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهیم به صورت انفرادی این دو سوره را انفرادی بخوانند. می‌توان در ادامه، فایل صوتی این سوره‌ها را پخش کرد.

۳ آموزش الف کوچک (')

برای آموزش الف کوچک (') می‌توانیم بدین‌گونه عمل کنیم:

الف) ابتدا یک کلمه فارسی (مانند «آب») را روی تابلو می‌نویسیم و می‌گوییم بچه‌ها بخوانید.

ب) سپس دو شکل «آ» و «ا» را می‌نویسیم و دانش‌آموزان صدای آن را می‌گویند.

ج) آنگاه با استفاده از تخته‌پاک‌کن، آرام‌آرام شکل «ا» را از پایین پاک می‌کنیم و هربار از دانش‌آموزان می‌خواهیم آن را بخوانند و این کار را آن‌قدر ادامه می‌دهیم تا شکل «ا» به اندازه الف کوچک برسد.

د) سپس می‌گوییم بچه‌ها این همان «ا» است فقط قدش کوتاه‌تر شده است؛ بچه‌های عزیز! آی کوچولو بالای حرف‌ها می‌آید.

ه) بعد ترکیب چند حرف با الف کوچک مانند ب، ت، ث، ج و... را روی تابلو می‌نویسیم و با اشاره به الف کوچک از دانش‌آموزان می‌خواهیم ترکیب‌ها را همخوانی کنند.

نکته

توجه داشته باشیم اگر الف کوچک روی حرف باشد، اشاره ثابت است و اگر الف کوچک از حرف جدا افتاده باشد، اشاره متحرک است؛ مثلاً در کلمه «هذا» چون الف کوچک بالای حرف «ه» است، اشاره ما ثابت است و فقط به الف کوچک اشاره می‌کنیم

کد فیلم ۵۳
روشی تدریس نماد و
قاعده الف کوچک

و در کلمه «هَدی» چون الف کوچک از حرف «د» جدا افتاده و روی حرف ناخوانای «ی» است، اشاره ما متحرک است و از حرف «د» به سوی الف کوچک اشاره می‌کنیم.

۲ آموزش لوحه ترکیب حروف با حرکات

در این مرحله، ابتدا لوحه را در مکانی قرار می‌دهیم که در معرض دید همه دانش‌آموزان باشد و خودمان هنگام اشاره درجایی می‌مانیم که جلوی لوحه را بگیریم. آنگاه با اشاره صحیح به حروف و حرکات از دانش‌آموزان می‌خواهیم به طور دسته‌جمعی بخوانند و در لابه‌لای جمع‌خوانی دانش‌آموزان، از تعدادی از آنها می‌خواهیم به صورت انفرادی با اشاره ما بخوانند.

چند نکته

در آموزش لوحه به این چند نکته توجه کنید :

۱ اولین نکته، رعایت اشاره ثابت و اشاره متحرک است که در مقدمه همین کتاب به طور مفصل به آن پرداخته شده است. در این جلسه ستون‌های اول، دوم، سوم و پنجم اشاره ثابت و ستون‌های چهارم، ششم، هفتم و هشتم اشاره متحرک می‌باشد (البته در ستون چهارم، حرف «آ» به تنهایی اشاره ثابت و در ترکیبات آن اشاره متحرک است).

۲ دومین نکته مکث قابل توجه در بین بخش‌هاست. مکث قابل توجه در حقیقت فوت کوزه‌گری کار با لوحه است و برای محقق شدن این امر می‌توانیم پس از اشاره هر بخش، با گفتن واژه‌هایی چون : آفرین، احسنت، بارک‌الله و... این مکث را ایجاد کنیم.

۳ سومین نکته این است که در اشاره به حروف و حرکات، جهت اثربخشی آموزش، بهتر است اشاره کمی با غلو همراه باشد. اشاره همراه با غلو یعنی اینکه پس از اشاره هر بخش، نشانگر را کاملاً از لوحه جدا کنیم تا دانش‌آموزان تفکیک بین بخش‌ها را احساس کنند.

مکث قابل توجه و اشاره همراه با تأکید در تقویت آموزش به شیوه دیداری تأثیر به سزایی خواهد داشت. ۴ نکته دیگر اینکه از دانش‌آموزان بخواهیم هم‌زمان با اشاره ما بخش‌خوانی کنند و از جلو افتادن در خواندن بخش‌ها پرهیز کنند. در صورت مشاهده عدم رعایت دانش‌آموزان می‌توان با گریز زدن و پرسش بین بخش‌ها این ناهماهنگی را مرتفع نمود؛ مثلاً در ترکیبات : د، دِ، دُ، دا و... می‌توان بعد از اشاره به «د» به «دُ» یا «دا» اشاره نمود و در اشاره به بخش‌ها ترتیب را رعایت نکرد.

تذکر

در هنگام بخش‌خوانی از روی لوحه، کتاب‌های دانش‌آموزان بایستی بسته باشد و همه به لوحه توجه کنند.

۵ خواندن از روی کتاب

پس از تمرین از روی لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام حدود یک سطر از جدول را به صورت انفرادی از روی کتاب بخوانند و سایر دانش‌آموزان هم‌زمان خط ببرند. در این قسمت می‌توان از بازی که در آخرین جلسه (انس با قرآن در خانه) آمده است نیز استفاده کرد.

تذکر

بخش‌خوانی از روی لوحه و شمرده‌خوانی از روی کتاب مکمل یکدیگرند و این دو برای یادگیری روخوانی قرآن باید در یک جلسه آموزشی انجام گیرند.

۶ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

..... جلسه سوم

۱ انس با قرآن

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! چرا چیزی می‌گویید که انجام نمی‌دهید؟ نزد خدا سخت ناپسند است که چیزی را بگویید و انجام ندهید.

«صف، ۲-۳»

امید آنکه همه ما در خواندن قرآن کریم و عمل به آن همواره پیش‌قدم باشیم تا مورد سرزنش قرآن کریم قرار نگیریم.

جلسه سوم آموزش قرآن را با ارتباطی عاطفی و با این ادبیات آغاز می‌کنیم:

«بچه‌های عزیز! من امروز موفق شدم صفحه یا صفحات... را از سوره... بخوانم. کدام یک از شما امروز یا دیروز قسمتی از قرآن را خوانده است؟»

نکته

به دانش‌آموزان این تذکر را بدهیم که خواندن آنها می‌تواند آیات یا عبارات جلسات قبلی کتاب درسی‌شان باشد.

۲ مرور آموخته‌های جلسه قبل

آموخته‌های جلسه قبل را با دانش‌آموزان مرور می‌کنیم.

۳ آموزش پیام قرآنی

به خاطر داشته باشیم که هدف از آموزش پیام قرآنی، «تقویت مهارت تفکر و تدبیر در قرآن است.» و در این آموزش می‌خواهیم نحوه مواجهه دانش‌آموزان با آیات قرآن را تقویت کنیم.

روش تدریس پیام قرآنی

الف) ابتدا پیام قرآنی را با خط زیبا روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشاره معلم دسته‌جمعی بخوانند.

ب) سپس از چند نفر می‌خواهیم داوطلبانه پیام قرآنی را به صورت انفرادی شمرده بخوانند (این کار در راستای تقویت مهارت خواندن دانش‌آموزان می‌باشد).

ج) در ادامه، این پرسش را مطرح می‌کنیم: بچه‌های عزیز! در این پیام قرآنی معنی کدام کلمات را می‌دانید؟ ممکن است برخی از دانش‌آموزان معنی کلمات «رحمن» و «رحیم» را بدانند و پاسخ دهند، که آنها را مورد تشویق قرار می‌دهیم.

د) سپس از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم

معنی پیام قرآنی را از روی کتاب بخواند (این کار در راستای تقویت درک معنای آیات و عبارات قرآن کریم می‌باشد).

ه) در مرحله بعد، شعر را به صورت آهنگین با دانش‌آموزان همخوانی می‌کنیم. برای ایجاد نشاط در کلاس می‌توانیم دانش‌آموزان را به دو دسته تقسیم کنیم و از آنها بخواهیم دسته اول مصراع اول و دسته دوم مصراع دوم هر بیت را بخوانند و به هر عضوی از اعضای بدن در شعر می‌رسند، به آن عضو اشاره نمایند. در ادامه، دانش‌آموزان را به گروه‌های دو یا سه نفره تقسیم می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم با کمک شعر درباره این پیام گفت‌وگو کنند.

و) در نهایت از چند گروه می‌خواهیم نتایج گفت‌وگوی خود را برای کلاس بیان کنند و در صورت نیاز توضیحات آنها را با پرسش‌های مناسب هدایت می‌کنیم.

خوب است که شعر را ابتدا همراه با دانش‌آموزان بخوانیم. متناسب با متن شعر هنگام رسیدن به عبارات «گوش، زبان، چشم، سر، دست و دهان» به این اعضاء اشاره کنیم.

به کلمات مشخص شده در این پیام بپردازیم مثال: الرحمن «بخشنده» بخشنده به چه معنی است؟ به چه کسی بخشنده می‌گوییم؟ چرا خداوند بخشنده است؟ از کجا می‌فهمیم که او بخشنده است؟ همین روش را نیز در مورد عبارت «الرحیم» انجام می‌دهیم، به چه کسی مهربان می‌گوییم؟ چند نفر از کسانی که مهربان هستند را نام ببرید؟ چرا به آنها مهربان می‌گویید؟ چرا خداوند از همه مهربان‌تر است؟

دانش‌آموزان را تشویق کنیم تا نعمت‌هایی که خداوند به ما بخشیده را تک به تک نام ببرند می‌توانیم تمام گفته‌های دانش‌آموزان را بر روی تابلوی کلاس بنویسیم. با این کار توجه دانش‌آموزان را بیشتر به مطلب جلب می‌کنیم و حس سپاسگزاری را نیز در آنها تقویت خواهیم کرد.
پیام قرآنی به همراه معنی آیه توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود.

آموزش روخوانی عبارات از روی لوحه و کتاب درسی

پس از نصب لوحه و قرار دادن آن در معرض دید دانش‌آموزان، از آنها می‌خواهیم با اشاره ما، عبارات را دسته‌جمعی به صورت بخش‌بخش بخوانند. در لابه‌لای جمع‌خوانی آنها، از چند نفر از دانش‌آموزان هم می‌خواهیم به صورت انفرادی با اشاره ما بخش‌بخش بخوانند.

چند تذکر

- ۱) اشاره ما باید همراه با تأکید و مکث قابل توجه باشد.
- ۲) در هنگام بخش‌خوانی از روی لوحه، دانش‌آموزان بایستی کتاب‌هایشان بسته باشد و فقط به لوحه توجه کنند.

چند نکته

- ۱) توجه داشته باشیم که در بخش‌خوانی از روی لوحه حرکت آخر عبارات خوانده می‌شود.
- ۲) دانش‌آموزان هنگام بخش‌خوانی، صدای «ب» قبل از «ی» را در کلماتی مانند «هی» و «روایی» مانند سایر کسره‌ها می‌خوانند. این شیوه خواندن صحیح است؛ هر چند به تدریج در خواندن شمرده و روان کلمات، می‌آموزند که این صدا را به صورت «ای» بخوانند. در این مورد نیز می‌توانیم از کلمات فارسی مانند عید، خیابان، پیابان و... به عنوان مثال استفاده کنیم.

پس از کار با لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام به‌طور انفرادی یک سطر یا قسمتی از یک سطر را از روی کتاب شمرده بخوانند.

در جهت تقویت مهارت درک معنای آیات و عبارات، از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر سطر را که به صورت شمرده از روی کتاب می‌خوانند، معنای کلماتی را که می‌دانند بگویند؛ مثلاً دانش‌آموزی می‌خواند: «قَالَ يَا آدَمُ»، بعد از رفع اشکال روخوانی دانش‌آموز، از وی می‌پرسیم که معنی کدام کلمه را می‌دانی؟ می‌گوید: «آدم». در سایر عبارات، دانش‌آموزان معنای کلمات «کتاب»، «هارون» و «عصا» را می‌دانند. حتی در عبارت سطر آخر، اگر دانش‌آموز بگوید معنی «قَوْ» را می‌دانم، یا «قَوْ» فارسی است، از وی می‌پذیریم و او را مورد تشویق قرار می‌دهیم و این کار باعث می‌شود تا دانش‌آموزان در مواجهه با آیات، توجهشان جلب شود و نکته دیگر اینکه چون می‌داند از وی در مورد معنی کلمات آشنا و پرکاربرد می‌پرسیم، سعی می‌کند قبل از حضور در جلسه، در منزل از بزرگ‌ترها در مورد معنای کلمات سؤال کند و این خود نوعی تشویق درونی است.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسه چهارم

۱/ انس با قرآن

این جلسه را نیز با این ادبیات شروع می‌کنیم: «دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟»

۲/ آموزش علامت سکون

الف) ابتدا چند کلمه مانند: سَر، مَن، قُم را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات را بخوانند.

ب) آنگاه به حروف «ر»، «ن» و «م» در این کلمات اشاره می‌کنیم و از آنها می‌پرسیم: آیا این حروف دارای یکی از حرکات (ـَ ـِ ـُ ـِ ـِ ـِ) است؟

ج) پس از پاسخ منفی آنها می‌گوییم در قرآن روی این حروف که هیچ حرکتی ندارند، یک علامتی مانند (ـْ) می‌گذارند.

د) آنگاه این علامت را روی حروف مذکور می‌نویسیم و توضیح می‌دهیم که هرگاه این علامت روی حرفی بود، یعنی این حرف هیچ حرکتی ندارد و باید آن را با حرکت قبل از خودش در یک بخش خواند.

ه) سپس کلمات «لَمْ»، «مِنْ» و «قُلْ» را روی تابلو می‌نویسیم و با اشاره از حرکت کوتاه َـ ِـ ُـ به علامت سکون (ـْ) از دانش‌آموزان می‌خواهیم آنها را به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

۳ روش آموزش لوحه عبارات قرآنی

پس از نصب لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشاره ما عبارات را به صورت دسته‌جمعی بخوانند. در لابه‌لای جمع‌خوانی دانش‌آموزان، از چند نفر از آنها می‌خواهیم به طور انفرادی با اشاره ما بخوانند.

■ تذکر

— مکث قابل توجه در بین بخش‌ها و همچنین اشاره همراه با تأکید را فراموش نکنیم.

نکته

اشاره ما از حرکات کوتاه به علامت سکون (ـْ) است؛ یعنی در تمام بخش‌های این صفحه، نشانگر را از حرکات َـ ِـ ُـ به سوی علامت سکون (ـْ) نشان می‌دهیم.

۴ خواندن از روی کتاب درسی

با توجه به تعداد دانش‌آموزان کلاس، از آنها می‌خواهیم که هر یک چند ترکیب را از روی جدول بخوانند و از سایر دانش‌آموزان نیز می‌خواهیم خط ببرند. همه دانش‌آموزان را در این فعالیت شرکت دهیم و سعی کنیم خواندن آنها به ترتیب نشستن روی میز نباشد و به صورت تصادفی انتخاب کنیم. این کار باعث می‌شود که همه دانش‌آموزان به عنوان نفر بعدی آمادگی برای خواندن داشته باشند و به دقت خط ببرند. آموزش صفحه ۱۰ نیز به همین شکل صورت می‌گیرد؛ یعنی ابتدا با اشاره ما از روی لوحه جمع‌خوانی می‌کنند و چند نفر نیز به صورت انفرادی می‌خوانند. پس از کار با لوحه از آنها می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر یک از دانش‌آموزان یک سطر یا قسمتی از یک سطر را به طور انفرادی بخوانند و بقیه خط ببرند.

۵ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

تشدید، حروف ناخوانا و اتصالات

درس دوم

اهداف

- ۱ یادآوری قرائت سوره‌های ناس، فلق و عصر
- ۲ تقویت مهارت خواندن کلمات دارای تشدید
- ۳ آشنایی با حروف ناخوانا در قالب حروف متمایز (رنگی)
- ۴ کسب مهارت خواندن کلمات و عبارات دارای حروف ناخوانا یا اتصال
- ۵ تقویت علاقه به یادگیری قرآن و خواندن مستمر آن.

کد فیلم ۵۵
روش تدریس
درس دوم

جلسه اول

۱ انس با قرآن

امام علی علیه السلام

«مَنْ نَصَبَ نَفْسَهُ لِلنَّاسِ إِمَامًا، فَلْيَبْدَأْ بِتَعْلِيمِ نَفْسِهِ قَبْلَ تَعْلِيمِ غَيْرِهِ؛ وَ لِيَكُنْ تَأْدِيبُهُ بِسِرِّهِ قَبْلَ تَأْدِيبِهِ بِلِسَانِهِ؛ وَ مُعَلِّمُ نَفْسِهِ وَ مُؤَدِّبُهَا أَحَقُّ بِالْإِجْلَالِ مِنْ مُعَلِّمِ النَّاسِ وَ مُؤَدِّبِهِمْ.»

کسی که خود را رهبر مردم قرار داد، باید پیش از آنکه به تعلیم دیگران پردازد، خود را بسازد، و پیش از آنکه به گفتار تربیت کند، با کردار تعلیم دهد؛ زیرا آن کس که خود را تعلیم دهد و ادب کند سزاوارتر به تعظیم است از آنکه دیگری را تعلیم دهد و ادب بیاموزد.

«نهج البلاغه - دشتی، ۱۳۸۹: ۴۵۴»

■ مانند جلسات قبل دانش‌آموزان را به انس با قرآن تشویق می‌کنیم:

دانش‌آموزان عزیز امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. کدامیک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ یادآوری سوره ناس

- جمع خوانی آهنگین دانش آموزان
- خواندن انفرادی دانش آموزان داوطلب

۳ یادآوری علامت تشدید (-).

الف) برای بیان علامت تشدید از کلماتی استفاده می‌کنیم که دانش آموزان در کتاب فارسی پایه اول آموخته‌اند.

ب) کلمه‌ای مانند «بتّا» را روی تابلو نوشته و سپس این کلمه را به صورت «بتنا» می‌نویسیم و با اشاره صحیح از طرف ما، از آنها می‌خواهیم به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند.

۴ آموزش لوحه عبارات قرآنی

- با اشاره ما، دانش آموزان از روی لوحه به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش می‌خوانند.
- با اشاره ما، تعدادی از دانش آموزان به صورت انفرادی بخش‌بخش می‌خوانند.

کد فیلم ۵۴
روشن تدریس نماد و
قاعده تشدید

جلسه اول

درس دوم

یادآوری سوره ناس

بخش بخش بخوانید

اَبَر	اَبَد	اَبَد	اَبَد	اَبَد	اَبَد
اَثَر	اَثَد	اَثَد	اَثَد	اَثَد	اَثَد
اَجَر	اَجَد	اَجَد	اَجَد	اَجَد	اَجَد
اَفَر	اَفَد	اَفَد	اَفَد	اَفَد	اَفَد
اَزَر	اَزَد	اَزَد	اَزَد	اَزَد	اَزَد
اَنَر	اَنَد	اَنَد	اَنَد	اَنَد	اَنَد
اَنَر	اَنَد	اَنَد	اَنَد	اَنَد	اَنَد
اَضَر	اَضَد	اَضَد	اَضَد	اَضَد	اَضَد
اَضَر	اَضَد	اَضَد	اَضَد	اَضَد	اَضَد

اکنون هر کدام یک سطر از جدول بالا را از روی کتاب خود، بخوانید.

این با قرآن در خانه

سه کلمه‌ی دارای تشدید را از کتابهای درسی انتخاب کرده و در این جا بنویس:

.....

■ تذکر

- اشاره ما به صورت غُلو شده و همراه با مکث قابل توجه باشد.
- جهت تمرکز و دقت دانش آموزان و جلوگیری از جلوتر رفتن در خواندن، هر از گاهی در بین بخش‌ها گریزی بزنیم.

۵ خواندن از روی کتاب

پس از کار با لوحه با توجه به تعداد دانش آموزان، از آنها می‌خواهیم هر کدام تعدادی از ترکیب‌های جدول را از روی کتاب به صورت انفرادی بخوانند و سایر دانش آموزان خط ببرند.

۶ انس با قرآن در خانه

در پایان جلسه، دانش آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

◀ جلسه دوم

۱ انس با قرآن

امام علی علیه السلام هماهنگی بین گفتار و رفتار و حتی تقدم عمل بر گفتار را مورد تأکید قرار داده و می‌فرماید:

وَقَدْ أَرَعَدُوا وَابْرَقُوا وَمَعَ هَذَيْنِ الْأَمْرَيْنِ الْفُشْلُ وَ أَسْنَا نُرْعِدُ حَتَّى نَوْقِعَ وَلَا نُسِيلُ حَتَّى نُمَاطِرَ.

چون رعد خروشیدند و چون برق درخشیدند، اما کاری از پیش نبردند و سرانجام سست گردیدند! ولی ما این‌گونه نیستیم، تا عمل نکنیم رعد و برقی نداریم، و تا نباریم سیل جاری نمی‌سازیم.

«نهج البلاغه - دشتی، ۱۳۸۹: ۳۴»

دانش آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورة... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ پرسش از تکلیف جلسه قبل (انس با قرآن در خانه)

از دانش آموزان می‌پرسیم که بچه‌ها! از کتاب‌های درسی، چه کلماتی پیدا کردید که دارای تشدید بودند؟

۳ یادآوری سورة فلق

از دانش آموزان می‌خواهیم سورة فلق را به صورت آهنگین جمع‌خوانی کنند و چند نفر داوطلب نیز به صورت انفرادی بخوانند.

۴ آموزش روخوانی لوحه

- با اشاره ما دانش‌آموزان از روی لوحه به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش می‌خوانند.
- با اشاره ما تعدادی از دانش‌آموزان به صورت انفرادی بخش‌بخش می‌خوانند.

■ تذکر

برای تقویت مهارت خواندن حرف دارای تشدید، با پرسش از دانش‌آموزان دو بار خواندن حرف مشدد را یادآوری می‌کنیم. در اینجا می‌توانیم توضیحات جلسه قبل را از آنها بخواهیم و می‌پرسیم بچه‌ها تشدید چیست؟
آنها جواب می‌دهند که از جنس همان حرفی است که تشدید روی آن قرار دارد، اما ساکن است.

۵ خواندن از روی کتاب

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک یا چند کلمه یا یک عبارت را از روی کتاب به صورت شمرده بخوانند.
در هر حال دانش‌آموزان را تشویق می‌کنیم و در صورت اشکال، به رفع اشکال روخوانی آنها می‌پردازیم.

مراحل رفع اشکالات روخوانی

الف) می‌خواهیم یک بار دیگر آرام‌تر و با دقت بخواند
ب) مقایسه شکل صحیح و غلط کلمه یا عبارت غلط خوانده شده
ج) بخش‌خوانی.

■ تذکر

به دانش‌آموز اجازه دهیم تا پایان عبارتی را که برایش مشخص کرده‌ایم را بخواند، سپس به رفع اشکال بپردازیم.

پس از رفع اشکالات روخوانی، جهت تقویت درک معنای آیات و عبارات هر کدام از دانش‌آموزان به کلمات «رَبِّ»، «كُلَّ»، «رَبِّي»، «يَتَفَكَّرُونَ»، «رَبَّنَا»، «تَقَبَّلْ»، «بِحَمْدٍ» و «رَبِّكَ» رسیدند، از آنها می‌خواهیم معنی این کلمات را بگویند.

نکته

توقع نداشته باشیم که دانش‌آموزان عین معنای کلمه را برای ما بگویند؛ مثلاً اگر کلمه «يَتَفَكَّرُونَ» را «فکر» یا «فکر کردن» معنا کرد از او می‌پذیریم.

۶ / انس با قرآن در خانه

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

..... جلسه سوم

۱ / انس با قرآن

مفصل گوید: به امام صادق (ع) عرض کردم:

از چه راهی می‌توان به دست آورد که چه کسی اهل نجات است؟ فرمود: «هر کس کردارش با گفتارش موافق است، گواهی نجات برایش ثبت شده، و هر که کردارش با گفتارش موافق نیست، همانا ایمان او عاریت است و در معرض زوال می‌باشد.»

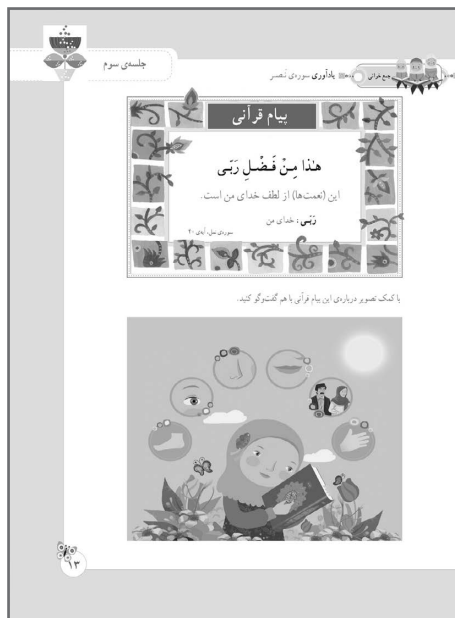
«کلینی، ترجمه کمره‌ای، ۱۳۷۵، ج ۶: ۴۸۳»

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدامیک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ / پرسش از آموخته‌های جلسه قبل

۳ / یادآوری سوره نصر

۴ / آموزش پیام قرآنی

■ پیشنهاد تدریس

خوب است که در ابتدا با توجه به کتاب هدیه‌های آسمان در کلاس دوم در مورد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله صحبت کنیم، و اینکه جبرئیل امین اولین آیات خداوند را در غار حرا برای ایشان تلاوت کردند. همچنین عبارت ابتدای سوره علق «اقرأ» بخوان و ارتباط آن با معنی عبارت «قرآن» خواندن، خداوند چه انتظاری از ما دارد؟ می‌توانیم با طرح برخی از سؤالات دانش‌آموزان را به معنی پیام قرآنی هدایت کنیم: قرآن کریم «سخن خداوند» برای چه کسانی است؟ دانشمندان، دانش‌آموزان، معلمان، کشاورزان، آهنگران، پزشکان یا... با گفت‌وگو در این موارد و هدایت دانش‌آموزان به این مطالب مهم اشاره خواهند کرد که سخن خداوند برای گروه یا صنف خاصی نیست. همان طور که خداوند می‌فرماید قرآن سخن خداوند برای مردم است. «هذا بَيَانٌ لِلنَّاسِ»

از تصویر کتاب نیز استفاده می‌کنیم. در این تصاویر چه کسانی حضور دارند؟ روحانی، دانش‌آموز، پیرمرد، جوان با شغل‌های مختلف و متفاوت، همگی در حال خواندن سخن خداوند هستند.

۵ آموزش روخوانی لوحه و توجه به حروف ناخوانا

با اشاره صحیح ما، دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی بخش‌خوانی می‌کنند. همچنین چند نفر از دانش‌آموزان به صورت انفرادی با اشاره ما بخش‌بخش می‌خوانند.

چند نکته

— در این صفحه، در کلماتی که الف کوچک روی حرف ناخوانای «ی» قرار دارد، اشاره متحرک است و از حرف قبل به سوی الف کوچک اشاره می‌کنیم.
— در حین بخش‌خوانی دانش‌آموزان، با طرح سؤال‌های مناسب، ناخوانا بودن حروف آبی را به آنها یادآوری می‌کنیم.

۶ خواندن از روی کتاب

از هر کدام از دانش‌آموزان می‌خواهیم قسمتی از یک سطر را از روی کتاب به صورت انفرادی شمرده بخوانند و از سایر دانش‌آموزان می‌خواهیم خط ببرند.

■ تذکر

سعی می‌کنیم به صورت تصادفی انتخاب کنیم و خواندن دانش‌آموزان به ترتیب خاصی (مثلاً ترتیب میز) نباشد.

۷ انس با قرآن در خانه

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسه چهارم

۱/ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲/ پرسش از مطالب جلسه قبل

۳/ یادآوری سوره کوثر

۴/ آموزش روخوانی عبارات دارای اتصال از روی لوحه

با اشاره صحیح ما، دانش‌آموزان ابتدا به صورت دسته‌جمعی و سپس به صورت انفرادی بخش خوانی می‌کنند.

نکته

برای توضیح اتصالات، این نکته را برای دانش‌آموزان بیان می‌کنیم که هر جا علامت سکون (ـْ) یا تشدید (ـَـ) دیدید، این دو با حرکت قبل از خود خوانده می‌شوند؛ خواه بین آنها حروف ناخوانا وجود داشته باشد یا وجود نداشته باشد و چند بار این نکته را در حین اشاره به لوحه به دانش‌آموزان یادآوری می‌کنیم. هرگاه به اتصالات می‌رسیم از دانش‌آموزان می‌پرسیم: بچه‌ها چرا به این صورت خواندید؟ و انتظار داریم آنها جواب دهند: چون اینجا علامت تشدید (ـَـ) می‌بینیم، یا علامت سکون (ـْ) می‌بینیم و تشدید و سکون با حرکت قبل خوانده می‌شوند.

تذکر

مکت قابل توجه همراه با غلو را در هنگام اشاره فراموش نکنیم.

۵/ خواندن از روی کتاب

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک سطر از این صفحه را انفرادی و به صورت شمرده بخوانند. پس از خواندن هر سطر و رفع اشکالات روخوانی هر دانش‌آموز، از وی می‌خواهیم معنی کلماتی را که در سطر خوانده شده می‌داند برای ما بگوید. معمولاً اغلب دانش‌آموزان در این صفحه معنی کلمات «اللَّهُ»، «رَبِّ»، «زَيْتُون» و یا ترکیب «رَبِّ الْعَالَمِينَ» را می‌دانند.

۶/ انس با قرآن در خانه

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

سوره حمد؛ «ک» (کاف بدون سرکج)

اهداف

- ۱ توانایی روخوانی سوره حمد
- ۲ توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف «ک»
- ۳ آشنایی با پیام قرآنی درباره نیکوکاران
- ۴ علاقه به خواندن زیبا و آهنگین سوره حمد
- ۵ تقویت علاقه به یادگیری و خواندن مستمر قرآن کریم.

کد فیلم ۵۶
آموزش کاف بدون
سرکج

جلسه اول

۱/ انس با قرآن

روایت شده که خداوند به بعضی از پیامبران بنی اسرائیل وحی فرمود که :

عِظْ نَفْسَكَ؛ فَإِنْ اتَّعَظْتَ فَعِظِ النَّاسَ، وَإِلَّا فَاسْتَحِ مَنِيَّ

خودت را اندرز ده، اگر پندپذیر شدی، آنگاه مردم را اندرز ده، وگرنه از من شرم کن.
«ورام بن ابی فراس، ۱۴۱۰، ج ۱، ۲۳۹»

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲/ پرسش از تکلیف جلسه قبل

۳/ آموزش روخوانی سوره حمد از روی لوحه

پس از نصب لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشاره صحیح ما، به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند.

عبارت اول، دوم و سوم را که خواندند به کلمه «مالک» در سطر چهارم که رسیدیم نماد «ک» را به صورت خیلی گذرا توضیح می‌دهیم و ادامه سوره را اشاره می‌کنیم و

دانش‌آموزان دسته‌جمعی بخش‌خوانی می‌کنند و سپس چند نفر هم با اشاره ما به صورت انفرادی بخش‌بخش می‌خوانند.

نحوه توضیح نماد «ك»: در آموزش این نماد نیز از آموخته‌های پیشین دانش‌آموزان کمک می‌گیریم و فارسی را در خدمت آموزش قرآن قرار می‌دهیم. به این ترتیب که چند کلمه مانند اردک، نمک، کیک و... که به حرف «ک» ختم می‌شوند را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات را بخوانند. سپس حرف «ک» را با حرکات (کَـ) و علامت سکون (کْـ) ترکیب می‌کنیم و با اشاره به حرکات از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند. سپس می‌گوییم: بچه‌ها! در کلمات قرآنی حرف «ک» به صورت «ك» نوشته می‌شود و شکل «ك» را نیز با حرکات (کَـ) و علامت سکون (کْـ) ترکیب کرده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم که با اشاره ما به صورت دسته‌جمعی بخش‌خوانی کنند و پس از این توضیح مختصر کار با لوحه را ادامه می‌دهیم.

نکته

این نماد را همچون سایر نمادها و قواعد روخوانی دیگر، حداکثر طی دو دقیقه توضیح می‌دهیم و به ادامه روخوانی از روی لوحه می‌پردازیم؛ چرا که نباید به جای آموزش مهارت، قاعده‌آموزی کنیم.

تذکر

— هدف از کار با لوحه شرطی‌سازی چشم دانش‌آموزان نسبت به حرکات قرآن است. بنابراین، هر جا روی حرفی حرکت یا علامتی باشد، به هیچ وجه به حرف اشاره نمی‌کنیم، بلکه اشاره ما به حرکت یا علامت است.

— غلو شده اشاره کنیم تا دانش‌آموز تفکیک را احساس کند و این اشاره همراه با مکث قابل توجه باشد.

۳ خواندن از روی کتاب

نکته

اغلب دانش‌آموزان در این صفحه با معنای کلمات «إِسْم»، «اللَّهُ»، «رَحْمَن»، «رَحِيم»، «رَبِّ»، «مَالِك»، «مُسْتَقِيم»، و یا ترکیب کلمات «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» و «الْحَمْدُ لِلَّهِ» آشنا هستند.

۵ گوش دادن به قرائت سوره حمد

صوت قرائت سوره حمد را برای دانش‌آموزان پخش می‌کنیم و آنها طبق دستورالعمل، ابتدا گوش می‌کنند، سپس همراه با آن زمزمه می‌کنند و در مرتبه سوم با آن بلند می‌خوانند.

■ تذکر

— در جلسات اولیه بهتر است هنگام پخش قرائت، به لوحه اشاره کنیم و نظر دانش‌آموزان را به آن جلب نماییم و در طی پیشرفت تدریجی، از آنها بخواهیم هنگام پخش قرائت، از روی کتاب خط ببرند. در ادامه از دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهیم از روی کتاب و حتی الامکان شبیه به قرائت پخش شده، سوره حمد را بخوانند.

— در هنگام پخش قرائت، اشاره به لوحه بایستی به صورت کلی و اشاره به زیر کلمات باشد.

۶/ انس با قرآن در خانه

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسه دوم

۱/ انس با قرآن

امام زین‌العابدین (علیه السلام) در فرازی از دعاهاى تکان‌دهنده‌اش این چنین می‌فرماید :

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اُصْبِحُ وَاُمَسِّى مُسْتَقِيْلًا لِّعَمَلِىْ

«کبیر مدنی، ۱۴۰۹، ج ۷: ۲۵۶»

خداوندا! همانا من شب را به صبح، و صبح را به شب می‌رسانم، در حالی که عمل خود را اندک می‌بینم.

دانش‌آموزان عزیز! من امروز موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم.

کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲/ پخش سوره حمد و خواندن دسته‌جمعی و سپس انفرادی دانش‌آموزان

هنگام پخش قرائت و خواندن دسته‌جمعی دانش‌آموزان بهتر است با اشاره کلی به کلمات، توجه دانش‌آموزان را به لوحه جلب کنیم و در هنگام فردخوانی بهتر است دانش‌آموز از روی کتاب بخواند و سایر دانش‌آموزان هم از روی کتاب خط ببرند.

۳/ آموزش روخوانی کلمات و عبارات از روی لوحه

— خواندن دسته‌جمعی و انفرادی

۴/ خواندن از روی کتاب

در این صفحه معنای کلمات «رَحْمَتِكَ» و «لِيُؤَسِّفَ» را از دانش‌آموزانی که عبارات دارای این کلمات

را می‌خوانند می‌پرسیم.

جلسه دوم

سورۃ حید

آموزش

بخش بخش بخوانید

عَلَيْكَ صَدْرُكَ مَلِكِ تَعْلِكَ

۱. وَ الْيَكْ أَنْبَا

۲. وَ أَجْلْنَا فِي زَحْمَتِكَ

۳. وَ آتِي مَا فِي يَمِينِكَ

۴. كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ

قرآن

از روی کتاب خود بخوانید

انس با قرآن در خانه

سورۃ حید را بخوان و تعداد کلمه‌های دارای حرف «ک» را بنویس.

کلمه

۱۷

۵ انس با قرآن در خانه

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

..... جلسه سوم

۱ انس با قرآن

امام علی علیه السلام می‌فرماید:

لَا تَكُنْ مِمَّن ... يُبَالِغُ فِي الْمَوْعِظَةِ، وَلَا يَتَعِظُ؛ فَهُوَ بِالْقَوْلِ مُدِلٌّ وَمِنَ الْعَمَلِ مُقِلٌّ

مانند کسی مباش که ... در پند دادن مبالغه می‌کند، اما خود پندپذیر نمی‌باشد. سخن بسیار می‌گوید، اما کردار خوب او اندک است.

«نهج البلاغه - دشتی، ۱۳۸۹: ۴۷۲»

دانش‌آموزان عزیز! امروز موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات ... از سورۃ ... را خواندم. کدامیک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ پرسش از مطالب جلسه قبل

۳ آموزش پیام قرآنی

■ پیشنهاد تدریس

نام چه کسانی «محسن» یا «احسان» است؟

محسن یعنی چه؟

به معنی عبارت محسن اشاره کنیم. نیکوکار به چه کسانی نیکوکار می‌گوییم؟ از تصاویر موجود در کتاب استفاده کنیم، کسی که به عیادت می‌رود، آب دادن به گیاهان و...

از مفاهیم آیات موجود در کتاب می‌توانیم نهایت استفاده را ببریم

در این آیات آمده است که انسان را به بهترین و نیکوترین حالت خلق کرده است

پس کسانی که کاری را به بهترین روش و حالت انجام دهند نیز از نیکوکاران خواهند بود. مثال: دانش‌آموزی که خوب درس می‌خواند. فعالیت‌های مدرسه را به بهترین حالت ممکن انجام می‌دهد. دانش‌آموزی که خوب نقاشی می‌کند و یا رنگ آمیزی زیبایی را انجام می‌دهد. در بخشی از آیات نیز به کسانی که با پدر و مادر خود خوب رفتار می‌کنند نیز نیکوکار می‌گویند

هدف از پیام قرآنی ایجاد تفکر و تدبر در آیات و به کارگیری آن در عمل است. لطفاً از ارتباط پیام قرآنی با سایر آیات غافل نشوید. ارتباط معنی آیات با یکدیگر نیز موجب انس و ارتباط عمیق قلبی و ذهنی با قرآن خواهد شد.

۴ خواندن عبارات قرآنی از روی کتاب

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک سطر یا قسمتی از یک سطر را به صورت آرام و شمرده بخوانند.

این عبارات قرآنی را بخوانید.

۱. إِنَّا نُرَاقِبُ مِنَ الْمُحْسِنِينَ
۲. إِنَّا كَذَّلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ
۳. وَأَحْسِنُوا إِلَى اللَّهِ يَجِبِ الْمُحْسِنِينَ
۴. وَصَبَّحْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا
۵. لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

انس با قرآن در خانه

پیام قرآنی درس را بخوان و سه مورد از کارهای را که نیکوکاران انجام می‌دهند نام ببر.

۱ در مراحل اولیه، تیق زدن و بازگشت پیاپی دانش‌آموزان، یا حتی خواندن آنها به صورت بخش‌بخش طبیعی است و این‌گونه خواندن گامی است در جهت شمرده‌خوانی و سپس روان‌خوانی آنها. بنابراین، به دور از شتاب و با تشویق‌های به جا، دانش‌آموزان را در مسیر یادگیری قرآن حمایت و هدایت می‌کنیم.

۲ بهتر است قبل از خواندن برای کلاس، به دانش‌آموزان فرصت دهیم چند دقیقه عبارات این صفحه را برای خود پیش‌خوانی کنند.

■ تذکر

در هر حالتی، حتی در صورت خواندن همراه با اشکال، دانش‌آموزان را پس از خواندن هر عبارت مورد تشویق قرار می‌دهیم و در صورت داشتن اشکال، رفع اشکال می‌کنیم.

■ مراحل رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان

الف) می‌خواهیم یک بار دیگر آرام‌تر و با دقت بخواند
 ب) مقایسه شکل صحیح و غلط کلمه یا عبارت غلط خوانده شده
 ج) بخش‌خوانی

■ تذکر

— به دانش‌آموز اجازه دهیم تا پایان عبارتی را که برایش مشخص کرده‌ایم را بخواند، سپس به رفع اشکال بپردازیم.

— پس از رفع اشکالات روخوانی، از کلماتی که معنی آنها را می‌دانند می‌پرسیم (منظور کلمات آشنا و پرکاربرد می‌باشد).

اغلب دانش‌آموزان در این صفحه با کلماتی چون: «محسنین»، «الله»، «انسان»، «والدین»، «احسان» و «خلق» آشنا هستند که معنای این کلمات را در حد فهم دانش‌آموزان از آنها می‌پرسیم.

می‌توانیم پس از انجام این مراحل، این پرسش را مطرح کنیم که دانش‌آموزان عزیز! آیات این صفحه در مورد چه کسانی دارد صحبت می‌کند؟ یا اینکه چه ارتباطی بین این آیات و تصویر وجود دارد؟

۵ / انس با قرآن در خانه

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

پیام قرآنی درس را بخوان و سه مورد از کارهایی را که نیکوکاران انجام می‌دهند را نام ببر.

جلسه چهارم

۱/ انس با قرآن

امام علی علیه السلام می فرماید :

إِنِّي لَأَرْفَعُ نَفْسِي أَنْ أَنْهِيَ النَّاسَ عَمَّا لَسْتُ أَنْتَهِي عَنْهُ، أَوْ أَمْرُهُمْ بِمَا لَا أَسْبِقُهُمْ إِلَيْهِ بِعَمَلِي

من شأن خود را برتر از آن می دانم که مردم را از چیزی بازدارم که خودم آن را ترک نمی کنم یا به کاری فرمانشان دهم که خود جلوتر از آنها به آن عمل نکنم.

«لیثی واسطی، ۱۳۷۶: ۱۷۰»

دانش آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورة... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲/ پرسش از مطالب جلسه قبل

۳/ خواندن عبارات قرآنی از روی کتاب

می توانیم پیش از خواندن دانش آموزان، ترکیب هایی مانند «یا سید الشُّهداء».

«یا أَبَافَضَلِ الْعَبَّاسِ» و «یا صَاحِبَ الزَّمانِ» را روی تابلو بنویسیم و از دانش آموزان بخواهیم ابتدا به صورت کلی و سپس با اشاره ما، به صورت بخش بخش این ترکیب ها را بخوانند. سپس با اشاره به علامت های سکون (ـَ) و تشدید (ـَـ) و خوانده نشدن آنها با حرکات قبل از خود و اتصال این دو به حروف ناخوانا که بین آنها قرار دارند اشاره می کنیم. سپس از دانش آموزان می خواهیم هر کدام قسمتی از این عبارات را بخوانند.

۴/ انجام فعالیت

از دانش آموزان می خواهیم این عبارات قرآنی را در گروه خود بخوانند. سپس با توجه به توضیحاتی که در بالا داده شد، پس از مشخص کردن محل اتصال، فلش مربوط را در کتاب خود رسم کنند.

۵/ انس با قرآن در خانه

در پایان جلسه، دانش آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می کنیم.
سعی کن به کمک خانواده خود به تدریج سورة حمد را حفظ کنی.

سورة ناس؛ ءة، ءة (تاء كـرد)

اهداف

- ۱ توانایی روخوانی سورة ناس
- ۲ توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف «ءة، ءة»
- ۳ آشنایی با پیام قرآنی پرهیز از اسراف
- ۴ علاقه به خواندن زیبا و آهنگین سورة ناس
- ۵ تقویت علاقه به یادگیری و خواندن مستمر قرآن کریم

جلسه اول

۱/ انس با قرآن

امام علی علیه السلام می فرماید :

«لَعَنَ اللَّهُ الْأَمِيرِينَ بِالْمَعْرُوفِ التَّارِكِينَ لَهُ، وَ النَّاهِينَ عَنِ الْمُنْكَرِ الْعَامِلِينَ بِهِ»

نفرین بر آنان که امر به معروف می کنند و خود ترک می نمایند، نهی از منکر دارند و خود مرتکب آن می شوند.

« نهج البلاغه - دشتی، ۱۳۸۹ : ۱۷۴ »

دانش آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورة... را خواندم.

کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

ابتدا چند کلمه آشنا مانند «دوست»، «نعمت» و «رحمت» را روی تابلو می نویسیم و می گوییم : «بچه های

عزیز! در کلمات قرآنی، گاهی شکل «ت» به صورت «ءة» یا «ة» نیز نوشته می شود، سپس حرکات (ـِـ)

را با این دو شکل نیز ترکیب می کنیم و با اشاره به حرکات، از دانش آموزان می خواهیم این ترکیبات را

نیز بخش بخش بخوانند و پس از آن از دانش آموزان می خواهیم ادامه سورة را از سطر ششم با اشاره ما،

دسته جمعی بخش خوانی کنند.

۲ گوش دادن به قرائت

سوره ناس طبق دستور العمل (گوش کردن، زمزمه کردن، و بلند خواندن) در اینجا نیز می‌توانیم هم‌زمان با گوش دادن دانش‌آموزان با اشاره کلی به کلمات توجه آنها را به لوحه جلب کنیم و بعد از شنیدن قرائت صوتی از چند دانش‌آموز داوطلب بخواهیم به صورت انفرادی از روی کتاب بخوانند و بقیه دانش‌آموزان از روی کتاب خط ببرند.

کد فیلم ۵۷
درس چهارم آموزش
تأه تأیث

۳ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن سوره ناس در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسه دوم

۱ انس با قرآن

عیسی ابن مریم علیه السلام: بدبخت‌ترین مردم را کسی می‌داند که نزد مردم به علم شناخته شده باشد، بدون آنکه عملی داشته باشد:

أَشَقَى النَّاسِ مَنْ هُوَ مَعْرُوفٌ عِنْدَ النَّاسِ بِعِلْمِهِ مَجْهُولٌ بِعَمَلِهِ

«مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۲: ۵۲»

دانش‌آموزان عزیز امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم، من آیات... از سوره... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

کد فیلم ۵۸
تمرین و تثبیت تمرین
عبارات دارای نماد و
قاعده تأه تأیث

۲ پرسش از مطالب جلسه قبل

۳ آموزش روخوانی کلمات و عبارات از روی لوحه

۴ خواندن از روی کتاب

۵ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان به خواندن عبارت قرآنی در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسه سوم و چهارم

۱ انس با قرآن

از حضرت پیغمبر (ص) روایت است که فرمودند:

«اھل جھنم، از بوی عالمی که به علم خود عمل نکرده باشد متأذی می‌شوند.»

«تحفة الاولیا، ترجمه اصول کافی، ج ۱: ص ۱۷۱»

دانش‌آموزان عزیز! من امروز موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات ... از سوره ... را خواندم. کدامیک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

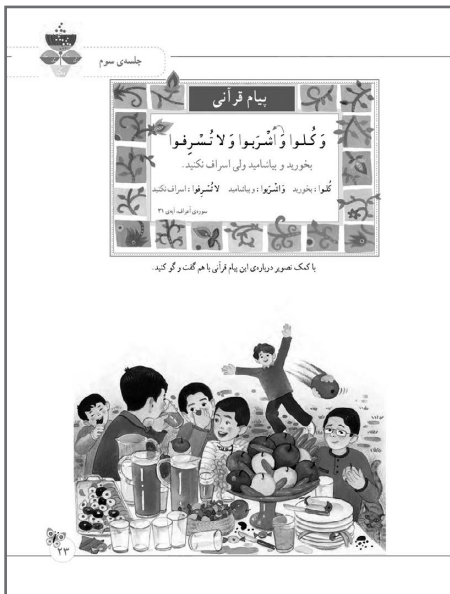
۲ پرسش از مطالب جلسه قبل

۳ آموزش پیام قرآنی

■ پیشنهاد تدریس

پیام قرآنی به همراه معنی آن توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود. به معنی کلمات مشخص شده پردازیم و هم خانواده این کلمات مثال واشرَبو = آشامیدن، نوشیدن، بیاشامید، لاتسرفوا = اسراف، پرداختن به کلمات به این صورت باعث می‌شود که این عبارات در ذهن دانش‌آموزان تثبیت شود.

برای فهم عبارت قرآنی از تصاویر استفاده کنیم. در درس‌های گذشته خواندیم که خداوند بخشنده است و به ما نعمت‌های زیادی داده است. حالا به تصاویر نگاه کنید در این جشنی که دانش‌آموزان گرفته‌اند برخی در حال هدر دادن نعمت‌های خداوند هستند. خوب نگاه کنید و موارد را بیان کنید.

از عبارات و مفاهیم قرآنی که در ادامه کتاب آمده است نیز استفاده می‌کنیم. طبق این آیات خداوند به غذاهای پاک اشاره کرده است. به این که نعمت‌های بیشماری را بخشیده، خداوند دوست ندارد که در استفاده از این نعمت‌ها اسراف کنیم. در آموزه‌های دینی ما وجود دارد که حتی اگر کنار رودخانه هم که هستید در استفاده کردن از آب اسراف نکنید. (می‌توانیم از تصویری که در کتاب آمده است استفاده کنیم.)

۴ خواندن از روی کتاب

۵ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

سوره فلق

اهداف

- ۱ توانایی خواندن سوره فلق
- ۲ علاقه به زیبا خواندن سوره فلق
- ۳ آشنایی با شکل‌های مختلف تنوین
- ۴ توانایی روخوانی عبارات قرآنی دارای تنوین
- ۵ آشنایی با پیام قرآنی که همه نعمت‌ها از خداوند است.

جلسه اول

۱ انس با قرآن

امام صادق علیه السلام که فرمودند :

إِنَّ الْعَالِمَ إِذَا لَمْ يَعْمَلْ بِعِلْمِهِ، زَلَّتْ مَوْعِظَتُهُ عَنِ الْقُلُوبِ، كَمَا يَزِلُّ الْمَطَرُ عَنِ الصَّفا

«کلینی، ۱۴۰۷، ج ۱: ۴۴»

عالم هرگاه به علم خود عمل نکند، اندرزهایش بر دل‌ها می‌لغزد، چنانکه باران بر سنگ صاف می‌لغزد.

کد فیلم ۵۹
تدریس نماد و قاعده
تنوین

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدامیک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ پرسش از تکلیف جلسه قبل

۳ آموزش نماد تنوین کسره (ـِ)

برای آموزش این نماد ابتدا (ـِ ن) را روی تابلو می‌نویسیم و از حرکت (ـِ) به علامت سکون (ـْ) اشاره می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشاره ما جمع‌خوانی کنند و این کار را دو سه بار تکرار می‌کنیم سپس حرکت (ـِ) را روبه‌روی آن قرار می‌دهیم و یک (ـِ) دیگر کنار آن قرار می‌دهیم تا شکل تنوین (ـِ) ایجاد شود و این توضیح را به دانش‌آموزان می‌دهیم که (ـِ) دوم به نمایندگی نون ساکن آمده است و به همان شکل (ـِ ن) خوانده می‌شود و با اشاره صحیح از آنها می‌خواهیم هر دو شکل را جمع‌خوانی کنند. باید توجه داشت که هنگام خواندن تنوین توسط دانش‌آموزان، صدای نون شنیده شود که با حرکت کسره اشتباه نشود.

چند نکته

— بهتر است تنوین کسره را ابتدا هنگام آموزش سوره فلق و در عبارت سوم (در دکه‌ی غاسِقِ) توضیح داد و بعد به جدول ترکیب حروف با تنوین کسره مراجعه کرد و آن را تعمیم داد.
— در آموزش قواعد روخوانی دو نکته را بایستی مد نظر قرار داد؛ یکی اینکه قاعده را در حین آموزش روخوانی و هر جا به آن قاعده رسیدیم توضیح دهیم. دوم اینکه از قاعده‌محوری پرهیز کرد و آموزش قواعد را خیلی کوتاه و گذرا آموزش داد و بیشترین زمان را صرف خواندن دانش‌آموزان کرد.

۴ آموزش ترکیب‌ها و عبارات از روی لوحه

پس از نصب لوحه از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشاره ما به صورت جمعی بخش‌خوانی کنند. این دو صفحه را به همین صورت بخش‌خوانی می‌کنند.

تذکر

حروف دارای تنوین، جزو اشارات ثابت هستند. بنابراین، در اشاره، به حروف کاری نداریم و فقط به تنوین اشاره می‌کنیم.

۵ خواندن دانش‌آموزان از روی کتاب

تذکر

گاهی دانش‌آموزان کلمه «ما» در آیه دوم سوره فلق را مشدّد و به صورت «شَرِّ مَا» می‌خوانند با نشان دادن «ما» و تشدید نداشتن آن، رفع اشکال می‌کنیم. گاهی در آیه چهارم تشدید «ن» را در عبارت «شَرِّ النَّفَّاثَاتِ» تلفظ نمی‌کنند که با نشان دادن تشدید «ن» و بخش‌خوانی دانش‌آموزان این اشکال را برطرف می‌کنیم.

۶ شنیدن قرائت سورة فلق و خواندن به همراه آن و خط بردن از روی کتاب

۷ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن سورة فلق در خانه تشویق می‌کنیم.

..... جلسه دوم

۱ انس با قرآن

امام علی علیه السلام می‌فرماید :

إِنَّ الْوَعْظَ الَّذِي لَا يُمَجِّهُ سَمْعٌ وَلَا يَعْدِلُهُ نَفْعٌ مَا سَكَتَ عَنْهُ لِسَانُ الْقَوْلِ وَ نَطَقَ بِهِ لِسَانُ الْعَقْلِ

«تمیمی آمدی، ۱۴۱۰: ۲۳۱»

قطعاً پندی که هیچ گوش‌ی آن را رد نکند و هیچ سودی با آن برابری نکند، پندی است که زبان گفتار از آن خاموش باشد و زبان کردار بدان گویا گردد.

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورة... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ پرسش از تکلیف جلسه قبل

۳ بخش صوت سورة فلق و همخوانی دانش‌آموزان با آن

■ تذکر

در آموزش قرآن دوره ابتدایی، بخش قرائت صوتی همیشه پس از روخوانی خود دانش‌آموزان می‌باشد؛ یعنی بخش قرائت صوتی در پایان همان جلسه یا در ابتدای جلسه بعد صورت می‌گیرد. بنابراین، همواره شیوه دیداری بر شیوه شنیداری در آموزش ما مقدم است.

۴ آموزش کلمات و عبارات قرآنی از روی لوحه

۵ خواندن از روی کتاب

■ تذکر

— در آموزش لوحه، دانش‌آموزان با اشاره صحیح ما بخش‌خوانی می‌کنند و در خواندن از روی کتاب شمرده می‌خوانند.

— در بخش خوانی از روی لوحه وقف نداریم، ولی در شمرده خوانی از روی کتاب دانش آموزان در پایان عبارات وقف می کنند.

۶ آموزش پیام قرآنی

■ پیشنهاد تدریس

پیام قرآنی به همراه معنی آن توسط یکی از دانش آموزان خوانده شود.
به مفاهیم و آیاتی که در هفته های گذشته در درس های قبل خواندیم اشاره می کنیم، خداوند بخشنده است، مهربان است، نعمت های بیشماری را به ما بخشیده است که از شمارش آن ناتوان هستیم.
به عبارت نعمت و الله اشاره کنیم و معنی آن را جهت تأکید بیشتر بیان کنیم.
از دانش آموزان بخواهیم در داخل دفتر خودشان یک جدول بکشند و به هر مقدار که می توانند نعمت های خداوند را نام ببرند و بنویسند. همانند

به نام خداوند بخشنده مهربان		
نعمت هایی که خدا در بدن قرار داده است	نعمت هایی که خدا در زمین قرار داده است	نعمت هایی که خدا در آسمان قرار داده است
ای خدای مهربان از تو متشکرم که به ما این همه نعمت بخشیده ای		

۷ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش آموزان را به خواندن عبارات و پیام قرآنی این جلسه در خانه تشویق می کنیم.

۱/ انس با قرآن

امام صادق علیه السلام می فرماید :

«كونُوا دُعَاةَ لِلنَّاسِ بِغَيْرِ السِّتِّكُمْ، لِيَرَوْا مِنْكُمْ الْوَرَعَ وَالْاجْتِهَادَ وَالصَّلَاةَ وَالْخَيْرَ، فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ»

«کلینی، ۱۴۰۷، ج ۲: ۷۸»

با غیر زبان خویش مردم را دعوت کنید، تا ببینند که شما خود اهل پرهیزکاری و تلاش و نماز و کار خیر هستید؛ دعوت واقعی این است.

دانش آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲/ پرسش از تکلیف جلسه قبل

۳/ آموزش نماد تنوین ضمه (ـُ)

برای آموزش این نماد مانند آموزش تنوین کسر (ـِ) در جلسه اول همین درس عمل می کنیم و این توضیح را به دانش آموزان می دهیم که یک (ـُ) دیگر به نمایندگی نون ساکن به صورت وارونه روی (ـُ) قرار می گیرد.

۴/ آموزش ترکیبها و عبارات قرآنی

از روی لوحه

۵/ خواندن از روی کتاب

۶/ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش آموزان را به خواندن عبارات قرآنی در خانه تشویق می کنیم.

بخش بخش بخوانید.

کتاب خیر عباد مبارک

۱. هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ
۲. وَ إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ
۳. وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
۴. تَنْصُرُ مِنَ اللَّهِ وَ قُتِبَ قَرِيبٌ
۵. مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

از روی کتاب خود، بخوانید.

انس با قرآن در خانه

این عبارت قرآنی را بخوان و زیر کلمات دارای تنوین... معطی بکن.

فِيهَا فَالِقَةُ نَجْمٌ وَ نُجْلٌ وَ رُفَّانٌ

۱/ انس با قرآن

ما همواره باید خود را تحت هدایت و تربیت الهی قرار دهیم و در غیر این صورت، خویشتن را در مسیر ورود به عرصه هلاکت خواهیم یافت؛ چرا که امام سجاد علیه السلام می فرماید:

«هَلَكَ مَنْ لَيْسَ لَهُ حَكِيمٌ يُرْشِدُهُ...»

«مجلسی، ۱۴۰۳: ۱۵۹»

دانش آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم، کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲/ پرسش از تکلیف جلسه قبل

۳/ آموزش نماد تنوین فتحه (ـِ)

برای آموزش این نماد نیز همانند آموزش تنوین (ـَ) و (ـُ) در جلسات اول و سوم همین درس عمل می کنیم.

نکته

این توضیح را به دانش آموزان می دهیم که پس از تنوین (ـِ) یک «الف» می آید که ناخواناست. البته اگر تنوین روی «ة» یا «ة» قرار گیرد پس از آن «الف» نمی آید.

۴/ آموزش ترکیبها و عبارات قرآنی از روی لوحه

۵/ خواندن دانش آموزان از روی کتاب

نکته

در اینجا دانش آموزان به صورت غیر مستقیم با وقف بر تنوین (ـِ) در آخر عبارات آشنا می شوند.

۶/ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش آموزان را به خواندن عبارت قرآنی در خانه تشویق می کنیم.

■ یادآوری ۱

ـ اهداف

- ۱ ■ تقویت حفظ سوره‌های آموخته شده
- ۲ ■ توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای تنوین
- ۳ ■ شناخت مصداق‌های جدیدی از پیام‌های قرآنی.

■ روش انجام و بررسی فعالیت‌ها

- ۱ ■ انجام هر فعالیت به صورت انفرادی، توسط دانش‌آموزان
- ۲ ■ گفت‌وگوی اعضای گروه با یکدیگر درباره فعالیت‌های انجام شده
- ۳ ■ ارائه نتیجه فعالیت‌ها به کلاس و بررسی و ارزشیابی توسط ما.

چند نکته

- ـ فعالیت‌های «یادآوری» در این جلسه آموزشی در کلاس با نظارت ما انجام می‌شود.
- ـ در هر فعالیت ابتدا سه مرحله اشاره شده فوق انجام می‌شود. سپس دانش‌آموزان به انجام فعالیت‌های بعدی می‌پردازند.

■ تذکر

یادآوری ۲ نیز به همین صورت آموزش داده می‌شود.

سورة توحيد؛ هـ، و، هـ

اهداف

- ۱ توانایی خواندن سورة توحيد و عبارات قرآنی درس
- ۲ علاقه و زیبا خواندن سورة توحيد
- ۳ آشنایی با نماد واو و یاء کوچک
- ۴ توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای واو و یاء کوچک
- ۵ آشنایی با پیام قرآنی درباره نماز
- ۶ آشنایی با معنای کلمه «ذکر».

جلسه اول

۱ انس با قرآن

دانش آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات ... از سورة ... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ آموزش سورة توحيد از روی لوحه

پس از نصب لوحه، از دانش آموزان می‌خواهیم با اشاره ما، از روی لوحه به صورت جمعی بخش خوانی کنند و هنگامی که در سطر آخر به کلمه «لَهُ» رسیدیم این گونه به آموزش نماد «هـ» و «و» می‌پردازیم. دو کلمه فارسی مانند «آهو» و «ماهی» را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش آموزان می‌خواهیم آنها را بخوانند. سپس «هو» و «هی» را نوشته و باز هم با اشاره از دانش آموزان می‌خواهیم این دو را بخوانند و پس از آن در مقابل «هو» شکل «هـ» و در مقابل «هی» شکل «هـ» را می‌نویسیم.

توضیح می‌دهیم که کلمات قرآنی «هو» و «هی» به این دو شکل هم نوشته می‌شوند. سپس با اشاره متحرک ما از آنها می‌خواهیم این دو شکل را نیز بخوانند و بعد شکل «هـ» و «و» را نیز در جلوی هر کدام می‌نویسیم و می‌گوییم این‌ها هم شکل‌های دیگری از «هو» و «هی» هستند و پس از آن به ادامه بخش خوانی درس در سطر آخر می‌پردازیم. همچنین می‌توانیم برای آموزش «هو» از شکل صدای «آ» و تبدیل آن به الف کوچک (همان‌طور که در جلسه دوم درس اول توضیح داده شد) استفاده کنیم و با این پرسش از دانش آموزان

کد فیلم ۶۰
تدریس نماد و قاعده‌ی
ضمیر هو و هی

که آیا وقتی «ا» را کوچک می‌نویسیم صدای آن تغییر می‌کند؟
این مطلب را بیان کنیم که در این موارد نیز اگر «و» کوچک شود صدای آن تغییر نمی‌کند.

نکته

اگر دانش‌آموزان در این موارد «و» را به شکل «ئ» خوانند با این پرسش که «ئ» کجای حرف قرار می‌گیرد؟ توضیح دهیم که بله، وقتی بالای حرف قرار گیرد صدای «ئ» و زمانی که کنار و زیر حرف «ه» یا «ه» قرار گیرد صدای «و» می‌دهد.

تذکر

شکل‌های «ه»، «ه»، «ه»، «ه» و «ه» جزو اشارات متحرک‌اند.

۳ خواندن از روی کتاب

از آنجا که معمولاً دانش‌آموزان از قبل سورة توحید را از حفظ آموخته‌اند، ممکن است برخی از اشکالات زیر پیش آید:

— «لَمْ يَلِدْ» را «لَمْ يَلِدْ» بخواند
— «كُفُّوا أَعْدًا» را «كُفُّفَ أَعْدًا» بخواند.

در این صورت با نشان دادن حرف، مقایسه شکل غلط با صحیح و یا صداکشی، رفع اشکال می‌کنیم.

۴ بخش کردن قرائت

سورة توحید

۵ آموزش عبارات قرآنی

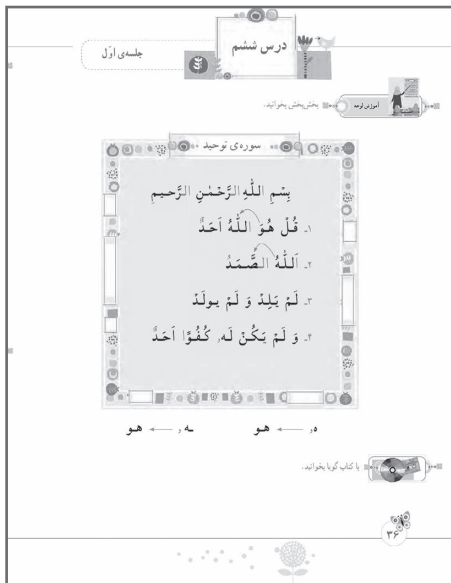
از روی لوحه

۶ خواندن از روی کتاب

۷ پیام قرآنی

کد فیلم ۶۱
نماد و قاعده‌ی ضمیر
هو و هی

■ پیشنهاد تدریس

پیام قرآنی به همراه معنی آن توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود.

صوت اذان را پخش کنیم یا از یکی از دانش‌آموزان بخواهیم که اذان بگوید. در درس‌های گذشته خواندیم که محسن یعنی نیکوکاری و یکی از بهترین کارهای خوب نماز است (حی علی خیر العمل)

هم‌خانواده عبارت «ذکر» = تذکر، ذاکر به معنی یاد، یادآوری از گنجینه لغات دانش‌آموزان در این رابطه استفاده می‌کنیم.

از پیام‌ها و عبارات قرآنی درس‌ها گذشته استفاده می‌کنیم و یادآوری کنیم. به نعمت‌های خداوند و... اهمیت این موضوع که با توجه به این همه مهربانی و بخشندگی خداوند خوب است که ما هم به یاد او باشیم چرا که او همیشه به یاد ما است.

چگونه می‌توانیم به یاد خداوند باشیم؟

– کارهای خوب انجام دهیم

– قرآن بخوانیم

– نماز بخوانیم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا تصویر نماز خواندن خودشان را به همراه والدین به کلاس بیاورند. خاطره آن روز را برای بچه‌های کلاس تعریف کنند و اینکه چه کارهایی انجام دادند و چه حسی داشتند؟

تصاویر مربوط به نماز جماعت داخل مساجد و... را تهیه کنیم و به کلاس بیاوریم. در مورد هر کدام از این تصاویر نیز می‌توانیم با دانش‌آموزان صحبت کنیم و اینکه چه کسانی تجربه نماز خواندن در مسجد و اماکن متبرکه را داشتند؟

▲ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم. مانند دروس قبل تدریس شود.

سوره نصر؛ همزه (ء)، فتح مکه

اهداف

- ۱ توانایی خواندن سوره نصر و عبارات قرآنی درس
- ۲ شناخت حرف همزه (ء) و توانایی خواندن ترکیب آن با حرکت‌های کوتاه و تنوین
- ۳ آشنایی با پیام قرآنی درباره شکرگزاری
- ۴ آشنایی با داستان فتح مکه
- ۵ علاقه به خواندن زیبای سوره نصر
- ۶ آشنایی با معنای کلمه «رزق».

جلسه اول

۱ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ پرسش از تکلیف جلسه قبل

۳ آموزش سوره نصر از روی لوحه

در دومین کلمه از آیه اول این سوره (جاء) به نماد جدید همزه می‌رسیم. این نماد را به روش زیر تدریس می‌کنیم:

ابتدا چند کلمه مانند علی، معصومه، جمع و شروع را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات را بخوانند. سپس حرف «ع» (عین آخر تنها) را می‌نویسیم و سپس از پایین شروع به پاک کردن آن می‌کنیم تا تقریباً به شکل همزه «ء» درآید. توضیح می‌دهیم که نام این شکل همزه است و صدای آن تقریباً شبیه حرف «ع» است و پس از آن حرف همزه را با حرکات «تَ ـ ُ ـ ِ» علامت سکون «(ـْ)» و صداهای «ا، ی، و» ترکیب کرده و با اشاره صحیح از دانش‌آموزان می‌خواهیم آنها را دسته‌جمعی بخوانند و پس از آموزش این نماد، بخش خوانی کلمات و عبارات را تا پایان سوره ادامه می‌دهیم.

کد فیلم ۶۲
تدریس و نماد قاعده
همزه

■ تذکر

در صورت لزوم می‌توانیم بخش‌های دارای اتصال یا تشدید مانند «فَسَبِّحْ» و «وَاسْتَغْفِرْهُ» را دو یا سه بار نشان دهیم تا دانش‌آموزان این کلمات را با دقت بیشتری بخوانند.

۴ خواندن سوره نصر از روی کتاب

■ تذکر

ممکن است هنگام تدریس و تمرین سوره نصر، دانش‌آموزان برخی از کلمات را صحیح نخوانند. اهم این مشکلات به شرح زیر است که در صورت بروز، به شیوه بیان شده این اشکالات را برطرف می‌کنیم.

— تبدیل «و» به «ف» و مشدد خواندن «ف» در کلمه «أَفْوَاجًا» که با پخش کردن و کشیدن صدا رفع می‌شود.

— عدم تلفظ «ح» در دو کلمه «وَالْفَتْح» و «فَسَبِّحْ» که با صداکشی و تأکید بر تلفظ «ح» رفع اشکال می‌شود.

— عدم تلفظ «ه» در «وَاسْتَغْفِرْهُ» در حالت وقف، که با صداکشی و تأکید بر تلفظ «ه» رفع می‌شود.

۵ پخش فایل صوتی سوره نصر

۶ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

..... جلسه دوم، سوم و چهارم

۱ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! من امروز موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ پرسش از تکلیف جلسه قبل

۳ جمع‌خوانی سوره نصر

۴ آموزش کلمات و عبارات از روی لوحه

۵ خواندن از روی کتاب

۶ پیام قرآنی

■ پیشنهاد تدریس

پیام قرآنی به همراه معنی توسط دانش‌آموزان کلاس خوانده شود همانند جلسه‌های گذشته به معنی کلمه مورد نظر پردازیم.

از دانش‌آموزان بخواهیم که به این تصویر خوب نگاه کنند و به غذایی که در داخل سفره است دقت کنند. چه چیزهایی می‌بینند نام ببرند و در جدول بنویسند.

در ابتدای غذا خوردن می‌گوییم : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ	
داخل سفره چه چیزهایی وجود دارد	آب یا دوغ، نان، برنج، سبزی خوردن و ...
در پایان غذا خوردن می‌گوییم	اَلْحَمْدُ لِلَّهِ

خوب است که آداب غذا خوردن را نیز به صورت مستقیم به دانش‌آموزان آموزش بدهیم. و در پایان غذا خوردن عبارت تشکر یا اَلْحَمْدُ لِلَّهِ را به آنها یاد بدهیم.

بعد از آنکه از خداوند مهربان تشکر کردند خوب است که از بچه‌ها بخواهیم از کسی که غذا را آماده کرده است (مادر) نیز تشکر کنند.

خوب نگاه کردن به محیط پیرامون خودشان را به آنها یاد بدهیم، چه چیزهایی وجود دارد و چگونه و درست از آنها استفاده کنیم.

۷ انس با قرآن در خانه

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

سوره کوثر؛ پایه همزه (ئ)

اهداف

۱. توانایی خواندن سوره کوثر و عبارات قرآنی درس
۲. توانایی خواندن کلمات دارای همزه به شکل «ئ»
۳. آشنایی با این پیام قرآنی که باید از خداوند و پدر و مادر خود تشکر کنیم.
۴. آشنایی با داستان کودک خداپرست
۵. علاقه به خواندن زیبای سوره کوثر.

جلسه اول

۱/ انس با قرآن

دانش آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲/ پرسش از تکلیف جلسه قبل

۳/ آموزش سوره کوثر از روی لوحه

در آخرین آیه از این سوره، دانش آموزان را با شکل دیگری از همزه در کلمه «شائِئِکَ» آشنا می کنیم. همان طور که می دانیم همزه (ء) یکی از حروف الفبا است؛ مانند همه حروف با حرکات ترکیب و خوانده می شود، ولی همیشه به تنهایی نمی آید و در این درس در کلمه «شائِئِکَ» روی دندان آمده است. برای آموزش پایه همزه می توانیم از یک مثال عینی استفاده کنیم، به این ترتیب که یک صندلی را جلوی کلاس به دانش آموزان نشان می دهیم و به آنها می گوییم چه چیزی می بینید؟ می گویند صندلی، سپس روی صندلی می نشینیم و از آنها می پرسیم حالا چه کسی را می بینید؟ پاسخ می دهند معلم را می بینیم و از همین مثال عینی استفاده می کنیم و توضیح می دهیم که بچه ها! هر وقت همزه هم روی یک صندلی، یا پایه ای قرار گیرد، دیگر صندلی را نمی بینیم و فقط همزه را می بینیم و در ادامه حرکات «ئِ — ئُ» را با این شکل از همزه ترکیب می کنیم و روی تابلو می نویسیم و باز به همان مثال نشستن روی صندلی برمی گردیم. به این ترتیب که روی برگه کاغذ یکی از حرکات «ئِ — ئُ» را می نویسیم و در حالی که روی صندلی

نشسته‌ایم برگه را بالا برده و به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و از آنها می‌خواهیم آن را بخوانند و از همین مورد نیز استفاده کرده و این نکته را بیان می‌کنیم که همان‌طور که شما این بار فقط به نوشته روی برگه توجه کردید، هنگامی که روی همزه یکی از حرکات «اَ اِ اُ» یا تنوین‌های آن قرار گیرد، فقط آن حرکت یا تنوین را می‌بینیم و می‌خوانیم. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشاره ما، ترکیب این شکل همزه را با حرکات و صداها بخوانند.

— اَ اِ اُ

— اَ اِ اُ اَ اِ اُ

— اَ اِ اُ اَ اِ اُ

پس از آموزش نماد جدید همزه، تدریس آیه آخر سوره کوثر را ادامه می‌دهیم تا دانش‌آموزان این آیه را نیز به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند.

۴ خواندن از روی کتاب

■ تذکر

ممکن است دانش‌آموزان «کوثر» را «کُوثر» بخوانند و به حرکت فتحه روی حرف «ک» توجه نکنند. برای رفع این اشکال، توجه آنها را به حرکت فتحه جلب می‌کنیم. تلفظ این فتحه با ترکیب واو ساکن «وُ» موجب صحیح‌خوانی این کلمه می‌شود. ضمناً ترکیب فتحه، قبل از واو ساکن به صورت نرم تلفظ می‌شود.

۵ بخش قرائت سوره کوثر

۶ آموزش لوحه کلمات و عبارات قرآنی

۷ خواندن کلمات و عبارات قرآنی از روی کتاب

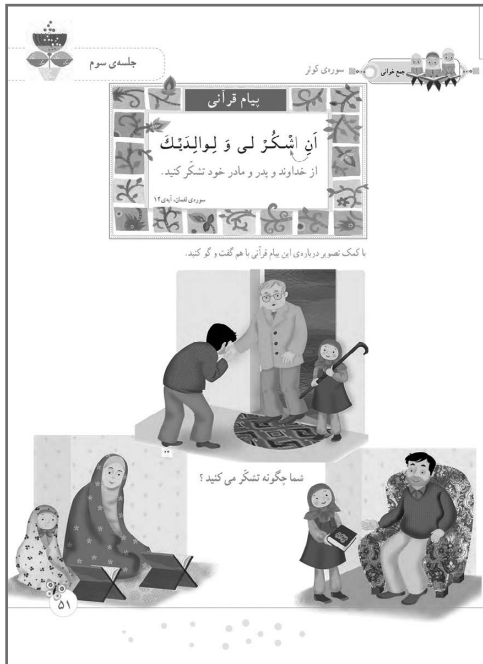
۸ پیام قرآنی

■ پیشنهاد تدریس

بعد از آنکه پیام قرآنی توسط دانش‌آموزان خوانده شد به موارد زیر می‌پردازیم.
بچه‌ها یادتان هست که هنگام غذا خوردن چه کارهایی انجام دادیم؟ از خداوند مهربان تشکر کردیم به خاطر غذاهای خوب و خوشمزه‌ای که به ما داده است و همچنین از مادر و پدر نیز تشکر کردیم که این غذای خوب و مقوی را برای ما درست کرده‌اند.

از تصاویر این قسمت استفاده می‌کنیم، ما چگونه می‌توانیم از خدا، پدر و مادرمان تشکر کنیم؟ تصاویر را خوب می‌بینیم و درمورد آن با دانش‌آموزان گفت و گو می‌کنیم.

تصاویری که دانش‌آموزان هنگام نماز خواندن کنار اولیاء خودشان در هفته‌های گذشته گرفته‌اند را

نیز می‌توانیم مجدد در این جا استفاده کنیم و همچنین از بچه‌ها می‌خواهیم که دست پدر یا مادر و بزرگتر خودشان را که حق به گردن آنها دارند را ببوسند و عکس العمل بزرگترهای خودشان را نسبت به این کارشان را در کلاس بیان کنند.

گفتن عبارت تشکر و تشکر کردن چه حسی به شما می‌دهد؟

زمانی که شما تشکر می‌کنید چه حس خوبی به دیگران و اطرافیان مخصوصاً پدر و مادر می‌دهید؟ آنها شما را چگونه تصور می‌کنند؟ می‌توانیم از این سؤالات در کلاس استفاده کنیم و اثرات روحی و روانی این عمل را در دانش‌آموزان نهادینه کنیم.

از مفاهیم عبارات قرآنی صفحه‌های بعدی که تثبیت کننده است نیز می‌توانیم استفاده کنیم. خداوند به نعمت و روزی کسانی که شکر می‌کنند اضافه می‌کند و....

در کلاس این سؤالات را می‌توانیم مطرح کنیم.

– چرا باید از خداوند سپاسگزاری کنیم؟

– چرا از پدر و مادر باید تشکر کرد؟

– چگونه می‌توان از خداوند تشکر کرد؟

– چگونه می‌توان از پدر و مادر تشکر کرد؟

پاسخ به این سؤالات هدف تدبیر در آیات و پیام قرآنی را محقق خواهد کرد.

زمانی که ما نوزاد یا کوچک بودیم این پدر و مادر است که از ما نگهداری می‌کنند. خوب است که دانش‌آموزان عکس نوزادی و زمانی که خیلی کوچک بودند را به کلاس بیاورند. این نوع فعالیت‌ها با هدایت معلم در راستای پیام قرآنی درس بسیار مفید خواهد بود.

۹/ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم. جلسه دوم، سوم و چهارم مانند درس قبل تدریس شود.

اهداف

- ۱ توانایی خواندن سوره عصر و عبارات قرآنی درس
- ۲ علاقه به خواندن زیبای سوره عصر
- ۳ آشنایی با این پیام قرآنی درباره انجام کارهای خوب
- ۴ آشنایی با داستان نخلستان بر دوش.

جلسه اول

۱ انس با قرآن

دانش آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ پرسش از تکلیف جلسه قبل

۳ آموزش سوره عصر از روی کتاب

۴ خواندن سوره عصر از روی کتاب

برخی از اشکالات شایع در خواندن سوره عصر عبارت‌اند از :
تبدیل عبارت «إِلَّا الَّذِينَ» به «إِنَّ الَّذِينَ» که این اشکال را با نشان دادن «له» و صداکشی رفع اشکال می‌کنیم.

عدم تلفظ تشدید در عبارات «وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» برای رفع این اشکال، با اشاره متحرک از ضمه حرف لام به تشدید حرف صاد، از دانش آموزان می‌خواهیم به این اتصال توجه کرده و تشدید را محکم بخوانند.
تلفظ «صَوُّ» به صورت «صُو» در کلمه «تَوَاصَوْا»، که این اشکال را با نشان دادن فتحه صاد و تأکید بر آن اصلاح می‌کنیم.

۵ بخش قرائت سوره عصر

۶ خواندن کلمات و عبارات قرآنی از روی کتاب

۷ پیام قرآنی

کد فیلم ۶۳
آموزش نحوه اتصال به
کلمه بعدی

در این پیام قرآنی نیز همانند سایر پیامهای گذشته ابتدا از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آیه را به همراه معنی آن بخوانند. خوب است تا آدرس آیه را نیز یاد بگیرند. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا کلمات آشنا را بیان کنند. در این پیام عبارت «عمل» آشنا است. یعنی کار، صالح نیز به معنی خوب است. به کمک تصاویر نمونه‌ایی از کارهای خوب آمده است که توسط دانش‌آموزان در مورد آن گفت و گو خواهد شد در این فرایند دانش‌آموزان به نمونه‌های بیشتری از کارهای خوب اشاره خواهند کرد.

۸ انس با قرآن در خانه

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم. جلسه دوم، سوم و چهارم مانند دروس قبل تدریس شود.

سورة فیل؛ أ (پایه همزه الف)

اهداف

- ۱ توانایی خواندن سورة فیل و سورة ماعون و عبارات قرآنی درس
- ۲ علاقه به خواندن زیبای سورة فیل و سورة ماعون
- ۳ توانایی خواندن کلمات دارای حرف همزه «أ»
- ۴ آشنایی با داستان اصحاب فیل.

جلسه اول

۱ انس با قرآن

دانش آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورة... را خواندم. کدامیک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ پرسش از تکلیف جلسه قبل

۳ آموزش سورة فیل از روی لوحه

پس از نصب لوحه از دانش آموزان می خواهیم همراه با اشاره ما، به صورت دسته جمعی بخش خوانی کنند و در لابه لای بخش خوانی دانش آموزان، از چند نفر از آنها می خواهیم با اشاره ما، به صورت انفرادی بخش بخش بخوانند. این کار را ادامه می دهیم تا در سطر آخر به نماد جدید همزه (أ) می رسیم و این نماد را نیز مشابه نماد «ث» که در جلسه اول درس هشتم به توضیح آن پرداختیم، تدریس می کنیم.

۴ خواندن سورة فیل از روی کتاب

برخی از اشکالات رایج در خواندن سورة فیل عبارت است از :

— نخواندن تشدید در کلمه «سَجِيل»

— نخواندن تنوین در کلمات «طَيْرًا» و «يَجَارَةُ»؛

این اشکالات را با نشان دادن تشدید، تنوین و صداکشی و تأکید به دانش آموزان رفع می کنیم.

۵ بخش قرائت سورة فیل

۶ انس با قرآن در خانه.

تذکر

جلسه دوم، سوم و چهارم مانند دروس قبل تدریس شود.

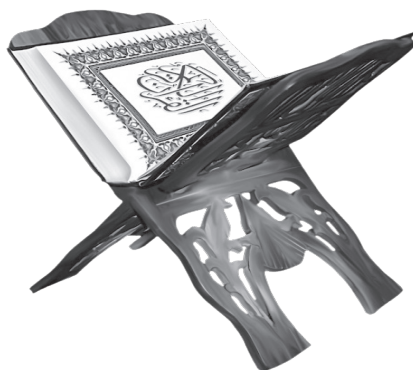
جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایه دوم دوره ابتدایی - سال تحصیلی ۹۹-۱۴۰۰

سطوح عملکرد					
کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح ^۱ و شمرده می‌خواند.	خیلی خوب	خواندن صحیح و شمرده کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	کلیه دروس	مهارت روخوانی کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	روخوانی
بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.	خوب				
برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.	قابل قبول	خواندن کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.	کلیه دروس	مهارت روان خوانی سوره‌های کتاب درسی	قرائت
با کمک معلم کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.	نیازمند آموزش				
سوره‌های کتاب درسی را روان و آهنگین می‌خواند. حداقل دو سوره دلخواه را از حفظ بخواند.	خیلی خوب	خواندن سوره‌های کتاب درسی به صورت روان و معمولی و حفظ سوره	۴-۱۷	مهارت قرائت	خاندن
سوره‌های کتاب درسی را روان و تقریباً آهنگین می‌خواند. حداقل یک سوره دلخواه را از حفظ می‌خواند.	خوب				
سوره‌های کتاب درسی را روان و معمولی می‌خواند. حداقل یک سوره دلخواه را از حفظ می‌خواند.	قابل قبول	نیازمند آموزش			
در خواندن سوره‌ها از روی کتاب، به صورت روان و معمولی، به راهنمایی معلم نیاز دارد.	نیازمند آموزش				

۱- صحیح خوانی یعنی خواندن کلمات، عبارات و آیات قرآن کریم با رعایت عملی قواعد خواندن قرآن. تذکر: تعریف و بیان قواعد روخوانی در ارزیابی مورد نظر نیست، بلکه کاربرد و رعایت عملی آنها کافی است.

ادامه جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایه دوم دوره ابتدایی - سال تحصیلی ۹۹-۴۰۰

سطوح عملکرد				
خیلی خوب	آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	خیلی خوب	آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	خیلی خوب
خوب	پیشتر آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	خوب	پیشتر آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	خوب
قابل قبول	برخی از آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	قابل قبول	برخی از آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	قابل قبول
نیازمند آموزش	در رعایت آداب اولیه خواندن قرآن پیوسته به یادآوری معلم نیاز دارد.	نیازمند آموزش	در رعایت آداب اولیه خواندن قرآن پیوسته به یادآوری معلم نیاز دارد.	نیازمند آموزش
خیلی خوب	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با توضیحات کافی مفاهیم و مضامین آن را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.	خیلی خوب	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با توضیحات کافی مفاهیم و مضامین آن را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.	خیلی خوب
خوب	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و می‌تواند برخی از مفاهیم و مضامین آن را با زبان کودکانه بازگو کند.	خوب	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و می‌تواند برخی از مفاهیم و مضامین آن را با زبان کودکانه بازگو کند.	خوب
قابل قبول	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و می‌تواند با راهنمایی معلم، مفاهیم و مضامین آن را با زبان کودکانه بازگو کند.	قابل قبول	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و می‌تواند با راهنمایی معلم، مفاهیم و مضامین آن را با زبان کودکانه بازگو کند.	قابل قبول
نیازمند آموزش	متن و ترجمه پیام‌های قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و در بیان مفهوم و مضامین آن پیوسته به کمک معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش	متن و ترجمه پیام‌های قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و در بیان مفهوم و مضامین آن پیوسته به کمک معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش
خیلی خوب	داستان‌های کتاب را با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.	خیلی خوب	داستان‌های کتاب را با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.	خیلی خوب
خوب	داستان‌های کتاب را به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.	خوب	داستان‌های کتاب را به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.	خوب
قابل قبول	داستان‌های کتاب را با کمک تصاویر پیوسته به راهنمایی معلم نیازمند است.	قابل قبول	داستان‌های کتاب را با کمک تصاویر پیوسته به راهنمایی معلم نیازمند است.	قابل قبول
نیازمند آموزش	در بیان داستان‌های کتاب به کمک تصاویر پیوسته به راهنمایی معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش	در بیان داستان‌های کتاب به کمک تصاویر پیوسته به راهنمایی معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش
تسهیل‌های تحقق	تعداد دروس	اهداف کلی	عناوین کارنامه	
- رعایت آداب خواندن قرآن کریم	کلیه دروس	عمل به آداب خواندن قرآن کریم	آداب خواندن قرآن	آموزه‌های قرآنی
- خواندن متن پیام و ترجمه آن از روی کتاب درسی و بیان مصادیق پیام	۱۷-۴	درک پیام‌های قرآنی	پیام قرآنی	آموزه‌های قرآنی
- بیان داستان‌های کتاب درسی به زبان ساده	۸، ۱۰، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۷	آشنایی با داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	آموزه‌های قرآنی

قرآن در تابستان (پایه دوم ابتدایی)

کد فیلم ۶۴
روش تدریس درس
یازدهم/ سوره ی
کافرون

کد فیلم ۶۵
روش تدریس درس
یازدهم قسمت دوم

کد فیلم ۶۶
ادامه روش تدریس
درس یازدهم/ پیام
قرآنی و ...

کد فیلم ۶۷
روش تدریس درس
دوازدهم/ سوره ی
انشراح

کد فیلم ۶۸
روش تدریس درس
دوازدهم/ سوره تین

کد فیلم ۶۹
قرآن در تابستان
سوره ی قریش

کد فیلم ۷۰
قرآن در تابستان سوره
همزه

کد فیلم ۷۱
قرآن در تابستان سوره
ضحی

کد فیلم ۷۲
قرآن در تابستان سوره
تکائر

کد فیلم ۷۳
قرآن در تابستان سوره
قارعه

کد فیلم ۷۴
قرآن در تابستان
سوره یثینه

کد فیلم ۷۵
قرآن در تابستان سوره
شمس

کد فیلم ۷۶
قرآن در تابستان
سوره لیل

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

اهداف آموزش قرآن در پایه سوم ابتدایی

- ۱ به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان دهد.
- ۲ به زیبا خواندن سوره‌های کتاب علاقه مند است.
- ۳ با چگونگی وقف در آخر آیات و عبارات قرآنی آشنا می‌شود.
- ۴ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۵ با مفاهیم ساده پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۶ معنای برخی از کلمات آشنا و ساده قرآنی را می‌داند.
- ۷ نشانه‌ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می‌شناسد.
- ۸ سوره‌های کوتاه کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۹ عبارات قرآنی کتاب را به صورت ساده و شمرده می‌خواند.
- ۱۰ می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی را به زبان ساده بیان کند.

کد فیلم ۷۷
مبانی و کلیات آموزش
قرآن سوم ابتدایی / فیلم

* طبق مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب، توسط آموزگار پایه و در طی سه جلسه در

هفته تدریس می‌شود.

کد فیلم ۷۸
مبانی و کلیات کتاب
قرآن سوم ابتدایی
روش تدریس فصل
اول / صوتی

اهداف

کد فیلم ۷۹
آموزش یک نماز دو
رگتی

- ۱ توانایی خواندن عبارات اذان، اقامه و اذکار نماز
 - ۲ آشنایی با معنای عبارات اذان، اقامه و اذکار نماز
 - ۳ آشنایی با پیام قرآن درباره صلوات فرستاده بر پیامبر ﷺ
 - ۴ علاقه به خواندن صحیح و زیبای نماز.
- این فصل را در مهرماه به مدت هشت جلسه (هفته‌ای دو جلسه) تدریس می‌کنیم.

در آموزش نماز بایستی سه اصل را مورد توجه قرار دهیم: اصل صحت، اصل تمرین و تدریج و اصل عدم سخت‌گیری. بنابراین، آنچه به دانش‌آموزان انتقال می‌دهیم باید صحیح باشد و هنگام خواندن کلمات و عبارات نماز توسط دانش‌آموزان با دقت اشکالات آنها را شناسایی کنیم و در صدد رفع آن برآییم. همچنین توانایی خواندن عبارات و اذکار نماز ماهیت مهارتی داشته و به زمان نیاز دارد، به همین دلیل سعی کنیم این مهارت را به دور از سخت‌گیری و به تدریج طی سال تحصیلی در دانش‌آموزان به وجود آوریم.

کد فیلم ۸۱
آموزش اذان

کد فیلم ۸۲
ادامه آموزش اذان

جلسه اول و دوم

۱ آموزش عبارات اذان و اقامه

در این جلسه، پس از گفت‌وگو درباره اهمیت نماز و پرسش و پاسخ درباره نحوه و زمان گفتن اذان، لوحه عبارات اذان و اقامه را در جای مناسب و در معرض دید دانش‌آموزان نصب می‌کنیم. سپس با اشاره به بخش‌های کلمات هر سطر، از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند. بهتر است پس از جمع‌خوانی دانش‌آموزان از چند نفر بخواهیم به صورت انفرادی با اشاره ما بخش‌خوانی کنند.

در آموزش عبارات به وسیله لوحه چند نکته را بایستی رعایت کنیم. اولین نکته، رعایت اشارات ثابت و متحرک است که در مقدمه همین کتاب به طور مفصل به آن پرداخته شده است.

دومین نکته، مکث قابل توجه در بین بخش‌هاست. مکث قابل توجه در حقیقت فوت کوزه‌گری کار با لوحه است و برای محقق شدن این امر می‌توانیم پس از اشاره هر بخش، با گفته واژه‌هایی چون: آفرین، احسنت، بارک‌الله و... این مکث را ایجاد کنیم.

سومین نکته این است که در اشاره به حروف و حرکات، غُلو شده اشاره کنیم. اشاره همراه با غُلو یعنی اینکه پس از اشاره هر بخش، نشانگر را کاملاً از لوحه جدا کنیم تا دانش‌آموزان تفکیک بین بخش‌ها را احساس کنند.

مکث قابل توجه و اشاره همراه با غُلو در تقویت آموزش به شیوه دیداری تأثیر به سزایی خواهد داشت. نکته دیگر اینکه از دانش‌آموزان بخواهیم هم‌زمان با اشاره ما بخش‌خوانی کنند و از جلو افتادن در خواندن بخش‌ها پرهیز کنند. در صورت مشاهده عدم رعایت دانش‌آموزان می‌توان با گریز زدن و پرسش بین بخش‌ها این ناهماهنگی را مرتفع نمود.

■ تذکر

— در هنگام بخش‌خوانی از روی لوحه، کتاب‌های دانش‌آموزان بایستی بسته باشد و همه به لوحه توجه کنند.

— پس از بخش‌خوانی دانش‌آموزان، از آنها می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام یک سطر را به صورت شمرده از روی کتاب بخوانند و سایر دانش‌آموزان از روی کتابشان خط ببرند.

چند نکته

— گاهی دانش‌آموزان عبارت «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» را «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» و «حَيَّ...» را در عبارات پنجم، ششم و هفتم به اشتباه «حَيَّ...» می‌خوانند. در این صورت با نشان دادن علامت سکون و حرکت فتحه، مقایسه شکل غلط با صحیح و یا صداکشی، رفع اشکال می‌کنیم.

— جهت درک معنای عبارات و اذکار نماز، پس از خواندن هر سطر و رفع اشکال روخوانی دانش‌آموز، می‌توانیم معنای کلماتی را که از هر سطر می‌داند از او بپرسیم. در بخش اذان و اقامه، اغلب دانش‌آموزان معنی کلمات «اللَّهُ»، «مُحَمَّد»، «رَسُول»، «صَلَاة»، «خَيْر» و «عَمَلٍ» را می‌دانند.

در مرحله بعد، فایل صوتی اذان و اقامه را برای دانش‌آموزان بخش می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم به همراه فایل صوتی به صورت دسته‌جمعی شبیه آن بخوانند.

■ تذکر مهم

بخش فایل صوتی همواره پس از بخش خوانی از روی لوحه و شمرده خوانی از روی کتاب توسط دانش آموزان اجرا می شود.

چند نکته

— هنگام پخش فایل صوتی، باز هم لوحه را به دانش آموزان نشان می دهیم، اما این بار به جای اشاره به بخش ها، زیر کلمات را به همراه فایل صوتی نشان می دهیم، تا بدین وسیله به طور همزمان چشم، گوش و زبانشان درگیر شود.

— در آموزش قرآن دوره ابتدایی، از گفتن قواعد تجویدی صرف نظر می کنیم. گاهی ممکن است دانش آموزان آنچه را که می بینند با آنچه از طریق فایل صوتی می شنوند تفاوت احساس کنند و در مورد آن بپرسند؛ مثلاً در سطرهای دوم، سوم و چهارم با این مورد برخورد می کنند. در عبارت دوم به جای «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»، «أَشْهَدُ إِلَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» می شنوند؛ یعنی «ن» خوانده نمی شود و به جای آن «ل» مشدد خوانده می شود، یا عبارت «أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ» را «أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ» می شنوند؛ یعنی نون ساکن تنوین در «مُحَمَّدًا رَسُولُ» تلفظ نمی شود و به جای آن حرف «ر» مشدد خوانده می شود. این موارد به دلیل رعایت قواعد تجویدی است، و ما لازم نیست این قواعد را برای دانش آموزان بیان کنیم؛ بلکه در پاسخ سؤال آنها می گوئیم که قرائت به هر دو شکل صحیح است و شما هم می توانید به هر دو شکل بخوانید.

کد فیلم ۸۰
اذکار نماز/ قنوت،
قیام، رکوع، سجده،
استغفار، تسبیحات،
تشهد، سلام

در مرحله بعد، از دانش آموزان می خواهیم کتاب های خود را باز کنند و هر کدام یک سطر از عبارات اذان و اقامه را به همراه ترجمه آن از روی کتاب بخوانند.
در پایان این جلسه، دانش آموزان را به حفظ عبارات اذان و اقامه و خواندن آنها با صدای زیبا تشویق می کنیم.

➤ جلسه سوم و چهارم

۱ آموزش سوره حمد و سوره توحید

در این جلسه، پس از ارزشیابی جلسه قبل و پرسش روخوانی عبارات اذان و اقامه از چند دانش آموز، لوحه سوره حمد را نصب می کنیم و با اشاره صحیح ما بر روی لوحه، از دانش آموزان می خواهیم به صورت دسته جمعی بخش بخش بخوانند. در لابه لای جمع خوانی دانش آموزان از چند نفر می خواهیم به صورت انفرادی با اشاره ما بخش خوانی کنند.

کد فیلم ۸۳
آموزش اذان و
اقامه، سوره حمد

■ تذکر

مکت قابل توجه همراه با غُلُو را فراموش نکنیم.

نکته

اشاره به لوحه توسط ما صورت می‌گیرد و از دانش‌آموزان نمی‌خواهیم اشاره کنند؛ بلکه آنها فقط با اشاره ما بخش خوانی می‌کنند.

در مرحله بعد از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌های خود را باز کنند و کدام یک سطر یا قسمتی از یک سطر را از روی کتاب به صورت شمرده بخوانند و پس از رفع اشکال روخوانی هر دانش‌آموز، از وی می‌خواهیم معنی کلماتی را که در آن سطر می‌داند برای ما بیان کند. معمولاً دانش‌آموزان در این سوره، معنی کلمات «إِسْم»، «اللَّهُ»، «رَحْمَن»، «رَحِيم»، «حَمْد»، «رَب»، «عَالَم»، «مَالِك»، «مُسْتَقِيم»، «غَيْر» و یا عبارات «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» و «الْحَمْدُ لِلَّهِ» را می‌دانند. توجه داشته باشیم که حفظ ترجمه سوره حمد توسط دانش‌آموزان الزامی نیست، ولی با این روش می‌توانیم تا حدودی دانش‌آموزان را با معنای عبارات این سوره آشنا کنیم.

نکته

— با توجه به وجوب قرائت سوره حمد در نماز، سعی کنیم به دور از سخت‌گیری و با صبر و حوصله، به تدریج این سوره را به شکل صحیح به دانش‌آموزان آموزش دهیم.
— از آنجا که معمولاً دانش‌آموزان از قبل سوره حمد را از حفظ آموخته‌اند، ممکن است عبارت «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» را به اشتباه «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» بخوانند. در این صورت با نشان دادن حرف، مقایسه شکل غلط با صحیح، یا صداکشی، رفع اشکال می‌کنیم.

کد فیلم ۸۹
روش تدریس سوره
توحید

در مرحله بعد، فایل صوتی سوره حمد را برای دانش‌آموزان پخش می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم به همراه فایل صوتی به صورت دسته‌جمعی شبیه آن بخوانند. در این مرحله، همزمان با پخش فایل صوتی به لوحه اشاره می‌کنیم تا به همراه شنیدن آیات، همزمان آیات را ببینند.

کد فیلم ۸۷
قرائت الگوی سوره
توحید

نکته

— در این مرحله، به جای اشاره به بخش‌ها، به زیر کلمات اشاره می‌کنیم.

— با توجه به اینکه معمولاً دانش‌آموزان از قبل سوره توحید را از حفظ آموخته‌اند، ممکن است «لَمْ يَلِدْ» را «يَمْ يَلِدْ» بخوانند یا «كُفُّوا أَحَدَ» را «كُفُّنَ أَحَدَ» بخوانند که در این صورت با نشان دادن حرف، مقایسه شکل غلط با صحیح، یا صداکشی، رفع اشکال می‌کنیم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به قرائت و حفظ سوره‌های حمد و توحید تشویق می‌کنیم.

..... جلسه پنجم

کد فیلم ۸۴
آموزش اذکار نماز

۱ آموزش ذکر قنوت و ذکر رکوع

در این جلسه، پس از پرسش از روخوانی سوره‌های حمد و توحید، لوحه سوره توحید را نصب نموده و همانند جلسات قبل به آموزش این اذکار می‌پردازیم.

کد فیلم ۹۰
روش تدریس اذکار
نماز قنوت

■ مراحل آموزش ذکر قنوت و ذکر رکوع

- نصب لوحه و بخش خوانی دسته‌جمعی دانش‌آموزان با اشاره ما
- بخش‌خواهی چند نفر از دانش‌آموزان به صورت انفرادی با اشاره ما
- شمرده‌خوانی دانش‌آموزان از روی کتاب
- پخش فایل صوتی و جمع‌خوانی دانش‌آموزان به همراه آن
- خواندن چند نفر از دانش‌آموزان از روی کتاب به صورت شمرده به همراه ترجمه تشویق دانش‌آموزان به تمرین روخوانی و حفظ اذکار قنوت و رکوع.

کد فیلم ۹۱
روش تدریس اذکار
نماز رکوع

نکته

گاهی برخی از دانش‌آموزان به دلیل آموخته اذکار نماز از قبل به صورت شنیداری، ترکیب «رَبِّیَ الْعَظِیمِ» را به اشتباه «رَبِّیَ الْأَعْظِیمِ» می‌خوانند. برای رفع اشکال، هنگام آموزش لوحه و بخش خوانی، این مورد را با تأکید و تکرار بیشتری آموزش می‌دهیم.

کد فیلم ۸۵
ادامه آموزش اذکار نماز

جلسه ششم

۱ آموزش اذکار قیام، سجده و استغفار

در این جلسه، پس از پرسش از روخوانی اذکار قنوت و رکوع، لوحه اذکار سجده، قیام و استغفار را نصب نموده و همانند جلسات قبل به آموزش این اذکار می‌پردازیم.

کد فیلم ۸۶
روش تدریس اذکار
نماز

■ مراحل آموزش اذکار قیام، سجده و استغفار

- نصب لوحه و بخش خوانی دسته‌جمعی دانش‌آموزان با اشاره ما
- بخش خوانی چند نفر از دانش‌آموزان به صورت انفرادی به اشاره ما
- شمرده خوانی دانش‌آموزان از روی کتاب
- بخش فایل صوتی و جمع خوانی دانش‌آموزان به همراه آن
- خواندن چند نفر از دانش‌آموزان از روی کتاب به صورت شمرده به همراه ترجمه
- تشویق دانش‌آموزان به تمرین روخوانی و حفظ اذکار قیام، سجده و استغفار

کد فیلم ۹۲
روش تدریس اذکار
نماز سجده

نکته

گاهی برخی از دانش‌آموزان به دلیل آموختن اذکار نماز از قبل به صورت شنیداری، هنگام قرائت اذکار قیام و استغفار، ترکیب «رَبِّیْ الْأَعْلَى» را به اشتباه «رَبِّیْ الْعَلِی» و ترکیب «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ» را به اشتباه «إِسْتَغْفِرُ اللَّهَ» می‌خوانند. برای رفع اشکال، هنگام آموزش لوحه و بخش خوانی، این موارد را با تأکید و تکرار بیشتری آموزش می‌دهیم.

جلسه هفتم

۱ آموزش ذکر برخاستن و تسبیحات اربعه

در این جلسه، پس از پرسش از روخوانی اذکار قیام، سجده و استغفار، لوحه اذکار برخاستن و تسبیحات اربعه را نصب نموده و همانند جلسات قبل به آموزش این اذکار می‌پردازیم.

■ مراحل آموزش اذکار برخاستن و تسبیحات اربعه

- نصب لوحه و بخش خوانی دسته‌جمعی دانش‌آموزان با اشاره ما
- بخش خوانی چند نفر از دانش‌آموزان به صورت انفرادی با اشاره ما

- شمرده خوانی دانش آموزان از روی کتاب
- بخش فایل صوتی و جمع خوانی دانش آموزان به همراه آن
- خواندن چند نفر از دانش آموزان از روی کتاب به صورت شمرده به همراه ترجمه
- تشویق دانش آموزان به تمرین روخوانی و حفظ اذکار برخاستن و تسبیحات اربعه.

نکته

در قرائت ذکر برخاستن، برخی از دانش آموزان به دلیل آموختن اذکار نماز از قبل به صورت شنیداری، ترکیب «يَحْوِلُ لِلَّهِ» را به اشتباه «يَحْوِلُ لِلَّهِ» ادا می کنند. هنگام آموزش لوحه و بخش خوانی، با تأکید و تکرار بیشتر بر این قسمت، اشکال آنها را رفع می کنیم.

..... جلسه هشتم

۱ آموزش ذکر تشهد

در این جلسه، پس از پرسش روخوانی اذکار برخاستن و تسبیحات اربعه، لوحه ذکر تشهد را نصب نموده و همانند جلسات قبل به آموزش این ذکر می پردازیم.

کد فیلم ۹۳
روش تدریس اذکار
نماز تشهد

■ مراحل آموزش ذکر تشهد

- نصب لوحه و بخش خوانی دسته جمعی دانش آموزان با اشاره ما
- بخش خوانی چند نفر از دانش آموزان به صورت انفرادی با اشاره ما
- شمرده خوانی دانش آموزان از روی کتاب
- بخش فایل صوتی و جمع خوانی دانش آموزان به همراه آن
- خواندن چند نفر از دانش آموزان از روی کتاب به صورت شمرده به همراه ترجمه
- تشویق دانش آموزان به تمرین روخوانی و حفظ ذکر تشهد.

نکته

گاهی برخی از دانش آموزان به دلیل آموختن اذکار نماز از قبل به صورت شنیداری، هنگام قرائت ذکر تشهد کلمه «عَبْدُهُ» را به اشتباه «عَبْدَهُ» می خوانند. هنگام آموزش لوحه و بخش خوانی، با تأکید و تکرار بیشتر این کلمه، اشکال آنها را رفع می کنیم.

جلسه نهم و دهم

۱ آموزش ذکر سلام و آیه صلوات و پیام قرآنی

در این جلسه، پس از پرسش از روخوانی ذکر تشهد، لوحه ذکر سلام و آیه صلوات را نصب نموده و همانند جلسات قبل به آموزش این ذکر می‌پردازیم.

کد فیلم ۹۴
روش تدریس اذکار
نماز سلام

■ مراحل آموزش ذکر سلام و آیه صلوات

- نصب لوحه و بخش خوانی دسته جمعی دانش‌آموزان با اشاره ما
- بخش خوانی چند نفر از دانش‌آموزان به صورت انفرادی با اشاره ما
- شمرده خوانی دانش‌آموزان از روی کتاب
- پخش فایل صوتی و جمع خوانی دانش‌آموزان به همراه آن
- خواندن چند نفر از دانش‌آموزان از روی کتاب، به صورت شمرده به همراه ترجمه

■ آموزش پیام قرآنی (آیه صلوات)

- الف) گفت‌وگو درباره پیام قرآنی؛ طرح سؤال‌هایی از قبیل: پس از تمام شدن نماز جماعت مکیب چه می‌گوید؟
- پس از خواندن آیه صلوات چه می‌کنیم؟
- چگونه می‌توان به انسان‌های بزرگ و مهربان احترام گذاشت؟
- چگونه می‌توان از این افراد به نیکی یاد کرد؟
- و واداشتن دانش‌آموزان به گفت‌وگو در میان گروه‌های خود و ارائه نظراتشان در مورد این پیام قرآنی به کلاس.
- ب) قرائت زیبای آیه صلوات توسط چند دانش‌آموز داوطلب، تشویق دانش‌آموزان به تمرین روخوانی و حفظ ذکر سلام و آیه صلوات.

نکته

در قرائت ذکر سلام، گاهی برخی از دانش‌آموزان به دلیل آموختن اذکار نماز از قبل به صورت شنیداری، کلمات «عَلَيْكَ، عَلَيْنَا وَ عَلَيْكُمْ» را به اشتباه به ترتیب «عَلَيْكَ، عَلَيْنَا وَ عَلَيْكُمْ» می‌خوانند. برای رفع اشکال، هنگام آموزش لوحه و بخش خوانی، این کلمات را با تأکید و تکرار بیشتری آموزش می‌دهیم.

جلسه یازدهم و دوازدهم

۱ تمرین نماز

در این جلسه، از چند نفر از دانش آموزان می خواهیم یک نماز سه رکعتی را در کلاس یا نمازخانه مدرسه به طور کامل با صدای بلند بخوانند.

کد فیلم ۸۸
روش تدریس سوره
حمد

■ عوامل مؤثر در جذب دانش آموزان به اقامه نماز

– برخورد محترمانه با دانش آموزان به خصوص در دعوت عملی به نماز با استفاده از فرصت‌ها

– حضور آموزگار، مدیر و معاونین مدرسه در صفوف نماز و امر به معروف بودن ایشان در عمل

– تمیز و خوشبو و جذاب بودن محیط نمازخانه

– با زبان نرم و جذاب در مورد نماز و واجبات دینی صحبت نمودن

– نوشتن مطالبی نو و دلنشین با عباراتی جذاب در مورد نیایش و عبادت و نصب در محل دید دانش آموزان

– کمک گرفتن از دانش آموزان مؤذن و مکبر خوش صدا در راستای افزایش جذابیت نماز

– برگزاری مسابقات فرهنگی در ارتباط با نماز و عبادت معبود در بین دانش آموزان و دادن هدایای مناسب

– صحبت کردن با خانواده‌ها در راستای همسویی بیشتر با مدرسه درباره اقامه نماز

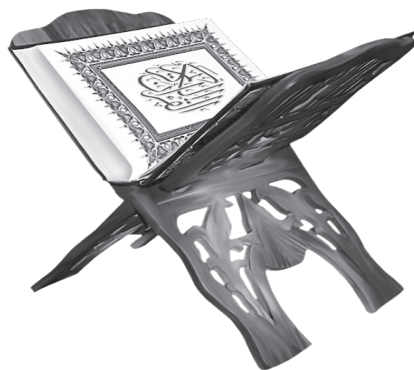
– برقراری ارتباط بین مفاهیم درسی و خداشناسی در جهت آگاهی بخشی به دانش آموزان

– پذیرایی از دانش آموزان حاضر در نماز با شکلات و شیرینی

– استفاده از اکسیر محبت و جذب دانش آموزان به اقامه نماز با ابراز صمیمیت و

پرهیز از زور و اجبار

یادمان باشد که نماز اکسیر غم‌زداست. نماز یاد خداست و یاد خدا آرام بخش دل‌هاست «ألا بذكر الله تطمئن القلوب» پس در آخر هر نماز جماعت به کودکانمان لبخند بزنیم تا او آرامش و خداآوری را در چهره‌هایمان ببیند.

قرآن در تابستان (پایه سوم ابتدایی)

کد فیلم ۹۵
روش آموزش تلفظ
حرف «حاء» در نماز

کد فیلم ۹۶
روش آموزش تلفظ
حرف «واو» در نماز

کد فیلم ۹۷
روش آموزش تلفظ
حرف «عینی» در نماز

کد فیلم ۹۸
روش آموزش تلفظ
حرف «صاد» در نماز

کد فیلم ۹۹
روش آموزش تلفظ
حرف «طا» در نماز

کد فیلم ۱۰۰
روش آموزش تلفظ
حرف «ذال» در نماز

کد فیلم ۱۰۱
روش آموزش تلفظ
حرف «غین» در نماز

کد فیلم ۱۰۲
روش آموزش تلفظ
حرف «ضاد» در نماز

کد فیلم ۱۰۳
روش آموزش تلفظ
حرف «ظا» در نماز

اهداف

■ برنامه ۳۳ روزه ارتقای آموزش قرآن

— آموزش قرآن در دوره ابتدایی دو هدف اصلی را دنبال می‌کند :

۱ انس روزانه دانش‌آموزان با قرآن کریم

۲ دستیابی به توانایی خواندن قرآن

— در این راستا آموزش صحیح و جامع این فصل تا حدّ زیادی می‌تواند اهداف را تحت پوشش قرار

دهد.

— این فصل طی ۳۳ روز متوالی و از اول آبان‌ماه تا اواسط آذرماه تدریس می‌شود.

— سعی کنیم حتی‌الامکان درس قرآن را در این مدت در زنگ اول هر روز آموزش دهیم.

— با توجه به تأکید بر آموزش قرآن به شیوه دیداری، این فصل نوار آموزشی یا فایل صوتی ندارد.

— در هر جلسه از تک‌تک دانش‌آموزان بخواهیم حداقل یک جمله از عبارات را روخوانی کنند.

■ تذکر مهم

در کسب مهارت روخوانی قرآن، صحیح خواندن در اولویت قرار دهیم؛ چراکه دانش‌آموزان با توجه به

استعداد و توانایی فردی خود به تدریج مراحل بخش‌خوانی، شمرده‌خوانی و روان‌خوانی را طی می‌کنند. از

این رو، نباید در کسب مهارت روان‌خوانی عبارات عجله کرد. بنابراین، هرچند عموم دانش‌آموزان می‌توانند

کلمات را به صورت آرام و شمرده بخوانند، اما نباید اصرار داشته باشیم، دانش‌آموزی که کلمات را به

صورت بخش‌بخش می‌خواند، این کلمات را به صورت آرام و شمرده بخواند. او نیز به تدریج در روزهای

آینده با توجه به توانایی‌های فردی خود به این مهارت دست خواهد یافت.

➔ روز اول : یادآوری ترکیب حروف و حرکات

■ اهداف

— توانایی خواندن حروف و حرکات

— توانایی خواندن کلمات قرآنی درس

— علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم.

■ انس با قرآن

سعی می‌کنیم هر جلسه را با انس با قرآن شروع کنیم. آموزش قرآن در دوره ابتدایی، دو هدف اصلی را دنبال می‌کند: یکی انس با قرآن و دیگری کسب مهارت خواندن قرآن کریم است. به خاطر داشته باشیم که اگر دانش‌آموزانمان را شیفته و عاشق قرآن کنیم، ولی آنها مهارت خواندن قرآن را کسب نکنند ما در کارمان موفق نبوده‌ایم. همچنین اگر در کسب مهارت خواندن قرآن به دانش‌آموزانمان کمک کنیم؛ به طوری که به زیبایی بتوانند قرآن را بخوانند، ولی با قرآن مانوس نشوند و خواندن روزانه قرآن جزء برنامه زندگی‌شان قرار نگیرد، باز هم ما در انجام رسالتمان موفق نبوده‌ایم. یکی از نمودهای بحث انس با قرآن این است که اگر بخواهیم رفتاری را در دانش‌آموزان نهادینه کنیم، قبلاً بایستی آن رفتار در خودمان ایجاد شده باشد.

خداوند در قرآن می‌فرماید:

اتَّامُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ، وَتَنسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ، وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ؛ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

(بقره، ۴۴)

آیا مردم را به نیکی فرمان می‌دهید و خود را فراموش می‌کنید، با اینکه شما کتاب [خدا] را می‌خوانید؟
آیا [هیچ] نمی‌اندیشید؟

حال می‌توانیم با این ادبیات شروع کنیم: دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم یک صفحه از قرآن را بخوانم. امروز من صفحه... را از سوره... خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید؟ از آنهایی که دست بلند می‌کنند می‌پرسم که چه قسمتی از قرآن را خوانده‌اند و آنها را تشویق می‌کنیم و بعد می‌گوییم: خیلی خوشحالم که می‌بینم عده‌ای از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید. دوست دارم آنهایی که نخوانده‌اند امروز که منزل می‌روند قسمتی از قرآن را بخوانند و آنهایی که خوانده‌اند فردا دستانشان برود بالاتر. از این ارتباط عاطفی استفاده کنیم؛ قطعاً در انس دانش‌آموزان با قرآن تأثیر به‌سزایی خواهد داشت.

◀ تمرین اول

■ آموزش روخوانی ترکیب حروف و حرکات / از روی لوحه: پس از نصب لوحه و قرار دادن آن

در معرض دید دانش‌آموزان، از آنها می‌خواهیم با اشاره ما، ترکیب‌ها را دسته‌جمعی به صورت بخش‌بخش بخوانند. در لابه‌لای جمع‌خوانی آنها، از چند نفر از دانش‌آموزان هم می‌خواهیم به صورت انفرادی با اشاره ما بخش‌بخش بخوانند.

■ تذکر

— اشارهٔ ما غلو شده و همراه با مکث قابل توجه باشد.
— در هنگام بخش‌خوانی از روی لوحه، دانش‌آموزان بایستی کتاب‌هایشان بسته باشد و فقط به لوحه توجه نمایند.

نکته

برای صحیح خواندن حرف همزه (ء) و الف کوچک (ا) خیلی خلاصه این توضیح را می‌دهیم که حرف همزه تقریباً شبیه صدای حرف عین (ع) است و الف کوچک همان صدای الف (ا) را دارد.

■ تذکر

نحوهٔ اشارات ثابت و متحرک را رعایت کنیم. در این جدول، اشاره به ترکیب‌های سه ستون اول (از بالا به پایین) ثابت و اشاره به ترکیب‌های سایر ستون‌ها متحرک می‌باشد.

۲ **روخوانی ترکیب حروف و حرکات از روی کتاب درسی:** پس از کار با لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام به طور انفرادی چند ترکیب از این جدول را از روی کتاب بخوانند.

◀ تمرین دوم

۱ **آموزش روخوانی کلمات و عبارات قرآنی از روی لوحه:** این قسمت را نیز همانند تمرین قبل انجام می‌دهیم.

۲ **روخوانی کلمات و عبارات از روی کتاب درسی:** پس از کار با لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام به طور انفرادی یک یا چند کلمه یا عبارت را از روی کتاب شمرده بخوانند.

نکته

جهت تقویت مهارت درک معنای آیات و عبارات قرآن کریم، معنی کلمات آشنا و پرکاربرد را از دانش‌آموزان می‌پرسیم؛ به این ترتیب که هرگاه دانش‌آموز عبارتی را می‌خواند، پس از رفع اشکال روخوانی او، از وی می‌پرسیم: «در این عبارتی که خواندی، معنی کدام کلمات را می‌دانی؟» مثلاً در این عبارات دانش‌آموزان به کلمات «کتاب»، «ایمان» و «عصا» اشاره می‌کنند.

نکته

دانش‌آموزان هنگام بخش‌خوانی، صدای «ب» قبل از «ی» را در کلماتی مانند «هی» و «زواسی» مانند سایر کسره‌ها می‌خوانند. این شیوه خواندن غلط نیست؛ هرچند به تدریج در خواندن شمرده و روان کلمات می‌آموزند که این صدا را به صورت «ای» بخوانند. در این مورد نیز می‌توانیم از کلمات فارسی مانند عید، خیابان، بیابان، و... به عنوان مثال استفاده کنیم. می‌توانیم هرگاه به چنین کلماتی برخورد کردیم، در قالب جملاتی توجه دانش‌آموزان را به این نکته جلب کنیم؛ مثلاً بگوییم: «امروز خیابان خلوت بود»، «هوای بیابان در تابستان خیلی گرم است»، «من نیاز به استراحت دارم»، «دو کیلو پیاز خریدم». سپس با توجه به واکنش دانش‌آموزان از آنها می‌پرسیم: «بچه‌ها متوجه شدید چی گفتیم؟» و پس از پاسخ مثبت آنها توضیح می‌دهیم که کلماتی مانند «هی»، «ایاک»، «قیامة» و «زواسی» را نیز می‌توانیم به هر دو شکل بخوانیم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن ترکیب‌ها، کلمات و عبارات این صفحه برای اعضای خانواده خود تشویق می‌کنیم.

روز دوم و سوم: یادآوری حرف ساکن و تمرین آن

اهداف

- توانایی خواندن جدول ترکیب‌های دارای حرف ساکن
- توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای حرف ساکن
- علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم.

کد فیلم ۱۰۵
روز دوم، یادآوری
حرف ساکن

کد فیلم ۱۰۴
روش تدریس
جلسه‌های روز ۲ تا ۴

مراحل آموزش تمرین اول

۱ آموزش روخوانی ترکیب‌های جدول از روی لوحه: پس از نصب لوحه، سه کلمه «بَلْ، اِنَّ و قُمْ» را روی تابلو می‌نویسیم و با اشاره از حرکت «کَ» به علامت سکون «ه»، از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات را به صورت دسته‌جمعی بخوانند. سپس با اشاره صحیح به لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت دسته‌جمعی همراه با اشاره ما بخوانند.

■ تذکر

- ۱ فوت کوزه‌گری کار با لوحه (مکت قابل توجه) را فراموش نکنیم.
- ۲ غُلو شده اشاره کنیم.
- ۳ برای جلوگیری از جلو افتادن برخی از دانش‌آموزان در خواندن و ناهماهنگی بین اشاره ما و بخش خوانی آنها، هر از گاهی در بین بخش‌ها جهش داشته باشیم.

۲ روخوانی ترکیب‌های جدول از روی کتاب درسی

پس از کار با لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام به طور انفرادی چند ترکیب از این جدول را از روی کتاب بخوانند.

◀ مراحل آموزش تمرین دوم

کد فیلم ۱۰۶
روز دوم یادآوری حرف
ساکن/صوتی

۱ آموزش روخوانی کلمات و عبارات قرآنی از روی لوحه : این قسمت را نیز همانند تمرین قبل انجام می‌دهیم.

۲ روخوانی کلمات و عبارات قرآنی از روی کتاب : پس از کار با لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام به طور انفرادی یک یا چند کلمه یا یک عبارت از این صفحه را از روی کتاب شمرده بخوانند.

■ تذکر

- تک‌تک دانش‌آموزان را در خواندن عبارات درس شرکت دهیم.
- مطمئن شویم که دانش‌آموزان این مطلب را فرا گرفته‌اند که همیشه حرف ساکن با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شود و در خواندن بخش‌های دارای حرف ساکن به این مهارت رسیده‌اند.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن ترکیب‌ها، کلمات و عبارات این دو صفحه برای اعضای خانواده خود تشویق می‌کنیم.

➤ روز چهارم و پنجم : یادآوری تنوین و تمرین آن

■ اهداف

- توانایی خواندن ترکیب حروف و تنوین
- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم.

کد فیلم ۱۰۷
تدریس یادآوری تنوین

◀ مراحل آموزش تمرین سوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک یا چند کلمه، یک سطر، یا قسمتی از یک سطر را بخوانند.

■ تذکر

همه دانش‌آموزان را به خواندن واداریم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن ترکیب‌ها، کلمات و عبارات این دو صفحه برای اعضای خانواده خود تشویق می‌کنیم.

➤ روز ششم و هفتم و هشتم : یادآوری تشدید و تمرین آن

■ اهداف

- توانایی خواندن بخش‌های دارای حرف مشدد
- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف مشدد
- علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم.

■ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات ... از سورة ... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

یادآوری خواندن حرف مشدد : برای بیان علامت تشدید از کلماتی استفاده می‌کنیم که دانش‌آموزان در کتاب فارسی آموخته‌اند. کلمه‌ای مانند «بَنَّا» را روی تابلو نوشته و سپس این کلمه را به صورت «بَنَّنَا» می‌نویسیم و با اشاره از حرکت فتحه (ـَ) به علامت (ـِ) و سپس اشاره از حرف نون به حرف الف، از آنها می‌خواهیم به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند. پس از آن توضیح می‌دهیم که اغلب موارد هرگاه در یک کلمه حرفی دو بار تکرار شود، حرف اول ساکن است و به جای حرف ساکن، علامت تشدید می‌آید.

نکته

در کلماتی چون «ممکن، خودداری، مانند، بررسی» علامت تشدید جایگزین حرف تکراری نمی‌شود.

کد فیلم ۱۰۸
تدریس یادآوری
تشدید / صوتی

کد فیلم ۱۰۹
تدریس تمرین
تشدید / صوتی

◀ مراحل آموزش تمرین اول

۱ نصب لوحه جدول ترکیب‌های دارای تشدید

۲ اشاره صحیح به لوحه

■ تذکر

در این جدول، به جز دو کلمه آخر (جانّ و حاجّ)، تمام اشارات بخش اول ترکیبات، از حرکات کوتاه به علامت تشدید است. در بخش اول کلمه «جانّ» از حرف «ج» به حرف «ا» و علامت تشدید (ˆ) و در بخش اول کلمه «حاجّ» از حرف «ح» به حرف «ا» و علامت تشدید (ˆ) اشاره می‌کنیم.

۳ خواندن ترکیبات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشاره ما

۴ خواندن ترکیب لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی با اشاره ما

۵ خواندن ترکیبات جدول توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی از روی کتاب.

◀ مراحل آموزش تمرین دوم

۱ نصب لوحه کلمات و عبارات قرآنی در جای مناسب

۲ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات قرآنی توسط ما و خواندن آنها توسط دانش‌آموزان به صورت

دسته‌جمعی و انفرادی.

■ تذکر

در کار با لوحه بایستی در بین بخش‌ها مکث قابل توجه داشته باشیم. در مورد کلمات دارای تشدید این مکث را با توجه بیشتری رعایت می‌کنیم تا دانش‌آموزان متوجه شوند که حرف مشدّد دو بار خوانده می‌شود.

◀ مراحل آموزش تمرین سوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک یا چند کلمه، یک سطر، یا قسمتی از یک سطر را بخوانند.

■ تذکر

همه دانش‌آموزان را به خواندن واداریم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن ترکیب‌ها، کلمات و عبارات این دو صفحه برای اعضای خانواده خود تشویق می‌کنیم.

کد فیلم ۱۱۰
روش تدریس ضمیر
«هـ» و «هـی»

روز نهم و دهم : یادآوری خواندن «هـ» و «هـی» و تمرین آن

■ اهداف

- توانایی خواندن کلمات دارای علامت «هـ» و «هـی»
- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم.

■ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات ... از سوره ... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

◀ مراحل آموزش تمرین اول

چگونگی یادآوری نمادهای «هـ» و «هـی» : ابتدا دو کلمه فارسی مانند «آهو» و «ماهی» را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم آنها را بخوانند. سپس «هو» و «هی» را نوشته و باز هم با اشاره از دانش‌آموزان می‌خواهیم این دو را بخوانند و پس از آن در مقابل «هو» شکل «هـ» و در مقابل «هی» شکل «هـی» را می‌نویسیم. و توضیح می‌دهیم که کلمات قرآنی «هو» و «هی» به این دو شکل هم نوشته می‌شوند. سپس با اشاره متحرک ما، از آنها می‌خواهیم این دو شکل را نیز بخوانند و بعد شکل «هـ» و «هـی» را نیز در جلوی هر کدام می‌نویسیم و می‌گوییم این دو هم، شکل‌های دیگری از «هو» و «هی» هستند. همچنین می‌توانیم برای آموزش «هـ» و «هـی» از شکل صدای «آ» و تبدیل آن به الف کوچک استفاده کنیم، و با این پرسش، از دانش‌آموزان که آیا وقتی «ا» را کوچک می‌نویسیم صدای آن تغییر می‌کند؟ این مطلب را بیان کنیم که در این موارد نیز اگر «و» و «ی» کوچک شوند، صدای آنها تغییر نمی‌کند.

آ- ا- ، او- و-.

نکته

اگر دانش‌آموزان در این موارد «و» را به شکل «ُ» خواندند با این پرسش که «ُ» کجای حرف قرار می‌گیرد؟ توضیح دهیم که بله، وقتی بالای حرف قرار گیرد صدای «و» و زمانی که کنار و زیر حرف «هـ» یا «هـی» قرار گیرد صدای «و» می‌دهد.

◀ مراحل آموزش تمرین دوم

۱ نصب لوحه

۲ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات لوحه به روش صحیح

۳ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه

با اشاره ما

۴ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی.

■ تذکر

شکل‌های «هـ»، «هـ»، «هـ»، «هـ» و «هـ» جزو اشارات متحرک هستند؛ یعنی هنگام اشاره به این نمادها، از «هـ» یا «هـ» به «و» یا «ی» اشاره می‌کنیم.

کد فیلم ۱۱۱
نمونه روش تدریس
لوحه‌ی ضمیر هو و
هی روز نهم

◀ مراحل آموزش تمرین سوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک کلمه یا قسمتی از یک عبارت قرآنی را از روی کتاب به صورت شمرده و آرام بخوانند و بقیه خط ببرند.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن کلمات و عبارات این صفحه برای اعضای خانواده خود تشویق می‌کنیم.

کد فیلم ۱۱۲
روش آموزش تدریس
نماد همزه

روز یازدهم، دوازدهم و سیزدهم: پایه‌ی همزه و تمرین آن

■ اهداف

— توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس

— توانایی خواندن کلماتی که دارای همزه با پایه‌ی «ئ» و «ؤ» هستند.

— علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم.

■ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! من امروز موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟ یادآوری همزه و آموزش پایه‌های همزه: ابتدا چند کلمه مانند علم، معلوم، جمع و مجموع را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات را بخوانند.

کد فیلم ۱۱۵
روش تدریس روز
یازدهم پایه همزه

سپس حرف «ع» (عین آخر تنها) را می‌نویسیم و از پایان شروع به پاک کردن آن می‌کنیم تا تقریباً به شکل همزه «ء» درآید. توضیح می‌دهیم که نام این شکل همزه است و صدای آن تقریباً شبیه حرف «ع» است و پس از آن حرف همزه را «سِئ» علامت سکون «ْ» و صداها «ا، ی، و» ترکیب کرده و با اشاره صحیح از دانش‌آموزان می‌خواهیم آنها را دسته‌جمعی بخوانند. سپس به دانش‌آموزان توضیح می‌دهیم، همان‌طور که می‌دانیم همزه «ء» یکی از حروف الفباست؛ مانند همه حروف با حرکات ترکیب و خوانده می‌شود، ولی همیشه به تنهایی نمی‌آید. برای آموزش پایه همزه می‌توانیم از یک مثال عینی استفاده کنیم. به این ترتیب که یک صندلی را جلوی کلاس به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و به آنها می‌گوییم چه چیزی می‌بینید؟ می‌گویند صندلی. سپس روی صندلی می‌نشینیم و از آنها می‌پرسیم حالا چه کسی را می‌بینید؟ پاسخ می‌دهند معلم را می‌بینیم و از همین مثال عینی استفاده می‌کنیم و توضیح می‌دهیم که بچه‌ها! هر وقت همزه هم روی یک صندلی، یا پایه‌ای قرار گیرد، دیگر صندلی را نمی‌بینیم و فقط همزه را می‌بینیم و برای توضیح چهار پایه همزه «ث، ا، و، ئ»، می‌توانیم چهار صندلی با رنگ‌های متفاوت را جلوی کلاس بگذاریم و تک‌تک روی آنها بنشینیم و همان پرسش‌های فوق را مطرح کنیم و در ادامه توضیح دهیم که مهم نیست همزه روی چه نوع پایه‌ای قرار گیرد، مهم این است که ما فقط همزه را می‌بینیم و می‌خوانیم و با پایه آن کاری نداریم. در ادامه حرکات «سِئ» را با این شکل‌های همزه «ث، ا، و، ئ» ترکیب می‌کنیم و روی تابلو می‌نویسیم و باز به همان مثال نشستن روی صندلی برمی‌گردیم، به این ترتیب که روی برگه کاغذ یکی از حرکات «سِئ» را می‌نویسیم و در حالی که روی صندلی نشسته‌ایم برگه را بالا برده و به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و از آنها می‌خواهیم آن را بخوانند و از همین مورد نیز استفاده کرده و این نکته را بیان می‌کنیم که همان‌طور که شما این بار فقط به نوشته روی برگه توجه کردید، هنگامی که روی همزه یکی از حرکات «سِئ» یا تنوین‌های آن قرار گیرد، فقط آن حرکت یا تنوین را می‌بینیم و می‌خوانیم. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشاره ما، ترکیب این اشکال مختلف همزه را با حرکات و صداها بخوانند:

ء ء ء ء ء ء ء ، ثِ ثِ ثِ ثِ ثِ ثِ ثِ ، وُ وُ وُ وُ وُ وُ

می‌توانیم در ادامه این موارد را بنویسیم و از دانش‌آموزان بخواهیم بخوانند:

آ = ئا = ئا ، او = عو = ئو = وُ

و جهت دقت و توجه بیشتر دانش‌آموزان یک کلمه را روی تابلو می‌نویسیم؛ مثلاً:

رؤف به احتمال زیاد، خیلی از دانش‌آموزان این کلمه را به اشتباه رَئوف می‌خوانند. این نوع خواندن به دلیل تکیه بر آموزش به شیوه شنیداری است؛ چرا که گوششان با این کلمه آشنا است و باعث می‌شود بدون دیدن اجزای کلمه، کلی خوانی کنند. سپس می‌گوییم کلمه بالا «رؤف» است و در واقع همزه ساکن می‌باشد و کلمه «رَئوف» به شکل‌ها نوشته می‌شود:

رَءوف ، رَئوف ، رَؤوف

پس از آموزش نماد جدید همزه، تدریس آیه آخر سوره کوثر را ادامه می‌دهیم تا دانش‌آموزان این آیه را نیز به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند.

◀ مراحل آموزش تمرین اول

۱ نصب لوحه جلسه قبل

۲ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات لوحه به روش صحیح

۳ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه

با اشاره ما

۴ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی.

نکته

در اشاره به همزه، هرگاه روی همزه حرکت یا علامتی باشد، فقط به آن حرکت، یا علامت اشاره می‌کنیم و به همزه یا پایه آن اشاره نمی‌کنیم.

◀ مراحل آموزش تمرین دوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک کلمه یا قسمتی از یک عبارت قرآنی را از روی کتاب به صورت شمرده و آرام بخوانند و بقیه خط ببرند.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن کلمات و عبارات قرآنی این صفحه برای اعضای خانواده خود تشویق می‌کنیم.

🕒 روز چهاردهم و پانزدهم: حروف ناخوانا (۱) و تمرین آن

کد فیلم ۱۱۴
روش آموزش پایه
همزه «نو»

کد فیلم ۱۱۶
آموزش تدریس پایه‌های
همزه

کد فیلم ۱۱۷
روش تدریس روز
چهاردهم، حروف
ناخوانا

■ اهداف

- توانایی خواندن کلمات دارای حرف ناخوانای «ی» زیر الف کوچک «ی»
- توانایی خواندن کلماتی که دارای حرف ناخوانای «الف» بعد از «واو» آخر کلمه اند.
- علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم.

□ انس با قرآن

دانش آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورة... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟ الف) تدریس حرف ناخوانای «ی» زیر الف کوچک (یا): پس از نصب لوحه در جای مناسب، کلمات موسی، مرتضی، حتی، مصطفی و عیسی را از روی لوحه نشان می دهیم و از دانش آموزان می خواهیم این کلمات را بخوانند، پس از خواندن آنها، از دانش آموزان می پرسیم که آیا «ی» زیر الف کوچک را خواندید؟ پس از پاسخ آنها، کلمات *إِلَى، فَهَدَى، تَزَكَّى، أَنَّى* و *يَرَى* را از روی لوحه نشان می دهیم تا دانش آموزان این کلمات را بخوانند سپس همین کلمات را به صورت توپیر نشان می دهیم و پس از خواندن دانش آموزان، توجهشان را به این نکته جلب می کنیم که «ی» زیر الف کوچک (') از این به بعد اگر نوشته شود، خوانده نمی شود.

ب) تدریس حرف ناخوانای «الف» بعد از «واو» آخر کلمه: همانند مورد قبلی، ابتدا کلمات *قالوا، كانوا، كفّروا، ءامَنُوا* و *تُؤْمِنُوا* را از روی لوحه به دانش آموزان نشان می دهیم و از آنها می خواهیم این کلمات را بخوانند. سپس همین کلمات را که به صورت توپیر (سیاه) نوشته شده، از روی لوحه نشان می دهیم و پس از خواندن آنها، توجه دانش آموزان را به این نکته جلب می کنیم که «الف» بعد از واو آخر کلمه از این پس اگر توپیر (مشکی) نوشته شود، خوانده نمی شود.

◀ مراحل آموزش تمرین اول

- ۱ نصب لوحه کلمات و عبارات قرآنی
- ۲ اشاره به بخش های کلمات و عبارات لوحه به روش صحیح
- ۳ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط دانش آموزان به صورت دسته جمعی همراه با اشاره ما
- ۴ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط چند دانش آموز به صورت انفرادی.

◀ مراحل آموزش تمرین دوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک یا چند کلمه یا قسمتی از یک عبارت قرآنی را از روی کتاب به صورت شمرده و آرام بخوانند و بقیه خط ببرند.

■ تذکر

در هر جلسه، از همه دانش‌آموزان روخوانی بپرسیم.
در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن کلمات و عبارات قرآنی این صفحه برای اعضای خانواده خود تشویق می‌کنیم.

➤ روز شانزدهم و هفدهم : حروف ناخوانا (۱) و تمرین آن

■ اهداف

- توانایی خواندن کلمات دارای حروف ناخوانای «وا ی» قبل از ساکن
- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم.

■ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورة... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

تدریس کلمات دارای حروف ناخوانای «وا ی» قبل از ساکن؛ پس از نصب لوحه در جای مناسب، کلمات أَبَوَالْقَاسِمِ، بَيْتُ الْمُقَدَّسِ و نَهْجُ الْبَلَاغَةِ را از روی لوحه به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و از آنها می‌خواهیم این کلمات را بخوانند. سپس از دانش‌آموزان می‌پرسیم: در این سه کلمه کدام حروف خوانده نمی‌شوند؟ پس از پاسخ آنها می‌گوییم: همان‌طور که به درستی گفتید، در این کلمات حروف «و»، «ا» و «ی» که قبل از حرف ساکن آمده‌اند، ناخوانا هستند؛ در کلمات قرآنی نیز حروف «وا ی» بدون حرکت، قبل از ساکن ناخوانا هستند. آنگاه از دانش‌آموزان می‌خواهیم ترکیب‌های اهل البیت، علی الغیب و ذی‌العرش را بخوانند. سپس همین کلمات را به صورت توبر (مشکی) نشان می‌دهیم و پس از خواندن دانش‌آموزان، توضیح می‌دهیم که تا کنون در این نوع ترکیب‌های قرآنی، این حروف به شکل توخالی (یا آبی) نوشته می‌شد، ولی خوانده نمی‌شد.

کد فیلم ۱۱۸
روش تدریس روز
چهاردهم، حروف
ناخوانا قسمت ۱

از این به بعد، این حروف در صورتی توپر (مشکی) نوشته شده باشند باز هم خوانده نمی‌شوند.

تذکر

برای توضیح حروف ناخوانا (به استثنای الف بعد از واو آخر)، می‌توانیم بگوییم هر جا علامت سکون یا تشدید دیدید، این دو با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شوند. این نکته برای رعایت اتصالات هم کفایت می‌کند.

◀ مراحل آموزش تمرین اول

۱ نصب لوحه

۲ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات لوحه به روش صحیح

۳ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشاره معلم

۴ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی.

◀ مراحل آموزش تمرین دوم

کد فیلم ۱۱۹
روش تدریس حروف
ناخوانا قسمت ۲

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام قسمتی از یک عبارت قرآنی را از روی کتاب به صورت شمرده و آرام بخوانند و بقیه خط ببرند.

تذکر

در هر جلسه، از همه دانش‌آموزان روخوانی ببرسیم.

نکته

برای رعایت اتصالات توسط دانش‌آموزان، به آنها این توضیح را می‌دهیم که همان‌طور که یاد گرفتیم همیشه حرف ساکن با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شود و می‌دانیم که علامت تشدید هم از جنس حرفی است که روی آن می‌نشیند، اما ساکن است، پس تشدید هم با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شود. بنابراین، هرگاه به علامت سکون یا تشدید رسیدیم می‌دانیم که بایستی با حرکت قبل از خودش وصل شود، خواه بین آن دو، حروف دیگری باشد یا نباشد، که اگر حروفی هم بین آن دو باشد آن حروف خوانده نمی‌شوند. می‌توانیم هر چند وقت یک بار با مثال‌هایی این نکته را به دانش‌آموزان تذکر دهیم.

■ تذکر

از اشکالات عمده دانش‌آموزان در روخوانی قرآن عدم رعایت اتصالات و همچنین همزه و پایه‌های همزه می‌باشد. برای مرتفع کردن اشکال اتصالات خوب است هر از گاهی نمونه‌هایی را روی تابلو بنویسیم و با اشاره مناسب به بخش‌های آن و از طریق پرسش و پاسخ این مورد را برای دانش‌آموزان یادآوری و بر رعایت اتصالات تأکید کنیم. در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن عبارات قرآنی این صفحه برای اعضای خانواده خود تشویق می‌کنیم.

روز هجدهم و نوزدهم : حروف ناخوانا (۳) و تمرین آن

■ اهداف

- توانایی خواندن کلمات دارای حروف ناخوانای «وا ی» قبل از تشدید
- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم.

■ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورة... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

تدریس کلمات دارای حروف ناخوانای «وا ل ی» قبل از تشدید: پس از نصب لوحه، کلمات فاطمة الزهراء، سيد الشهداء، علي بن موسى الرضا، صاحب الزمان و عليه السلام را از روی لوحه به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و از آنها می‌خواهیم این کلمات را بخوانند. سپس از آنها می‌پرسیم که در این کلمات، کدام حروف ناخوانا هستند. پس از پاسخ درست دانش‌آموزان، می‌گوییم: همان‌طور که به درستی گفتید در این کلمات، حروف «و»، «ا»، «ل» و «ی» که قبل از تشدید آمده‌اند، ناخوانا هستند. در کلمات قرآنی نیز حروف «والی» بدون حرکت قبل از تشدید خوانده نمی‌شوند. آنگاه از دانش‌آموزان می‌خواهیم ترکیبات «الناس، والطارق، إلى السماء، و اتقوا الله و اطيعوا الرسول» را بخوانند. سپس همین کلمات را به صورت توپر (مشکی) نشان می‌دهیم و پس از خواندن دانش‌آموزان، توضیح می‌دهیم که تاکنون در این نوع ترکیب‌های قرآنی، این حروف به شکل توخالی (با آبی) نوشته می‌شد، ولی خوانده نمی‌شد. از این به بعد، این حروف در صورتی توپر (مشکی) نوشته شده باشند باز هم خوانده نمی‌شوند.

کد فیلم ۱۴۰
مرور ۰ روزهای ۷ تا
۱۰ قرآن سوم برنامه
روزه ۳۳

کد فیلم ۱۲۱
روش تدریس آموزش
روز هفدهم

■ تذکر

برای توضیح حروف ناخوانا (به استثنای الف بعد از واو آخر)، می‌توانیم بگوییم هر جا علامت سکون یا تشدید دیدید، این دو با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شوند. این نکته برای رعایت اتصالات هم کفایت می‌کند.

◀ مراحل آموزش تمرین اول

■ نصب لوحه

- ۱ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات لوحه به روش صحیح
- ۲ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشاره ما
- ۳ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی.

◀ مراحل آموزش تمرین دوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک کلمه، یا قسمتی از یک عبارت قرآنی را از روی کتاب به صورت شمرده و آرام بخوانند و بقیه خط ببرند.

■ نکته

برای رعایت اتصالات توسط دانش‌آموزان، به آنها این توضیح را می‌دهیم، همان‌طور که یاد گرفتیم همیشه حرف ساکن با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شود و می‌دانیم که علامت تشدید هم از جنس حرفی است که روی آن می‌نشیند اما ساکن است، پس تشدید هم با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شود. بنابراین، هرگاه به علامت سکون یا تشدید رسیدیم می‌دانیم که بایستی با حرکت قبل از خودش وصل شود، خواه بین آن دو، حروف دیگری باشد یا نباشد، که اگر حروفی هم بین آن دو باشد، آن حروف ناخوانا هستند.

■ تذکر

از اشکالات عمده دانش‌آموزان در روخوانی قرآن عدم رعایت اتصالات و همچنین همزه و پایه‌های همزه است. برای مرتفع کردن اشکال اتصالات خوب است هراز گاهی نمونه‌هایی را روی تابلو بنویسیم و با اشاره مناسب به بخش‌های آن و از طریق پرسش و پاسخ این مورد را برای دانش‌آموزان یادآوری و بر رعایت اتصالات تأکید کنیم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن عبارات قرآنی این صفحه برای اعضای خانواده خود تشویق می‌کنیم.

روز بیستم تا سی و سوم : تمرین و روخوانی قرآن

■ اهداف

— توانایی خواندن آیات درس به صورت شمرده و آرام
— تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم.

یادآوری و تدریس مهم ترین قواعد روخوانی در قالب خواندن کلمات و عبارات قرآنی : پس از نوزده روز پیاپی به پایان رسیده است. از روز بیستم تا روز سی و سوم دانش آموزان خواندن فرازهایی از سوره های قرآن کریم را تمرین می کنند. در این چهارده روز سعی می کنیم تا ضمن تثبیت مهارت روخوانی قرآن، ضعف فردفرد دانش آموزان را شناسایی و برطرف نماییم.

در این چهارده روز، پیگیری رفع اشکالات دانش آموزان اهمیت به سزایی دارد. به عبارت دیگر، تمرین خواندن آیات در این مدت به همین منظور است.

کد فیلم ۱۲۲
روش تدریس آموزش
روز بیستم

قاعده «آشنایی با علائم وقف»

چهار حرف ریز «ج، ز، ط، م» بالای برخی از کلمات، نشانه وقف است.

نکته ۱

نیازی به آموزش سایر علائم وقف نیست. همین اندازه که بدانند زمانی که این علائم را می بینند باید بایستند کافی است.

نکته ۲

چرا باید با دیدن این علائم بایستیم؟
— فرصتی برای نفس گرفتن است.
— جمله تمام شده است.
— این علائم برای غیر عرب که معنای آیات را نمی داند است، ممکن است با وصل کردن جمله معنای آن تغییر کند.

کد فیلم ۱۲۳
روش تدریس آموزش
روز بیست و یکم

۱ اگر دانش آموز عبارتی را اشتباه خواند، اجازه دهیم عبارت را تا آخر بخواند.
۲ بعد از خواندن دانش آموز، او را مورد تشویق قرار دهیم و از او بخواهیم یک بار دیگر آرام تر و با دقت بخواند؛ یعنی بخواهیم هم سرعت خواندنش را کم کند و هم با دقت بیشتری به حرکات و نمادها نگاه کند. در این مرحله معمولاً بیش از نیمی از دانش آموزان اشکالات خود را اصلاح می کنند.

۳ اگر اشکالاتش را اصلاح نکرد، می توانیم با اشاره به اشکالاتش، به یکی از روش های زیر عمل کنیم :

الف) از او می خواهیم یک بار بخش بخش بخواند. می توانیم واژه مورد نظر را روی تابلو بنویسیم و بخواهیم با اشاره ما بخش خوانی کند.

ب) شکل درست و غلط کلمه یا عبارت را به او می گوییم و از او می خواهیم مقایسه کند و شکل درست را بیان نماید.

تذکر ■

بدترین روش رفع اشکال این است که بگوییم : «شما اشتباه خواندی، نفر بعد بخواند.» سعی کنیم دانش آموزان را با هم مقایسه نکنیم. این کار باعث می شود دانش آموز از معلم و قرآن زده شود.

◀ مراحل آموزش

الف) دانش آموزان را در گروه های دونفره (و حداکثر سه نفره) تقسیم می کنیم. (دانش آموزانی که در یک میز کنار یکدیگرند)

ب) از دانش آموزان می خواهیم هر کسی به صورت انفرادی تا پایان صفحه برای خودش آرام بخواند. (پیش خوانی)

ج) از دانش آموزان می خواهیم یک جمله یک جمله به نوبت تا پایان صفحه در گروه های خود بخوانند و از همدیگر رفع اشکال کنند. (خواندن در گروه)

د) ابتدا از دانش آموزان داوطلب و سپس از سایر دانش آموزان می خواهیم هر کدام یک جمله را برای کلاس به صورت انفرادی با صدای بلند بخوانند و بقیه دانش آموزان از روی کتاب خود خط ببرند. در صورت اشکال، به رفع اشکال دانش آموزان به ترتیبی که در بالا ذکر شد می پردازیم. (خواندن برای کلاس).

خواندن قرآن، کلید ورود به دریای قرآن است. مهم‌ترین کار در هر جلسه این است که دانش‌آموزان را به خواندن قرآن واداریم.

دوم اینکه برای قرآن موضوعیت قائل شویم؛ نه فقط طریقت؛ یعنی روخوانی و روان‌خوانی قرآن بایستی منجر به انس دانش‌آموزان با قرآن شود و همان‌طوری که اشاره کردیم، در وهله اول بایستی این انس در خود ما به عنوان مربی ایجاد شود و نمود پیدا کند. آری، اگر به آنچه می‌گوییم خودمان عمل نکنیم، چگونه می‌توانیم عمل به گفته‌هایمان را از دانش‌آموزان بخواهیم؟ «رطب خورده، منع رطب چون کند؟» بنابراین؛ سعی کنیم با خواندن روزانه قسمتی از قرآن، هر جلسه را با انس با قرآن و با این ادبیات شروع کنیم: «دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟»

بنابراین، اولین دغدغه ما این باشد که در هر جلسه از همه دانش‌آموزان روخوانی ببرسیم و دومین دغدغه ما بایستی نهادینه کردن فرهنگ خواندن قرآن و انس دانش‌آموزان با قرآن کریم باشد.

در بحث روخوانی قرآن، آیه و سوره خاصی موردنظر نیست. بنابراین، در آموزش روخوانی به دانش‌آموزان، در آیه و سوره خاصی متوقف نمی‌شویم. هر چقدر در یک سوره بیشتر بمانیم، دانش‌آموزان توانمندی در خواندن سوره‌های دیگر را از دست می‌دهند. پس، سعی کنیم همواره آیات و سوره‌های جدید بیاوریم. اگر در آموزش روخوانی یک صفحه وقت اضافه آوردیم یا عبارت کم آوردیم، به سراغ روخوانی بخش «قرآن در تابستان» برویم؛ چرا که قرآن در تابستان فقط مختص فصل تابستان نیست و در جلسات طول سال می‌توانیم از این بخش در آموزش روخوانی قرآن بهره‌گیریم. همچنین در روخوانی قرآن، اگر دانش‌آموزی سطری را خواند، نفر بعدی همان سطر را تکرار نکند، بلکه همیشه عبارت جدید را بخواند.

در پایه سوم ابتدایی در آموزش قرآن بیشتر هدفمان تثبیت مهارت روخوانی دانش‌آموزان است. روخوانی قرآن مهارتی دیداری است و باید بر چشم دانش‌آموزان تکیه کنیم تا گوش آنها؛ یعنی نباید خودمان بخوانیم و دانش‌آموزان گوش کنند یا از فایل صوتی در ابتدای آموزش استفاده کنیم؛ بلکه بایستی دانش‌آموزان را وادار به خواندن کنیم.

در روخوانی قرآن، ابتدا بایستی به دنبال صحیح‌خوانی باشیم، نه فصیح‌خوانی و جابه‌جایی این دو آسیب‌زاست.

خواندن دانش‌آموزان به صورت بخش‌بخش یا شمرده یا روان مورد قبول است.

شیوه تدریس، تمرین و ارزشیابی آیات روزهای بیستم تا سی و سوم شبیه یکدیگر است.

◀ نکات روز بیستم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ تأخَّر : بعضی از دانش‌آموزان «تَأَّ» را «تا» می‌خوانند. تذکر دهیم که الف (همزه) با فتحه خوانده شود.

۲ يَهْدِيكَ : در روخوانی قرآن معمولاً کسره به حالت فارسی تلفظ می‌شود، ولی وقتی کسره قبل از «یا» می‌آید، معمولاً مانند لهجه عربی تلفظ می‌شود؛ هرچند تلفظ حرف دال به صورت «د» و حرف یا به صورت «ی» درست است.

۳ کلمات مؤمنین و مؤمنات : بعضی از دانش‌آموزان به همزه روی «واو» توجه ندارند و آن بخش را «مو» می‌خوانند.

۴ قَوْزًا : برخی از دانش‌آموزان به علامت سکون «واو» توجه نمی‌کنند و اشتباه می‌خوانند.

◀ نکات روز بیست و یکم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ کَأْسٍ (صدای همزه به طور کامل ادا شود)، مُسْتَطِيرًا (دو حرف ت، ط به طور کامل تلفظ شود)

۲ يَوْمًا (فتحه یاء تلفظ شود و «و» غلیظ تلفظ نشود)

◀ نکات روز بیست و دوم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ يُحْيِيَنَّ (در تلفظ «یاء» به حرکت کشیده «ی» دقت شود)

۲ لِأَيِّ (لِ، آ، بی» خوانده شود)

۳ جَنَّةُ النَّعِيمِ (به تشدیدها و اتصال دقت شود)

۴ در ترکیب فی الآخِرین؛ ترکیب «لَا را برخی از دانش‌آموزان «لا» می‌خوانند.

توجه آنها را به علامت سکون «لام» و همزه «ء» جلب کنیم.

۵ أُولَئِكَ الْجَنَّةُ (به اعراب و اتصال و تشدید دقت شود).

نکات روز بیست و سوم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

- ۱ تَأْتِيْنَا السَّاعَةَ : به همزه ساکن، اتصال و تشدید توجه شود.
- ۲ لِتَأْتِيَنَّكُمْ : به همزه کسره قبل از یاء و تشدید دقت شود. همچنین تلفظ همزه ساکن «ا» برای برخی مشکل است. این حرف را درست تلفظ کنیم و از دانش‌آموزان بخواهیم تکرار کنند.

کد فیلم ۱۲۵
روش تدریس آموزش
روز بیست و سوم

نکات روز بیست و چهارم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

- ۱ تُوَفِّكُونَ : دانش‌آموزان ممکن است به همزه ساکن روی «واو» توجه نکنند. توجه آنها را به آن جلب کنیم.
- ۲ مُسْتَوِدَع : به فتحه «د» دقت شود و «و» غلیظ تلفظ نشود.
- ۳ فَصَلْنَا اللَّيَّاتِ : این ترکیب را ممکن است برخی از دانش‌آموزان هم به خاطر اتصال آن و هم ترکیب «لا» اشتباه بخوانند.

کد فیلم ۱۲۶
روش تدریس آموزش
روز بیست و چهارم

نکات روز بیست و پنجم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

- ۱ دُرِّيْهِمَا : چنانچه در خواندن این کلمه مشکلی بود به صورت بخش‌بخش خوانده شود.
- ۲ مَنَّآ : تشدید در حرف نون دوم رعایت شود.
- ۳ نَجَّيْنَاهُمَا : برخی از دانش‌آموزان دو بخش اول آن را نَجَّيْ می‌خوانند. توجه آنها را به علامت سکون «یا» جلب می‌کنیم.
- ۵ عِبَارَت هَذَيْنَاهُمَا الصَّرَاطُ الْمُسْتَقِيمُ : برخی از دانش‌آموزان این عبارت را به دو دلیل دو اتصال پشت سر هم و طولانی شدن بخش‌ها، اشتباه می‌خوانند. از آنها می‌خواهیم این عبارات را به آرامی و بخش‌بخش بخوانند تا دچار خطا نشوند.

نکات روز بیست و ششم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

- بعضی از دانش‌آموزان کلمات «تَأْتِيْهِم» و «يَأْتِيْهِم» را به دلیل وجود همزه ساکن «ا» اشتباه می‌خوانند. توجه آنها را به علامت سکون همزه جلب می‌کنیم.

کد فیلم ۱۲۷
روش تدریس آموزش
روز بیست و ششم

◀ نکات روز بیست و هفتم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :
 تُؤذَوْتِی : برخی از دانش‌آموزان این کلمه را به دلیل همزه ساکن «ؤ» و دو حرف نون پیوسته اشتباه می‌خوانند. ضمن توجه دادن به همزه ساکن، با بخش‌بخش خواندن آن، دانش‌آموزان را به صحیح خواندن آن راهنمایی می‌کنیم.

◀ نکات روز بیست و هشتم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :
 ۱ لَرَأَيْتَهُ : به اعراب کلمه دقت شود و برای مصون ماندن از خطا بهتر است این عبارت را بخش‌بخش بخوانند.

۲ آیه آخر به صورت آرام و با حفظ اتصالات خوانده شود.

◀ نکات روز بیست و نهم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :
 ۱ فَتَهَجَّد : در خواندن تشدید دقت شود.
 ۲ ثَا : در خواندن این کلمه، نظر دانش‌آموزان را به توضیحات پایین صفحه جلب می‌کنیم (ثَا = نَ + ا = نَ + آ = نَا)
 ۳ مَسَّهُ الشَّرُّ : برخی از دانش‌آموزان این ترکیب را به علت نداشتن مصوَّت بلند (ا و ی) اشتباه می‌خوانند. از آنها می‌خواهیم این ترکیب را بخش‌بخش بخوانند.

◀ نکات روز سی‌ام

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :
 ۱ لَأَيَاتٍ : در خواندن همزه دقت شود.
 ۲ سَيِّئَاتِنَا : برخی از دانش‌آموزان این عبارت را به دلیل تشدید «یا» و همچنین همزه «عا» بعد از «یای» مشدد اشتباه می‌خوانند. با بخش‌بخش خواندن این عبارت، آن را صحیح خواهند خوانند.

◀ نکات روز سی‌ویکم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :
 ۱ أُعَذِّبُهُ : از دانش‌آموزان می‌خواهیم برای تلفظ درست، آرام و شمرده بخوانند.

۲ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ : در خواندن متصل شود و با آرام و شمرده خواندن، اشکال دانش آموزان رفع خواهد شد.

۳ تَوْفِيقَتِي : در خواندن این کلمه به دلیل نزدیک مخرج بودن حرف «واو» و «ف» و مشدد بودن حرف «ف» و همچنین «یای» ساکن بعد از حرف مشدد، برخی از دانش آموزان در خواندن آن به اضطراب می افتند. جهت برطرف شدن این اشکال، از آنها می خواهیم بخش بخش بخوانند.

◀ نکات روز سی و دوم

برخی از کلمات و ترکیب هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ فِی الْأُمِّیِّینَ : یا شمرده خوانی در تلفظ کامل هر دو تشدید دقت شود؛ همچنین کسری میم (م) چون قبل از «ی» است، به صورت «ای» تلفظ می شود.

۲ یُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ : شمرده خوانی کنند.

۳ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ : به تشدید و اتصال دقت شود و نیز به فتحه حرف «تَا»؛ یعنی تَوْرَة گفته شود، نه «تَوْرَة»، همچنین توجه شود که اگر روی این کلمه وقف شود؛ مانند قاعده کلی وقف هر گونه «ة» به صورت «ه» است؛ یعنی می شود «تَوْرَه»

۴ فَتَمَتُّوا الْمَوْتَ : شمرده خوانی کنند و به اتصال دقت شود.

◀ نکات روز سی سوم

برخی از کلمات و ترکیب هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

— لَنَحْنُ الصَّافُونَ : به اتصال و تلفظ تشدید در صاد و فاء دقت شود.

— أَفْعِدَابَنَا : شمرده خوانی شود.

— رویکرد برنامه درسی قرآن : انس با قرآن کریم

— قبل از ورود به فصل سوم، بیان این نکته ضروری است که موفقیت برنامه درسی قرآن بستگی زیادی به انس دانش آموز با قرآن کریم دارد.

— رویکرد برنامه درسی قرآن، علاوه بر جامعیت آموزش در اهداف، در محتوا و روش و نیز ارزش یابی به «انس مستمر با قرآن» استوار است.

اهداف آموزش قرآن

- ۱ توانایی خواندن آیات درس به صورت شمرده و آرام
- ۲ آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن کریم
- ۳ آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم
- ۴ آشنایی با احادیث و روایات ائمه اطهار علیهم السلام درباره انس با قرآن کریم
- ۵ تقویت علاقه و مهارت خواندن نماز
- ۶ تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم

بخش‌های کتاب آموزش قرآن در فصل سوم

محتوای هر یک از دروس این فصل که برای یک هفته در نظر گرفته شده، «انس با قرآن کریم» نام گذاری شده و از قسمت‌های زیر تشکیل شده است.

■ فرازی از قرآن کریم

آیات درس، بخش اصلی محتوای هر درس (انس با قرآن کریم) است. این آیات برای تقویت مهارت دانش‌آموزان در خواندن قرآن کریم آمده است.

■ پیام قرآنی

پیام قرآنی، آیه یا عبارتی کوتاه و زیبا از قرآن است که دارای پیامی والا و ارزشمند متناسب با کودکان درباره موضوعات اعتقادی، اخلاقی، تربیتی، اجتماعی و... است، مانند:

«وَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا»

(بقره ۸۳)

پیام قرآنی درس، یادگیری قرآن را معنادار می‌کند و دانش‌آموزان را به دریافت معنای آیات قرآن علاقه‌مند می‌کند.

از جمله ویژگی‌های پیام قرآنی کتاب درسی عبارت‌اند از :

- ۱ موضوع آن برای دانش‌آموزان قابل درک است.
- ۲ کوتاه و پرمعناست.
- ۳ دانش‌آموزان می‌توانند مثال‌ها و نمونه‌های عملی از زندگی روزمره خود برای پیام‌ها بیان کنند.

■ داستان‌های قرآنی

یکی از روش‌های جذاب ارائه مطالب، بیان آنها به شیوه داستان است. داستان‌های قرآنی شامل مطالب بسیار ارزنده و جاودانه اعتقادی، اخلاقی و... است و استفاده از آنها از بهترین راه‌هایی است که ریشه شجره طیبه ایمان را در جان کودکان می‌دواند و برای همیشه آنها را از ثمره آن بهره‌مند می‌سازد.

■ انس با قرآن

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام در طول زندگی پربار خود همواره با قرآن کریم انس داشته و مسلمانان را نیز بر این امر سفارش کرده‌اند نقش الگویی ایشان از یک سو و احادیث و روایات فراوان درباره انس با قرآن کریم از سوی دیگر می‌تواند به عنوان یک روش تأثیرگذار در زمینه آموزش قرآن، بستر مناسب را برای تحقق اهداف مورد نظر فراهم آورد.

بخش قطره اما دریا به همین منظور در کتاب درسی در نظر گرفته شده است.

■ تذکر

دانش‌آموزان را به حفظ اجباری روایات ذکرشده در این بخش وادار نکنیم. ما می‌توانیم با قرار دادن امتیاز تشویقی در این قسمت، دانش‌آموزان را به حفظ آن ترغیب کنیم. خودمان در حضور دانش‌آموزان احادیث و روایات را از حفظ بخوانیم و این امر را به صورت غیر مستقیم و اختیاری در دانش‌آموزانمان ایجاد کنیم.

— تمرین اول، برای کسب مهارت کافی در خواندن اذکار نماز است.

— تمرین دوم، برای تقویت مهارت خواندن قرآن کریم است.

روش و مراحل تدریس

■ خواندن آیات قرآن کریم

ابتدا دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره در مدت حداکثر پنج دقیقه به میزانی که می‌توانند آیات این صفحه را پیش‌خوانی کنند و سپس با انتخاب معلم تعدادی از دانش‌آموزان، هر کدام یک یا دو جمله از این

آیات را با صدای بلند می‌خوانند و سایر دانش‌آموزان از روی کتاب خود، یا قرآن کریم (مصحف آموزشی) خط می‌برند.

نکته

— اگر اشتباهات دانش‌آموزان در حین خواندن نسبتاً زیاد است، نیازی نیست همه این اشتباهات را گوشزد کنیم. بیشتر بر توانایی‌های آنها تأکید می‌کنیم تا با احساس موفقیت به تدریج ضعف خود را جبران کنند.

— ممکن است برخی از عبارات قرآنی برای تعدادی از دانش‌آموزان نسبتاً مشکل باشد.

۱ به منظور کسب مهارت روخوانی قرآن کریم، خواندن این گونه عبارات لازم است.

۲ به دانش‌آموزان بیاموزیم که این گونه عبارات را آرام‌تر و در صورت نیاز به صورت بخش‌بخش بخوانند.

۳ برای تدریس و تمرین آیات قرآن کریم در هر درس می‌توانیم بین ۲۰ تا ۲۵ دقیقه وقت اختصاص دهیم.

پیام قرآنی

از دانش‌آموزان می‌خواهیم که پس از خواندن عبارت قرآنی پیام و ترجمه آن از روی کتاب، مراحل زیر را اجرا کنند:

۱ گروه‌های دو یا سه نفره تشکیل دهند.

۲ با دقت و کمک از تصاویر یا پرسش‌هایی که در کتاب آمده با همدیگر گفت‌وگو و مشورت کنند.

۳ سپس نظر خود را درباره پیام و مصادیق آن در زندگی خود، برای کلاس بیان کنند.

داستان

داستان را به شیوه قصه‌گویی و با زبان ساده و به کمک تصاویر برای دانش‌آموزان تعریف کنید (استفاده از فیلم یا کارتون مربوط به داستان نیز توصیه می‌شود). در صورت وجود وقت می‌توانیم از دانش‌آموزان بخواهیم تا هر یک، چند سطر از داستان را یک بار در کلاس از روی کتاب بخوانند.

تذکر

از بیان مطالب زاید و غیر مستند پرهیز کنیم.

اُنس با قرآن در خانه

مؤثرترین روش در انس با قرآن کریم، خواندن مقداری از قرآن در هر روز است. قبل از تشویق دانش‌آموزان به خواندن و تمرین آیات درس از روی کتاب درسی با قرآن کامل در منزل، می‌بایست خواندن

روزانه قرآن را پیش‌تر در خودمان ایجاد کرده باشیم و به دانش‌آموزان نیز بگوییم که خود من نیز این کار را انجام می‌دهم. مطمئن باشیم که در این صورت است که می‌توانیم در حالات و رفتار دانش‌آموزان تغییر ایجاد کنیم.

این بخش به عنوان تکلیف دانش‌آموزان در خانه است، در پایان هر جلسه انجام بخش‌های مختلف «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان تذکر می‌دهیم و در ابتدا یا انتهای جلسه بعد انجام این تکالیف توسط آنها را به شیوه زیر بررسی می‌کنیم.

۱ قطره اما دریا

- چه کسی می‌داند حدیث این درس از کدام یک از معصومان است؟
- در آن حدیث چه بیان شده است؟
- یک بار حدیث از روی کتاب توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود.

۲ تذکر

حفظ احادیث جزء برنامه آموزشی نیست. البته به خاطر سپاری احادیث مفید است، به شرط آنکه این کار بدون فشارهای پنهان یا آشکار انجام شود. برای دانش‌آموزان علاقه‌مندی که این کار را می‌کنند، می‌توان در ارزشیابی مستمر نمره تشویقی در نظر گرفت.

۲ تمرین دوم (تمرین نماز): با توجه به ضرورت یادگیری اذکار و عبارات نماز در طول سال تحصیلی، بهتر است که در هر زنگ به مدت چند دقیقه تمرین دوم این بخش توسط یکی از دانش‌آموزان در کلاس انجام شود و در صورت نیاز تذکرات لازم ارائه شود.

۳ تمرین سوم (خواندن آیات درس در خانه): با توجه به تأثیر نقش الگویی خود معلم بهتر است قبل از آنکه از دانش‌آموزان بپرسیم که آیا آیات درس را در منزل خوانده‌اند یا نه، به آنها بگوییم که کدام قسمت از آیات را خوانده‌ایم و سپس از دانش‌آموزان سؤال بپرسیم. بهتر است در قالب ارزشیابی، تعدادی از دانش‌آموزان آیات مربوط به درس‌های گذشته را بخوانند.

◀ نکات انس با قرآن (۱)

■ سوره «حمد» و سوره «بقره» آیات ۱ تا ۵

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است:

يُؤْمِنُونَ: بعضی از دانش‌آموزان به همزه بخش «يُؤ» دقت نمی‌کنند آن را «یو» می‌خوانند، توجه آنها را نسبت به خواندن همزه «ه» روی «واو» جلب کنیم.

بِالْآخِرَةِ: بعضی از دانش‌آموزان بخش «لَا» را «لا» می‌خوانند، توجه آنها را نسبت به این ترکیب در بخش «لَا» جلب کنیم.

■ پیام قرآنی

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ

(ابراهیم، ۴۰)

پروردگارا، مرا از نمازگزاران قرار ده.

- ۱ ابتدا از یک یا چند دانش‌آموز می‌خواهیم که پیام و ترجمه آن را بخوانند.
- ۲ یک فرصت کوتاهی به دانش‌آموزان در گروه‌های سه تا چهار نفره می‌دهیم تا به کمک تصاویر درباره پیام قرآنی گفت‌وگو کنند.
- ۳ سپس نظر خود را برای دوستانشان در کلاس بیان کنند.
- انتظار می‌رود دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :
- برای انجام هر کاری از خداوند کمک می‌خواهیم (حتی برای توفیق در نماز خواندن) برای سپاسگزاری از خداوند باید نماز بخوانیم و
- ۴ با توجه به پیام قرآنی، کلمه «صلاة» به چه معنای است و این عبارت را کجا شنیده‌اید؟

■ روش پیشنهادی

بهترین ورودیه خوب برای تدریس این پیام، آن است که فابل صوتی اذان را پخش کنیم و هم‌زمان لوحه مربوط به اذان را نیز به دانش‌آموزان نشان دهیم. حال و هوای ایجاد شده، حس و حال نماز است و در ضمن در حین شنیدن اذان و نگاه به لوحه عبارت «حَتَّى عَلَى الصَّلَاةِ» را می‌بینند و این نکته خوبی برای شروع گفت‌وگوها خواهد بود.

◀ نکات انس با قرآن (۲)

■ آیه الکرسی (سوره «بقره» آیات ۲۵۵ تا ۲۵۷)

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

- ۱ تَأْخُذُهُ : توجه دانش‌آموزان را نسبت به خواندن همزه ساکن بخش «تأ» جلب می‌کنیم.
- ۲ كُرْسِيُّ السَّمَاوَاتِ : اگر دانش‌آموزی در خواندن این عبارت مشکل داشت، از او می‌خواهیم آن را به صورت آرام و حتی بخش‌بخش بخواند.
- ۳ لَا يَتَوَدُّه : دانش‌آموزان را به خواندن صحیح ترکیب «تو» توجه می‌دهیم.
- ۴ يَوْمٍ : توجه دانش‌آموزان در خواندن این عبارات مشکل داشت، از او بخواهید که آن را آرام به صورت بخش‌بخش بخواند.

■ پیام قرآنی

فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ، فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ

(سوری، ۴۰)

هر کس دوستش را ببخشد و با او آشتی کند، خدا به او پاداش می‌دهد.

■ روش پیشنهادی

پیام قرآنی با هدف تقویت مهارت تفکر و تدبیر آمده است و در آموزش این قسمت بایستی ابتدا دانش‌آموزان پیام را با ترجمه بخوانند و با توجه به تصاویر یا هر محتوایی که در ذیل پیام وجود دارد به گفت و گو و مصداق‌گویی حول محور آن پیام بپردازند.

در این مورد پس از انجام فعالیت فوق می‌توان جهت بسط مفهوم این پیام قرآنی از روش‌های زیر نیز استفاده کرد :

الف) با نشان دادن تصویر داستان «خواب شیرین» در کتاب هدیه‌های آسمان از یکی از دانش‌آموزان بخواهیم تا داستان آن را برای بچه‌های کلاس تعریف کند.

ب) پیام قرآنی را با صدای بلند یکی از دانش‌آموزان بخواند و در مورد ارتباط آن با داستان «خواب شیرین» و تصویر کتاب در گروه با هم کلاسی‌های خود گفت‌وگو کند.

ج) چه داستانی را در کتاب هدیه‌های آسمان پایه دوم سراغ دارید که در ارتباط با پیام قرآنی این درس است.

درس «بهترین دوست» هدیه‌های آسمان پایه دوم. در مورد امام حسن (علیه السلام) و رفتار ایشان با کسی که به او ناسزا می‌گفت.

د) انتظار داریم دانش‌آموزان در پایان درس به نتایج زیر برسند :

با یکدیگر دوست باشیم و قدر این دوستی را بدانیم.

دوستان خوب را از خود نرنجانیم و آنها را به راحتی از دست ندهیم.

گذشت و چشم‌پوشی از خطاها و اشتباهات دیگران، پاداش خداوند را به دنبال دارد.

..... نکات انس با قرآن (۳)

■ سورة /براهیم، آیات ۳۵ تا ۴۱

■ دُرِّیْتَنی : خواندن این کلمه به دلیل داشتن دو حرف مشدّد پشت سر هم، نیازمند دقت بیشتری است.

از دانش‌آموزان می‌خواهیم اگر لازم بود این کلمه را آرام‌تر و حتی بخش‌بخش بخوانند.

۲ **لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ**: اگر دانش‌آموزان این ترکیب را اشتباه خواندند، از آنها می‌خواهیم که آن را شمرده‌شمرده، یا بخش‌بخش بخوانند.

داستان «چشمه زمزم»

(الف) خوب است از قبل حداقل یک بار متن داستان را با دقت مطالعه کنیم و صحنه‌ها و نکات مهم را یادداشت، یا در ذهنمان مشخص کنیم تا هنگام بیان داستان به آن موارد تأکید کنیم.

(ب) در صورت امکان از وسایل آموزشی مانند فیلم، تصاویر، کارت‌های قصه‌گویی یا نوارهای تلاوت آیات منتخب درس استفاده کنیم.

(ج) در حین بیان داستان بهتر است که کتاب‌های دانش‌آموزان بسته باشد تا توجه آنان به داستان بیشتر جلب شود.

(د) در جریان تعریف داستان به آیات درس نیز اشاره کنیم و قصه را به زبان ساده و کودکانه برای دانش‌آموزان بیان کنیم.

(ه) در حین خواندن داستان از چند دانش‌آموز می‌خواهیم که هر یک چند خط از داستان را از روی کتاب خود بخوانند.

(و) در جریان داستان از برخی از دانش‌آموزان درباره سیر و نتایج داستان سؤال‌هایی را مطرح کنیم. دقت شود که از سخت‌گیری در این مورد پرهیز شود.

(ز) داستان «پیامبری حضرت موسی علیه السلام» و «به سوی مبارزه بزرگ» و «پیروزی حضرت موسی» و «صبح پیروزی» به همین روش تدریس می‌شود.

◀ نکات انس با قرآن (۴)

■ سورة / سراء، آیات ۲۱ تا ۲۷

۱ **لِلْآخِرَةِ**: اگر دانش‌آموزان این کلمه را اشتباه خواندند، آن را روی تخته بنویسیم. آنگاه با اشاره درست توجه دانش‌آموزان را به بخش‌های این کلمه جلب می‌کنیم.

۲ **لِلْأَوَّيْنِ**: اگر دانش‌آموزان این کلمه را اشتباه خواندند، برای صحیح خوانی آن، مانند کلمه «لِلْآخِرَةِ»، عمل می‌کنیم.

■ پیام قرآنی

و بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

(بقره، ۸۳)

به پدر و مادر خود نیکی کنید.

■ روش پیشنهادی

پیام قرآنی با هدف تقویت مهارت تفکر و تدبر آمده است و در آموزش این قسمت بایستی ابتدا دانش‌آموزان پیام را با ترجمه بخوانند و با توجه به تصاویر یا هر محتوایی که در ذیل پیام وجود دارد به گفت و گو و مصداق‌گویی حول محور آن پیام بپردازند.

در این مورد پس از انجام فعالیت فوق می‌توان جهت بسط مفهوم این پیام قرآنی از روش‌های زیر نیز استفاده کرد :

(الف) نشان دادن تصویر تأمل برانگیز یا پخش فیلمی مرتبط با نیکی به پدر و مادر.
(ب) گفتن داستان‌های آموزنده از شخصیت‌های مشهور در خصوص احترام به پدر و مادر می‌تواند تأثیر به‌سزایی در دانش‌آموزان داشته باشد.

(ج) استفاده از احادیث، روایات و همچنین سیره معصومین در خصوص احترام به پدر و مادر
(د) از دانش‌آموزان بپرسیم آخرین باری که به پدر و مادرشان نیکی و خوبی کرده‌اند چه زمان و چه کاری را انجام دادند؟ در کلاس بیان کنند.

(ه) استفاده از تصاویر مربوط به نیکی به پدر و مادر و گفت‌وگو در مورد پیام قرآنی در گروه‌های دو، سه یا چهار نفره.

(و) عبارت «والدین» و «احسان» را بر روی تابلوی کلاس می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در مورد آن یک جمله بگویند.

انتظار داریم دانش‌آموزان در پایان درس به موارد زیر اشاره کنند :

- ۱ خداوند به خوبی کردن و کمک کردن به پدر و مادر دستور داده است.
- ۲ باید به پدر و مادر خود احترام بگذاریم.
- ۳ خداوند کسانی را که به حرف پدر و مادر خود گوش می‌کنند، دوست دارد و به آنان پاداش می‌دهد.

◀ نکات انس با قرآن (۵)

■ سورة آل عمران، آیات ۵۵ تا ۶۰

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :
کلمات «مُتَوَفِّیْکَ» و «فَیُوفِّیْهِمْ» : به علت بودن مخرج «و» و «ف» بعضی از دانش‌آموزان در تلفظ این دو کلمه مشکل خواهند داشت. با بخش‌بخش خواندن آنها؛ این مشکل را رفع می‌کنیم.

■ پیام قرآنی

وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

(آل عمران، ۱۴۰)

خدا ستمگران را دوست ندارد.

■ روش پیشنهادی

پیام قرآنی با هدف تقویت مهارت تفکر و تدبر آمده است و در آموزش این قسمت بایستی ابتدا دانش‌آموزان پیام را با ترجمه بخوانند و با توجه به تصاویر یا هر محتوایی که در ذیل پیام وجود دارد به گفت و گو و مصداق‌گویی حول محور آن پیام بپردازند.

در این مورد پس از انجام فعالیت فوق می‌توان جهت بسط مفهوم این پیام قرآنی از روش‌های زیر نیز استفاده کرد :

الف) پخش تصاویر قابل نمایش از ستمگری رژیم صهیونیستی در کشور فلسطین می‌تواند ورودیه خوبی برای این شروع درس باشد.

ب) بر روی تابلوی کلاس می‌نویسیم :

— خداوند دوست ندارد.

— خداوند دوست دارد.

دانش‌آموزان جای خالی را با عبارت مناسب کامل کنند و بگویند که خداوند چه کسانی را دوست ندارد و چه کسانی را دوست دارد.

ج) پخش قسمتی از فیلم «مختارنامه» و بحث و گفت‌وگو در مورد فیلم و ارتباط آن با پیام قرآنی را بیان کنند.

د) چه مصادیق و کارهای دیگری در رفتار و گفتار ما نشان‌دهنده ظلم کردن بر دیگران است؟
ه) تصویرخوانی مربوط به پیام قرآنی توسط دانش‌آموزان کلاس و گفت‌وگو در خصوص این پیام در گروه‌های دو یا چهار نفره و بیان نظرات در کلاس.

انتظار می‌رود دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :

— مصادیقی از ستمگری را بیان کنند.

— خداوند ستمگران را دوست ندارد.

— مردم به افراد ستمگر اعتماد ندارند و با آنها دوستی نمی‌کنند.

◀ نکات انس با قرآن (۶)

■ سورة طه (طاها)، آیات ۱۳ تا ۲۸

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ یَصُدُّنَّكَ : در این کلمه دو حرف مشدّد پشت سر هم آمده است. از این رو، برخی از دانش‌آموزان امکان دارد در خواندن آن دچار اشتباه شوند. از ایشان می‌خواهیم با بخش‌بخش خواندن آن مشکل را رفع کند.

۲ لِنُرِيكَ : گاهی کلماتی که فاقد صداهاى کشیده‌اند به علت تعدّد و تنوّع حرکات کوتاه، مشکل‌تر خوانده می‌شوند. از دانش‌آموزان می‌خواهیم با دقت بیشتر در حرکات کوتاه، کلمه را آرام و حتی بخش‌بخش و به شکل صحیح بخوانند.

◀ نکات انس با قرآن (۷)

■ سورة مائدة، آیات ۴۸ تا ۵۰

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ لِيَبْلُوكُمْ؛ فَيُيَسِّرْكُمْ، خواندن این دو کلمه به علت نداشتن حرکت بلند (ا ی و) برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است از آنها می‌خواهیم ضمن دقت به حرکات حروف این دو کلمه، آن را بخش‌بخش بخوانند.

۲ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ : خواندن این ترکیب به علت تعداد زیاد بخش‌های آن برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است. در صورت نیاز به ترغیب آنها به بخش‌خوانی این مشکل رفع خواهد شد.

■ پیام قرآنی

فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ

(بقره، ۱۴۸)

سعی کنید کارهای خوب را زودتر از دیگران انجام دهید.

■ روش پیشنهادی

الف) در شروع تدریس عبارت «فاستبقوا» را روی تابلوی کلاس نوشته و از دانش‌آموزان بپرسیم که چه کسی این عبارت را شنیده است؟ سپس تابلوی «سبقت ممنوع» را به دانش‌آموزان نشان دهیم و از آنها بخواهیم تا معنای این تابلو را برای کلاس

کد فیلم ۱۲۹
انس با قرآن ۶

کد فیلم ۱۳۰
انس با قرآن ۶
قصه‌ی آیه‌ها

کد فیلم ۱۲۸
روش تدریس پیام قرآنی
«در کارهای خوب
از همدیگر سبقت
بگیرید.»

بگویند؛ و به معنای «سبقت» و «فاستبقوا» اشاره می‌کنیم.

خداوند در این پیام قرآنی می‌گوید «سبقت بگیرید» در چه کاری باید سبقت بگیریم؟ به کمک تصاویر به این سؤال پاسخ بدهند؟ و در گروه خود در این مورد گفت‌وگو کنند و نظرشان را برای کلاس بیان نمایند.

ب) به معنی کلمه «خیر» نیز پرداخته شود. این عبارت را کجا شنیده، یا استفاده کرده‌اند. زمانی که برای کسی کاری را انجام می‌دهیم یا کمکی می‌کنیم فرد مقابل به ما می‌گوید: «خدا خیر به شما دهد» می‌توانیم بخشی از این ادبیات را به کمک دانش‌آموزان در کلاس به صورت نمایشی اجرا کنیم.

ج) از خاطره دانش‌آموزان در این مورد نیز می‌توانیم استفاده کنیم.

د) انتظار می‌رود پس از گفت‌وگو نتایج زیر حاصل شود:

- کارهای خوب را زودتر از دیگران انجام دهیم.
- انجام کارهای خوب، دیگران را به این کارها تشویق می‌کند و عمل نیک جنبه عمومی پیدا می‌کند.
- چون همه دوست دارند هرچه زودتر کارهای خوب را انجام دهند، این کارها به سرعت انجام می‌شود.

➤ نکات انس با قرآن (۸)

■ سورۀ طه، آیات ۱۱۴ تا ۱۲۲

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است:

- ۱ عَدُوٌّ؛ برخی از دانش‌آموزان این کلمه را «عدو» می‌خوانند و به علامت تشدید حرف «واو» دقت نمی‌کنند. توجه آنها را به علامت تشدید جلب می‌کنیم.
- ۲ سَوَاءٌ لَّهُمَا؛ در این کلمه برخی از دانش‌آموزان به علامت سکون «واو» و همچنین همزه «ء» توجه نمی‌کنند، با نوشتن این کلمه روی تخته و اشاره صحیح توجه آنها را به علامت سکون «واو» و همزه «ء» جلب می‌کنیم.

■ پیام قرآنی

وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا

(طه، ۱۱۴)

پروردگارا، علم و دانش مرا زیاد کن.

■ روش پیشنهادی

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با صدای بلند خوانده شود و در گروه‌های دو، سه یا چهار نفره در مورد آن گفت‌وگو کنند.

ب) همراه دانش‌آموزان شعر را همخوانی کنیم و هر کدام از دانش‌آموزان نظر خود را در مورد شعر بیان کنند.

ج) در ابتدای تدریس تصاویر مربوط به دانشمندان کشورمان را مانند دکتر حسابی، ابن سینا و... را به کلاس ببریم، یا قسمتی از فیلم یا کلیپی از سرگذشت یکی از دانشمندان را پخش کنیم.

د) در پایان از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا همگی دست به دعا بردارند و عبارت پیام قرآنی را با هم بخوانیم و «آمین» بگوییم و تأکید کنیم که بهتر است این دعا را در قنوت نمازمان نیز بخوانیم.

ه) در انتهای تدریس و بعد از گفت‌وگو در خصوص پیام قرآنی درس انتظار داریم دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :

- از خداوند بخواهیم که توفیق علم‌آموزی را به ما عنایت کند.
- از طریق دانش‌افزایی بیشتر و بهتر می‌توانیم به جامعه خدمت کنیم.
- خوب است این دعا را در قنوت نماز بخوانیم.

◀ نکات انس با قرآن (۹)

■ سورة طه (طاها)، آیات ۴۰ تا ۵۰

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ **فَتَجَنَّبَاک :** برخی از دانش‌آموزان به علامت سکون «یا» دقت نمی‌کنند. توجه آنها را به علامت تشدید حرف «ج» و هم به علامت سکون «یا» جلب می‌کنیم.

۲ **وَاصْطَلْک :** خواندن این کلمه به علت آنکه حرکت بلند (او ی) ندارد، برای دانش‌آموزان متوسط مشکل است. از آنها می‌خواهیم این کلمه را به آرامی به صورت بخش‌بخش بخوانند.

۳ **فَأْتِیَاهُ :** برخی از دانش‌آموزان به همزه ساکن «أ» و کسره حرف «تا» دقت نمی‌کنند و این کلمه را اشتباه می‌خوانند. توجه آنها را به این دو مطلب جلب می‌کنیم.

۴ **جَنَّاک :** برخی از دانش‌آموزان در تلفظ همزه ساکن «ئ» مشکل دارند. با مراجعه به درس همزه، تلفظ درست آن را آموزش می‌دهیم.

..... نکات انس با قرآن (۱۰)

■ سوره حَجّ، آیات ۷۴ تا ۷۸

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :
ترکیبات «ما قَدَرُوا اللَّهَ» و «فَأَقِمْوُا الصَّلَاةَ» و «ءَاتُوا الزَّكَاةَ» را برخی دانش‌آموزان اشتباه می‌خوانند. از آنها می‌خواهیم که به حروف ناخوانا دقت کنند و در صورت نیاز آنها را بخش‌بخش بخوانند.

■ پیام قرآنی

وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ، لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

(حج، ۷۷)

کار خوب انجام دهید تا موفق و پیروز شوید.

■ روش پیشنهادی

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با صدای بلند خوانده شود و در گروه‌های دو، سه یا چهار نفره در مورد آن گفت‌وگو کنند و با توجه به تصاویر بگویند که چه کارهای خوبی را در تصویر مشاهده می‌کنند و نتایج این کارهای خوب چیست؟

ب) خواندن داستان‌هایی با موضوع پیام قرآنی درس در کلاس، برای دانش‌آموزان جذاب و آموزنده است. همچنین می‌توانیم از دانش‌آموزان بخواهیم که اگر داستانی را در ذهن دارند در مورد انجام کار خوب و نتایج آن در زندگی برای هم‌کلاسی‌هایشان تعریف کنند.

نکته

از بویانمایی و فیلم‌هایی که با موضوع پیام قرآنی در ارتباط است نیز می‌توانیم استفاده کنیم.
ج) استفاده از خاطرات دانش‌آموزان در مورد انجام کارهای خوب و موفقیت در زندگی و درس‌هایشان نیز می‌تواند به جذاب و شاد شدن فضای کلاس کمک بسیاری کند.
د) پیام قرآنی به صورت دسته‌جمعی خوانده شود و در مورد معنا و مصادیق آن صحبت و گفت‌وگو کنند.
در پایان انتظار داریم که دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :
تلاش و کوشش در جهت انجام کارهای خوب پیروزی و موفقیت را به دنبال دارد.

◀ نکات انس با قرآن (۱۱) ▶

■ سورة قدر و زلزله

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

- ۱ **قَالَ الْإِنْسَانُ** : برخی از دانش‌آموزان ترکیب «لا» را به صورت «لا» می‌خوانند. توجه آنها را به علامت ساکن «لام» و کسره «الف» در شکل «لا» جلب می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم لام ساکن (ل) را با حرف «ل» قبل از آن بخواند.
- ۲ **لِيُرَوَّا**؛ برخی از دانش‌آموزان این کلمه را «لِيروا» می‌خوانند. توجه آنها را به حرکات کوتاه هر یک از حروف جلب می‌کنیم.

نکته

واو ساکن (و) بعد از فتحه به صورت نرم ادا می‌شود.

■ پیام قرآنی

- **فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ**
 - هر کس ذره‌ای خوبی کند، نتیجه کارش را می‌بیند.
 - **وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ**
 - و هر کس ذره‌ای بدی کند، نتیجه کارش را می‌بیند.
- (زلزال، ۷ و ۸)

■ روش پیشنهادی

- الف)** بر روی تابلوی کلاس عبارت‌های زیر را می‌نویسیم.
- چرا عاقل کند کاری که باز آرد پشیمانی
 - هر چه کنی به خود کنی گر همه نیک و بد کنی
 - چاه مکن بهر کسی اول خودت، بعداً کسی.
- ب)** از دانش‌آموزان می‌خواهیم برای هر کدام از عبارات مشخص شده، یک نمایش در کلاس اجرا کنند که به عبارت مورد نظر اشاره می‌کند.
- از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا داستان تصاویر کتاب را برای کلاسی تعریف کنند؛ و در گروه‌های خود در مورد آن گفت‌وگو کنند.

انتظار می‌رود نتایج زیر پس از گفت‌وگو در کلاس به دست آید :

— اگر کسی بدی کند، اول به خودش بدی کرده است؛ زیرا دیگران با او دوستی نمی‌کنند.

— افرادی که خوبی می‌کنند، شادمان‌اند و دیگران دوستشان دارند.

— در کارهای کوچک خود نیز باید دقیق باشیم؛ زیرا کمترین بدی هم در روز جزا مورد حساب قرار می‌گیرد.

— کارهای خوب پاداش خوب دارد و خدا آن را دوست دارد و کارهای بد را خدا دوست ندارد و

سرانجام باعث آبروریزی می‌شود.

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا شعر زیر را به صورت دسته‌جمعی در کلاس بخوانند.

ای گل ناز و محبوب	انجام بده کار خوب
هم ریز و هم درشتش	همیشه داره ارزش
کم یا زیاد نداره	خدا دوستش می‌داره
هرگز مبر تو از یاد	هر کار خوب هست زیاد

◀ نکات انس با قرآن (۱۲) ▶

■ سورۀ شُعراء، آیات ۴۰ تا ۵۱

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ ▶ یَافِکُونْ؛ برخی از دانش‌آموزان این کلمه را «یافِکون» می‌خوانند با اشارهٔ درست به بخش «یأ» اشتباه آنها را رفع می‌کنیم.

۲ ▶ خواندن کلمات «لَا قُطِيعَنَّ» و «لَا ضَلَبَتْكُمْ» به علت نداشتن صداهای کشیده برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است از آنها می‌خواهیم این کلمات را به آرامی و در صورت نیاز به صورت بخش‌بخش بخوانند.

◀ نکات انس با قرآن (۱۳) ▶

■ سورۀ شوری، آیات ۳۶ تا ۴۴

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

خواندن عبارات «اقَامُوا الصَّلَاةَ» و «إِنَّمَا السَّبِيلَ» و «تَرَى الظَّالِمِينَ» برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است. آنها را راهنمایی کنیم که این عبارات را در صورت نیاز به صورت بخش‌بخش بخوانند.

■ پیام قرآنی

وَأْمُرْهُمْ شُورَىٰ تَبَيَّنَهُمْ

(شوری، ۳۸)

افراد باایمان، کارهای خود را با مشورت یکدیگر انجام می‌دهند.

■ روش پیشنهادی

الف) استفاده از تصاویر و پخش فیلم مربوط به مجلس شورای اسلامی، شورای شهر و شورای دانش‌آموزی در ابتدای تدریس و گفت‌وگو در خصوص تصاویر و فیلم مشاهده شده در گروه‌های دو یا چهار نفره دانش‌آموزان.

انتظار می‌رود پس از بحث و گفت‌وگو به نتایج زیر اشاره شود:

- خوب است در انجام کارهایمان با یکدیگر همکاری و همفکری کنیم.
- از فکر و نظر انسان‌های دانا و خیرخواه کمک بگیریم.
- همفکری و همکاری به کارها سرعت بیشتری می‌بخشد.
- در اثر مشورت و همفکری کارها با عیب و نقص کمتری انجام می‌شود.

ب) پیام قرآنی به قطعات یک پازل تقسیم می‌کنیم و پشت هر کدام از قطعات را با شماره مشخص می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در گروه‌های خود این قطعات را مرتب کنند و سپس دسته‌جمعی، گروه برنده پیام را برای بچه‌ها می‌خوانند.

◀ نکات انس با قرآن (۱۴) ▶

■ سورة قصص، آیات ۷۳ تا ۷۷

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است:

۱ لَتَتَوَّءُ : برخی از دانش‌آموزان همزه «ء» را تلفظ نمی‌کنند. توجه آنها را به آن جلب می‌کنیم.

۲ أُوَلَى الْقُوَّةُ : در کلمه اول این ترکیب «واو» ناخواناست در نتیجه، این کلمه «أُلی» خوانده می‌شود

و نه «أولی». برخی از دانش‌آموزان به کسره حرف «لام» دقت نمی‌کنند و آن را «لی» می‌خوانند. توجه آنها را به علامت کسره و اتصال آن به «لام» ساکن جلب می‌کنیم.

۳ آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ : خواندن این عبارت به دلیل سه اتصال پشت سر هم برای برخی از

دانش‌آموزان مشکل است. با بخش‌بخش خوانی خواندن آن ساده خواهد شد.

■ پیام قرآنی

وَ أَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ

(قصص، ۷۷)

همان‌طور که خدا به تو خوبی کرده است، به دیگران خوبی کن.

■ روش پیشنهادی

(الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم بر روی برگه‌ای خوبی‌هایی که خداوند به ما کرده است را بنویسند. سپس برگه را تا کرده و جمع می‌کنیم و به کمک تعدادی از دانش‌آموزان کلاس برگه‌ها را باز کرده و خوبی‌ها و مهربانی‌های خداوند نسبت به خودمان را می‌خوانند. در ادامه به همان مقدار که خداوند به ما خوبی کرده و به ذهن ما رسیده و نوشتیم به همان تعداد بر روی برگه‌ای دیگر خوبی‌هایی که می‌توانیم به دیگران بکنیم را می‌نویسیم و مانند مرحله قبل عمل می‌کنیم.

(ب) پیام قرآنی به صورت دسته‌جمعی می‌خوانیم و دانش‌آموزان در مورد معنا و مصادیق آن باهم گفت‌وگو میکنند.

(ج) از تصاویر کتاب و تصاویری که خودمان در مورد پیام قرآنی تهیه کرده‌ایم و همچنین فیلم یا کارتون مرتبط با این موضوع استفاده می‌کنیم.

انتظار داریم دانش‌آموزان در پایان این جلسه به موارد زیر اشاره کنند :

- انجام کارهای خوب، موجب رضایت خداوند و خوشحالی خودمان می‌شود.
- مردم افراد نیکوکار را دوست دارند.
- انجام کارهای خوب، مثل کمک کردن به دیگران موجب خوشحالی آنها می‌شود.
- اگر زمانی هم ما به کمک نیاز داشته باشیم، دیگران به ما کمک می‌کنند.

◀ نکات انس با قرآن (۱۵)

■ سورۃ عادیات، سورۃ قارعه

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ قَوْسَطُنْ : به دلیل نزدیک بودن مخرج دو حرف «ف» و «و» برخی در خواندن این کلمه دچار اشتباه می‌شوند. با آرام و شمرده خواندن آن، اشتباه آنها رفع خواهد شد.

۲ یَوْمَئِذٍ : برخی از دانش‌آموزان این کلمه را «یَوْمِذٍ» می‌خوانند؛ یعنی حرف «یاء» را نمی‌خوانند. توجه آنها را به علامت سکون حرف «واو» و حرف همزه جلب می‌کنیم تا آن را درست و صحیح بخوانند.

◀ نکات انس با قرآن (۱۶)

■ سورۃ بقره، آیات ۷۹ تا ۱۳۱

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

خواندن ترکیب «تَمَسَّنَا النَّارُ» و «ذِي الْقُرْبَى» برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است. دانش‌آموزان را بخش‌بخش خواندن آن می‌توانند این مشکل را رفع کنند.

■ پیام قرآنی

وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا

(بقره، ۸۳)

با مردم به زبان خوش سخن بگویید.

■ روش پیشنهادی

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود و معنای آن را نیز شخص دیگری بخواند و بعد از گفت‌وگو و صحبت آوردن مثال و مصداق مربوط به آن بار دیگر دسته‌جمعی این پیام در کلاس خوانده می‌شود.

ب) سه گروه از دانش‌آموزان را برای اجرای نمایش با موضوع خوش‌زبانی آماده می‌کنیم به این صورت که «راوی یک شخصیتی را معرفی می‌کند که در میان خانواده، همکاران و مردم محله یا منطقه مقبولیت دارد و مورد احترام است. نوع سخن گفتن، حالت چهره و... بیانگر این ادعا خواهد بود. دانش‌آموزان به سه گروه تقسیم می‌شوند در نقش خانواده، همکار و مردم محله و نوع تعامل این شخص با هر کدام از گروه‌ها دیدنی خواهد بود.

نکته

به جهت مقایسه رفتارها می‌توانیم شخصیت دیگری را در مقابل شخص اول داستان (انسان خوش‌برخورد و خوش‌زبان) را نیز به کمک دانش‌آموزان اجرا کنیم.

ج) دانش‌آموزان در حین تماشای داستان می‌توانند کلمات و حرف‌های خوب و زیبایی که در داستان بین افراد گفته می‌شود را بنویسند و جملات و کلمات زیبای دیگری را نیز که خودشان در ارتباط با خانواده، هم‌کلاسی‌ها و همسایه‌ها به کار می‌برند را نیز به آن اضافه کنند و در کلاس بخوانند.

د) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا برای تصاویر کتاب نیز در مورد موضوع پیام قرآنی یک داستان ساخته و آن را در کلاس تعریف کنند.

انتظار می‌رود دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :

- در زندگی باید دستورهای خداوند را اطاعت کنیم تا خوشبخت شویم.
- با هم مهربان باشیم و زیباترین کلمات را در سخن گفتن با همدیگر به کار ببریم.
- زبان خوش محبت بین افراد را زیاد می‌کند و ناراحتی‌ها را از بین می‌برد.

ادامه جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایه سوم دوره ابتدایی - سال تحصیلی ۹۴-۹۹

سطوح عملکرد		نشانه‌های تحقق		عناوین کارنامه	
آداب خواندن قرآن کریم را رعایت می‌کند.	خیلی خوب	رعایت آداب خواندن قرآن کریم	فصل‌های اول، دوم و سوم	عمل به آداب خواندن قرآن کریم	آداب خواندن قرآن
پیشتر آداب خواندن قرآن کریم را رعایت می‌کند.	خوب				
برخی از آداب خواندن قرآن کریم را رعایت می‌کند.	قابل قبول				
در رعایت آداب خواندن قرآن کریم به یادآوری معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش	خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از روی کتاب درسی و بیان مصادیق پیام	فصل سوم	درک مفاهیم پیام‌های قرآنی ^۱	پیام قرآنی
متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با توضیحات کافی مفاهیم و مصادیق آن را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.	خیلی خوب				
متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با بیان توضیحات کلی مفاهیم و مصادیق آن را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.	خوب				
متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و به کمک معلم برخی از مفاهیم و مصادیق آن را به زبان کودکانه بازگو می‌کند.	قابل قبول	بیان داستان‌های کتاب درسی	فصل سوم (درس ۳، ۴، ۵ و ۶)	آشنایی با داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
متن و ترجمه پیام‌های قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و به کمک معلم برخی از مفاهیم و مصادیق آن را به زبان کودکانه بازگو می‌کند.	نیازمند آموزش				
داستان‌های کتاب درسی را با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.	خیلی خوب				
داستان‌های کتاب درسی را به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.	خوب	نیازمند آموزش	فصل سوم (درس ۳، ۴، ۵ و ۶)	قابل قبول	نیازمند آموزش
داستان‌های کتاب درسی را با کمک تصاویر و به زبان خودش بازگو می‌کند.	قابل قبول				
در بیان داستان‌های کتاب درسی به کمک تصویر به راهمایی معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش				

آموزه‌های قرآنی

۱- آداب: آدابی که انتظار می‌رود دانش‌آموزان پایه سوم ابتدایی رعایت کنند عبارت‌اند از: با وضو بودن، سکوت هنگام گوش دادن به قرآن، احترام قرآن و گفتن: «عوذ بالله من الشیطان الرجیم» و «بسم الله الرحمن الرحیم» در شروع خواندن قرآن.
۲- مناسب است دانش‌آموزان را به حفظ پیام‌های قرآنی تشویق کنیم.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایه سوم دوره ابتدایی - سال تحصیلی ۹۹-۴۰

سطوح عملکرد				
کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح ^۱ و شمرده می‌خواند.	خیلی خوب	نشانه‌های تحقق	درس	
بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.	خوب			
برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.	قابل قبول			
برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و به صورت بخش‌بخش می‌خواند.	نیازمند آموزش			
عبارات و اذکار نماز را از روی کتاب درسی به صورت روان و آهنگین ^۲ و از حفظ می‌خواند.	خیلی خوب			
عبارات و اذکار نماز را از روی کتاب درسی روان و تقریباً آهنگین و بیشتر آنها را از حفظ می‌خواند.	خوب	اهداف کلی	روخوانی	
عبارات و اذکار نماز را از روی کتاب درسی به صورت روان و معمولی و برخی از آنها را از حفظ می‌خواند.	قابل قبول			
در خواندن عبارات و اذکار نماز از روی کتاب درسی به صورت روان و معمولی به کمک معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش			
		خواندن		
صحيح و شمرده خوانی کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی		فصل‌های اول، دوم و سوم		
خواندن عبارات و اذکار نماز به صورت روان و معمولی		فصل اول		
حفظ اذکار واجب نماز		مهارت روان خوانی عبارات و اذکار نماز		
		قرائت		

۱- صحیح خوانی: یعنی خواندن کلمات، عبارات و آیات قرآن کریم با رعایت عملی قواعد خواندن قرآن
 تذکر: تعریف و بیان قواعد روخوانی در ارزیابی مورد نظر نیست، بلکه کاربرد و رعایت عملی آنها کافی است.
 ۲- خواندن آهنگین: یعنی خواندن شبیه قرائت الکرآلح فسرده، نوار صوتی

قرآن در تابستان (پایه سوم ابتدایی)

کد فیلم ۱۳۱
قرآن در تابستان
سوره ی بقره
(قسمت اول)

کد فیلم ۱۳۲
قرآن در تابستان
سوره ی بقره
(قسمت دوم)

کد فیلم ۱۳۳
قرآن در تابستان
سوره ی بقره
(قسمت سوم)

کد فیلم ۱۳۴
قرآن در تابستان
سوره ی بقره
(قسمت چهارم)

کد فیلم ۱۳۵
قرآن در تابستان
سوره ی بقره
(قسمت پنجم)

کد فیلم ۱۳۶
قرآن در تابستان
سوره ی بقره
(قسمت ششم)

کد فیلم ۱۳۷
قرآن در تابستان
سوره ی بقره
(قسمت هفتم)

کد فیلم ۱۳۸
قرآن در تابستان
سوره ی بقره
(قسمت هشتم)

کد فیلم ۱۳۹
قرآن در تابستان
سوره ی بقره
(قسمت نهم)

کد فیلم ۱۴۰
قرآن در تابستان
سوره ی بقره
(قسمت دهم)

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

اهداف آموزش قرآن در پایه چهارم ابتدایی

- ۱ به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲ به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.
- ۳ علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند.
- ۴ دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند.
- ۵ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۶ با مفاهیم ساده پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۷ معنای برخی کلمات آشنا و ساده قرآن را می‌داند.
- ۸ سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۹ عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا را صحیح می‌خواند.
- ۱۰ قواعد وقف را در آخر آیات و عبارات قرآنی رعایت می‌کند.
- ۱۱ می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان کند.
- ۱۲ برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

کد فیلم ۱۴۱
کلیات تدریس قرآن
چهارم ابتدایی

کد فیلم ۱۴۲
سخنی با آموزگاران

کد فیلم ۱۴۳
سخنی با والدین

* طبق مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب، توسط آموزگار پایه و در طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

اهداف

- ۱ توانایی خواندن آیات ۱۲ تا ۱۶ سورة لقمان
 - ۲ تقویت علاقه به شنیدن و زیبا خواندن آیات درس
 - ۳ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
 - ۴ آشنایی با مفهوم پیام قرآنی.
- «پروردگارا، من و پدر و مادرم و مؤمنان را بیمارز، در روزی که به حساب مردم رسیدگی می‌شود»

این درس، طی چهار جلسه تدریس می‌شود.

جلسه اول

کد فیلم ۱۴۴
روش تدریس درس اول
«یادآوری»

نمادهای قرآنی سال‌های گذشته در این جلسه برای دانش‌آموزان یادآوری می‌شود.

- ۱ نحوه خواندن آیات با توجه به حرکات ثابت یا متحرک
- ۲ نحوه خواندن حرف ساکن، همراه با حرکت قبل از خود خوانده می‌شود.
- ۳ نحوه خواندن حرف دارای تشدید، دو بار خوانده می‌شود، یک بار با حرکت قبل از خود و بار دوم با حرکت خودش
- ۴ نحوه خواندن تنوین.

کد فیلم ۱۴۵
درس اول یادآوری
قواعد سال گذشته

- ۵ نحوه خواندن ترکیب‌های قرآنی با صدای «هـ» و «هـ ی».
- ۶ نحوه خواندن کلمات قرآنی که حروف ناخوانا دارند.
- ۷ خواندن عبارات و ترکیبات قرآنی با توجه به اتصالات آن.

جلسه دوم

در این جلسه برخی از آیات مربوط به نماز آورده شده است که دارای یک ترجمه ساده‌اند و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا این آیات را بخوانند و به ترجمه آن نیز توجه کنند.

تذکر

بهتر است قبل از شروع جلسه در مورد نماز صحبت شود. خواندن این آیات، بحث و گفت‌وگو را کامل خواهد کرد.

پیام قرآنی

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

(ابراهیم، ۴۱)

(الف) در ابتدای شروع تدریس از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا هر کدام یک جمله دعایی بگویند و سایر بچه‌ها نیز «الهی آمین» می‌گویند.

(ب) عبارات «ربنا، مؤمنین، یوم و حساب» را روی تخته نوشته و در مورد کلمات هم‌خانواده، هم‌معنی این عبارات با دانش‌آموزان گفت‌وگو می‌کنیم.

(ج) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا اگر در درس هدیه‌های آسمان یا قرآن امسال، یا سال گذشته آیتی را که با «ربنا» شروع می‌شود را برای کلاس بخوانند.

(د) یک شروع خوب برای این درس آن است که انواع تواشیح‌ها و نعمات و سرودهایی که با عبارات‌های دعایی قرآن آغاز شده است را در کلاس پخش کنیم. این کار باعث می‌شود که فضای خوب و تأثیرگذاری را در کلاس ایجاد کنیم.

(ه) از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا این عبارت را حفظ کرده و به بهانه یادآوری یک نماز دورکعتی در مقابل چشمان بچه‌های کلاس هنگام قنوت دعای پیام قرآنی را با صدای بلند بخوانند.

(و) یکی دیگر از فعالیت‌هایی که می‌تواند به ماندگاری و اثر این تدریس کمک بسیار کند آن است که از دانش‌آموزان بخواهیم زمانی که به منزل می‌روند ابتدا دست پدر و مادر خود را ببوسند، یا یک هدیه برای آنها گرفته (هدیه می‌تواند یک نوشته محبت‌آمیز، یک نقاشی و... باشد) و بگویند که از امروز می‌خواهم به خاطر تمام زحماتی که برایم کشیدید، در قنوت نمازم، یا هر زمانی که شما را می‌بینم برایتان دعا می‌کنم و سپس دعای پیام قرآنی

کد فیلم ۱۴۶
درس اول نماز در قرآن

کد فیلم ۱۴۷
آموزش تدریس درس اول، جلسه دوم، پیام قرآنی / صوتی

کد فیلم ۱۴۸
آموزش تدریس درس اول

این درس را برایشان بخوانند. بازخورد این عمل را حتماً در هفته‌های بعدی به کلاس گزارش بدهند.

ز) دعا‌های قرآنی که با عبارت «ربنا» در کتاب‌های درسی امسال آمده است را با مائیک زرد برجسته و مشخص کنند.

ح) دعای قرآنی را یکی از دانش‌آموزان با صدای بلند قرائت کند و دیگری معنای آن را بیان کند.

کد فیلم ۱۵۴
روش آموزش درس
دوم / صوتی

کد فیلم ۱۵۲
روش تدریس درس
اول جلسه ۱
صفحه ۲ / صوتی

کد فیلم ۱۵۱
روش تدریس درس
اول جلسه ۱
صفحه ۱ / صوتی

کد فیلم ۱۵۰
آموزش تدریس درس
اول، جلسه چهارم
انس با قرآن در خانه

کد فیلم ۱۴۹
آموزش تدریس درس
اول، جلسه سوم،
قاعده وقف بر حرکات
/ صوتی

درس دوم

اهداف

کد فیلم ۱۵۳
روش تدریس درس
اول، جلسه دوم نماز/
صوتی

- ۱ توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۴، سورة تَعَاُونِ
 - ۲ تقویت علاقه به شنیدن و زیبا خواندن آیات درس
 - ۳ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
 - ۴ آشنایی با مفهوم پیام قرآنی.
- «خداوند هر کاری را که می‌کنید، می‌بیند»
این درس، طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

جلسه اول

۱ انس با قرآن در خانه (جلسه قبل)

در هر جلسه، «انس با قرآن در خانه» را ابتدا از خودمان شروع می‌کنیم، امروز من موفق شدم که آیات ۱۲ تا ۱۶، سورة لقمان را بخوانم. کدامیک از شما توانستید قرآن بخوانید. از کسانی که دست بلند کردند می‌خواهیم که مقدار آياتی را که خوانده‌اند را بگویند و آنها را تشویق می‌کنیم «خوشحالم از اینکه شما هم قرآن خواندید، درود بر شما و...» اگر دستی از سر لطف بر سر و شانه آنها نیز بکشیم تأثیر کلام و رفتار ما دوچندان خواهد شد. خوب تعدادی از دانش‌آموزان دست بلند نکردند آنها را مؤاخذه نمی‌کنیم؛ بلکه از ایشان می‌خواهیم که امروز که به منزل می‌روند مقداری از آیات مشخص شده را قرائت کنند. حتماً به بچه‌ها بگوییم که این عمل آنها ما را خوشحال خواهد کرد.

۲ خواندن آیات درس

الف) خواندن در گروه : از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات ۱ تا ۶ سورة تغابن را ابتدا به صورت انفرادی پیش‌خوانی کنند و سپس در ادامه در گروه‌های دو یا سه نفره برای یکدیگر بخوانند.

ب) خواندن برای کلاس : با انتخاب معلم، هر دانش‌آموز یک جمله از آیات را برای کلاس بخواند.

نکته

به گونه‌ای کلاس را مدیریت کنیم تا تمام دانش‌آموزان در پایان هر جلسه آموزش قرآن بخشی از آیات را بخوانند و این را به عنوان یک اصل در آموزش قرآن مد نظر قرار دهیم. یادگیری زمان خواندن آیات و رفع اشکال توسط ما در طی سال تحصیلی اتفاق خواهد افتاد.

ج) رفع اشکال صحیح

— اگر دانش‌آموزی از روی بی‌دقتی عبارتی را جابه‌جا بخواند به او فرصت می‌دهیم تا دوباره با دقت در حرکات و عبارات دوباره بخواند که معمولاً با این روش اکثر دانش‌آموزان اشتباه خود را اصلاح می‌کنند.

— در صورتی که دانش‌آموز مهارت‌های پایه در قرآن را ندارد؛ یعنی تنوین را نمی‌شناسد یا هنگام خواندن آیاتی که به هم متصل می‌شوند دچار مشکل است و... در این زمان، عبارت مورد نظر را روی تابلوی کلاس نوشته و با اشاره صحیح که در مقدمه کتاب آمده با صبر و حوصله، حرکات و محل اتصالات را به تمام دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و نگاهمان به دانش‌آموز مورد نظر است تا او نیز عبارات را بخواند سعی کنیم به صورت مجزا و تنها از دانش‌آموزی که عبارات را اشتباه می‌خواند نپرسیم؛ زیرا امکان دارد که دوباره اشتباه خود را تکرار کرده و از لحاظ روحی در میان دوستانش سرافکنده شود.

— گاهی اوقات نیز ممکن است دانش‌آموزی یک حرکت را جابه‌جا بخواند و با آنکه به او فرصت و زمان اصلاح هم می‌دهیم دوباره اشتباه خود را تکرار کند، در این موقع از روش مقایسه کردن استفاده می‌کنیم؛ مثال: عبارت «مَنْ» را «مِئ» می‌خواند. ما همچون برنامه‌های تفریحی که می‌خواهند گزینه درست را به شرکت‌کننده برسانند، دقیقاً همان گزینه را با زبان بدن و کمی با تأکید و برجسته عنوان می‌کنند تا مخاطب متوجه گزینه شود در مورد این رفع اشکال نیز این گونه عمل می‌کنیم. یک بار عبارت «مَنْ» را با تأکید و برجسته و سپس عبارت «مِئ» را ضعیف ادا می‌کنیم. در این صورت، دانش‌آموز متوجه اشتباه خود خواهد شد.

۲ پیام قرآنی

الف) پیام قرآنی درس توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده می‌شود و دیگری معنای آن

کد فیلم ۱۵۸
روش رفع اشکال
روخوانی دانش‌آموزان

کد فیلم ۱۵۵
آموزش درس دوم
صفحه ۱۰ پیام قرآنی

را بلند برای دوستانش می‌خواند.

(ب) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا داستان تصاویر کتاب را برای دوستان خود تعریف کنند.

(ج) بهتر است یک هفته قبل از تدریس به هر کدام از دانش‌آموزان چهار عدد شکلات داده و به آنها اجازه دهیم روزی که شکلات‌ها را دریافت کردند دو عدد از آنها را بخورند دو عدد دیگر را در جایی میل کنند که کسی آنها را نبیند. روزهای آینده هر کدام از دانش‌آموزان گزارش خوردن شکلات‌ها را به کلاس ارائه کنند.

(د) داستان یا فیلم کارتون مرتب با پیام قرآنی را نیز می‌توانیم قبل از تدریس این پیام برای دانش‌آموزان تعریف یا پخش کنیم.

نکته

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در پایان تدریس این پیام متن پیام قرآنی را در آیات ۱ تا ۶، سوره تغابن پیدا کرده و با ماژیک زرد یا مداد رنگی زرد آن را رنگ‌آمیزی کرده و به این صورت، این پیام در متن آیات درس برجسته شده و هر زمان که آیات را می‌خوانند یاد اتفاقات، داستان یا فیلم و صحبت‌های کلاس خواهد افتاد و به این صورت، ارتباط آیات با زندگی روزمره را در ذهن دانش‌آموزان بیش از پیش تقویت می‌کنیم. این آیات و پیام‌های آن جدایی از زندگی ما نیست.

جلسه دوم

۱ وقف بر حرکات ـــــــــــــــــ به صورت کوتاه و خلاصه در مدت پنج دقیقه صداهای ـــــــــــــــــ نوشته و می‌گوییم که این حرکات در آخر هر سطر هنگام وقف به صورت آبی توخالی می‌آید و خوانده نمی‌شود. امسال نیز این حرکات آخر هر سطر خوانده نمی‌شود ولیکن به صورت مشکی و معمولی نوشته می‌شود.

نکته

بیشتر دانش‌آموزان با کلمه و عبارت «وقف» آشنا نیستند. برای آنکه یادگیری ایجاد شده یک یادگیری معنادار باشد، ابتدا بر روی مفهوم این عبارت کار می‌کنیم. با نوشتن کلمه «وقف» بر روی تابلوی کلاس از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا چند کلمه هم‌خانواده و هم‌معنی در فارسی برای عبارت «وقف» بیان کنند.

مانند : واقف، توقف

کد فیلم ۱۵۶
درس دوم
جلسه اول

۲ تمرین اول : تعدادی از دانش‌آموزان را انتخاب می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم تا آیات جلسه قبل را بخوانند. هر دانش‌آموز یک جمله از آیات را می‌خواند.

۳ لوح فشرده آیات را بخش می‌کنیم. قرائت صوتی آیات جلسه اول را برای دانش‌آموزان بخش می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم تا همراه با آن خط برده و آرام بخوانند؛ همچنین دقت کنند که قاری در هنگام وقف بر تنوین‌های ـــــ چگونه آن را می‌خواند.

نکته

همان‌طور که دقت می‌فرمایید در جلسه اول لوح فشرده آیات بخش نشد و سعی کردیم تمام دانش‌آموزان آیات را مشاهده کرده و بخوانند و اگر اشکالی بوده آن را رفع کنیم. بعد از روخوانی و تمرین در خواندن صحیح آیات در این جلسه برای تثبیت و تکمیل فرایند روخوانی لوح فشرده آیات را بخش کردیم.

۴ تمرین دوم : در این قسمت، از دانش‌آموزان می‌خواهیم با رعایت قاعده وقف آیات را بخوانند و همزمان به ترجمه آیات نیز توجه کنند.

نکته

آیات این جلسه با درس اول هدیه‌های آسمان چهارم (دانه‌ای که نمی‌خواست بروید!) ارتباط دارد. با نشان دادن تصویر درس اول هدیه‌های آسمان از دانش‌آموزان پرسیم که کدام یک از آیات این جلسه با این تصویر در ارتباط است؟ چرا؟

۵ کار در کلاس

الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم با توجه به ترجمه آیات صفحه قبل معنای صحیح را علامت بزنند.

ب) همچنین با استفاده از معنای کلمات آموخته شده در تمرینات قبل، ترجمه آیات در تمرین دوم را نیز بنویسند.

..... جلسه سوم

■ انس با قرآن در خانه

انس با قرآن یک کار فرهنگی است و نیاز به یک جریان‌سازی فرهنگی دارد. این حرکت فرهنگی از من و شما، اولیا، بزرگان عرصه تعلیم و تربیت و آموزش و پرورش شروع می‌شود و به طور حتم به نسل نو منتقل خواهد شد.

پس قبل از آنکه دانش‌آموزان را به خواندن روزانه قرآن کریم تشویق کنیم این امر

کد فیلم ۱۵۷
درس دوم آموزش
روخوانی آیات اول

مبارک را از خودمان شروع کنیم و به بچه‌ها نیز بگوییم که ما هم هر روز قرآن می‌خوانیم و اینکه چه صفحاتی را هر روز می‌خوانیم این جلسه از سه قسمت تقسیم می‌شود.

۱ قطره اما دریا: سخنان بزرگان دین و معصومین (علیهم‌السلام) که خود عامل به قرآن هستند به طور حتم از جمله مواردی است که بر جان و دل هر انسان آزاده‌ای می‌نشیند. انسان‌هایی که الگو و راهنمای ما در سعادت زندگی دنیا و آخرت ما هستند.

از امام صادق (علیه‌السلام) پرسیدند: چه رمزی در کار است که قرآن هرچه بیشتر در میان مردم بخش و قرائت می‌گردد و هرچه بیشتر در آن بحث و فحص می‌شود، جز بر طراوت و تازگی‌اش افزوده نمی‌گردد؟ امام فرمود:

«این بدان جهت است که قرآن برای یک زمان و عصر معین و برای یک مردم خاصی نازل نشده است؛ قرآن برای همهٔ زمان‌ها و همه مردم‌هاست. از این جهت در هر زمانی نو است و برای همهٔ مردمان تازه است.»

۲ خواندن آیات درس برای اعضای خانواده: حس خوبی است زمانی که آنچه را یاد گرفته‌ایم را نزد پدر و مادر و اعضای خانواده می‌خوانیم در این تمرین، علاوه بر خواندن آیات، از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در حالت وقف، حرکات آخر عبارات را بخوانند و توصیه می‌شود که آیات درس را همراه با بخش قرائت صوتی آیات تمرین شود و تلاش کنند تا شبیه آن قرائت کنند.

۳ تمرین دوم و سوم: از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آیات و عبارات قرآنی را بخوانند و دور حرکاتی که هنگام وقف خوانده نمی‌شوند، را خط بکشند. به معنای آیات نیز توجه شود.

همچنین صدای قبل از حروف ناخوانا را با فلش به ساکن یا تشدید وصل کنند.

از دانش‌آموزان خواستیم هر روز مقداری از آیات ۷ تا ۱۴، سورهٔ تغابن را از روی صفحهٔ کتاب درسی در جلسهٔ سوم را سعی کند شبیه نوار قرائت کند.

نکته

انس با قرآن تکلیف نیست یک کار فرهنگی است. معلمین و مربیان عزیز فرهنگ‌سازان این کشور هستند.

کد فیلم ۱۶۲
روش آموزش پیام
قرآنی

کد فیلم ۱۶۱
کار در کلاس
درس دوم

کد فیلم ۱۶۰
روش آموزش
روخوانی آیات درس
دوم جلسهٔ اول

کد فیلم ۱۵۹
روش آموزش
روخوانی آیات درس
درس دوم جلسهٔ اول

اهداف

- ۱ توانایی خواندن آیات ۳۴ تا ۴۸، سوره ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام
 - ۲ تقویت علاقه به شنیدن و زیبا خواندن آیات درس
 - ۳ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
 - ۴ آشنایی با مفهوم پیام قرآنی.
- «اگر بخواهید نعمت‌های خدا را بشمارید آن قدر زیاد است که نمی‌توانید.»
این درس، طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

جلسه اول

۱/ انس با قرآن در خانه (جلسه قبل)

امروز من خیلی خوشحالم؛ چرا که موفق شدم آیتی از قرآن کریم را بخوانم. حُبِ دیروز یا امروز چه کسانی موفق شدند که قرآن بخوانند؟

نکته

خواندن روزانه قرآن تنها مربوط به جلسه چهارم هر درس نیست. هر روز که به مدرسه می‌آیم؛ بعد از سلام و احوال‌پرسی این عبارات را با ذوق و شوق عنوان کنیم.

۲/ خواندن آیات درس

الف) خواندن در گروه: از دانش‌آموزان می‌خواهیم؛ آیات ۳۴ تا ۳۸، سوره ابراهیم را ابتدا به صورت انفرادی پیش‌خوانی کنند و سپس در گروه‌های دو یا سه نفره برای یکدیگر بخوانند.

ب) خواندن برای کلاس: با انتخاب معلم، هر دانش‌آموز یک جمله از آیات را برای کلاس بخواند.

نکته

الف) سعی کنیم در هر جلسه آموزشی تمام بچه‌های کلاس یک جمله از قرآن را

کد فیلم ۱۶۳
آموزش درس سوم
جلسه اول روان‌خوانی
آیات / صوتی

بخوانند. با توجه به سطح مهارت هر یک از دانش‌آموزان میزان مشخصی از عبارات و کلمات قرآنی را برای خواندن انتخاب کنیم.

ب) در دوره اول ابتدایی (پایه اول، دوم و سوم) بیش از ۸۰ درصد از نمادها و مهارت‌های روخوانی قرآن به دانش‌آموزان انتقال پیدا کرده است و در دوره دوم (پایه چهارم، پنجم و ششم) با تمرین و تکرار به تثبیت یادگیری و همچنین رفع اشکال صحیح و توجه به تدبیر در معنای آیات و انس با قرآن تأکید خواهد شد.

ج) رفع اشکال صحیح

مراحل رفع اشکال زیر را دوباره مرور می‌کنیم:

– به دانش‌آموزی که بی‌دقت است فرصت دوباره می‌دهیم تا عبارت مورد نظر را بخواند.

– برای دانش‌آموزی که بار دوم عبارت مورد نظر را با بی‌دقتی اشتباه می‌خواند از روش مقایسه صحیح و غلط استفاده می‌کنیم.

– دانش‌آموزی که مهارت پایه ندارد و حتی با دادن فرصت و مقایسه، صحیح و غلط کلمه مورد نظر را اشتباه می‌خواند از روش اشاره صحیح به آیات استفاده می‌کنیم.

■ **تذکر جدی:** در رفع اشکال هیچ‌وقت خودمان نمی‌خوانیم؛ چرا که در این زمان یادگیری اتفاق نمی‌افتد؛ بلکه دانش‌آموز شنیده‌های شما را تکرار می‌کند و اگر بعد از ده دقیقه دوباره از او بخواهیم که همان عبارت را بخواند دوباره همان اشتباه را تکرار می‌کند.

۳ پیام قرآنی

«وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا»

اگر بخواهید نعمت‌های خدا را بشمارید آن قدر زیاد که نمی‌توانید

الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم در یک برگه نعمت‌هایی را که خداوند در بدن آنها قرار داده است بنویسند. سپس از بچه‌ها می‌خواهیم تا موارد نوشته شده را برای کلاس بخوانند.

ب) مرحله بعد نعمت‌هایی را که خداوند در اطراف و پیرامون ما قرار داده (زمین، آسمان) آنها را نیز بنویسند و به نوبت هر کدام از دانش‌آموزان آن را بخوانند.

ج) بعد از خواندن نعمت‌هایی که بچه‌ها نوشته‌اند خود دانش‌آموزان به این نکته پی خواهند برد که هر چقدر که می‌نویسیم باز نعمت دیگری را به ذهن می‌رسد و اینکه نعمت‌های زیادی را با همفکری دانش‌آموزان کلاس نوشته شده و حیرت هر کدام را برمی‌انگیزد.

د) شعر سعدی را بلند با هم می‌خوانیم «فضل خدای را که تواند شمار کرد؟ یا کیست آنکه شکر یکی از هزار کرد؟»

ه) آیات و پیام قرآنی توسط یکی از بچه‌ها خوانده شده و همان پیام را در داخل آیات جلسه اول پیدا کرده و با ماژیک زرد رنگ آن مشخص و برجسته می‌کنیم.

و) از دانش‌آموزان می‌خواهیم همین پیام قرآنی را برای پدر و مادر خود بخوانند و از آنها بخواهید تا در یک برگه نعمت‌هایی را که خداوند به آنها داده است را بنویسند و در این مورد با آنها صحبت کنند نتیجه گفت‌وگوهای داخل خانه را در جلسه قرآن در کلاس بیان کنند.

جلسه دوم

۱ وقف بر «ه، و، ه، ی، ه» : به یاد داشته باشیم که تمام زمان کلاس را به قاعده اختصاص ندهیم. به صورت کوتاه و مختصر با توجه به پیشنهادی که در تدریس این قاعده در مقدمه آمده است عمل می‌کنیم و سپس با خواندن آیات و تمرینات مشخص شده دانش‌آموزان مهارت رعایت این قاعده را تمرین خواهند کرد.

۲ تمرین اول : در ابتدای تدریس، لوح فشرده آیات درس را پخش کرده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا به آن گوش دهند. با نشان دادن خط، همراه با قرائت آیات بخوانند و به وقف بر حرکات توجه کنند.

۳ تمرین دوم : در این تمرین از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارات قرآنی را با رعایت قاعده‌های وقف بخوانند و به ترجمه آنها توجه کنند.

۴ کار در کلاس

تمرین اول : در این تمرین از دانش‌آموزان می‌خواهیم با توجه به آیات و ترجمه صفحه قبل معنای این عبارات را مشخص کنند. همچنین از جدول معنای کلمات در انتهای صفحه کتاب نیز می‌توانند استفاده کنند.

تمرین دوم : در این فعالیت نیز از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا همانند آنچه که در تمرین اول انجام دادند معنای عبارت مورد نظر را در جای خالی بنویسند.

■ توجه : به معانی آیات و ارتباط آن با آموزه‌های دینی که در کتاب هدیه‌های آسمان نیز به آن اشاره شده است برای فهم بهتر آیات استفاده کنیم.

جلسه سوم

۱ انس با قرآن در خانه

۱ قطره اما دریا : این جلسه با حدیثی از پیامبر ﷺ شروع شده است در خصوص آن قدری با دانش‌آموزان صحبت و گفت‌وگو می‌کنیم و سپس به سراغ انجام تمرینات می‌رویم.

کد فیلم ۱۶۴
آموزش درس سوم،
جلسه دوم قاعده
وقف / صوتی

تمرین اول : انس با قرآن و خواندن آیات در خانه و در کنار اعضای خانواده مختص به این تمرین نیست. در همان جلسه اول بعد از تدریس از دانش آموزان می خواهیم که در منزل آیات را قرائت کنند و سعی کنند که شبیه قرائت صوتی (لوح فشرده) بخوانند. بهتر است که خودمان نیز این تمرین را برای اعضای خانواده بخوانیم.

تمرین دوم و سوم : در این تمرین از دانش آموزان می خواهیم تا دور آنچه که در هنگام وقف خوانده نمی شود خط بکشند.

■ فعالیت

از دانش آموزان می خواهیم تا آیات ۲۷ تا ۵۷، سوره واقعه را شبیه قرائت صوتی در منزل بخوانند.

کد فیلم ۱۶۹
درس سوم ، جلسه
سوم ، انس با قرآن

کد فیلم ۱۶۸
درس سوم
پیام قرآنی

کد فیلم ۱۶۷
درس سوم
جلسه دوم

کد فیلم ۱۶۶
روش تدریس آیات
جلسه اول
درس سوم

کد فیلم ۱۶۵
آموزش درس سوم
جلسه اول روخوانی
آیات / صوتی

کد فیلم ۱۷۲
ادامه روش تدریس
درس چهارم

کد فیلم ۱۷۱
درس چهارم ، جلسه
اول روخوانی آیات
/ صوتی

کد فیلم ۱۷۰
درس چهارم

■ پیام قرآنی

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا، وَلَا تَفَرَّقُوا

همه با هم به ریسمان الهی چنگ بزنید و پراکنده نشوید.

(آل عمران، ۱۰۳)

(الف) از دانش‌آموزان می‌پرسیم که کدام یک از عبارات و کلمات این پیام برایشان آشناست و معنای آن را می‌دانند؟

(ب) از کلمات هم‌خانواده و هم‌معنا در این پیام استفاده می‌کنیم. از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا برای کلمات «جَمِيعًا» و «تَفَرَّقُوا» چند هم‌خانواده بگویند. با این کار دانش‌آموزان به مرور زمان پی خواهند برد که بیشتر عبارات و کلمات عربی قرآن را می‌دانند. این موضوع حس خوبی به دانش‌آموزان می‌دهد و احساس بیگانگی و ناآشنایی نمی‌کنند؛ چرا که بیشتر کلمات عربی را ما در زبان محاوره‌ای هر روز تکرار می‌کنیم و این نکته‌ای است که به خوبی می‌توانیم در جهت فهم پیام و آیات قرآن از آن استفاده کنیم.

(ج) از دانش‌آموزان می‌خواهیم که در مورد تصویر صحبت کنند و ما نیز توجه آنان را به موارد زیر جلب می‌کنیم:

– دانش‌آموزانی با ملیت‌ها و نژادهای مختلف که در حال خواندن قرآن هستند.

– نقش قرآن در میان جوامع و ملت‌های دنیا.

نکته

برخی از دانش‌آموزان نسبت به تصاویر مسائلی را عنوان می‌کنند از جمله اینکه دانش‌آموزی که در وسط دو فرد دیگر قرار گرفته چشمانش را بسته و گویا خوابیده، این مورد را به صورت عملی به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم. خودمان در پشت میز قرار گرفته و کتاب قرآن را مقابل خودمان باز کرده و وانمود می‌کنیم که در حال خواندن آن هستیم از دید دانش‌آموزانی که در مقابل ما قرار دارند به نظر می‌رسد که چشمان ما بسته است در حالی که ما بیدار هستیم و چشمان و پلک ما به سمت پایین متمایل شده است.

(د) منظور از «ریسمان خدا» چیست؟

برای تفهیم این موضوع، عبارت ریسمان با طناب را روی تخته نوشته و تصویری از آن را نشان می‌دهیم

و از دانش‌آموزان می‌پرسیم که طناب به چه کار ما می‌آید و چه کارایی دارد؟

ممکن است دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :

— ما با طناب وسایل را می‌بندیم. (نگه‌دارنده)

— رخت و لباس‌های خودمان را روی طناب می‌اندازیم. (نگه‌دارنده)

— کوهنوردها به کمک طناب به بالای کوه می‌روند. (نگه‌دارنده و حرکت به سمت بالا).

— چاه‌کنی که در داخل چاه است و به کمک طناب از داخل چاه بیرون می‌آید.

(نگه‌دارنده و حرکت به سمت بالا، این حرکت از محلی تاریک به سمت روشنایی و

نور می‌توانیم قسمتی از آیه‌الکرسی را که اشاره به خروج از تاریکی به سمت نور است را همراه با دانش‌آموزان بخوانیم.)

به همین صورت به طنابی که حکم نگه‌دارنده دارد و ما را به سمت بالا و خدا هدایت می‌کند و ما را از تاریکی به سمت روشنایی می‌برد می‌رسیم. حال این طناب نجات‌دهنده چه چیزی است «قرآن» این عبارت را در طی صحبت و گفت‌وگو با دانش‌آموزان خود بچه‌ها به آن اشاره می‌کنند و اگر در بین صحبت دانش‌آموزان کسانی به پیامبر اکرم ﷺ و معصومین (علیهم‌السلام) اشاره کردند نیز می‌تواند پاسخ درستی برای این موضوع باشد؛ چرا که اعمال و رفتار آنان جلوه‌ای از قرآن است. در واقع با عمل به فرامین و دستورات خداوند خود (قرآن ناطق‌اند) و زمانی که ما در حرم این بزرگان قرار می‌گیریم، اولین کسی که به ذهن می‌رسد و می‌بینیم خداوند است.

کد فیلم ۱۷۳
درس پنجم، جلسه
اول مرحله روخوانی
آیات / صوتی

کد فیلم ۱۷۴
درس پنجم، جلسه
اول مرحله روان‌خوانی
آیات / صوتی

در این میان از داستان و رفتار پیامبر و معصومین (علیهم‌السلام) نیز می‌توانیم استفاده کنیم، یا آن را به کتاب هدیه‌های آسمان ارتباط دهیم و از معلومات و داشته‌های دانش‌آموزان در این خصوص استفاده کنیم.

ه) از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا پیام قرآنی را به همراه معنای آن بخواند.

و) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارت پیام قرآنی را در آیات درس در جلسه اول پیدا کرده و آن را با ماژیک زرد رنگ و یا مداد رنگی زرد مشخص و رنگ‌آمیزی کنند. تا هر زمانی که به این آیه می‌رسند به یاد معنا و گفت‌وگوهای مربوط به آن بیفتند و در ذهنشان ماندگار شود.

کد فیلم ۱۸۳
آموزش قاعده حروف
مقطعه جلسه دوم
درس پنجم

■ پیام قرآنی

جاء الحقُّ، وَ زَهَقَ الباطِلُ

حق آمد و باطل نابود شد.

(اسراء، ۸۱)

(الف) از تصاویر و فیلم‌های مربوط به دوران انقلاب استفاده کنیم.
 (ب) تصاویر و فیلم‌های مربوط به هشت سال جنگ تحمیلی نیز بسیار مناسب است.
 (ج) قسمتی از فیلم «محمد رسول الله» زمانی که پیامبر ﷺ وارد خانه خدا شد و بت‌ها را با تبر شکست را نمایش بدهیم.
 (د) بخش سرود انقلابی «دیو چو بیرون رود فرشته درآید» در ایجاد فضای حماسی و بیان پیام قرآنی کمک به سزایی می‌کند.
 (ه) بعد از فضا سازی در کلاس درس با توجه به موارد ذکر شده از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در مورد تصاویر و فیلم‌ها گفت‌وگو کنند و نظرشان را به کلاس ارائه کنند.
 (و) یکی از دانش‌آموزان پیام قرآنی را به همراه معنای آن بخواند و سایر بچه‌ها به آن گوش دهند.

کد فیلم ۱۸۰
آموزش قواعد و
نمادهای قرآنی پایه
چهارم ابتدایی

(ز) عبارت قرآنی را در درس با مازیک زرد یا مداد رنگی زرد مشخص و برجسته کنند.
 (ح) از دانش‌آموزان بپرسیم که در طول تاریخ در چه زمان‌هایی با آمدن حق، زشتی‌ها و نادرستی‌ها از بین رفت. (می‌توان به واقعه عاشورا اشاره کرد، یا سرگذشت هر کدام از معصومین علیهم‌السلام با ویژگی‌های روزی که حضرت مهدی عجل‌الله تعالی فرجه الشریف ظهور خواهد کرد و...)
 (ط) شروع کلاس با دعای امام زمان عجل‌الله تعالی فرجه الشریف نیز می‌تواند بسیار تأمل‌برانگیز باشد و در ادامه تدریس نظر دانش‌آموزان را به این نکته و ارتباط با این پیام قرآنی متوجه کنید. امامی که با آمدنش باطل نابود خواهد شد.

■ حروف مقطعه

برای تدریس حروف مقطعه، یکی از آنها را روی تابلو می‌نویسیم و می‌گوییم در آغاز برخی از سوره‌ها کلماتی به این صورت آمده است و با اشاره به یکی از حروف، از دانش‌آموزان می‌پرسیم: اسم این حرف چیست؟ پس از پاسخ دانش‌آموزان، آن اسم را روبه‌روی آن می‌نویسیم.

الم : الف لام میم : آن‌گاه می‌گوییم نام این حروف، حروف مقطعه است که برای خواندن آنها باید اسم الفبایی هر یک از حروف را خواند.

برای دانش‌آموزان توضیح می‌دهیم که نام قرآنی پنج حرف با نام فارسی آنها تفاوت دارد. این حروف را روی تابلو می‌نویسیم و اسم فارسی آنها را از دانش‌آموزان می‌پرسیم و روبه‌رویشان می‌نویسیم؛ آن‌گاه اسم قرآنی آنها را جلوی هر یک می‌نویسیم تا بخوانند.

حرف	اسم فارسی	اسم قرآنی
ح	حَ	حا
ر	رِ	را
ه	هِ	ها
ی	یِ	یا
ع	عِین	عَین

■ علامت مدّ :

این علامت گاهی روی صداها (ا و ی) قرار می‌گیرد؛ در این صورت صداها بلند، با کشش بیشتری خوانده می‌شوند.

برای تدریس علامت مدّ، این علامت را روی تابلو می‌نویسیم و به دانش‌آموزان می‌گوییم هرگاه این علامت روی صداها (ا-ی-و) قرار گیرد، این صداها را کمی بیشتر می‌کشیم. سپس چند نمونه را روی تابلو می‌نویسیم تا دانش‌آموزان با رعایت علامت مدّ، آنها را بخوانند.

کد فیلم ۱۸۲
روش تدریس حروف
مقطعه

کد فیلم ۱۸۱
روش تدریس قاعده مد
درس ششم

از این درس به بعد دانش‌آموزان با رسم الخط (کم‌علامت) آشنا می‌شوند. در تمرینات این درس دانش‌آموزان با اشکال حروف و برخی از نمادهای استفاده شده در این خط آشنا می‌شوند.

برخی از ویژگی‌های رسم الخط آموزشی (قرآن کم‌علامت)

الف) استفاده از رسم الاملاى عربى : حروف و کلمات، مطابق املاى عربى و نزدیک به رسم الخط فارسى نوشته مى‌شود؛

مانند کلمات «حَيوة، ضُحِيها، الصَّلِحَتِ» که به شکل «حياة، ضُحاهَا، الصَّالِحَاتِ» نوشته می‌شود.
ب) اکتفا به علائم ضروری : در علامت‌گذاری، بیشتر به علائم لازم و ملفوظ اکتفا شده است، یعنی علائم همراه صداهاى کشیده، همزه زیر یا روی الف، تشدید ادغام و... نوشته نشده است، در نتیجه خط قرآن بسیار خلوت، آسان و نزدیک به خط فارسى شده است، مانند :

نُوحِيهَا = نوحیها

إِنْ نَحْنُ = اِنْ نَحْنُ

ج) تمایز حروف ناخوانا : حروف ناخوانا به صورت متمایز (رنگی یا توخالی) است؛ مانند : ضُحَى، قالوا
د) عدم تداخل و ترکیب حروف و حرکات : حروف و کلمات، بدون تداخل و ترکیب، بلکه به صورت باز و ساده نوشته شده است؛

مانند : أَصْحَابُ الْجَحِيمِ = أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

ه) صداهاى کشیده بدون حرکات اضافی (اِ — اُ) و همانند فارسى نوشته شده است؛ مانند :

قَالَ به جای قَالَ دین به جای دین یوقنون به جای یُوقِنُونَ

و) حرف ساکن همانند فارسى، بدون علامت است؛ مانند : آمهلهُم رُؤِیدًا

..... جلسه دوم

در این جلسه برای اولین بار از قرآن‌های با رسم الخط آموزشی (قرآن کم‌علامت) استفاده خواهیم کرد و تا پایان دوره ابتدایی یکی از منابع آموزشی ما در آموزش قرآن خواهد بود.

■ پیام قرآنی

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

تا زمانی که قرآن می‌خوانی به خدا پناه ببر از شیطان رانده شده

(نحل، ۹۸)

۱ قبل از شروع این جلسه از دانش‌آموزان می‌خواهیم که همگی به داخل حیاط مدرسه رفته و وضو بگیریم، اولاً نحوه وضو گرفتن را یک بار مرور و تمرین می‌کنیم. ثانیاً: سؤالی در ذهن بچه‌ها ایجاد خواهد شد در این ساعت از روز که وقت نماز خواندن نیست، پس چرا داریم وضو می‌گیریم این پرسش را زمانی که به داخل کلاس رفتیم طرح کرده و از بچه‌ها می‌خواهیم که به آن پاسخ دهند و گفت‌وگوهای کلاس را به سمت هدف این پیام هدایت می‌کنیم.

۲ قرائت صوتی تعدادی از قاریان را انتخاب می‌کنیم و تنها عبارات اول قرائت «اعوذ بالله من الشیطان الرجیم، بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ» را پخش می‌کنیم و نظر بچه‌ها را به این مورد جلب می‌کنیم. این عبارات به چه معناست؟ و چرا این عبارات را در ابتدای قرائت خوانده می‌شود.

۳ از هر کدام از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارت «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ» را با صدای بلند و اگر می‌توانند با صوت بخوانند شبیه آنچه که در ابتدای کلاس برای آنها پخش و شنیده شد.

۴ یکی از دانش‌آموزان پیام قرآنی را از ابتدا تا «فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ» بخواند و ادامه پیام را تمام بچه‌ها با صدای بلند با هم همخوانی کنند.

۵ بیان داستان حضرت ابراهیم علیه السلام یا پخش فیلم کارتونی از زمانی که شیطان او را وسوسه می‌کرد و رفتار حضرت ابراهیم علیه السلام می‌تواند تکمیل‌کننده این بحث باشد.

۶ نشان دادن تصاویر یا فیلم مناسب حج و عمل حاجیان زمانی که به شیطان سنگ می‌زنند نیز می‌تواند آغازگر خوبی برای این پیام قرآنی باشد.

کد فیلم ۱۷۹
روش تدریس آشنایی با
خط قرآن

کد فیلم ۱۷۸
شیوه نگارش قرآن
کریم ۲

کد فیلم ۱۷۷
شیوه نگارش قرآن
کریم ۱

کد فیلم ۱۷۶
آموزش درس هفتم
رسم المصحف قرآن

کد فیلم ۱۷۵
درس هفتم صفحه ۴۳
رسم المصحف قرآن

■ پیام قرآنی

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا، أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ

ای مؤمنان از آنچه خدا به شما روزی داده است، انفاق کنید.

(بقره، ۱۷۲)

(الف) یکی از شروع‌های خوب برای این پیام خواندن شعر و همخوانی کردن آن در کلاس است.
(ب) عبارت «أَنْفِقُوا» را بر روی تابلوی کلاس نوشته و نظر دانش‌آموزان را در مورد آن می‌پرسیم. یک کلمه هم خانواده برای آن بگویند. چه زمانی این عبارت را شنیده‌اند و درباره آنچه می‌دانند.

(ج) یکی دیگر از ورودی‌های خوب برای این پیام تهیه کارت‌هایی است که بر روی آن نعمت‌ها و روزی‌هایی را که خداوند به ما داده است می‌نویسیم به تعداد دانش‌آموزان کلاس مانند: (نان، برنج، انار، سیب‌زمینی، کشمش، گوسفند، گاو، بز، انگور، آب، خرما، نان جو و...). تعدادی از دانش‌آموزان را انتخاب کرده و از آنها می‌خواهیم که دو یا سه تا از نعمت‌ها و روزی‌هایی که در این کارت‌ها نوشته شده و از جانب خداوند است را جدا کرده و بردارند. زمانی که همه کارت‌ها توسط آنها برداشته شد. در کلاس دانش‌آموزانی را خواهیم داشت که کارت در دست دارند و تعدادی دیگر که فاقد این کارت‌ها هستند از دانش‌آموزان می‌پرسیم نعمت‌ها و روزی‌هایی که برداشتید از جانب چه کسی بود (همگی می‌گویند خداوند) خوب دوست ندارید از آنچه که خداوند به شما داده مقداری را به دوستان حاضر در کلاس که از برداشتن این نعمت و روزی محروم شدند بدهید. سپس بر روی تخته کلاس عبارت «أنفقوا» را می‌نویسیم و تشکر می‌کنیم از بچه‌های که دستور خدا را اطاعت کرده و انفاق می‌کنند.

(د) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان قرائت شده و دیگر نیز معنای آن را برای بچه‌های کلاس می‌خواند.

(ه) همانند پیام‌های قرآنی دیگر بعد از گفت‌وگو و صحبت‌های انجام شده پیام را در آیات درس پیدا کرده و با مائیک زرد رنگ آن را مشخص کنیم.

■ پیام قرآنی

إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ

هود، ۱۱۴

(الف) آیات پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده می‌شود و یکی دیگر از بچه‌ها معنای آن را می‌خواند. از دانش‌آموزان می‌پرسیم که کدام‌یک از عبارات این پیام قرآنی را می‌شناسید و معنای آن را می‌دانید. در مورد هم‌خانواده عبارات «حسنات، حسنه» یا دانش‌آموزان گفت‌وگو می‌کنیم.

(ب) از تصویر کمک گرفته و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا ارتباط این تصویر یا پیام را برای ما توضیح دهند. (ج) می‌توانیم به برخی از رفتارهای غلط و نادرست دانش‌آموزان نسبت به همدیگر را در قالب داستان، تصاویر یا فیلم پخش کرده و از دانش‌آموزان بخواهیم بگویند که چگونه می‌شود این رفتارهای نادرست را اصلاح و از بین برد. (رفتارهای نادرستی مانند مسخره کردن، لقب زشت دادن، بدزبان بودن، بلند صحبت کردن با پدر و مادر و...) هر کدام از رفتارهای زشت همانند یک آلودگی است که انسان را بیمار می‌کند و رفتار خوب و صحیح و شایسته ما همانند همان صابونی است که این آلودگی را برطرف و بوی خوشی را ایجاد می‌کند و در میان دوستان و کسانی که ما را می‌شناسند مقبولیت پیدا می‌کنیم.

(ه) یکی از شروع‌های خوب و ملموس برای دانش‌آموزان شستن دست با آب و صابون است. از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که دست خود را با آب و صابون بشوید. آبی را که دست در آن شسته شده را داخل یک ظرف شیشه‌ای می‌ریزیم تا دانش‌آموزان آلودگی‌های آن را مشاهده کنند، سپس می‌گوییم گاهی اوقات رفتار و اخلاق زشتی در ما وجود دارد ولیکن ما متوجه زشتی آن نمی‌شویم؛ مانند دستی که به ظاهر پاک است، اما زمانی که با صابون شسته می‌شود تازه متوجه آلودگی آن می‌شویم.

زمانی که رفتار و اخلاق خود را با رفتار معصومین عليه السلام پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و دستورات خداوند در قرآن کنار هم می‌گذاریم تازه متوجه آن زشتی و آلودگی رفتاری می‌شویم و با عمل به آن دستورات و الگوگیری از رفتار معصومین این آلودگی و ناخالصی‌ها از روح و وجود ما پاک خواهد شد.

(و) پیام قرآنی را بار دیگر با صدای بلند همگی با هم همخوانی خواهیم کرد.

(ز) از جمله فعالیت‌هایی که می‌تواند تأثیرگذار باشد آن است که از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آخرین کارهای خوبی را که در حق دوستان، پدر و مادر و... انجام دادند را نام ببرند.

■ پیام قرآنی

وَقُلْ لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا

با پدر و مادر خود، با مهربانی و ادب صحبت کن

(اسراء، ۲۳)

(الف) از جمله شروع‌های خوب برای تدریس این پیام قرآنی همخوانی شعر کتاب است.

(ب) داستان «بوی بهشت» در کتاب هدیه‌های آسمان در پایه دوم ابتدایی توسط یکی از دانش‌آموزان کلاس تعریف شود. همچنین برای ورود به این بحث از تصاویر مربوط به این داستان نیز می‌توانیم استفاده کنیم.

(ج) پخش کلیپ یا تصویر از احترام به پدر و مادر توسط فرزندان، یا ارائه یک گزارش تصویری از نظر مردم نسبت تکریم مقام پدر و مادر.

(د) استفاده از فیلم‌ها و ویژه برنامه‌هایی که در صدا و سیما در روزهای ولادت امام علی (علیه السلام) و حضرت فاطمه (علیها السلام) پخش شده است و چگونگی احترام و تکریم از والدین توسط فرزندان می‌تواند به فهم و تثبیت پیام قرآنی کمک کند.

(ه) از دانش‌آموزان می‌خواهیم در کلاس با مقوا یک کارت پستال درست کرده و با یک جمله محبت‌آمیز آن را تزئین کرده و آن را به پدر و مادر خود هدیه بدهند.

(و) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان به همراه معنای آن خوانده شود.

(ز) پیام قرآنی را در درس پیدا کرده و با ماژیک زرد آن را برجسته و مشخص کنیم.

■ پیام قرآنی

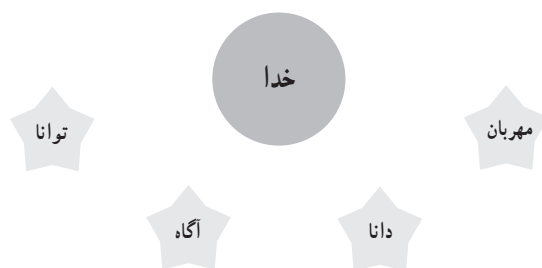
أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَ يُكَشِفُ السُّوءَ

چه کسی جز خدا، دعای انسان درمانده را می‌پذیرد و مشکل او را برطرف می‌کند؟

(نحل، ۶۲)

الف) با توجه به درس هدیه‌های آسمان از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا صفات خداوند را معرفی کنند و گفته و نظر دانش‌آموزان را روی تابلوی کلاس می‌نویسیم.

ب) می‌توانیم عبارت و کلمه «الله» یا «خدا» را وسط روی تخته، بزرگ بنویسیم دور آن را با یک دایره ببندیم و مانند اشعه‌های خورشید خط‌هایی از آن رسم کرده و از دانش‌آموزان صفاتی که از خداوند سراغ دارند را پرسیده و آن را در امتداد هر کدام از شعاع‌های منتشر شده از آن دایره بنویسیم؛ مانند:

ج) در مورد هر کدام از صفات خداوند با دانش‌آموزان صحبت و گفت‌وگو کنیم. اگر برای هر کدام از ما مشکلی پیش بیاید، با خواسته‌ای داشته باشید با چه کسی در میان می‌گذارید؟

د) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان قرائت شود و دیگری معنای آن را بخواند.

ه) پیام قرآنی را در آیات درس پیدا کنند و با ماژیک زرد آن را رنگ کنند.

کد فیلم ۱۸۸
روش تدریس درس
سیزدهم ۳

کد فیلم ۱۸۷
روش تدریس درس
سیزدهم ۲

کد فیلم ۱۸۶
روش تدریس درس
سیزدهم ۱

کد فیلم ۱۸۵
روش تدریس درس
دوازدهم

کد فیلم ۱۸۴
آموزش قاعده درس
یازدهم

■ پیام قرآنی

فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا، وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

خدا بهترین نگه‌دارنده است و او از همه مهربان‌تر است.

(یوسف، ۶۴)

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان قرائت شود. دانش‌آموز دیگری معنای آن را بخواند. با یک سؤال شروع می‌کنیم این عبارت را کجا شنیده یا دیده‌اید؟ ورودی یا خروجی شهرها و روستاها، داخل پایانه‌های مسافربری، داخل اتوبوس و... سعی کنیم تصاویر مربوط به هر کدام از موقعیت‌های گفته شده را تهیه کنیم.

ب) داستان «همیشه با من» در کتاب هدیه‌های آسمان پایه سوم ابتدایی یکی از بهترین شروع‌های خوب برای این پیام است. با نشان دادن تصاویر این داستان از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا قصه آن را برایمان تعریف یا اجرا کنند.

ج) تهیه تصاویر یا نوشتن عباراتی چون کودکی بر آب، گلستان آتش، همیشه با من، جمکران و... که نشان‌دهنده کودکی حضرت موسی عَلَيْهِ السَّلَام و حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام و حضرت محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و حضرت مهدی عَجَلُ اللَّهِ إِلَيْهِ نمونه‌هایی از شخصیت‌های دینی ما که توسط خداوند حفظ و نگهداری شدند. با راهنمایی دانش‌آموزان، در خصوص جملات یا تصاویر و ارتباط آن با پیام قرآنی بحث و گفت‌وگو خواهیم کرد.

د) با توجه به تصویر پیام قرآنی کجا این صحنه گذشتن از زیر قرآن را دیده‌اید؟ زمانی که کسی به مسافرت می‌رود، سربازی که به پادگان می‌رود، رزمندگانی که به میدان جنگ می‌رود، زوج‌های جوانی که به خانه بخت می‌روند و...

و) پیام قرآنی را در آیات درس پیدا می‌کنیم و با مازیک زرد آن را رنگ خواهیم کرد.

■ پیام قرآنی

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ

انسان باید به غذایش دقت کند.

(عبس، ۲۴)

(الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان به همراه معنای آن قرائت شود.

(ب) از دانش‌آموزان می‌خواهیم بگویند که امروز چه چیزهایی برای خوردن به مدرسه آورده‌اند؟

– لقمه نان و پنیر

– کیک یا کلوچه

– میوه

در مورد مواد خوراکی که به کلاس آوردند و مواد اولیه آنها با هم صحبت می‌کنیم که از کجا آمده و چگونه تهیه شده چه زحماتی کشیده شده است و ...

(ج) از دانش‌آموزان می‌خواهیم که نام دو تا از غذاهایی که خورده‌اند و آن را خیلی دوست دارند را بنویسند و در کنار نام هر غذایی توضیح دهند که در آن غذا چه چیزهایی وجود دارد و از چه موادی تشکیل شده است و هر کدام چگونه تهیه و به وجود آمده است؟ در ادامه، نوشته را جمع‌آوری کرده و سر کلاس توسط دانش‌آموزان خوانده می‌شود.

(د) در ابتدای تدریس این پیام نیز می‌توانیم فیلم نحوه غذا درست کردن یا آشپزی یک غذای ساده را در ابتدای تدریس به دانش‌آموزان نشان دهیم و بعد از نمایش در خصوص غذا و مواد تشکیل‌دهنده آن و اینکه چگونه به دست ما رسیده است نیز گفت‌وگو کنیم.

(ه) شروع پیام با شعر

– ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند

تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری

همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار

شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری

(و) پیام قرآنی را در آیات درس پیدا می‌کنیم و همانند جلسات قبل با مازیک زرد آن را مشخص می‌کنیم.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایه چهارم دوره ابتدایی - سال تحصیلی ۹۹-۴۰۰

سطوح عملکرد			
آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و بیشتر آیات مصحف آموزشی را صحیح و شمرده می‌خواند.	خوب	خوب	خوب
بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و برخی از آیات مصحف آموزشی را صحیح و شمرده می‌خواند.	خوب	خوب	خوب
بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.	قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول
در خواندن آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی به صورت صحیح و شمرده به راهنمای معلم نیاز دارد.	نیازمند آموزش	نیازمند آموزش	نیازمند آموزش
آیات جلسه اول کتاب درسی را روان و آهنگین ^۱ می‌خواند.	خوب	خوب	خوب
آیات جلسه اول کتاب درسی را روان و تقریباً آهنگین می‌خواند.	خوب	خوب	خوب
آیات جلسه اول کتاب درسی را روان و معمولی می‌خواند.	قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول
در خواندن آیات جلسه اول کتاب درسی به صورت روان و معمولی به کمک معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش	نیازمند آموزش	نیازمند آموزش
ترجمه کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.	خوب	خوب	خوب
ترجمه بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.	خوب	خوب	خوب
ترجمه برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.	قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول
ترجمه تعداد کمی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را با راهنمای معلم بیان می‌کند.	نیازمند آموزش	نیازمند آموزش	نیازمند آموزش
در بیشتر موارد متن و ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می‌خواند و با ذکر مثال‌های متنوع مفاهیم و مصداق آن را با زبان خود بازگو می‌کند.	خوب	خوب	خوب
در برخی موارد متن و ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می‌خواند و با ذکر چند مثال مفاهیم و مصداق آن را با زبان خود بازگو می‌کند.	خوب	خوب	خوب
متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با ذکر مثال مفهوم و مصداق آن را با زبان خود بازگو می‌کند.	قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول
متن و ترجمه پیام‌های قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با راهنمای معلم برخی از مفاهیم و مصداق آن را به زبان خود بازگو می‌کند.	نیازمند آموزش	نیازمند آموزش	نیازمند آموزش
داستان‌های کتاب درسی را با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.	خوب	خوب	خوب
داستان‌های کتاب درسی را به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.	خوب	خوب	خوب
داستان‌های کتاب درسی را با کمک تصاویر و به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.	قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول
در بیان داستان‌های کتاب درسی به راهنمای معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش	نیازمند آموزش	نیازمند آموزش

اهداف کلی	دروس	نشانه‌های تحقق
مهارت روخوانی آیات	آیات کتاب درسی	– خواندن صحیح و شمرده آیات کتاب درسی و مصحف آموزشی
مهارت روان‌خوانی ^۱ آیات جلسه اول	آیات جلسه اول تمام دروس	– خواندن آیات جلسه اول به صورت روان و معمولی
ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و پرکاربرد قرآنی	– بیان معنای کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی
پیام قرآنی	درک مفاهیم پیام‌های قرآنی	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام
داستان‌های قرآنی	آشنایی با داستان‌های قرآنی	– بیان داستان‌های کتاب درسی

عبارتین کارنامه	روخوانی	قرائت	آموزه‌های قرآنی
خواندن			

۱- روان خوانی یعنی خواندن کلمات، عبارات و آیات قرآن کریم با رعایت عملی قواعد خواندن قرآن و به صورت معمولی و روان.
 تذکر: بیان قواعد روخوانی در آردگاهی مورد نظر نیست، بلکه کاربرد و رعایت عملی آنها کافی است.
 ۲- خواندن آهنگین یعنی خواندن شبیه قرائت الگو (لح) شمرده و نوار صوتی

کد فیلم ۱۹۴
قرآن در تابستان
سورة اسراء
(قسمت دوم)

کد فیلم ۱۹۳
قرآن در تابستان
سورة اسراء
(قسمت اول)

کد فیلم ۱۹۲
قرآن در تابستان

کد فیلم ۱۹۱
شیوه ارزشیابی
روحوانی و پیام قرآنی

کد فیلم ۱۹۰
شیوه ارزشیابی قرآن

کد فیلم ۱۹۸
قرآن در تابستان
سورة اسراء
(قسمت ششم)

کد فیلم ۱۹۷
قرآن در تابستان
سورة اسراء
(قسمت پنجم)

کد فیلم ۱۹۶
قرآن در تابستان
سورة اسراء
(قسمت چهارم)

کد فیلم ۱۹۵
قرآن در تابستان
سورة اسراء
(قسمت سوم)

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

اهداف آموزش قرآن در پایه پنجم ابتدایی

- ۱ به شنیدن قرائت زیبای قرآن علاقه نشان می‌دهد.
- ۲ به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.
- ۳ علاقه‌مند است معنای آیات قرآن را بداند.
- ۴ دوست دارد در جلسات و برنامه‌های قرآنی شرکت کند.
- ۵ با نحوه خواندن حروف مقطعه آشنا می‌شود.
- ۶ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۷ با مفاهیم ساده پیام‌های قرآنی آشنا می‌شود.
- ۸ معنای برخی از کلمات آشنا و ساده قرآنی را می‌داند.
- ۹ سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۱۰ آیات قرآنی را به کمک خط آموزشی به صورت شمرده می‌خواند.
- ۱۱ مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان می‌کند.
- ۱۲ برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

* طبق مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب، توسط آموزگار پایه و در طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

کد فیلم ۱۹۹
کلیات آموزش قرآن
پنجم ابتدایی

کد فیلم ۲۰۰
کلیات و رویکرد برنامه
درسی قرآن پنجم ۱

کد فیلم ۲۰۱
کلیات و رویکرد برنامه
درسی قرآن پنجم ۲

کد فیلم ۲۰۲
کلیات و رویکرد برنامه
درسی قرآن پنجم ۳

اهداف

- ۱ توانایی خواندن آیات قرآن کریم
- ۲ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
- ۳ آشنایی با مفهوم پیام قرآنی.

جلسه اول

انس با قرآن

سعی کنیم هر جلسه را با انس با قرآن شروع کنیم.

آموزش قرآن در دوره ابتدایی، دو هدف اصلی را دنبال می‌کند: یکی انس با قرآن و دیگری کسب مهارت خواندن قرآن کریم است. به خاطر داشته باشیم که اگر دانش‌آموزانمان را شیفته و عاشق قرآن کنیم، ولی آن‌ها مهارت خواندن قرآن را کسب نکنند ما در کارمان موفق نبوده‌ایم. همچنین اگر در کسب مهارت خواندن قرآن به دانش‌آموزان کمک کنیم؛ به طوری که به زیبایی بتوانند قرآن را بخوانند، ولی با قرآن مأنوس نشوند و خواندن روزانه قرآن جزو برنامه زندگی‌شان قرار نگیرد، باز هم ما در انجام رسالتمان موفق نبوده و شکست خورده‌ایم.

یکی از نمودهای بحث انس با قرآن این است که اگر بخواهیم رفتاری را در دانش‌آموزان نهادینه کنیم، باید قبلاً آن رفتار در خودمان ایجاد شده باشد.

خداوند در قرآن می‌فرماید:

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ، أَفَلَا تَعْقِلُونَ
آیا مردم را به نیکی فرمان می‌دهید و خود را فراموش می‌کنید، با اینکه شما کتاب [خدا]
را می‌خوانید؟ آیا [هیچ] نمی‌اندیشید؟

(بقره، ۴۴)

کد فیلم ۲۰۳
درس اول یادآوری

کد فیلم ۲۰۶
چگونگی روش
تدریس بخش
یادآوری درس اول

حال می‌توانیم با این ادبیات شروع کنیم: دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم یک صفحه از قرآن را بخوانم. من امروز صفحه... را از سوره... خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید؟ از آن‌هایی که دست بلند می‌کنند می‌پرسیم که چه قسمتی از قرآن را خوانده‌اند و آن‌ها را تشویق می‌کنیم و بعد می‌گوییم: خیلی خوشحالم که می‌بینم عده‌ای از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید. دوست دارم آن‌هایی که نخوانده‌اند امروز که منزل می‌روند قسمتی از قرآن را بخوانند و آن‌هایی که خوانده‌اند فردا دستانشان بالاتر برود. از این ارتباط عاطفی استفاده کنیم؛ قطعاً در انس دانش‌آموزان با قرآن تأثیر به‌سزایی خواهد داشت.

تمرین / اول

تمرین اول شامل یادآوری خواندن صحیح عبارات قرآنی است. در این تمرین، پس از تقسیم‌بندی دانش‌آموزان در گروه‌های دو نفره، از آن‌ها می‌خواهیم این عبارات را ابتدا برای خود و سپس برای دوستان هم‌گروه خود بخوانند و اشکالات روخوانی خود را در گروه رفع نمایند و در مرحله بعد این عبارات را به صورت انفرادی برای کلاس بخوانند (خواندن برای کلاس را ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب شروع می‌کنیم) و در صورت اشکال، به رفع اشکالات روخوانی آنان می‌پردازیم.

الف) پیش‌خوانی	ج) خواندن برای کلاس
ب) خواندن در گروه	د) رفع اشکالات روخوانی
	دانش‌آموزان

چند نکته راجع به رفع اشکال

الف) اگر دانش‌آموز عباراتی را اشتباه خواند، اجازه دهیم عبارت را تا آخر بخواند.
 ب) از خواندن دانش‌آموز، او را مورد تشویق قرار دهیم و از او بخواهیم یک بار دیگر آرام‌تر و با دقت بخواند؛ یعنی بخواهیم هم سرعت خواندنش را کم کند و هم با دقت بیشتری به حرکات و علائم نگاه کند. در این مرحله معمولاً بیش از نیمی از دانش‌آموزان اشکالات خود را اصلاح می‌کنند.

ج) اگر اشکالاتش را اصلاح نکرد، می‌توانیم با اشاره به اشکالاتش، به یکی از روش‌های زیر عمل کنیم:

۱ از او می‌خواهیم یک بار بخش‌بخش بخواند. می‌توانیم واژه مورد نظر را روی

کد فیلم ۲۰۵
درس اول جلسه سوم
خواندن از روی
قرآن کامل

تابلو بنویسیم و بخواهیم با اشاره ما بخش خوانی کند.

۲ شکل درست و غلط یا عبارت را به او می‌گوییم و از او می‌خواهیم مقایسه کند و شکل درست را بیان نماید.

■ تذکر: بدترین روش رفع اشکال این است که بگوییم: «شما اشتباه خواندی، نفر بعد بخواند.» سعی کنیم دانش‌آموزان را با هم مقایسه نکنیم. این کار باعث می‌شود دانش‌آموز از معلم و قرآن زده شود.

تمرین دوم

تمرین دوم شامل یادآوری خواندن صحیح عبارات قرآنی که حروف ناخوانا دارند. در این تمرین، پس از تقسیم‌بندی دانش‌آموزان در گروه‌های دو نفره، از آن‌ها می‌خواهیم آیات را همانند مراحل تمرین قبل بخوانند.

الف) پیش‌خوانی

ب) خواندن در گروه

ج) خواندن برای کلاس

د) رفع اشکالات و روخوانی دانش‌آموزان

نکته

برای توجه بیشتر به قواعد یادآوری شده در تمرین دوم و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان، می‌توانیم پس از روخوانی هر دانش‌آموز، از وی بپرسیم آیا می‌توانی برایم بگویی در این عبارت چه حرفی را نخواندی؟ در صورت پاسخ درست، ضمن مورد تشویق قرار دادن دانش‌آموز، آن پاسخ را تأکید کنیم.

۲ تمرین سوم

تمرین سوم شامل یادآوری خواندن صحیح عبارات قرآنی که حروف ناخوانا و رعایت اتصالات دارند. در این تمرین، همچون دو تمرین قبل، از دانش‌آموزان می‌خواهیم این عبارات را ابتدا برای خود و سپس برای دوستان هم‌گروه خود بخوانند و اشکالات روخوانی خود را در گروه رفع نمایند و در مرحله بعد، این عبارات را به صورت انفرادی برای کلاس بخوانند و در صورت اشکال، به رفع اشکالات روخوانی آنان می‌پردازیم. پس از خواندن دانش‌آموزان، از آن‌ها می‌خواهیم اتصالات را با فلش نشان دهند.

نکته

برای یادآوری «و ا ی» بدون حرکت قبل از ساکن و «و ا ل ی» بدون حرکت قبل از تشدید کافی است بگوییم هر جا علامت سکون یا تشدید دیدید، این دو با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شوند. این نکته برای رعایت اتصالات هم کفایت می‌کند.

جلسه دوم

۱ انس با قرآن: آری، هر جلسه را با ارتباطی عاطفی و با این ادبیات آغاز می‌کنیم: بچه‌های عزیز! امروز من موفق شدم صفحه یا صفحات ... را از سوره ... بخوانم. کدام یک از شما توانست امروز یا دیروز قسمتی از قرآن را بخواند؟

نکته

به دانش‌آموزان این تذکر را بدهیم که خواندن آن‌ها می‌تواند آیات یا عبارات جلسات قبلی کتاب درسی‌شان باشد.

۲ پرسش از عبارت قرآنی جلسه قبل

۳ دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک سطر از آیات ۱ تا ۴ سوره لقمان را به همراه ترجمه آن با صدای بلند برای کلاس بخوانند و در صورت اشکال در روخوانی، به شیوه مناسب رفع اشکال می‌کنیم.

نکته

بهتر است پس از روخوانی عبارت توسط دانش‌آموز و پیش از آنکه ترجمه آن را بخواند، معنی کلماتی را که از عبارت خوانده شده می‌داند، از او بپرسیم؛ یعنی پس از خواندن و رفع اشکالات روخوانی، بگوییم: «عزیزم! از این عبارتی که خواندی، معنی کدام کلمات را بلدی؟»

۴ کار در کلاس: در این بخش از دانش‌آموزان می‌خواهیم تمرین‌ها را ابتدا به صورت فردی انجام دهند و پس از آن با هم گروه خود در مورد آنچه نوشته‌اند صحبت کنند. سپس از چندین نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات و عبارات را همراه با معنای آن برای کلاس بخوانند و در صورت نیاز به تصحیح روخوانی یا معنای کلمه یا عبارت خوانده شده می‌پردازیم.

نکته

کار در کلاس حتماً بایستی در کلاس توسط دانش‌آموزان انجام گیرد.

کد فیلم ۲۰۴
درس اول نماز در قرآن

۱ انس با قرآن : این جلسه را نیز با این ادبیات شروع می‌کنیم : «دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟»

۲ خواندن از روی قرآن کامل : روش تمرین خواندن از روی قرآن کامل به شرح زیر است :

(الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تعدادی مصحف کامل قرآن کریم (مصحف آموزشی) را از دفتر یا نمازخانهٔ مدرسه با دقت و احترام به کلاس بیاورند و در میان خود توزیع کنند به طوری که به هر میز حداقل یک قرآن برسد.

(ب) پس از توزیع مصحف‌ها، از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم یک صفحه از قرآن را کاملاً به طور تصادفی باز کرده و شمارهٔ صفحه را به دانش‌آموزان اعلام کند تا دانش‌آموزان نیز آن صفحه را باز کنند.

(ج) سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم در گروه‌های دو نفره، آیات صفحه را ابتدا برای خود و سپس برای دوستان هم‌گروه خود بخوانند و اشکالات روخوانی خود را در گروه رفع نمایند و در مرحلهٔ بعد این آیات را به صورت انفرادی برای کلاس بخوانند (خواندن برای کلاس را ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب شروع می‌کنیم) و در صورت اشکال، به رفع اشکالات روخوانی آنان می‌پردازیم.

۱- پیش‌خوانی ۳- خواندن برای کلاس

۲- خواندن در گروه ۴- رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان

چند نکته

(الف) این فعالیت می‌تواند تا حدود سه‌چهارم زمان یک جلسه را به خود اختصاص دهد.

(ب) در اولین جلسهٔ تمرین با قرآن کامل، با ایجاد انگیزه و توجه دادن دانش‌آموزان به این موضوع که تلاش چند سالهٔ شما به کسب مهارت در خواندن قرآن کامل منجر شده است، آن‌ها را برای این تمرین آماده می‌کنیم.

(ج) انتخاب تصادفی صفحهٔ مورد نظر این حس را در دانش‌آموزان ایجاد می‌کند که ایشان می‌توانند همهٔ قسمت‌های قرآن را بخوانند. از این رو، نباید این فعالیت را از جزء خاصی مانند جزء سی‌ام آغاز کنیم.

د) در صورتی که در مدرسه قرآن کامل موجود نیست و برای دانش‌آموزان هم میسر نیست که از خانه قرآن کامل را همراه خود بیاورند، می‌توانیم در این جلسات از صفحات قرآنی پایان کتاب (قرآن در تابستان) بهره بگیریم.

ه) اگر دانش‌آموزش در خواندن آیات این صفحه، اشکالات زیادی داشت، لازم نیست همه این اشکالات را در همان جلسه برطرف کنیم. او را نسبت به توانایی‌هایش تشویق می‌کنیم، برخی از اشکالات مهم و در عین حال ساده او را متذکر شده و برطرف می‌سازیم و از بقیه صرف‌نظر نموده تا در جلسات بعدی به تدریج حل شود.

و) می‌توانیم تمرین آیات را تا پایان همان صفحه ادامه دهیم یا برای تنوع و هیجان بیشتر پس از خواندن چند سطر اول صفحه به صورت خواندن برای کلاس، از دانش‌آموزان بخواهیم آن صفحه را بسته و صفحه دیگری را باز کنند و به همان روش قبلی تمرین کرده و با انتخاب ما برای کلاس بخوانند.

■ پیام قرآنی

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ إِقْوَمُ

این قرآن به درست‌ترین راه و روش، هدایت می‌کند.

(اسراء، ۹)

الف) شروع جلسه سوم با دعای فرج باشد. زمانی که می‌خواهیم پیام قرآنی را تدریس کنیم دو کلمه «مهدی» و «هادی» را روی تابلوی کلاس می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌پرسیم این کلمات شما را به یاد چه کسانی می‌اندازد و معنای آن چیست؟

ب) چند نمونه از تصاویر تابلوهای راهنمایی و رانندگی را به کلاس آورده و به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم هر کدام از این علائم به چه معنا است؟ در واقع این تابلوها و علائم ما را راهنمایی و هدایت می‌کند که کار درست را انجام دهیم.

ج) متن پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن خوانده شود. قرآن چگونه ما را راهنمایی و هدایت می‌کند؟

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا پیام قرآنی‌هایی را که در سال‌های گذشته به خاطر دارند را برای ما بخوانند هر کدام از پیام‌هایی که خوانده می‌شود را با زبان ساده توضیح دهند. هر کدام از پیام‌های قرآنی مانند علائم راهنمایی و رانندگی هستند که راه درست را به ما نشان می‌دهند.

د) پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با ماژیک زرد برجسته و مشخص کنند.

کد فیلم ۲۰۷
درس اول، جلسه سوم
روخوانی از روی
قرآن کامل

جلسه چهارم

۱ انس با قرآن در خانه

قطره اما دریا

امام علی (ع): «قرآن را نیکو و زیبا بخوانید.»

هنگام تدریس زمانی را به بحث و گفت‌وگو در خصوص مفهوم احادیث به دانش‌آموزان بدهیم که به صورت کوتاه این جمله را بررسی کنند.

کد فیلم ۲۰۸
جلسه چهارم

تمرین اول

در جلسه سوم از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات درس را برای اعضای خانواده بخوانند. سعی کنند شبیه صوت لوح فشرده آیات که در اختیار دارند قرائت کنند.

تذکر

ما نیز به عنوان معلم و الگوی دانش‌آموزان همین آیات را که مشخص می‌کنیم را در منزل برای خانواده می‌خوانیم و به دانش‌آموزان نیز خواهیم گفت که چه آیات و صفحاتی را خوانده‌ایم.

تمرین دوم

عبارات قرآنی را بخوانند و دور حرف ناخوانا خط بکشند.

تمرین سوم

حرکت قبل از حروف ناخوانا را به ساکن یا تشدید بعد از آن‌ها با فلش وصل کنند.

— خواندن روزانه قرآن: دانش‌آموزان هر روز تعدادی از آیات ۸ تا ۱۷ سوره اسراء را از روی صفحه بعدی شبیه به صوت لوح فشرده آیات بخوانیم.

درس دوم

اهداف

- ۱/ توانایی خواندن آیات ۵۰ تا ۵۵ سوره قمر و آیات ۱ تا ۱۶ سوره الرحمن
- ۲/ تقویت علاقه به شنیدن و زیبا خواندن آیات درس
- ۳/ وقف بر حرکات کوتاه سَـِـرْ
- ۴/ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
- ۵/ آشنایی با مفهوم پیام قرآنی.

جلسه اول

۱/ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲/ خواندن آیات ۵۰ تا ۵۵ سوره قمر و آیات ۱ تا ۱۶ سوره الرحمن

الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت انفرادی آیات صفحه را برای خود بخوانند (پیش‌خوانی)

نکته

در این مرحله از دانش‌آموزان بخواهیم آیات را زمزمه کنند، به طوری که صدای زمزمه آن‌ها به گوش ما برسد و در واقع فضای کلاس را مزین به زمزمه قرآن دانش‌آموزان نماییم.

ب) دانش‌آموزان هر کدام یک جمله به ترتیب تا پایان صفحه بخوانند و اشکالات روخوانی همدیگر را تذکر دهند. (خواندن در گروه)

نکته

برای هر کدام از مراحل فوق حدود پنج دقیقه زمان در نظر می‌گیریم و در حین فعالیت دانش‌آموزان بر کار آن‌ها نظارت می‌کنیم.

ج) پس از مراحل قبل که دانش‌آموزان ابتدا به صورت فردی و سپس برای دوست هم‌گروه خود، آیات درس

را خوانده و تمرین کردند، اینک نوبت خواندن برای کلاس فرا می‌رسد. در این مرحله از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت فردی و با صدای بلند هر کدام یک جمله از صفحه را برای کلاس بخوانند. (خواندن برای کلاس)

نکته ۱

بهتر است ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب و قوی‌تری و سپس از میان سایر دانش‌آموزان بخواهیم که برای کلاس بخوانند.

نکته ۲

بسیار خوب است در یک جلسه از همه دانش‌آموزان بخواهیم هر کدام یک جمله از آیات درس را برای کلاس بخوانند.

دو تذکر مهم

الف) مهم‌ترین موضوع یادگیری و آموزش در تمرین و خواندن آیات، تشخیص مشکلات و ضعف‌های خاص هر دانش‌آموز در خواندن قرآن کریم است. این ضعف‌ها می‌تواند در یک دانش‌آموز نسبت به دانش‌آموز دیگر کاملاً متفاوت باشد. ما باید ضمن تسلط کامل خود به خواندن آیات درس، اولاً اشتباهات دانش‌آموزان را به خوبی تشخیص دهیم و ثانیاً با صبر، حوصله و آرامش به روش صحیح، آن اشتباه را برطرف سازیم. اگر این کار انجام نشود، تمرین خواندن آیات در کلاس کمک چندانی به شناسایی و برطرف شدن ضعف‌های دانش‌آموزان نمی‌کند.

ب) در صورتی که دانش‌آموزی در خواندن یک جمله اشتباهات و ضعف‌های زیادی دارد، می‌توانیم به رفع یکی دو مورد از موارد مهم و چه بسا ساده آن‌ها اقدام، و موارد دیگر را به نوبت‌های بعد موکول کنیم.

■ رفع اشکالات روخوانی

الف) در صورتی که در خواندن یک دانش‌آموز اشتباهی پیش آمد، هم خودمان صبر می‌کنیم و هم به دانش‌آموزان یاد می‌دهیم که بلافاصله اشتباه دانش‌آموز را تذکر ندهند؛ بلکه فرصت می‌دهیم تا خواندن او به پایان جمله مشخص شده برسد.

ب) آنگاه قبل از اقدام به انجام هر روش دیگری ضمن تشویق دانش‌آموز نسبت به آنچه صحیح خوانده است، از او بخواهیم یک بار دیگر همان سطر را با آرامش بیشتر و با دقت بخواند.

پس از انجام اولین گام در رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان که می‌تواند عمومی باشد و همیشه انجام شود. می‌توانیم با توجه به نوع اشکال دانش‌آموز، شناختی که نسبت به توانایی و ضعف او داریم و ... با استفاده از یکی از روش‌هایی چون مقایسه صحیح و غلط کلمه با هم و سؤال از دانش‌آموز که کدام یک صحیح است، نوشتن کلمه یا ترکیب مورد نظر روی تخته و اشاره صحیح به بخش‌های کلمات و درخواست از دانش‌آموزان که به طور دسته‌جمعی با اشاره ما به بخش‌ها، آن کلمه یا ترکیب را بخش‌بخش بخوانند و

سپس دانش‌آموز مورد نظر، آن کلمه را بخواند و... اشکال دانش‌آموز را برطرف کنیم.

۳ قرائت آیات درس همراه با نوار یا کتاب گویا

الف) پس از تمرین روخوانی آیات این صفحه، لوح صوتی قرائت را پخش کرده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم با نگاه به متن آیات درس، قرائت هر عبارت را ابتدا گوش کنند، سپس همراه با نوار به صورت دسته‌جمعی، شبیه آن بخوانند.

ب) در مواردی که کلمه یا ترکیبی را بیشتر دانش‌آموزان اشتباه می‌خوانند، به شیوه مناسب رفع اشکال می‌کنیم و مجدداً قرائت را پخش می‌کنیم.

ج) پس از اتمام تمرین قرائت صوت از دانش‌آموزان می‌خواهیم که هر کدام یک جمله از آیات درس را بخوانند.

■ تذکر جدی

همواره پخش قرائت پس از روخوانی دانش‌آموزان انجام می‌گیرد و تقدم آن بر روخوانی آسیب‌زا است.

جلسه دوم

۱ انس با قرآن: دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ قرائت آیات جلسه قبل همراه با نوار

۳ از تعدادی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که هر کدام با رعایت وقف بر آخر هر جمله، یک جمله از آیات را همراه با ترجمه آن برای کلاس با صدای بلند بخوانند.

■ تذکر

موضوع رفع اشکالات روخوانی همیشه بر هر امر دیگری مقدم است و در هر فعالیتی اگر دانش‌آموز در خواندن عبارت قرآنی اشکالی داشت، بایستی به روش مناسب اشکال او را برطرف کنیم.

نکته

ترجمه آیات دروس برای مطالعه آزاد است و نباید هیچ‌گونه ارزشیابی از آن به عمل آید. بنابراین، از مجبور کردن دانش‌آموزان برای حفظ ترجمه آیات جداً باید پرهیز کنیم.

کد فیلم ۲۰۹
درس دوم فعالیت
کار در کلاس

۴ کار در کلاس : از دانش‌آموزان می‌خواهیم تمرین‌ها را به کمک آموخته‌های عمومی و قبلی ایشان و نیز به کمک ترجمه عبارات قرآنی صفحه قبل، ابتدا به صورت فردی انجام دهند و پس از آن با هم‌گروه خود در مورد آنچه نوشته‌اند صحبت کنند. سپس از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات و عبارات را همراه با معنای آن برای کلاس بخوانند و در صورت نیاز به تصحیح روخوانی یا معنای کلمه یا عبارت خوانده شده می‌پردازیم.

⬅ جلسه سوم

- ۱ انس با قرآن در خانه : دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟
- ۲ خواندن از روی قرآن کامل : از دانش‌آموزان می‌خواهیم تعدادی مصحف کامل قرآن کریم (مصحف آموزشی) را از دفتر یا نمازخانه مدرسه به کلاس بیاورند و در میان خود توزیع کنند به طوری که هر میز حداقل یک قرآن برسد. پس از توزیع مصحف‌ها :
 الف) از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم یک صفحه از قرآن را کاملاً به طور تصادفی باز کرده و شماره صفحه را به دانش‌آموزان اعلام کند تا دانش‌آموزان نیز آن صفحه را باز کنند.
 ب) سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم همانند روش قبلی، یعنی فردخوانی و برای دوست خود خواندن (خواندن در گروه) و سپس خواندن برای کلاس را انجام دهند.

■ پیام قرآنی

«الَّذِينَ عَلَّمُوا الْقُرْآنَ»

خدای بخشنده قرآن را به ما یاد داد

- الف) آیه قرآن توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده می‌شود.
- ب) ما از معلم کلاس چه چیزهایی را یاد می‌گیریم. از لحاظ علمی، اخلاقی، مهارتی و...
- ج) از دانش‌آموزان می‌پرسیم برای آنکه معنای یک آیه را بفهمیم چه چیزهایی نیاز است؟
- د) خداوند چه چیزهایی را به ما یاد داده است؟
- ه) پیام قرآنی را از آیات درس پیدا کرده و با ماژیک آن را برجسته و مشخص می‌کنیم.

جلسه چهارم

۱/ انس با قرآن در خانه

قطره اما دریا

پیامبر اعظم ﷺ :

«خانه‌های خود را با خواندن نماز و قرآن، نورانی کنید.»

هنگام تدریس زمانی را به بحث و گفت‌وگو در خصوص مفهوم احادیث به دانش‌آموزان بدهیم که به صورت کوتاه این جمله را بررسی کنند.

تمرین اول

در جلسه سوم از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات درس را برای اعضای خانواده بخوانند سعی کنند شبیه صورت لوح فشرده آیات که در اختیار دارند قرائت کنند.

تذکر

ما نیز به عنوان معلم و الگوی دانش‌آموزان همین آیات را که مشخص می‌کنیم را در منزل برای خانواده می‌خوانیم و به دانش‌آموزان نیز خواهیم گفت که چه آیات و صفحاتی را خوانده‌ایم.

تمرین دوم

عبارات قرآنی را بخوانند و در آخر هر سطر وقف کنند.

تمرین سوم

حرکت قبل از حروف ناخوانا را به ساکن یا تشدید بعد از آن‌ها با فلش وصل کنند.

— خواندن روزانه قرآن : به همراه دانش‌آموزان هر روز تعدادی از آیات ۱۷ تا ۴۰ سورة الرحمن را از روی صفحه بعدی شبیه به صورت لوح فشرده آیات بخوانیم.

نکات مهم سایر دروس

کد فیلم ۲۱۱
درس سوم کار در
کلاس و پیام قرآنی

کد فیلم ۲۱۰
درس دوم فعالیت کار
در کلاس

■ پیام قرآنی

وَ إِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَ أَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

(اعراف، ۱۹۹)

هنگامی که قرآن خوانده می‌شود به آن گوش دهید و ساکت باشید تا لطف و رحمت خدا شامل می‌شود.

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان قرائت می‌شود و معنای آن نیز توسط یکی دیگر بچه‌ها خوانده شود.

ب) با تهیه کارت‌هایی که بر روی آن‌ها عباراتی چون «پدر، مادر، معلم، پیامبر، خدا» می‌نویسیم. کارتی که نام پدر بر روی آن نوشته شده را نشان می‌دهیم و می‌پرسیم چقدر او را دوست دارید؟ زمانی که با شما صحبت می‌کند شما چگونه رفتار می‌کنید؟ و به همین صورت کارت‌های بعدی را نشان داده و در این خصوص گفت‌وگو خواهیم کرد.

ج) در درس مطالعات اجتماعی به شنونده خوب اشاره شده است از این مطلب استفاده می‌کنیم و وظایف یک شنونده خوب را به کمک دانش‌آموزان بررسی می‌کنیم.

د) پیام قرآنی را در درس پیدا کرده و با یک رنگ آن را متمایز می‌کنیم.

کد فیلم ۲۱۲
درس سوم جلسه
چهارم آیات ۱۹۶ تا
۲۰۶ سوره اعراف

خواندن عبارات قرآنی

از چند نفر از دانش آموزان می‌خواهیم هر کدام یک سطر از عبارات قرآنی را همراه با ترجمه بخوانند. آموزش قاعدهٔ تنوین قبل از ساکن یا تشدید (التقاء ساکینین): هرگاه تنوین به حرف ساکن یا تشدید وصل شود، به صورت نون مکسور (ن) خوانده می‌شود. در کتاب‌های درسی، تنوین در این موارد، به صورت «نون مکسور کوچک» نوشته می‌شود. برای توضیح این مورد، مثالی را روی تابلو می‌نویسیم و با اشاره، نحوهٔ صحیح خواندن را نشان می‌دهیم.

■ پیام قرآنی

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ

به عهد خود وفا کنید

إسراء، ۳۶

(الف) پیام قرآنی با توجه به ترجمهٔ آن توسط یکی از دانش آموزان خوانده شود.

(ب) عبارت «عهد» را بر روی تابلوی کلاس می‌نویسیم.

از دانش آموزان می‌پرسیم که کجا این عبارت را شنیده‌اند؟ آیا تا به حال با کسی عهد و پیمان بسته‌اند؟ چه موردی؟

(ج) می‌توان برای پیام قرآنی مورد نظر یک نمایشنامه تهیه کرد و از دانش آموزان بخواهیم تا آن را در کلاس اجرا کنند.

(د) جملات زیر را کامل کنند.

— من با خدا عهد می‌بندم که...

— من با پیامبر (ص) عهد می‌بندم که...

— من با... عهد می‌بندم که...

(ه) زمانی که با کسی عهد می‌بندیم چگونه باید باشیم؟

(و) پیام قرآنی را در درس پیدا کرده و با یک رنگ آن را مشخص و برجسته می‌کنیم.

إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ

همانا ما آسمان دنیا را به زیور ستارگان آراستیم.

کد فیلم ۲۱۳
درس چهارم جلسه
اول آیات ۵۴ تا ۶۲
سوره هود

کد فیلم ۲۱۴
روش تدریس قاعده
التقاء ساکینین و مد،
درس پنجم

■ پیام قرآنی

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ؛ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

در نیکی کردن و کارهای خوب به یکدیگر کمک کنید، ولی در گناه و کارهای بد همکاری نکنید.

(مائده، ۳)

(الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس قرائت شود.

(ب) بهترین شروع برای این پیام استفاده از تصاویر جشن نیکوکاری و فیلم یا گزارشی از این حرکت خوب و پسندیده است.

(ج) نمایش یا گزارشی از کارهای خوبی که مردم در ماه مبارک رمضان برای کمک به نیازمندان انجام می‌دهند.

(د) استفاده از تصاویر داستان «هم‌سفر ناشناس» از کتاب هدیه‌های آسمان پایه سوم ابتدایی در مورد امام سجاد(ع) می‌تواند ورودیه خوبی برای این درس باشد.

(ه) چند مورد از کارهای خوبی که به کمک دوستان خود انجام دادید را در کلاس بیان کنید.

(و) استفاده از تصاویر که نشانگر کمک و همیاری در انجام کارهای خوب و پسندیده است؛ مانند: کاشت نهال به صورت دسته‌جمعی، جمع‌آوری زباله‌های ریخته شده در طبیعت، برگزاری جشن نیمه شعبان، همکاری و کمک در هیئت‌های عزاداری و

■ پیام قرآنی

لَّيْنِ شَكَرْتُمْ لَّأَزِيدَنَّكُمْ

شکر نعمت، نعمت افزون کند.

(ابراهیم، ۷)

الف) پیام قرآنی توسط دانش‌آموزان خوانده شود.

ب) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در داخل یک برگه نعمت‌هایی را که خداوند به آن‌ها داده است را بنویسند. سپس برگه‌ها را جمع‌آوری کرده و از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا نعمت‌هایی را نوشته شده است را بخواند و همه دانش‌آموزان با گفتن هر نعمت با صدای بلند از خداوند تشکر می‌کنیم. (الْحَمْدُ لِلَّهِ؛ خدا یا شکرت)

ج) پیام قرآنی را در متن درس پیدا کرده و با مداد رنگی یا ماژیک آن را مشخص می‌کنیم.

■ پیام قرآنی

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ

خداوند به رعایت عدالت و نیکی به دیگران دستور می‌دهد.

(نحل، ۹۰)

- الف) پیام قرآنی با توجه به معنای آن توسط یکی از دانش‌آموزان در کلاس خوانده شود.
- ب) از دانش‌آموزان بپرسیم کدام یک از عبارات این پیام قرآنی برای آن‌ها آشناست و معنای آن را می‌دانند. عباراتی چون «اللَّهُ»، «عَدْل»، «إِحْسَان»
- ج) کارتهایی را تهیه کنیم و اصول دین را روی آن بنویسیم. دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره در مورد هر کدام از اصول دین و مخصوصاً عادل بودن خداوند گفت‌وگو کنند و نظرشان را اعلام کنند. خداوند خودش عادل است و ما را به رعایت عدل و عدالت دعوت می‌کند.
- د) استفاده از تصاویری چون تصویر کتاب داوری فوتبال، قاضی محاکم قضایی و پلیس راهنمایی و رانندگی هنگامی که تصادف می‌شود و... برای شروع گفت‌وگو در خصوص پیام قرآنی مناسب است.
- ه) بیان قصه یا داستانی مناسب در خصوص داوری بین چند نفر به جهت اینکه عدالت رعایت شود نیز می‌تواند ورودیه خوبی برای این پیام باشد.

کد فیلم ۲۲۸
ادامه روش تدریس ۱۰

■ پیام قرآنی

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ

همیشه خدا را در نظر داشته باشید و بین یکدیگر صلاح و آشتی برقرار کنید.

انفال، ۱

کد فیلم ۲۲۷
روش تدریس درس ۱۰
جلسه دوم و سوم

(الف) پیام قرآنی با توجه معنای آن توسط یکی از دانش‌آموزان در کلاس خوانده شود.
(ب) از دانش‌آموزان بپرسیم کدام یک از عبارات قرآنی این پیام برای شما آشناست.
(ج) قبل از آنکه در مورد پیام قرآنی صحبت و گفت‌وگو انجام شود یک نمایشنامه‌ای را با موضوع پیام قرآنی تهیه کرده و با دانش‌آموزان کار می‌کنیم و همان را در کلاس اجرا می‌کنیم. یک صحنه‌ای از دلخوری بین چند دوست صمیمی را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و از دانش‌آموزان می‌پرسیم که برای برطرف کردن این دلخوری و کدورت چه کارهایی را انجام می‌دهند. نتایج این بحث و پیشنهادات دانش‌آموزان مقدمه و فضای خوبی را برای پرداختن به پیام قرآنی فراهم خواهد کرد.

(د) چند نفر از شما دانش‌آموزان این مسئله را تجربه کرده است؟ در آن موقعیت چه کارهایی را انجام داده‌اید؟ در ادامه این سؤالات یک جدول را روی تابلوی کلاس رسم می‌کنیم و مزایای صلح و آشتی دادن دیگران را به کمک نظرات دانش‌آموزان در جدول می‌نویسیم.

(ه) پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و با ماژیک یا مداد رنگی آن را مشخص و متمایز می‌کنیم. این کار باعث می‌شود هر زمان که دانش‌آموزان آیات درس را می‌خوانند زمانی که به این عبارت پیام قرآنی می‌رسند. تمام آنچه که ما در مورد این پیام در کلاس اجرا کرده‌ایم و صحبت‌ها و گفت‌وگوهای انجام شده مجدد یادآوری شود و به یاد آن حس خوب در کلاس بیفتند و نکته بعدی آنکه دانش‌آموزان به تدریج به ارتباط این آیات با زندگی روزمره و اجتماعی ما پی خواهند برد.

کد فیلم ۲۳۱
روش تدریس درس ۱۲
جلسه اول

■ پیام قرآنی

فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ، إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

اگر چیزی را نمی‌دانید از دانیان بپرسید.

(انبیاء، ۷)

کد فیلم ۲۳۲
روش تدریس درس ۱۲
جلسه دوم

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

ب) کدام عبارت قرآنی این پیام را می‌شناسید و معنای آن را می‌دانید؟

ج) برگه‌هایی را تهیه کرده و یک سؤال بر روی آن می‌نویسیم. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا بیایند و یک برگه را بردارند و سؤال را بخوانند. (سؤالات ترکیبی از مسائل دینی، پزشکی، علمی و...) باشد. آن وقت برای پاسخ به این سؤالات و اینکه از چه کسانی می‌توانیم کمک بگیریم تا به جواب سؤال برسیم با دانش‌آموزان گفت‌وگو خواهیم کرد.

د) چند نفر از دانش‌آموزان را در نقش معلم، روحانی، پزشک، مهندس، مغازه‌دار، میوه‌فروش و... مشخص می‌کنیم و از آن‌ها می‌خواهیم تا بر روی صندلی مقابل دانش‌آموزان کلاس بشینند و از دانش‌آموزان می‌خواهیم به ما بگویند که هر کدام از این شخصیت‌ها به چه سؤالاتی می‌توانند پاسخ دهند و مهارت و علم هر کدام در چه قسمت‌هایی است؛ و ما در چه مواردی و به کدام‌یک از آن‌ها می‌توانیم رجوع کنیم.

ه) پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با قلم رنگی مشخص و متمایز می‌کنیم.

ادامه جدول اهداف، نتایج‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «آموزش قرآن» پایه پنجم دوره ابتدایی - سال تحصیلی ۹۰-۹۱

سطوح عملکرد		نیازمندی‌های تحصیلی		دروس		اهداف کلی		تجزیه‌های کارنامه	
ترجمه کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.	خیلی خوب	– بیان معنای کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
ترجمه بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.	خوب	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
ترجمه برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.	قابل قبول	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
ترجمه تعداد کمی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را با راهنمایی معلم بیان می‌کند.	نیازمند آموزش	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
در بیشتر موارد متن و ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می‌خواند و با ذکر مثال‌های متنوع مفاهیم و مصداق‌های آن را به زبان خود بازگو می‌کند.	خیلی خوب	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
در برخی موارد متن و ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می‌خواند و با ذکر چند مثال مفاهیم و مصداق‌های آن را به زبان خود بازگو می‌کند.	خوب	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
زبان خود بازگو می‌کند.	قابل قبول	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با راهنمایی معلم برخی از مفاهیم و مصداق‌های آن را به زبان خود بازگو می‌کند.	نیازمند آموزش	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
داستان‌های کتاب درسی را با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.	خیلی خوب	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
داستان‌های کتاب درسی را به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.	خوب	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
داستان‌های کتاب درسی را با کمک همسالان و به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.	قابل قبول	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
در بیان داستان‌های کتاب درسی به کمک معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش	– خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصداق پیام	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و برگاربرد قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «آموزش قرآن» پایه پنجم دوره ابتدایی - سال تحصیلی ۹۰-۹۱

سطح عملکرد		نشانه‌های تحقق	درس	اهداف کلی	مهارت کارنامه	ملاحظات
خیلی خوب	آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی ^۱ و بیشتر آیات مصحف آموزشی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.	خوب	قابل قبول	نیازمند آموزش	خیلی خوب	آیات جمله اول هر درس را روان و آهنگین می‌خواند.
	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.					
	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.					
	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.					
	در خواندن آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی به راه‌های معلم نیاز دارد.					
خوب	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.				خوب	آیات جمله اول هر درس را روان و آهنگین می‌خواند.
	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.					
	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.					
قابل قبول	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.				قابل قبول	آیات جمله اول هر درس را روان و معمولی می‌خواند.
	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.					
نیازمند آموزش	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.				نیازمند آموزش	آیات جمله اول هر درس را با راه‌های معلم به صورت روان و معمولی می‌خواند.
	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.					

- ۱- آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی به آیات جمله چهارم
- ۲- روان خواندن به خواندن تکلمات، عبارات و آیات قرآن کریم با رعایت ضوابط قواعد خواندن قرآن و به صورت معمولی و روان
- ۳- خواندن آهنگین به خواندن تپیده قرائت الکریم الشمرده و تدارک صوتی
- تذکره: تخریب و بیان قواعد و روش‌های درازنایی مورد نظر نیست، بلکه کارکرد و رعایت ضوابط آنها کافی است.

کد فیلم ۲۱۸
آموزش قرآن به
روش درس پژوهی ۱،
جلسه اول

کد فیلم ۲۱۷
تدریس قرآن به روش
درس پژوهی ۲، تبیین
مسئله

کد فیلم ۲۱۶
تدریس قرآن به روش
درس پژوهی ۱، تبیین
مسئله

کد فیلم ۲۱۵
تدریس قرآن، به روش
درس پژوهی مرحله
طراحی

کد فیلم ۲۲۱
ادامه آموزش قرآن به
روش درس پژوهی
۴ خواندن از روی
قرآن کامل

کد فیلم ۲۲۰
روش تدریس قرآن درس ۱۲
جلسه دوم

کد فیلم ۲۱۹
ادامه آموزش قرآن به
روش درس پژوهی ۳

کد فیلم ۲۳۳
ارزشیابی پیشرفت
تحصیلی دانش آموزان
در درس قرآن

کد فیلم ۲۲۵
انس با قرآن در سایر
کشورها

کد فیلم ۲۲۴
روش تدریس
داستانهای قرآنی

کد فیلم ۲۲۳
استفاده از قرآن کامل
و بررسی تصاویر کتاب
انس با قرآن

کد فیلم ۲۲۲
ادامه آموزش قرآن به
روش درس پژوهی ۱،
قطره اما دریا

کد فیلم ۲۳۳
ارزشیابی پیشرفت
تحصیلی دانش آموزان
در درس قرآن

کد فیلم ۲۳۰
ادامه روش تدریس
درس ۱۱ جلسه دوم

کد فیلم ۲۲۹
روش تدریس درس ۱۱
جلسه اول

کد فیلم ۲۲۶
روش تدریس درک
معنی جلسه چهارم
آیات ۱۷ تا ۴۰ سورة
الرحمن

کد فیلم ۲۳۷
قرآن در تاجیکستان
سورة یوسف
(قسمت سوم)

کد فیلم ۲۳۶
روش تدریس قرآن درس ۱۲
جلسه دوم

کد فیلم ۲۳۵
قرآن در تاجیکستان
سورة یوسف
(قسمت دوم)

کد فیلم ۲۳۴
قرآن در تاجیکستان
سورة یوسف
(قسمت اول)

کد فیلم ۲۴۱
قرآن در تابستان
سوره یوسف
(قسمت هفتم)

کد فیلم ۲۴۰
قرآن در تابستان
سوره یوسف
(قسمت ششم)

کد فیلم ۲۳۹
قرآن در تابستان
سوره یوسف
(قسمت پنجم)

کد فیلم ۲۳۸
قرآن در تابستان
سوره یوسف
(قسمت چهارم)

کد فیلم ۲۴۴
قرآن در تابستان
سوره یوسف
(قسمت نهم)

کد فیلم ۲۴۳
قرآن در تابستان
سوره یوسف
(قسمت نهم)

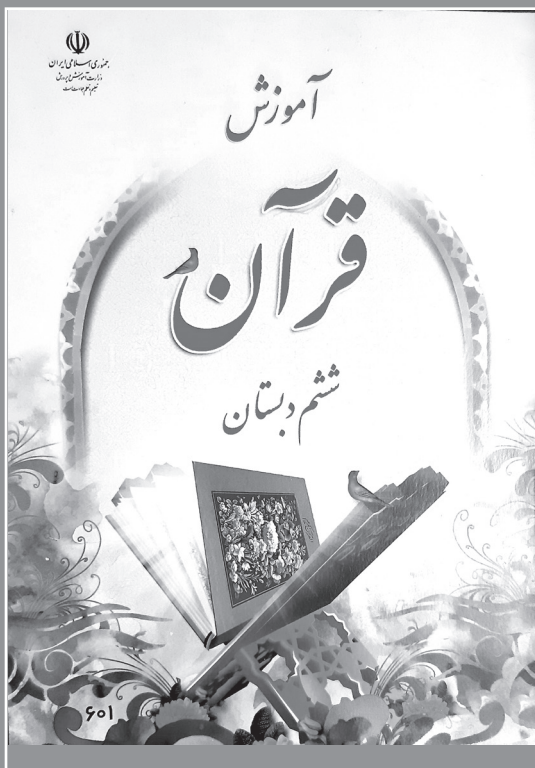

کد فیلم ۲۴۲
قرآن در تابستان
سوره یوسف
(قسمت هشتم)

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن پایه ششم ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

اهداف آموزش قرآن در پایه ششم ابتدایی

- ۱ به شنیدن قرائت زیبای قرآن علاقه نشان می‌دهد.
- ۲ به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.
- ۳ علاقه‌مند است معنای آیات قرآن را بداند.
- ۴ دوست دارد در جلسات و برنامه‌های قرآنی شرکت کند.
- ۵ با نحوه خواندن حروف مقطعه آشنا می‌شود.
- ۶ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۷ با مفاهیم ساده پیام‌های ساده قرآنی آشنا می‌شود.
- ۸ معنای برخی از کلمات آشنا و ساده قرآنی را می‌داند.
- ۹ سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۱۰ آیات قرآنی را به کمک خط آموزشی به صورت شمرده می‌خواند.
- ۱۱ مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان می‌کند.
- ۱۲ برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

کد فیلم ۲۴۵
کلیات روش آموزش
قرآن ششم ابتدایی

* طبق مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب، توسط آموزگار پایه و در طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

اهداف

کد فیلم ۲۴۶
درس اول یادآوری

- ۱ یادآوری برخی قواعد مهم روخوانی قرآن کریم، مانند علامت مد و علامت‌های وقف
- ۲ تقویت مهارت خواندن قرآن به ویژه عبارات دارای حروف ناخوانا
- ۳ آشنایی با برخی از آیات قرآن کریم و ترجمه آن‌ها درباره اهمیت نماز
- ۴ آشنایی با معنای برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
- ۵ تقویت توانایی درک معنای برخی از عبارات ساده قرآن کریم
- ۶ یادآوری ویژگی‌های مهم رسم الخط قرآن کریم
- ۷ تقویت خواندن قرآن از روی مصحف کامل
- ۸ آشنایی با پیام قرآنی درباره نماز

جلسه اول

کد فیلم ۲۴۷
نماز در قرآن

۱/ انس با قرآن

سعی کنیم هر جلسه را با انس با قرآن شروع کنیم.

- ۲ آموزش تمرین اول تا چهارم : تمرین اول تا چهارم شامل یادآوری خواندن صحیح عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا، مد و علائم وقف است. در این تمرین‌ها، پس از تقسیم‌بندی دانش‌آموزان در گروه‌های دو نفره، از آن‌ها می‌خواهیم این عبارات را ابتدا برای خود و سپس برای دوستان هم‌گروه خود بخوانند و اشکالات روخوانی خود را در گوه رفع نمایند و در مرحله بعد این عبارات را به صورت انفرادی برای کلاس بخوانند (خواندن برای کلاس را ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب شروع می‌کنیم) و در صورت اشکال، به رفع اشکالات روخوانی آنان می‌پردازیم.

الف) پیش‌خوانی

ب) خواندن در گروه

ج) خواندن برای کلاس

نکته

چند نکته دربارهٔ رفع اشکال

- ۱) اگر دانش‌آموز عبارتی را اشتباه خواند، اجازه دهیم عبارت را تا آخر بخواند.
- ۲) بعد از خواندن دانش‌آموز، او را مورد تشویق قرار دهیم و از او بخواهیم یک بار دیگر آرام‌تر و با دقت بخواند؛ یعنی بخواهیم هم سرعت خواندنش را کم کند و هم با دقت بیشتری به حرکات و نمادها نگاه کند. در این مرحله، معمولاً بیش از نیمی از دانش‌آموزان اشکالات خود را اصلاح می‌کنند.
- ۳) اگر اشکالاتش را اصلاح نکرد، می‌توانیم با اشاره به اشکالاتش، به یکی از روش‌های زیر عمل کنیم:

الف) از او می‌خواهیم یک بار بخش‌بخش بخواند. می‌توانیم واژهٔ مورد نظر را روی تابلو بنویسیم و بخواهیم با اشارهٔ ما بخش‌خوانی کند.

ب) شکل درست و غلط کلمه یا عبارت را به او می‌گوییم و از او می‌خواهیم مقایسه کند و شکل درست را بیان نماید.

■ تذکر: بدترین روش رفع اشکال این است که بگوییم: «شما اشتباه خواندی، نفر بعد بخواند...» سعی کنیم دانش‌آموزان را با هم مقایسه نکنیم. این کار باعث می‌شود دانش‌آموز از معلم و قرآن زده شود.

چند نکته دربارهٔ آموزش قواعد

- ۱) برای توجه بیشتر به قواعد یادآوری شده در تمرین اول و دوم و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان، می‌توانیم پس از روخوانی هر دانش‌آموز، از وی بپرسیم آیا می‌توانی برایم بگویی در این عبارت چه حرفی را نخواندی؟ در صورت پاسخ درست، ضمن مورد تشویق قرار دادن دانش‌آموز، آن پاسخ را تأکید کنیم.
- ۲) برای یادآوری و توضیح علامت مد، می‌توانیم قبل از انجام تمرین سوم، برای دانش‌آموزان بیان کنیم که هر جا این علامت روی صداها کشیده (ا و ی) آمد، این صداها را کمی بیشتر از حد معمول کشیده بخوانید.

۳) در تمرین چهارم، جهت توضیح علائم وقف، تنها به این نکته اکتفا می‌کنیم که: «دانش‌آموزان عزیز! هر وقت به یکی از این علامت‌ها رسیدید، وقف کنید.» می‌توانیم مثال نقطه (.)، (ویرگول ،) و نقطه‌ویرگول ؛) را برای آن‌ها بزنیم که خوب است هر جا به این علائم رسیدیم، وقف کنیم. اگر دانش‌آموزی پرسید که

هر کدام از این علائم چه معنایی دارد و یا تفاوت این علائم چیست؟ او را به آخر کتاب قرآن کامل ارجاع می‌دهیم و می‌گوییم در پایان کتاب کامل آمده است به آنجا مراجعه کن.»

۴ رعایت علائم وقف حداقل دو فایده مهم دارد: یکی کوتاه شدن عبارات که موجب می‌شود دانش‌آموزان راحت‌تر و صحیح‌تر عبارات را بخوانند و دیگر اینکه چگونگی وقف صحیح در پایان عبارات، در شکل‌های مختلف وقف در ذهن دانش‌آموزان تثبیت می‌شود.

۵ دانش‌آموزان عبارات تمرین چهارم را نیز همانند تمرین‌های قبل به ترتیب پیش‌خوانی، در گروه و بعد برای کلاس می‌خوانند.

۶ در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن آخرین آیه سوره مَرِّمَل از روی قرآن کامل تشویق می‌کنیم.

جلسه دوم

کد فیلم ۲۴۸
ادامه درس ۱

۱/ انس با قرآن

هر جلسه را با ارتباطی عاطفی و با این ادبیات آغاز می‌کنیم: بچه‌های عزیز! امروز من موفق شدم صفحه یا صفحات... را از سوره... بخوانم. کدام یک از شما توانست امروز، یا دیروز قسمتی از قرآن را بخواند؟

نکته

۱ به دانش‌آموزان این تذکر را بدهیم که خواندن آن‌ها می‌تواند آیات یا عبارات جلسات قبلی کتاب درسی‌شان باشد.

۲ پرسش از عبارت قرآنی جلسه قبل

۳ از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک سطر از آیات ۲ تا ۴ سوره انفال را به همراه ترجمه آن با صدای بلند برای کلاس بخواند و در صورت اشکال در روخوانی، به شیوه مناسب رفع اشکال می‌کنیم.

۴ بهتر است پس از روخوانی عبارت توسط دانش‌آموز و پیش از آنکه ترجمه آن را بخواند، معنی کلماتی را که از عبارت خوانده شده می‌داند، از او بپرسیم؛ یعنی پس از خواندن و رفع اشکالات روخوانی، بگوییم: «عزیزم! از این عبارتی که خواندی، معنی کدام کلمات را می‌دانی؟» در این صفحه معمولاً غالب دانش‌آموزان معنای بیش از نیمی

از کلمات را می‌دانند و برای ما بیان می‌کنند. مثلاً در سطر اول معنای کلماتی مانند : «مُؤْمِنُونَ، الَّذِينَ، ذُكِرَ، اللَّهُ، قُلُوبُ»، و در سطر دوم معنای کلمات «آيَاتُ، اِيْمَانًا» برای اکثر دانش‌آموزان آشناست.

■ تذکر : کار در کلاس حتماً باید در کلاس توسط دانش‌آموزان انجام گیرد. در این بخش، از دانش‌آموزان می‌خواهیم تمرین‌ها را ابتدا به صورت فردی انجام دهند و پس از آن با هم‌گروه خود، در مورد آنچه نوشته‌اند مذاکره کنند. سپس از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات و عبارات را همراه با معنای آن برای کلاس بخوانند و در صورت نیاز به تصحیح روخوانی یا معنای کلمه یا عبارت خوانده شده می‌پردازیم. در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسه سوم

۱/ انس با قرآن

۲ پرسش از عبارت قرآنی جلسه قبل و انجام تکلیف انس با قرآن در خانه
۳ از دانش‌آموزان می‌خواهیم کلمات جدول را در گروه‌های خود بخوانند و کلمات دو ردیف را با هم مقایسه کنند و پس از کار گروهی هر دانش‌آموز دو کلمه از یک سطر را به صورت انفرادی برای کلاس بخواند و با مقایسه آن دو، تفاوتشان را بیان نماید.

۴ انجام فعالیت مربوط به جدول مقایسه‌ای کلمات در گروه

۵ تمرین خواندن صفحه ۹۵ قرآن کامل به روش زیر :

الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت انفرادی این صفحه را برای خود بخوانند (پیش‌خوانی)

نکته

در این مرحله از دانش‌آموزان بخواهیم آیات را زمزمه کنند، به طوری که صدای زمزمه آن‌ها به گوش ما برسد و در واقع فضای کلاس را مزین به زمزمه قرآنی دانش‌آموزان نماییم. ب) دانش‌آموزان هر کدام یک سطر به ترتیب تا پایان صفحه بخوانند و اشکالات روخوانی همدیگر را تذکر دهند. (خواندن در گروه)

نکته

برای هر کدام از مراحل فوق، حدود پنج دقیقه زمان در نظر می‌گیریم و در حین فعالیت

کد فیلم ۲۵۰
درس سوم
جلسه اول

دانش‌آموزان بر کار آن‌ها نظارت می‌کنیم.

ج) پس از مراحل قبل که دانش‌آموزان ابتدا به صورت فردی و سپس برای دوست هم‌گروه خود، آیات درس را خوانده و تمرین کردند، اینک نوبت خواندن برای کلاس فرا می‌رسد. در این مرحله، از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت فردی و با صدای بلند هر کدام یک جمله از این صفحه را برای کلاس بخوانند. (خواندن برای کلاس)

نکته

بهتر است ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب و قوی‌تر و سپس از میان سایر دانش‌آموزان بخواهیم که برای کلاس بخوانند.

د) رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان: به شیوه صحیح، اشکالات روخوانی دانش‌آموزان را برطرف می‌کنیم.

ه) پرسش از معنای کلمات یا عبارات قرآنی: پس از رفع اشکال روخوانی دانش‌آموز، از او می‌پرسیم: «از این جمله‌ای که خواندی معنی کدام کلمات را می‌دانی؟» و اگر معنی اکثر کلمات جمله‌ی خوانده شده برایش آشناست، از وی می‌پرسیم: «معنی این جمله چیست؟ یا از این جمله که خواندی چه می‌فهمی؟»

نکته

بسیار خوب است در یک جلسه از همه دانش‌آموزان بخواهیم هر کدام یک جمله از آیات درس را برای کلاس بخوانند.

■ دو تذکر بسیار مهم:

۱) مهم‌ترین موضوع یادگیری و آموزش در تمرین و خواندن آیات، تشخیص مشکلات و ضعف‌های خاص هر دانش‌آموز در خواندن قرآن کریم است. این ضعف‌ها می‌تواند در یک دانش‌آموز نسبت به دانش‌آموز دیگر کاملاً متفاوت باشد. ما بایستی ضمن تسلط کامل خود به خواندن آیات درس، اولاً اشتباهات دانش‌آموزان را به خوبی تشخیص دهیم و ثانیاً با صبر، حوصله و آرامش به روش صحیح، آن اشتباه را برطرف سازیم. اگر این کار انجام نشود، تمرین خواندن آیات در کلاس کمک چندانی به شناسایی و برطرف شدن ضعف‌های دانش‌آموزان نمی‌کند.

۲) در صورتی که دانش‌آموزی در خواندن یک جمله اشتباهات و ضعف‌های زیادی دارد، می‌توانیم به رفع یکی دو مورد از موارد مهم و چه بسا ساده آن‌ها اقدام، و موارد دیگر را به نوبت‌های بعد موکول کنیم.

■ رفع اشکالات روخوانی

۴ در صورتی که در خواندن یک دانش‌آموز اشتباهی پیش آمد، هم خودمان صبر می‌کنیم و هم به دانش‌آموزان یاد می‌دهیم که بلافاصله اشتباه دانش‌آموز را تذکر ندهند؛ بلکه فرصت می‌دهیم تا خواندن او به پایان عبارت یا جمله مشخص شده برسد.

۵ آنگاه قبل از اقدام به انجام هر روش دیگری ضمن تشویق دانش‌آموز نسبت به آنچه صحیح خوانده‌است، از او بخواهیم یک بار دیگر همان جمله را با آرامش بیشتر و با دقت بخواند.

۶ پس از انجام اولین گام در رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان که می‌تواند عمومی باشد و همیشه انجام شود می‌توانیم با توجه به نوع اشکال دانش‌آموز، شناختی که نسبت به توانایی و ضعف او داریم و... با استفاده از یکی از روش‌هایی چون مقایسه صحیح و غلط کلمه با هم و سؤال از دانش‌آموز که کدام یک صحیح است، نوشتن کلمه یا ترکیب مورد نظر روی تخته و اشاره صحیح به بخش‌های کلمات و درخواست از دانش‌آموزان که به طور دسته‌جمعی با اشاره ما به بخش‌ها، آن کلمه یا ترکیب را بخش‌بخش بخوانند و سپس دانش‌آموز مورد نظر، آن کلمه را بخواند و... اشکال دانش‌آموز را برطرف کنیم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

◀ جلسه چهارم انس با قرآن

۱ انس با قرآن

۲ آموزش پیام قرآنی

۱ خواندن متن پیام: به شیوه تدریس آیات درس، از دانش‌آموزان می‌خواهیم متن پیام قرآنی درباره «اوقات نماز» را ابتدا برای خود سپس برای دوست خود و بعد برای کلاس بخوانند.

۲ خواندن ترجمه پیام: از یکی دو نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم ترجمه پیام را بخوانند.

۳ بحث و گفت‌وگو درباره مفهوم پیام: از دانش‌آموزان می‌خواهیم با استفاده از تصاویر ذیل پیام قرآنی در گروه‌های خود درباره مفهوم پیام گفت‌وگو کنند و پس از مذاکره

کد فیلم ۲۴۹
درس اول جلسه چهارم
پیام قرآنی و یک
نکته از هزاران

و گفت‌وگو، از چند گروه می‌خواهیم تا نظر خود را دربارهٔ پیام برای کلاس بیان کنند. می‌توانیم با پرسش و پاسخ و گفت‌وگو با دانش‌آموزان، مطالب دانش‌آموزان را جمع‌بندی، تکمیل و هدایت کنیم. بدین ترتیب، با مشارکت فعال دانش‌آموزان، مفهوم پیام روشن می‌شود.

۴ بیان مصادیق جدید، پس از روشن شدن مفهوم پیام، از دانش‌آموزان می‌خواهیم که مصادیق و نمونه‌های جدیدی را در رابطه با این پیام بیان کنند.

■ چند تذکر :

اول : بیشتر وقت فعالیت مربوط به پیام قرآنی را بایستی در اختیار گفت‌وگوی دانش‌آموزان در گروه‌های خود و ارائهٔ نظرشان به کلاس اختصاص دهیم و فقط در صورت نیاز و تشخیص، توضیحات کوتاهی را در جهت تصحیح و تکمیل نظر آن‌ها ارائه کنیم و از سخنرانی و بیان مطالب اضافی بپرهیزیم.

دوم : خوب است دانش‌آموزان را به حفظ پیام‌ها و ترجمهٔ آن‌ها بدون اجبار و تحمیل و به دور از فضای رقابت‌های ناسالم تشویق کنیم. می‌توانیم در مدت زمان تدریس یک درس از دروس کتاب آموزش قرآن، از دانش‌آموزان بخواهیم هنگام ورود ما به کلاس، همراه بلند شدن، پیام قرآنی و ترجمهٔ آن را همه با هم بخوانند. وقتی چند روز این کار تکرار شود، بیشتر دانش‌آموزان به طور طبیعی، پیام و معنای آن را از حفظ می‌شوند. همچنین می‌توانیم به شیوه‌های مناسب و جذاب هر پیام قرآنی را همراه با ترجمهٔ آن، در معرض دید دانش‌آموزان قرار دهیم.

سوم : در پایان فعالیت مربوط به پیام، از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارت پیام قرآنی را از روی آیات درس یافته و آن را بخوانند. این فعالیت موجب دریافت بیشتر ارتباط پیام با متن قرآن کریم می‌شود و دانش‌آموزان عملاً احساس می‌کنند که در قرآن کریم، چه مطالب ارزشمند و حکیمانه‌ای وجود دارد.

انجام فعالیت دوم : یافتن کلمهٔ «صلاة» در آیهٔ ۱۰۳، سورهٔ نساء و مشخص کردن تعداد آن

۳ پیام قرآنی

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا

قطعاً نماز برای مؤمنان حکمی واجب است که از زمان‌های انجام می‌شود.

(نساء ۱۰۳)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ از تصاویر مربوط اوقات نماز در درس هدیه‌های آسمان پایهٔ دوم ابتدایی استفاده شود.

- ۳ همچنین تصاویری از خواندن نماز توسط مردم در مکان‌های مختلف و همچنین تصاویر کتاب و تصاویر مربوط به نماز خواندن امام خمینی (ره)، مقام معظم رهبری، مراجع تقلید و تصاویر و فیلم مربوط به نماز خواندن امام حسین (ع) در ظهر عاشورا در سریال مختارنامه نیز می‌تواند ورودیه خوبی برای این درس باشد.
- ۴ در مورد اجزای نماز با دانش‌آموزان گفت‌وگو کرده و نظرشان را در مورد آن پرسیم و اینکه هر کدام از این اجزا چه پیامی دارد. (قیام، تکبیر، رکوع، سجود و...) .
- ۵ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا مازیک مشخص و متمایز کنند.

۴ خواندن از روی قرآن کامل

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تعدادی مصحف کامل قرآن کریم (مصحف آموزشی) را از دفتر، یا نمازخانه مدرسه به کلاس بیاورند و در میان خود توزیع کنند، به طوری که هر میز حداقل یک قرآن برسد. پس از توزیع مصحف‌ها:

- ۱ از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم یک صفحه از قرآن را کاملاً به طور تصادفی باز کرده و شماره صفحه را به دانش‌آموزان اعلام کند تا دانش‌آموزان نیز آن صفحه را باز کنند.
- ۲ سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم همانند روش قبلی، یعنی فردخوانی و برای دوست خود خواندن (خواندن در گروه) و سپس خواندن برای کلاس را انجام دهند.

چند نکته

- ۱ این فعالیت می‌تواند تا حدود سه چهارم زمان این جلسه را به خود اختصاص دهد.
- ۲ اگر دانش‌آموزی در خواندن آیات این صفحه، اشکالات زیادی داشت، لازم نیست همه این اشکالات را در همان جلسه برطرف کنیم. او را نسبت به توانایی‌هایش تشویق می‌کنیم. برخی از اشکالات مهم و در عین حال ساده او را متذکر شده و برطرف می‌سازیم و از بقیه صرف‌نظر نموده تا در جلسات بعدی به تدریج حل شود.
- ۳ می‌توانیم تمرین آیات را تا پایان همان صفحه ادامه دهیم، یا برای تنوع و هیجان بیشتر پس از خواندن چند سطر اول صفحه برای کلاس، از دانش‌آموزان بخواهیم آن صفحه را بسته و صفحه دیگری را باز کنند و به همان روش قبلی، تمرین کرده و با انتخاب ما برای کلاس بخوانند.

۵ انجام فعالیت «یک نکته از هزاران»

از چند دانش‌آموز می‌خواهیم آیه ۱۳۰ سوره طه را برای کلاس بخوانند. سپس نظر دانش‌آموزان علاقه‌مند و داوطلب را در توضیح بیشتر مطلب برای کلاس جویا می‌شویم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

اهداف

- ۱ توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۵ سورة فتح
- ۲ تقویت علاقه به شنیدن و زیبا خواندن آیات درس
- ۳ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و کاربرد قرآن کریم
- ۴ آشنایی با پیام قرآنی درباره فتح و پیروزی
- ۵ تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی مصحف کامل
- ۶ آشنایی با نام برخی از عملیات دفاع مقدس که از قرآن برگرفته بود.

جلسه اول

۱/ انس با قرآن

دانش آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورة... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲/ خواندن آیات ۱ تا ۹ سورة فتح

الف) پیش خوانی : از دانش آموزان می خواهیم آیات ۱ تا ۹، سورة فتح را ابتدا به صورت انفرادی پیش خوانی کنند.

ب) خواندن در گروه : از دانش آموزان می خواهیم آیات ۱ تا ۹، سورة فتح را یک جمله یک جمله به نوبت برای دوست هم گروه خود بخوانند.

ج) خواندن برای کلاس : با انتخاب ما، هر دانش آموز یک جمله از آیات را برای کلاس می خواند.

د) رفع اشکالات روخوانی دانش آموزان : به شیوه صحیح، اشکالات روخوانی دانش آموزان را برطرف می کنیم.

ه) پرسش از معنای کلمات یا عبارات قرآنی : پس از رفع اشکال روخوانی دانش آموز، از او می پرسیم :

«از این جمله‌ی که خواندی معنی کدام کلمات را می‌دانی؟» و اگر معنی اکثر کلمات جمله‌ی خوانده شده برایش آشنا است، از وی می‌پرسیم: «معنی این جمله یا عبارت چیست؟ یا از این جمله که خواندی چه می‌فهمی؟»

دو نکته

۱ سعی شود در هر جلسه هر یک از دانش‌آموزان، حداقل یک جمله از آیات درس را بخوانند. مهم‌ترین امر در این مرحله، تشخیص و رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان است که از قبل بایستی آمادگی و توانایی لازم را برای این امر کسب کرده باشیم.

۲ در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسه دوم

۱/ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ قرائت آیات جلسه قبل همراه با نوار یا لوح فشرده: دانش‌آموزان آیات جلسه قبل را گوش می‌کنند و با نشان دادن خط همراه با آن می‌خوانند.

۳ خواندن عبارات قرآنی: از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک جمله از عبارات قرآنی را همراه با ترجمه بخوانند.

۴ کار در کلاس: از دانش‌آموزان می‌خواهیم تمرین‌ها را به کمک آموخته‌های عمومی و قبلی ایشان و نیز به کمک ترجمه عبارات قرآنی صفحه قبل، ابتدا به صورت فردی انجام دهند و پس از آن، با هم‌گروه خود در مورد آنچه نوشته‌اند مذاکره کنند. سپس از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات و عبارات را همراه با معنای آن برای کلاس بخوانند و در صورت نیاز، به تصحیح روخوانی یا معنای کلمه یا عبارت خوانده شده می‌پردازیم.

نکته

قبل از انجام فعالیت کار در کلاس، از دانش‌آموزان می‌خواهیم ابتدا با توجه به اطلاعات قبلی خود (استفاده از کلمات هم‌خانواده، هم‌معنی در فارسی و...) به تمرین‌ها پاسخ دهند و در صورت نیاز از معنای آیات صفحه قبل کمک بگیرند و چنانچه در انجام تمرین دچار اشکال شدند به لغت‌نامه پایان کتاب مراجعه کنند. در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

۱/ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سوره... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲/ پرسش از «انس با قرآن در خانه» جلسه قبل

۳/ خواندن آیات ۱۰ تا ۱۵، سوره فتح

الف) پیش‌خوانی: از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات ۱۰ تا ۱۵، سوره فتح را ابتدا به صورت انفرادی پیش‌خوانی کنند.

ب) خواندن در گروه: از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات ۱۰ تا ۱۵ سوره فتح را یک جمله یک جمله به نوبت برای دوست هم‌گروه خود بخوانند.

ج) خواندن برای کلاس: با انتخاب ما، هر دانش‌آموز یک جمله از آیات را برای کلاس می‌خواند.
 د) رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان: به شیوه صحیح، اشکالات روخوانی دانش‌آموزان را برطرف می‌کنیم.
 ه) پرسش از معنای کلمات یا عبارات قرآنی: پس از رفع اشکال روخوانی دانش‌آموز، از او می‌پرسیم: «از این جمله‌ای که خواندی معنی کدام کلمات را می‌دانی؟ و اگر معنی اکثر کلمات جمله خوانده شده برایش آشنا است، از وی می‌پرسیم: معنی این جمله یا عبارت چیست؟ یا از این جمله که خواندی چه می‌فهمی؟»
 ■ تذکر: سعی شود در هر جلسه هر یک از دانش‌آموزان، حداقل یک جمله از آیات درس را بخوانند.

۴/ آموزش پیام قرآنی درباره فتح و پیروزی

■ پیام قرآنی

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا

قطعاً ما پیروزی چشم‌گیر و بزرگی نصیب تو کردیم.

(فتح، ۱)

۱/ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲/ قسمتی از فیلم فتح مکه توسط سپاه اسلام در فیلم محمد رسول الله در ابتدای تدریس این پیام در کلاس نمایش داده شود.

۳ کلمه «فتح» را روی تابلوی کلاس نوشته و از دانش‌آموزان می‌خواهیم به ما بگویند که این کلمه را کجا شنیده‌اند؟ آیا می‌توانند یک کلمه هم خانواده برای آن بگویند؟

۴ قسمتی از مستند «روایت فتح» در مورد پیروزی رزمندگان اسلام در آزادسازی خرمشهر را در کلاس نمایش دهیم. نوشتن عبارت «روایت فتح» نیز می‌تواند یکی دیگر از شروع و ورودیه خوب برای این پیام باشد.

۵ پیام قرآنی را با یک صدا و بلند تمام دانش‌آموزان در کلاس بخوانند و به صورت نمادین با همان حس و حالی که رزمندگان ایرانی هنگام فتح خرمشهر داشتند با خواندن این پیام قرآنی پرچم در دست گرفته و آن را در کلاس به اهتزاز دریاورند.

۶ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا مازیک مشخص و متمایز کنند. در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

..... جلسه چهارم

۱/ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات ... از سوره ... را خواندم. کدام یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ خواندن از روی قرآن کامل

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تعدادی مصحف کامل قرآن کریم (مصحف آموزشی) را از دفتر یا نمازخانه مدرسه به کلاس بیاورند و در میان خود توزیع کنند به طوری که هر میز حداقل یک قرآن برسد. پس از آنکه مصحف‌ها بین دانش‌آموزان توزیع شد:

۱ از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم یک صفحه از قرآن را کاملاً به طور تصادفی باز کرده و شماره صفحه را به دانش‌آموزان اعلام کند تا دانش‌آموزان نیز آن صفحه را باز کنند.

۲ سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم همانند روش قبلی، یعنی فردخوانی و برای دوست خود خواندن (خواندن در گروه) و سپس خواندن برای کلاس را انجام دهند.

۳ اشکالات و روخوانی دانش‌آموزان را به روش صحیح رفع می‌کنیم.

۴ معنای کلمات آشنا و پرکاربرد یا معنای عباراتی را که می‌دانند از آن‌ها می‌پرسیم.

۵ آموزش یک نکته از هزاران درباره حماسه دفاع مقدس و نام عملیات که برگرفته از قرآن کریم است. در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

کد فیلم ۲۵۱
درس سوم، جلسه
چهارم، آیات ۱۲ تا ۱۸
سوره حجرات

■ پیام قرآنی

وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ

از هم عیب‌جویی نکنید، و یک‌دیگر را با لقب ناپسند صدا نزنید.

(حجرات، ۱۱)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ خواندن شعر «سیر و پیاز» پروین اعتصامی آغازگر و ورودیه خوبی برای این پیام قرآنی است خوب است که آن را با لحن و آهنگ مناسب در کلاس خوانده شود.

۳ زمانی که کسی دنبال عیب شماست، یا با القاب زشت شما را صدا می‌زند چه حسی به شما دست می‌دهد؟ حس خودتان را روی برگه بنویسید و سپس آن‌ها را جمع‌آوری می‌کنیم و سر کلاس مطالب نوشته شده توسط دانش‌آموزان خوانده می‌شود.

۴ بهترین جمله یا لقب و عنوانی که نزدیکان، پدر و مادر یا دوستانتان به شما گفته‌اند و حس خوبی در شما ایجاد کرده چه بوده است؟ آن را بنویسید. مانند فعالیت قبل نوشته‌ها را در کلاس می‌خوانیم.

۵ دوست دارید دیگران شما را چگونه صدا بزنند؟

۶ تحقیق کنید که بزرگان دینی ما چگونه و با چه ادبیاتی نزدیکان و کسانی را که با آن‌ها معاشرت می‌کردند را صدا می‌زدند. بهترین نکات و جملات را نوشته و به کلاس گزارش دهید.

۷ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

■ پیام قرآنی

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

بهترین شما نزد خدا، باتقواترین شماست.

(حجرات، ۱۳)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ برای شروع و ورودیه خوب برای پیام قرآنی پنج کارت را آماده کرده و روی آن عبارات زیر را

می‌نویسیم.

✓ من ثروتمندم

✓ من بالاترین مقام و پست را دارم

✓ من از قوم و زبان خاصی هستم

✓ من از نژاد خاصی هستم

✓ من به خاطر رضای خدا مراقب رفتار و اخلاق خویش هستم.

از پنج نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم که این کارت‌ها و تابلوها را در جلوی خود قرار داده و رو به کلاس بایستند. از دانش‌آموزان حاضر در کلاس می‌خواهیم که بهترین را انتخاب کنند. هر کدام از پنج نفر به نوبت بلند می‌شوند بدون آنکه صحبت کنند، تنها کارت مورد نظر را نشان می‌دهند و دانش‌آموزان نیز با بالا بردن کارت سبز به نشانه تأیید و کارت قرمز به نشانه پاسخ منفی رأی داده و انتخاب می‌کنند. ما نیز مقدار رأی هر کدام را نوشته و روی تابلوی کلاس ثبت می‌کنیم.

در ادامه می‌توانیم صفات افراد متقین را نیز با توجه به درس نوشته، یا در مورد آن با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنیم.

۳ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ با ماژیک مشخص و متمایز کنند.

■ پیام قرآنی

وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ
و خدا را قبل از طلوع خورشید و قبل از غروب آن عبادت و ستایش کن.

(قاف، ۳۹)

- ۱ ■ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.
- ۲ ■ شروع خوب برای این پیام قرآنی، آن است که از دانش‌آموزان بخواهیم به ما بگویند که این پیام قرآنی با کدام یکی از پیام‌های درس‌های قبل در ارتباط است.
- ۳ ■ خلاصه‌ای از پیام درس قبلی را یکی از دانش‌آموزان کلاس برای سایر دوستانش تعریف کند.
- ۴ ■ پیام قرآنی «إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا» (نساء، ۱۰۳) را یکی از دانش‌آموزان بخواند و هر آنچه را که از این پیام آموخته را در کلاس بیان کند.
- ۵ ■ چه خوب است که حس خوب و حال خوب خودمان را هنگامی که نماز می‌خوانیم را به دانش‌آموزان انتقال بدهیم و در ضمن به آن‌ها بگوییم که امروز که صبح از خواب برخاستم و نماز خواندم برای موفقیت تمام شما و عاقبت به خیری شما دانش‌آموزان دعا کردم. خوب چه کسانی امروز صبح در نمازشان برای دوستانشان دعا کردند. (غیر مستقیم دانش‌آموزان را به خواندن نماز دعوت می‌کنیم البته با محوریت و نقش الگویی خودمان)
- ۶ ■ خوب انشاءالله امروز هنگام نماز ظهر بعد از نماز، دعا در حق دوستانتان را فراموش نکنید.
- ۶ ■ پیام قرآنی را در آیات درس پیدا کرده و آن را با مازیک یا یک مداد رنگی مشخص و متمایز کنند.

✍ یادآوری ۱

■ فعالیت ۱

به دانش‌آموزان فرصت کوتاهی می‌دهیم تا هریک، مسیر صحیح عبور رزمنده را با رنگ دیگری روی کتاب مشخص کنند.

■ فعالیت ۲

این تمرین به منظور یادآوری قاعده ناخوانا بودن پایه همزه در نظر گرفته شده است. به دانش‌آموزان فرصت می‌دهیم تا کلمات و عبارات قرآنی را ابتدا انفرادی و سپس در گروه و نهایتاً با انتخاب ما برای کلاس بخوانند.

■ فعالیت ۳

این فعالیت به گسترش فهم و درک دانش‌آموزان از پیام‌های قرآنی کمک می‌کند، ضمن اینکه با حدیثی از پیامبر اکرم (ص) نیز آشنا می‌شوند. این حدیث با پیام قرآنی «وَلَا تَنَابَرُوا بِالْأَلْقَابِ» سورة حجرات، آیه ۱۱، صفحه ۲۱ کتاب ارتباط دارد.

■ فعالیت ۴

این فعالیت به منظور توانایی ترجمه کلمات ذکر تشهد در نماز آمده است.

■ فعالیت ۵

این فعالیت به یادآوری قواعد روخوانی کمک می‌کند و به دانش‌آموزان فرصت می‌دهیم تا آیات قرآنی را ابتدا به صورت انفرادی، سپس در گروه و نهایتاً با انتخاب ما برای کلاس بخوانند. همچنین توجه دانش‌آموزان را به حروف مقطعه و علائم وقف جلب می‌کنیم.

■ پیام قرآنی

كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ

هر شخصی، به نتیجه عمل خود می‌رسد.

(طور، ۲۱)

- ۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.
- ۲ بهتر است این پیام قرآنی زمانی که کارنامه عملکرد تحصیل دانش‌آموزان را می‌دهیم. (ماهانه یا هفتگی) تدریس کنیم، دانش‌آموزان با توجه به نتیجه‌ای که گرفته‌اند می‌توانند در این مورد به گفت‌وگو بپردازند.
- ۳ نشان دادن تصاویر یا فیلم انفرادی که در کارهای خود موفق بوده‌اند نیز می‌تواند ورودیه خوبی برای این پیام قرآنی باشد. مانند «دانشمندان، حافظان قرآن، عالمان دینی، باغبان موفق، تولیدکننده موفق، کارآفرین کوشا و موفق و...»
- ۴ از دانش‌آموزان بخواهیم تحقیق کرده و نام کسانی را که می‌شناسند در اقوام، آشنایان، محله یا منطقه که در کارهای خود موفق بوده‌اند را نوشته و به کلاس گزارش دهند.
- ۵ همچنین اگر دانش‌آموزان کلاس موفقیت‌هایی در زمینه‌های علمی، ورزشی، هنری و... دارند در کلاس مطرح کنند و چگونگی رسیدن به این موفقیت را برای دوستانشان تعریف کنند.
- ۶ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا مائیک مشخص و متمایز کنند.

■ پیام قرآنی

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ

ما قرآن کریم را برای توجه و یادآوری، قابل فهم و آسان کردیم.

(قمر، ۱۷)

- ۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.
- ۲ پیام های قرآنی که در سال های قبل یاد گرفته اید را در کلاس بخوانید و در مورد معنای آن گفت و گو کنید.
- ۳ هر کدام از این پیام های قرآنی چه چیزی را می خواهد به ما بگوید؟
- ۴ چرا دائماً خداوند ما را به کارهای خوب دعوت می کند؟ آیا ممکن است که ما این نکات را فراموش کنیم؟
- پاسخ به این گونه سؤالات می تواند شروع و آغاز خوبی برای این پیام قرآنی باشد.
- ۵ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا مازیک مشخص و متمایز کنند.

■ پیام قرآنی

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ
سپس کدامین نعمت خدا را انکار می‌کنید.

(الرحمن، ۱۷)

- ۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.
- ۲ از دانش‌آموزان بخواهیم نعمت‌هایی را که خداوند به ما داده است را در یک برگه بنویسند و سپس آن را در کلاس بخوانیم. بعد از خواندن هر نعمت همگی با هم این پیام قرآنی را بخوانیم «فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ» یا یکی در میان، یک بار این پیام را و بار دیگر ترجمه پیام را دسته‌جمعی با هم بخوانیم. «پس کدامین نعمت خدا را انکار می‌کنید» و پشت سر آن با هم بخوانیم «هیچ‌یک از نعمت‌های تو را تکذیب نمی‌کنم.» طبق فرمایش امام صادق علیه‌السلام توصیه شده است پس از خواندن آیه شریفه «فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ» این عبارت خوانده شود: «لَا يَشِيءُ مِنْ آلَائِكَ رَبِّ أَكْذِبُ» (هیچ‌یک از نعمت‌های تو را تکذیب نمی‌کنم.)
- ۳ در مورد یکی از نعمت‌هایی که خداوند در سورة الرحمن به ما داده است. با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنیم. به طور مثال: «عَلَّمَهُ الْبَيَانَ»
- ۴ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا مازیک مشخص و متمایز کنند.

■ پیام قرآنی

لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ

با وضو و پاکیزگی به قرآن دست می‌زنند

(واقعۀ، ۷۹)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آداب خواندن قرآن را بیان کنند.

۳ کدامیک از پیام‌های قرآنی سال قبل در مورد آداب خواندن قرآن است آن را با توجه به معنای آیه بخوانید. «وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ» هنگامی که قرآن خوانده می‌شود به آن گوش دهید و ساکت باشید تا لطف و رحمت خدا شامل شما شود.»

۴ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

■ پیام قرآنی

وَهُوَ مَعَكُمْ، أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

و خدا با شماست هر جا که باشید.

(حدید، ۴)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ شعر سهراب سپهری شروع خوبی برای این درس خواهد بود.

۳ این پیام قرآنی با کدام‌یک از پیام‌های قرآنی که پایه چهارم در درس قرآن خوانده‌اید ارتباط دارد.

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

خدا هر کاری را که می‌کنید می‌بیند.

(تغابن، ۲)

آیات پیام خوانده شود و در مورد معنای آن دانش‌آموزان با هم گفت‌وگو کنند.

۴ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا مازیک مشخص و متمایز کنند.

یادآوری ۲

■ **فعالیت ۱:** این فعالیت به منظور گسترش درک و فهم دانش‌آموزان نسبت به پیام‌های قرآنی و ارتباط آن با حدیث رسول اکرم (ص) آمده است.

■ **فعالیت ۲:** به منظور تقویت روخوانی صحیح آیات قرآن و مروری بر صحیح خواندن حروف مقطعه، ابتدا به دانش‌آموزان فرصت می‌دهیم که هر یک آیات را به صورت انفرادی، سپس در گروه بخوانند و نهایتاً با انتخاب ما برای کلاس بخوانند.

■ **فعالیت ۳:** برای انجام این فعالیت، باید قرآن کامل را به کلاس آورده و از دانش‌آموزان بخواهیم که هر گروه یکی از موارد را انتخاب و ابتدا انفرادی، سپس در گروه و نهایتاً برای کلاس بخوانند.

■ **فعالیت ۴:** دانش‌آموزان در یک فعالیت گروهی این تمرین را انجام می‌دهند. مناسب است از آن‌ها بخواهیم اگر موارد بیشتری به ذهنشان می‌رسد، می‌توانند بنویسند، سپس در مورد این صفات گفت‌وگو کنند. فعالیت‌های «یادآوری» در یک جلسه کامل تدریس و ارزشیابی می‌شود.

■ پیام قرآنی

يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ، وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ
خداوند کسانی از شما را که ایمان آورده و اهل علم و دانش هستند،
درجات بالایی می‌بخشد.

(مجادله، ۱۱)

- ۱ ■ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.
۲ ■ استفاده از تصاویر دانشمندان و عالمان ایرانی، یا فیلمی از سرگذشت و زندگی هر
کدام از این بزرگان علمی می‌تواند شروع خوبی برای تفهیم پیام قرآنی باشد.
۳ ■ این آیات با کدام یک از پیام‌های قرآنی درس‌های گذشته ارتباط بیشتری دارد.

كُلُّ امْرِئٍ، بِمَا كَسَبَ رَهِيْنٌ

هر شخصی، به نتیجه عمل خود می‌رسد.

(طور، ۲۱)

کد فیلم ۲۵۲
روش تدریس پیام قرآنی
درس یازدهم

- ۴ ■ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص
و متمایز کنند.

■ پیام قرآنی

کد فیلم ۲۵۳
روش تدریس درس
دوازدهم، جلسه اول
آیات ۱۲ تا ۲۱ سوره
مجادله

فَاعْتَبِرُوا، يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ
ای صاحبان خرد و بینش از سرنوشت گذشتگان عبرت بگیرید.

(صف، ۲)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

کد فیلم ۲۵۴
روش تدریس
درس دوازدهم،
جلسه دوم

۲ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا سرگذشت و داستان هر کدام از تصاویر کتاب را تعریف کنند. تهیه فیلم از مبارزات و سقوط رژیم پهلوی یا قسمتی از فیلم حضرت موسی (ع) غرق شدن فرعون در رود نیل می‌تواند آغازگر خوبی برای پیام قرآنی باشد.

کد فیلم ۲۵۵
روش تدریس
درس دوازدهم،
جلسه سوم

۳ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا اگر خاطره‌ای عبرت‌آموز دارند که از آن پند گرفته‌اند را برای دوستانشان تعریف کنند.

۴ یک هفته قبل، به عنوان یک کار تحقیقی از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در سرگذشت اقوام و پادشاهان گذشته مطالعه کنند و نکته پندآموزی را که آموخته‌اند را در کلاس بیان کنند.

۵ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا مازیک مشخص و متمایز کنند.

■ پیام قرآنی

لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ

دشمن من و دشمن خودتان را دوست نگیرید.

(ممتحنه، ۱)

کد فیلم ۲۵۶
روش تدریس
درس سیزدهم،
جلسه اول

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

کد فیلم ۲۵۷
روش تدریس درس
سیزدهم،
جلسه سوم

۲ خواندن حکایت گلستان سعدی در ابتدای تدریس بهترین شروع برای این پیام قرآنی است و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در مورد آن با همدیگر به گفت‌گو بپردازند.

۳ در پای تابلو جدولی با دو ستون رسم کنیم؛ در یک ستون ویژگی‌های دوست را بنویسیم و در ستون دیگری صفات و ویژگی‌های دشمن را به کمک دانش‌آموزان بنویسیم.

۴ این پیام قرآنی با کدام یک از درس‌های هدیه‌های آسمان ارتباط دارد. درس «شتریان با ایمان» در مورد ارتباط این درس با دانش‌آموزان به گفت‌وگو بنشینیم.

۵ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

■ پیام قرآنی

لَمْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ

چرا سخنی می‌گویید که به آن عمل نمی‌کنید.

(صف، ۲)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ داستان «رطب خورده، منع رطب کی کند» بهترین شروع برای آموزش مفهوم این پیام قرآنی است بهتر است که داستان را با لحن و آهنگ مناسب خوانده شود تا فضاسازی خوبی برای شنیدن داستان و تأثیر آن بر دانش‌آموزان ایجاد شود.

۳ مردم سخن و پند و نصیحت چه کسانی را بیشتر قبول می‌کنند و می‌پذیرند؟ در مورد این سؤال و ویژگی و تأثیر سخنان افراد برجسته با دانش‌آموزان گفت‌وگو می‌کنیم.

۴ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا مازیک مشخص و متمایز کنند.

جدول اهداف، نتایجهای تحقق و سطوح عملکرد در هر طراز، پایه نهم دوره ابتدایی - سال تحصیلی ۹۰-۹۱

سطوح عملکرد				
خوب	خوب	خوب	خوب	خوب
قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول
نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی
آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و مصحف آموزشی را به صورت صحیح و شمرده می خواند.				
آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و بیشتر آیات مصحف آموزشی را به صورت صحیح و شمرده می خواند.				
بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و برخی از آیات مصحف آموزشی را به صورت صحیح و شمرده می خواند.				
برخی از آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و مصحف آموزشی را به صورت صحیح و شمرده می خواند.				
آیات جلسه اول هر درس را روان و آهنگی می خواند.				
آیات جلسه اول هر درس را روان و تقریباً آهنگی می خواند.				
آیات جلسه اول هر درس را روان و معمولی می خواند.				
برای روان و معمولی خواندن آیات جلسه اول به کمک معلم نیاز دارد.				
خوب	خوب	خوب	خوب	خوب
قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول
نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی
ترجمه کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می کند.				
ترجمه بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می کند.				
ترجمه برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را با راهنمایی معلم بیان می کند.				
ترجمه تعداد کمی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را با راهنمایی معلم بیان می کند.				
در بیشتر موارد متن ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می خواند و مطالب و مضامین آن را با ذکر مثالهای شمرده بیان می کند.				
در برخی موارد متن ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می خواند و مطالب و مضامین آن را با ذکر چند مثال بیان می کند.				
متن ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می خواند و با ذکر مثال، مطلب و مضامین آن را بیان می کند.				
متن ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می خواند و به کمک معلم برخی از مطالب و مضامین آن را بیان می کند.				
خوب	خوب	خوب	خوب	خوب
قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول	قابل قبول
نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی	نیازمند آموزشی
داستانهای کتاب درسی را با ذکر جزئیات به زبان خود بیان می کند.				
داستانهای کتاب درسی را به صورت کلی به زبان خودش بیان می کند.				
داستانهای کتاب درسی را با کمک معلم و به صورت کلی به زبان خودش بیان می کند.				
در بیان داستانهای کتاب درسی به کمک معلم نیازمند است.				

۱- روان خوانی یعنی خواندن کلمات، عبارات و آیات قرآن کریم با رعایت جملی خواندن قرآن و به صورت معنوی و روان
 ۲- بخوبی و روان خواند و در خواندن هر آیه ای سه مرتبه بطور شمرده، بهنگام تلاوت و رعایت جملی آیه ای کافی است.
 ۳- خواندن آهنگی یعنی خواندن سه مرتبه تلاوت آیه ای شمرده و تواتر صوتی

آموزدهای قرآنی

خواندن

قرآن در تابستان (پایه ششم ابتدایی)

کد فیلم ۲۶۰
قرآن در تابستان
سوره جمعه
(قسمت سوم)

کد فیلم ۲۵۹
قرآن در تابستان
سوره جمعه
(قسمت دوم)

کد فیلم ۲۵۸
قرآن در تابستان
سوره جمعه
(قسمت اول)

بخش سوم

فیلم‌های طرح اتقان (ارتقاء صلاحیت‌های
حرفه‌ای آموزگاران)

تبیین طرح

کد فیلم ۲۶۱
تبیین کلی طرح ملی
اتقان تبیین طرح

کد فیلم ۲۶۲
تبیین طرح ملی اتقان -
برنامه ریزی درسی
نقش برنامه درسی و
اهمیت آشنایی معلمان
با آن

ادب حضور، تعامل و انس با قرآن کریم

کد فیلم ۲۶۳
ادب حضور قرآن ۱
تحلیل واژگانی ادب
و حضور

کد فیلم ۲۶۴
ادب حضور قرآن ۲
تحلیل واژگانی قرآن

کد فیلم ۲۶۵
ادب حضور قرآن ۳
مفهوم شناسی:
آداب ظاهری ارتباط
با قرآن ۱

کد فیلم ۲۶۶
ادب حضور قرآن ۴
مفهوم شناسی:
آداب ظاهری ارتباط
با قرآن ۲

کد فیلم ۲۶۷
ادب حضور قرآن ۵
مفهوم شناسی: آداب
باطنی ارتباط با قرآن

کد فیلم ۲۶۸
ادب حضور قرآن ۶
مفهوم شناسی: آداب
باطنی - انس با قرآن

کد فیلم ۲۶۹
ادب حضور قرآن ۷
مفهوم شناسی:
استحضار

کد فیلم ۲۷۰
ادب حضور قرآن ۸
مفهوم
شناسی: استهداء

کد فیلم ۲۷۱
ادب حضور قرآن ۹
جایگاه معلم قرآن

کد فیلم ۲۷۲
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۱
تربیت در حوزه فکر و
اعتقاد ۱

کد فیلم ۲۷۳
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۲
تربیت در حوزه فکر و
اعتقاد ۲

کد فیلم ۲۷۴
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۳
تربیت در حوزه قلب و
احساس ۱

کد فیلم ۲۷۵
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۴
تربیت در حوزه قلب و
احساس ۲

کد فیلم ۲۷۶
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۵
تربیت در حوزه عمل ۱

کد فیلم ۲۷۷
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۶
تربیت در حوزه عمل ۲

کد فیلم ۲۷۸
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۷
تربیت در حوزه عمل ۳

کد فیلم ۲۷۹
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۸
جمع بندی در ۱۰
منشور تربیت قرآن کریم

روش فعال و خلاق آموزش قرآن

کد فیلم ۲۸۰
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۱

کد فیلم ۲۸۱
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۲

کد فیلم ۲۸۲
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۳

کد فیلم ۲۸۳
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۴

کد فیلم ۲۸۴
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۵

کد فیلم ۲۸۵
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۶

کد فیلم ۲۸۶
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۷

کد فیلم ۲۸۷
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۸

کد فیلم ۲۸۸
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۹

کد فیلم ۲۸۹
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۱۰

کد فیلم ۲۹۰
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۱۱

کد فیلم ۲۹۱
روش‌های فعال و خلاق
آموزش قرآن ۱۲

کد فیلم ۲۹۲
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۱۳

شناخت کاربرد قرآن در زندگی

کد فیلم ۲۹۳
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن ۱

کد فیلم ۲۹۴
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن ۲

کد فیلم ۲۹۵
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن ۳

کد فیلم ۲۹۶
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن ۴

کد فیلم ۲۹۷
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن ۵

کد فیلم ۲۹۸
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن ۶

کد فیلم ۲۹۹
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن ۷

کد فیلم ۳۰۰
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن ۸

پرورش مهارت تفکر و تدبیر در قرآن کریم

کد فیلم ۳۰۱
پرورش مهارت تفکر و
تدبیر در قرآن کریم ۱

کد فیلم ۳۰۲
پرورش مهارت تفکر و
تدبیر در قرآن کریم ۲

کد فیلم ۳۰۳
پرورش مهارت تفکر و
تدبیر در قرآن کریم ۳

کد فیلم ۳۰۴
پرورش مهارت تفکر و
تدبیر در قرآن کریم ۴

کد فیلم ۳۰۵
پرورش مهارت تفکر و
تدبیر در قرآن کریم ۵

کد فیلم ۳۰۶
پرورش مهارت تفکر و
تدبیر در قرآن کریم ۶

کد فیلم ۳۰۷
پرورش مهارت تفکر و
تدبیر در قرآن کریم ۷

کد فیلم ۳۰۸
پرورش مهارت تفکر و
تدبیر در قرآن کریم ۸

کد فیلم ۳۰۹
پرورش مهارت تفکر و
تدبیر در قرآن کریم ۹

کد فیلم ۳۱۰
پرورش مهارت تفکر و
تدبیر در قرآن کریم ۱۰

حفظ قرآن کریم و آشنایی با روش‌های آن

کد فیلم ۳۱۱
حفظ قرآن کریم ۱
منظور از حفظ قرآن چیست؟ - حفظ قرآن در آیات و روایات - مراتب حفظ قرآن - نقش معلم در حفظ قرآن

کد فیلم ۳۱۲
حفظ قرآن کریم ۲
حفظ قرآن در سیره نبوی - اولویت آموزش شفاهی - سطوح اولیه حفظ قرآن کریم

کد فیلم ۳۱۳
حفظ قرآن کریم ۳
اهداف حفظ قرآن کریم - مراحل حفظ اولیه

کد فیلم ۳۱۴
حفظ قرآن کریم ۴
مراحل حفظ اولیه

کد فیلم ۳۱۵
حفظ قرآن کریم ۵
توجه به معانی در حفظ قرآن کریم

کد فیلم ۳۱۶
حفظ قرآن کریم ۶
تکرار در خواندن و یاد شنیدن

کد فیلم ۳۱۷
حفظ قرآن کریم ۷
روش‌های مرور محفوظات: روخوانی محفوظات - خوانی محفوظات - استماع تلاوت

کد فیلم ۳۱۸
حفظ قرآن کریم ۸
مرور ذهنی - کتابت

کد فیلم ۳۱۹
حفظ قرآن کریم ۹
مباحثه

کد فیلم ۳۲۰
حفظ قرآن کریم ۱۰
پرسش و پاسخ

کد فیلم ۳۲۱
حفظ قرآن کریم ۱۱
اشتباهات در حفظ
اولیه - سهل انگاری در
نگهداری محفوظات -
خطا در یادآوری

کد فیلم ۳۲۲
حفظ قرآن کریم ۱۲
انگیزه سازی

کد فیلم ۳۲۳
حفظ قرآن کریم ۱۳
پایه اول ابتدایی

کد فیلم ۳۲۴
حفظ قرآن کریم ۱۴
پایه دوم ابتدایی

کد فیلم ۳۲۵
حفظ قرآن کریم ۱۵
پایه سوم ابتدایی

کد فیلم ۳۲۶
حفظ قرآن کریم و
آشنایی با
روش های آن ۱۶
پایه چهارم ابتدایی

کد فیلم ۳۲۷
حفظ قرآن کریم و
آشنایی با
روش های آن ۱۷
پایه پنجم ابتدایی

کد فیلم ۳۲۸
حفظ قرآن کریم و
آشنایی با
روش های آن ۱۸
پایه ششم ابتدایی

کد فیلم ۳۲۹
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم ۱

آموزش مراحل خواندن قرآن کریم

کد فیلم ۳۳۰
آموزش مراحل
خواندن ۲
فرآیند آموزش
خواندن - دلایل
آغاز آموزش قرآن
از پایه اول ابتدایی -
اصطلاحات برنامه
درسی قرآن ۱

کد فیلم ۳۳۱
آموزش مراحل
خواندن ۳
اصطلاحات برنامه
درسی قرآن ۲

کد فیلم ۳۳۲
آموزش مراحل
خواندن ۴
اصطلاحات برنامه
درسی قرآن ۳

کد فیلم ۳۳۳
آموزش مراحل
خواندن ۵
اصطلاحات برنامه
درسی قرآن ۴ - رویکرد
برنامه درسی قرآن -
جامعیت آموزش قرآن

کد فیلم ۳۳۴
آموزش مراحل
خواندن ۶
اصطلاحات برنامه
درسی قرآن ۵ - شمرده
خوانی - قرائت
صحیح نماز - کلمات
آشنا و درک معنا

کد فیلم ۳۳۵
آموزش مراحل
خواندن ۷
- مراحل خواندن در
دوره ابتدایی

کد فیلم ۳۳۶
آموزش مراحل
خواندن ۸
جمله خوانی آیات

کد فیلم ۳۳۷
آموزش مراحل
خواندن ۹
آموزش روخوانی و
مراحل خواندن
سوره حمد

کد فیلم ۳۳۸
آموزش مراحل
خواندن ۱۰
آموزش روخوانی
و مراحل خواندن
سوره ناس

کد فیلم ۳۳۹
آموزش مراحل
خواندن ۱۱
آموزش روخوانی
و مراحل خواندن
سوره فلق

کد فیلم ۳۴۰
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم ۱۲
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن
سوره توحید

کد فیلم ۳۴۱
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم ۱۳
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن
سوره فتح

کد فیلم ۳۴۲
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم ۱۴
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن
سوره کوثر

کد فیلم ۳۴۳
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم ۱۵
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن سوره
عصر

کد فیلم ۳۴۴
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم ۱۶
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن
سوره فیل

درک معنای آیات قرآن در کتابهای درسی

کد فیلم ۳۴۵
درک معنای آیات
قرآن ۱
پایه چهارم درس ۷
سوره نحل

کد فیلم ۳۴۶
درک معنای آیات
قرآن ۲
پایه چهارم درس ۸
سوره آل عمران

کد فیلم ۳۴۷
درک معنای آیات
قرآن ۳
پایه چهارم درس ۱۰
سوره هود

کد فیلم ۳۴۸
درک معنای آیات
قرآن ۴
پایه چهارم درس ۱۱
سوره ملک

کد فیلم ۳۴۹
درک معنای آیات
قرآن ۵
پایه پنجم درس ۱ سوره
اسراء

کد فیلم ۳۵۰
درک معنای آیات
قرآن ۶
پایه پنجم درس ۳
سوره اعراف

کد فیلم ۳۵۱
درک معنای آیات
قرآن ۷
پایه پنجم درس ۵
سوره انفصاف

کد فیلم ۳۵۲
درک معنای آیات
قرآن ۸
پایه پنجم درس ۵
سوره انفصاف

کد فیلم ۳۵۳
درک معنای آیات
قرآن ۹
پایه پنجم درس ۷
سوره بقره

کد فیلم ۳۵۴
درک معنای آیات
قرآن ۱۰
پایه ششم درس ۱
سوره نساء

کد فیلم ۳۵۵
درک معنای آیات
قرآن ۱۱
پایه ششم درس ۲
سوره فتح

کد فیلم ۳۵۶
درک معنای آیات
قرآن ۱۲
پایه ششم درس ۳
سوره حجرات
آیات ۱ تا ۴

کد فیلم ۳۵۷
درک معنای آیات
قرآن ۱۳
پایه ششم درس ۳
سوره حجرات
آیات ۵ تا ۱۱

کد فیلم ۳۵۸
درک معنای آیات
قرآن ۱۴
پایه ششم درس ۴
سوره حجرات
آیات ۱۲ تا ۱۸

روش تدریس و ارزشیابی محتوای کتاب‌های درسی آموزش قرآن و ارزشیابی (کلیات روش)

کد فیلم ۳۵۹
روش تدریس محتوای
قرآن کلیات ۱ – اسناد
فراستنی آموزش قرآن
– سواد قرآنی

کد فیلم ۳۶۰
روش تدریس محتوای
قرآن کلیات ۲

کد فیلم ۳۶۱
روش تدریس محتوای
قرآن
کلیات ۳

کد فیلم ۳۶۲
روش تدریس محتوای
قرآن
کلیات ۴

کد فیلم ۳۶۳
روش تدریس محتوای
قرآن
کلیات ۵

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه اول

کد فیلم ۳۶۴
روش تدریس محتوای
قرآن اول ۱ مقدمه

کد فیلم ۳۶۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۲

کد فیلم ۳۶۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۳

کد فیلم ۳۶۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۴

کد فیلم ۳۶۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۵

کد فیلم ۳۶۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۶

کد فیلم ۳۷۰
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۷

کد فیلم ۳۷۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۸

کد فیلم ۳۷۲
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۹

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه دوم ابتدایی

کد فیلم ۳۷۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم
مقدمه

کد فیلم ۳۷۴
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم ۲

کد فیلم ۳۷۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم ۳

کد فیلم ۳۷۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم ۴

کد فیلم ۳۷۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم ۵

کد فیلم ۳۷۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم ۶

کد فیلم ۳۷۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم ۷

کد فیلم ۳۸۰
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم ۸

کد فیلم ۳۸۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم ۹

کد فیلم ۳۸۲
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم ۱۰

کد فیلم ۳۸۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم ۱۱

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی

کد فیلم ۳۸۴
روش تدریس محتوای
قرآن سوم ۱ مقدمه

کد فیلم ۳۸۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم ۲

کد فیلم ۳۸۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم ۳

کد فیلم ۳۸۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم ۴

کد فیلم ۳۸۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم ۵

کد فیلم ۳۸۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم ۶

کد فیلم ۳۹۰
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم ۷

کد فیلم ۳۹۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم ۸

کد فیلم ۳۹۲
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم ۹

کد فیلم ۳۹۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم ۱۰

کد فیلم ۳۹۴
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم ۱۱

صحت قرائت نماز ویژه معلمان

کد فیلم ۳۹۵
صحت قرائت نماز ۱
ویژه معلمان

کد فیلم ۳۹۶
صحت قرائت نماز ۲
ویژه معلمان

کد فیلم ۳۹۷
صحت قرائت نماز ۳
ویژه معلمان

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

کد فیلم ۳۹۸
روش تدریس محتوای
قرآن چهارم ۱ مقدمه

کد فیلم ۳۹۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۲

کد فیلم ۴۰۰
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۳

کد فیلم ۴۰۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۴

کد فیلم ۴۰۲
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۵

کد فیلم ۴۰۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۶

کد فیلم ۴۰۴
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۷

کد فیلم ۴۰۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۸

کد فیلم ۴۰۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۹

کد فیلم ۴۰۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۱۰

کد فیلم ۴۰۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۱۱

کد فیلم ۴۰۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۱۲

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی

کد فیلم ۴۱۰
روش تدریس محتوای
قرآن پنجم ۱ مقدمه

کد فیلم ۴۱۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۲

کد فیلم ۴۱۲
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۳

کد فیلم ۴۱۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۴

کد فیلم ۴۱۴
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۵

کد فیلم ۴۱۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۶

کد فیلم ۴۱۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۷

کد فیلم ۴۱۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۸

کد فیلم ۴۱۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۹

کد فیلم ۴۱۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۱۰

کد فیلم ۴۲۰
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۱۱

کد فیلم ۴۲۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۱۲

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه ششم ابتدایی

کد فیلم ۴۲۲
روش تدریس محتوای
قرآن ششم ۱ مقدمه

کد فیلم ۴۲۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم ۲

کد فیلم ۴۲۴
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم ۳

کد فیلم ۴۲۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم ۴

کد فیلم ۴۲۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم ۵

کد فیلم ۴۲۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم ۶

کد فیلم ۴۲۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم ۷

کد فیلم ۴۲۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم ۸

- ۱ قرآن کریم.
- ۲ شورای تألیف، راهنمای تدریس آموزش قرآن (پایه اول تا ششم ابتدایی)، (شش جلدی) چاپ اول، تهران، انتشارات دانش آفرین.
- ۳ شورای تألیف، راهنمای معلم آموزش قرآن اول دبستان، کد ۵۳/۱، چاپ سوم، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
- ۴ شورای تألیف، راهنمای معلم آموزش قرآن دوم دبستان، کد ۵۷/۱، چاپ سوم، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
- ۵ شورای تألیف، راهنمای معلم آموزش قرآن سوم دبستان، کد ۶۱، چاپ دوم، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
- ۶ شورای تألیف، راهنمای معلم آموزش قرآن ششم دبستان، کد ۷۴/۳، چاپ دوم، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
- ۷ شورای تألیف، مبانی آموزش و روش آموزش قرآن دوره ابتدایی، کد ۶۰۱۱، چاپ دوم، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
- ۸ تمیمی آمدی، عبد الواحد بن محمد (۱۴۱۰ ق)، غرر الحکم و درر الکلم، چاپ دوم، قم؛ دارالکتاب الاسلامی.
- ۹ دشتی، محمد (۱۳۸۹)، ترجمه نهج البلاغه، چاپ چهارم، قم، مؤسسه امیر المؤمنین (علیه السلام).
- ۱۰ دیلمی، حسن بن محمد (۱۴۱۲ ق)، ارشاد القلوب إلى الصواب، چاپ اول، جلد ۱، قم: الشریف الرضی.
- ۱۱ طبرسی، علی بن حسن، (۱۳۸۵ ق). مشکاة الانوار فی غرر الأخبار، چاپ اول، نجف: المكتبة الحیدریة.
- ۱۲ کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق، (۱۴۰۷ ق). الکافی، چاپ چهارم، جلد ۱، تهران: دارالکتب الإسلامیة.
- ۱۳ لیثی واسطی، علی بن محمد (۱۳۷۶ ش). عیون الحکم و المواعظ، چاپ اول. قم: دارالحديث.
- ۱۴ مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی. (۱۴۰۳ ق). بحار الأنوار، چاپ دوم، جلد ۲ و ۱، بیروت: دار احیاء التراث العربی.
- ۱۵ ورام بن ابی فراس، مسعود بن عیسی. (۱۴۱۰ ق). تنبیه الخواطر و نزہة النواظر المعروف به مجموعه ورام. چاپ اول، جلد ۱ - قم: مکتبه فقیه.
- ۱۶ کانال «کلاس معکوس آموزش قرآن». www.aparat.com / nabati50.

